॥ શ્રી સદ્‌ગુરુ પરમાત્મને નમઃ ॥

श्रीगुरुदेवकी सन्निधिमें

ઈ.સ. ૧૯૫૦ - ૧૯૭૦

સપ્તમ ભાગ (ઈ.સ. ૧૯૬૮-૧૯૭૦)

॥ સિદ્ધ સદ્‌ગુરુ શ્રીરણછોડદાસજી મહારાજ ॥

- કુ. કુમુદિની પરમાનન્દ પજવાણી

શ્રી સદ્‌ગુરુ પરમાત્મને નમઃ

શ્રી ગુરુદેવકી સન્નિધિમેં

(ઈ.સ. ૧૯૫૦-૧૯૭૦)

(સપ્તમ ભાગ)

(ઈ.સ. ૧૯૬૮ - ૧૯૭૦)

કુ. કુમુદિની પરમાનન્દ પજવાણી

સદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટ
આશ્રમ - કુવાડવા રોડ, રાજકોટ. ૩૬૦ ૦૦૩.

પ્રકાશક
શ્રી સદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટ
રાજકોટ.

આવૃત્તિ પ્રથમ
તા. ૧૫-૦૭-૨૦૧૧
શ્રીગુરુપૂર્ણિમા.
વિ.સં. ૨૦૬૭

મૂલ્ય રૂ. ૬૦=૦૦

મુદ્રક
દીપ પ્રીન્ટર્સ
ખોખરા, અમદાવાદ

પ્રાપ્તિસ્થાન

૧. શ્રી સદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટ
આશ્રમ, કુવાડવા રોડ,
રાજકોટ - ૩૬૦ ૦૦૩.
ફોન (૦૨૮૧) ૨૪૫૭૦૦૦
૨૪૫૭૦૦૯

૨. શ્રી સદ્‌ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ
મફતલાલ હાઉસ,
બેક-બે રેકલેમેશન,
મુંબઈ - ૪૦૦૦૨૦

૩. શ્રી રામધામ ટ્રસ્ટ
પુષ્કર (અજમેર-રાજસ્થાન)
ફોન (૦૧૪૫) ૨૭૭૩૪૭૯

૪. શ્રી રામદાસભાઈ ગોકાણી
સાયબર સીટી, ૯૫-એ,
શાંતિનિકેતન, મરીનડ્રાઈવ
મુંબઈ - ૪૦૦૦૦૨
ફોન : (૦૨૧) ૨૨૮૩૮૯૬૮
૨૨૮૧૪૪૮૮

૫. શ્રી સદ્‌ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ
જાનકી કુંડ,
ચિત્રકુટ – ૨૧૦૨૦૪.
ફોન : (૦૭૬૭૦) ૨૬૫૩૩૦
૨૬૫૩૨૦

નમોસ્તુ ગુરવે તસ્મૈ ઈષ્ટદેવસ્વરૂપિણે ।
યસ્ય વાક્યામૃતં હન્તિ વિષં સંસારસંજ્ઞિતમ્ ॥

જિસકે વચનરૂપ અમૃત સંસારરૂપ વિષકા નાશ કર દેતા હૈ ઐસે ઈષ્ટદેવ સ્વરૂપ શ્રીગુરુદેવકો મૈં વંદન કરતી હૂઁ.

સદ્‌ગુરુ શબદ સુહાવના પીપા કર તૂઁ જાપ ।
શ્રીગુરુ-કૃપા-કટાક્ષ સોં, મિલેં રામજી આપ ॥

શ્રી પીપાજી મહારાજ કહતે હૈં કિ શ્રીગુરુદેવકા શબ્દ-મંત્ર બડા હી સુંદર હૈ – તુમ ઉનકા જાપ કરતે રહો (શ્રવણ-પઠન કરતે રહો). શ્રીગુરુમહારાજ કે કૃપા–કટાક્ષસે હી ભગવાન શ્રીરામકી પ્રાપ્તિ હો જાતી હૈ.

ગુરુપિતુ માતુ સ્વામિ હિત બાની, સુનિ મન મુદિત કરિઅ ભલિ જાની ।
ઉચિત કિ અનુચિત કિયે બિચારુ, ધરમુ જાઈ સિર પાતક ભારુ ॥

હમારે ગુરુ પૂરન દાતાર...!

અભયદાન દીનન કો દીન્હેં, કીન્હેં ભવજલ પાર ॥
રંકહુતે સો રાજા કીન્હેં, હરિ ધન દિયો અપાર ।
દેવેં જ્ઞાન ભક્તિ પુનિ દેવેં, યોગ બતાવન હાર ॥
સબ દુઃખ ગંજન પાતક ભંજન રંજન ધ્યાન વિચાર ।
સજ્જન દુર્જન જો ચલિ આવે, એકહિ દષ્ટિ નિહાર ॥
અષ્ટ જામ ગુરુધ્યાન હિયે ધરુ, મારો કામ ક્રોધ રિપ પાઁચો ।
'ચરનદાસ' ગુરુ સહજો કેરે, નમો નમો બારંબાર ॥

(સહજોબાઈ)

પ્રાક્કથન (સપ્તમ ભાગ)

સર્વ વેદાન્તસિદ્ધાન્ત અગોચરં તમગોચરમ્ ।
ગોવિન્દં પરમાનન્દં સદ્‌ગુરું પ્રણતોઽસ્મ્યહમ્ ॥

(જો અજ્ઞેય હોકર ભી સમ્પૂર્ણ વેદાન્તકે સિદ્ધાંતવાક્યોંસે જાને જાતે હૈં. ઉન પરમાનન્દ ગોવિન્દ સદ્‌ગુરુદેવકો મૈં પ્રણામ કરતી હૂઁ)

કરુણાનિધિ શ્રી સદ્‌ગુરુ ભગવાનકે અસીમ કૃપાબલસે ‘‘શ્રી ગુરુદેવકી સન્નિધિમેં’’ કા યહ સપ્તમ ભાગકા મુમુક્ષુઓંકો દર્શન કરાનેકે ઈસ અવસર પર બડી ભારી પ્રસન્નતા હમકો મહસુસ હો રહી હૈ. દૂસરે ભાગકે પ્રકાશિત હોને કે પશ્ચાત્ તીસરા ભાગ પ્રકટ કરનેમેં કરીબ બીસ સાલકા સમય નિકલ ગયા થા. પરન્તુ ભગવાનને કૃપા કરકે ષષ્ઠમ્ ભાગ તક કા પ્રકાશન સન્ ૨૦૦૫ તકમેં પૂર્ણ કરવાયા.

સપ્તમ ભાગ શ્રી ગુરુલીલાકા અંતિમ ભાગ હોનેસે સબ અતિ ઉત્કંઠીત થે કિ જલ્દી હી ઉનકા દર્શન હો જાય. લેકિન ભગવાન કૌનસા કાર્ય કિસકે નિમિત્ત, કબ કરાના ચાહતે હૈં - યહ હમ કૈસે જાને !! ઉનકી ઈચ્છા ઐસી હી હોગી. શ્રીસદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટને શ્રી લક્ષ્મણભાઇકો - જો ઈસ કાર્યમેં સંલગ્ન હૈ, શ્રીરામધામ સાધક આશ્રમ (પુષ્કર)કા સેવાકાર્ય સોંપા; તો શ્રી લક્ષ્મણભાઇકા વહાઁ જાનેસે સપ્તમ ભાગ કે પ્રકાશનકાર્ય તીન-ચાર સાલ વિલંબિત હો ગયા. શ્રી ગુરુદેવને હી આજ આતુર પ્રેમીઓંકે હાથમેં પ્રસાદકે રૂપમેં ઈસકો રખા હૈ. આશા હૈ કિ ભક્તજન ઉસકા પૂરા લાભ પ્રાપ્ત કરેંગે.

પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવને કહા હૈ કિ - ‘‘યહ નિતાંત ધ્રુવ હૈ કિ શ્રી સદ્‌ગુરુદેવ સાક્ષાત્ પ્રકટ પરમેશ્વર હોતે હૈં. ભગવાન અપને સ્વરૂપકા પરિચય દેનેકે લિયે ભક્તોંકે સામને મનુષ્યરૂપમેં આતે હૈં. ઔર સામાન્ય જનકી તરહ માનવવ્યવહારમેં રહતે હુએ ભી સમય-સમય પર અપના ષડ્ ઐશ્વર્યકા દર્શન

ભી શરણાગતકો કરાતે રહતે હૈં. સાથ હી પ્રેમ, વાત્સલ્ય, કરુણા, ક્ષમા, ઉદારતા, ઉપદેશ આદિસે હમારા પોષણ ઔર પુષ્ટિ ભી કરતે હૈં. હમારેમેં સે કઈઓંકો પ.પૂ. શ્રીકે ઐસે દિવ્ય આનંદ સ્વરૂપકા અનુભવ આસ્વાદકા લાભ પ્રાપ્તિકા સૌભાગ્ય મિલા હૈ.

ઉનકી મહતિ દયા ઔર ઉદારતા હૈં કિ ઐસે વિષમ કાલમેં પ.પૂ.શ્રીને આકર હમારા સ્વીકાર કિયા હૈ - નહિં તો હમ સંસારી જીવોંકા ક્યા હાલ હોતા !! યહ તો શરણાગત ભક્તહ્દય હી સમજ પાયેગા.

ઉનકી અસીમ કૃપાકે બદલેમેં ઉનકી પ્રસન્નતાકે લિયે ઐસી કૌનસી વસ્તુ હૈ જો ઉનકો હમ સમર્પિત કર સકે ? હમ યહ ભી જાન લેવે કિ શ્રીગુરુદેવને બાર-બાર યહ ભી બતાયા હૈ કિ અહંકાર છોડકર ભગવત્ ભજન કરના ઉનકો અતિપ્રિય હૈ. ઉનકી આજ્ઞાઓંકા – વચનોંકા આદરપૂર્વક પાલનસે ઉનકો પ્રસન્નતા હોગી. સાથ હી હમારા પૂરા હિત ભી હોગા.

શ્રીગુરુદેવને બતાયા હૈ - "પૂજન, દર્શન, સ્વાધ્યાય, સ્તુતિ વ આરતી, કીર્તન આદિ બાહરી સ્થૂલ ક્રિયા કરકે હમ સમઝ લેવેં કિ હમને તો સાધન-ભજન-નિત્યનિયમ ઈત્યાદિ કર લિયે - તો યહ ભારી ભ્રમ હૈ. હમારે મનકા પરિવર્તન વ્યવહારમેં વ આચરણમેં વ્યક્ત હોતા હોતા સહજરૂપમેં ઠોસ જીવન બન જાય - તબ ભજન ! અસલી પૂજા યહી હૈ."

ઈસ પ્રકાર શ્રીગુરુદેવ હમસે ચાહતે હૈં કિ "જિસ પ્રકાર શ્રી સદ્ગુરુકે વિગ્રહમેં પરમેશ્વર પ્રગટ બિરાજતે હૈં, ઉસી પ્રકાર અપને સદાચાર, સદ્વ્યવહાર કે આચરણયુક્ત ઉન્નત જીવનકે દ્વારા અપનેમેં અપને શ્રીગુરુદેવકો પ્રગટ કરના, યહ પ્રત્યેક શિષ્યકે લિયે પ્રથમ (મુખ્ય) ધ્યેય વ નિયમ હૈ. "ઈસ પ્રકાર સહી ભજન, સાધન વ ગુરુભક્તિકો સ્પષ્ટ કરતે પૂ. શ્રીગુરુદેવ હમકો સાવધાન કરતે હૈં."

ઈસકે અનુસંધાનમેં પૂ. આચાર્યવર શ્રીનથુરામ શર્માજી (બિલખા સૌરાષ્ટ્ર)ને દી હુઈ એક હ્દયસ્પર્શી ઉક્તિ ચિંતન કરનેકે લિયે યહાઁ પર રખના મુઝે ઉચિત લગતા હૈ.

(૧) જો શિષ્ય અપને સદ્‌ગુરુકે દર્શન કરકે ઉનકે પવિત્ર વિચાર ઔર પવિત્ર આચારકો અપના બના નહીં લેતે - ઐસે શિષ્ય અપને સદ્‌ગુરુકે દર્શનકા ઉપહાસ (મજાક, અનાદર) કરતે હૈ.

(૨) જો શિષ્ય અપને સદ્‌ગુરુકે ચરણોકો ધોકર - ઉસ જલકા પાન કરતે હૈં, પરન્તુ ચરણોદકપાનકે દ્વારા અપને વિચાર ઔર આચારકો પવિત્ર નહીં કરતે હૈ, ઐસે શિષ્ય શ્રીચરણોદકકા ઉપહાસ કરતે હૈં.

(૩) જો શિષ્ય અપને સદ્‌ગુરુચરણસેવા કરકે ઉનકે શુભ વિચાર ઔર શુભ આચારકા સેવન કરનેકા (જીવનમેં ઉતારનેકા) પ્રયત્ન નહીં કરતા - ઐસા શિષ્ય સદ્‌ગુરુચરણસેવાકા ઉપહાસ કરતા હૈ.

(૪) જો શિષ્ય અપને સદ્‌ગુરુકા સ્થૂલ પ્રસાદ ગ્રહણ કરતા હૈ, પરન્તુ ખુદકે હૃદયકો સદ્‌ગુરુકે બ્રહ્મસ્વરૂપકો ધારણ કરનેકે લિયે પ્રયત્ન પુરુષાર્થ નહીં કરતા (અર્થાત્ અપનેમેં અપને ગુરુકો પ્રગટ નહીં કરતા) ઐસા શિષ્ય શ્રીગુરુપ્રસાદકા અપમાન કરતા હૈ.

ઈસ પ્રકાર સમઝકર જો શિષ્ય અપને કર્તવ્યમેં બહુત સાવધાની રખતા હૈ - તો કૃતાર્થ હો જાતા હૈ. ઉનકો પરમાનંદસ્વરૂપકા સાક્ષાત્કાર હો જાતા હૈ. (શ્રી પત્રકલ્પમંજરી)

ભગવાનકા સ્વભાવ હૈ કિ ભજન કરનેવાલે નિષ્કામ ભક્તોંકો અપના સ્વરૂપ ભી દે દેતે હૈં (શ્રીમદ્ ભાગવત્. ૬-૧૬-૩૪). ઈસી પ્રકાર શ્રીગુરુદેવને ભી અપને સ્વરૂપ પ્રદાન કરનેકો કહતે બતાયા હૈ કિ યદિ ભજનમેં મસ્ત તથા સાધનમેં રત રહો તો મુઝે અતિ પ્રિય ! ફિર મેરે પાસ આપકે લિયે કુછ અદેય નહીં, યહ પક્કા જાનો. મેરેમેંસે અનાયાસ ખીંચા હુઆ ચલા આયેગા; ઈસમેં કોઈ સંદેહ નહીં. મૈં ચાહે કહીં ભી હોઉં. યહ બિલકુલ સત્ય હૈં.

ઉક્ત વચનાનુરૂપ અપને ધ્યેયકો સિદ્ધ કરનેકે પુરુષાર્થકે લિયે શક્તિ વ સહાયતાકે લિયે ઉનકો હી હમ અનુનય વિનય કરતે રહેં. ''શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં'' કે સભી ભાગ ઉનકી હી કૃપા, શક્તિ વ સહાયતાસે ભરપૂર હૈં,

ઈસમેં કોઈ સંશય હી નહીં હૈ. ઈસલિયે કુછ પ્રાપ્ત કરનેકે ઇચ્છુકકો અત્યાવશ્યક હૈ કિ વે શ્રીગુરુદેવકે ઈસ વચનવિગ્રહકા સચ્ચી લગનસે સેવન કરેં.

'જો પુરુષ આપકે ચરિત્રોંકા સર્વદા શ્રવણ, ગાન, કીર્તન, સ્મરણ ઔર આદર (આચરણમેં લાના) કરતે હૈં, વે હી ભવ(જન્મ-મરણ) પ્રવાહસે બચાનેવાલે આપકે ચરણકમલોંકા શીઘ્ર દર્શન પાતે હૈં. (શ્રીમદ્ ભાગ. ૧-૮-૩૬). ઔર ભી કહા હૈ કિ પરમાત્માકે રુચિર ચરિત્રકો સુનનેવાલા તથા કહનેવાલા મનુષ્ય ભગવાનકી પરાભક્તિ કો પ્રાપ્ત કરતા હૈં. ઈસલિયે અત્યન્ત કઠીન વિષમ સંસાર-સાગર(દુઃખ) કો પાર કરનેકે લિયે આત્યન્તિક કલ્યાણપ્રાપ્તિ કે લિયે પરમાત્માકી લીલા-કથામૃતકા સેવન કરનેકે સિવા ઔર કોઈ ઉપાય હી નહીં હૈં. (શ્રીમદ્ ભાગ. ૧૨-૪-૪૦).

"શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં" કે પ્રથમ ભાગમેં હી મૈંને નિર્દેશ કિયા થા કિ શ્રીગુરુદેવને એકબાર માવિન્કેરેમેં મુઝે લિખકર દિયાથા કિ

तुम बुद्धि का उपयोग करो कुमुद
साहित्य एक सन्तान है जो
चिरकाल तक ~~सम~~ समाज को स्मरण दिलाती है

(તુમ બુદ્ધિકા ઉપયોગ કરો કુમુદ ! સાહિત્ય એક સન્તાન હૈ - જો ચિરકાલ તક સમાજકો સ્મરણ દિલાતી હૈ)

મૈંને જો ભી શ્રીવચનોં લિખે થે - મેરે ખૂદકે પઠનકે લિયે લિખે થે. પરન્તુ ઉનકી હી ઈચ્છાસે કઈઓંકો માધ્યમ બનાકર ઉન્હોંને હી કૃપાકરકે હમારે લિયે સાકાર સ્વરૂપ ધારણ કર લિયા.

શ્રીગુરુદેવને હી મેરે ગુરુભાઈ ડો. શ્રી લક્ષ્મણભાઈસે ભેટ કરાઈ હૈ. સંકલન, ટાઈપિંગ - સેટીંગ પ્રૂફ આદિ પુસ્તક પ્રકાશન કાર્યમેં મુઝે ઉનસે પૂરી સહાયતા મિલિ હૈ. ઈસકે લિયે મૈં ઉનકો ધન્યવાદ દેને કે સાથ પૂ. શ્રીગુરુદેવકી

પ્રસન્નતાર્થ અપના જીવન બનાનેકે પુરુષાર્થમેં બલ, સમજ, કૃપા-સહાય શ્રીગુરુદેવ ઉનકો પ્રદાન કરેં ઐસી પ્રાર્થના કરતી હૂઁ.

શ્રીસદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટકે વ શ્રીરામધામકે બુઝર્ગ વ સમર્પિત ટ્રસ્ટી વ ગુરુભાઈ શ્રી પુરુષોત્તમભાઈ ડોડીયા તથા ગુરુભાઈ શ્રી સતીષભાઈ ખંધડીયાને પુસ્તક પ્રકાશનકે સભી કાર્યમેં શુરુસે હી અંતિમ તક અપની આત્મા દેકર રસભાગ લિયા હૈ ઔર પ્રકાશનકા પૂરા કાર્ય ભી સંભાલતે રહેં - પરિણામમેં યહ કાર્ય અતિ સરલ બને રહેં. મેરી ગુરુબહન કુ. મંજુબેન કોટેચાકી ઓરસે ભી પ્રૂફ કાર્યમેં સાથ મિલા હૈ. ઉન સભીકો મૈં હૃદયપ્રેમસે ધન્યવાદ ઔર શુભેચ્છા વ્યક્ત કરતી હૂઁ.

શ્રી સદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટ - રાજકોટને પુસ્તક પ્રકાશનકા કાર્ય આદરયુક્ત સમ્હાલા તો હી યે શ્રીવચનસંગ્રહકા પ્રકાશન નિર્વિઘ્ન ઔર ભાવપૂર્ણ સમ્પન્ન હોને પર બડી પ્રસન્નતા કે સાથ ટ્રસ્ટકા હૃદયસે આભાર વ્યક્ત કરતી હૂઁ.

ઉમ્મિદ હૈ કિ સભી સુજ્ઞ પાઠકગણ સપરિવાર ઈસ શ્રીવચનવિગ્રહકા પ્રસન્નતા કે સાથ સેવા-અનુશીલન-પરિપાલન કરનેકો સદા તત્પર, ઉત્સુક વ નિષ્ઠ રહકર અપનેકો કૃતકૃત્ય બનાયેંગે.

આનન્દરૂપં મુનિવૃન્દભૂપં સતાં વરેણ્યં કૃતભૂરિ પુણ્યં ।
સુસ્વાન્તવેદ્યં ભવરોગ વૈદ્યં બ્રહ્મસ્વરૂપં ગુરુમાશ્રયામઃ ॥

[જો આનંદકે સાક્ષાત્ સ્વરૂપ હૈં, મુનિઓંકે સમૂહમેં શ્રેષ્ઠ હૈં, સજ્જનોં-સંતોકે લિયે વરણ (પસંદ) કરનેકે યોગ્ય હૈં. પુણ્યોંકે ભંડાર હૈં, ઔર જો વિશુદ્ધ અંતઃકરણસે હી જાને જાતે હૈં (ઉનકા સ્વરૂપજ્ઞાન હોતા હૈ), જો સંસાર રોગકો મિટાનેકે લિયે વૈદ્ય હૈં ઔર જો સાક્ષાત્ બ્રહ્મસ્વરૂપ હૈં - ઐસે શ્રીગુરુદેવકા હમ આશ્રય કરતે હૈં.]

કુ. કુમુદિની પરમાનંદ પજવાણી

પ્રકાશક કા ભાવાર્પણ

બંદઉ ગુરુપદ કંજ, કૃપાસિંધુ નરરૂપ હરિ ।
મહામોહ તમ પુંજ, જાસુ બચન રવિકર નિકર ॥

''શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં'' યાની સકલ કલ્યાણી એક લંબી યાત્રા શ્રીગુરુદેવકી ઔર શ્રીમુખસે નિર્ગત અમૃતવર્ષિ વાણીકા અમૂલ્ય ખજાના; શરણાગત ઔર આધ્યાત્મિકપથ કે સચ્ચે યાત્રિકોંકે લિયે તો કલ્પતરુ ! ઠોસ સત્યતાકી તો ભરી હૈ માધુરી ઉસમેં - જો સીધે હરકોઇ સાધકકે હૃદયકો સ્પર્શતી હુઈ મોહનિદ્રાસે એક ઝટકાકે સાથ ઉનકો ખડા કરકે સહી ભજન - સહી સાધના - સહી જીવન - સહી લાભ આદિ ક્યા હૈં - સબ પ્રત્યક્ષ ગામને રખતે સાધકકો ઉનકે દર્શનકો બાધ્ય કર દેતી હૈ. તબ પ્રેમાશ્રુકે શીતલ બુંદ શ્રીચરણોંકો અભિષેક કરનેકો વિવશ હો જાતે હૈં. ખોલકર જબ ''સન્નિધિમેં'' દેખતે હૈ - તુરંત લગતા હૈ કિ શ્રીગુરુદેવ હમારે સામને હી પ્રત્યક્ષ બિરાજતે હૈં, ઔર સંદર્ભિત સ્થલ, સેવા, ઘટના, વ્યકિત વિશેષ આદિ તાદ્રશ હો જાતે હૈં - જિનમેં મન તુરંત ખો જાતા હૈ.

રામ રમે ગુરુદેવમેં, ગુરુદેવ રામ કે માંહિ ।
દોનો એક સ્વરૂપ હૈ, ભિન્ન ભાવ કછુ નાહિ ॥

અર્થાત્ ભગવાન ઔર શ્રીગુરુદેવ એક સ્વરૂપ હી હૈં. જિસ પ્રકાર ભગવાનકા ચરિત્ર, વ્યવહાર, આચરણ, વચન આદિ દિવ્ય હૈં - સુખાકારી હૈં; ઈસી પ્રકાર પ.પૂ.શ્રીગુરુદેવકા સબ વ્યવહાર – ચરિત્ર દિવ્ય (અલૌકિક) વ મંગલકારી હૈ. પ.પૂ.શ્રીકે પ્રેમ, વાત્સલ્યતા, કરુણા, દયા, સુહૃદયતા, ભકત-વત્સલતા, વચનામૃત આદિકા સ્વાદ-લાભ હમારે ગુરુપરિવારમેંસે કંઈઓંકો પ્રાપ્ત હોનેકા સૌભાગ્ય મિલા હૈ. ઈતના હી નહીં - ઔર અનકા ભી ભાગ્યશાલી થે.

ઐસે તો આપશ્રી સબ પ્રાણિઓંકે હૈં - ઈસલિયે કોઈ ભી ઈસ પ્રકારકે લાભાન્વિત હો ઔર સબકે બડે સૌભાગ્યકો ફલાન્વિત કરનેકે લિયે હમારી

આદરણીય ગુરુભગિની પૂ.કુ. કુમુદબહન પરમાનંદ પજવાણીકો પ.પૂ.શ્રીને નિમિત્ત બનાકર આપશ્રીકે વચનવિગ્રહ ''શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં'' સાત સ્વરૂપમેં પ્રગટ હુએં, ઈસકા અતિ આનંદ હમ સબકો હૈ. યે સબ આપશ્રીકી હી કૃપા હૈ.

પૂ.કુમુદબહનકો બીસ સાલ પૂ.શ્રીકે નિકટ - સાથ રહનેકા લાભ મિલા; ઔર પ.પૂ.શ્રીકે અનુભવયુક્ત મોક્ષોપયોગી વચન - જિસકા પ્રવાહ સહજતાસે માનવકલ્યાણકો હી લક્ષમેં રખકર શ્રીમુખસે બહા હૈ. શ્રીગુરુદેવકી આજ્ઞા ઈચ્છાસે બહનજીને યે લિખા થા. સાથ હી ઘટીત સત્ય ઘટનાયેં, કાર્ય આદિ લિખનેકા કષ્ટ લિયા, ફિર સમ્હાલકે રખા ઔર હમારે પ્રેમી ગુરુભાઈઓંકે માંગનેપર શ્રીસદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટ રાજકોટકો પ્રકાશનકે લિયે સહર્ષ પ્રદાન કિયા, ઔર ઈસ પ્રકાર પ.પૂ.શ્રીકે ગુણગાનમેં હમકો ભી સામિલ કિયે. ઈસકે લિયે શ્રી સદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટ પૂ. કુમુદબહેનજીકા હૃદયસે ભૂરી-ભૂરી આભાર વ્યક્ત કરતા હૈં.

બ્રહ્માંડમેં જિસ પ્રકાર શ્રીરઘુનાથજીકે યશગુણ-કીર્તિ પતાકાકો ગગનવિહાર કરનેકે લિયે શ્રીલક્ષ્મણજી મહારાજ સદૈવ સુદઢ દંડ બને રહે હૈં; પ્રાણિમાત્રકે કલ્યાણકે લિયે હી હમારે શ્રીસદ્‌ગુરુદેવકે રૂપમેં પધારકર ભગવાનને હમારા સ્વીકાર કિયા હૈ. લીલાકાલ પર્યંત દરિદ્રનારાયણ અભાવગ્રસ્ત વ પીડિતોંકી સેવાકે સાથ સહી આધ્યાત્મિકતા સાધુતા, સહી સાધના આદિકા સ્વયંકે આચરણસે બતાકર સબકે પરમાર્થપથકે માર્ગદર્શક, રક્ષક, પોષક, વ પરમ પ્રેમાસ્પદ બને રહેં. ઈસ પ્રકાર પ.પૂ.શ્રીકે યશોગાન દ્વારા ઔર પ.પૂ.શ્રીકે સન્નિધિ વ ઉનકે જૈસે અન્ય વચનસંગ્રહકે આચરણ વ પ્રસાર કે માધ્યમસે હમ ભી ઉનકી યશપતાકાકે દંડ બનકર ક્યોં ન રહે !

આપશ્રીને બડા મૌકા હમકો દિયા હૈ - જિસકો કહીં ભૂલસે ભી હમ ન ચૂક જાયેં. શ્રીગુરુદેવકો હમારી ઓરસે પૂર્ણ પ્રસન્નતા હો ઐસે જીવનવ્યવહાર પર હમ સબ શીઘ્ર હી આરૂઢ હો સકે - ઈસકે લિયે આઈયે ! હમ સબ મિલકર ઉનકે શ્રીચરણોમેં સાદર પ્રાર્થના નિવેદિત કરેં કિ

વાણી ગુણાનુકથને શ્રવણો કથાયાં, હસ્તો ચ કર્મસુ મનસ્તવ પાદયોર્નઃ ।
સ્મૃત્યાશિરસ્ત્વ નિવાસજગત્પ્રણામો, દ્રષ્ટિઃ સતાં દર્શનેઽસ્તુ ભવત્તનૂનામ ॥

"હે ભગવન્ ! હમારી વાણી હમેશા આપકે ગુણગાન કરનેમેં તત્પર હો, હમારે કાન આપકી કથાઓંકો (જો ઈસ પ્રકારકે પુસ્તકોમેં હૈં) સુનનેમેં, હમારે હાથ આપકી પૂજા (વ જનસેવા) આદિ કરનેમેં, હમારે મસ્તક આપકે નિવાસસ્થાન ઈસ જગત્કો નમસ્કાર કરનેમેં (જિસસે હમારા અહંકાર નષ્ટ હો જાય), ઔર હમારી દ્રષ્ટી આપકી ઓર તથા આપકે મૂર્તિસ્વરૂપ સત્પુરુષોંકા દર્શન કરનેમેં તત્પર રહેં.

અસ્તુ ! પ.પૂ.શ્રીગુરુદેવકે વચનસંગ્રહ - "શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં" કા યહ સપ્તમ્ ભાગ અન્તિમ ભાગ હૈ. આણંદવાલે હમારે ગુરુભાઈ ડો. લક્ષ્મણભાઈ કથીરિયાને, હમારે મુરબ્બી ગુરુભાઇ વ ટ્રસ્ટી શ્રી પુરુષોત્તમભાઈ ડોડીયા, ગુરુભાઈ શ્રી સતીષભાઈ ખંધડિયાને તથા ગુરુબહન મંજુબેન કોટેચાને ઈસ પુસ્તકકે પ્રકાશનમેં યથાયોગ્ય સેવા દી હૈ. ઈસકે લિયે ટ્રસ્ટીજન ઉન સબકા સાદર આભાર વ્યકત કરતે હૈં. આધ્યાત્મિક પથ, શ્રીગુર્વષ્ટકમ્, બાલગોષ્ટિ કે પ્રકાશનમેં ઔર મારા ગુરુદેવ, સ્વાધ્યાય (ગુજરાતી ઔર હિન્દી) કે રીપ્રિન્ટીંગ વ પ્રકાશનકા પૂરા કાર્ય ડો. લક્ષ્મણભાઈકે દ્વારા સમ્પન્ન હુઆ હૈ. ઈસ પ્રકાર ઉનકી સેવા વિશેષ સરાહનીય રહી હૈ. આશા હૈ કિ ટ્રસ્ટ - આશ્રમકે સાહિત્ય વિભાગમેં શ્રીગુરુદેવકી પ્રસન્નતાર્થ ઉન સબકી નિઃસ્વાર્થ સેવા આનેવાલે સમયમેં ભી પ્રાપ્ત હોતી રહેગી.

ઈસ પુસ્તકકે લિયે ફોટો - ડિઝાઈનીંગ કાર્યકી સેવા શ્રી પ્રિયવદનભાઈ કક્કડ (કામનાથ મુદ્રણાલય - રાજકોટ) ને પૂરી ભાવનાસે કી હૈ ઈસકે લિયે ઉનકો હૃદયસે ધન્યવાદ દેતે હૈં.

શ્રીગુરુપૂર્ણિમા — **શ્રી સદ્ગુરુ સદન ટ્રસ્ટ**

વિક્રમ સંવત્ - ૨૦૬૭ — **કુવાડવા રોડ,**

તા. ૧૫-૦૭-૨૦૧૧ — **રાજકોટ.**

શ્રી રામચંદ્રાય નમઃ । શ્રી પતિતપાવન ચરણકમલેભ્યો નમઃ । શ્રી સદ્‌ગુરુ પરમાત્મને નમઃ ।

ભૂમિકા

(પ્રથમ ભાગ)

નમસ્કાર શ્રીગુરુદેવકો સત્-ચિત્-આનંદ-રાશિ,
બાઁહ પકરિ બાહિર કિન્હીં, બૂડત ભવ-જલ-રાશિ. ...૧

રક્તાંભોજ દલાભિરામનયનં પીતામ્બરાલંકૃતં,
શ્યામાંગં દ્વિભૂજં પ્રસન્નવદનં શ્રીસીતયા શોભિતમ્,

કારુણ્યામૃતસાગરં પ્રિયગણૈ ર્ભ્રાત્રાદિર્ભાવિતં,
વંદે વિષ્ણુશિવાદિ સેવ્યમનિશં શ્રીરામચંદ્ર પ્રભૂમ્. ...૨

શ્રી સીતાનાથ સમારંમ્ભાં રામાનંદાચાર્ય મધ્યમામ્,
અસ્માદાચાર્ય પર્યન્તાં વન્દે ગુરુપરમ્પરામ્. ...૩

નમોઽસ્તુ ગુરવે તસ્મૈ ઈષ્ટદેવ સ્વરૂપિણે,
યસ્ય વાકયામૃતં હન્તિ વિષં સંસારસંજ્ઞિતમ્. ...૪

માનવધર્મ કે મહાન પ્રણેતા, યોગી સમ્રાટ, સિદ્ધ સદ્‌ગુરુ સંતશિરોમણિ શ્રી શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી રણછોડદાસજી મહારાજજીકો શ્રી સદ્‌ગુરુ રૂપમેં પાકર અપનેકો બડભાગી માનતી હૂઁ.

અગસ્ત ૧૯૫૦ મેં મૈંને શ્રીગુરુદેવકી અભય શરણ પ્રાપ્ત કી તબસે શ્વાસ શ્વાસ પર ઉનકા ગહરા પ્રભાવ રહા હૈ. ચાહે દૂર હોઊં યા પાસ, શ્રીગુરુદેવને મુઝે પલ પલ સંભાલી હૈ ઔર સંભાલ રહે હૈં. વિમલ દુલાર પ્યારકા પ્રેમ-પ્યાલા પ્રેમપૂર્વક પિલાયા હૈ, જિસસે કિ આજ જીવનમેં કોઈ રિકતતા મહસૂસ નહીં હો રહી હૈ.

યહ બાત અકેલે મેરે તક હી સીમિત નહીં હૈ ! ઔર શ્રીગુરુદેવકી યહી તો પરમ વિશિષ્ટતા રહી હૈ. શ્રીગુરુદેવને જાતિ, વર્ણ, ધર્મ વ ઉમ્રકે ભેદભાવ

બિના, હિંદુ, મુસલમાન, જૈન, પારસી, ઈસાઈ, બ્રાહ્મણ, હરિજન, શુદ્ર, તથા જ્ઞાની-મૂર્ખ, ધની-ગરીબ, સ્ત્રી-પુરુષ, બાલક-વૃદ્ધ, યા વિરક્ત-ગૃહસ્થી, જિસ કિસીને ભી ચાહા, સભીકો નિરતિશય દુલારકે સાથ, નિજ જનકે રૂપમેં, નિઃશંક અપનાયા હૈ.

શ્રીગુરુદેવકા પ્રેમપૂર્ણ નિશ્ચલ સ્વર, ''તુમ મેરે હો, મૈં તુમ્હારે સાથ સદૈવ હૂં, ફિર ભય કિસ બાતકા ?'' આજ ભી, હજારોં ભક્તોંકા જીવન આધાર હૈ. ઈતની કરુણા, ઈતની મૃદુતા ઔર ઈતની વ્યાપક પ્રેમ ભાવના !!! ઐસા નિરવધી પ્રેમ-પ્રાકટ્ય તો, કભી કિસી એક મંગલ મુહૂર્ત પર હી, ઈસ સંસારમેં, એક માત્ર માનવ-સમાજકી કલ્યાણકી ભરપૂર ભાવુકતાસે સ્વયમ્ અપના અવતરણ કરતા હૈ.

શ્રીગુરુદેવકી કરુણાપૂર્ણ સ્નેહદ્રષ્ટિ પાકર, બિલકુલ અપરિચિત ભી શ્રી ચરણોંમેં શ્રદ્ધા નિવેદિત કર દેતે રહે હૈં. ભગવાન શ્રી રામચંદ્રજી મહારાજકે આદર્શ, **''સતત કરહિં પ્રણત પર પ્રીતિ''** ઔર , **''તુરત બિભીષણ પાછે મેલા''** કો, આપને સતત ચરિતાર્થ કિયા હૈં.

''સબસે ઊંચી પ્રેમ સગાઈ'' યહ ઉક્તિ, હમારે જીવનકે અલ્પકાલમેં આપને અપની ઓરસે તો સાંગોપાંગ નિભાઈ ઔર પ્રમાણિત કી હૈ. હમારે દોષ વ અપરાધોંકા પાર નહીં ઔર શ્રીગુરુદેવકી પ્રેમ-કરુણા વ દયાકા પાર નહીં હૈ. હમ આખિર તક સમઝતે રહેં હિ હમ તો શ્રીગુરુદેવકી આજ્ઞાનુસાર હી રત રહેં હૈં. અબ ભી હમારી સમઝમેં યહ નહીં આ રહા હૈ કિ યહ કિતની ભારી આત્મવંચના હૈ. શ્રીગુરુદેવને હમારે હિતકે લિયે કિતના સહન કિયા હૈં ! કિતના કિતના પરિશ્રમ ઉઠાયા હૈં ! હમ કભી યહ ન ભૂલેં કિ શ્રીગુરુદેવકે હમ કિતને ઋણી હૈં !

શ્રીગુરુદેવને સહજ બાતચીત કે રૂપમેં જટિલ પ્રશ્નોંકા સંમત સરલ સમાધાન કિયા હી હૈં પરંતુ, પ્રેય ઔર શ્રેયકે સુભગ સમન્વયકા જો અત્યંત સુગમ પંથ, ઠોસ સ્વરૂપમેં હમ અસંખ્યોંકે સામને રખા હૈ, વહ ઈસ સંકીર્ણ કાલમેં સવર્થા બેજોડ હૈ.

શ્રીગુરુદેવને કહા, ''વહ માનવ હી કયા હૈ, જો દૂસરોંકે સુખકા સાધન ન બને ? જો સુખ ચાહતે હોં તો, દૂસરોંકો સુખ દો.''

અપને ઈન મંતવ્યો કો ચરિતાર્થ કરતે હુએ, શ્રીગુરુદેવને સન્ ૫૦ સે ૬૯ કે અન્તર્ગત, મધ્યપ્રદેશ વ ઉસકે આસપાસકે પ્રદેશકી હદ જહાં મિલતી હૈ ઐસે, તથા આદિવાસી ક્ષેત્રોંકે સ્થલોમેં, ૧૮ નેત્રદાન યજ્ઞ કે સંપૂર્ણતઃ નિઃશૂલ્ક કેમ્પકે આયોજન, શ્રી તારા નેત્રદાન યજ્ઞકે નામસે કિયે હૈં, જિનકે દ્વારા હજારોં આદિવાસી વ અભાવગ્રસત લોગોંને નેત્રજ્યોતિ પુનઃપ્રાપ્ત કી હૈં.

અકાલ પીડિત ઉડિસા વ બિહારમેં, સન ૬૬ વ ૬૭ મેં, શ્રીગુરુદેવને છ છ આઠ આઠ માસ તક, અન્નદાનકે રાહત કાર્યો કે આયોજન, અત્યંત હી વિશાલ પૈમાને પર કિયે હૈં. આપકે ખોલે હુયે રસોડેમેં રોજાના પંદ્રહ હજારસે પચાસ હજારકી સંખ્યામેં અકાલ પીડિત દરિદ્રનારાયણને સમ્માનપૂર્વક તથા પ્રસન્નતાપૂર્વક ભોજનસે તૃપ્તિ કી હૈં. યહ વાસ્તવિક હકીકત હૈ.

ગુજરાતમેં બાઢ રાહતકાર્ય, મહારાષ્ટ્રમેં કોયના ભૂકંપ રાહત કાર્ય, ગૌસેવા વ ગૌપાલન કેન્દ્રકા આયોજન, રાજસ્થાનમેં અકાલ રાહત કાર્ય, કચ્છ, ગુજરાત, રાજસ્થાન વ મધ્ય પ્રદેશમેં રોજાના હજારોં અભાવગ્રસ્તોંમેં સુખડી વિતરણ કાર્ય; સાલ ભરમેં હજારોંકો કમ્બલ, ગરમ બંડી, ધોતી, સાડી, કમીજ, આદિ કે રૂપમેં વસ્ત્ર વિતરણ કાર્ય, ઈત્યાદિ, માનવ સેવા કે કાર્યોંકા ઉત્કૃષ્ટ આયોજન કિયે હૈં.

શ્રીગુરુદેવને માનવ સેવાકી પુનિત ગંગાકા પ્રવાહ અસ્ખલિત રખનેકે ઉદ્દેશ્યસે સર્વ પ્રથમ તો (૧) શ્રી સદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટ (આશ્રમ) - રાજકોટ (૨) શ્રી સદ્‌ગુરુ રામાયણ (૪) ઈ.સ. ૧૯૬૭ મેં, શ્રી માનવ-રાહત-મંડલ ટ્રસ્ટ બંબઈ ઔર (૫) ઈ.સ. ૧૯૬૮ મેં, શ્રી રામધામ ટ્રસ્ટ, પુષ્કર વ (૬) શ્રી સદ્‌ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ, બંબઈકા નિર્માણ કિયા.

શ્રી સદ્‌ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ કે પ્રમુખપદ પર અપને સંનિષ્ઠ, કર્મયોગી વ પ્રેમી ભકત અરવિંદભાઈ નવીનચંદ્રભાઈ મફતલાલ કો નિયુકત કરકે,

ચિત્રકૂટ-જાનકી કુંડકે અન્નક્ષેત્ર, સંતસેવા, શ્રી રઘુવીર મંદિર પાઠશાલા, અસ્પતાલ, વ હસ્તમ, ૫૫રેંદાકે સ્થાન, ઈત્યાદિકે સંપૂર્ણ કારોબાર તથા શ્રી તારા નેત્રદાન યજ્ઞકી સંપૂર્ણ કાર્યવાહી વ જિમ્મેદારી, શ્રી સદ્‌ગુરુ સેવા સંઘકો સુપુર્દ કિયેં.

તદનુસાર સન ૭૦ કે પશ્ચાત્‌, ૭ નેત્રદાન યજ્ઞ કેમ્પકે આયોજન, શ્રી સદ્‌ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ કે દ્વારા સુચારુરૂપસે, ઈતને વિશાલ પૈમાને પર હુયેં હૈ કિ પ્રત્યેક કેમ્પમેં પાંચ હજારસે ગ્યારહ હજારકી સંખ્યામેં સફલ અપ્રેશન કિયે ગયે હૈં. નેત્રયજ્ઞ શિબિરકી સંપૂર્ણ યાદી પુસ્તકકે અંતમે દિ ગઈ હૈ.

આજ કે દંભાચારકી પ્રાધાન્યતાવાલે સમયમેં, ઐસી માનવતાસે હમેં કૌન અનુપ્રાણિત કર સકતે હૈં, સિવાય ઐસે શ્રીગુરુદેવકે કિ જિનકે ખૂનકા અંતિમ બૂંદ તક પરહિતમેં હી ખપા હૈં ! શ્રીગુરુદેવને સ્પષ્ટ કહા હૈં, "મેરા સિદ્ધાંત હૈ કિ, પ્રાણ રહતે દૂસરોંકા હિત કરના."

मेरा सिद्धान्त है कि प्राण रहते दूसरों का हित करना।

શ્રીગુરુદેવકે એક એક બચન સત્યતાપૂર્ણ હૈં જો સુનને પર હૃદયગત ઠોસ ભાવના બન જાતે હૈં. આત્મ કલ્યાણ કે લિયે કિન સાધનોંકી આવશ્યકતા હૈ ? કિસ પ્રકારકા પુરુષાર્થ અનિવાર્ય હૈ ? ઈસ સનાતન પ્રશ્નકે સમાધાનાર્થ શ્રીગુરુદેવને અપના જીવન તથા અપના સાધન-માર્ગ હમારે સામને રખા હૈ.

શ્રી સદ્‌ગુરુ વે હી હૈં, જો હમારી ભાવનાઓંકો સુસંસ્કૃત કરકે, હમારી વિચારધારાકો શ્રેયકે પ્રતિ પ્રવાહિત કર, હમારી જીવનધારામેં હી આમૂલ પરિવર્તન લાકર, હમેં યથાર્થમેં માનવ-જીવન જીના સિખાતે હૈં; જો જીવન, હમેં ક્રમશઃ, દિવ્ય જીવનકે અધિકારી બનાતે હૈં. મનુષ્ય શરીર ભલેં હી હમેં મિલા હોં, પરંતુ નિતાંત સત્ય યહી હૈ કિ બિના શ્રી સદ્‌ગુરુકે, માનવ જીવન જીના હમેં નહીં આતા હૈ.

ગુરુ કુમ્હાર શિષ્ય કુંભ હૈ, ગઢિ ગઢિ કાઢૈં ખોટ,
ભીતર હાથ સહાર દેં, બાહર બાહર ચોટ.

એક કુમ્હાર મિટ્ટીમેં કિતની સુંદર ઉપયોગી ચીજોંકા નવ નિર્માણ કર દેતા હૈ ! વૈજ્ઞાનિક સાધન સુવિધાયેં પ્રાપ્ત હોને પર ભી, કુમ્હારકે બનાયે હુએ ઘડે કા આજ ભી ઘર ઘરમેં સ્થાન હૈ. પ્રાયઃ સભી ચીજેં મશીનેં દ્વારા બનને લગ ગઈ હૈં; પરંતુ, કુમ્હારકી કુશલતા તો અપની અનૂઠી હી હૈ.

શ્રીગુરુદેવકી માનવ બનાને કી કુશલતા ભી અપની અનૂઠી હી હૈ. ઈસ કુશલતાકી સ્થૂલ સૂક્ષ્મ-મિશ્રિત પ્રક્રિયાકો પૂર્ણ રીતિસે તો કૌન જાન સકતા હૈ ? ફિર ભી, આપ હી કે બચન, વ્યવહાર વ પત્રોંકે માધ્યમસે, આપકી પ્રક્રિયાકા કુછ ઈશારા, પુસ્તકમેં દિખાયી દેગા ઐસી અભિલાષા હૈ.

શ્રીગુરુદેવકે સંપર્કમેં આયે હુયે સબ જાનતે હી હૈં કિ અપને બારેમેં આપને બહુત કમ બોલચાલ કી હૈ.

શ્રીગુરુદેવને કઈ બાર કહા હૈં, ''સાધૂ કે અસલી તત્ત્વોકો તો કોઈ સમઝ નહીં સકતા હૈ. ક્યોંકિ વહ સ્થૂલ યા બાહરી યા ઉપરકા નહીં હોતા હૈ.''

આજ મૈં અસલિયતમેં કયા હૂં, મૈંને કયા અનુભૂતિ કી હૈ, કિસ પ્રકારસે ભગવદાનુસંધાનમેં હૂ, ભગવદ જયોતિ કિતની ઔર કિસ પ્રકાર કી દેદીપ્યમાન હૈ, યે સબ, કિન શબ્દોં દ્વારા બતા સકતા હૂં ?

ઈસલિયે વ્યકિતત્વકા સહી મૂલ્યાંકન, વહ કહાં જન્મા, કબ જન્મા, કહાં મરા, કબ મરા, ઈત્યાદિ સ્થૂલ ઘટના પરસે નહીં હો સકતા હૈ. ઈનકા જાનના ઈસલિયે કોઈ અનિવાર્ય ચીજ નહીં.

જો જાનના અનિવાર્ય હૈ વહ તો હૈ વ્યકિતત્વ.. સાધૂકી સાધૂતા. જિસ વ્યકિતત્વસે દૂસરોં કો કુછ ભી લાભ હોતા હૈ, દૂસરોં કા કુછ ભી હિત હોતા હૈ, વહ વ્યકિતત્વ અવશ્ય હી વંદનીય હૈ, પૂજનીય હૈ.''

ભારતમેં પ્રાચીન કાલસે હી મહાપુરુષોંને કભી ભી વ્યકિત રૂપસે અપના મહત્વ ન તો જાના હૈં, ન તો માના હૈં. શ્રીગુરુદેવ ભી ઈસકે અપવાદ નહીં

હૈં. ઈસલિયે આપકે કાલ-નિર્ધારણ તથા જીવનવૃત્તકે સંબંધમેં પૂરા તથા વ્યવસ્થિત ઢંગસે જાનને કો નહીં મિલા હૈ.

મેરી પરિમિત ગ્રહણ શકિત વ શ્રવણ શકિતને, જૈસા ભી, જો કુછ ભી સમય સમય પર, નોટ કિયા હૈ, વહ ઈસ પુસ્તકમેં હૈ. અપાર તો શ્રીગુરુદેવકી મહિમા ! અલૌકિક તો આપકી ક્ષમતા !! ઔર, ઈતની વિરાટ તો આપકી શકિત-સંપન્નતા હૈં !!!

શ્રી શ્રી ગોસ્વામીજી તુલસીદાસજી મહારાજને કહા હૈં, વૈસી હી હાલતમેં મૈં સ્વયમ્ કો પા રહી હૂં.

કરન ચહઉં રઘુપતિ ગુનગાહા, લઘુમતિ મોરિ ચરિત અવગાહા.
સમુઝત અમિત રામ પ્રભુતાઈ, કરત કથા મન અતિ કદરાઈ.

ઈસલિયે, ઈસ પુસ્તકમેં શ્રીગુરુદેવસે સુને હુયે, પરમ હિતકારી વ પરમ પાવનકારી વચનોંકો જબ ભી સુનતી. તબ લિખ લેતી. જબ, જહાં, જો સુના, દેખા યા અનુભવમેં આયા હૈ, ઉસકા નોટ તારીખ વ સ્થલકે નામ સહિત કિયા હૈ. ઈસલિયે યહ પુસ્તક ડાયરી કે સ્વરૂપ હૈ. શ્રીગુરુદેવકો યહ સબ પઢનેકે લિયે પ્રાર્થના કરતી, જિસકા આપને હમેશા સ્વીકાર કિયા હૈ ઔર મૌકા પાને પર હસ્તાક્ષર લેતી રહી.

શ્રીગુરુદેવકે હમ હજારોં પ્રપન્ન-શિષ્ય હૈ. ઈતને પર ભી, હર એક કે ભાવ વ ક્રિયાકે સાથ, શ્રીગુરુદેવને કિતની કરુણા, ચિંતા, જિમ્મેવારી, પ્રેમધારા આત્મીયતા, વિનોદ, હાસ્ય, કૃપાકટાક્ષ, તથા અપનત્વ આદિકે માધ્યમસે, અપને સર્વવ્યાપ્ત વ સજગ ગુરુત્વકે રૂપમેં, સ્વયમ્કો સતત ઓતપ્રોત રખા હૈ, ઈસકા ચિત્ર મેરી ઈસ અનુભવ-ગાથામેં સે ઝલક આવેં, ઈસી ભાવનિષ્ઠા સે હી, શ્રી સદ્ગુરુ-સાન્નિધિકી બીસ સાલમેં,, સુનીં દેખી, વ અનુભૂતિકી બાતેં, સામને રખ રહી હૂં.

શ્રીગુરુદેવમેં હી ''સર્વમિદં પ્રોતં સૂત્રે મણિગવા ઈવ.'' શ્રીગુરુદેવકી હી, સૂત્રરૂપી પ્રભુતાકી હી યહ અભિવ્યકિત હૈ. એક એક ઘટના વ એક એક

બચનકે પઢનેં પર મેરે અસંખ્ય ગુરુ-ભાઈ બહેંનોંકો, અપની અપની અનુભૂતિકી, ઐસી હી ઘટનાઓંકી વ સુને હુયે ઐસે હી બચનોંકી સ્મૃતિ અવશ્ય હી ઉઠેગી.

શ્રીગુરુદેવને સ્પષ્ટ કહા હૈં કિ ચમત્કાર કભી હોતા હી નહીં હૈ. ઈસલિયે ન તો મુઝે ચમત્કારમેં શ્રદ્ધા હૈ ન તો મૈં ચમત્કારકો માનતી હૂં. યહ ઈસલિયે કહના પડ રહા હૈ કિ ઈસ પુસ્તકમેં કુછ ઐસી ઘટનાયે પઢનેમેં આયેગી કિ ઐસી ઘટના ઔર કોઈ મુઝસે કરતા તો મૈં ભી વિશ્વાસ નહીં કરતી.

પરંતુ, જો ઘટનાયેં મેરે સામને હી ઘટિત હુઈ હૈં; યા સ્વયમ્ મેરે ઊપર બીતીં હૈ ઔર મેરી ઠોસ અનુભૂતિજો આઈ હૈં, ઉનકા અવિશ્વાસ મૈં કૈસે કર સકતી હૂં ? ઈતને પર ભી, ચમત્કાર હૈ, ઐસા મૈં નહીં માનતી હૂં.

મૈં સમઝતી હૂં કિ શ્રીગુરુદેવને અત્યંત કૃપાલુતાસે, અપની સર્વસમર્થ શરણાગત-વત્સલતાકા, ઈસ પ્રકાર, થોડા સા સાક્ષાત્કાર કરાયા હૈ. કલિમલગ્રસ્ત વ તર્કપૂર્ણ બુદ્ધિયોંકે સામેને, પરમ તત્ત્વ ઈશ્વર્યકે, પરમ ઐશ્વર્યકો, અપને માધ્યમસે, અભિવ્યકત કરકે, શ્રીગુરુદેવને અવશ્ય હી જીવોં કો કલ્યાણપૂર્ણ દિવ્યપથકા સ્પષ્ટ દર્શન કર દિયા હૈ.

પ્રભુ પ્રતાપ મહિમા ખગરાઈ, નિજ મતિ સરિસ નાથ મૈં ગાઈ.
કહેઉ ન કછુ કરિ યુકિત વિશેખી, યહ સબ મૈં નિજ નયનન્હ દેખી.

શ્રીગુરુદેવકે યે સંગ્રહિત-બચન, સંતહૃદયસે બરસતેં સૌરભપૂર્ણ ચિન્મય પુષ્પ હૈં, જિનસે જ્ઞાન, ભકિત વ કર્મકા, અદ્વિતીય ઔર અનુપમ આહ્લાદ ઉઠેગા હી; જો હમારી સમઝદારી વ આચરણશીલતાકી ગતિમેં સંવેગરૂપ સંમ્મિલિત હોગા હી, ઐસી પરિપૂર્ણ શ્રદ્ધા હૈ. કવિત, દોહેં, વ શ્લોક, શ્રુતિ, આદિ, શ્રીગુરુદેવસે સુને હૈં. ઉસી પાઠ સહિત દિયે ગયે હૈં.

પુસ્તકમેં કઈ તરહકી ત્રુટિયા રહ જાના સહજ હી બાત હૈ, વિચાર યા સિદ્ધાંતકી અસ્પષ્ટતા યા ઔર ભી જો દોષ હોં, વે સભી મેરે હૈં. ઈનકે લિયે, શ્રીગુરુદેવસે, ઔર સર્વ પ્રેમી પાઠક ગણસે, મૈં હાર્દિક ક્ષમા-દાન યાચતી હૂં.

ઈસમેં જો ભી પ્રેરક, માર્ગદર્શક, હિતકર વ પ્રિયકર હૈં, ઉસકા સારા યશ શ્રીગુરુદેવકો હી હૈ, કિ જિનકી બચનામૃત ધારાયેં ઈસ પાત્રમેં ભરી હૈં.

ઔર, એક મુખ્ય બાત કહની હી ચાહિયે, ઈસ પુસ્તક પ્રકાશનકા સારા શ્રેય, રાજકોટકે મેરે ગુરુભાઈ કનુભાઈ કોટેચાકે હિસ્સેમેં હૈ. શ્રીગુરુદેવકે ઈન સંગ્રહિત બચનોંકો પુસ્તકરૂપમેં પ્રકાશિત કરના હી હૈ ઐસા, દઢ નિશ્ચયયુક્ત ઔર અત્યંત પ્રેમપૂર્ણ આગ્રહ, કનુભાઈકા સતત રહા હૈ ઔર ઉસીકા હી પરિણામ યહ પુસ્તક હૈ. કનુભાઈકા ઈતના, ઈસ પ્રકારકા ઔર લગાતાર આગ્રહ નહીં હોતા તો, સર્વથા નિઃસંદેહ હૈ કિ યે સંગ્રહિત બચન કદાપિ પ્રકાશિત નહીં હોતેં. પુસ્તકકો પઢને, સોચને વ સમઝનેમેં, કનુભાઈને તથા મેરી ગુરુબહન કુ. ગીતાદેવજીને (ગીતા મંદિર, રાજકોટ) જિસ સદ્ભાવપૂર્ણ હૃદયસે મુઝે પૂરા પૂરા સહયોગ દિયા હૈ, ઈસકે લિયે મૈં ઉનકા હાર્દિક આભાર માનતી હૂં.

બિલકુલ ઐન મોકે પર, રાજકોટ કે મેરે ગુરુભાઈ પુરુષોતમભાઈ ગાંધી (રાષ્ટ્રીયશાલા, રાજકોટ)ને સ્પષ્ટ સુઝાવ વ તત્પરતાયુક્ત સહયોગ દેકર, ઠીક શ્રી ગુરુપૂર્ણિમા કે મંગલ અવસર પર હી, પુસ્તક પ્રકાશનકો સંભવિત બના દિયા હૈ, ઈસકે લિયે મૈં આપકા હાર્દિક આભાર માનતી હૂં.

પુસ્તક પ્રકાશનકે કાર્યવશાત્ રાજકોટમેં શ્રીગુરુદેવકે આશ્રમ શ્રી સદ્ગુરુ સદનમેં મેરે નિવાસ દરમિયાન, આશ્રમ કે ટ્રસ્ટી મંડલને તથા સેવાભાવી કાર્યકર્તા ભાઈ-બહેનોંને તથા અન્યપ્રેમી ગુરુભાઈ-બહેનોંને, મુઝે સર્વ પ્રકારકા સહયોગ પ્રદાન કિયા હૈ. ઈસકે લિયે મૈં હાર્દિક આભાર માનતી હૂં.

રાજકોટ જિલ્લા સહકારી પ્રેસ, જ્ઞાન પ્રિન્ટર્સ તથા ફૂલછાબ પ્રેસકે, કાર્યાલયકે કાર્યકર ભાઈઓં કે પ્રતિ હાર્દિક આભાર વ્યક્ત કિયે બિના મૈં રહ નહીં સકતી કિ, જિન્હોંને હર પ્રકારકા સંપૂર્ણ સહયોગ પ્રસન્નતાપૂર્વક દેકર, બહુત હી અલ્પ સમયમેં પુસ્તક-પ્રકાશનકે કાર્ય કો પૂર્ણ કિયા હૈ.

કુ. કુમુદિની પી. પજવાણી

श्री रामचंद्राय नमः । श्री पतितपावन चरणकमलेभ्यो नमः । श्री सद्गुरु परमात्मने नमः ।

ભૂમિકા

(દ્વિતિય ભાગ)

સાકેતાધીશ્વરઃ શ્રીમજ્જાનકીવલ્લભો વિભુઃ ।
અવ્યાચ્છાશ્વતં રામો ભક્તામીષ્ટપ્રદો હરિઃ ॥૧
પ્રપન્નાનાં ગતિ હ્યેકાં જનસન્તારણોત્સુકામ્ ।
વાત્સલ્યરસપૂર્ણાંગીં રમાકાન્તાં સદા ભજે ॥૨
મારુતિ વીરવ્રજાંગં ભક્તરક્ષાદીક્ષિતમ્ ।
હનુમન્ત સદા વન્દે રામમન્ત્રપ્રવર્ત્તકમ્ ॥૩
સીતાનાથસમારમ્ભાં બાદરાયણમધ્યમામ્ ।
બોધાયનાખ્યગુર્વન્તાં વન્દે ગુરુપરમ્પરામ્ ॥૪
પરં બ્રહ્મ પરં પૂજ્યં કીર્ત્તનીયં તથા પરમ્ ।
પરં પ્રાપ્યં ચ વન્દેऽહં શ્રીમદ્રામં જગદ્ગુરુમ્ ॥૫

વંદૌ ગુરુપદકંજ, કૃપાસિંધુ નર-રૂપ-હરિ,
મહામોહતમપુંજ, જાસુ બચન રવિ-કર-નીકર.

આપ ''શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં'' હૈં.

''શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં'' (પ્રથમ ભાગ) પ્રેમી પાઠકવૃંદ પરમ લાભ કરતા હુઆ આનંદવિભોર હો ગયા હૈ ઔર ઉન્હીં પ્રેમી સજ્જનોંકી ઉત્કંઠાને હી, હમ સબકો પુનઃ ''શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં''(દ્વિતીય ભાગ) પહુંચા દિયા હૈ.

પ્રથમ ભાગ કે પ્રકાશિત હોનેકે પશ્ચાત્ તુરંત હી ઔર આજ પર્યંત, અસંખ્ય પ્રેમી વ જિજ્ઞાસુ ભાઈબહેનોંને દ્વિતીય ભાગકે લિયે ઉત્કંઠા વ્યકત કી હૈ, કરૂણાનિધાન શ્રી ભગવાનને ઈન્હીંકી જિજ્ઞાસાકી પૂર્તિ ઈસ પ્રકાશનસે કી હૈ. ઈસલિયે ઈસકા યશ સહીમેં ઈન્હીં પ્રેમી ભાઈ-બહેનોંકો હી હૈ.

સન ૭૬મેં ''શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં'' પ્રથમ ભાગ, પ્રકાશિત હુઆ તભી યહ ભી, અર્થાત્ સન ૫૦ સે ૫૪ તકકી નોંધકી પૂરી પાંડુલિપિ બિલકુલ તૈયાર હી થી. પરંતુ સન્ ૭૬ કી શ્રીગુરુપૂર્ણિમા કે મંગલ અવસર પર પુસ્તક પ્રકાશિત કિયા જાવેં, ઐસી પ્રેમપૂર્ણ માંગ હોને કારણ, પ્રેસમેં જિતના તૈયાર હો ગયા થા ઉતના હી, પ્રથમ ભાગ કે રૂપમેં પ્રકાશિત કર દિયા ગયા થા. શ્રી ગુરુપૂર્ણિમાકે પશ્ચાત્ દ્વિતીય ભાગ ભી શીઘ્ર હી પ્રકાશીત કરનેકી ઈચ્છા ઔર કોશિષ હોને પર ભી, ઈસકે પ્રકાશિત હોને મેં ઈતના વિલંબ હુઆ હૈ. લગતા હૈ કિ શ્રીગુરુદેવકી ઐસી હી ઈચ્છા હોં !

શ્રીગુરુદેવકે બચનોંમેં ઐસી કૌન દિવ્ય શકિત હૈ, જો પરિચિતકો તો બરાબર, અપિતુ અપરિચિત પ્રેમી પાઠકગણકો ભી, સ્પષ્ટ માર્ગદર્શન, અપૂર્વ આહ્લાદ વ વાત્સલ્ય તથા અનુપમ શાંતિ આનંદ પહુંચા હૈ ?

જો જિતની હદ તક, સત્ સ્વરૂપ હો રહે હૈં, ઉતની હી હદ તક, ઉનકે સત્તત્ત્વકે, વ્યકત ઔર અવ્યકત શકિતપૂર્ણ આંદોલનોંકા પ્રભાવ-પ્રસાર હોતા રહતા હૈ. સાક્ષાત્ સત્ સ્વરૂપ શ્રીગુરુદેવકે અમૃતમય બચન કઈયોંકે જીવનકો સરાબોર કર રહે હૈં. શ્રીગુરુદેવ, ઈસ અવ્યકત રીતિસે, અસંખ્ય જીવાત્મા (રઘુ)ઓંકે, સાક્ષાત્ શ્રીરઘુનાથજી હૈં.

આત્મોન્નતિ, આત્મસાક્ષાત્કાર, ઈશ્વરદર્શન વા લૌકિક સ્તર પર સુખ શાંતિકે લિયે અતિ આતુર આત્માઓંકો અનેકાનેક શાસ્ત્રોં કે અભ્યાસ ઔર અવિરત પુરુષાર્થકે ઉપરાંત ભી, જો પ્રાપ્ત નહીં હુઆ હોં, ઐસા ઐસા બહુત કુછ, શ્રીગુરુદેવકે સરલ બચનોંમે સે પ્રાપ્ત હો ગયા હૈ. સરલ, સચોટ ઔર અર્થગાંભીર્યપૂર્ણ વાણીને શ્રીગુરુદેવકે સત્–સ્વરૂપકો અભિવ્યકત કર દિયા હૈ.

શ્રીગુરુદેવકી ઈશ્વરીય વિભૂતિકે દર્શન કઈયોંકો હો ગયેં હૈ. પહલે કભી દર્શન યા શ્રવણ તક પ્રાપ્ત નહીં કિયા હૈ ઐસે શ્રદ્ધાલુ-પ્રેમીજનોંકા સમૂહ દિનોં દિન વિશાલ હો રહા હૈ. ઈનસે મિલનેકા મૌકા પાને પર ઉનકી અનુભૂતિપૂર્ણ દ્રઢ અનન્યનિષ્ઠાકો જાન પાતી હૂં તબ હૃદય બરબસ બોલ ઉઠતા હૈ,

''હે દયાલુ શ્રીગુરુદેવ ! આપકી અનંત અનંત સામર્થ્યકી, અનંત અનંત અભિવ્યકિત, કહાં કહાં તક, કિસ કિસ પ્રકારસે સ્ફુટ હો રહી હૈ ! આપ કહાં કહાં, કિતનોંકે પાસ તથા કિતને વિભિન્ન ઔર અનોખે રૂપ-તૌરસે પધાર રહે હૈં !''

સિદ્ધ સંત દેશ, કાલ ઔર વસ્તુસે સદા સર્વદા પરે હી હોતે હૈં. સિદ્ધ સંતકી મંગલપૂર્ણ સન્નિધિમેં અસંખ્ય પ્રાણી પદાર્થ કે સદ્ભાગ્ય જગ જાતે હૈં. અસંખ્ય જીવાત્માઓંકે સુપ્ત વા દબે હુએ સુકૃત, ઐસી દિવ્ય વિભૂતિકી ઓર આકૃષ્ટ હોકર એકદમ ઉપર આ જાતા હૈ.

સિદ્ધ સંત દયાલુતાવશ ઔર કારુણ્યસે પ્રેરિત, જનસમૂહમેં વિચરતે હૈં. દયા, વત્સલતા ઔર પરિપૂર્ણ ઐસે અનુપમ પ્રેમ-રશ્મિયોંસે, પ્રત્યેક સ્તરકે અસંખ્ય આત્માઓંકી ચેતનાંકો જાગૃત કર દેતેં હૈ. સિદ્ધ સંતકે જીવન, વ્યવહાર ઔર કૃપા-કટાક્ષ-પૂર્ણ આચરણોંકો જાનને સમઝનેસે શુભાશુભ ખયાલ હમારેમેં જાગૃત હો જાતા હૈ ઔર ઉનકે વ્યવહારશુદ્ધિસે હી ચિત્તશુદ્ધિ હોતી હૈ. ચિત્તશુદ્ધિકે બિના હજારોં નહીં બલ્કિ લાખોં જન્મોંકે બીતને પર ભી. યથાર્થ સાધન-ભજન ઔર સુખ-શાંતિકા અનુભવ, કદાપિ નહીં હો સકતા હૈ. યહ બાત શ્રીગુરુદેવને કઈબાર, વિવિધ પ્રકારસે સમઝાઈ હૈ. ચિત્તશુદ્ધિસે હી કર્મ, બુદ્ધિ વ અહમ્‌કી શુદ્ધિ હોને પર હી, જીવ માત્રકો પરમ લાભ પ્રાપ્ત હો જાતા હૈ.

વ્યવહાર શુદ્ધિ કિસ પ્રકારસે સાધ્ય કી જા સકતી હૈ ? સત્ય ક્યા હૈ ? અસત્ય કયા હૈ ? નીતિ વ અનીતિ માને કયા ? ધર્મ કયા હૈ ઔર અધર્મ કયા હૈ ? કર્તવ્યનિષ્ઠાસે આત્મિક ઉન્નતિ કિસ પ્રકાર અનાયાસ હોતી હૈ ? વાણી સંયમકા સ્વરૂપ કયા હૈ ? ઉસકા ફલ કિતના અમોઘ વ અમૂલ્ય હૈ ? મનુષ્ય જીવનકા યથાર્થ સ્વરૂપ, સૌંદર્ય ઔર આહલાદ કયા હૈ ? ઈત્યાદિકે બારેમેં અત્યંત સૂક્ષ્મ પરંતુ છોટી ઔર સરલ બાતેં શ્રીગુરુદેવને કહી હૈં.

શ્રીગુરુદેવને (પૃષ્ઠ ૩૩) કહા હૈ મૈં યહી કહને કે લીયે હી સતત ઘૂમતા રહતા હૂં. કારણ કી મૈં સદૈવ ચાહતા હૂઁ કિ પ્રત્યેક મનુષ્ય અપને ભીતરકે ખજાનેંકે બારેમેં જાને, જાનકર ઉસકે દર્શનકે લિયે ઔર ઉસકો પાને કે લિયે

સચેત હોવેં, ફિર પુરૂષાર્થી હોવેં, ઉસે દેખેં ઔર સ્વયમ્ અનુભવ કરે કિ કિતના અપરિમિત ખજાના ઉસકે પાસ હૈ.

પવિત્ર આર્યાવર્ત કે આધ્યાત્મિક અનૂઠે ખજાનેકી વિપૂલતાકા અંદાજ, જ્ઞાન, દર્શન તથા અનુભવ શ્રીગુરુદેવકે પ્રત્યેક બચન, ક્રિયા, કર્મ-આદિ વ્યવહારકે માધ્યમસે સ્ફૂટ હો જાતા હૈ. જિજ્ઞાસુકો માર્ગદર્શન, અટકે હુએ કો પ્રેરણા વ અવલંબન; નિરુત્સાહકો બલ, ઉત્સાહ તથા વ્યથિત પીડિતકો શાંતિ ઔર સહાયતા દેનેવાલેં, સિદ્ધસંતકે ચિન્મય તત્ત્વોંકા યહ અક્ષરદેહ હૈં.

શ્રીગુરુદેવને (પૃષ્ઠ : ૧૭) કહા હૈ : ભજન કયા હૈ ? કિસ પ્રકાર કિયા જાતા હૈ ? ઈત્યાદિ તુમને સુના હૈ ઔર લિખ ભી લીયા હૈ. ઉસે બારબાર પઢના ઔર સમઝના. પઢતે પઢતે તુમ્હારી ચેતના જિતની વિકસિત હોતી જાયેગી, ઉતની સમઝ બઢતી જાયેગી ઔર હર વકત પઢને પર, તુમ્હેં નૂતન સમજ વ બોધ મિલેંગે, ઈસલિયે બારબાર પઢના, સોચના ઔર સમઝના.

સરલ વરણ ભાષા, સરલ અર્થ મય માન,
તુલસી સરલ સંત જન, જાઈ કરિય પહચાન.

શ્રીગુરુદેવકે બચન-સુધા સાગરમેં ગોતા લગાનેવાલેં જિજ્ઞાસુઓંકો, આચરણમેં ઉતારને યોગ્ય ઈતની અધિક આધ્યાત્મિક દિવ્ય સમૃદ્ધિ પ્રાપ્ત હોતી રહેગી કિ ઔર કહીંસે ખોજનેકી આવશ્યકતા મહસૂસ ન હોગી. જિસકો ભી કોઈ વિચાર યા વ્યવહાર કે બારેમેં દ્વિધા હો, કોઈ પ્રશ્ન યા સમસ્યા કે સમાધાનકી ચાહ હો, આત્મઉત્સર્ગ ઔર સાધનકે માર્ગ પર કહીં ઉલઝ ગયે હૈ ઐસા યા બાધા જૈસા કુછ માલુમ પડ રહા હો અથવા જીવનમેં સુખ, શાંતિ તથા પ્રસન્નતાકી અનુભૂતિકે લિયે અન્તઃસ્થ વ્યાકુલ હો, ઐસે સભી કો મૈં સવિનય અનુરોધ કરતી હૂઁ કી શ્રી બચનોં કા પઠન-પાઠન વ અનુસરણ કરેં.

કારણ કિ ઈસમેં, વર્તમાન સમય કે સિદ્ધ સંત કી દિવ્ય ઝલકકી અદ્વિતીય ઝાઁકિયાં હૈં. અતઃએવ મુઝે પૂર્ણ વિશ્વાસ હૈ કિ ''શ્રી ગુરુદેવ કી સન્નિધિમેં'' કે પાસ પહુંચે હુએ પ્રત્યેક પ્રેમી પાઠક કે અંતઃકરણમેં શ્રીગુરુદેવકી અતુલનીય ઈશ્વરીય વિભૂતિકી કુછ ન કુછ ઝલક અવશ્ય હી ઉઠેગી.

સુજ્ઞ પ્રેમી પાઠક અદ્‌ભૂત આહ્લાદકી અનુભૂતિ જરૂર કરેગા. ઉસે કુછ ન કુછ અવશ્ય પ્રાપ્ત હોગા હી. આત્મજાગૃતિ ઔર આત્મોન્નતિ કે સાધનાંગ વ સાધનાક્રમ, ઈસમેં સે અવશ્ય પ્રાપ્ત હો જાયેંગે. શ્રીગુરુદેવકે ઈન્હીં ચિન્મય તત્ત્વોં કો લેકર હી યહ પુસ્તક, વર્તમાન ઔર ભવિષ્યકે જિજ્ઞાસુઓકે લીયે ભી, દીર્ઘકાલ પર્યંત પથપ્રેરક ઔર સર્વહિતકારી બની રહેગી ઐસી વિમલ શ્રદ્ધા હૈ.

શ્રી બચનોંકો સુનતે વકત જો, જિતને ઔર જિસ પ્રકાર ભી, યથા-શકિત-મતિ, લિખ પાયી હૂં વે હી ઈસમેં હૈં.

શ્રીગુરુદેવકે સંપૂર્ણ ઉપદેશ, પ્રસંગ તથા બચન ઈત્યાદિ, કિસ કિસ કે સાથ કયા કયા બાત, પ્રસંગ, ઉપદેશ, આદિ જો ભી હુએ હૈં, ઉનકો મૈં જાનતી નહીં હૂં. ઐસા બહુત કુછ હોને પર ભી કેવલ મૈં જાનતી નહીં હૂઁ. ઈસલિયે, ઉનકા કુછ ભી ઉલ્લેખ નહીં કર પાતી હૂઁ. ઈસ બાત કા જો અસંતોષ રહતા હૈ ઉસે વ્યકત કિયે બીના મેરેસે રહા નહીં જાતા હૈ.

શ્રીગુરુદેવકી અનંત ઐસી ઈશ્વરીય વિભૂતિ કી સંપૂર્ણ અભિવ્યકિત કા હોના તો નિતાંત અસંભવ હી હૈ.

સન્. ૭૬મેં "શ્રી ગુરુદેવ કી સન્નિધિમેં" પ્રથમ ભાગ, પ્રકાશિત હો રહા થા, ઉન દિનોમેં શ્રીગુરુદેવકે પ્રેમી ભકત જયંતીભાઈ લાલજીભાઈ જોબનપુત્રાને શ્રીગુરુદેવકે જટાયુકત સ્વરૂપકા ફોટો દેકર મુઝસે કહા થા, "સન્ ૭૦ મેં શ્રીગુરુદેવને ઈહલીલા સંવરણ કર લીં પશ્ચાત્, શ્રી આનંદાશ્રમ બીલખા કે પૂજનીય પૂજારીજી દલપતરામભાઈને કિસી અખબારમેં ઈસે દેખકર ફોટો કા કટીંગ મુઝે દિયા થા."

ગત વર્ષ જયંતીભાઈકા નિધન હો ગયા હૈ. પૂજનીય દલપતરામભાઈસે મૈંને જાનના ચાહા કિ કિસ અખબારમેં, કિસને ઔર કબ, યહ ફોટો પ્રકાશિત કિયા હૈ ? પરંતુ જવાબ યહી મીલા હૈ કિ મુઝે ઈતના સ્મરણ નહીં રહા હૈ. જબ દેખા ઉસી વકત કટીંગ કરકે જયંતીભાઈકો દે દિયા થા.

અખબારકે કાગજ પર પ્રકાશિત ફોટો કી નેગેટીવ ઈતની સાફ નહીં નીકલતી હૈ, ફિર ભી, દિનાંક ૨૮-૩-૫૩ કો શ્રીગુરુદેવને કહા હૈ, "બહુત

કાલ પહલે મૈં જટા રખતા થા.'' ઉસ પ્રસંગ કે અનુરૂપ જટાવાલા ફોટો ઈસ પુસ્તક કે મધ્યમેં દિયા હૈ.

કવિત, દોહેં, ચૌપાઈ, શ્રુતિ, શ્લોક આદિ શ્રીગુરુદેવ સે જો સુને હૈં, ઉસી પાઠ સહીત દીયે ગયે હૈં. ''બના'' ઔર ''બનાદાસ'' નામ કે દોહે, આદિ, શ્રીગુરુદેવ પ્રણિત હૈં. શ્રીગુરુદેવકે શ્રી હસ્તાક્ષર કઈ જગહ પર દિયે હૈં.

પુસ્તક કે પુનઃ પઠન પાઠન ઔર પ્રકાશન કાર્યમેં, રાજકોટ કે મેરે ગુરુભાઈ કનુભાઈ કોટેચા, પુરુષોતમભાઈ ડોડીયા ઔર મેરી ગુરુબહન કુ. ગીતાદેવી (શ્રી ગીતા જ્ઞાન મંદિર)ને શુરૂસે લગાકર કાર્ય સમાપ્તિ પર્યંત, પૂર્ણ શ્રદ્ધા ઔર પ્રેમસે સહયોગ દિયા હૈ ઈસ કે લિયે મૈં હાર્દિક આભાર માનતી હૂઁ.

સંત કુટિરમેં, કાશી કે સંપૂર્ણાનંદ સંસ્કૃત વિશ્વવિદ્યાલય કે આચાર્ય, પ્રકાંડ પંડિત, પ્રજ્ઞાચક્ષુ, પ્રખર રામાયણી, પૂજનીય શ્રી ગિરીધર મીશ્રજીકે દર્શન-મિલન કા સુંદર સંયોગ-લાભ પ્રાપ્ત હુઆ. આચાર્યશ્રી સંસ્કૃત વ હિન્દી ભાષાકે શીઘ્ર કવિ ભી હૈ. આપને શ્રીગુરુદેવકી સ્તુતિ કે સપ્તક વ પંચક, પ્રથમ મિલન પર, તત્ક્ષણ સુનાયે હૈં, વે ઈસમેં દિયે ગયે હૈં. ઈસકે લિયે મેં આપકા હાર્દિક આભાર માનતી હૂં.

પુસ્તક મેં કઈ તરહ કી ક્ષમણીય મુદ્રિત ત્રુટિયાઁ રહ જાના સહજ હી હૈ. અનુસંધાનસે પઢને પર શુદ્ધપાઠ સ્પષ્ટ હો જાયેગા. પૃષ્ઠ ૧૭૨, ૧૯૯ ઔર ૪૦૧ પર અશુદ્ધ પાઠકો શુદ્ધ લિખનેકી સેવા કઈ ભાઈ બહેનોંને પ્રેમપૂર્વક દિ હૈ. ઈસલિયે મેં આપ સબ કા હાર્દિક આભાર માનતી હૂઁ. પૃષ્ઠ ૪૧૪ કે અનુસંધાનમેં પૃષ્ઠ ૭૧૫ અવશ્ય દેખીયે.

હિન્દી ભાષી અસંખ્ય ગુરુભાઈ બહનોંકી પ્રેમપૂર્ણ માંગકી પૂર્તિ કે હેતુ ''શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં'' દ્વિતીય ભાગકા હિન્દી લિપિબદ્ધ સંસ્કરણ, યથા સંભવ શીઘ્ર હી પ્રકાશિત કિયા જાયેગા ઐસી આશા ઔર ઈચ્છા હૈ. ''શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં'' પ્રથમ ભાગ કા ગુજરાતી લિપિબદ્ધ દ્વિતીય સંસ્કરણ ભી શીઘ્ર હી પ્રકાશિત કિયા જાયેગા ઐસી ઈચ્છા હૈ.

ફોટો વ હસ્તાક્ષરોં કે બ્લોક કા કાર્યમેં મેસર્સ પ્રવિણ પ્રોસેસને તથા મુખપૃષ્ઠ વ ફોટો પ્રિન્ટીંગ કા કાર્ય મેસર્સ અજંતા પ્રિન્ટર્સને સદ્‌ભાવ સહિત કર દિયા હૈ. ઈસકે લિયે મૈં આપકા હાર્દિક આભાર પ્રદર્શિત કરતી હૂઁ. રાજકોટ કે જિલ્લા સહકારી પ્રેસ કે પદાધિકારીઓ તથા કર્મચારીયોંને પુસ્તક પ્રકાશનકે કાર્ય કો સુચારુરૂપસે સંપન્ન કર દિયા હૈ. ઈસલિયે મેં આપકા આભાર માનતી હૂઁ.

બાત, વિચાર યા સિદ્ધાંત કી અસ્પષ્ટતા યા ઔર ભી જો દોષ હોં, વે સભી મેરે હૈં, ઈસકે લિયે શ્રીગુરુદેવસે તથા સભી પ્રેમી પાઠકગણ સે મૈં ક્ષમાદાન યાચતી હૂઁ. ઈસમેં જો ભી પ્રેરક, માર્ગદર્શક, હિતકર વ પ્રિયકર હૈં, ઉનકા સંપૂર્ણ યશ શ્રીગુરુદેવકો હી હૈ કિ જિનકી વચનામૃત ધારાએં ઈસ પાત્રમેં ભરી હૈં.

શુભ કર્મ કે અર્પન કરને કી રીતિ સમજાતે હુએ શ્રીગુરુદેવકે શ્રી બચનોંકી (પૃષ્ઠ : ૬૭૧) સ્મૃતિ ભૂલ નહીં પાતી હૂઁ. હે દીનદયાલુ ! હે સર્વેશ્વર! આપ હી કી કૃપાસે ઔર આપ હી કી પ્રેરણા વ શકિત સે યહ શુભ કાર્ય હો પાયા હૈ. ઈસકા સંપૂર્ણ યશ સમ્યક્ પ્રકારસે આપ હી કો હૈ. મેરે માલિક ! આપહી કો યહ સમર્પિત હૈ !

કુ. કુમુદિની પ. પજવાણી

અક્ષય તૃતિયા સં. ૨૦૩૫
૨૯ - ૪ - ૭૯
ડહાણુ, (જિ. થાણા, મહારાષ્ટ્ર)

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	વિષય	પૃષ્ઠ સંખ્યા
૦૧	નમસ્કાર	૦૧
૦૨	મુઝે અબ તેરી ચિંતા નહીં રહી	૦૧
૦૩	એકાંતસે ૧૫-૨૦ સાલકે બાદ સમાજમેં આયેંગે	૦૪
	કુછ પત્ર :	
૦૪	તૂઁ પાગલ જૈસી ચલી યહાઁ સે... !	૦૬
૦૫	કોયના ભૂકંપ	૦૯
૦૬	સગુણ બ્રહ્મતત્ત્વકા સાક્ષાત્ સ્વરૂપ શ્રીસદ્‌ગુરુદેવ હી હૈં	૧૦
૦૭	તુમ લોગ ઈસમેં અપમાન ન સમઝો	૧૨
૦૮	વૈસે લોગ મહાન દુર્જન હૈં	૧૩
૦૯	મોક્ષ - જીવનમુક્ત અવસ્થા યાની મોહ કા નાશ	૧૪
૧૦	કષ્ટ દેકર ભગવાન હમારા ઘાટ (સ્વરૂપ) ઘડતે હૈં	૧૭
૧૧	મેરી પ્રાર્થના - પ્રાણીમાત્રકે સબ દુઃખદર્દ મુઝે દે દો ઔર...	૧૮
૧૨	ભક્તિ સે હી સાધારણ માનવમેં સે મહામાનવકા પ્રાકટ્ય...	૨૦
૧૩	રાસ યાની કયા ?	૨૨
૧૪	વિશ્વાસ દિયા હૈ - ઉસકો ભૂલ નહીં જાના	૨૪
૧૫	કૃપાપાત્ર શિષ્ય	૨૫
૧૬	સંત ભાણ	૨૬
૧૭	ગૃહસ્થીયોંકે લિયે પઁચયજ્ઞ	૨૮
૧૮	ભગવાનસે પ્રીત તો જગત્‌સે જીત	૩૧
૧૯	''જૈસા અન્ન વૈસા મન, ઔર જૈસા આહાર વૈસા ડકાર.''	૩૨
૨૦	સ્વાધ્યાય	૩૩

૨૧	વાણી કે તીન પાપ	૩૬
૨૨	શ્રીમાન ઔર શ્રી	૩૭
૨૩	સેવામેં સંગઠન	૩૭
૨૪	સેવા યાની બલિદાન	૩૮
૨૫	જીવકા ચરમ મૂલ્ય હૈ - આત્મશાન્તિ	૩૯
૨૬	સંયમ, સાધુતાકા હી મુખ્ય સ્થાન હૈ - સંસ્કૃતિમેં	૪૧
૨૭	પ્રેમકે બરાબરી કોઈ સત્તા નહીં હૈ	૪૨
૨૮	જબ તક નિભે તબ તક સહી !	૪૩
૨૯	પશુવૃત્તિઓંકો જીતે બિના ઉન્નતિ કભી નહીં હોતી/દેશહિત	૪૫
૩૦	શ્રી સદ્ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટકી સ્થાપના	૪૬
૩૧	મેરે સંતોષકો અક્ષુણ્ણ રખના - સબ સમાન તૌર સે રહના	૪૬
૩૨	મૈં પ્રાણિમાત્રકા હૂઁ	૪૮
૩૩	સહીયજ્ઞ	૫૧
૩૪	''સદ્ગુરુ સેવા સંઘ'' રાષ્ટ્રનિર્માણકા કાર્ય કરેગા	૫૨
૩૫	પઁચ બાત	૫૨
૩૬	કુછ પત્ર	૫૩
૩૭	દેશોન્નતિકે લિયે જનજાગૃતિકા કાર્ય કરો.	૬૨
૩૮	રેશનીંગ એક સબસે મહાન અનિષ્ઠ હૈ	૬૫
૩૯	અવસરવાદીઓંકી બોલબાલા હૈ	૬૮
૪૦	બલિ (હિંસા) બ્રાહ્મણકાલકા દૂષણ હૈ	૭૦
૪૧	તેરે નહીં બતાનેસે કયા મૈં નહીં જાનૂઁગા ?	૭૧
૪૨	સુંદરકાંડ નામ ક્યોં ?	૭૨
૪૩	ચાર પ્રકારકી મુક્તિ	૭૭
૪૪	ગાંધીજીકી ઘડી	૭૯
૪૫	ખાલી પેનસે સહી કી	૮૦

૪૬	અદ્વૈત દ્રષ્ટિ	૮૦
૪૭	પ્લાસ્ટિકકી બિંદી મત લગાઓ	૮૨
૪૮	પદ, ખુર્શીકા મોહ છોડો	૮૨
૪૯	ભગવદ્ કૈંકર્ય	૮૩
૫૦	ચાલુ પૂજનમેં શ્રીગુરુદેવ નિકલ ગયે	૮૬
૫૧	દેશકી સ્થિતિ – નીંદ નહીં આતી	૮૭
૫૨	તુઝે કુછ નહીં આતા હૈ	૮૮
૫૩	કુછ પત્ર	૯૦
૫૪	પ્રદૂષણ	૯૪
૫૫	ભગવાનકે વિષયમેં ભી લોગ ઝઘડતે હૈં	૯૭
૫૬	યવનોં પશ્ચિમકા નાક – મૂँહ દબાયેગા	૯૮
૫૭	તુમ તો માનેગી નહીં	૯૯

પરિશિષ્ટ - ૧૯૬૮

૫૮	શ્રીગુરુદેવ પર શ્રદ્ધા	૧૦૦
૫૯	કર્મ અર્પણ હોતા હૈ, ભસ્મ નહીં.	૧૦૨
૬૦	તુમ શુદ્ધ ચૈતન્ય હો	૧૦૩
૬૧	ચૈતન્ય પઁચભૂતોંકા પરિણામ નહીં હૈ	૧૦૩
૬૨	જનસેવા ઔર દાન	૧૦૫
૬૩	મદિરા વ માંસાહારકો બંદ કરના ચાહિયે	૧૦૭
૬૪	પ્રમાદકો જીતનેકે લિયે	૧૦૮
૬૫	આઁખનમેં સખી રાખવે યોગ....	૧૦૯
૬૬	એક નવદંપતિકો	૧૧૦
૬૭	મૈં લિખકર દૂઁ કિ તુમ મેરે હો - ફિર ભી ડર લગતા હૈ !!	૧૧૨
૬૮	પ્રવાસમેં	૧૧૨
૬૯	શાંત કૌન ?	૧૧૩

૭૦	ત્યાગ	૧૧૫
૭૧	જયપ્રકાશ નારાયણ	૧૧૬
૭૨	પ્રભુકા અપમાન	૧૧૭
૭૩	નૈતિક મૂલ્યોંકા હ્રાસ	૧૧૮
૭૪	સબકે મન ચોર હો ગયે હૈં	૧૧૯
૭૫	મહાવિદુષી મદાલસા	૧૨૨
૭૬	સંક્રાંતિ	૧૨૩
૭૭	ધૂમકેતુ	૧૨૫
૭૮	શ્વાસકે લિયે	૧૨૫
૭૯	સંસ્કૃતિ કે રક્ષક	૧૨૭
૮૦	રાવણ પ્રકાંડ વિદ્વાન થા	૧૨૮
૮૧	સંતસ્વભાવ	૧૩૦
૮૨	અધિક માસ	૧૩૨
૮૩	કરણ ઔર ઉપકરણ	૧૩૨
૮૪	સંક્ષિપ્ત બાતેં	૧૩૩
૮૫	ઈમાનદાર - હસન	૧૪૧
૮૬	વ્રતબદ્ધ હોકર ઉપભોગ કરના	૧૪૨
૮૭	તીર્થ	૧૪૨
૮૮	ભારત ઔર ચીન	૧૪૪
	૧૯૬૯	
૮૯	વિદિશામેં કુછ બાતેં	૧૪૫
૯૦	નિંદા બહુત હી બડા પાપ હૈ	૧૪૯
૯૧	પ્રતાપભાઈકો પત્ર – મેરી મૃત્યુ કબ હૈ ?	૧૫૨
૯૨	અસુવિધા–કષ્ટ ન હો ઈસકા ખયાલ સબસે ઉત્કૃષ્ટ સેવા હૈ	૧૫૩
૯૩	એક ભાવ મનમેં ધારણ કરો	૧૫૫

૯૪	હાઈબ્લડપ્રેશર (બી.પી.) કા ઉપચાર	૧૫૫
૯૫	આઁખકે લિયે	૧૫૬
૯૬	શાસકવર્ગમેં ઈસ બાતકો પહુઁચાના ચાહિયે	૧૫૬
૯૭	શ્રીગુરુદેવ સાધકકે સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ અહમ્કો તોડ દેતે હૈં	૧૫૮
૯૮	સ્વભાવમેં પરિવર્તન કરના હી અહમ્કો તોડના હૈ	૧૫૯
૯૯	ગોપીકો મૈં પ્રણામ કરતા હૂઁ	૧૫૯
૧૦૦	શરણં સર્વ ભાવેન્	૧૬૨
૧૦૧	પરહિત – માનવતાકા પરમ લક્ષણ	૧૬૪
૧૦૨	સેવામેં મિટ જાના પડતા હૈ	૧૬૫
૧૦૩	સહિષ્ણુતા ઔર એકાત્મ ભાવના	૧૬૬
૧૦૪	શ્રીગુરુદેવકી પ્રાપ્તિ ઈસીકો કહી હૈ	૧૬૭
૧૦૫	સંતોકે સાન્નિધ્યમેં રાગાદિક ક્યોં ?	૧૬૯
૧૦૬	મૈંને માઁગા	૧૭૨
૧૦૭	દેહાતોમેં ઉત્થાનકી સેવા	૧૭૩
૧૦૮	હમારે દોષોંકા દિગ્દર્શન કરાવે વહ હમારે હિતુ હૈ	૧૭૫
૧૦૯	ચમત્કાર યાની ક્યા ?	૧૮૧
૧૧૦	નેત્રયજ્ઞકા કાર્ય સરલ ક્યોં ?	૧૮૪
૧૧૧	મૈં હી સહન કિયા કરું ?	૧૮૬
૧૧૨	દેશકી પ્રગતિ કિસાનોંકે હાથમેં હૈ	૧૮૭
૧૧૩	શ્રીગુરુદેવને યજ્ઞોપવિત ઉતાર લી	૧૯૨
૧૧૪	શ્રીગુરુદેવને દર્શન દિયા	૧૯૪
૧૧૫	શ્રદ્ધા વ ભાવના	૧૯૫
૧૧૬	મૈં શરીરમેં હૂઁ હી નહીં.	૧૯૮
૧૧૭	ભારતકી ક્યા દશા હોગી !!	૧૯૮
૧૧૮	ચરણપાઁવરી તો સાક્ષાત્ શ્રીવિગ્રહ હી હૈં.	૨૦૦

૧૧૯	ભગવાન હી પરમ પ્રેમાસ્પદ હૈં	૨૦૧
૧૨૦	'બ્રહ્મ નિત્યં યજ્ઞે પ્રતિષ્ઠિતમ્'	૨૦૨
૧૨૧	લીવરકી બિમારીમેં	૨૦૬
૧૨૨	શ્વાસકાસમેં	૨૦૬
૧૨૩	દૂસરોંકી પૂજા કરનેમેં સુખ હૈ.	૨૦૭
૧૨૪	સેવામેં અપની સાધનાકો ભૂલ ન જાયેં	૨૦૮
૧૨૫	હમારેમેં બિરાજમાન ભગવાનકો પ્રકટ કરનેકા હૈં.	૨૦૯
૧૨૬	રામધામમેં મૈં તો સદૈવ હૂઁ હી	૨૦૯
૧૨૭	અપને વિચાર વ ભાવનાકે બલકો પિછાનો	૨૧૧
૧૨૮	રાગ-દ્વેષ-માત્સર્ય વૃત્તિઓંકા પરિણામ	૨૧૩
૧૨૯	વ્યસન	૨૧૪
૧૩૦	સમ્યક્ સમર્પણ	૨૧૪
૧૩૧	આધિભૌતિક ઉન્નતિ પુરુષાર્થમેં સન્નિહિત હૈ	૨૧૮
૧૩૨	કુછ પત્ર	૨૨૦
૧૩૩	યજ્ઞોંકે લિયે શાસ્ત્રોંકી ફલશ્રુતિ	૨૨૬
૧૩૪	અપની ઉદારતા મત ખોના	૨૨૭
૧૩૫	સારકો પકડ લો	૨૩૧
૧૩૬	કુછ પત્ર	૨૩૩
	૧૯૭૦	
૧૩૭	'તુમ અપનાયો તબ જાનિહોં'	૨૩૯
૧૩૮	મુઝે એકાંતમેં રહને દીજિયે	૨૪૨
૧૩૯	લમ્બી લકડીકો કાટકર છોટી બનાનેકી પ્રવૃત્તિ દુર્જનતા હૈ	૨૪૪
૧૪૦	કસૌટી	૨૪૬
૧૪૧	બાહ્ય સાધનસે અંતરંગ સાધનકી સમજ	૨૪૭
૧૪૨	નિર્બલકે બલ રામ	૨૪૭

૧૪૩	પ્રસન્નતાકા ભી અભ્યાસ કરો	૨૪૯
૧૪૪	વિવેક	૨૫૦
૧૪૫	સ્થૂલસે જ્યાદહ સંપર્ક સૂક્ષ્મમેં રહતા હૈ	૨૫૨
૧૪૬	એકાંતમેં રહને નહીં દેતે હૈં	૨૫૫
૧૪૭	સકલ કાર્ય સફલ પૂર્ણ કિયે પ્રભુ ભયે અંતર્ધ્યાન	૨૫૬
૧૪૮	શ્રીગુરુદેવને બ્રહ્મલીન હોનેકી તીથિ બતા દી થી	૨૬૬
૧૪૯	પૂ. શ્રીકે અસ્થિકુંભ ગોંડલ ઔર રાજકોટમેં	૨૬૮
૧૫૦	મૈં હમેશા ઐસા હી રહૂઁગા, મૈં મરા નહીં હૂઁ	૨૬૯
૧૫૧	સાધુસમાજકી શ્રદ્ધાંજલી	૨૭૨
૧૫૨	કવિ-શંકરકી ભાવાંજલિ	૨૭૩
૧૫૩	શ્રીસદ્‌ગુરુ ચાલીસા	૨૭૮
૧૫૪	પૂ. શ્રીગુરુદેવકી આત્મા હમારે બીચમેં હૈં	૨૮૦
	પરિશિષ્ટ	
૧૫૫	શ્રીપયહારીજી મહારાજ યદ્યપિ પર્યંત વિદ્યમાન હૈં	૨૮૧
૧૫૬	શ્રીગુરુદેવને અકસ્માતસે હમારી રક્ષા કી	૨૮૮
૧૫૭	આપકી પ્રભુતા !	૨૯૦
૧૫૮	ઈસસે ક્યા લાભ ?	૨૯૪
૧૫૯	શ્રીગુરુમહાત્મ્ય (સંક્ષિપ્ત)	૨૯૭
૧૬૦	શ્રી સદ્‌ગુરુદર્શન - સ્મરણ	૩૦૧
૧૬૧	શ્રીરાવણકૃત - શ્રીશિવતાંડવ સ્તોત્રમ્	૩૦૨
૧૬૨	શ્રીગુરુ અષ્ટોત્તર નામાવલિ	૩૦૮
૧૬૩	શ્રીગુરુદેવકે સ્થાપિત ટ્રસ્ટોંકી પ્રવૃત્તિયાઁ	૩૧૦

યુગલ સરકાર શ્રીસીતારામજી (જાનકી કુંડ-ચિત્રકૂટ)

ૐ નમો ભગવતે શ્રીરઘુનાથાય શાર્ગિણે ।
ચિન્મયાનન્દરૂપાય સસીતાય નમો નમઃ ॥

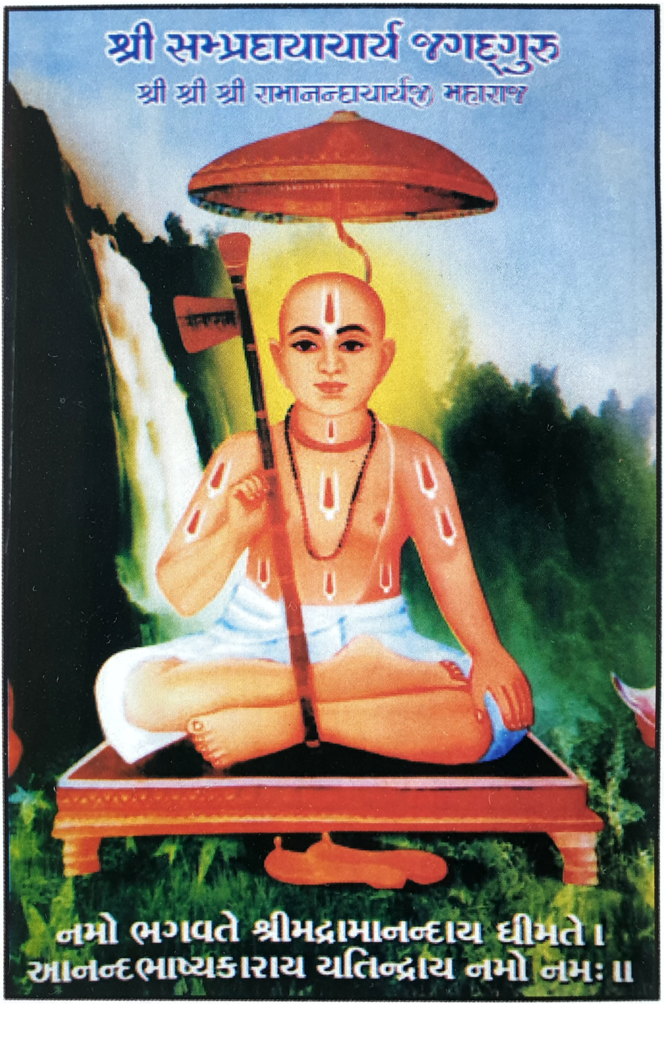
श्री सम्प्रदायाचार्य जगद्गुरु
श्री श्री श्री रामानन्दाचार्यजी महाराज
નમો ભગવતે શ્રીમદ્રામાનન્દાય ધીમતે ।
આનન્દભાષ્યકારાય યતિન્દ્રાય નમો નમઃ ।।

જગદ્ગુરુ શ્રી અનન્તાનન્દાચાર્યાય નમો નમઃ ।।

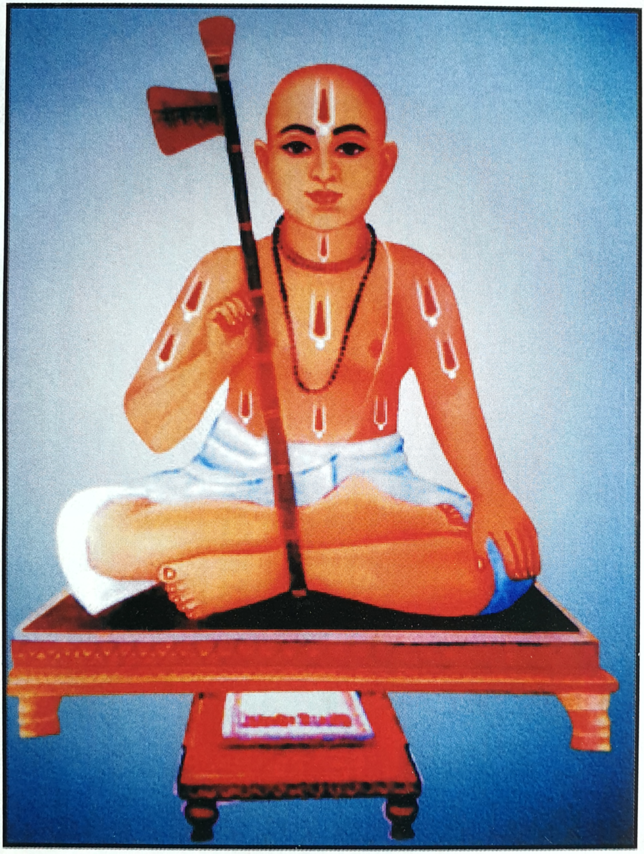

શ્રી કુલભૂષણ શ્રેષ્ઠ, શુચિ જયતુ અનંતાનંદ ।
કૃપાપાત્ર આચાર્યકિ, રહિત દોષ દુઃખ દ્વન્દ ।।

श्री पतितपावन चरणकमलेभ्यो नमः ॥

पतित पावन चरण रज, सद्गुरु वंदन योग
मंत्र राज भेषज दियो, यन्ना गयो भवरोग ।

निर्विकाराय नित्याय निरवद्याय तेजसे
साक्षात् राम रूपाय बालकृष्णाय नमो नमः
स बाल कृष्णो विदितो महात्मा,
स एव भेदाब्धिगत-परात्मा

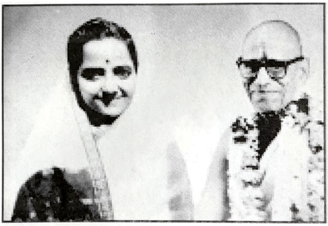
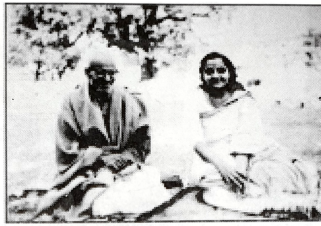
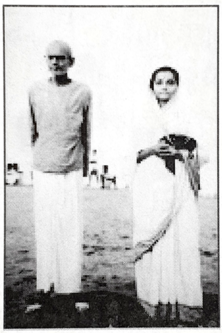

सन्निधिमें

श्री गुरुं परमानंदं वंदे आनंद विग्रहम् ।
यस्य सन्निधिमात्रेण चिदानंदायते मनः ॥

मेरी अनुभूति, भक्ति शक्ति है आप की । सामने तुम्हारे फिर, मुझे क्या छिपाना है ॥
तार आप ही का, सितार आप ही का देव । आप ही के स्वरमें प्रभु, मुझे स्वर मिलाना है ॥
मेरी अनुभव गाथा, है आप ही की नाथ । आप ही की वस्तु, उसे आप ही को चढाना है ॥
आप ही की कृपा से आप ही को हे प्रभो । राग आप ही का, मुझे अनुराग से सुनाना है ॥

નમસ્કાર

નમો નમસ્તે ગુરવે મહાત્મને
વિમુકતસંગાય સદુત્તમાય ।
નિત્યાદ્વયાનન્દરસસ્વરૂપિણે
ભૂમ્ને સદાપારદયામ્બુધામ્ને ॥
યત્કટાક્ષશશિસાન્દ્રચન્દ્રિકાપાત ધૂતભવતાપજશ્રમઃ ।
પ્રાપ્તવાનહમખંડ વૈભવાનન્દમાત્મપદમક્ષયં ક્ષણાત્ ॥
(વિવેક ચૂડામણિ - ૪૮૭, ૪૮૮)

જિનકે કૃપાકટાક્ષરૂપ ચંદ્રકી સ્નિગ્ધ ચંદ્રિકા (પ્રકાશ) કે કિરણ સંસર્ગસે સંસારકે તાપજન્ય શ્રમકે દૂર હો જાનેસે મૈંને ક્ષણ ભરમેં અખંડ ઐશ્વર્ય ઔર આનંદમય અક્ષય આત્મપદ પ્રાપ્ત કિયા હૈ, ઉન સંગરહિત (માયાસે પૂર્ણતઃ નિઃસંગ), સંતશિરોમણિ, નિત્ય - અદ્વિતિય આનંદસ્વરૂપ, અતિ મહાન ઔર નિત્ય અપાર દયાસાગર, મહાત્મા શ્રીગુરુદેવકો વારમ્વાર નમસ્કાર હૈ.

બંકાપુર (ધારવાર), ૯-૧-૬૮

પત્રમેં મૈંને હરિભાઈ ઔર માઁ કો લિખા (હમ બંકાપુરમેં હૈં)

''શ્રીગુરુદેવકા સ્વાસ્થ્ય વૈસા હી હૈ. આરામ લેતે હૈં, લેકિન શરીર કૃશ હો ગયા હૈ. કઈ રોગોંકે ભોગ એક સાથ હી ભોગ રહે હૈં - ઈસલિયે કમજોરી બહુત હૈ. ઉજ્જૈનકી જિમેવારી ભી દિમાગમેં હૈ, ઉપરાંત સબકી ચિન્તા ઔર ખયાલ ભી રહતે હૈં. યહાઁ પર ઠંડક વિશેષ હોનેસે કલ હમ યહાઁસે નિકલતે હૈં; જહાઁ સૂકી હવા હો વહાઁ રહેંગે.''

શ્રીગુરુદેવને લિખા - માઁ - હરિભાઈ સાદર આશીષ. રણછોડદાસકા આશીર્વાદ.

મુઝે અબ તેરી ચિંતા નહીં રહી

ઝાલકીમેં નિત્ય પ્રતિ શ્રીગુરુદેવકો પૂછ લેતી કિ ભોજનમેં આજ કયા અનુકૂલ રહેગા ? પૂજ્ય શ્રીગુરુદેવ રોજ હઁસ દેતે ઔર કહતે - તૂઁ જો બનાયેગી

સબ મુઝે અનુકૂલ હી રહેગા. ફિર મૈં કહતી કિ લેકિન મુઝે ઈસ તરહ બનાનેકા અનુકૂલ નહીં રહતા હૈ ન ! તો ફિર હઁસકર કહતે હૈં કિ રોટી - સાગ બનાઓ. કભી દલિયા ઔર દાલકા કહતે.

નિત્યપ્રતિકા યહી ક્રમ ચલતા ઔર નિત્યપ્રતિ રોટી-સાગ, દલિયા-દાલ બનતે. શ્રીગુરુદેવ પ્રસન્નતાસે પાતે હૈં. ઔર બહુત સાલકે બાદ પહલેકી તરહ બોલતે હૈં કિ કુમુ ! મેરે ભગવાનને ભી ભોજન ખૂબ પાયા ઔર તેરે ભગવાનને ભી ખૂબ પ્રેમસે પાયા હૈ, અબ તૂં આ જા ઔર પ્રસાદ પા લે.

મૈં શ્રીગુરુદેવકી સેવામેં થી - ગુનામેં. એક બાર શ્રીગુરુદેવને કહા કુમુ ! તૂઁ દૂ:ખ ન માને તો મેરી એક ઈચ્છા કહૂઁ ?

મૈં :- જી હાઁ, અવશ્ય બતાઇયે.

શ્રીગુરુદેવ :- મુઝે સત્યમેં હી નિર્દ્વન્દ્વતા ઔર પ્રસન્નતા રહેં યહ તુઝે મંજુર હો તો મુઝે અકેલેમેં - એકાંતમેં ભોજન કરને દેના. પાસમેં બૈઠકર ગરમ રોટી દેનેકા મમત્વ નહીં રખના. સબ તૈયાર કરકે, સબ વ્યવસ્થા રખકર તૂઁ બાહર ચલી જાના. એકાંતમેં ભગવાનકો ભોગ લગાતા હૂઁ, ફિર મૈં પ્રસાદ પાતા હૂઁ, તબ ઉસ ભોજનકા સ્વાદ વ આનંદ ઔર હી હોતા હૈ કુમુ !

મૈં :- ભગવન્ ! આજસે ઐસા હી ક્રમ રખા જાયેગા. આપકી પ્રસન્નતા વ નિર્દ્વન્દ્વતામેં બાધા ન હો - વહી મેરી પ્રસન્નતા હૈ.

ફિર આરામ કરતે સમય બતાયા –

શ્રીગુરુદેવ :- ઔર કમુ ! ભોજનમેં તલા હુઆ પદાર્થ, મીઠા પદાર્થ નહીં બનાના. સાગ-દાલમેં કેવલ છોંકભરકા ઘીકા ઉપયોગ કરના. રોટી બિના મોવણકી ઔર સૂખી રખના. તો ઐસા ભોજન મુઝે સર્વથા અનુકૂલ રહતા હૈ.

ઔર ભી એક બાત સમઝાઉઁ ! કભી શ્વાસ ઊઠી હો, યા ગેસકી પરેશાની હો તો વૈસી હાલતમેં મૈં ભોજનકે સમય પર ભોજન નહીં કર પાઉઁ તબ તૂઁ ભી યદિ ભોજન નહીં કરેગી તો મેરે ચિત્ત પર સંકોચ વ દબાવ પડેગા કિ કુમુદ

અભી તક ભૂખી હૈ. ઉસ વક્ત યદિ ભોજન પાના પડેગા જો ફિર બમન કરાયેગા, ઔર મુઝે પરિશ્રમ વ અહિત પહુઁચાયેગા. ઈસીલિયે જબ મૈં કહ દૂઁ તબ તુમ ભોજન કર લોગી તો મુઝે નિર્દ્વન્દ્વતા રહેગી ઔર મૈં નિશ્ચિન્ત રહૂઁગા.

મૈં :- જી, ઐસા હી કરુંગી.

મૈંને ઐસા હી ક્રમ રખા થા. ફિર ભી ૬-૮ દફે શ્રીગુરુદેવને ઈસ ક્રમમેં વ્યતિક્રમ અપની ઓરસે, અપની ઈચ્છાસે કિયા થા. પહલે તો અકેલે હી બિરાજતે થે, લેકિન ૫-૧૦ મિનટકે બાદ હી મુઝે બુલા લેતે થે.

જબ મૈં નિત્યપ્રતિ શ્રીગુરુદેવકી ઈચ્છાનુસાર રોટી-સાગ હી બનાતી થી તો એક દિન આપશ્રીને કહા - કુમુ ! તૂઁ આજ ભજિયાઁ (પકોડે) બનાકે ખાના. મૈંને કહા - ભજિયાઁ તો મુઝે બિલકુલ પ્રિય નહીં હૈ. શ્રીગુરુદેવને કહા - તો તુઝે કયા પ્રિય હૈ સબસે જ્યાદહ ? મૈંને કહા - કોઈ પદાર્થ યાદ નહીં આતા હૈ કિ મૈં યહ ખાઉં !

શ્રીગુરુદેવને કહા - તો મુઝે અબ તેરી ચિંતા નહીં રહી. મુઝે ઐસા વિચાર આયા કિ મુઝે તો રોટી - સાગ હી અનુકૂલ હૈં, શરીર રોગિષ્ટ હૈ ઈસીલિયે. લેકિન તૂઁ હલુઆ-ભજિયાઁ ખાના ચાહેં તો બના લે તો અચ્છા.

મૈંને કહા કિ મેરી ઈચ્છા હોગી તબ જરૂર બના લૂઁગી.

કુછ દિન પશ્ચાત્ મકરસંક્રાંતિકા શુભદિન હોનેકે ઉપલક્ષ્યમેં મૈંને હલુઆ, પૂડી, ભજિયાઁ બનાયેં, લેકિન ડ્રાયવર ઔર નૌકરકે લિયે. શ્રીગુરુદેવ કે લિયે તો નિત્ય નિયમકે અનુસાર પૂછકર હી રોટી - સાગ - દાલ - દલિયા બનાયેં. જબ ભોજનકે લિયે પધારેં ઔર પૂછા કિ હલુઆ-પૂડી-ભજિયાઁ ક્યોં દૂર રખે હૈં ?

મૈંને કહા કિ આજ સંક્રાંતિકા દિન હૈ. ડ્રાયવર - નૌકરકો, ડાકબંગલેકે નૌકરોકો ખિલાયેંગે. શ્રીગુરુદેવ ખૂબ પ્રસન્ન હુએ. ભોજન કરકે હી સબકો બુલવા લિયે, પંગત લગા દી ઔર પરોંસને લગે.

ફિર આરામ કરતે કરતે કહા કિ બિમાર કી સેવા કરતે સમય યહ ભી બહુત જરૂરી હૈ કિ બિમાર કો કિસી ભી પ્રકારકા કુપથ્ય - અપથ્ય નહીં દિયા

જાયેં. બિમાર માઁગે તો ભી નહીં દેના ચાહિયે. તો સામનેસે બિમાર કો કુપથ્ય ખિલાના આગ્રહ કરકે - સંકોચમેં ડાલકર, યહ તો કુસેવા હૈ. દેખો ! યે ૨૦-૨૫ દિન મેં મુઝે તકલીફ ઈતની જ્યાદહ નહીં હૈ, તો ઈતની જ્યાદહ દવાઈયાઁ ભી નહીં લેની પડતી હૈ.

ઠીક ઈસી પ્રકારકા શ્રીગુરુદેવને ઝાલાવાડકે ડાક બંગલેમેં મુઝે ઔર રમાબહનકો કહા થા જબ વિદિશાસે હમ મોટરસે પુષ્કર જા રહે થે (તારીખ...). વિદિશાસે નિકલકર અનંતપુર, આરોણ, ઝાલાવાડ હોકર પુષ્કર પહુઁચે થે. ઉન ૬-૮ દિનમેં એક ભી બમન નહીં હુઈ. શ્રીગુરુદેવને એક બાર ભી કોઈ દવાઈ ભી નહીં લી. મૈં ઔર રમાબહન નિત્યપ્રતિ સમય સમય પર જો દવાઈયાઁ શ્રીગુરુદેવ વિદિશામેં લેતે રહતે થે, ઉન દવાઈયાઁ યાદ કરકે શ્રીગુરુદેવકે પાસ લે જાતી થી. પરંતુ શ્રીગુરુદેવને એક બાર ભી કોઈ દવાઈ નહીં લી થી.

મુઝે ઔર રમાબહનકો યહી પ્રશ્ન હો ગયા કિ શ્રીગુરુદેવ દવાઈયાઁ ક્યોં નહીં લે રહે હૈં ? ક્યા હમ લોગ ઠીક સમય પર નહીં દેતે હૈં ? હમેં જ્યાદહ ચિન્તા યહ ભી હોને લગી કિ શ્રીગુરુદેવ કહીં ઐસા ન કહ દેવેં કી તુમ દોનોંને મુઝે સમય પર દવાઈ ભી તો નહીં દી ઔર દોનોં મેરી સેવા કરના ચાહતી હો ! લેકિન શ્રીગુરુદેવને હમકો ઐસા કુછ નહીં કહા, દવાઈ ભી નહીં લી ઔર પ્રસન્ન પ્રસન્ન રહે - હમ તીનોં. બહુત આનંદ ઔર સંતોષ મિલા.

શ્રીગુરુદેવકી સેવા કરનેકા અતિ દુર્લભ મૌકા બસ ! યે હી દિનોમેં જો મિલા, યહી મેરે જીવનમેં અંતિમ મૌકા બના રહા. ફિર પુષ્કરમેં ૬-૮ દિનકા....

એકાંતસે ૧૫-૨૦ સાલકે બાદ સમાજમેં આયેંગે

ઝાલકી, ૧૪-૧-૬૮ (સંક્રાન્તિ) ડાકબંગલામેં હમારા ઉતારા હૈ, શ્રીગુરુદેવકે સાથ મૈં અકેલી હૂઁ. મૈંને સહીકે લિયે ફોટૂ શ્રીગુરુદેવકો દિયે. ઉન પર આપશ્રીને લિખા

(૧) પ્રેમી-પ્રેમાસ્પદ સે ભિન્ન નહીં. યદિ ભિન્નતાકી પ્રતીતિ હો તો પ્રેમ નહીં, વાસના હૈ.

(૨) દૂસરે ફોટૂ પર લિખા :- પ્રેમકા અર્થ બલિદાન.

શ્રીગુરુદેવને કહા - ઈસ ડાકબંગલેકા નકશા મુઝે પસંદ આ ગયા હૈ. દેખો ! મૈંને કાગજ પર ઈસીકા નકશા ઊતારા હૈ. ગૌરવપુર કે આગે - ઉત્તરમેં એક સ્થાન મૈંને નિશ્ચિત્ કિયા હૈ. વહાઁ ઈસી નકશાકે અનુરૂપ છોટા સા મકાન બનાનેકો રમેશકો દિખાકર મૈં આ જાઊઁગા, ફિર રમેશ તૈયાર કરવા લેગા.

તૂઁ લંડનસે આયેગી તબ ફિર હમ સીધે વહીં ચલે જાયેંગે. ૧૫-૨૦ સાલકે બાદ સમાજમેં આયેંગે. લેકિન બીચમેં પુષ્કર માઁ કે પાસ જરૂર જાના હોગા. લગતા હૈ કિ પરિણામ અચ્છા આયેગા. એકાંતમેં જાનેકા સરલ બનેગા.

મૈં :- જૈસી આપકી આજ્ઞા.

શ્રીગુરુદેવ :- પિછોર નેત્રયજ્ઞમેં ભી તૂઁ નહીં આના. પરિસ્થિતિ સુધારનેકો હમ દોનોં સહન કરેં. ઔર ઈસ સંકલ્પ પર શ્રીપતિતપાવનજી ભગવાનકો શ્રીગલતાજી પ્રણામ કર આઓ. માઁ વ હરિભાઈકે સાથ છ-આઠ દિન રહના. ફિર ચાહો તો ભાવનગર મોટી માઁ કો મિલકર બમ્બઈ જાના.

શ્રીગુરુદેવને માઁ વ હરિભાઈકો પત્રમેં લિખા

મેરા શરીર ખૂબ આરામ લે રહા હૈ.ખાઁસી ઠીક ઠીક હૈ. તાવ (બુખાર) જરૂર $૯૯\frac{૧}{૨}$ દસ દિનસે બના રહતા હૈ. ઉલ્ટી (વમન) મેં વધારા હુઆ હૈ. કોઈ દિન હી કમનસીબ હોગા કિ ઉલ્ટી ન હો. વૈરાગ્ય ન હોને સે ઈન સે ઉપરતિ હોતી નહીં હૈ. વર્ષોંસે વમન ચાલૂ હૈ. મન પ્રસન્ન રહતા હૈ. ચિન્તા કરના નહીં. દાઁતોમેં પીડા બની હી હૈ. થૂલી લેતા હૂઁ. રોટી ખાઇ નહીં જાતી. પ્રત્યેક વસ્તુ પર મમત્વ હો ગયા હૈ. દિયાસલી કા ખર્ચ કરનેમેં મન દુ:ખ માનતા હૈ. સબકો આશીષ.

કુમુદ આજ જા રહી હૈ. ઔર હાઁ ! ગેસ (પેટ મેં) ખૂબ હોતા હૈ. અબ ઉલ્ટી કરકે યહ લિખ રહા હૂઁ. રણછોડદાસ.

શ્રીગુરુદેવકી આજ્ઞાનુસાર મૈં કલ બમ્બઈ જા રહી હૂઁ. મુઝે લંડન જાના હૈ – જાનેમેં અભી દેરી હૈ. પરન્તુ શ્રીગુરુદેવકી બહુત ઈચ્છા હૈ કિ મૈં અકેલા રહૂઁ, તૂ બમ્બઈ જા.

શામકો નિયમમેં બૈઠે તબ મુઝે ભી સામને બિઠાઈ. (ઝાલકીમેં રોજ બિઠાતે થે) શ્રીગુરુદેવ નિયમમેંસે કબ ઉઠ ગયે સો માલૂમ નહીં પડા. જબ મૈં ઉઠી તબ શ્રીગુરુદેવને ખૂબ પ્રસન્નતાસે કહા :-

તત્ત્વજ્ઞાન ગીતા સહિત, ભક્તિજ્ઞાન રાકેશ ।
શરણાગત શુચિ કુમુદિની, બિકસત રહત હમેશ ॥

નિર્મલ, નિર્દોષ, શુદ્ધચિત્તા, શરણાગત કુમુદરૂપી કમલ, ગીતા (તથા વેદાંત-ઉપનિષદ્ આદિ) સહ તત્ત્વજ્ઞાન (ઈશ્વર, જીવ, જગત તથા માયાકે સ્વરૂપ ઔર ''તત્ત્વમસિ'', ''અહમ્ બ્રહ્માસ્મિ'', ''અયમાત્મા બ્રહ્મ'', ''સર્વં ખલુ ઈદમ્ બ્રહ્મ'' આદિ વેદ મહાવાકયોંકે જ્ઞાન) તથા ભકિત, વૈરાગ્યકી જ્ઞાનચન્દ્રમેં હમેશા પૂર્ણ કલાયુકત વિકસિત હી રહતા હૈ - હમેશા નિર્દ્વન્દ્વ અર્થાત્ શુદ્ધાનંદમે પ્રફૂલ્લિત રહતી હૈ.

કુછ પત્ર :

તૂઁ પાગલ જૈસી ચલી યહાઁ સે... !

મૈં ૧૫-૧-૬૮ સુબહ બમ્બઈકે લિયે નિકલી. ઈસી દિનકા લિખા શ્રીગુરુદેવકા પત્ર મિલા કિ આજ પાઁચ બજે વહ ચલી ગઈ બમ્બઇ - ઔર કૌન ? કુમુદ, ભઇ કુમુદ !

તુમ સકુશલ પહુઁચ ગઇ હોગી ઐસી આશા હૈ, પત્ર દેના. મેરી ચિન્તા કરના નહીં. આજ સુકી હવાઇ હૈ ઔર ખાઁસી જ્યાદા હૈ. દેખના, ભૂલ ન જાના, કમુ ...

અભી તુઝે પહુઁચાકર દિગમ્બર આયા હૈ. તૂઁ કુશલસે પહુઁચ ગઇ હોગી. પર તૂઁ યહાઁસે ઐસી બેમન સે ગઇ કિ તેરા સબ સામાન કા ભી ધ્યાન ન રખ

પાઇ ! તૂ પાગલ જૈસી ચલી યહાઁસે ! દેખ તો માદરિયા ! ન તૂને ચપ્પલ પહની, ન તેરી ઘડી લી, ન સાબૂન, ન ચાકૂ; ન કિતાબેં ! કૈસી બાવરી બેમન થી તૂઁ યહાઁસે જાતે સમય ! યહ મૈં કદાપિ ભૂલ નહીં પાઊઁગા કમુ ! ખૈર, તૂઁ પહૂઁચ ગઇ. દિગમ્બરને હાલ બતાયા હૈ. દેખ તો ! ખૂબ પ્રસન્ન રહના. કુમુ ! મુઝે બહુત બહુત વિચાર આતે હૈં... પર ક્યા કરૂઁ ? તેરા અફ્રિકા યા લંડન જાનેકા પ્રોગ્રામ નિશ્ચિત્ હોને પર જરૂર શીઘ્ર હી મુઝે ખબર દેના. આનંદબહનકો ખૂબ ખૂબ આશીષ કહના. સબકો આશીષ.

ઝાલકીસે ૧૭-૧-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા હૈ કિ અરવિંદભાઇ કે આને પર મેરે પ્રોગ્રામમેં મૈંને અપની ખુશીસે ફેરફાર કર દિયા હૈ. એકાંતકી આશા મેરી પ્રાયઃ પુરી હો ગઇ હૈ. મૈં તા. ૨૫ યા ૨૯ કો કોયના જા રહા હૂઁ. વહાઁ કિતના રહૂઁગા - ખબર નહીં. સ્વાસ્થ્ય ઠીક હી હૈ, ચિન્તા ન કરના. અબ તો ભગવાન સમય દે તો ઘર બનન પર તુમે શાંતિ દે સકૂઁ તો બસ ! રણછોડદાસકા આસીસ.

ઝાલકીસે ૧૮-૧-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા કિ મુઝે એકાંત રહના હૈ... ભગવાન જાને અબ ક્યા પરિણામ આવે ! તેરે પત્રસે બડી ખુશી હુઇ હૈ. જ્યોતિકે વિષયમેં ભગવાનને મેરી ઈચ્છા પૂર્ણ કર દી. તુમ છઠકા સમય (શ્રી પતિતપાવન ભગવાન કી જન્મજયંતિ - મહાશુકલ ૬) સમઝપૂર્વક રખના. મૈં કેવલ છઠ હી તુમારે સાથ કરુઁગા, ઔર સમય દેના મુશ્કિલ હૈ. ખૈર ! આજ જ્યોતિકી ખુશીમેં ચિઠ્ઠી લાનેવાલેકો બઢિયા ધોતી-કુરતાકા કપડા દિયા ઔર સોલાપુરસે ઈન લોગોં કે લિયે ૧૦ કિલો મિઠાઇ મઁગાઇ હૈ - સબ બંગલેમેં બાટેંગે. ખૂબ ખુશી-ખુશી મનાયેંગે. ''ભગવાન બરાબર સુનતે હૈં'' - ઈસસે નિષ્ઠાકો બલ મિલા હૈ. અપને તો ખૂબ ખુશ હૈ. ઉલ્ટી હો રહી હૈ. ચિન્તા ન કરના.

ઝાલકીસે ૨૦-૧-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને માઁ વ હરિભાઇકો લિખા :- સંતજી માઁ સંતજી. મેરા સ્વાસ્થ્ય બહુત અચ્છા હૈ. થોડા ઘૂમતા-ફિરતા હૂઁ ઔર

ખાટલા પર બિસ્તર ખાલી હો જાતા હૈ બિચારા ! કિતને દિનમેં છોડા હૈ માઁ - બિચારેકો !!

૪ દિનસે ઉલ્ટી બંદ હૈં. પ્રાતઃ સાંજકો ખાઁસી આતી હૈ.શ્વાસ ભી કુછ કમ હૈ. આરામ પૂરા હૈ. રોટી - થૂલી બના લેતા હૂઁ. રોજ નવ બજે સો જાતા હૂઁ. ડાકબંગલા બિલકુલ એકાંતમેં હૈ. શાન્તિ હૈ.

મથુરામેં હરિભાઇકા બાલક જૈસા રોના યાદ આતા હૈ તબ હૃદય ભર જાતા હૈ. ઔર વિચાર આતા હૈ કિ જ્ઞાન સીમિત ઔર પ્રેમ અસીમ હૈ. જનકજી ભી તો જ્ઞાની થે ન ! માઁ, મેરી ચિન્તા ન કરના હોં ! મૈં ખૂબ આનંદમેં હૂઁ. સબકો આસીસ. રણછોડદાસ.

૨૧-૧-૬૮ કે પત્રમેં મુઝે લિખા કિ અબ તો ભગવાન સમય દેં તો બસ ! (એકાંત કે લિયે) તીવ્ર ઈચ્છા હૈં કિ બરાઈચીમેં કુટિયક (કુટિરમેં હી) રહૂઁ - તૂઝે પાસ રખૂઁ ઔર સાધના પૂરી કરા લૂઁ, ઔર તુઝે શાન્તિ વ સુખ દે સકૂઁ તો બસ ! ઔર તબ **"કરિહહિં જોગ જપ જાગ તપ નિજ આશ્રમહિ સુછંદ ॥"**

૨૨-૧-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા હૈ કિ મેરી પ્રેમાલ કમુ ! કમુ ! માદ્રી ! તેરે પત્ર મિલે. સ્વાસ્થ્ય અભી તક તો તૂઁ છોડ ગઇ તબ થા વૈસા હી રહ પાયા હૈ. - અચ્છા હૈ. બાહર ચલતા ફિરતા હૂઁ, પર યહાઁ પર ભદ્ર હોતા દિખતા હૈ. જો હોગા સો ! તેરા સીધા લંડન જાનેકા નિશ્ચિત્ હુઆ યહ અચ્છા હી હુઆ હૈ.

ઝાલકીસે ૨૫-૧-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા હૈ

(૧) સ્વાસ્થ્ય વૈસા હી હૈ.

(૨) કલ ૧૧ બજે કોયનાકો રવાના હોતા હૂઁ.

(૩) તુમારી દવા બરાબર દો બાર લેતા હૂઁ, પર ગેસકા જોર બઢતા જાતા હૈ.

(૪) સંભવતઃ ભગવાનકી ૬ (માઘ શુકલ ષષ્ઠી) પૂજન કોયના પાટનક્ષેત્રમેં હોગી.

(૫) ઔર મેરા પ્રોગ્રામ અનિશ્ચિત્ હૈ.

(૬) સબકો આસીસ. ઈહાઁ પત્ર દેના નહીં. - રણછોડદાસ

૨૫ કો તાર ભી મિલા કિ મૈં કલ કોયના જા રહા હૂઁ.

કોયના ભૂકંપ

ઝાલકી સે ૨૬-૧-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને માઁ વ હરિભાઇ કો લિખા :- મેરા સ્વાસ્થ્ય પહેલેસે કુછ તો અચ્છા જરૂર હૈ પર થોડી દેરમેં બહુત અસ્વસ્થ દેખને મેં આતા હૈ. યહ આજકી બાત નહીં પર બહુત દિનસે ઐસી સ્થિતિ હૈ. તબ ઈસકો મનકા સ્વભાવ હી સમઝ બૈઠૂઁ તો ! વેદાંતકા જ્ઞાન હો જાવે - ઠીક હૈ ન માઁ ? અચ્છા ! અબ તુમકો ભી બનના ચાહિયે વેદાંતી. હર્ષ-શોક, જ્ઞાન-અજ્ઞાન, હાનિ-લાભ, જીવન-મરન, માઁ-બેટા, યહ કલ્પિત અજ્ઞાનાવરણ હૈ. અપને તો ઈનકી પ્રતીતિ હોતે હુએ ભી અત્યંત અસત્ય માનનેમેં હિચકિચાહટ ન કરેંગે. માઁ ! ઔર વૈરાગ્ય ભી હો ગયા હૈ. દેખો ન ! કુમુદ ઈન્ગ્લેન્ડ જાતી હૈ, હમારે વૈરાગ્ય આઁચસે.

અબ સુનો મેરા ઘરુ વેદાંત. કોયના ભૂકમ્પકી મદદકો રાહત મંડલકે કાર્યકર પહુઁચ ગયે હૈં. ઘરવિહીન ગરીબોંકો ઘર બનાકર દેના યહ કાર્ય ચાલૂ કિયા હૈ. ઈસકા શ્રેય અરવિંદભાઇ કો હૈ. બસ ! આજ મૈં જા રહા હૂઁ ઔર ચાર-છઃ રોજ ઠહર કર આરામ કરને ચલા જાઊઁગા. જૈસા ચાહતા હૂઁ વૈસા એકાંત તો મિલા નહીં, પર ઠીક હૈ. દમુ મેરે પાસ આ ગઇ હૈ. ખૂબ સેવા કરતી હૈ. સબકો આશીષ કહના. રણછોડદાસ.

પૂનાસે ૨૮-૧-૬૮ કા તાર મિલા કિ માઘ શુકલ ષષ્ઠી પુનામેં હોગી, મફતલાલ હાઉસ. ઈસી દિનકા લિખા શ્રીગુરુદેવકા પત્ર ભી આજ મિલા કિ સ્વાસ્થ્ય સાધારણ હૈ. આજ રાતકો પૂના આયા હૂઁ ઔર કારણવશાત્ યહાઁ તા. ૫ તક રહના પડેગા. ષષ્ઠી યહાઁ પર હી હોગી. તૂઁ જબ ચાહે આ જાના. ચતુર્થીકો પૂના સ્ટેશન પર દિગમ્બર ૧૨ બજે દિનસે, ૭ બજે શામ તક હાજર રહેગા - તેરે લિયે. તૂઁ આ જા. તાર ભી દિયા હૈ. તેરી પ્રતીક્ષા કરતા હૂઁ.

પૂના, ૩૧-૧-૬૮. શ્રીગુરુદેવને લિખા :- પ્રિય અ.સૌ. ઈન્દિરાબહન, સાદર આસીસ. **જીવન સ્વચ્છ બનાનેકો ઉત્તમ વિચારોંકી આવશ્યકતા હૈ. અપને જીવનકા ઘડતર વિચારોંકે આધીન હૈ. ભગવાનસે સદૈવ પ્રાર્થના કરના કિ વહ શુભ વિચારકે ઉદયમેં સહાયક બને. (સહી કી હૈ).**

ઉસી દિનકા તાર મુઝે મિલા કિ જન્મજયન્તી (શ્રીપતિતપાવન ભગવાનકી) યહાઁ પર મનાયેંગે. તૂં યહાઁ કબ પહુઁચતી હૈ ? તાર ઔર પત્ર દિયે હૈં. આશીર્વાદ.

મૈં આનંદબહન ઔર મૃદુલાબહન ૧-૨-૬૮ કો પૂના પહૂઁચે.

સગુણ બ્રહ્મતત્ત્વકા સાક્ષાત્ સ્વરૂપ શ્રીસદ્‌ગુરુદેવ હી હૈં

પૂના ૪-૨-૬૮, મહા શુકલ ષષ્ઠી. જયરામભાઈ, બબીબહન, ઔર ૧૦-૧૫ ભક્તસમૂહ શ્રીગુરુદેવકે વચનામૃતકા પાન કર રહે હૈં. શ્રીગુરુદેવ સર્વધર્મ સમન્વયકી ચર્ચા કંર રહે હૈં. ઈતનેમેં એક કાષાયવસ્ત્રધારી સન્યાસીજી મહારાજ પધારેં. શ્રીગુરુદેવ ખડે હો ગયે. અપને પાસમેં બિરાજનેકા આગ્રહ કિયા, પરન્તુ સન્યાસીજી મહારાજને વિવેકપૂર્વક શ્રીગુરુદેવકે પાસમેં - એક આસન પર બૈઠનેકી ના કહી. ખુર્શી આઇ તબ તક શ્રીગુરુદેવ ભી ખડે રહેં. પ્રથમ સન્યાસીજી મહારાજકો બિરાજમાન કિયે પશ્ચાત્ શ્રીગુરુદેવ અપને પલઁગ પર બિરાજેં. મહાત્માજીસે કુશલ પ્રશ્ન પૂછનેકે પશ્ચાત્ દો-તીન મિનિટ પૂર્ણ શાંતિ રહી. બાદ-

મહાત્માજી : - બડે મહારાજજી ! મૈં શુરુકી-પ્રથમકી અવસ્થામેં માનતા રહા કિ નિર્ગુણ ધ્યાન હી યથાર્થ હૈ. પરમતત્ત્વ નિર્ગુણ હી હૈ. આત્માકા ન રૂપ હૈ ન રંગ હૈ, ન કોઇ આકાર હૈ. ઇસીલિયે નિર્ગુણાકાર હી ધ્યાન કરના ચાહિયે.

પરન્તુ ઐસા ધ્યાન જબ કરને બૈઠૂઁ તબ મન જમે નહીં. પ્રશ્ન ખડા હોવેં કિ કિસ પર મનકો એકાગ્ર કરૂઁ ? ફિર પ્રણવકા પ્રતીક મનને માના હી, તબ ધ્યાન જમને લગા. તબ મેરા નિશ્ચય હો ગયા કિ નિર્ગુણમેં ભી પ્રતીકકી આવશ્યકતા તો હૈ હી.

શ્રીગુરુદેવ :- મહાત્માજી ! યહ આપકી અનૂઠી ઉદારતા હૈ કિ આપ ઈસ બાતકા સ્વીકાર કર રહે હૈં. પ્રતીક ચાહિયે ઈસ બાતકા સ્વીકાર કરનેમેં ભી સન્યાસી મહાત્માયેં ઔર વેદાંતી હિચકિચાતે હૈં.

મહાત્માજી :- વાણીસે સ્વીકાર નહીં કરતે, બાકી ધ્યાન આદિ ક્રિયામેં હમ સબ ભી સગુણ બ્રહ્મતત્ત્વકા હી અવલમ્બન લેતે હૈં. ઔર, મૈં અપની બાત ખુલ્લી કરૂઁ - **મૈં તો યહાઁ તક માનતા હૂઁ કિ સગુણ - બ્રહ્મ તત્ત્વકા સાક્ષાત્ સ્વરૂપ સબકે અપને સદ્ગુરુદેવ હી હૈં. ક્યોંકિ શ્રીગુરુદેવકા નિકટસે સમ્પર્ક હોતા હૈ. ઉનકી વાણી હમને સુની હૈ. ઉનકે વિચારકી, વ્યવહારકી પદ્ધતિકા હમને અનુભવ કિયા હૈ. ઈન્હીંસે હી તો વે હમારી શ્રદ્ધા કે અધિષ્ઠાતા રહતે હૈં. હમારી શ્રદ્ધાકો પૂજનીય, ઔર અનુકરણીય એક માત્ર શ્રીગુરુદેવ હી હૈં.**

હમારે આશ્રમમેં હમારે શ્રીસદ્ગુરુદેવશ્રીકી પ્રતિમાજીકો વિધિવત્ પ્રતિષ્ઠિત કિયે હૈં. નિત્યપ્રતિ ઉનકે સન્નિકટ બૈઠતા હૂઁ તબ આત્માકા સચ્ચા વિશુદ્ધ સ્વરૂપકા વિશદતાકે સાથ અનુસંધાન કર પાતા હૂઁ. કારણ કિ શ્રીગુરુદેવશ્રીકે પ્રત્યેક વ્યવહારમેં, પ્રત્યેક ચેષ્ટામેં આત્માકે ગુણધર્મોંકા અનુશીલન મૈંને પ્રત્યક્ષ દેખા હૈ.

શ્રીગુરુદેવ :- આપકી બાત સુનકર મુઝે ઐસે દો સ્થાનોંકી યાદ આઇ હૈ. એક તો જુનાગઢ કે પાસમેં બિલખા કા આનંદાશ્રમ (ગુજરાત) ઔર દૂસરા બ્રજેશપુરી (મુંબઈ) કે પાસ ગણેશપુરીકા શ્રીગુરુદેવ આશ્રમ.

આનંદાશ્રમમેં જબ ગયા થા તબ મૈંને ઉનકે આદ્ય સંસ્થાપક મહાત્મા શ્રીનથુરામજી શર્માજીકા પ્રભાવ, ઉનકે દેહ વિલયકે કિતને વર્ષો કે બાદ આજ ભી કિતના અસર કરતા હૈ ! યહ પ્રત્યક્ષ દેખા હૈ. ગુરુભક્તોંકે લિયે શ્રીગુરુદેવ આજ ભી વહાઁ પ્રત્યક્ષ બિરાજેં હૈં. ઉસી પ્રકાર ગણેશપુરીકે શ્રીગુરુદેવ આશ્રમમેં શ્રી મુક્તાનંદજી મહારાજકે પાસ એક રાત્રિ મૈં રહા હૂઁ. ઉનકી ગુરુનિષ્ઠા સરાહનીય હૈ. શ્રીગુરુમહારાજ શ્રીનિત્યાનંદજી મહારાજકી ભવ્ય પ્રતિમાકે સમક્ષ નિત્યપ્રતિ સુબહ-શામ પ્રાર્થના, સ્વાધ્યાય, સંકીર્તન હોતે હૈં.

મહાત્માજી પરમહંસજી મહારાજ ! મૈં ઐસે ઐસે સંન્યાસી મહાત્માઓંકે સમ્પર્કમેં આયા હૂઁ કિ ઉનકી બાતોંમેં તો બ્રહ્મ નિરાકાર નિર્ગુણ હૈં, પરન્તુ ભીતરકે જીવનવ્યવહાર દેખા જાયઁ તો બિલકુલ વિપરીત...

ઈસી સમય દમયંતી બહન શ્રીગુરુદેવકે ભોજનકા ટિફિન લેકર આઈ. મહાત્માજીને બાત આધી હી રખ દી ઔર તત્કાલ ઊઠ ખડે હો ગયે.

શ્રીગુરુદેવ આપ તો બિરાજીયેં. ભોજન તો મૈં દેરસે પાઊઁગા.

મહાત્માજી નહીં બાબાજી ! આપકી ઈતની અસ્વસ્થ શારીરિક અવસ્થામેં, આપકે દિનચર્યાકે સમયમેં બાધા નહીં ડાલૂઁગા. આપસે બિદા હોનેકી રજા લેતા હૂઁ. (ઔર શ્રીગુરુદેવકો પ્રણામ કરકે વે કમરેસે બાહર નિકલ ગયેં.)

મૈં ઉનકે પીછે હી જાને લગી. શ્રીગુરુદેવને આવાજ઼ દી ''કુમુદ''! ઠહરો. મૈં કમરેમેં શ્રીગુરુદેવકે પાસ વાપિસ આઈ.

તબ શ્રીગુરુદેવને કહા :- જયરામભાઈ ! યહ ક્યોં જલ્દી જલ્દી જા રહી થી ! તુમ્હે માલૂમ હૈં ? ઉન મહાત્માકા નામ - ઠિકાના પૂછનેકો ઔર ફિર મેરા રજિસ્ટર રખતી હૈ, ઉસમેં લિખ દેગી. કુમુદ ! સચ સચ બતાઓ તો, ઈસીલિયે જા રહી થી ન ? (મૈંને કહા કિ જી હાઁ).

શ્રીગુરુદેવ બૈઠ જાઓ. ક્યા કરોગી મેરા રજિસ્ટર લિખ કર !!

મહાત્માજી સચ્ચે સાધક હૈં. દંભસે ઉપર ઊઠે હૈં, તબ હી ઈસ પ્રકાર સરલતાસે સ્વીકાર કર પાતે હૈં. વરના આજ કલ દંભ-પાખંડ હી તો ચલ રહે હૈં. મહાત્માજીને કિતની આત્મીયતાસે, નિષ્કપટતાસે ઔર સરલતાસે અપના હૃદય ખોલ દિયા ! ભગવાન ઉનકો ઉનકી સાધનામેં જરૂર સફલતા દેંગે.

તુમ લોગ ઈસમેં અપમાન ન સમઝો

કર્ગીરોડ (મુંબઈ) વાલે નરભેરામભાઈ, રાજકોટકે રમણીકભાઈ, રાતકે ડ્યૂટી પર રહનેવાલી નર્સ બહન ઔર હમ રાતકી ડ્યૂટીવાલી બહનેં સેવામેં થે. મૈં ભી વહાઁ બૈઠી થી.

ચદર ઔઢાઈ જાતી થી ઔર શ્રીગુરુદેવકો બહુત અસુખ લગ ગયા. બેચેનીકે કારણ કહ ઉઠે - અરે ! યહ કયા કરતે હો ? ચૈનસે મુઝે પડે ભી તો રહને દો !

સબ શાંત થે. દો મિનિટકે પશ્ચાત્ શ્રીગુરુદેવને કહા દેખો, મૈંને આપ સબકો સાફ સાફ કહ દિયા હૈ કિ મેરા સ્વભાવ બિગડ ચુકા હૈ. મેરી શારીરિક કમજોર હાલત તો તુમ સબ બરાબર દેખ હી રહે હો, ઔર મેરી સેવા ભી ખૂબ કરતે હો. રાત-રાત ભર જગતે હો. દિન-દિન ભર ખડે રહતે હો.

મેરી કમજોરી જબ તુમ સબ જાનતે હી હો તો મેરા ગુસ્સા ભી સહન કર લો ભાઈ ! તુમ લોગ ઈસમેં અપમાન ન સમઝો. મેરી દશા પર તો સોચો ! વિચારો ! મૈં કિસીકા અપમાન કરના નહીં ચાહતા હૂઁ. ઈતને પર ભી જબ તુમ લોગ મેરે બોલનેસે અપમાન માન લેતે હો, બુરા માન લેતે હો - યહી આશ્ચર્ય !

ઈસકા તો યહી ઉપાય હૈ કિ જૈસા મૈં કહૂઁ - વૈસા હી ચૂપચાપ બિના પ્રશ્ન કિયે કરતે રહો. મૈં કહૂઁ કિ ઊઠા દો તબ ઊઠા દિયા કરો. તો મેરે મનમેં ક્ષોભ પૈદા નહીં હોગા. ગુસ્સા નહીં આયેગા ઔર મૈં ભી ચૂપચાપ પડા રહના હી ચાહતા હૂઁ.

મેરી ઈતની કમજોરીકી દશામેં કિસી કો બુરા ન લગ જાયઁ, કિસીકો અપમાન ન લગ જાયઁ, ઈસકા ખયાલ અબ મૈં રખૂઁ યહ અપેક્ષા છોડ દો, તો હી સેવા પૂરી પડે.

અબ જો મૈંને ઈતના કહ દિયા હૈ ઉસ પર કોઈ બુરા ન માન જાયઁ તો અચ્છા. બુરા માનનેકી બાત નહીં હૈ - સોચનેકી બાત હૈ.

વૈસે લોગ મહાન દુર્જન હૈં

પુના, ૫-૨-૬૮. શ્રીગુરુદેવ અરવિંદભાઈકે બંગલેમેં આરામ કર રહે હૈં. તબ શ્રીગુરુદેવ :- મૈં બરાબર દેખતા હૂઁ, સમઝતા હૂઁ કિ મેરે આસપાસમેં કયા હો રહા હૈ. બહુત સમયસે મૈં દેખતા આયા હૂઁ. તુમ મેરા પરિચય પૂછોગે

તો મેરા પરિચય બતાતે મૈં વૈસે હી સબ બાતેં કહતા હૂઁ જો વાસ્તવમેં મેરમેં નહીં હૈં. જૈસા મૈં હૂઁ વૈસા તો પરિચય દેતા નહી હૂઁ. લેકિન મૈં તો કિતના અચ્છા હૂઁ ! કિતના સત્યવાદી હૂઁ ! કિતના સેવાભાવી હૂઁ ! કિતના ઉદાર હૂઁ ! કિતના સહનશીલ હૂઁ ઔર ભી કિતના બઢાચઢાકર મેરા પરિચય દેતા હૂઁ !

ઐસા મૈં ક્યોં કરતા હૂઁ ? મુઝે તો કારણ માલૂમ નહીં હો સકા હૈ - અભી તક ! લેકિન ઐસા કરનમેં મુઝે આનંદ આતા હૈ, યહ બાત નિઃસંદેહ હૈ - તભી તો ઐસી નિરર્થક પ્રવૃત્તિમેં મૈં રચાપચા હૂઁ.

મૈં મેરા અચ્છાપન બતાતે હૂએ કહતા હૂઁ કિ યહ વૈષ્ણવદાસજી તો ઈતને બુરે હૈં... ઐસે ઐસે હૈં, લેકિન મૈં વૈસા બુરા નહીં હૂઁ. તબ તો ખૂબ મજા આ જાતી હૈ !!

જીવકા અધઃપતન તો દેખો !! અપનેકો અચ્છા બતાનેકો દૂસરોંકો કિતને દોષિત ઔર કિતને ક્ષુદ્ર બતાતે હૈં !! દૂસરોંકો અવગુણ, દોષ, કલંક ઓઢાકર જો અપનેકો ગુણવાન, નિર્દોષ ઔર પવિત્ર બતાતે હુએ અપના સ્વાર્થ સાધતે હૈં; વૈસે લોગ વાસ્તવમેં મહાન દુર્જન હૈં, નીચ અંતઃકરણકે હૈં.

બરુ ભલ બાસ નરક કર તાતા । દુષ્ટ સંગ જનિ દેઈ વિધાતા ॥

હે રામ ! અબ મૈં થક ગયા હૂઁ !!

એક લંબી લકીરકો છોટા બનાનેકા સહી ઉપાય યહ હૈ કિ ઉસસે ભી જ્યાદહ લંબી લકીર તુમ ઉસકે સામને ખિંચ લો. ઉસ પહલેકી લંબી લકીરકો કાટા-કુટી કરનેસે તો તુમ્હારા હી ભદ્દાપન દિખાઈ દેતા હૈ.

રાજકોટ, ૧૦-૨-૬૮ (આશ્રમ)

મોક્ષ - જીવનમુકત અવસ્થા યાની મોહ કા નાશ

શ્રીગુરુદેવ :- એક લિખિત પ્રશ્ન આયા હૈ કિ મોક્ષ યાની કયા ? તો, મોક્ષ યાની મોહકા નાશ, મોહકા ક્ષય. (ઉસી સમય સમષ્ટિમેંસે કિસીને પૂછા : - મોહ યાની કયા ?)

શ્રીગુરુદેવ :- **અચ્છા ભાઈ ! મોહકા અર્થ બતાઊઁ. હમકો હમારે દોષ, અવગુણ દેખનેમેં હી નહીં આવે, સમઝનેમેં હી નહીં આવે યહી મોહ.**

મોહ ઈતના પ્રબલ હોતા હૈ કિ મોહકે પ્રભાવસે હમ જલ્દી છૂટ નહીં પાતે હૈં. હમકો પહલે તો યહી બાત ખ્યાલમેં હી નહીં આતી હૈ કિ હમ અચ્છા કર રહે હૈં યા બુરા કર રહે હૈં ? મોહકે પ્રભાવમેં યહ દશા હૈ હમારી !

હમારે મોહકે અનુકૂલ વિષયોંમેં, વ્યવહારોમેં હમારા મન આનંદ સમઝતા હૈ; ઔર ભગવાનસે હમકો પરાંગમુખ બનાતા હૈ. ઉસ અવસ્થામેં યદિ કોઈ આપ્તજન, કોઈ અનુભવી રિશ્તેદાર કુછ સલાહ-ઉપદેશ દેવેં તો... ગુરુદેવ ભી ઉપદેશ દેવેં, તો ઉસ મોહાંધ અવસ્થામેં ગુરુદેવકા ભી નિરાદર કર દેંગે. આપ્તજન, અનુભવી રિશ્તેદાર ઔર ગુરુમહારાજ... સબકે ઊપર તિરસ્કાર હોગા હમારે મનમેં. ક્યોંકિ હમારે મોહકે પ્રતિકૂલ બાત (વો) કહતે હૈં. યહ મોહકા સ્વરૂપ હૈ.

મોક્ષ યાની જીવનમુક્ત અવસ્થા. મોહસે, મમતાસે ઊપર ઉઠો. સમતામેં મન-બુદ્ધિ-ચિત્ત-અહંકાર- અર્થાત્ સંપૂર્ણ હૃદય સમતામેં સ્થાપિત હોવેં તબ મોક્ષ. મરનેકે બાદ મોક્ષ નહીં મિલતા હૈ. જૈસે કિ યહ રાજકોટ શહર હૈ. મુઝે પંચનાથ મંદિર જાના હૈ. તો મૃત્યુકે પશ્ચાત્ હી જાયા જાતા હૈ તો ફિર મૈં કૈસે જાન સકૂઁ કિ પંચનાથજી કૈસે હૈં ? ઠીક ઉસી પ્રકાર મોક્ષકે બારેમેં સમઝના હૈ.

શાસ્ત્ર, સંત, મહાત્મા... સબ કહતે હૈં કિ મોક્ષ હોવેં તો શાંતિ હૈ, ઘટમાલસે મુક્તિ હૈ. તો યદિ જીતે જી મોક્ષકી શાંતિ હમ અનુભવમેં નહીં લા સકતે હૈં તો નિશ્ચિત્ હી માનો કિ મૃત્યુકે પશ્ચાત્ ભી હમકો મોક્ષ નહીં મિલેગા.

જીવનમુક્ત કૈસે બન સકોગે ? સંત સમાગમસે હી. યહી મેરા ઉત્તર હૈ. યોગ, હઠયોગકી ક્રિયાઓંકો હી આજકલ યોગ સમઝતે હૈં. વો હી યોગકા મૈં કહતા હૂઁ કિ કિતના હી યોગ કર ડાલો - બિના સત્સંગકે પરિણામ કદાપિ નહીં નિકલેગા. ''સંતસે હી મોક્ષ પ્રાપ્તિ;'' યહ કૈસે ?

અપને ખૂબ પઢકર જાન લેતે હૈં કિ ''ભાઈ, અજ્ઞાનકે કારણ સ્વ-સ્વરૂપકા હમેં જ્ઞાન નહીં હોતા હૈ. અજ્ઞાન ઐસા હૈ, સ્વ-સ્વરૂપ ઐસા હૈ,

આત્મા વૈસી હૈ, ઔર મોહ વૈસા હૈ ઈત્યાદિ. શરીરકે વ્યવહાર-જડકે વ્યવહાર હૈં, ચૈતન આત્મા તો નિર્લિપ્ત હૈ, સુખ-દુઃખાદિ દ્વંદ્વ તો આતે હી રહતે હૈં...'' ઈત્યાદિ સબ પઢા તો ખૂબ !! લેકિન દુઃખ, આપત્તિ આઇ તબ તો રોને લગ ગયે. સંપત્તિ આઈ તો હવામેં હી ચલને લગ ગયે ! ફિર પ્રવન ઉલટી દિશાસે આતા હૈ તો હમ ઊપરસે નીચે પટકાતે હૈં. તો હાય-હાય ચીખતે હૈં ! ઉસ વક્ત તુમારા યોગ, જ્ઞાન, ગ્રંથાભ્યાસ, શાસ્ત્રાભ્યાસ, તપસ્યા-આદિ કહાઁ ચલે ગયે ?

<u>ઈસીલિયે સંતકે સમાગમસે હી મનમેં સમત્વ પ્રાપ્ત હો સકતા હૈ.</u> સંતકે ચરણોંકે સેવનસે, ઉનકે ગુણાચાર અપનેકો સ્પષ્ટ મોટી દ્રષ્ટિસે સ્પષ્ટ દેખનેમેં આતે હૈં ઔર હમારી મોટી બુદ્ધિ તબ ઉન ગુણાચારકો ગ્રહણ કર સકતી હૈ. મોહકે કારણ હમારી દ્રષ્ટિ ઔર બુદ્ધિ મોટી (સ્થૂલ) હી રહતી હૈ. સંત સમાગમસે હી સૂક્ષ્મ હોતી હૈ. તબ હમારેમેં સમત્વ આતા હૈ, તબ હમ સુખમેં ઉતને હી સંયમી હોંગે ઔર દુખમેં ભી ઉતને હી સંયમી હોંગે. દોનોં દશામેં હમારા સંયમ, ધૈર્ય હમારે સાથ રહેંગે. હમારા મન સમત્વમેં હી રહેગા. કભી સુખકા પલડા નીચા હુઆ, કભી દુઃખકા પલડા નીચા હુઆ - યહ બાત નહીં રહેગી, સમ હી રહેગા. ચાહે કૈસી ભી પરિસ્થિતિ આ જાયેં, વો હમારે લિયે ન સુખ લાતી હૈ- ન દુઃખ લાતી હૈં, ઐસા દ્દઢ નિશ્ચય હો જાતા હૈ.

<u>સમત્વકી યહ અવસ્થા, યહ અનુભૂતિ હી પરમ શાંતિ હૈ. યહ</u> **<u>જીવનમુક્ત અવસ્થા હૈ ઔર યહી મોક્ષ હૈ જો જીતેજી પ્રત્યેક માનવકો પ્રાપ્ત કરનેકા લક્ષ્ય હૈ, ઈસ મનુષ્ય શરીર પાકર.</u>** ઈસીલિયે મોહકા, અજ્ઞાનકા સારા અંધકાર દૂર કરનેકો સંત - શ્રીગુરુદેવ હી પ્રખર સૂર્ય હૈ. રાત્રિકા અંધકાર ચંદ્ર, લાખોં તારેં, નક્ષત્ર આદિ લાખોં દીપક, બીજલીકે લટ્ટુસે ભી હમ નહીં મિટા સકતે હૈં. સૂર્યોદયસે હી રાત પૂરી હોતી હૈ. જબ તક સૂર્યોદય નહીં તબ તક રાત હી રહતી હૈ. **''રવિ બિન રાત ન જાઇ ।।''** તો ભાઇ, સંતસમાગમ કરો. સંતોકે ચરણોંકા સેવન સત્સંગ કરો, સંતોકે આદેશોં કા પાલન કરો, તો મોક્ષકે માર્ગ પર અગ્રસર હો પાઓગે.

કષ્ટ દેકર ભગવાન હમારા ઘાટ (સ્વરૂપ) ઘડતે હૈં

કષ્ટસે સબ કોઈ ઘેબડા ઉઠતે હૈં. કયોં ? કષ્ટસે પરિતાપ હોતા હૈ ઈસીલિયે. ભગવાનસે માતા કુંતીજીને દુ:ખ માંગા થા. કયોં ? ભગવાન દુ:ખ, કષ્ટ ઈસીલિયે ભેજતે હૈં કિ દુ:ખરૂપી હથૌડીસે વો હમકો ઘડના ચાહતે હૈં. દુ:ખ, કષ્ટ ભગવાનકી એરણ હૈ. ઈસકે ઊપર હમ સબ લોહારૂપમેં પડે હૈં. લોહા કો ગરમ કિયા જાતા હૈ; ઔર ગરમ લોહેકે ઊપર હી લોહાર ઘા દેતા હૈ. તબ હી લોહેમેંસે નયા સર્જન નિકલ આતા હૈ. ઉસી તરહ હમ સબ ભગવાનકે યહાઁ લોહા કે રૂપમેં પડે હૈં. ભગવાન કષ્ટ ઔર દુ:ખ દેકર હી હમકો ઠોક-ઠોકકે હમારા ઘાટ ઘડતે હૈં. દુ:ખ-કષ્ટ હમારે વિનાશકે લિયે નહીં ભેજતે હૈં, અપિતુ દુ:ખ હમારા નયા ઘાટ નિર્માણ કરતે હૈં. હમસે હી હમારા નૂતન જન્મ પ્રકટ કરતે હૈં. <u>કષ્ટ-દુ:ખકે બિના મનકો ઊપર ઉઠાનેકી ચેષ્ટા હી નહીં હોતી.</u>

સહનશીલતા, ત્યાગ, ઉદારતા આદિ યહ સબ કષ્ટાનુભૂતિ સે હી પ્રાપ્ત હોતે હૈં. ઈનકે પ્રાપ્ત હોનેસે હી મન સમત્વમેં આતા હૈ. ત્યાગ કરના, સહન કરના, ઉદાર બનના યહ ગુણ બદ્ધ (સાંસારિક) જીવકે લિયે સહજ નહીં હોનેસે અતિ કષ્ટસે હી પ્રાપ્ત કર સકતા હૈ.

શરણાગતિ - પ્રપતિસે કષ્ટાનુભૂતિમેં સમર્થ શરણદકા અવલંબન મિલતા હૈ. કષ્ટાનુભૂતિ તો તબ ભી કરની પડતી હૈ, લેકિન શરણદકે અવલંબનસે આસાનીસે મન ઊપર ઉઠતા હૈ.

ગુરુ કુંભાર શિષ્યકુંભ હૈ, ઘડી ઘડી કાઢે ખોટ ।
અંદર હાથ સમ્હાલકે, ઊપર દેત ચોટ ॥

ગુરુદેવ કષ્ટ સહન કરાતે હૈં, તબ હી મનકા વિકાસ હોતા હૈ. તબ હી સહનશીલતા, ઉદારતા, ત્યાગ આદિ જીવકો સાધ્ય હોતે હૈં; ઔર સમત્વ પાકર જીવનમુકત અવસ્થાકે શાંતિ-આનંદમેં મસ્ત રહતા હૈ. ઈસીલિયે કહતા હૂઁ. વે કૃપા સાધ્ય હૈ - સાધન સાધ્ય નહીં હૈં.

મેરી પ્રાર્થના - પ્રાણીમાત્રકે સબ દુઃખદર્દ મુઝે દે દો ઔર...

શ્રીગુરુદેવ :- પ્રશ્ન આયા હૈ કિ આપ આપકી સંકલ્પશક્તિકા ઉપયોગ કરકે આપકે શરીરકી બીમારીયાઁ ક્યોં દૂર નહીં કર દેતે હૈં ?

ઈસકા જવાબ હૈ કિ ભાઇ ! આપકી બાત શતપ્રતિશત સહી હૈ. સંકલ્પશક્તિ અમોઘ હી હૈ. ચાહે કોઇ ભી રોગ ગ્રસ્ત લાખોં મીલકી દૂરી પર હાન તબ ભી સંકલ્પ કે દ્વારા ઉસકો રોગમુક્ત કિયા જા સકતા હૈ. રોગગ્રસ્ત સામને હો તબ ઉસકે રોગગ્રસ્ત સ્થાન, યા અવયવ પર એકાગ્રતાપૂર્વક પ્રાર્થના કરનેસે ભી વહ અવશ્ય રોગમુક્ત હો જાતા હૈ. <u>જિસકા મન સમત્વમેં રહતા હૈ ઉસકે સંકલ્પ હી ફલતે હૈં.</u>

ઔર એક બાત કહૂઁ ! એક બાર ઐસા હી પ્રશ્ન પરમહંસ શ્રીરામકૃષ્ણજીકો ઉનકે ભક્તને પૂછા. પરમહંસજીને જવાબ દિયા કિ આપ ક્યા કહ રહે હૈં ? ભગવાનકો અર્પિત કિયા હુઆ મેરા મન મૈં ભગવાનસે વાપિસ લેકર ઉસ મનસે સંકલ્પ કરકે યહ નાશવંત શરીરમેં રખૂઁ ?

દેખો ભાઇ ! યહ તો ઉદાહરણ માત્ર હૈ. પરમહંસજીકા મન તો અહર્નિશ તૈલધારાવત્ ભગવદાનુભૂતિમેં લીન રહતા થા. મેરા તો ઐસા લીન નહીં રહતા હૈ.

સભામેં સબ હઁસ ઉઠે - ઈસકે જવાબમેં

શ્રીગુરુદેવ :- હાઁ, હાઁ ! હૂઁ સાઁચો કહુઁ છુ ભાઇ ! મૈં સત્ય કહતા હૂઁ ભાઇ ! મેરા તો એક હી બાતમેં મન લગા હૈ કિ ૯-૩-૬૮ ધારમેં નેત્રયજ્ઞ હોના નિશ્ચિત્ હો ગયા હૈ. ઉસમેં આપ સબ મુઝે સહયોગ દેનેકો જરૂર શીઘ્ર આ જાના. મૈં યહાઁ આપ સબકો નિમંત્રણ દેનેકો હી આયા હૂઁ. માતાયેં - બહને જરૂર જ્યાદહ આવેં. રસોડેમેં પૂડી બનાનેવાલી માતાયેં નહીં તો કૈસે પૂરી પડેગી ? માતાયેં - બહને ! સબ સુનો ! અબકી બાર જ્યાદહ પૂડી નહીં બેલવાઊઁગા હોં ! બસ ! જ્યાદહસે જ્યાદહ ૧૮-૨૦ બોરે આટેકી હી બેલની પડેગી, ઔર મૈં ભી આપકો સાથ દેનેકો સમષ્ટિ રસોડેમેં આકર બૈઠ જાઊઁગા હોં !

બાબુભાઇ, કનુભાઇ, પ્રભુ, પ્રયાગજી, ચંદુ, રમણીક, ભોલાભાઇ, ભાનુભાઈ, શાલિગ્રામ, ડોક્ટર ગજ્જર, આદિ, કિતને નામ ગિનાઉઁ ? સબ ધાર જલ્દીસે આ જાયઁ.

સબ લોગ કહતે હૈં કિ રણછોડદાસ સેવાકે કાર્ય ખૂબ અચ્છા કર રહે હૈં. બિહારમેં ૮ માસ રાહત રસોડે ખોલેં, ઓરિસ્સામેં ચાર માસ રાહત રસોડે ચલાયેં, હર સાલ નેત્રયજ્ઞ કરતે હૈં, દીનદુ:ખીઓંકી અચ્છી પ્રકારસે ઉત્તમ સેવા કરતે હૈં - ઈત્યાદિ ઈત્યાદિ જબ મૈં સુનતા હૂઁ યા અખબારમેં પઢતા હૂઁ તબ મુઝે ખૂબ હઁસી આતી હૈ. ક્યોંકિ મૈં તો કુછ કરતા નહીં હૂઁ. કરનેવાલે તો આપ સબ હી હૈં. ચિત્રકૂટકે સંત, સ્વયંસેવક ઔર આપ સબ હી મેરે હાથ-પાઁવ હૈં. બિના હાથપાઁવકે કોઇ કભી કુછ કર સકતા હૈ ક્યા ?

ઔર મૈં કરતા ભી ક્યા હૂઁ ? સબ કાર્ય તો આપ સબ લોગ કરતે રહતે હૈં, મૈં તો એક કમરેમેં બીમારી ભોગતા હુઆ તખત પર પડા રહતા હૂઁ ! ઔર ખાઁસતા ખાઁસતા ભી સબકો ઉપદેશ સુનાતા રહતા હૂઁ. ઐસે ઉપદેશ સુનાનેવાલે મેરે જૈસે તો બહુત મિલેંગે, ઔર પૈસે દેનેવાલે ભી બહુત મિલેંગે; લેકિન ઈતની સેવાભાવનાસે સહી સહી સેવા કરનેવાલે આપ લોગ જૈસે મિલના અત્યંત મુશ્કિલ હૈ !

ભાનુભાઇ પોબારુ :- (હાથ જોડકર) સરકાર ! આપકી હી શક્તિ-પ્રેરણાસે ઈતને બડે પૈમાને પરકે સેવાકાર્ય વ રાહતકાર્ય પૂરે હોતે હૈં, હમ લોગ તો કુછ નહીં કર પાતે હૈં.

શ્રીગુરુદેવ :- નહીં, નહીં ભાનુભાઇ ! મૈં સચ કહતા હૂઁ. આપ લોગોંકી ખુશામદ નહીં કરતા હૂઁ. ખુશામદ કરના મેરે સ્વભાવમેં હી નહીં હૈ. પરન્તુ સોચો તો, અપને કામ-ધંધે, ઘર-બચ્ચે આદિ સબ છોડકર એક - ડેઢ મહિના સેવાકાર્યમેં હાથ બઁટાનેકો પ્રસન્ન મનસે આપ લોગ, મૈં જબ ભી બુલાતા હૂઁ તબ આ જાતે હૈં. ફિર મૈં જહાઁ રખતા હૂઁ વહાઁ રહતે હૈં, ધૂપ-શર્દી સબ કુછ સહતે હૈં ઔર અપમાન ભી સહતે હૈં, નિ:સ્વાર્થ સેવા કરતે હૈં. રાત-રાતભર દિન-દિનભર; ઔર ઊપરસે મુઝે રુપયે દેતે રહતે હૈં કિ બાપૂ ! પરમાર્થમેં લગાઇયે.

ભાનુભાઈ ! આપ હી બતાઈએ - ઐસે ઐસે હાથ-પૈર ન હોવેં તો કોઇ ક્યા કભી કુછ કર સકતા હૈ ? યહાઁ તો રાજા સબકી સેના આ જાતી હૈ. સેના તો યુદ્ધક્ષેત્ર પર અસ્ત્રોં-શસ્ત્રોં કે બીચમેં લોહા લેતી હૈં ઔર સેનાપતિ સિર્ફ હુકુમ કરતા રહતા હૈ. ફિર ભી વિજય હોતી હૈ તબ સેનાપતિકો યશ દિયા જાતા હૈ. લડનેવાલી તો સેના હોતી હૈ, પર યશ સેનાપતિકા હોતા હૈ. તો ભાઇ ! મુઝે ભી ઈસી પ્રકારકા યશ મિલતા હૈ, તબ મુઝે હઁસી આતી હૈ.

પ્રશ્નકર્તા ભાઇકો હોતા હોગા કિ મેરે પ્રશ્નકા જવાબ હી નહીં દિયા. પરન્તુ મૈં જો કુછ અભી તક બોલતા હૂઁ, યહ સબ ઉસ પ્રશ્નકે હી ઉત્તરમેં બોલા હૂઁ. દેખો ! સુનો ! સંસારમેં સુખ-દુઃખકે સંઘર્ષ હોતે હી હૈં. ઈસીલિયે તો સંસાર સંસાર હૈ. વિડમ્બનાઓંસે ઔર સમસ્યાઓંસે ભરા હુઆ, દુઃખ-દર્દોસે ભરા હુઆ યહ સંસાર હૈ.

<u>દુઃખોમેંસે છૂટનેકા સરલ ઉપાય મૈ બતાઉઁ.</u> દીન-દુઃખી-ગરીબોંકે દુઃખોંકે પ્રતિ ધ્યાન દોગે તબ હી તુમકો તુમારા દુઃખ નહિવત્ માલૂમ પડેગા. કારણ કિ અપને હી દુઃખ કી નિવૃત્તિ કી ચિન્તા, અપને હી શરીર કો ખિલાના-પિલાના, સુખ ભોગકે આરામમેં ઔર ઐશ્વર્યમેં રખના યહ તો ઘોર સ્વાર્થ સે પ્રેરિત ક્ષુદ્ર અહમ્ હૈ ઔર અહમ્ સર્વ દુઃખોંકી ખાણ હૈ.

વહ મનુષ્ય હી ક્યા જો દૂસરોંકે સુખકા સાધન નહીં બને ? દૂસરોંકો સુખ પહુઁચાનેકે લિયે મૈં ઔર તો કુછ નહીં કર પાતા હૂઁ ! કેવલ ભગવાનસે સતત પ્રાર્થના કરતા રહતા હૂઁ કિ દુનિયાભરકે પ્રાણીમાત્ર કે સબ દુઃખ-દર્દ મુઝે દે દો ઔર સબકો દુઃખ-દર્દસે મુક્ત કર દો.

ભક્તિ સે હી સાધારણ માનવમેં સે મહામાનવકા પ્રાકટ્ય...

વીરપુર, ૧૧-૨-૬૮. પ્રશ્ન જલાબાપાકો આપને કબ દેખેં થે ? વે આપકે શિષ્ય થે ?

શ્રીગુરુદેવ :- જલાબાપાકી રામરોટી મૈંને ભી ઉન્હીકેં હાથોંસે પાઈ હૈં. જલાબાપાને અન્નક્ષેત્ર વિ. સંવત્ ૧૮૭૬ મેં ચાલુ કિયા થા. જલાબાપા (જલારામ

બાપા) ઔર માતાજી જાત મહેનત કરકે અતિથિ, સંતમહાત્માકી સેવા કરનેમેં પ્રસન્ન મનસે રત રહેતે થે.

વીરબાઈ માતાજી હાથકી ચક્કી પીસતી થી. ફિર ઉસી આટેકી રોટી બનાતી થી. ઔર બાપા અત્યંત પ્રેમસે આગ્રહ કરકે અભ્યાગતોંકો જિમાતે થે.

'દંડ-માલા કરમેં રહે, કરત સાધૂ સત્કાર ।
જલારામ બાપા "બના" ધના ભગત અવતાર ॥

માનવસેવાસે બઢકર ઔર કોઈ ભક્તિ નહીં હૈ. ભક્તિસે હી સાધારણ માનવમેંસે મહામાનવકા પ્રાકટ્ય હોતા હૈ.

અન્નદાન ઔર અતિથિ અભ્યાગતોંકી સેવા, દાનકી અક્ષુણ્ણ ધારા, યહ હૈ આપકી (જલારામબાપાકી) કુલ-પરંપરા.

જલાબાપા મેરે શિષ્ય નહીં થે, ભોજા ભગતકે શિષ્ય થે. મેરેસે બહુત પ્રેમભાવ રખતે થે. રોટી પવાયે બિના તો જાને હી નહીં દેતે થે. પરન્તુ આગ્રહ કરકે દો-દો, તીન-તીન દિન તક જાને નહીં દેતે થે.

વિ. સંવત્ ૧૯૩૭ મેં આખરી બાર ઉન્હોંને કહા કિ અબ તો મૈં જાનેવાલા હૂઁ, ઈસલિયે અબકી બાર તો ૧૦-૧૨ દિન ઠહર જાઓ. અપને ખૂબ સત્સંગ કર લેવેં. ઔર મૈં ૧૨ દિન ઠહર ગયા થા. પશ્ચાત્ ઉસી સાલમેં બાપા શ્રીસાકેતવાસી હુએ.

અભ્યાગત મુખમેં ખેતી વાવંતા કોઈ શુરાનરા ।
તે અમર બીજ ઉગંત હૈં લણંતા જુગજુગા ॥
કયા ન પાવક જર સકે ? કયા ન સિંધુ સમાય ।
ધર્મ ન પાવક જર સકે, જશ નહિં સિંધુ સમાય ॥
કયા ન અબલા કર સકે ? કયા જગ કાલ ન ખાય ।
પુત્ર ન અબલા કર સકે, નામ કાલ નહીં ખાય ॥

મૈંને પોલી ભાષાકે પ્રાચીન ગ્રંથ પઢે હૈં. મણિપદ્મ, નાગાર્જુનકે કઈ કલ્પપ્રયોગ લિખે હૈં.

૧૪-૨-૬૮ કો ડાકોરજીસે મોટરમેં દ્વારિકાજી જા રહે થે. શ્રીગુરુદેવ અત્યન્ત પ્રસન્નતાસે ગા રહે થે...

જલ કર દિયા ખારા, પ્રભુસે ગર્વ કિયા વો હી હારા ।

ગર્વ કિયા લંકાપતિ રાવણ, લંબાજલ ભઈ છારા ॥

ગર્વ કિયા યહ રત્નાકર, સાગર જલ કર ડાલા ખારા ॥

દ્વારિકા, ૧૫-૨-૬૮. શ્રી દ્વારકાધીશકે દર્શનકો મુઝે સાથમેં લેકર શ્રીગુરુદેવ પધારેં. મંદિરકે કાર્યકરોંને ફૌરન પહચાન લિયે. દર્શનકી પૂર્ણ સુવિધા હો ગઈ. ફૂલમાલા, પ્રસાદ, સાદર અર્પિત કિયે. આગેકે ચૌકમેં તખત ડાલા ગયા. આસન લગાયા ગયા, ઔર શ્રીગુરુદેવકો અત્યંત પ્રેમપૂર્વક વહીં પર બિઠાયેં. દેખતે હી દેખતેમેં ભીડ હો ગઈ ઔર સભાકા સ્વરૂપ હો ગયા. શ્રીકૃષ્ણલીલાકો સમઝાનેકી પ્રાર્થના દો-તીન ભાઈઓંને કી.

રાસ યાની કયા ?

શ્રીગુરુદેવ :- અલ્પમતિકે જીવકી પહુઁચ નહીં કિ ભગવાનકે લીલાચરિત્ર પૂરા-પૂરા સમઝેં. શ્રીકૃષ્ણલીલા ચરિત્રમેં સબકે ચિત્તકો લૂભાવનેવાલી લીલા-રાસકી હૈ. રાસ યાની કયા ? જીવકા ઈશ્વરકે સાથ મિલન યહી રાસ.

રાસ કબ હુઆ ? ઈસકા ક્રમ દેખિયે.

(૧) પહલે પૂતનાવધ હુઆ, અર્થાત્ અવિદ્યાકા નાશ.

(૨) ફિર હુઆ શકટાસુરકા વધ. રજોગુણકા નાશ હુઆ, તબ સંસારકે ગાડામેં પરિવર્તન હુઆ.

(૩) પૂરાના ઢાઁચા ટૂટને લગા, તબ તૃણાવર્ત મરતા હૈ. અર્થાત્ તમપ્રધાન રજોગુણ મિટને લગા.

(૪) પરિણામમેં માખનચોરીકી લીલા શક્ય હોતી હૈ. તમ-રજ પ્રધાનતાવાલે મનકી ચોરી હો ગઈ ઔર સત્વપ્રધાન મન રહ ગયા.

।। जय श्री द्वारकाधीश - मंगला दर्शन ।।

रसो वै सः ॥

महारास - दर्शन

(૫) દહીંકી મટકિયાઁ ફૂટી અર્થાત્ સંસારકે માયિક પદાર્થોમેં રહી હુઇ આસકિત છૂટી. ભગવાનકે પ્રતિ સ્નેહ હુઆ. ભગવાન ભી જીવકો અપની ઓર ખિંચને લગે.

(૬) અપના સ્નેહ જાનનેકે લિયે દામોદર લીલા કરતે હૈં.

(૭) અબ સંસારી જીવ ભક્તિમાન હોને લગતા હૈ.

(૮) તબ બકાસુરકા વધ હોતા હૈ - અર્થાત્ દંભ, પાપ, તાપ આદિ દૂર હોને લગતે હૈં.

(૯) તબ અઘારાસુરકા વધ હોતા હૈ, અર્થાત્ સંસારકે ત્રિવિધ તાપ શાંત હોને લગતે હૈં.

(૧૦) અન્તઃકરણકી વાસનાયેં નિર્બલ પડતી જાતી હૈં - યહ નાગદમન લીલા હૈ.

(૧૧) પશ્ચાત્ પ્રલંભાસુરકે વધકી લીલા હોતી હૈ. જ્યોં-જ્યોં શુદ્ધિ હોતી જાતી હૈ, ઈન્દ્રિયોંકા પ્રત્યાહાર હોતા હૈ ત્યોં-ત્યોં જીવ ભગવાનકે મિલનેકો પાત્ર હોતા ગયા.

(૧૨) ફિર એક દિન વેણુગીતકી મધુરી બંસી બજ ઉઠી. યાની ભગવાનને જીવકો આકર્ષિત કર લિયા. પુકાર કર અપને સન્નિકટ બુલાયા.

(૧૩) ફિર હોતી હૈ ગોવર્ધન લીલા. ગો યાની ઈન્દ્રિયાઁ.

(૧૪) ફિર (તો) ઈન્દ્રિયોંકી પુષ્ટિ (વર્ધન) ભક્તિરસસે ઈતની હોતી હૈ કિ ઔર સબ ષડરસોંકા પરાભવ હો હી જાતા હૈ. વરુણ દેવકા—રસાસ્વાદકા પરાભવ હોતા હૈ.

(૧૫) પરિણામમેં અંતઃકરણ સર્વથા વાસનાશૂન્ય હુઆ, અર્થાત્ ચીરહરણ લીલા હુઇ.

(૧૬) અંતઃકરણમેંસે વાસનાઓંકે સ્તરકે સ્તર નાશ હોતે હૈં તબ હી રાસલીલા હો સકતી હૈ. વાસનાઓંકે પડદે હટતે હી જીવકા શિવમેં મિલન હોતા હૈ.

ઋષિ-મહર્ષિઓંને નિશ્ચય કિયા કિ ઇન્દ્રિયોંસે તો કામ રોકા જા સકતા હૈ, પરન્તુ બુદ્ધિમેંસે કામકો મિટાના હોવે તો જીવકા શિવમેં સદા નિમગ્ન રહના જરૂરી હૈ. ઈસીલિયે સબ ઋષિ ગોપી બને; ઔર શ્રીકૃષ્ણ મિલનસે પૂર્ણકામ હુએ.

કબીર કબીર કયા કરો, જાવો જમનાકે તીર ।
એક એક ગોપીકે પ્રેમમેં, હો ગયે કોટિ કબીર ॥

વિશ્વાસ દિયા હૈ ઉસકો ભૂલ નહીં જાના

શ્રી દ્વારિકાધીશજીકે દર્શન કરકે આયેં - ફિર સિંધુ સદનમેં વિશ્રાન્તિકે પશ્ચાત્ દોપહરમેં તીન બજે

મૈં :- આપ શ્રી દ્વારિકાજી ઔર બેટમેં કબસે આતે જાતે હૈ ? કિતની બાર આયે હોંગે ?

શ્રીગુરુદેવ કિતની બાર ઔર કબસે ? ઈસકી ગિનતી કરનેવાલા કોઇ થા નહીં ઉસ સમય મેરે પાસમેં તુમ્હારે જૈસા કોઇ રજિસ્ટર વ ડાયરી લિખનેવાલા !!

મૈં ભલે કોઇ લિખનેવાલા નહીં થા - તો કયા હુઆ ! આપકી સ્મૃતિકે આધાર પર કુછ તો બતાઇયે ! મુઝે કુછ તો સંતોષ હોગા !

શ્રીગુરુદેવ મૈં સ્મૃતિસે કુછ તો કહ સકતા હૂઁ, પર કુમુદ ! ઈસસે કયા લાભ હોગા ? ઔર અહિત કિતના હોગા, જાનતી હો ? દેખો ! તુમ મેરી સ્મૃતિ જાનતી હો યહ દૂસરે કો બતાનેકી તુમ્હેં લાલસા ઉઠેગી. <u>પ્રદર્શનકી વૃત્તિ ઔર અપની વિશેષતા પ્રદર્શિત કરનેકી વૃત્તિ પુષ્ટ હોગી: મૈં ઈસકો અત્યંત અહિતકારી સમઝતા હૂઁ.</u>

મૈં મૈં આપસે વિશ્વાસપૂર્વક કહતી હૂઁ કિ આપકી કહી હુઇ બાતકા મૈં પ્રચાર નહીં કરુઁગી, ઔર આપકે સાથકી આત્મીયતાકા, આપકી કૃપાકા પ્રદર્શન નહીં હોને દૂઁગી. ઈસ પ્રકારકે રહન-સહન-વ્યવહાર બનાયે રખૂઁગી જિસસે કિ આપ કહ રહે હૈં, ઉસ પ્રકારકે પ્રદર્શનકી વૃત્તિ કમજોર રહે યા ક્ષીણ હો જાયઁ.

શ્રીગુરુદેવ ગહરાઈમેં હી સબ કુછ પ્રાપ્ત હોતા હૈ; "જિન પાઈયાઁ તિન ગહરે પાની પૈઠ. છિછોલાપનમેં કુછ સાર નહીં. કેવલ અહંવૃદ્ધિ ઔર પ્રદર્શનવૃત્તિકી પુષ્ટિ હૈ, ઈસસે હમેશા દૂર રહના.

ગંભીરતા, ગહરાઈસે ગૌરવ વ શક્તિ પુષ્ટ હોતે હૈં; નિષ્ઠા ઠોસ વ પ્રગલ્ભ હોતી હૈ. ઈસસે જો પરિણામ નિકલતા હૈ વહી વસ્તુતઃ આત્મ ઉન્નતિકા ક્રમ હૈ.

મૈં આપકો વિશ્વાસ હો તો આપકી સ્મૃતિ કુછ તો બતાઈએ ભગવન્

શ્રીગુરુદેવ લેકિન, ઈસસે ફાયદા ક્યા હોગા કુમુદ ?

મૈ મુઝે કિતની તુષ્ટિ હોગી કિ આપને મેરેમેં વિશ્વાસ રખકર આત્મીયતાપૂર્વક બાતેં કી હૈં ! ઔર આપ પૂછતે હૈં કિ ફાયદા ક્યા હોગા ? તો નુંકસાન ભી ક્યા હોગા ? યહ આપ કૃપયા બતાઈયે ન ?

શ્રીગુરુદેવ નુકસાન મેરે લિયે તો કુછ ભી કભી નહીં હો સકેગા. પરન્તુ તેરે લિયે. ખૈર, તૂને વિશ્વાસ દિયા હૈ ઉસકો ભૂલ નહીં જાના.

શ્રીગુરુદેવને કહા :- સન્ ૧૯૧૦ કે આસપાસ બેટ શંખોદ્ધારમેં ડોસાભાઈ બેટવાલાને મેરી સેવા કી થી.

સન્ ૧૯૪૩ મેં શ્રીજમનાદાસ પટેલકે સાથ બેટ દ્વારકા ગયા થા તબ સંસ્કૃત પાઠશાલામેં હમ ઠહરે થે. રાજકોટકે ૮૦-૧૦૦ ભક્તોંકા સમૂહ સાથમેં થા. દ્વારિકાજીમેં ગોમતીજીકે ઉસ પાર પંચકુઈમેં રહા થા.

કૃપાપાત્ર શિષ્ય

જો ગુરુકૃપાકા હી કેવલ અવલમ્બન લેવે, વહી ભવ પાર હો સકતા હૈ, દૂસરા કોઈ નહીં. નરસિંહાચાર્યકે દો શિષ્ય થે. ઉપેન્દ્ર ઔર ડોસાભાઈ. પર ઉપેન્દ્રકો સબ રિદ્ધિ-સિદ્ધિ મિલી. ક્યોંકિ ઉસ પર ગુરુકી કૃપા થી. ડોસાભાઈ ભી નરસિંહાચાર્યકે બાદ ઉપેન્દ્રકો માનતે થે. ડોસાભાઈકા લડકા પોપટભાઈ શંખોદ્ધાર બેટદ્વારકામેં રહતા હૈ. ડોસાભાઈ ગૃહસ્થ યોગી થે. ગૃહસ્થ ભી વિરક્ત હોકર ગુરુ હૈં.

શરણાગતિ છૂટી કિ અહં આયા નિશ્ચિત્. શરણાગતિ એક બાર હોને પર શરણાગતકો ઉસી પર નિર્ભર રહના ચાહિયે. ગુરુકી ઉપેક્ષા હોવે તબ પીછેસે નિંદા કરે - જો એક બાર અપનેકો અનન્ય ભક્ત કહતે થે. ઐસી વાણીકી શરણાગતિકા કોઈ મૂલ્ય નહીં.

સંત ભાણ

શ્રીગુરુદેવ :- બહુત પહલેકી બાત હૈ. મૈં કચ્છમેં નારાયણ સરોવર કો જાતા થા તબ દ્વારિકાજી ભી બરાબર આતા રહતા થા. કઇ બાર ભ્રમણમેં દ્વારિકાજી આતા થા. તો કિસ ભ્રમણમેં ક્યા હુઆ થા ઈસકી સહી સ્મૃતિ મુઝે ભી નહીં હૈ, અબ તો...

એક બાર મૈં બેટમેં (બેટ દ્વારિકાજી) થા, તબ જામ રાયસિંગકે દો પુત્ર મેરે પાસ આયે થે. વે દોનોં યુદ્ધમેં પરાજિત હુએ થે.

એક બાર મુઝે બેટમેં મહારાષ્ટ્રી જીવાજી મિલે થે-વે રણછોડરાય તાલાબ બનવા રહે થે.

એક બાર ઐસા હુઆ કિ બેટ આયા પરન્તુ ઉસી ક્ષણ વહાઁસે નિકલ ગયા - ક્યોંકિ અંગ્રેજ સેના વહાઁ યુદ્ધ કર રહી થી. મેરા સ્મૃતિદોષ ભી હો સકતા હૈ, પરન્તુ મુઝે ઐસા ખયાલમેં આ રહા હૈ કિ ઈસ યુદ્ધકે પહલે દ્વારિકાજીમેં મહાવિષ્ણુયાગ હુઆ થા ઉસ સમયકે શંકરાચાર્યજીકા નામ પ્રકાશાનંદજી સ્વામી થા. યજ્ઞમેં મૈં બરાબર રહા થા.

વહાઁસે ભ્રમણ કરતે કરતે મૈં ગુજરાતમેં પહુઁચા થા, સુરત ગયા થા. ફિર વહાઁ સે બડૌદા ગયા થા, અકેલા થા. નિર્દ્વન્દ્વતાપૂર્વક પૈદલ ઘૂમતા થા. ઉસ વક્ત બડૌદા મેં સંત ભાણ મિલ ગયે. ઈન્હીં દિનોંકી એક સત્ય ઘટના હૈ.

...અરે બાબા છોડો ! યહ સબ કીચડ ઊલેચને જૈસી બાતોંમેં સમય ક્યોં વ્યર્થ કર રહી હો કુમુ ! ચલો અપને સમુદ્ર કિનારા તો દેખ આવેં ! કલ સુબહ તો અપનેકો યહાઁસે નિકલનેકા હૈ.

બંદઉ સંત ચરન...

भगवान श्री दत्तात्रयाय नमः ॥

જ્યાદહ બાત કરનેકી અનિચ્છાકો મૈં સમઝ ગઇ. હાથમેં સ્વેટર, ટોપી, શાલ ઔર મફલર લિયે....મૈં હઁસ ઉઠી. તો શ્રીગુરુદેવ ખૂબ પ્રસન્નતાસે પ્રેમપૂર્વક બોલે - કુમુ, તૂઁ કિતની સયાની હૈ !!

શ્રીગુરુદેવ :- તબ બાબીકા રાજ્ય કારભાર થા. અસ્તવ્યસ્ત વ કુછ જૂલ્મી કારોબાર ચલાતા થા. સંત ભાણકે સાથમેં હમેશા કઇ શિષ્ય, સાધૂ-ગૃહસ્થ રહતે થે. ''ભાણ કી ફૌજ'' કહી જાતી થી. ફૌજમેં ગાય, બૈલ, બૈલગાડી, કુત્તે ભી રહતે થે. બૈલકે બારેમેં બાબીને ઝગડા ઉઠાકર સંત ભાણ કો કૈદમેં બૈઠા દિયે. કૈદમેં સંતકી કઇ સમર્થતા પ્રત્યક્ષ હોને પર બાબી ઘબરા ગયા ઔર માફી માઁગી. સંતને સબ કૈદીઓંકો ભી મુક્ત કરાયે થે.

બડૌદામેં સંત ભાણને મુઝે આગ્રહસે રોક લિયા. ફિર ઉન્હીકે સાથ ભ્રમણ કરતે કરતે વાસણા નામકે દેહાતમેં ઠહરે થે. તબ પાસકે શેરખી નામકે ગાઁવકે ઠાકોર સંત ભાણકે પાસ આ કર રોને લગ ગયા. ઉનકી દો પત્નીઓંકો કોઇ તાંત્રિકને કુત્તી બના દી થી ઔર દોનોં કુત્તીકો લેકર વહ પલાયન હો ગયા થા.

સુનતે હી સંતને કહા મુઝે - ચલો, ''બડા આનંદ'', ઔર આનંદ કર આવેં ! ઉસ સમય મૈં બહુત કમ બોલતા થા ઔર મૈં પ્રસાદ-આસનકે બારેમેં કોઇ પૂછતા થા તો ''બડા આનંદ'' કહ દેતા થા. ઈસીલિયે સંત ભાણ મુઝે ''બડા આનંદ'' કહતે થે.

ઉસ તાંત્રિકકો થોડી દૂરી પર એક તાલાબકે કિનારે પકડ લિયા ગયા. દોનોં કુત્તીમેંસે ઠાકોરકી દો રાની કો પૂર્વવત્ કર દી.

શેરખીકે ઠાકોરને સંત ભાણકો શેરખીમેં હમેશા ઠહરનેકા પ્રેમપૂર્વક આગ્રહ કિયા. સંત ભાણ લોહાણા થે. આસપાસકે વ શેરખીકે લોહાણાઓને ભી ખુબ અનુનય-વિનય કિયા ઔર સંત ભાણને વહીં મુકામ કર લિયા. તબ તક તો વે ભી એક જગહ પર કભી ભી નહીં રહતે થે. ભ્રમણમેં અકસર યહાઁ તહાઁ હમારા મિલન હો જાતા થા. જબ શેરખીમેં ઠહર ગયે તો મુઝે ભી ઉન્હોંને ખૂબ આગ્રહ કિયા થા વહીં મુકામ કરનેકા. તબ મૈં જ્યાદા કરકે અનસૂયાજીમેં હી રહતા થા.

સંત ભાણમેં ગુરુ દત્તાત્રેયજીને અપને અંશ પ્રગટ કિયે થે. ઉન્હીંકા પ્રકટાવતાર હો ગયે સંત ભાણ.

શ્રી રામ કહનેકા મજા રસના પૈ જિસકી આ ગયા ।
વહ મુક્ત જીવન હો ચુકા ચારોં પદારથ પા ગયા ॥

પ્રહ્‌લાદને નિષ્ઠા સહિત સુમરન કિયા શ્રીરામકા ।
નૃસિંહ હો દરશન દિયે ત્રેયલોકમેં યશ છા ગયા ॥

લઘુવયસમેં ધ્રુવને જપા થા નિજ મંત્રકો ।
હરષન પ્રભુમિલે ધાયકે, અનુપમ અચલ પદ પા ગયા ॥

જાતકી થી ભીલનિ અતિપ્રેમસે સુમિરન કિયા ।
પરમાત્મા તા ગર જાયકે ઝૂઠે ફલોંકો ખા લિયા ॥

કલિકાલકે જો ભક્ત હૈં ઉનકા ભી દર્જા હે બડા ।
નરસિંહકી હુંડી દ્વારિકામેં શામલા સીકારા ગયા ॥

ગૃહસ્થીયોંકે લિયે પઁચયજ્ઞ

જામનગર-વાડી, ૧૬-૨-૬૮. શ્રીગુરુદેવ :- જબ અપને જન્મતે હૈં તબ અપને માતા-પિતા, કુટુમ્બ, સમાજ ઈત્યાદિકી સેવાયેં પ્રાપ્ત કરકે હી બડે હોતે હૈં. હમારે ઊપર ઈન સબકા ઋણ હે. ઈસીલિયે ઋણમુક્ત હોના હમારા પ્રથમ કર્તવ્ય હે.

હમારે યહાઁ ગૃહસ્થોંકે ઊપર ઋણ નક્કી કિયે ગયે હૈં. પિતૃઋણ અર્થાત્ પિતાકા કર્જ, ઋષિઋણ - અર્થાત્ ગુરુઓંકા કર્જ ઔર દેવઋણ - અર્થાત્ પરમાત્માકા કર્જ.

ઋષિઋણમેં - ધર્મશાસ્ત્રોંકો જાનના, ઉનકે આદેશોંકા પાલન કરના, સંત-સાધુઓંકા સત્કાર કરના. દેવઋણમેં - પરમાત્માકો સર્વત્ર - સબમેં વ્યાપક બિરાજિત દેખના ઔર સમાજ તથા પ્રાણીમાત્રકી સેવા કરના.

ગૃહસ્થીઓંકે લિયે નિત્યપ્રતિ પંચયજ્ઞકા વિધાન હે. ગૃહકાર્યમેં, વ્યાપાર-ઉદ્યોગમેં, અનિવાર્ય ઐસી પાઁચ પ્રકારકી હિંસાકે અશુભ પરિણામ મિટાનેકો યે પંચયજ્ઞ હૈં.

(૧) બ્રહ્મયજ્ઞ :- જ્ઞાનવાન હોના. ધર્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરના. સંસ્કૃતિકી રક્ષા કરના. પરિવાર, સમાજ, દેશકી ભલાઈકે, સેવાકે, ત્યાગકે સંસ્કાર પ્રાપ્ત કરના. હમારા કર્તવ્ય સેવાભાવસે પૂરા કરનેસે ઋણમુક્તિ હોતી હૈ.

(૨) પિતૃયજ્ઞ :- આજકલ કઈ જગહ દેખનેમેં આતા હૈ કિ પરિવારકે બડે-બૂઢોંકે સાથમેં યુવા-પીઢીકા મનમેલ નહીં ખાતા (રહતા) હૈ. કલહ, ઝગડે હોતે હૈં. પિતૃઋણ ચુકાનેકે લિયે પિતૃયજ્ઞ અનિવાર્ય હૈ.

વૃદ્ધ માતા-પિતાકી સબ તરહસે સેવા કી જાતી હૈ વહાઁ ઝગડે નહીં હોતે હૈં. માતા-પિતાકા માન કરના, ઉનકી જરૂરતોંકો પૂરા કરના, ઉનકો સર્વ પ્રકારસે સુખ-શાંતિમેં રખના યહ પિતૃયજ્ઞ હૈ ઔર ઈસીકે દ્વારા પિતૃઋણસે મુક્તિ હોતી હૈ.

ઈસ સંસારમેં હમારે ઊપર સબસે અધિક ઋણ હમારે માતા-પિતાકા હૈ. નવ માસ પર્યંત ઉદરમેં ભાર વહન કરના પડતા હૈ. ઉસ કાલમેં અસહ્ય કષ્ટ સહન કરના પડતા હૈ. બાલકકે જન્મકે પશ્ચાત્ ભી બાલકકી પરાધીન અવસ્થામેં સર્વ પ્રકારસે ઉસકા રક્ષણ માતા-પિતા કરતે હૈં ઔર બાલક બડા હોવેં ઈસકે લિયે રાત-દિન બાલકકે પીછે કિતના ધ્યાન દેતે હૈં ! ખુદ ન ખાકર બાલકકો ખિલાતે હૈં. બાલકકે મૂત્રસે ભીગી જગહમેં માતા ખુદ સો કરકે ભી બાલકકો સુખી જગહમેં સુલાતી હૈ.

ઈસ પ્રકાર અપને પ્રાણસે ભી જ્યાદા બાલકકો સમ્હાલા કરતે હૈં. માતા-પિતા કે ઐસે મહાન ઋણમેંસે મુક્ત હોના પુત્રકે લિયે નિતાન્ત અસમ્ભવ હૈ. માતા-પિતાકી પ્રેમપૂર્વક સેવા કરનેસે ઈસ ઋણસે હમ થોડાસા મુક્ત હો સકતે હૈં.

(૩) દેવયજ્ઞ હમારા સબકા જીવન વાયુકે ઊપર હૈ. પ્રાણવાયુ જિતની અચ્છી, શુદ્ધ હોગી, ઈતને સુદ્રઢ હમારે શરીર વ મનકા સ્વાસ્થ્ય હોંગે. ઈસીલિયે વાયુકી શુદ્ધિ કે હેતુ હોમ - હવનકા વિધાન હૈ. નિત્યપ્રતિ હોમ કરના ચાહિયે. સંધ્યાવંદના, પ્રાર્થના કરને ચાહિયે. ઔર રોજ પ્રાતઃકાલ સબકી ભલાઈકે લિયે પ્રાર્થના કરની ચાહિયે કિ હે ભગવાન ! હમ સબ સદા સુખી રહેં, સબ સ્વસ્થ રહેં, પ્રસન્ન રહેં, સબકા કલ્યાણ હો, કોઈ ભી દુઃખી ન હો.

(૪) ભૂતયજ્ઞ :- પરિવારકી ભૂખ-પ્યાસકી ચિંતાકે સમાન હી દૂસરોંકી ભૂખ-પ્યાસકી ચિંતા કરના. જો બિમાર હૈં, નિરાધાર હૈં, લાચાર હૈં, ઉનકી ભૂખ મિટાના આપકા કર્તવ્ય હૈ. ઈસ કર્તવ્યકો આપ નિભાતે નહીં તો આપ કર્તવ્યભ્રષ્ટ હૈં ઔર કર્તવ્યભ્રષ્ટતા અશુભ ફલ દેતી હૈ, યહ નિ:સંદેહ હૈ. ભૂતયજ્ઞમેં પશુ-પક્ષીકે લિયે ભી આપકે ભોજનમેંસે હિસ્સા દેનેકો કહા ગયા હૈ.

(૫) નૃયજ્ઞ :– યહ અતિથિ યજ્ઞ હૈ. બિના બુલાયે અચાનક આ જાયેં વહ અતિથિ-મેહમાન હૈ. ઉનકી સુખ-સુવિધાકા પ્રેમપૂર્વક, સન્માનપૂર્વક ધ્યાન રખના ચાહિયે.

સારે પરિવાર ઈસી નિયમોંકે અનુસાર રહેં તો ઐસે પરિવારોંકા સમાજ પૂર્ણ સુખી હોગા. હમારી સંસ્કૃતિને રહન-સહનકા યહ શ્રેષ્ઠ ઢંગ હમકો દિયા હૈ જિસમેં કોઇ ભી દુ:ખી વ પરેશાન ન હોવેં. આજ જિતની ભી પરેશાનિયાઁ વ વિરોધ હૈ ઉસકા કારણ યહી હૈ કિ હમને ઈસ પ્રકારકા હમારા રહન-સહન છોડ દિયા હૈ. સાદા જીવન ઔર ઊઁચે વિચાર, હમારી પરંપરાગત જીવનશૈલીકો હમ ભૂલ ગયે હૈં.

ફૂલનકી માલા ફૂલી, ડોલે આલી સાથ ।
મંદ મુસ્કાત હૈ, નંદિની જનકકી ॥ ...૧

દ્રશ્ય મિટૈ દર્શન મિટૈ, મિટૈ ત્રિગુણ વિસ્તાર ।
'બનાદાસ' એક નિત્ય હૈ, રઘુવર નિત્ય વિહાર ॥ ...૨

મન સંકલ્પસે બનતા હૈ, સંયોગી સંસાર ।
ઓતપ્રોતમેં હોત 'બના', રઘુપતિ નિત્ય વિહાર ॥ ...૩

જીવ નિત્ય માયા અચલ, શાસ્ત્રને કિયો વિચાર ।
'બનાદાસ' હૈં મધ્યમેં, રઘુપતિ નિત્ય વિહાર ॥ ...૪

કુમુદ, ભાવસમાધિ હી સાધના !

તૂઁ તૂઁ કરતા તૂઁ ભયા, મુઝમેં રહી ન હૂઁ ।
વારી તેરે નામ પર, જિત દેખૂઁ તિત તૂઁ ॥

ભગવાનસે પ્રીત તો જગત્‌સે જીત

જામનગર, ૧૮-૨-૬૮. શ્રીગુરુદેવ શ્રી મથુરાદાસભાઈકે યહાઁ બિરાજે હૈં. શ્રી મથુરાદાસભાઈ ઔર વાલીમાઁને શ્રીગુરુદેવકા પૂજન કરના પ્રારંભ કિયા. કઈ ભક્તોં પ્રણામ કરકે હોલમેં બૈઠેં. શ્રીગુરુદેવ ભાવતલ્લીનતાકી ધ્યાનાવસ્થામેં ગા રહે હૈં -

ગાયો ન કૃપાલ મન લાયો ન નિવારી લાજ ।
પાયો ન પ્રસાદ સાધુમંડલીમેં જાયકે ॥
કીનોં નહીં સુકૃત ન દીનોં દાન દીનનકો ।
કહા ફલ પાયો તૂઁને નરતન પાયકે ॥
કૌશલ કૃપાલ જૂકે જનપ્રતિપાલજૂકે ।
ચરણશરણ નહીં ધ્યાયો મન લાયકે ॥
'બનાદાસ' આસ પ્રભુ પૂજત હૈં દાસનકી ।
ગાયો અસ બેદન તૂઁ સમઝ ચિત્ત લાયકે ॥

ભાવાર્થ :- યદિ તુંને કભી સાધુ-સંતોકે સમૂહ-મંડલીમેં જાકર દર્શન કર ભગવત્ પ્રસાદ નહીં પાયા, કુછ પુણ્ય નહીં કિયા ઔર ન દરિદ્રોંકો, અભાવ ગ્રસ્તોંકો, પીડિતોંકો દાન દિયા તો, ''બનાદાસજી (શ્રીગુરુદેવ)'' કહતે હૈ કિ, તૂઁને માનવશરીર પ્રાપ્ત કરકે કયા ફલ પાયા - કયા સિદ્ધ કિયા ? (યાની કુછ નહીં, માનવજીવન વ્યર્થ ગવાઁયા)

મનકી એકાગ્રતાસે, ભાવ-પ્રેમસે યદિ તૂઁને, દાસ-ભકત, નિજજનોંકે પાલન-રક્ષણ કરનેવાલે ઐસે કૃપાલુ કૌશલનાથ શ્રીરામકે ચરણારવિંદકા ધ્યાન - સ્મરણ નહીં કિયા તો, ''બનાદાસજી'' કહતે હૈં કિ તૂઁને મનુષ્યશરીર પાકર કયા પ્રાપ્ત કિયા ? અર્થાત્ અભાગા હી રહા.

''બનાદાસજી'' કહતે હૈં - હે માનવ ! તૂં ધ્યાનસે મેરા કહના સુન ઔર સમઝકર નિશ્ચય કર લે કિ ભગવાન શ્રીરામ અપને દાસકી - ભકતકી - સેવકકી સર્વ ઈચ્છા પૂર્ણ કરતે હૈં. ભગવાનકા ઐસા યશ વેદને ગાયા હૈ - યાની વેદ સાક્ષી હૈ.

શ્રીગુરુદેવ :- અરે આપ પૂજન કર રહે હો ! મૈં તો કહીં ઓર જગહ થા. પૂરા હોલ ભર ગયા હૈ. આપ સબ લોગ કબ આ ગયે ? કબ બૈઠ ગયે ? હમકો પ્રણામ કિયે યા નહીં ? ઈતને અચ્છે તખત પર બૈઠા, ઈતના બડા મૈં બાબાજી ઔર આપ પ્રણામ તક નહીં કરતે હૈં !

લાઓ, લાઓ, સબકો પૈંડાકી પ્રસાદી બાઁટૂ તબ સબ શિર નવાયેંગે. ભાઈ કયા કહે ! જમાના હી ઐસા હૈ.

"જૈસા અન્ન વૈસા મન, ઔર જૈસા આહાર વૈસા ડકાર."

યજ્ઞશિષ્ટાશિનઃ સન્તો મુચ્યન્તે સર્વ કિલ્વિષૈઃ ॥ અર્થાત્ યજ્ઞકા પ્રસાદ સેવન કરનેસે પાપોંકા નાશ હો જાતા હૈ.

કર્મયોગસે જ્ઞાનયોગમેં પ્રવેશ હોતા હૈ, ઔર ભગવાન કૈસે હૈં યહ જ્ઞાન હોને પર ભગવાનમેં પ્રેમભક્તિ ઉદય હોતી હૈ. બસ ! ભગવાનસે પ્રીત, તો જગત્સે જીત હી હૈ.

મનુષ્ય જીવન કિસલિયે હૈ ? યહ ખૂબ સોચો કિ હમારે કર્તવ્ય કયા હૈ ? માનવતાકો કભી ન ભૂલો.

પ્રસાદ બાઁટકે શ્રીગુરુદેવ વીરપુરકે લિયે મોટરસે પધારેં.

"ગાયો ન કૃપાલ મન લાયો ન નિવારી લાજ" કે પદકો જામનગરમેં લિખતે સમય દો-તીન શબ્દ મૈં પકડ નહીં પાઈ થી. ઈસલિયે અબ માર્ગમેં મોટરમેં મેરી ડાયરી ખોલકર મૈંને યે શબ્દો કે વિષયમેં પૂછા.

શ્રીગુરુદેવ :- તૂઁ ને યહ ભી લિખ લિયા ? અચ્છા, લાઓ મૈં દેખ લૂઁ. મૈં તો ઐસે હી બેહોશીસી દશામેં ન જાને કયા કયા બોલતા રહા થા.

શ્રીગુરુદેવ ધાર હોકર ઈન્દૌર પધારેં. ઈન્દૌરસે મૈં બમ્બઈકે લિયે નિકલી ઔર શ્રીગુરુદેવ પશુપતિનાથ પધારેંગે. સાથમેં દમયંતિબહન, બચુભાઈ આદિ હૈં.

કાનપુરસે ૨-૩-૬૮ કા લિખા શ્રીગુરુદેવકા પત્ર મિલા -

પ્રિય કુમુદ - સાદર આસીસ. તુઝે ન બુલા સકા, નેપાલ જાના સચ્ચા લગા ઔર મૈં ચલા ગયા. ઈતના તો આના હો ! કમુ, કમુ ઔર કમુ !!

કમુ, તૂઁ આવે તો તાર કરના હોં ! તો રતલામ ગાડી ભેજ દૂઁ. ભગીરથ (મેરા છોટા ભાઈ) અભી આયા હ - સ્વસ્થ હૈ. કુમુદ ! તૂઁ આવે તો જલ્દી આના હો ! સાદર આસીસ. ચિત્ત પ્રસન્નતાસે ભર જાતા હૈ ભગીરથકો દેખતા હૂઁ વ મિલતા હૂઁ તબ.

ધારસે ૭-૩-૬૮ કા પત્ર મિલા કિ આજ ઈન્દૌરમેં તેરા પત્ર મિલા થા. તુમને યોગ સમ્મેલનકા દર્શન કિયા ઈસસે મુઝે ખૂબ સંતોષ હુઆ. મૈં નેપાલ ગયા થા. બાકી આને-જાનેમેં ઘૂડદૌડ કી તરહ. કાનપુરવાલે બચુભાઈ સાથમેં હોનેસે અચ્છા રહા. ઠંડી બહુત થી. પરેશાની કાફી ઉઠાઈ. અપને આસપાસમેં ઘૂમે થે - ઉનમેંસે કોઈ જગહ નહીં જા પાયા, કારણ કિ વૈસા ન સ્વાસ્થ્ય હૈ, ન શાંતિ હૈ, ન સમય હૈ ઔર ન મન હૈ.

ધારસે ૧૫-૩-૬૮ કા શ્રીગુરુદેવકા પત્ર મિલા :- પ્રિય મેરી કમુ, સાદર આસીસ. આજ હોલી હૈ. તેરી ગેરહાજરી કિતની ઉદાસી લાવે યહ તૂઁ ન જાન સકેગી, કારણ - તેરે મનમેં એક દૂસરે પ્રકારકી માન્યતા બન ગઈ હૈ જો અર્ધસત્ય હોગી. કમુ ! તૂઁ ભલે કુછ માન, પર તેરી યાદ સતાતી અવશ્ય હૈ.

મેરા સ્વાસ્થ્ય ઠીક તો નહીં હૈ પર કયા લિખૂઁ ! તેરા લંડન જાના કબ હૈ ? વહ લિખના. પરમાનંદભાઈ કે સ્વાસ્થ્યકી ચિન્તા હૈ. સંભવતઃ કલ તક માઁ પુષ્કરસે આ જાવેગી.

મૈં ઔર બચ્ચીબહન ૧૮-૩-૬૮ કો ધાર પહૂઁચી.

સ્વાધ્યાય

ધાર (મ.પ્ર.), ૧૯-૩-૬૮. શ્રીગુરુદેવ પ્રેરિત ''સ્વાધ્યાય'' પ્રસાદીકે તીન સંસ્કરણ ગુજરાતી લિપિમેં ઔર એક સંસ્કરણ હિંદી લિપિમેં હો ચુકે હૈં. પરન્તુ હિન્દી ભાષી ભક્તસમૂહકી માઁગ બઢ જાને પર શ્રીગુરુદેવકે અનન્ય ભક્ત (૧) ઝરિયાકે શાંતાબહન પુરુષોત્તમભાઈ સોનપાલ (૨) મુંબઈકે ભાઈશ્રી હરકીસનદાસ ભગદેવ ઔર (૩) રાજકોટકે ભાઈશ્રી સુધીર અમૃતલાલ

ખખ્ખરને હિન્દી લિપિમેં "સ્વાધ્યાય" કા દૂસરા સંસ્કરણ પ્રકાશિત કરનેમેં સહયોગ દિયા. ઈસ પ્રકાશનમેં શ્રીગુરુદેવકે આદેશકા હસ્તાક્ષરકા બ્લોક ઈસ પ્રકાર હૈં. —

श्रीराम चंद्राय नमः

नित्यस्वाध्याय करने से कायिक वाचिक
मानसिक पापों का तत्काल नाश हो जाता है
ऐसा सनत्कुमारादि रिषियों का मत है

मानसं वाचिकं पापं कर्मणा समुपार्जितम्
श्री राम स्मरणैव तत्क्षणान्नश्यति ध्रुवम्

परन्तु स्वाध्याय विचार पूर्वक करना
आवश्यक है

रणछोड़दास
१९/३/६८
धार (म.प्र.)

શ્રી રામચન્દ્રાય નમઃ
નિત્ય સ્વાધ્યાય કરનેસે કાયિક વાચિક
માનસિક પાપોંકા તત્કાલ નાશ હો જાતા હૈં
ઐસા સનત્કુમારાદિ ઋષિયોંકા મત હૈં.

માનસં વાચિકં પાપં કર્મણા સમુપાર્જિતમ્ ।
શ્રીરામસ્મરણનૈવ તત્ક્ષણાન્નશ્યતિ ધ્રુવમ્ ॥

પરન્તુ સ્વાધ્યાય વિચારપૂર્વક કરના આવશ્યક હૈ.

રણછોડદાસ
૧૯-૩-૬૮ ધાર

હમેં સફલતા ક્યોં નહીં મિલતી ? કારણ હમ સાધ્યકો નહીં ચાહતે. જિસ તરહ મછલી પાનીસે અલગ નહીં રહ સકતી ઉસી તરહ હમારે સાધ્યસે સંબંધ હોના ચાહિયે. જિસ સમય હમારા ઔર સાધ્યકા સંબંધ મછલી ઔર પાની જૈસા હો જાયેગા ઉસ સમય સફલતા હમેં પ્રાપ્ત હોગી.

સેવા સ્વાધ્યાયસે મન સ્થિર હોતા હૈ. પાપનાશકે લિયે સ્વાધ્યાય આવશ્યક હૈ.

પૂર્વ પ્રકાશિત સ્વાધ્યાય કે અંદર શ્રીગુરુદેવકે હસ્તાક્ષર ઈસ પ્રકાર હૈં.

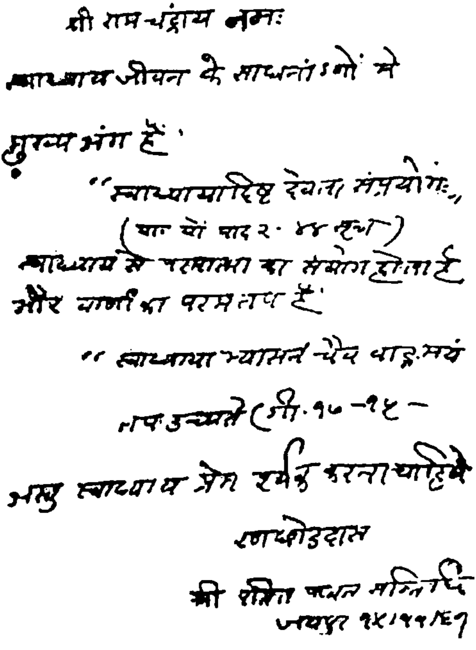
श्री रामचंद्राय नमः
स्वाध्याय जीवन के साधनांगों में
मुख्य अंग है
"स्वाध्यायादिष्ट देवता संप्रयोगः"
(योग दर्शन पाद २ · ४४ सूत्र)
स्वाध्याय से परमात्मा का संयोग होता है
और वाणी का परम तप है
"स्वाध्यायाभ्यसनं चैव वाङ्मयं
तप उच्यते (गी. १७-१५ -
अतः स्वाध्याय प्रेम से करना चाहिये
रणछोड़दास
श्री सीता राम मन्दिर
जयपुर

શ્રી રામચન્દ્રાય

સ્વાધ્યાય જીવનકે સાધનાઙ્ગોમેં મુખ્ય અંગ હૈ.

"સ્વાધ્યાયાદિષ્ટ દેવતા સંપ્રયોગઃ"

(પાતાંજલ યોગસૂત્ર પાદ ૨-૪૪ સૂત્ર)
સ્વાધ્યાયસે પરમાત્માકા સંયોગ હોતા હૈ
ઔર વાણીકા પરમ તપ હૈ.
"સ્વાધ્યાયાભ્યાસનં ચૈવ વાઙ્ગમયં
તપઃ ઉચ્યતે" (ગીતા ૧૭-૧૫)
અસ્તુ સ્વાધ્યાય પ્રેમપૂર્વક કરના ચાહિયે.

રણછોડદાસ
શ્રી પતિતપાવન સન્નિધિ
જયપુર : ૧૫-૧૧-૬૧

વાણી કે તીન પાપ

વાણીકે તીન પાપ હૈં - નિંદા, કટુ વચન ઔર અસત્ય. કિસી મનુષ્યમેં દોષ ન હોતે હુએ ભી ઉન દોષોંકો મનુષ્ય પર લાદના – નિંદા હૈ, પરન્તુ દોષોંકો બતાના નિંદા નહીં હૈ.

કટુ બોલનેસે મૃત્યુ હો જાતી હૈ. કભી કભી મનુષ્યકો સુધારનેકે લિયે કટુ બોલના લાભદાયક હૈ.

તત્ત્વહીન – તથ્યહીન વાણી – અસત્ય હમારે લિયે વાણીકા પાપ હૈ. જિસ અસત્યસે દૂસરોંકી હાની હો તો વહ પાપ હૈ.

તીનોં પાપોંકે નાશકે લિયે વાણીકા તપ કરના ચાહિયે. સ્વાધ્યાય વાણીકા તપ હૈ.

આપા આધા-પૌના ઘંટા ધૂન્યાત્મક નામ જપે. સાધકકો સબ સાધન-વિધાન ભક્તિકી ઓર લે જાનેવાલે હૈં. સ્વાધ્યાય બરાબર સાંત્વના લાતા હૈ. સ્વાધ્યાય કરના હી ચાહિયે. જાપ કરો, પરન્તુ અર્થાનુસંધાનકે સાથ કરો. દૂસરે વિચાર ઉસ સમય ન આના ચાહિયે. ઈશ્વર પ્રણિધાન - શરણાગતિ હો ફિર ભી નામ જપના પડતા હૈ, પર હમકો કર્તા ન બનના ચાહિયે કિસીકે. હમારી ક્રિયામેં ભાવના હોની ચાહિયે.

"રામકો બિસારિબો વિપત્તિકો બુલાના હૈ", ક્યોંકિ આદિમેં, મધ્યમેં ઔર અન્તમેં રામ હી સાથ હૈં ઔર રહેંગે.

મૂલ જો બ્રહ્મ હૈં - અવ્યકત હૈં. વહ ઇશ્વર રામ, કૃષ્ણ યહ વિશેષ ગુણયુકત નામ સર્વાય (પર્યાય હૈં) હૈં. એક ભી ઐશ્વર્ય કમ હોને પર સત્તા કમ હોતી હૈ. ઇશ્વરત્વ કમ નહીં હોતા.

કૃષ્ણ-ખીંચતે હૈં. જો વિશ્વકો અપને ઉદરમેં ખીંચતે હૈં વહ કૃષ્ણ હૈં. રામ - જો ચરાચરમેં વ્યાપ્ત હૈં; ઉત્પત્તિ ઔર સ્થિતિ, લયકે સ્થાનમેં રામ એક હી હૈં. ''મૈં એક હી હૂઁ, અનેક હો જાઉઁ'', પર મૈં એક હૂઁ ઐસા નહીં, વિશ્વ ઉસકે કક્ષમેં લયકે સમય રહતા હૈ.

શ્રીમાન ઔર શ્રી

મૈં શ્રીમાન કિસીકો નહીં લિખતા, ક્યોંકિ અપરિચિત ઔર વ્યાપક હી શ્રીમાન કહાલનેકે પાત્ર હૈં. શ્રીમાન્ સિર્ફ ઇશ્વર હી હૈં. શ્રીયુત લક્ષ્મીવાનકો કહતે હૈં. ''શ્રી'' બીજ હૈં. **શ્રેષ્ઠ જન ઔર વિદ્યાવાનકો શ્રીયુત સંબોધન કરના ચાહિયે.**

વિદ્યા નૌ નિધિ હૈં. કલા શ્રી હૈં. નૌ સ્થાનોં પર શ્રીકા ઉપયોગ હોતા હૈ. કોઇ ભી ક્રિયા અતિ કરનેસે વિદ્રોહ હોતા હૈ. સાધુ વિચારવાન ઔર અતિવિચારવાન હોતા હૈ.

શ્રીબચુભાઇ ગોકાણીકો :- માનવતાકા તગાદા (તાત્પર્ય) હૈ કિ હિંસાકો ઠીક સમઝ કર અહિંસાકા પાલન કરેં. - **રણછોડદાસ.**

સેવામેં સંગઠન

સંગઠિત હોના યહ પ્રારંભ હૈ. સંગઠિત હી રહના યહ પ્રગતિ હૈ. સંગઠિત બને રહોગે તબ હી સંઘ કાશી પહુઁચેગા, અર્થાત્ ધ્યેયકી પૂર્તિ કરનેકા પુરુષાર્થ-યજ્ઞ ચલતા રહેગા. સેવા-સંઘકા વિકાસ હોગા. પરસ્પરમેં સમભાવ, સમ્માન, સદ્ભાવસે એકતાકી પુષ્ટિ હોતી હૈ. સંપસે બલ ઉત્તરોત્તર બઢતા હૈ. એકતાકી રક્ષા કરના યહ તુમ્હારી સબકી મુખ્ય ફર્જ હૈ. તભી સંઘ સંગઠિત

રહેગા ઔર તબ સેવાકાર્ય સહીમેં ઠોસ હોગા, ઔર ઈતના હી નહીં સફલતા નિશ્ચિત્ મિલતી રહેગી.

સંગઠનમેં પદવીકી લોલુપતા, દ્રવ્યકા લોભ ઔર અહમ્ભાવ દ્વેષ ઉત્પન્ન કરતા હૈ. <u>સંગઠનકા સ્થાન હૃદય પર હોતા હૈ. સ્વાર્થરહિત સેવાસે, પ્રેમસે, અપને આપ સંગઠન હો જાતા હૈ. સંગઠન સબકુછ કર સકતા હૈ.</u>

આધ્યાત્મિક વિષયોંમેં ઈન્દ્રિયોંકા સંગઠન હોને પર ખૂબ લાભ હોગા. અગ્રસર હો જાયેંગે, અગર સબ ઈન્દ્રિયાઁ મન કે વશમેં હો તો !

તા. ૨૩-૩-૬૮ - દુષ્ટ અપની દુષ્ટતા છોડતા નહીં ઔર સજ્જન દયા-કૃપા કભી છોડતા નહીં.

ધારસે ૨૫-૩-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા કિ તૂને પરમાનંદજીકે સ્વાસ્થ્યકે વિષયમેં કુછ લિખા નહીં - ઈસસે ફિકર હોના સ્વાભાવિક હૈ. સુન તો માદ્રી ! મહાત્માશ્રીશ્રી... કી બાત તૂને લિખી હૈ - ઠીક હૈ. પરંતુ ઈશ્વર સાક્ષાત્કાર સાધારણ બાત નહીં યહ કભી નહીં ભૂલના. શક્તિપાત આદિ માત્ર શબ્દજાલ હૈ. ઈતને યોગ્ય પુરૂષ હાલમેં કોઈ દ્રષ્ટિગોચર નહીં હોતે. કમુ ! અપ્રેશન ૩૦૦૦ હો જાવેંગે ઔર ૨૯ કો સમાપ્ત કરેંગે. અચ્છા મેરી કમુ !!

તા. ૩૦-૩-૬૮. પ્રત્યેક વ્યક્તિ અપમાન કરના નહીં ચાહતા પર પરિસ્થિતિ સહન કરને કો બાધ્ય કરતી હૈ. યહ સાધારણતયા હૈ.

જમનાદાસભાઈ પટેલ (જામનગર)કી નોંધમેસેં - ધાર નેત્રયજ્ઞ, માર્ચ, ૧૯૬૮

સેવા યાની બલિદાન

યદિ સેવા યર્થાથરૂપસે કી જાય તો રાગાદિ દોષ બઢતા નહીં. **અહમ્ કી વૃદ્ધિ કરનેકે લિયે સેવા મત કરો.** માનવતાકે લિયે સેવા કરો; તો, જો તુષ્ટિ વિષયમેં માનતે હો વહ સેવામેં લે. સંતોષકી લકીર મનમેં ઉઠતી હૈ. અહમ્ ઔર

સ્વાર્થવશ સેવા અપનેકો નીચે ગિરા દેતી હૈં. જહાઁ પર હમકો અહમ્ હોવે વહાઁ યહ વિચાર કરના ચાહિયે કિ હમ હૈ કૌન ? સેવા હૈ - કાંટોકી શૈયા પર સોના ! સેવા પ્રાણોંકી બલિ ! ઐસી (સેવા) નહીં કી હૈ તો કરકે દેખો ! સેવા યાની બલિદાન "સેવક સુખ ચહે માન ભિખારી" (શ્રીમાનસજી) શકય નહીં હૈ.

સેવા ઔર શરણાગતિ એક હી હૈ. દોનોમેં અપનેકો મિટા દેના પડતા હૈ. શરણાગતિમેં અહમ્‌કા સ્થાન નહીં હોતા. **શરણાગત હુએ બિના સેવા હોતી નહીં. જિનકી સેવા કરતે હો ઉનકો ભગવાનસે અલગ ન માનો.**

હમારે પાસ પ્રભુકો પ્રાપ્ત કરનેકે લિયે કોઇ સાધન નહીં. કેવલ ઉનકી કૃપાસે વે પ્રાપ્ત હોતે હૈં. કૃપા પ્રાપ્ત કરને કે લિયે ચાહિયે શરણાગતિ. વે અપને શરણાગતકો નહીં છોડ સકતે. યહ ઈનકે હાથકી બાત નહીં. પ્રભુ જિસકો પકડતે હૈં - ઉસકો કભી નહીં છોડ સકતે. યહ ઉનકી શકિતકી બાહરકી બાત હૈ. યહ તો ઉનકી અમોઘ પ્રતિજ્ઞા હૈ - કભી નહીં ટલ સકતી. ઈસલિયે નિર્દ્વન્દ્વ રહના.

જીવકા ચરમ મૂલ્ય હૈ - આત્મશાન્તિ

પરાયેકે દોષોંકો મત દેખો. પરાયેકે દોષોંકો દેખનેસે અપને દૂષિત હો હી જાયેંગે. પરદોષ દર્શનકી દ્રષ્ટિ છોડ હી દેની ચાહિયે. પરદોષ દર્શનસે કયા મિલતા હૈ ? દૂસરોંકે દોષોંકો દેખકર અપના અંતઃકરણ શુદ્ધ નહીં હો સકતા. પરદોષ દર્શનકી દ્રષ્ટિ કબ તક હમમેં હૈ ? જબ તક અપને દોષ અપનેકો નહીં દિખેંગે. **જો અપને દોષોંકો નહીં દેખતા વહ મહાન અવિચારી હૈ.** વિષયોમેં દોષદર્શનસે વૈરાગ્યકી સ્થિતિ હોતી હૈ.

જીવન ક્ષણિક હૈ - ઐસા તત્ત્વદર્શી કહતે હૈં, તો જગત્‌મેં પ્રવૃત્તિ કયોં ? જગત્‌કો અસત્ય કહતે હૈં, તબ મમત્વ કયોં ? વિચાર કરના ! જગત્‌કો સ્વાર્થી કહતે હૈં, પર અપને જગત્‌મેં હૈ યા નહીં ?

જીવન અમૂલ્ય હૈ, એક ક્ષણ વ્યર્થ ન હોવે. જીવનકા ચરમમૂલ્ય હૈ - આત્મશાંતિ. જીવનસંઘર્ષ સે પરિપૂર્ણ હૈ, ધૈર્ય ઉસકા અમોઘ શસ્ત્ર હૈ. જીવન એક પહલી હૈ ઔર ઉસમેં જો દિનચર્યા હૈ વહ ઉસકી કલા હૈ. સોચો ઔર વિચારો !!

સબકા ધ્યેય હૈ સુખ પ્રાપ્તિ કરના, ઔર સુખ આત્મ સાક્ષાત્કારકે બિના સ્થિર નહીં હૈ. આત્મસાક્ષાત્કાર યાની ઈશ્વરપ્રાપ્તિ.

મૈં સબસે પહલે શાસ્ત્રકા અર્થ સમઝતા હૂઁ - વ્યવહારશુદ્ધિ. જિસકા વ્યવહાર અત્યંત શુદ્ધ હૈ, વહ જીવનમુકત. જહાઁ વ્યવહારકી શુદ્ધિ હોતી હૈ, વહાઁ સત્વકા ઉદય હોતા હૈ. ઔર જબ સત્વકા ઉદય હુઆ તો માર્ગ અપને આપ મિલ જાતા હૈ. સાધનમેં લગે રહને પર અવશ્ય પ્રાપ્ત હોતા હૈ. મન જહાઁ સ્થિર હુઆ - નિઃસંકલ્પ હુઆ, ફિર કયા પૂછના !

સાધન નિષ્ઠાયુકત હોના જરૂરી હૈ, નિષ્ઠાકે બિના સાધન હૈ - પરિશ્રમ માત્ર. જિતને સાધન હૈં, સબ અનુમાન હૈ, ઔર અનુમાનસે અનુભવ હોતા હૈ. ભગવદ્ભકિતકા અર્થ હૈ - ભગવાનકી કૃપા પ્રાપ્ત કરનેકે લિયે સ્નેહ સંબંધ. સ્થિર મન સમાધિ યોગ્ય હૈ.

યથાર્થ ઔર હિતકર વચન જિસકો પ્રિય નહીં ઉસકા અવશ્ય અધઃપતન હોતા હૈ. હિતકર વચન વોહી કહ સકતા હૈ જો નિઃસ્વાર્થ હો. હિતકર વચનકા અનાદર કરનેસે કષ્ટ મિલતા હૈ. હિતકર વચનકી અવહેલના હોતી હૈ તો દુઃખકા ભાજન બનના પડતા હૈ.

જિસમેં અપનત્વ હૈ, ઉસકો હમ કડીસે કડી બાત કહેંગે. કરુણા માનવતાકા દિવ્ય ભૂષન હૈ. પહલે કરુણા ઉદય હોતી હૈ, ફિર દયા. કરુણારસ જબ પ્રાપ્ત હોતા હૈ તબ સારી સંપત્તિ એક તરફ ઔર કરુણા એક તરફ. (જમનાદાસભાઈ કી ડાયરી કી નોંધ પૂર્ણ)...

ધારસે ૩-૪-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા હૈ કિ રામનૌમિ ધારમેં હૈ. સ્નાન ૧૨ કો હૈ. તુમ શીઘ્ર આ જાઓ. તાર દિયા હૈ. રણછોડદાસ.

મૈં ઔર બચીબહન ૬-૪-૬૮ સુબહ રતલામ પહુઁચી. શ્રીગુરુદેવને મોટર ભેજી થી. ૬૫ મિલ પ્રવાસ કરકે હમ શ્રીચરણોમેં ધાર પહુઁચે.

સંયમ, સાધુતાકા હી મુખ્ય સ્થાન હૈ - સંસ્કૃતિમેં

શ્રીગુરુદેવકા સ્વાસ્થ્ય અત્યન્ત કમજોર હૈ. શરીર બહુત હી ગલા હુઆ હૈ. હમ પ્રણામ કરકે બૈઠે હી થે કિ શ્રીગુરુદેવકો બમન હુઈ.

શ્રીગુરુદેવ :- ભલે હુઈ ઔર હોતી રહો. પરમાર્થ વ રાહતકાર્ય તો ચાલૂ હી રહેગા. લોગ ઈતને દુઃખી હૈં, ઔર બમનસે કયા પરાસ્ત હોના !

હિન્દુ સંસ્કૃતિમેં સંયમકા ઔર સાધુતાકા હી મુખ્ય સ્થાન હૈ. ભૌતિક પદાર્થોંકા અત્યંત ગૌણ સ્થાન હૈ. સાધુતાકા મહત્વ છોટે - બડે સર્વ કાર્યોંમેં માના હૈ. હર કાર્ય, હર ક્રિયા શુદ્ધ ઔર પવિત્ર હોનેકા આગ્રહ વ આદેશ હૈ.

સાધુતાકે વ્યવહારમેં, આચરણમેં, કરુણા, મૃદુતા ઔર ઉપેક્ષા (ઉદાસીનતા) વ્યક્ત હોતે હૈં; ત્યાગ વ્યક્ત હોતા હૈ. યહી માનવતા હૈ ઔર યહી માનવધર્મ હૈ.

હજારોં-લાખોં સાધૂ સંતોકે જીવનમેં યહી ભાવના હૈ. ઈન્હીં ભાવનાસે પ્રેરિત સંતોકા મિલન કુંભમેલામેં હોતા થા. દેશકી, સંસારકી વિડમ્બનાકે ઊપર ચર્ચા કરતે થે, ચિંતા કરતે થે; ઈલાજકે રૂપમેં નીતિ, ધર્મ વ સંસ્કૃતિકા પ્રચાર કરતે થે ઔર સબકે સુખ-શાંતિકી મંગલભાવનાકી પ્રાર્થના કરતે થે.

નિસ્પૃહતા ઔર અપરિગ્રહકી ભાવના જાગ્રત હોવેં તબ હી કાલા-બાજાર વ જ્યાદહ મુનાફાકી હીન વૃત્તિયાઁ નિર્મૂલ હોતી હૈં.

તૂઁ કહેગા મૈં દાતા હૂઁ, માલ કહાઁસે લાયા હૈ ?
દાન કરો ગરીબકો, બાબા મગરૂરીમેં ધોખા હૈ ॥
તુલસી પંખિનકે પિયૈ ઘટૈં ન સરિતા નીર ।
ધર્મ કિયે ધન ના ઘટૈં સહાય કરૈં રઘુવીર ॥

પ્રેમકે બરાબરી કોઈ સત્તા નહીં હૈ

પ્રેમ ભગવાનકી આકર્ષણ કહલાનેવાલી શક્તિ હૈ. યહ સ્વાસ્થ્યકો ઉસી પ્રકાર આકૃષ્ટ કરતી હૈ જૈસે ચુમ્બક લોહેકો.

પ્રભુને હમેં અપને વૈરિયોંસે ભી પ્રેમ કરનેકો કહા હૈ. વે જાનતે હૈં ઔર સમઝતે હૈં કિ યહી સર્વાધિક નિરાપદ (સુરક્ષિત) વસ્તુ હૈ પ્રેમ. પ્રેમ ઔર ઘૃણાકો કિસી વ્યક્તિકે પાસ પહુઁચનેકે પૂર્વ હમારે અંદરસે ગુજરના પડતા હૈ. ઉન્હોંને હમેં ચેતાવની દી હૈ. ક્યોંકિ વે જાનતે હૈં કિ **ઘૃણા મનુષ્યકો વિવિધ આધિવ્યાધિયોંસે ગ્રસ્ત કરકે બરબાદ કર દેતી હૈ. ઔર ઉસકે વિપરીત - પ્રેમ તત્કાલ સમસ્ત રોગોંસે મુક્ત કર દેતા હૈ.**

હમારા એક ભી વિચાર, એક ભી વ્યવહાર કિસીકે લિયે ઉત્પીડક નહીં હોના ચાહિયે. ગુલાબ જહાઁ ભી હોતા હૈ, વહાઁ અપની સૌરભસે સહજ હી વાતાવરણમેં ખુશ્બૂ ફૈલાતા હૈ. ઉસી તરહ તુમ જહાઁ ભી હો વહાઁકે જનસમૂહમેં સદૈવ સન્માનકે પાત્ર અનુકરણીય બને રહો ઐસા જીવન બનાઓ.

<u>કિસીકા અશુભ કભી નહીં સોચના.</u> પરન્તુ હમેશા પ્રાણીમાત્રકે પ્રતિ પ્રેમમય રહો. ઈસ જગત્‌મેં પ્રેમકે બરાબરકી કોઈ સત્તા નહીં હૈ. સર્વ કાર્યકી સિદ્ધિ કે લિયે પ્રેમ રામબાણ ઈલાજ હૈ. જરા તો સોચો ! જબ સ્વયમ્ ભગવાન ભી પ્રેમકે વશ હોકર ખિંચે આતે હૈં, "પ્રેમ તે પ્રકટ હોઈ મૈં જાના." (શ્રીમાનસજી) તબ ફિર સાધારણ મનુષ્યકી તો ગિનતી હી ક્યા ? <u>સબકે પ્રતિ પ્રેમ રખના સીખ લો. એક પ્રેમકા હી ગુણ સાધ્ય કર લોગે તો ઔર સબ ગુણ અપને આપ આ જાયેંગે. ફિર તુમારા ન વિરોધી રહેગા ન શત્રુ રહેગા.</u>

એક કલ્પના તો કરો કિ તુમકો દેખતે હી દૂસરોંકો અનાયાસ તુમ્હારે પ્રતિ પ્રેમ, સન્માન ઉદય હોતે હૈં, સર્વ પ્રકારસે તુમ્હારા ભલા કરનેકી શુભ ઈચ્છા ઉદય હોતી હૈ, કિસી તરહ ભી તુમ્હેં સુખ - સુવિધા પહુઁચાનેકી ભાવના ઉઠતી

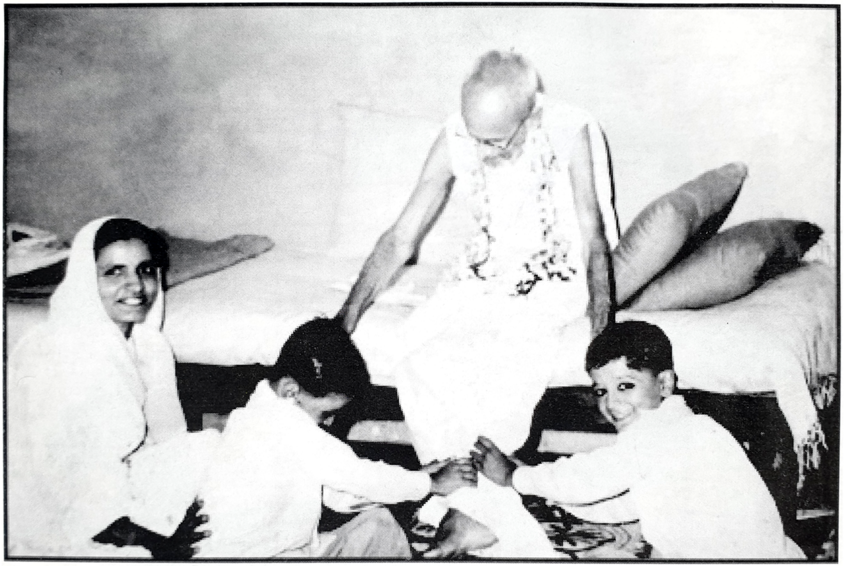

राम हि केवल प्रेम पियारा । जानि लेहु जो जाननिहारा ॥

શ્રીગુરુપદનખમણિગણ જ્યોતિ । સુમિરત દિવ્ય દ્રષ્ટિ હિય હોતિ ।।
દલન મોહ તમ સો સુપ્રકાસુ । બડે ભાગ ઉર આવહી જાસુ ।।

હૈ, તુમ્હારે એક એક શબ્દકો સુંદર પુષ્પકી તરહ પ્રસન્નતાપૂર્વક ચૂન લેનેકી જિજ્ઞાસા વ તત્પરતા હોતી હૈ. કલ્પનાકે ઈસ ચિત્રસે ભી તુમ્હારે મનકો કિતના સુખ, આહ્‌લાદ વ મસ્તીકા અનુભવ હુઆ ! યહ સબ અપને અપને મનકો ટટોલે ઔર જાન લેવેં, ઔર ઉસકે અનુસાર નિશ્ચય કર લેવેં.

"વસુધૈવ કુટુમ્બકમ્." એક કુટુમ્બકે પ્રેમ, સેવા વ સહકારસે ભી અપનેકો કિતના સુખ, આનંદ વ સન્તોષકી તુષ્ટિ પ્રાપ્ત હોતી હૈ ! તો ફિર સારા જગત્ હમારા વિશાલ કુટુમ્બ હો જાયઁ તબ હમકો કિતની તુષ્ટિ બની રહેગી !!

<u>ઈસીલિયે કિસીકો પરાયા નહીં સમઝો. દૂસરા કોઈ હૈ હી નહીં. ઈસી ભાવનાકો પુષ્ટ કરો. ઔર સબકે પ્રતિ પ્રેમમય રહો.</u> ઈસી જીવનમેં કુછ કમાઈ કરકે જાના ચાહતે હો તો ઈસી બાતસે પ્રારંભ કરો... જો અપનેકો દુ:ખદાઈ હૈ વહ ઔર સબકો ભી ઉતના હી દુ:ખદાઈ હૈ. હમકો અચ્છા નહીં લગતા હૈ વહ દૂસરોંકો કભી મત દો. ગાલી, અપમાન, નિરાદર, રાગ-દ્વેષ, ક્રોધ ઈત્યાદિ દૂસરોંકો કભી મત દો.

જબ તક નિભે તબ તક સહી !

ધાર, શ્રીરામનૌમિ, ૭-૪-૬૮. ભારતકી આઝાદીકે પહિલે ઔર અબ તક એક ખેલ મૈં દેખતા હૂઁ. કુછ આદમી મિલકર એક સભા વ સંસ્થા બનાતે હૈં. સ્વયં ઉસકે પ્રતિનિધિ બનકર કુછ ચીજોંકી માઁગ પેશ કરતે હૈં. સભા, જુલૂસ, સમાચાર પત્રોંકે દ્વારા આન્દોલન હોતા હૈ. જબ માઁગે પૂરી હો જાતી હૈં તો યે નામમાત્રકે પ્રતિનિધિઓંકો લાભ હો જાતા હૈ. બાકી ઉન ગરીબોંકો તો કોઈ પૂછતા તક નહીં હૈ. મેરે દેખતે દેખતે ઐસે કઈ વ્યકિત પ્રધાન બન ગયે હૈં, કઈ વ્યકિત ઠેકે લેકર ચૂપ હો ગયે હૈં.

મૈં સોચતા હૂઁ કિ પીડ઼િત જનતા ઈસ પ્રકાર કબ તક ધોખેમેં રહેગી ? એકગલ્પ સુનાતા હૂઁ.

કિસી દેશમેં બડા ભારી અકાલ પડા. રાજાને ઈસકા ઈલાજ પૂછા. વિદ્વાનોંને બતાયા કિ કિસી પવિત્ર પંડિતજીસે પવિત્ર મંત્રકા જાપ કરાયા જાયઁ. પવિત્ર પંડિતકી શોધ પ્રારંભ હુઈ. એક પરદેશી પંડિતને અપની વિદ્વતાકા, પવિત્રતાકા ઔર યોગ્યતાકા સબકો વિશ્વાસ દિલાયા; તો રાજા ઔર સબને જાપ કરનેકા કાર્ય ઉનકો સોંપ દિયા. ઉન્હોંને રાજ્યકે લાખોં રુપયે લેકર એક બહુત સુંદર બંગલેમેં જાપકા અનુષ્ઠાન શુરુ કર દિયા. રાજા-પ્રજા સબકો પૂર્ણ વિશ્વાસ થા કિ ઈનકે જાપસે શીઘ્ર હી અકાલસે મુક્તિ હો જાયેગી.

દૂસરી તરફ દેશકે પંડિતોંકો ગ્લાનિ હોને લગી કિ એક પરદેશી પંડિત રાજ્યકે લાખોં રુપયે પા રહે હૈં. ચાર-આઠ દિનકે બાદ એક પંડિત પરદેશી પંડિતકે યહાઁ ગયા તો બડા ભારી આશ્ચર્ય હુઆ. પરદેશી પંડિત પવિત્ર મંત્ર જાપકે સ્થાન પર ''જપ જપા ભઈ જપ જપા'' કા હી ઉચ્ચારણ કરતા રહતા થા. એક રટસે યહી બોલતા થા. તબ ઉસને પરદેશીકો પૂછા કિ યહ કોઈ મંત્ર નહીં હૈ. ઔર ઐસા બેહૂદા બકવાસ ક્યોં કર રહે હૈં ?

પરદેશીને કહા કિ તુમ ભી મેરે પાસ બૈઠકર જાપ કરને લગ જાઓ તો તુમકો મૈં અપની જાપકા કુછ ભાગ દે દૂઁગા. ઈતના કહકર વહ તો પુનઃ અપને જાપમે લીન હો ગયા - ''જપ જપા ભઈ જપ જપા'' દૂસરે પંડિતને અપના લાભ સોચા ઔર વહ ભી પરદેશીકે પાસ બૈઠ ગયા. પહલા પંડિત જબ ''જપ જપા ભાઈ જપ જપા'' કહ લેતા તો ઉસકે પીછે દૂસરા પંડિત બોલતા કિ જો તૂઁને જપા સો મૈંને જપા.

તીસરે પંડિતકો ઈસ પાખંડકા માલૂમ હુઆ તો વહ ભી જપ કરનેકો બંગલેમેં પહુઁચા ઔર દોનોં પંડિતોકા જાપ દેખકર ગુસ્સાસે બોલા કિ યહ અંધેર કબ તક સહી ? સુનકર ફૌરન પહલે પંડિતને રુપયોંકી થેલી ઉસકો હાથમેં દેતે હુયે કહા કિ જબ તક નિભે તબ તક સહી !

બિલ્કુલ ઐસા હી હાલ પ્રતિનિધિયોંકા હૈ. નયે નયે પ્રતિનિધિ સરકારકે પાસ જનતાકી વિપત્તિઓંકો દૂર કરનેકે લિયે જાતે હૈં ઔર અપના લાભ પ્રાપ્ત કરકે ચૂપ હો જાતે હૈં. જનતાકી પરેશાનિયાઁ તો દિનપ્રતિદિન બઢતી જાતી હૈં.

પશુવૃત્તિઓંકો જીતે બિના ઉન્નતિ કભી નહીં હોતી / દેશહિત :-

દેશકે પ્રત્યેક નિવાસીકો પ્રતિજ્ઞા કરની ચાહિયે કિ 'દેશહિતકે લિયે **પ્રતિદિન કોઈ ન કોઈ કાર્ય કરુઁગા. "બહુજન સુખાય તથા બહુજન હિતાય"** જીવનયાપન કરુઁગા.

દેશકી રુગ્ણાવસ્થા સ્પષ્ટ દેખનેમેં આતી હૈ. (૧) અનાજકી કમી (૨) ઘી કી કમી (૩) દૂધકી કમી (૪) કપડેકી કમી (૫) મકાનોંકી કમી (૬) ઘૂસખોરી (૭) ચોર બજારી (૮) બેકારી (૯) સંકુચિત પ્રાન્તિયતા (૧૦) શરાબકી ભરમાર (૧૧) વનસ્પતિ ઘી (૧૨) દવાઈયોંકી ભરમાર (૧૩) અશ્લીલ સાહિત્ય,સીનેમા, દવાઈયાઁ (૧૪) ભિક્ષુકોંકી ભરમાર (૧૫) દેશદ્રોહીઓંકી ભરમાર (૧૬) દાનચોર, કરચોર આદિ (૧૭) ગૌહત્યા (૧૮) ગૌદૂધ વ ઘી કા નાશ (૧૯) સ્વાર્થીજીવન (૨૦) અસંયમી જીવન, આદર્શહીન પશુવત્ જીવન (૨૧) ધન પ્રાપ્તિકી અમાનુષિક લાલસા આદિ.

આજ દેશકે ૯૯ પ્રતિશત (ટકા) લોગ પૈસેકે દાસ બન ગયે હૈં ઔર પૈસેકી પ્રાપ્તિકે લિયે બુરેસે બુરા કામ કરના ભી ઉચિત સમઝતે હૈં.

સાંસારિક વ સ્થૂલ લાભોંકે લોભમેં ફઁસકર હમને ચારિત્ર્યકો બહુત જ્યાદા ગિરા દિયા હૈ. યહ અધઃપતન એક દિન પૂર્ણનાશ કર દેં ઉસકે પહલે સબ સાવધાન હો જાયેઁ તો અચ્છા.

૧૦૦ વર્ષ પહલે દેશમેં ઈતને કપટી વ ચારિત્ર્યહીન નહીં થે. ભગવાનકે અપ્રસન્ન હો જાનેકા ભય રહતા થા. દિખાનેકી ભક્તિ-પૂજા-દાન નહીં હોતે થે. સચ્ચે દિલસે ભગવાનકી પૂજા કરતે થે. મનુષ્યોંકો પશુવૃત્તિસે ઊંચા ઉઠાનેવાલા

કેવલ આત્મિક જ્ઞાન હૈ. આત્માકી દિવ્યતાકા જ્ઞાન વ ભાન માનવજીવનકા મૂલ હૈ. આત્માકી એકતા ઔર વિશ્વવ્યાપકતા કો સમઝનેસે વિશ્વયુદ્ધ, આતંક, ભય, ઝઘડા આદિકા કોઇ સમ્ભવ નહીં રહતા હૈ.

જહાઁ સ્વાર્થ, સંકુચિત ભાવના, અભિમાન, અહમ્ આદિ હૈં, વહાઁ હી યુદ્ધ વ અશાંતિ હોતે હૈં.

નીતિનિયમોંકા ઉલ્લંઘન કરકે કોઇ સુખી નહીં હો સકતા. અનીતિ હમકો ઔર હમારે સ્વજનોંકો એક ન એક દિન દુઃખી કરતી હી હૈ. પશુ-વૃત્તિઓંકો જીતે બિના અર્થાત્ સંયમકે બિના ઉન્નતિ કભી નહીં હોતી હૈ. યહ ધ્રુવ નિયમ હૈ.

અશુદ્ધિકો જીવનમેંસે ક્રમશઃ દૂર કરકે નિર્મલ, ઉજ્વલ-શુદ્ધ જીવન બનાના યહ માનવજીવનકા લક્ષ્ય હૈ.

ચંદનબહન જોબનપુત્રાકી નોંધમેંસે :-

શ્રી સદ્ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટકી સ્થાપના

શ્રીગુરુદેવને ધારમેં ૩૦-૩-૬૮ કો શ્રી સદ્ગુરુ સેવા સંઘકી સ્થાપના કી. ઉસકે સમ્બન્ધમેં શ્રીગુરુદેવને કહા :-

માનવ-રાહત કાર્યોંકા આયોજન આજ તક જિસ પ્રકારસે હમ સબ સાથ મિલકર કરતે આયે હૈં, ઉસી પ્રકાર કરતે રહેં ઈસી ઉદ્દેશ્યસે હમને શ્રી સદ્ગુરુ સેવા સંઘ બનાયા હૈ; ઔર ઉનકે અધ્યક્ષકે પદ પર અરવિંદકો નિયુક્ત કિયે હૈં.

મેરે સંતોષકો અક્ષુણ્ણ રખના - સબ સમાન તૌર સે રહના

પહલી બાત યહી મૈં કહુઁગા કિ હમ યહ કભી ન ભૂલેં કિ નિર્બલોંકી રક્ષા વ સહાયતા કરના તેજવાન, જ્ઞાનવાન વ કર્મવાનકી હી ક્ષમતા હૈ. જો તેજહીન હૈં વે હી નરાધમ હોતે હૈં, જો નિરાધાર, દીન વ દરીદ્રોંકો સતાતે હૈં, ઉનકા અનધિકાર ઉપયોગ કરતે હૈં ઔર ઈસીમેં અપના સામર્થ્ય માનતે હૈં.

હમારા સર્વપ્રથમ વ સદા સર્વદા ધ્યેય હૈ - નિર્બલોંકી રક્ષા વ સહાયતા કરના. ઈસી ઉદ્દેશકો લેકર હમ સંગઠનમેં રહકર આજ તક કઇ સેવાકાર્ય કર ચુકે હૈં. અબ હમારા સંગઠન ઠોસ રૂપમેં આજકે દેશકાલકે અનુરૂપ બના દિયા હૈ. કારણ કિ હમારે કાર્યકા બહુત ફૈલાવા હો ગયા હૈ ઔર અબ તો ઔર ભી બઢેગા.

હમેશા યાદ રખના કિ સંગઠન એક અપૂર્વ અમોઘ શક્તિ હૈ. શ્રેષ્ઠ ઉદાર ચિત્તવાલે હોકર, સમાનભાવમેં સ્થિત રહકર, સમાન કાર્ય કરનેવાલે રહકર સમાન કાર્યોંમેં હમેશા આપ સંલગ્ન રહના. કભી અલગ અલગ નહીં હો જાના. અગર ઐસા કરોગે તો ઈતના કિયા હુઆ જો હૈ સબકે ઊપર પાની ફેરના હોગા.

દેખો ! આપ સબને સમાન ધ્યેયકા વરણ કિયા હૈ, અપની ખુશીસે. કિસીને આપકે ઊપર દબાવ યા દંડ નહીં ડાલા હૈ કિ આપકો ઈસ પ્રકારકે સેવાકાર્ય કરને હી પડેંગે. મેરે પાસ ન તો ઐસી કોઇ સત્તા હૈ, ન ઐસી સત્તાકી કિંચિત્‌માત્ર ભી સ્પૃહા હૈ. આપને મેરે વિચારમેં, મેરી ભાવનામેં વ મેરી ક્રિયાઓમેં અપની મરજીસે સાથ સહયોગ દિયે હૈં, ઈસકે લિયે મુઝે અત્યંત સંતોષ વ પ્રસન્નતા હૈં.

મેરે સંતોષકો અક્ષુણ્ણ રખના. પરસ્પરમેં હમેશા મધુર વ શિષ્ટ વચનકા તથા વ્યવહારકા નાતા રખના, પરસ્પર હમેશા પ્રેમમય વ હિતકર રહના. સમાન ધ્યેયકો પાર પાડનેમેં સબ સમાન તૌરસે રહના. ન કોઇ ઊંચા ન કોઇ નીચા, ન કોઇ બડા, ન કોઇ છોટા, ન કોઇ શ્રીમંત, ન કોઇ ગરીબ. સબ સમાન ઔર એકસા ભોજન કરના, એકસા નાસ્તા–ચાય-દૂધ આદિ લેના. એકસા મનવાલે રહના ઔર બસ ! સંગઠિન રહના. ડયુટી છોટી-બડી-જો ભી મિલેં, સભી સેવા હી હૈં. જિસકી જો જૈસી ક્ષમતા ઉસીકે અનુરૂપ સબકી ડયુટી હોતી હૈ. યહ બાત હમેશા યાદ રખના. સેવા સબકી એક સી હૈ, કિસી કી ભી કમ-જ્યાદહ યા છોટી-બડી નહીં. યહ બરાબર સમઝના. આપ સબ સમાન વૃત્તિ વ ધ્યેયવાલે, સમાન રસવાલે હૈં.

હમેશા નીતિવાન રહના. નીતિકા ત્યાગ મેરા ત્યાગ હૈ યહ નહીં ભૂલના. મેરા ત્યાગ યહ ભારી વિશ્વાસઘાત હોગા. હમારા-આપકા ઘનિષ્ઠ નાતા નીતિકા હી હૈ. મેરે હોકર નીતિકા ત્યાગ કરેં વહ મેરા ઘાત કરતા હૈ. કઠોર લગેગા પર સહી સહી કહ દેતા હૂઁ. કારણ કિ ન માલૂમ ફિર મૈં આપ સબકો એક સાથમેં કભી મિલ સકૂઁગા યા નહીં ! ન માલૂમ પરિસ્થિતિ કૈસી રહેગી. **યહ ધ્રુવ હૈ કિ જિતની નીતિ ઠોસ ઉતના હી ઠોસ સત્ય. સત્યમેં હી પવિત્રતા ઔર પ્રકાશ હૈં. ઈસલિયે હમારે લિયે બુદ્ધિ વ કર્તૃત્ત્વશક્તિ, જ્ઞાન વ કર્મ, બરાબર સહાયક રહતે હૈં ઔર રહેંગે હી.**

આપમેં મુઝે પૂરા-પૂરા વિશ્વાસ હૈ - જિતના કિ મેરે સ્વયમ્‌મેં હૈ. આપ મેરે તપાયે હુયે સોના હૈ. ઈસલિયે મુઝે સંતોષ હૈ. કોઈ ચિંતા નહીં, કોઈ શંકા હી નહીં. મૈંને પક્કા જાંચ લિયા હૈ કિ પરમાર્થકી એક પાઈ કોઈ ખાનેવાલા નહીં હૈ. બલ્કિ સામનેસે રુપયોંકે ઢેર લગાનેવાલે તથા તન-મનકી અપરિમિત શક્તિ લગાનેવાલે આપ સબ હૈં. ઈસસે બઢકર ઔર કૌનસા સંતોષ - સારે વિશ્વમેં, એક સાધુકે લિયે હો સકતા હૈ ? આપને મુઝે યહ સંતોષ દેકર ખૂબ સુખ દિયા હૈ. ઈસકે લિયે મૈં હાર્દિક ધન્યવાદ દેના... (શ્રીગુરુદેવ ખૂબ ગદ્‌ગદ્ હો ગયે, આગે કુછ ભી કહ નહીં પાયે. રુમાલસે અપની આઁખે પોંછતે રહેં). તબ કૃષ્ણા બહનને **"શ્રીરામ જય રામ જય જય રામ"** કા સંકીર્તન પ્રારંભ કર દિયા. ઈસ પર શ્રીગુરુદેવને અત્યંત હી પ્રેમભરી દ્રષ્ટિ કૃષ્ણાબહન પર ડાલી.

મૈં પ્રાણિમાત્રકા હૂઁ

જિસ સંસ્થાકી સ્થાપના કરનેકા સબ કોઈ માઁગ કર રહે થે વ ઈચ્છા રખતે થે ઉસકી સ્થાપના અબ હો ગઈ હૈ. પરમાર્થ કાર્યમેં ઔર સાધકકી સાધના પૂર્ણ હોનેકે લિયે ભી પૈસેકી અર્થાત્ નિભાવકે અનિવાર્ય ખર્ચકે ધનકી આવશ્યકતા રહતી હૈ. પરન્તુ યહ કભી મત ભૂલ જાના કિ કેવલ ધનસે હી કોઈ ભી સંસ્થાકા કાર્યક્રમ ચલ નહીં પાતા હૈ.

ધન દેનેવાલે તો અસંખ્ય મિલ જાતે હૈં, પરન્તુ અપના ખૂન-પસીના દેનેવાલે ક્વચિત્ હી મિલતે હૈં. જબ તક અપના ખૂન ઔર પસીના દેનેવાલે

નહીં મિલ આતે હૈં તબ તક કિસી ભી સંસ્થામેં પ્રાણ નહીં આતા હૈ. સંસ્થા જડ રહતી હૈ, અર્થાત્ ઉસકા સાંગોપાંગ ઔર સમ્યક્ વિકાસ વ પ્રવૃત્તિ હોતે નહીં હૈ, યહ ધ્રુવ હૈં.

ઈસ સંઘકો ધનકે દાતા ઔર સાથ હી સાથ અપના ખૂન-પસીના દેનેવાલે દાતાઓંકા દાન સદા સર્વદા મિલતા રહે ઔર સંઘકા ઉદ્દેશ પરિપૂર્ણ હોતા રહે ઐસી પ્રાર્થના અખિલ લોકનાયકસે મૈં કરતા હૂઁ.

દેખો ! યહ હમેશા યાદ રખના કિ મૈંને કભી કોઈ વાદ ચલાયા નહીં હૈ, ન સંપ્રદાય ચલાયા હૈ. ન મૈં હિન્દૂ હૂઁ, ન પારસી, ન મુસલમાન, ન મૈં પુરુષ હૂઁ, ન સ્ત્રી, ન બાલક હૂઁ, ન મૈં કિસી ધનીકા હૂઁ, ન કિસી ગરીબકા, ન કેવલ તુમ્હારા ! મૈં જો હૂઁ સો હી હૂઁ.

મૈં પ્રાણીમાત્રકી સેવા ચાહતા હૂઁ. મૈં પ્રાણીમાત્રકો સુખ વ આનંદ પહુઁચાના ચાહતા હૂઁ. મૈં પ્રાણીમાત્રકા હૂઁ.

ઈસીલિયે, કિસી ભી પ્રકારકા ભેદભાવ ન રખકર ચાહે સો ધર્મ, મત યા સંપ્રદાયકે માનવોંકી સેવા કરના યહી ઉદ્દેશ સેવા-સંઘકા હૈ. મૂલ ઉદ્દેશકા હ્રાસ કભી ન હોના ચાહિયે. અગર અનીતિ યા ભ્રષ્ટાચાર ભી હોને લગે તબ ભી સંઘકા ચાલુ રહના નિરર્થક હોગા.

ઐસે સંયોગ યા પરિસ્થિતિ આયેંગે નહીં, પરંતુ કદાચિત ઐસા હોવેં તો ભી ભગવાન હી અપની ઓરસે ઈસકો સમેટ લેંગે યા ઈસકા વિપર્યય લા દેંગે.

મૈંને કૃષ્ણાકો યહ બાત બાર બાર ઔર કઈ બાર સમઝાઈ હૈ. અપને સેવાકાર્યકિ બારેમેં જો કોઈ જાનના ચાહેં, ઉન્હેં બરાબર કાર્યોમેં હમારા સહયોગ યા માર્ગદર્શન ચાહેં તો હમ બરાબર દેંગે. ક્યોંકિ વે હમારે હી કર્તવ્યકી, આદર્શકી પૂર્તિ કર રહે હૈં ન !

એક બાત ખૂબ ધ્યાનમેં રખના કિ હમારે કાર્યોંકે બારેમેં જો ભી કહના હો - ખૂબ સ્પષ્ટતાયુક્ત કહના; નિરર્થક બાતેં ઔર લમ્બી-લમ્બી બાતેં કદાપિ નહીં કરના.

સેવાવ્રતકી ટેક લેનેવાલોંકો પરિણામ યા ફલકે બારેમેં હમેશા નિશ્ચિંત હી રહના ચાહિયે. <u>પક્કા વિશ્વાસયુક્ત નિશ્ચય રખના કિ હમારે વ્રતમેં હમ જિતને સમ્યક્ શુદ્ધ ઔર પવિત્ર હોંગે ઉતને હી સફલ વ લોકોપયોગી હમારે સેવાકાર્ય નિશ્ચિંત હોંગે હી.</u>

સફલતાકી એક હી કસૌટી હૈ ઔર વહ યહી કિ સત્કાર્ય કરનેકી પ્રેરણાકો સમ્યક્ શુદ્ધિપૂર્વક પૂર્ણ કરનેકા સાંગોપાંગ પુરુષાર્થ કરના. હમ કદાપિ દૂસરે વ્યકિત યા સંસ્થા ઈત્યાદિકી નિંદા યા હાનિ ન કરેં. <u>હમારા આત્મીય ભાવ હી હમારે કાર્યોંકો સફલ વ સર્વજન કો સુખપ્રદ બના દેતા હૈ.</u> કદાચિત્ કહીં નિષ્ફલતા જૈસા હો જાય તબ ભી નિરાશ ન હોકર, અપની ભૂલોંકી ઓર ધ્યાન દેકર ઔર ઉસે દૂર કર બરાબર ઉચિત પ્રયત્ન કરતે હી રહના ચાહિયે. તાત્પર્ય કિ હમ હમારે વ્રતકે પ્રતિ સદૈવ નિષ્ઠાવાન રહેં.

ધનકી ત્રુટિ તબ હો હી નહીં સકતી. સચ્ચી સેવા-નિષ્ઠાકી ઓર ધન તો સ્વયમ્ ખીંચા ચલા આતા હૈ. યહ મેરી ઠોસ અનુભૂતિ હૈ. ધનકે ઢેર લગ જાતે હૈં હોં !

દાતાઓંકે પ્રતિ કદાપિ છોટે-બડેકી દ્રષ્ટિ વ વૃત્તિ નહીં રખના. હૃદયપૂર્વક દેનેવાલે હજારોં દાતાઓંકે થોડેસે દાનસે ભી પરમાર્થકે બડે બડે કાર્ય સહજ રૂપસે, સરલતાસે ઔર અચ્છે પ્રકારસે સંપન્ન હો જાતે હૈં યહ ભી મેરી અનુભૂતિ હૈ.

આપ સબને મિલકર રાહતકાર્યકે વ નેત્રદાનકે સારે પ્રબંધકો ઈતના અચ્છી પ્રકારસે વ ઠોસરૂપમેં આયોજિત કર દિયા હૈ કિ અબ મેરી ઉપસ્થિતિ યા કિસીકી ભી ઉપસ્થિતિ હોવે યા ન હોવેં તબ ભી સર્વ કાર્ય અપને નિશ્ચિત્ કિયે હુયે ઢંગસે નિયમપૂર્વક હોતે હી રહતે હૈં, ઔર હોતે રહેંગે.

વૈષ્ણવ કૌન હોતે હૈ ? ભગવાન વિષ્ણુકા યજન કરનેવાલા વૈષ્ણવ હોતા હૈ. ભગવાન રામ હી ભગવાન વિષ્ણુ હૈં ઔર વહ એકદેશીય નહીં, અણુ અણુ ઔર પરમાણુમેં વ્યાપ્ત હૈં. પ્રાણીમાત્ર, પદાર્થમાત્ર - ભગવત્ તત્ત્વસે ઓતપ્રોત

હૈ. જગત્‌મેં જો ભી વિવિધ રૂપ વ પ્રકાર દેખનેમેં આતે હૈં વે સભી હમારે ઈષ્ટદેવકે હી પ્રતાપકા આવિર્ભાવ હૈ.

સહીયજ્ઞ

પ્રાણીમાત્રકી સેવા કરના, અર્થાત્ હિત કરના, સુખ પહુઁચાના હી સહી યજ્ઞ હૈ. પરહિત યા પરોપકારકા મહાન ધર્મ છૂટ જાયઁ ઔર કેવલ ભોગ યા સંગ્રહકો હી સંપત્તિ સાધન હો તો ઈસસે લાભ હી કયા ?

પરહિત હી યજ્ઞ હૈં, હમારા સિદ્ધાંત હૈં કિ -

ઉત્પીડક ન બને કિસીકો, હો વિનમ્ર મૃદુભાષી ।
સેવાધર્મ પરાયણ હોવે, તજકર આસ પિશાચી ॥

ઈસમેં અવ્યકત પ્રેરણા જરૂર મિલેગી.

આપ સબ પ્રતિજ્ઞાબદ્ધ હુએ હૈં. માનવ સેવાકે આપકે ઉત્સાહ વ અનુરાગને હી ઐસી નિઃસ્વાર્થ ઔર યથાર્થમેં હી સર્વજનહિતકારી સંસ્થાકો જન્મ દિયા હૈ. ઈસસે મુઝે પરમ તુષ્ટિ હુઇ હૈ. અપની સચ્ચાઇ ઔર નિસ્પૃહતાકી ખુમારી બરાબર રખના. ઔર ટિકા, આલોચના યા નિંદાસે ઘબડાના નહીં. ગુરુકી ટિકાટિપ્પણી હોતે હૈં તબ ચેલનકી નહીં હોવેં ? જગત્‌કા સ્વભાવ હી હૈ. ઈસલિયે ઈન થોથી ક્ષુદ્ર, બાતોમેં ગ્લાનિ યા શોક નહીં કરના. નિંદાસે નહીં ડરના, પરન્તુ નિંદિત કર્મસે અવશ્ય હમેશા ડરના.

અપની સચ્ચાઈમેં, નીતિમેં વ નિઃસ્વાર્થી સેવામેં હમ રહતે આયે હૈં વૈસે હી બિલકુલ ઠોસ રહના ઔર અપને ધ્યેયસે પીછેહઠ ભી નહીં કરના. હમેં સર્વાંગ બને રહના હૈ ન ! હમેં સર્વાંગસુંદર રખનેવાલી એક હી ચીજ હૈ ઔર વહ હૈ ત્યાગ. **પરમાર્થ કાર્યમેં સ્વાર્થકો દેખના નહીં. પરમાર્થકો કલંકિત કરના નહીં. ધર્માદાકા એક પૈસા ભી કભી ખાના નહીં.** નીતિ ઈતની પક્કી રખના કિ હમારા દુશ્મન ભી હમારે પ્રતિ ઈસકે લિયે નતમસ્તક બને રહેં.

વૈષ્ણવદાસજી, કેશુભાઈ, છબીલભાઈ, રામભાઇ, અમુભાઇ, પ્રભુભાઇ, કનુભાઇ, શાલીગ્રામદાસજી આદિ સબ મેરે તપાયે હુયે સોના હૈ. ઈનસે બરાબર કામ લેના.

''સદ્ગુરુ સેવા સંઘ'' રાષ્ટ્રનિર્માણકા કાર્ય કરેગા

(શ્રીગુરુદેવ પ્રહલાદભાઇ વ્યાસકે સાથ ધારસે ૮-૪-૬૮ કો વસલાડકે લિયે પધારે. મૈં ઔર બચ્ચીબહન રતલામ હોકર ૯-૪-૬૮ કો બમ્બઇ પહૂઁચી.)

બાદમેં-ઉજ્જૈનમેં ૧૯-૪-૬૮ કો શ્રીગુરુદેવને કહા કિ જનકલ્યાણકે કાર્યોંસે કભી નહીં હટના. પરિણામ ૨૦-૨૫ વર્ષકે બાદ આયેગા. ''સદ્ગુરુ સેવા સંઘ'' એક પ્રકારસે રાષ્ટ્ર નિર્માણકા કાર્ય કરેગા. ખૂબ ધીરજ રખના. કરોડો રુપયે લગ જાયેંગે. દ્રવ્યકી કમી કભી અપનેકો નહીં હોયેગી.

દેવાસ, ૨૫-૪-૬૮. શ્રીગુરુદેવને દેવાસમેં કહા થા કિ સિદ્ધ સંતોકી સિદ્ધ પીઠ હોતી હૈં, સિદ્ધ અવસ્થિતિ હોતી હૈં. ઉનકે યોગસ્થિત, યોગસિદ્ધ સ્વરૂપ હમેશા એક-સે રહતે હૈં. લીલાસ્વરૂપમેં પરિવર્તન હોતા રહતા હૈ.

અગર તુમ લંડનસે વાપિસ આઓ તબ મૈં ન મિલૂઁ, શાયદ એકાંતમેં ચલા જાઉઁ તબ ભી, તુમ યહ કદાપિ નહીં માનના કિ મૈં નહી હૂઁ. **દેખો, મેરા યોગસ્થિત સ્વરૂપ તો રહતા હી હૈ.**

રુગ્ણાવસ્થામેં શય્યા પર પૈર પસારકર મૃતક દેખકર ભી માનતા નહીં કિ...

મૈં ૨૭-૪-૬૮ કો લંડન પહૂઁચી.

પઁચ બાત

(ચંદુબહન જોબનપુત્રા ઔર બચીબહનકી નોંધમેંસે...)

જામનગર, ૫-૫-૬૮.

(૧) કોઇ ભી સમય ઋણાનુબંધ અવશ્ય ચુકાના પડતા હી હૈ.

(૨) જગત્ પરિવર્તનશીલ હૈ ઉસીકા વિચાર કરો, ઉસકો સમઝો ઔર નિશ્ચય કરો કિ ઈસલિયે નાશવંત હૈ.

(૩) કોઇ સમય ઔર કોઇ પ્રસંગ ટિકતે નહીં. ઈસલિયે ધૈર્ય રખો.

(૪) રામમેં, નામમેં નિષ્ઠા - વહી ભક્તિ હૈ. વિચારપૂર્વક કર્મ ભોગતા

હૈ, વહ ભક્ત હૈ. સંકલ્પ પાનીમેં ડાલો વહી ધ્યાન હૈ. ઔર જો શાંત દશા રહે તો વહી મોક્ષ હૈ.

(૫) શ્રીરામ સર્વત્ર વિદ્યમાન હૈં, પરંતુ અપની માયા કર છીપે હુએ હૈં. ભગવાન પ્રત્યક્ષ હોતે હુએ ભી બિના ભગવત્ સ્મરણ કોઈ નહીં પહચાન સકતા ઔર ન વિશ્વાસ હી હો સકતા. અતઃએવ નિરંતર ભગવત્ સ્મરણ કરના ચાહિયે.

કુછ પત્ર

બમ્બઈસે ૭-૫-૬૮ કો બબીબહનકો પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખાઃ-

બમ્બઈ તો આયા, પર ઠીક, મેરા સ્વાસ્થ્ય અત્યન્ત ગિર ગયા હૈ, ઔર સમય પક્કા હૈ. બસ ! તુમકો ભગવાન ચિરાયુ કરેં. આજ રાતકો નિકલ કર સૂખી હવામેં જા રહા હૂँ. સ્વભાવાનુકૂલ કહાँ રહૂँ, કહાँ જાઉँ, કયા કરું - કુછ નક્કી નહીં, પર સમય પક્કા હૈ યહ નક્કી હૈ.

મેરે જીવનમેં તુમ દોનો દંપતિકો જો કુછ કષ્ટ વ દુઃખ હુઆ હો વહ ઉદાર હૃદયસે દરગુજર કરના. મૈંને અપને જાનતે કિસી પ્રકારકા કિસી પ્રાણીકો દુઃખી કરનેકી ઈચ્છા નહીં રખી, ફિર ભી... રણછોડદાસકા ખૂબ ખૂબ આસીસ.

બમ્બઈસે ૭-૫-૬૮ કા પત્ર લંડનમેં ૧૨-૫-૬૮ કો મિલા. શ્રીગુરુદેવને પત્રમેં લિખા હૈ :- સ્વાસ્થ્ય અતિ નરમ હૈ. પરન્તુ લોગ માનતે નહીં હૈ. રાજકોટ કલ પ્લેનસે જાઉँગા. ફિર યદિ એકાન્તમે જાને દેવેં તો અચ્છા હૈ, ન જાને દેવેં તો ભી બહુત અચ્છા હૈ. સાધૂકો કયા ? પરેચ્છા પ્રારબ્ધ ભોગના.

અબ મેરે જીવન પર કોઇ વિશ્વાસ કરના ઠીક નહીં કમુ - મેરી માદ્રી ! તૂँ સુખી હોવે યહી તીવ્ર ઝંખના. રણછોડદાસ.

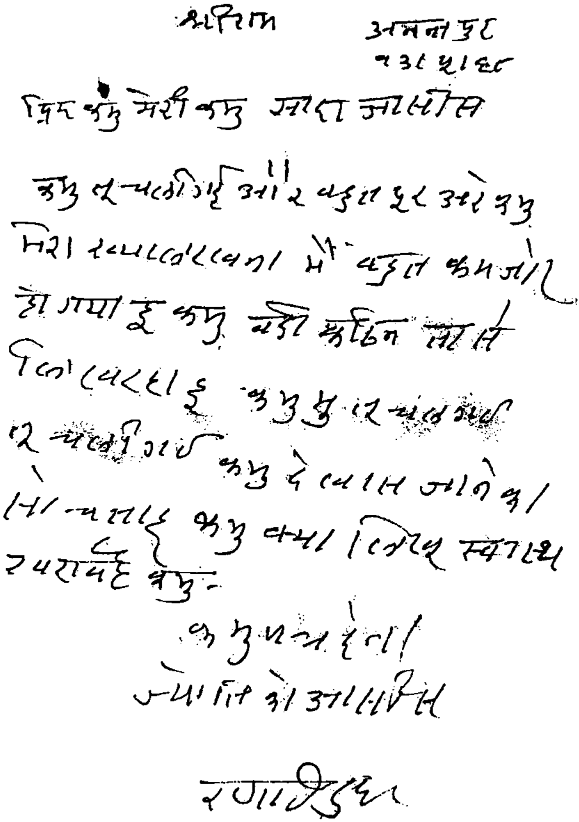
श्रीराम आनन्दपुर
१३-५-६८
प्रिय कमु मेरी कमु सादर आसीस
कमु तू चली गई और बहुत दूर अरे कमु
मेरा ख्याल रखना मैं बहुत कमजोर
हो गया हूं कमु बड़ी कठिनता से
लिख रहा हूं कमु तू चली
[illegible]
रणछोड़दास

આનન્દપુરસે ૧૩-૫-૬૮ કે પત્રમેં લિખા કિ - પ્રિયકમુ, મેરી કમુ, સાદર આસીસ.

કમુ ! તૂઁ ચલી ગઇ ઔર બહુત દૂર ! અરે કમુ ! મેરા ખયાલ રખના. મૈં બહુત કમજોર હો ગયા હૂઁ કમુ ! બડી કઠિનતાસે લિખ રહા હૂઁ. કમુ તૂઁ ચલી

ગઇ ? તૂઁ ચલી ગઇ ? કમુ ! દેવાસ જાનેકા સોચતા હૂઁ. કમુ ! કયા લિખું ! સ્વાસ્થ્ય ખરાબ હૈ કમુ ! કમુ ! પત્ર દેના. જયોતિકો આસીસ. રણછોડદાસ. (ઈસ છોટેસે પત્રમેં પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવને દસ બાર કમુ નામ સંબોધનસે પ્યાર બરસાયા હૈ.)

આનન્દપુરસે ૧૫-૫-૬૮ કે પત્રમેં લિખા હૈં :- મૈં દેવાસ ૧૬ સે ૨૨ તક ઠહરુઁગા. ઐસા કાર્યક્રમ રખના જિસે સ્વાસ્થ્ય ઠીક રહેં. તું લંડન કબ તક રહેગી ? મૈં નવેમ્બરકે મહિનેમેં મોમ્બાસાકા વિચાર કર રહા હૂઁ.

અફ્રિકાકી હાલત બહુત ખરાબ હૈ. ભારતીયોંકે લિયે મુસીબતકા સામના હૈ. અસ્તુ. જિતને ભી ઉત્તમ કોટિકે ભારતીય હૈં ઉનકો ચાહિયે કિ અપને ભવિષ્યજીવનકા વિચાર કરેં. ઔર (તો) તુમ્હેં કયા લિખૂઁ ? જ્યોતિ, મનુભાઇ ઔર વિશેષકર કમલેશકો આશીર્વાદ કહના. રણછોડદાસ.

તબિયત પહિલે જેસી થી વૈસી હી હૈ - કોઇ ફેરફાર નહીં. પહિલે કોઇ સેવા કરનેવાલા - સાથ રહનેવાલા નહીં થા તબ બિલકુલ અચ્છી રહતી થી, ઔર અબ ઉત્તમ ઉત્કૃષ્ટ સેવા ૮-૧૦ સાલસે પ્રાપ્ત કરકે ભી દિનપ્રતિદિન સ્વાસ્થ્ય ગિરતા હી જા રહા હૈ. યહ સાધૂકી ઉલટી રીત હૈ.

અબ તૂઁ દેવાસ પત્ર દેના. દેવાસસે તુઝે ફોન જોડૂઁગા.

આરોનસે ૨૧-૫-૬૮ કે પત્રમેં લિખા હૈ - પ્રિય, અતિપ્રિય મેરી કમુ, સાદર આસીસ. મૈં કલ આરોન આયા હૂઁ. બેહોશી રોજ હોતી હૈ. આજ કુછ ઠીક હૈ. પત્ર હાથસે લિખ નહીં સકતા. માત્થા દુખતા હૈ. ઈહાઁ ૧૦ દિન ઠહરુઁગા.

સ્વાસ્થ્ય ખરાબ હૈ. પરમાનન્દજીકા પત્ર આયા થા. તુમ સબ અચ્છે હોંગે. બાલકકા ધ્યાન રખના. જૈસા ભી હૂઁ, તુમ્હારા. સબકો ચાહૂઁ તો કયા ? બસ ! સબકો આસીસ રણછોડદાસ.

સ્વાસ્થ્ય અત્યન્ત ખરાબ હૈ ઐસા નહીં પર નિરાશાજનક હૈ. સમ્ભવતઃ જીવનમેં અબ ન મિલેંગે. કમુ, તેરી નિષ્ઠાકા બલ મુઝે... તેરે સાથ વિશ્વાસઘાત

કરના, એક રતી ભર ભી નહીં ચાહતા હૂઁ. (શ્રીગુરુદેવને મેરે સાથ એકાંતમેં જાનેકા બોલા થા - ઈસકી યહ બાત હૈ) ફિર ભી પાઁચ સાલસે પરેચ્છાધીન ઐસી હી કુછ પ્રક્રિયા દિનપ્રતિદિન જોર પકડતી જા રહી હૈ ઔર ઈસકે સબ પ્રત્યાઘાત મૈં ખૂબ જોરસે ભોગ રહા હૂઁ. હૃદયમેં અતિશય વ્યાકુલતા અહર્નિશ બની રહતી હૈ.

શરીર રખનેકા કોઈ ફાયદા નહીં. પરિસ્થિતિ ઐસી હૈ કિ શીઘ્ર શરીર છૂટેં તો હી ઉત્તમ. ફિર ભી અબ તો ભોગ શેષ હૈ હી. તબ તક તો તૂઁ આ હી જાયેગી. ચિન્તા નહીં કરના. ક્ષમા કરના કમુ !

આરોનસે ૨૧-૫-૬૮ કે પત્રમેં માઁ વ હરિભાઈકો લિખા :- પ્રિય માઁ વ હરિભાઈ, સાદર આશીર્વાદ. મેરા સ્વાસ્થ્ય દિનપ્રતિદિન ગિરતા જાતા હૈ. મેરે પાસ પાર્વતી હૈ. યહાઁ પર મહારાજભાઈ, મથુરાદાસભાઈ આદિ આયે હુએ હૈં. તુમ મેરી ચિન્તા નહીં કરના. પત્ર લિખ નહીં સકતા થા ઈસલિયે પત્રમેં દેરી હુઈ.

આશા હૈ કિ ટ્રસ્ટકી રજિસ્ટ્રી હો ગઈ હોગી. (શ્રીરામધામ ટ્રસ્ટ, પુષ્કર કી યહ બાત હૈ). ઔર જો કુછ કામ હો મુઝસે જલ્દી કરવા લેના. સબકો આશીર્વાદ કહના. અગર રમણીક આ ગયે હો તો સુન્દરભાઈકી કોઠરી બનાનેકા પ્રારંભ કર દે તો અચ્છા. ગીતાદેવી તો શાયદ ગુરુપૂર્ણિમાકે પશ્ચાત્ આવેગી. દવા ચાલૂ હૈ. આશીર્વાદ સબકો.

ઈન્દૌરસે ૩૦-૫-૬૮ કા પત્ર મિલા કિ સ્વાસ્થ્ય ખરાબ હોતા જાતા હૈ. નીંદ વ ભોજન કમ હો ગયે હૈં. માનસિક સ્થિતિ હમેશા વિકૃતિ ચાહતી હૈ. કમુ ! આજ ઈન્દૌર આયા હૂઁ. કલ - પરસૌ ચલા જાઉઁગા. કહાઁ જાઉઁગા પત્તા નહીં. એકાન્ત વ અપરિચિતમેં જાનેકી જિતની તીવ્ર ઉત્કંઠા ઉતની હી ઉગ્ર પરિસ્થિતિ કમુ ! રણછોડદાસકા આસીસ.

ગુનાસે (આરોનકા લિખા) પત્ર મિલા કિ આજ દક્ષિણ કી તરફ જા રહા હૂઁ. સ્વાસ્થ્યમેં કોઈ સુધાર નહીં, ન હોનેકી ઉમ્મીદ હૈ. કમુ, તુમ લંડન હો, મૈં

ઈહાઁ બિમાર સ્થિતિમેં હૂઁ. ક્યા કરના ? પ્રિય મેરી કમુ ! મૈંને હી આગ્રહપૂર્વક લંડન જાનેકો કહા તુઝે. ખૂબ વિચાર આ રહે હૈં. કિતની કઠોરતા વ કિતના અન્યાય કર રહા હૂઁ તેરે પ્રતિ ! રણછોડદાસ.

મેક્સિકોસે ડો.બી. લીટન - બર્નાર્ડ કા પત્ર લંડનમેં ૮-૬-૬૮ કો મુઝે મિલા કિ હમારે પરમપ્રિય પૂજનીય ગુરુદેવકે બારેમેં સુનકર મુઝે હમેશા અત્યંત પ્રસન્નતા હોતી હૈ. મુઝે ભી હમારે ગુરુદેવકે પ્રતિ ઉતના હી ગહરા પ્રેમભાવ હૈ જિતના ગહરા આપકે પર હૈ, ઔર ઈસકે લિયે મૈં બહુત બહુત ખુશ હૂઁ. કારણ કિ ગુરુદેવ મુઝે નિરન્તર માર્ગદર્શન દે રહે હૈં, પ્રેરણા દે રહે હૈં, મુઝે સુસ્વસ્થ એવમ્ સુપ્રસન્ન રખ રહે હૈં ઔર સદા સફલતા પ્રદાન કર રહે હૈં. કૃપયા ગુરુદેવકો આપ અવશ્ય લિખેં કિ મૈં ઉનકા કિતના કિતના ઋણી હું !! આપકે પત્રસે મુઝે હમેશા પ્રસન્નતા હોતી હૈ, કારણ કિ ગુરુદેવકા સમાચાર આપકા પત્ર લાતા હૈં. ગુરુદેવકા નામ આપકા પત્ર લાતા હૈ. દિલકે પ્રેમસે સાદર પ્રણામ.

બી. લીટન બર્નાડ

તા. ૬-૬-૬૮.

શ્રીગુરુદેવ જામનગરસે બમ્બઇ પધારેં. યોગશકિત માઁ પૂ.શ્રીકે દર્શન-મિલનકો આયે. શામકો સમષ્ટિમેં પૂ.શ્રીને કહા - પંદ્રહ સાલ બાદ યહ દેશ કૈસા બદલ જાયગા'' (૧૯૬૮+૧૫ = ૧૯૮૩). (હમને દેખલિયા હૈ કિ સન્ ૧૯૮૩ સે દેશમેં કિતના ભારી બદલાવ આ ગયા હૈ.)

દેવાસસે ૧૪-૬-૬૮ કે પત્રમેં હરિભાઇકો લિખા કિ તુમ ટ્રસ્ટકા (શ્રી રામધામ ટ્રસ્ટ, પુષ્કર) રજિસ્ટર કરા લેના ઔર જૈસા ઉચિત સમજો ઐસા કર લેના. તબીયત ઠીક નહીં હૈ. મૈં લિખ નહીં સકતા હૂઁ. (પ.પૂ. શ્રીકી આજ્ઞાસે - દમી)(દમુ-દમયંતીબહન)

ભોપાલસે ૨૬-૬-૬૮ કે પત્રમેં લિખા :-

માઁ-હરિભાઈ-સાદર આસીસ.

પત્ર મિલા - સબ બાઁચા. તબિયત નહીં સુધરતી હૈ તો મેરે હાથકી બાત હૈ ? અબ ગુરુપૂર્ણિમા તક યહાઁ પડા હૂઁ. જબ માઁ કી ઈચ્છા હો યહાઁ આ જાય. ગેસ બહુત હોતા હૈ. ભોજનમેં પરવલ ઔર રોટી લેતા હૂઁ, ઔર કયા કરૂઁ ? નહીં અચ્છા હોતા હૈ તો કયા કરના ? (પ.પૂ.શ્રી કી આજ્ઞાસે-)

ભોપાલસે ૨૮-૬-૬૮ કા પત્ર મિલા કિ ૧૮ દિવસસે બહુત અસ્વસ્થ થા. આજ કુછ અચ્છા લગતા હૈ. પૂર્ણિમા યહાઁ પર હી હોગી. મેરા વજન ૨૮ કિલો હૈ. ઘુડદૌડમેં નિરાશા ખૂબ હૈ. તેરી યાદ ઔર ગહરાઈસે, ઔર ઔર ગહરી દિનપ્રતિદિન હોતી જાતી હૈ.

રોજ તેરે 'વિનય' કે પદ ટેપ પર સુનતા હૂઁ. સુન તો ! અભી તૂં કહ રહી હૈ - 'તુમ અપનાયો તબ જાની હો' - યહ, ઈતના ટેપ ભી કોઇ - તેરે પ્રતિકે રાગકે વશાત્ ચૂરા ન જાયઁ, સાથમેં સ્વાધ્યાયકા મેરા આનન્દ ભી ! (સહી મેં ઐસા હી હુઆ, બાદમેં વહી ટેપ ચૂરા ગયા)

અબ ચલ નહીં સકતા - ન ઉઠ સકતા. તુમ ખૂબ મન પ્રસન્ન રખના. પત્ર પુષ્કર દેના. રણછોડદાસ.

ભોપાલસે ૧૦-૭-૬૮ કા પત્ર મિલા કિ પ્રિય મેરી કમુ ! આજ ગુરુપૂર્ણિમા હૈ. સબ આયે હૈં. પર તૂઁ નહીં હૈ ! યહ કૈસી વિધિકી વિચિત્રતા ! બડા દુઃખ હોતા હૈ. યહાઁ શારદા આઈ હૈ ઔર પૂછતી હૈ કિ કમુ કબ તક આવેગી ? અબ કયા જવાબ દૂઁ ? મૈને અપને વિચારસે તો ભેજી હૈ તુઝે ! મેરા સ્વાસ્થ્ય કુછ ઠીક હૈ.

યહાઁકી દશા દિન બ દિન ખરાબ હોતી જાતી હૈ ઔર દેશ ભુખમરીકી પીડાસે પીડિત હોતા જાતા હૈ. તૂઁ કબ તક લંડન રહેગી ? દેખ તો કુમુદિની ! શ્રીપતિતપાવનજી ભગવાનકો તેરી ઓરસે ગુલાબ બરાબર નિવેદિત કિયા હૈ ઔર તેરા પ્રણામ બરાબર કિયા હૈ હો ! તેરા નિયમ ટૂટને નહીં દિયા હૈ. દેખ ! મૈં કિતના ખયાલ રખતા હૂઁ ! હૈ ન સચ્ચી બાત !

કૃષ્ણા, પાર્વતી, દમુ, શારદા આદિ આદિ આદિ સબ હૈ કમુ, ઔર... ઔર...ઔર સબ ઠીક હૈ. તેરી યાદ છૂટતી નહીં હૈ. તેરી એક બાત બાર બાર પ્રતીતિપૂર્વક બરબસ યાદ આઇ જાતી હૈ કિ ગજગ્રાહકી લડાઇ, ખિંચાતાનીકે સંસ્કાર ઈતને બલિષ્ઠ હૈં કિ ઉનકો કોઇ ન કોઇ પાત્ર મિલ હી જાતે હૈં. વે કિસકો ભી લક્ષ્ય બનાકર હી માનતે હૈં. અબ તૂં નહીં તો ઔર !

પુષ્કર ૧૯-૭-૬૮ કે પત્રમેં લિખા હૈ કિ સ્વાસ્થ્ય બરાબર ગિરતા જાતા હૈ. ઈહાઁ ઠહરના હૈ ૧૦ દિન ઔર તૂં મેરી ચિન્તા ન કરના. અપની વેદનાકો ભૂલના. રણછોડદાસકા આ - પુષ્કરસે ૨૪-૭-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા કિ મૈં આફ્રિકા નહીં આ સકૂઁગા. સ્વાસ્થ્ય બહુત ખરાબ હૈ. કમુ, યહાઁ આરામ ખૂબ હૈ. ઔર હરિભાઇ, માઁ, ઈલા, ચંદન, ઉમકાર, કનૈયા સેવા ખૂબ કરતે હૈ.

૨૬-૭-૬૮ કે પત્રમેં લિખા કિ સ્વાસ્થ્ય ઠીક ઠીક હૈ. મૈં ૩-૮-૬૮ કો કલકત્તાકી ઓર જાનેકા સોચતા હૂઁ.

પુષ્કરસે ૨૭-૭-૬૮ કે પત્રમેં લિખા કિ સ્વાસ્થ્ય ખરાબ હૈ, પર ભોગ તો હૈ ન ! મૈં ઈહાઁસે ૨-૮ કો જા રહા હૂઁ, સાધુકા કોઇ નિશ્ચિત્ ઘર તો નહીં !

આફ્રિકા જાને જૈસા શરીર નહીં હૈ કમુ ! ભારતકી હાલત ખરાબ હૈ. કોઇ નાવિક નહીં. ‘નૈયા ડૂબી જાય રે....’ કા હાલ હૈ. મેરા શરીર કહાઁ પડેગા - પતા નહીં. સબકો આસીસ. રણછોડદાસ.

પુષ્કરસે ૨૯-૭-૬૮ કા માઁ (ભાગીરથીબહન) કા પત્ર મિલા કિ પૂજ્ય કૃપાનાથ યહાઁ બિરાજતે હૈં, પરન્તુ તબિયત ખૂબ નરમ (કમજોર) હૈ. ઉઠાકે બિઠાના પડતા હૈ, ભોજન, શૌચ કે સમય ભી ઉઠાના પડતા હૈ, મોટરમેં બિઠાનેકે સમય પર ભી. દુઃખ દેખા નહીં જાતા હૈ. જો હો સો ઠીક ! દેખતે રહનેકા હી હૈ મુઝે તો ! મેરી બુદ્ધિ તો કુંઠિત હો ગઈ હૈ, સબ દેખ રહી હૂઁ. શ્રીગુરુદેવ આશીર્વાદ લિખવાતે હૈં. (ખરાબ) સ્વાસ્થ્ય દેખા નહીં જાતા. મૈં તો મૂઢ હુઁ ન !   ભાગીરથીકા જય શ્રીગુરુદેવ

તા. ૧૩-૮-૬૮ – ફૂલછાબ - ૧૪-૮-૬૮

દેવાસ :- દક્ષિણ ગુજરાત (સુરત ઔર આસપાસ) કે પુરપિડીતોંકો મદદ કરનેકે લિયે પૂ.શ્રીને નિશ્ચય કિયા. ઈસ કાર્ય આરંભ કરનેકે લિયે રાજકોટ અપને ભક્તોંકો એક પત્રમેં લિખા કિ દક્ષિણ ગુજરાત પુરગ્રસ્ત લોગોંકી સેવાકે લિયે સેવામેં કટિબદ્ધ ઐસે સ્વયંસેવકોકો શિઘ્ર સુરત ભેજો.

અપના સ્વાસ્થ્ય અતિશય નરમ હોતે હુએ ભી ઈસ રાહતકાર્યકિ વ્યવસ્થા કરનેકે હેતુ આપ દેવાસસે આજ સુરત–નવસારી જાનેકો નિકલે.

૨૮-૮-૬૮ સે ડૉ. છબીલભાઈકો પાર્વતીબહનસે પત્રમેં લિખાયા (પિછોર હોનેવાલે નેત્રયજ્ઞકે અનુસંધાનમેં) કિ :-

કરકસર શબ્દસે તુમકો દુઃખ હુઆ, યહ જાનકર કે મુઝે વિચાર આયા કિ મૈંને તુમકો નિરર્થક આઘાત પહુઁચાયા. દવાઈ, શસ્ત્ર ઔર અન્ય આવશ્યક વસ્તુઓમેં વ્યય કરનેકે લિયે કભી મના નહીં કિયા, ન કરુઁગા, ઔર ન મુઝે તુમ્હારે ઉપરમેં કોઈ વિચાર હૈ. પર માર્ગદર્શન દૂઁ તો મૈં અનુચિત નહીં માનતા.

દેખો ! કુછ રોજ પહલે હરીપટ્ટી દેકર રોગિયોંકો બિદા કરતે થે. અગર ગોગલ્સ દેના બંદ કરે તો કુછ રકમ બચ જાતી હૈ. અપને જો આઉટડોરમેં શીશિયાઁ (બોટલ) દેતે હૈં વહ કેવલ રોગીકે સંતોષકે લિયે. જબ ડોકટર કહ દેતે હૈં કિ તુમ્હારી આઁખ ઠીક નહીં હોગી તો શીશી દેનેકા કોઈ અર્થ નહીં. પર ઈસકા અર્થ યહ નહીં કિ રોગીકો વાસ્તવિક દવા દેનેકે લિયે શીશીઓંકા ઉપયોગ ન કિયા જાયઁ. તો યહ ભી એક કરકસર હી હૈ.

તુમને લિખા હૈ કિ રોગિયોંકી આઁખ બિગડેગી તો કયા ? તો તુમ યહ વિચાર કરો કિ તુમ્હારે અતિરિકત કિસી હોસ્પિટલસે ગોગલ્સ દિયા જાતા હૈ ? યહ પ્રશ્ન તો વહાઁ ભી ખડા હોતા હૈ. અસ્તુ, અગર વિચાર કરો તો ઈસીકા નામ કરકસર હૈ. ઔર વ્યર્થકી શંકા ન કરો, ઔર શંકાકર મનકો દુઃખી ન બનાઓ. અગર ઐસા કરતે હો, તો તુમ્હારા મેરે હૃદયમેં જો સ્થાન હૈં ઉસીકા અપમાન કરતે હો.

નેત્રયજ્ઞકા પેડ આપ છપવા લેના ઔર લિખા પઢી કર લેના. સબકો આશીર્વાદ. કૃષ્ણા પિછોર ગઇ હૈ. (શ્રીગુરુદેવને સહી કી હૈ)

૪-૯-૬૮ રાતકો મૈં લંડન – આફ્રિકાસે બમ્બઇ પહુઁચી. ઉસી વક્ત શ્રીગુરુદેવને નવસારીકે લિયે બમ્બઇ છોડા. ગુજરાતમેં નવસારી વિસ્તારમેં બાઢસે ખૂબ તબાહી હુઇ હૈ. શ્રીગુરુદેવને જયરામભાઇ ઔર આનંદબહનકો કહા કિ કુમુદકો સીધી મેરે પાસ નવસારી ભેજ દેના. મૈં ૫-૯-૬૮ કો શ્રીગુરુદેવકે સન્નિકટ નવસારી પહુઁચી.

પર્સમેં ૧૦૦ રુપયે ઔર એક જોડી કપડે લિયે થે, સોચા થા રાત્રિકો હી બમ્બઇ લૌટ જાઉઁગી. શ્રીગુરુદેવકે અત્યંત ક્ષીણ શરીર કો દેખતે હી મેરા મન સ્તબ્ધ હો ગયા. શ્રીગુરુદેવકી આઁખે બાર બાર અશ્રુપૂર્ણ હુઇ.

શ્રીગુરુદેવને કહા - દોપહરકો બમ્બઇકે લિયે નિકલના નહીં હૈ. કુછ દિન પાસ રહો. મૈં રહ ગઇ.

તીસરે દિન શ્રીગુરુદેવને ફિર કહા - તૂઁ ભી મુઝે સહયોગ દે ન ! પરિસ્થિતિ સુધારનેકો. તૂઁ ઔર ભી કુછ કાલકે લિયે મેરે પાસમેં ન રહેં તો મુઝે અચ્છા નહીં લગેગા.

૨-૯-૬૮ કે દિન, સુરતસે પ્રકાશિત દૈનિક પત્ર 'પ્રતાપ' મૈંને દેખા, ઉસને લિખા હૈ :-

સુરતઃ- દિ. ૩૧ ઓગષ્ટ '૬૮, રેલરાહત કાર્યકે સંચાલનકે લિયે ૧૩૦ વર્ષકી ઉમ્રકે ગુજરાતકે સંતશિરોમણિ શ્રીરણછોડદાસજી મહારાજ નવસારીમેં ડેરા લગાકે બિરાજે હૈં. ઉનકે પદાર્પણસે અનેક દાતાઓંકી ઓરસે દેહાતોમેં નિરાધાર બને હુએ માનવોંકો મદદ મિલને લગી હૈ. અમદાવાદ, બમ્બઇ, બડૌદા ઈત્યાદિકે દાનવીર મોટરમાર્ગ દ્વારા રાહતકા સામાન હાલમેં વલસાડ જિલ્લામેં ભેજ રહે હૈં.

દેશોન્નતિકે લિયે જનજાગૃતિકા કાર્ય કરો.

નવસારી, ૭-૯-૬૮. શ્રીઉછંગરાય(ઢેબરભાઈ) :- મહારાજજી ! અભી હાલમેં દેશહિતકે લિયે કયા કિયા જાના ચાહિયે ? આપકે મંતવ્યકે અનુસાર કૃપા કરકે બતાઈએ.

શ્રીગુરુદેવ :- સત્તાકા સ્થાન ગૌણ ઔર સેવાકા સ્થાન પ્રધાન રહના ચાહિયે. સત્તા પર ચાહે કોઈ ભી હો, ઉસકે ઊપર જનતાકી સેવા કરનેવાલોંકા અંકુશ રહના હી ચાહિયે. સત્તાસે સ્વાર્થ બઢતે હૈં. ઈસસે અકર્મણ્યતા હોતી હૈ. સિદ્ધાંત કિતને હી અચ્છે હો ઔર સત્તા પાને પર ભી સ્વાર્થી ન હોવેં - વહી વિરલ વ્યકિત હૈ જો કવચિત્ હી હોતી હૈ.

સત્તાવાલોંકે ઊપર સેવકોંકી નિગાહ રહેં, અંકુશ રહે તો અનીતિ, ભ્રષ્ટાચાર, રિશ્વત આદિ બઢ નહીં સકતે. હમ કહતે થે કિ હમારે યહાઁ વિભિન્ન ધર્મકે કારણ, વિભિન્ન ભાષાઓંકે કારણ, વિભિન્ન જાતિયોંકે કારણ, ઉન્નતિ નહીં હો પાતી હૈ. ઈન અનેક પ્રકારકે ભેદભાવમેં અબ ઔર નયે ભેદ બઢતે જા રહે હૈ, ઔર વે હૈં પક્ષોં (પાર્ટી) કે ભેદ.

આજકલ જો ચુનાવ હો રહા હૈ, ઉસકો ચુનાવ કૌન કહેગા ? યહ તો ભરાવ હૈ ! શાસન હી ચુનાવકા આયોજન કરતા હૈ ઔર ઉન્હીંકા પક્ષ વિજયી હોતા હૈ.

સહી ચુનાવ તો વો હી હોતા હૈ કિ જનતા હી નિર્ણય કરેં કિ કિસ પ્રકારકી ઔર કૌન વ્યકિતયોંકો ચુનના હૈં ? અપને પ્રતિનિધિ બનાને હૈં ? કિસકો સત્તા પર રખની હૈં ? ઈત્યાદિ.

કોંગ્રેસકે સિદ્ધાંત અચ્છે હૈં, પરન્તુ સ્વાર્થસે અકર્મણ્યતા બઢ ગઈ હૈ. જનસંપર્કસે દૂર રહને લગે હૈં. સ્વાર્થકી રક્ષાકી મુખ્ય ચિન્તા હૈ.કિસી તરહ સત્તા ન છૂટ જાયેઁ !

આજ તક મુઝે કિતનોંને પૂછા હૈ કિ કોંગ્રેસ પક્ષ સત્તા પરસે કબ દૂર હોગા ? પ્રશ્ન સૂનતે હી મનોદશાકે પર ખેદ હો જાતા હૈ. હમ ચાહતે હૈં કિ

અબ હમકો કબ ઐસા મૌકા મિલ જાયઁ ! સત્તા પર સ્વાર્થપૂર્તિ હોતી હૈ ન ! તર્કસે હમ એક–દૂસરે પક્ષકો બુરે – ભલે કહતે હૈં, લેકિન ભીતરી મનોદશા યહી હૈ કિ કબ મૌકા મિલેં ! મૈં માનતા હૂઁ કિ યદિ સત્તાપક્ષ બદલ ભી જાયઁ તબ ભી દેશવાસીયોંકી દશામેં કોઇ અન્તર નહીં પડેગા.

મહાત્મા ગાંધીજીકે સાથમેં રહી હુઇ વ્યકિતયોંકે હાથમેં સત્તા આઇ હૈ. ફિર ભી યહ હાલ હૈ. ઈસ પર સોચો ! આપ કહતે હૈં કિ દેશકી પ્રજા ભૂખોં મરતી હૈં, ભૂખી હૈં. સત્તા પર આનેવાલે - શાસનમેં કામ કરનેવાલે ઊઁચેસે ઊઁચા રાજપુરુષસે લગાકર એક ચપરાશી તકકે લોગ ભી દેશકી ભૂખી હી પ્રજા હૈં ન ?

મૈં આપકો એક હમારે અનુભવકી બાત બતાતા હૂઁ. યે સબ હમારે પરિવાર બૈઠા હૈ. ઉનકે સાથકા યહ મેરે અનુભવકી સત્ય બાત કહતા હૂઁ હોં ! ગલ્પ નહીં માનેંગે !

યહ સબ બૈઠે હૈં - ઈનમેંસે એક કા સિર બહુત દુખતા થા. વો મેરેસે શિકાયત કરને આયા - મહારાજજી, મેરા તો શિર બહુત દુખતા હૈ. મેરે કો તો ચૈન નહીં હૈ. ઈસ દર્દસે તો યદિ મેરે પેટમેં હી દર્દ હોતા તો અચ્છા. મુઝે કમ બેચૈની હોતી.

મૈ ઉસકો જવાબ દેને હી વાલા થા; ઈતનમેં હી દૂસરા આયા ઔર કહને લગા - મહારાજજી ! આજ તો મેરે પેટમે ઈતના દર્દ હૈ કિ સુબહસે મૈં હેરાન - પરેશાન હો રહા હૂઁ. પેટકા દર્દ મેરેસે સહા નહીં જાતા હૈ ઔર કોઇ ભી દર્દ હોતા - સિરદર્દ હોતા તો સહ્ય હોતા.

મેરા આશય આપ સમઝ ગયે હોંગે ! સુનો ! મૈ એક ગલ્પ કહુઁ. એક ખાટ પર મૈં સોયા થા. ઉસમેં બહુતસે ખટમલ થે. મેરા ખૂન પીને લગેં. મૈં પીડિત વ વ્યથિત હો ગયા. તો ઊઠકર મૈં દૂસરી ખાટ પર સોયા. પરન્તુ "જહાઁ જાયઁ રાઘે રાની, વહાઁ બસે પત્થર પાની" દૂસરી ખાટમેં ભી ઉતને ખટમલ (થે), વે બહુત સમયસે ભૂખે હી રહ ગયે થે. તો જ્યોં હી મૈં ખાટ પર પડા ત્યોં હી ભૂખી પલટન ખૂન પીનેકો ઉમડી.

ભાઇ ! દેશકી પ્રજા હી ખટમલવાલી ખાટ હૈ. તો બિના ખટમલકી કોઇ ખાટ નહીં મિલેગી. ઈસસે તો યહી સોચો કિ કોંગ્રેસકી ખાટકે ખટમલ ૨૦ વર્ષોસે ખૂન પી કરકે અબ તો કુછ તૃપ્ત હો ચુકે હૈં. ઈસલિયે વે કમમાત્રામેં ખૂન પીયેંગે. યદિ દૂસરી ખાટકા ઉપયોગ શુરુ કરોગે તો ઉસ ખાટકે ખટમલ તો ૨૦ સાલસે ભૂખે બૈઠે હૈં, તાક કર કિ હમેં કબ મૌકા પ્રાપ્ત હોવેં !!

દેખો ભાઇ ! યહ તો ગલ્પકી કહી હૈ. વસ્તુતઃ હમારે હૃદયમેં સહીમેં હી સત્તાકી લાલસા નહીં હો, ઔર 'દેશોન્નતિકી લગની (-ચાહ) હો તો શાસન પર કોઇ ભી પક્ષ હો જનતામેં જાગ્રતિ લાનેકા કાર્ય આપ બરાબર કર સકતે હૈં. કિતની સંપત્તિ, શક્તિ વ બુદ્ધિ કોંગ્રેસ વિરોધી કાર્યવાહી કરનેમેં લગાઇ જાતી હૈ ? યદિ ઇન સબકા સદુપયોગ જનતાકી સહી ઉન્નતિમેં, જાગ્રતિમેં કી જાયઁ તો દો સાલકે ભીતર હી જનતા જાગ્રત હો જાયઁ. ફિર ચાહે કોઇ ભી પક્ષકી સત્તા હો, જનશક્તિ નિર્માણ કરેગા. ઔર ઉસીકે પ્રભાવમેં હી સત્તા રહેગી. સત્તાકે ઊપર જનતાકે સચ્ચે સેવકોંકા હી શાસન ચલેગા. મહાત્મા ગાંધીજી કા ચલતા હી થા ન !

આપ દેશકી જનતામેં જાગ્રતિ લાઇયે. અનપઢકો પઢાઇયે. કૃષિકે નયે ઢંગ જો હૈં, કિસાનોંકો વે સીખાઇયે. આપકે બુદ્ધિ, કાર્યકુશલતા, સર્વસ્વ જનશક્તિ નિર્માણમેં ખર્ચ કરિયે. તો ચાહે કોઇ ભી પક્ષકી સત્તા હોગી - જો જનશક્તિ નિર્માણ કરેગા, ઉસકે પ્રભાવમેં હી રહેગી.

અભી અરાજકતા દિનપ્રતિદિન બઢનેકી હૈ. જનતા મહઁગવારીસે ચીખ ઉઠેગી. અપને સ્વાર્થમેં ડૂબે હુયે નેતાઓંકો, અધિકારીઓંકો ઈસકા ખયાલ કરનેકી ભી ફુરસત નહીં હૈ. પરન્તુ ઈસી કર્તવ્યવિમુખતાકે કારણ કોંગ્રેસકે હાથસે રાજ્ય ચલા જા રહા હૈ. ઈસકો કોઇ નહીં દેખતા હૈ. સબ અપની અપની તાનમેં મસ્ત હો રહે હૈ. **ઈતિહાસ બતા રહા હૈ કિ અરાજકતાકા પરિણામ પરાધીનતામેં આતા હૈ. બ્રિટનને પૌને દો મહિનેમેં હી ભારતકા કારોબાર અપને હાથોમેં લે લિયા થા. અરાજકતા જ્યાદા દિન તક નહીં ચલતી.**

મૈં ચાહતા હૂઁ કિ સત્તાવાલોકો કોઇ ભી ઈતના સમઝા સકે કિ આજ ભૂખમરી વાસ્તવિકમેં નહીં હૈ, અપિતુ તુમ લોગોકી મૂર્ખતા વ સ્વાર્થપૂર્તિકા પરિણામ હૈ. કમસે કમ દો સાલકે લિયે તો કંટ્રોલ રેશન વ ઝોનબંધી દૂર કરકે તો દેખો કિ ફિર ભૂખમરી કિતની ઔર કહાઁ રહતી હૈ ? (ઈસ સમય રાશનમેં કંટ્રોલ થા ઔર અનાજકી ઝોનબંધી થી જિસસે એક રાજ્ય કા અનાજ દૂસરે રાજ્યમેં લાયા નહીં જાતા થા).

કમસે કમ હર પ્રાંતકી હર પ્રજાકો જો અનાજ ખાનેકા અભ્યાસ હૈ, વહ અનાજ ઉસ પ્રાંતમેં ઉસકી પ્રજાકો સિર્ફ એક રુપયેકે કિલોસે ભાવસે મિલેં ઔર જિતના ચાહિયે ઉતના મિલેં - ઈતના તો સત્તાસે, કાનૂનસે, કિસી ભી તરહસે કર દો !!

સાગ-સબ્જી, દૂધ, ફલ, મેવા, ઘી, તેલ આદિ ભલે સસ્તા ન કરો, પરંતુ ગરીબોંકા અનાજ-જુવાર, બાજરી, મક્કી, ગેહૂઁ, ચાવલ કો તથા નમક વ પ્યાજકો તો સસ્તા છોડો ! ઔર કઇ ચીજેં હૈં તુમારે લિયે કાલાબાજાર કરનેકો તથા પૈસા જમાનેકો !!

મૈં ફિરસેં કહતા હૂઁ કિ અરાજકતા, ભ્રષ્ટાચાર, કાલાબાજાર મિટાનેકો પહલી અનિવાર્ય બાત હૈ કિ અનાજકા વ ખાદ્યપદાર્થકા રેશન કંટ્રોલ તથા ઝોનબંધી ફૌરન હી નિકાલ દિયે જાયઁ. ઈતની ઉદારતા કેન્દ્ર તત્કાલ કરેં યહી ઉચિત હૈ.

રેશનીંગ એક સબસે મહાન અનિષ્ઠ હૈ

શ્રી ઉછંગરાય ઢેબરભાઈ (જો એક રાજશાસનકર્તા પુરૂષ થે) તથા શ્રી ગિરધરભાઇ કોટક કે સાથ બાત કરતે શ્રીગુરુદેવને કહા કિ મહાત્મા ગાંધીજીકી દી હુઇ વહ ઘડીકો મૈંને બહુત પ્રેમસે સમ્હાલી હૈ. ઓરિસ્સાકી 'ના-કર' લડત ચલતી થી ઉસ સમય મહાત્માજીકો મિલનેકા અવસર ઉપસ્થિત હુઆ થા. જિન કિસાનોંને ના-કર લડતમેં ભાગ નહીં લિયા થા - વે નિર્બલ મનકે નિર્દોષ, કંગાલ કિસાનોંકી જમીન ભી સરકાર (બ્રિટીશ)ને છિન લી થી. ઈસ સિલસિલેમેં મૈં

મહાત્માજીસે મિલા થા. ઔર ઉન્હોંને ઈસ બાતકા સમાધાન ભી સરકારકે સાથ કર દિયા.

શ્રી ઢેબરભાઈ :- પરિષદમેં આપ પધારેંગે ન ? (ગિધુભાઈને ઔર ઢેબરભાઈને એક સંતસંમેલનકા આયોજન કિયા થા, ઉસકી બાત હૈ)

શ્રીગુરુદેવ : બહુત કરકે યહ સંભવ નહીં હૈ. સમય બહુત હી કમ હૈ ઔર મન બાતોંકા બોબાલા ઔર હોહલ્લામેં સાથ નહીં દે રહા હૈ. ક્યા કરું ? એકબાર યોગ સંમેલનકે બારેમેં મનકો બહુત ગ્લાનિ હુઈ કિ કયા યોગ બાજારકી ચીજ હૈ ?

ભૂખમરી બઢતી જાતી હૈ. દીન જનસમૂહકી ભી પ્રતિદિન અભિવૃદ્ધિ હોતી જાતી હૈ, ઔર હમ લોગ ભી ઈશ્વર ઐસા, બ્રહ્મ વૈસા, નાક યૂઁ દબાઓ ઔર આસન યૂઁ જમાવો, શાંતિ ઐસે કરનેસે મિલેગી ઔર આનંદ વૈસા કરનેસે મિલેગા ઈન્હીમેં લગે હૈં. કુર્સીકી ચિંતામેં શાસકવર્ગ હૈ, ઔર ચુનાવકે નામ પર ભરાવકી ખટપટમેં પડા હુઆ હૈ.

શ્રીઢેબરભાઈ : - **ભીતરકી ઔર બાહરકી કઈ સમસ્યા હૈં. ઐસેમેં સર્વ પ્રથમ કયા કિયા જાના ચાહિયે ?**

શ્રીગુરુદેવ :- ભારતકો અન્ન ઉત્પન્નસે સ્વાવલંબી બનાના. રેશનિંગ તત્કાલ ઉઠા લેના ચાહિયે. રાજ્ય-રાજ્ય કે બીચ અન્નકી પાબંદી અત્યન્ત ભારી ભૂલકી નીતિ હૈ. રેશનીંગ હટાયા જાયઁ ઔર પક્કી નીતિ રખી જાયઁ કિ પરદેશોંસે અન્નકા એક કણ ભી નહીં માઁગના. પ્રજામેં આત્મનિર્ભરતા અવશ્ય બઢેગી.

પ્રજા રેશનીંગસે તંગ આ રહી હૈ. સડે-ગલે અનાજસે પ્રજાકા આરોગ્ય નષ્ટ હો રહા હૈ. કેન્દ્રકો ઈતના ભી દિખતા નહીં હૈ ? યહી આશ્ચર્ય વ આઘાત હૈ. રેશનીંગ તત્કાલ ઉઠા લેનેકી ઉદારતા કેન્દ્ર કરે યહી ઉચિત હૈ.

સિદ્ધાંત તો ચાહે કિતના હી સમાજવાદી હો પરન્તુ ઉસકે વ્યવહારકી - વહીવટકી દૂસરી બાજૂ ભી બરાબર દેખની ચાહિયે. સમાજવાદકે રટનેવાલે ખુદ કૈસે સમાજવાદી હૈં ? યહ ભી તો સોચને જૈસી બાત હૈ.

દેશકી સમગ્ર પરિસ્થિતિકા ખ્યાલ નહીં કરકે પ્રજાકે લિયે ખતરનાક સમાજવાદી પ્રયોગ કરનેસે પછતાને કા સમય આ જાયેઁ તો કયા આશ્ચર્ય ?

આજકા રેશનીંગ યહ દૂસરે વિશ્વયુદ્ધકા સબસે મહાન અનિષ્ઠોમેંકા એક અનિષ્ઠ હૈં. યુદ્ધકાલકે બાદ ભી ઉસકો જાનબૂઝકર રખા ગયા હૈ. ઉસ વક્ત બ્રિટિશ શાસકોંને ભી કબૂલ કિયા થા કિ રેશનીંગકી કાર્યવાહી બહુત ખતરનાક સાબિત હુઈ હૈ.

એક, રફી અહમદ કીડવાઈને રેશનીંગકો સર્વથા હટા દિયા થા. તબ સરકારી તંત્ર માનતા થા કિ દેશમેં સબ લોગ ભૂખોં મર જાયેંગે. લેકિન કીડવાઈ શતપ્રતિશત સફલ હુયે. ભારતમેં કાલા બાજારકો કોઈ જાનતા તક નહીં થા, લેકિન રેશનીંગકે દ્વારા કાલાબાજારકો નિમંત્રણ દિયા ગયા હૈ.

(૧) દેશકો ભિખારી મત બનાઓ.

(૨) આત્મનિર્ભરતા જાગ્રત કરો. ભીખ વ દયાદાનકે અન્ન ખિલાકર થોથે આશ્વાસનોંસે જનતાકો પઁગૂ વ નિઃવિર્ય મત બનાઓ.

(૩) **પરદેશકે અન્નકા એક દાના ભી ભારતવર્ષમેં મત આને દો. ક્યોંકિ "જૈસા અન્ન વૈસા મન."**

(૪) લોકનાયકકો, સર્વોપરિ નેતાકો ચાહિયે કિ ઉનકે ચિદાકાશમેં શુદ્ધ વ શુભ, ઉજ્જવલ આદર્શ ચરિત્રયુક્ત અપને આદર્શકા સ્પષ્ટ દર્શન હોં.

(૫) ઉસ સ્પષ્ટ દર્શનસે પ્રેરણા પ્રાપ્ત કર કર્મઠતા, સ્પષ્ટતા, ધીરતા-વીરતા, ગંભીરતાકા વ ત્યાગભાવનાકા ઠોસ પ્રમાણ અપને આચરણોંકે દ્વારા વ વહીવટકે દ્વારા જનતાકે સામને પેશ કરેં. ફિર દેખો ! જનતા - જૈસે નીંદસે જાગૃત હો ઊઠેગી, નીતિકે મૂલ્યોંકો અપનાનેમેં પીછેહઠ નહીં કરેગી. ઉત્સાહકા જ્વાર ઉછલેગા. તો અનીતિ, કાલે બાજાર, લાઁચ - રિશ્વત આદિ કરનેવાલોંકો ઉખાડકર કહાઁ કે કહાઁ ફેંક દેંગી.

(૬) અનાજકા રેશન વ કંટ્રોલ બિલકૂલ નિકાલ દેના ચાહિયે. યહ અત્યંત શીઘ્ર કરને જૈસી અનિવાર્ય બાત હૈ.

અવસરવાદીઓંકી બોલબાલા હૈ

(૧) જનહિતકી કસૌટી પર કસે ગયેં ઔર ખરે ઉતરે હુએ જનસેવકોંકો જનતા અપને આપ અપને પ્રતિનિધિ ચુનેગી હી.

(૨) તકવાદી સ્વાર્થી હોતે હૈં. યે સબ જાનતે હુએ ભી દેશકે વિધાયકોંકો ઐસે લોગોંકે બિના ચલતા નહીં હૈ. ઈસકા કારણ કયા ? ઈસ પર સોચતે હૈં તો હમકો ગ્લાનિ હોતી હૈ કિ ઐસે ઊઁચે ખાનદાનસે આયે હુએ વિધાયકોંકી ભી જબ ઐસી મનોદશા હૈ તો ઔરોંકે લિયે ક્યા અપેક્ષા રખી જા સકતી હૈ !! સબ અપને અપને સ્વાર્થમેં અંધે હોકર જનતાકે સાથ ખિલવાડ કરનેમેં વ્યસ્ત બને હુએ હૈં.

(૩) દેશકા વિધાયક, લોકનાયક વહી હોતા હૈ જો જનતાકે દુઃખ દર્દોમેં હમદર્દી હો, દુઃખ-દર્દોંસે સ્વયમ્ દુઃખ મહસૂસ કરતા હો. જનતાકે બીચમેં આકર જનતાકી બાતેં સુનેં ઔર જનતાકી પરેશાનિયોંકો, કષ્ટોંકો દૂર કરેં.

(૪) કહા હૈ કિ

'કનક કનકતે સો ગુની માદકતા અધિકાય ।
યે ખાયે બૌરાત હૈ, યે પાયે બૌરાય ॥'

કનકકે દો અર્થ હૈં - પહલેમેં સુવર્ણ, દૂસરમેં ધતૂરાકા નશા. દોનોં કનકકા અમલ ચઢતા હૈ ઔર પરિણામ બૌરાયાપન - પાગલપન - છકા હુઆ દિખતા હી હૈ.

(૫) આઝાદીકે પહિલેકે અનુભવ બતાઊઁ. જબ દેહાતોમેં ભ્રમણ કરતા થા તો દેહાતી ઘિર લેતે થે ઔર પૂછતે થે કિ મહારાજજી, ગાંધી મહાત્મા રાજ્ય અપને હાથમેં લેના ક્યોં ચાહતે હૈં ? ઈસસે ક્યા ફાયદા હોગા ?

ઈતના બડા દેશ વે અકેલે કિસ પ્રકાર સમ્હાલ સકેંગે ? વે કિન કિનકે પાસ પહુઁચ સકેંગે ? અભી હમેં કોઈ પરેશાન કરતા હૈ તબ હમ રાજાસાહબ કો શિકાયત કરતે હૈં ઔર વે ફૌરન હમારી સહાયતા કરતે હૈં. ગાંધી મહાત્મા ભી ઈસી તરહ હમેં સહાયતા કરેંગે ?

ઐસી બાતેં સુનકર સોચમેં પડ જાતા થા. લોગોંકો આઝાદીકા ગૌરવ વ ફાયદા સમઝાતા થા કિ હમારે ઊપર દૂસરે દેશવાલે રાજ કર રહે હૈં. પરદેશી સત્તા હમારે દેશકી હર પ્રકારકી સંપત્તિ લે જાતી હૈં. હમારા શોષણ હો રહા હૈ - ઈત્યાદિ.

અબ સ્વરાજ્યકે ૨૦ સાલ બીતને પર ભી શોષણકી ક્રિયા ચલતી હૈ. સ્વરૂપ બદલ ગયા હૈ–ભ્રષ્ટાચાર, રિશ્વત ઔર પ્રધાનોંકે બેહદકા ખર્ચ–ઈત્યાદિકા ક્યા કહા જાયઁ ? હમહી હમારા શોષણ કર રહે હૈં. મહાત્મા ગાંધીજી કોંગ્રેસ પાર્ટી કો મિટાકર લોકસેવક સંઘ બનાના ચાહતે થે.

જિસ દેશકી પ્રજા પ્રમાદી બનકર કામચોરીમેં નિષ્ણાત હો જાતી હૈ ઉનકો શાસક ભી વૈસા હી મિલતા હૈ – ભ્રષ્ટાચારમેં નિષ્ણાત ઔર પ્રજાકે શોષણમેં ભી નિષ્ણાત.

પ્રજા સુવર્ણ ઈકઠ્ઠા કરેગી, શાસક ભી વૈસા કરેગા, પરિણામ વો – સુવર્ણસે હી સર્વનાશ હોગા – દેશકા, પ્રજાકા, શાસકવર્ગકા. ભ્રષ્ટાચારી રીતિયોંસે સંપત્તિ ઈકઠ્ઠી કર લેને પર સંપત્તિકા પ્રદર્શન કિયે બિના રુકેગા ? તો ખર્ચ કરનેકી તરકીબેં નિકલેંગી. કાનૂનમેં ભી ઈસકે લિયે જાનબૂઝકર પોલંપોલકી તરકીબેં રખી જાયેંગી.

સંપત્તિકા પ્રદર્શન દેખ-દેખકર પ્રજા ભી ઈન સંપત્તિવાનોંકી સ્પર્ધા કરેગી. સબ કોઈ કેવલ પૈસા ચાહેગા. યેન કેન પ્રકારેણ બસ ! પૈસા પ્રાપ્ત કરેગા. શ્રીમંત હોના, તો પૈસા પ્રધાન ઔર ન્યાયનીતિ, કર્તવ્ય આદિ બિલકુલ ગૌણ. તબ ફિર ક્યા પરિણામ ? ભગવાન રક્ષક હૈં.

સ્વાભિમાની લોગ દાનકી ચીજે લેના કભી પસંદ નહીં કરતે. કભી લે નહીં સકતે હૈં. જબ સ્વાભિમાનકા હ્રાસ હોતા હૈ તભી ભીખમંગે બઢતે હૈં.

ભીખકા પરમાણુ 'યથા રાજા તથા પ્રજા' કે ન્યાયસે પહલે ઉચ્ચ સ્તરમેં વ્યાપક બનતે હૈં તભી નીચે (કે) સ્તર તક ઔર જન સમૂહકે ખૂનમેં આતે હૈં.

આજ જો લોગ સત્તારૂઢ હૈ ઉનકી જગહ દૂસરે કોઇ આયેંગે તો હમારા ઉદ્ધાર હોગા, ઈસ બાતમેં કોઇ સાર નહીં. યદિ ઐસા હી સમઝા જાયઁ તો પરિસ્થિતિકા યથાર્થ જ્ઞાન નહીં હૈ, યહી પુરવાર હોતા હૈ.

એક સમય થા - જબ કહા ગયા થા - ચલો દિલ્હી. અબ દૂસરા સમય હૈ જિસમેં કહા જાના ચાહિયે - ચલો દેહાત.

આધ્યાત્મિકતા, વિજ્ઞાન, સત્તા ઔર વિશ્વાસ - યે ચારોં સાથ ચલેં તો જગતમેં શાન્તિ, સમૃદ્ધિ કાયમ રહેગી. વિજ્ઞાન ઔર આધ્યાત્મિકતાકો જોડનેકો વિશ્વાસકો હી મુખ્ય હિસ્સા બનાયા જાય તો હી જોડ સકેંગે.

જનતાકો વિશ્વાસ હોના ચાહિયે અપને સેવકોમેં. **જનતાજનાર્દનકી સેવા કરનેવાલોમેં – સેવકોમેં આધ્યાત્મિકતા ઔર વૈજ્ઞાનિકતા હોની ચાહિયે.** તો સત્તા પર કિસકો રખના, કિસકો નહીં, યહ મૂલભૂત શાસન જનતાકા હી ચલેગા.

ઈસી સમય ગિધુભાઇ ઔર ઢેબરભાઇને રાજનીતિમેં સુધાર લાનેકો જનજાગૃતિકે લિયે સંતસમાજકા સહયોગ મહત્વપૂર્ણ ઔર અનિવાર્ય હૈ, ઐસી ચર્ચા કે બાદ એક સંતસંમેલન (પરિષદ) કે આયોજનકા સ્થલ ઔર તારીખ નિશ્ચિત્ કિયે હૈં. (ઈસમેં પધારનેકે લિયે શ્રીગુરુદેવકો ઉન્હોંને વિનય પ્રાર્થના કી.)

બલિ (હિંસા) બ્રાહ્મણકાલકા દૂષણ હૈ

નવસારી, ૮-૯-૬૮. શ્રીગુરુદેવ (પ્રસંગોપાત) યજ્ઞમેં પશુહિંસા બ્રાહ્મણકાલકા દૂષણ હૈં. વેદકાલમેં ઐસા નહીં થા. તાંત્રિકોકો - વામાચારકો પરાસ્ત કરનેકે લિયે ચાર્વાક, બૌદ્ધ ઔર વેદધર્મીઓને ભારી પુરુષાર્થ કિયા. તબસે વામમાર્ગીઓંકે સંપ્રદાય ગુપ્તરીતિસે ચલતા રહતા હૈ.

ભગવાનકો યા દેવીકો બલિમેં બકરા કયોં દેતે હૈં ? પશુઓંકા રાજા સર્વશ્રેષ્ઠ પશુ સિંહ યા બાઘકી બલિ દેની ચાહિયે ના ! ઈસકે લિયે તો કિસીમેં

સામર્થ્ય નહીં હૈ ઔર બેચારે નિર્બલ ગૃહપશુઓંકી બલિ ચઢાતે હૈં, ઔર સમઝતે હૈં કિ હમને ભગવાનકી યા દેવીકી પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત કર લી.

વેદોમેં અહિંસાકા આદેશ જગહ જગહ પર લિખા હૈ. પઢો તો પતા પડે. ઉપનિષદોમેં દેખો - છાંદોગ્યમેં કહા હૈ કિ યજ્ઞ કરનેકે બાદ યજ્ઞવિધિ કરાનેવાલેકો યજમાન દક્ષિણા નહીં દેં તો ઉનકા યજ્ઞ નિરર્થક હોતા હૈ. ઉસી તરહ અહિંસા ઔર સત્યકે બિના માનવજીવન નિરર્થક હોતા હૈ.

'બલિ કિયા હુઆ પશુ તો સ્વર્ગમેં જાતા હૈ, ઈતના બડા પરમાર્થ હમ તો કરતે હૈ', ઐસા કહા જાતા હૈ. તો સોચો કિ સ્વર્ગ મિલતા હૈ તો તુમ સ્વયમ્ હી સ્વર્ગારોહણ ક્યોં નહીં કર લેતે હો ?

તેરે નહીં બતાનેસે ક્યા મૈં નહીં જાનૂઁગા ?

શ્રીગુરુદેવ :- કુમુદ ! અબ તૂઁ કુછ ભી બોલતી નહીં હૈં. રંકાસે (૧૯૬૭) હી યહી પરિવર્તન મૈં દેખતા હૂઁ. ભલે તૂઁ જીભસે નહીં બોલતી હૈ, લેકિન તેરી બડી બડી આઁખોકી ગહરી નિગાહેં સબકુછ બોલ દેતી હૈં. ઔર મૈં બરાબર સુનતા હૂઁ. ફિર ભી દિનદોશીમેં તૂઁને કહી હુઈ તેરી સ્પષ્ટ બાનીકી સ્મૃતિ હો આતી હૈ. કુમુ, અબ તૂઁ બોલતી ક્યોં નહીં હૈં ? તેરે મનકો કુછ ઠેસ જરૂર પહુઁચાયા હૈ મૈંને. મુઝે સાફ સાફ બતાવો તો ક્યા બાત હૈં ?

મૈં :- મુઝે રંકામેં પક્કા જઁચ ગયા હૈ કિ મૈં મેરે મનકી હર બાત સાફ સાફ બતા દેતી હૂઁ ન, તો ફિર આપ મેરે પ્રતિ જ્યાદહ જ્યાદહ કઠોરતા વ અન્યાય બઢાતે જાતે હૈં. ઈસલિયે મૈં અબ કુછ ભી નહીં બતાઊઁગી.

શ્રીગુરુદેવ :- તો ક્યા, તેરે નહીં બતાનેસે મૈં નહીં જાનૂઁગા ઐસા તૂઁ માનતી હૈ ?

મૈં :- જી નહીં. આપ જાનેંગે બરાબર. લેકિન ઈસકે લિયે આપ મેરે બારેમેં બાર-બાર સોચેંગે તબ તો !

શ્રીગુરુદેવ :- અચ્છા, તો મૈં સોચૂઁ ઈસલિયે તૂઁ નહીં કહેગી ?

મૈં :- જી હાઁ ! ઔર ભી કારન યહ હૈ કિ આપકી કઠોરતા બઢે નહીં.

શ્રીગુરુદેવ :- કૈસી બાલકસી બાતેં કરતી હ ! ઈતની પઢી લિખી હોકર ! તૂઁ જો અભી અભી નહીં બોલતી હૈ વહ ભી તો એક ટ્રીટમેન્ટકા હી અંશ હૈ, ઔર યહી ટ્રીટમેન્ટ આગે બઢેંગી હી. ભલે તૂઝે અન્યાય લગતા હૈ અભી. કુછ કાલકે બાદ તૂઁ દૂસરા હી કહેગી.

મૈં (બીચમેં) :- દેખિયે ભગવન્ ! મૈંને દિનદોશીમેં સાફ કહ દિયા થા ન આપકો કિ મૈં મનમેં જો આયેગા - બરાબર કહ દૂઁગી. આપ નારાજ નહીં હોના. આપશ્રીને મુઝે બચન દિયા હૈ કિ આપ મેરે પ્રશ્નકા જવાબ બરાબર દેંગે.

શ્રીગુરુદેવ :- અચ્છા ! તો કુમુદજી ! તુમ જીતે. હમ હારે. મૈં તેરેસે યે દોનોં વચનોંસે બદ્ધ હૂઁ. મૈં નારાજ નહીં હૂઁ, સાથમેં હૂઁ. પરન્તુ (...અપૂર્ણ)

સુંદરકાંડ નામ કયોં ?

નવસારી ૯-૯-૬૮. મૈં :- ભગવન્ ! લંડનમેં સુંદરકાંડકા પાઠ કરતે સમય એક બાર મુઝે ઈસકા નામ 'સુંદરકાંડ કયોં હૈ ? ઔર ઈસકા પાઠ બહુત પ્રચલિત કયોં ?' ઐસા પ્રશ્ન મનમેં ઉઠા થા, તો......

શ્રીગુરુદેવ બહુત લોગોંકા કહના હૈ કિ સુંદરવનમેં હુઆ હોગા ઈસીલિયે સુંદરકાંડ નામ દિયા હૈ. લેકિન સુંદરકાંડમેં તો લંકા-અશોકવાટિકા આદિકે પ્રસંગ હૈં. શ્રીહનુમાનજીકી શૌર્ય કથા હૈ, ઈસલિયે શ્રીહુનમાનજીકી સ્તુતિકે રૂપમેં સુંદરકાંડકા પાઠ કરનેસે શ્રીહનુમાનજીકી પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત હોતી હૈ.

પહલે સુંદર ઉસીકો કહા જાતા થા - જિસમેં બુદ્ધિબલ હો, બાહુબલ હો ઔર દેખનેમેં આઁખોકો પ્રિય લગે ઐસા હો. યે તીનોં બાતેં સુંદરકાંડમેં શ્રીહનુમાનજીને યથાર્થમેં ચરિતાર્થ કરકે બતાઈ હૈં.

શ્રીહનુમાનજી સુંદરકાંડકે આચાર્ય હૈં. વે કૈસે હૈં ? તો બતાતે હૈં -

અતુલિત બલધામં હેમશૈલાભ દેહમ્, દનુજવનકૃશાનું જ્ઞાનીનામગ્રગણ્યમ્ ।
સકલગુણનિધાનં વાનરાણમધિશં, રઘુપતિ પ્રિય ભક્તં વાતજાતં નમામિ ॥

ઈત્યાદિ.ઈન વિશેષણોંકે સંદર્ભમેંસે શ્રીહનુમાનજીકી અણિમાદિક અષ્ટસિદ્ધિ ખોલ દી હૈં. યહ શ્લોક પૂરે સુંદરકાંડકા બીજક હી હૈં.

અતુલિત બલધામ :- તરકેઉ પવન તનય બલ ભારી.

સ્વર્ણશૈલાભ દેહં :- કનક ભૂધરાકાર સરીરા.

દનુજવન કૃશાનું :- ઉલટ પલટ લંકા કપિ જારી. અગ્નિને જારી ઐસા નહીં કહતે હૈં, પરન્તુ કપિને જારી ઐસા કહ દિયા હૈ. સુવર્ણકી લંકા અગ્નિ જલા નહીં સકતા. પરન્તુ હનુમાનજીને અપની સિદ્ધિકે બલ સે જારી. ઈસલિયે **'લંકા કપિ જારી'** કહા.

જ્ઞાનીનામગ્રગણ્યમ્ :- ઈતને પ્રકાંડ વિદ્વાન હૈં શ્રીહનુમાનજી કિ રાવણકે મુખસે નિકલતા હૈ - 'મિલા હમહિં કપિ ગુરુ બડ જ્ઞાની.'

સકલ ગુણનિધાનં :- જગજનનીને હી આશીર્વાદ દિયા કિ -

હોહુ સકલ ગુણ જ્ઞાન નિધાના ||

વાનરાણામધીશં :- ભગવાનકે સમક્ષ જામવંતજી કહતે હૈં -

નાથ પવનસુત કીન્હેઉ જો કરની । સહસમુખ જાઈ નહીં બરની ||

ઔર સુગ્રીવકે આગે કહતે હૈં -

નાથ કાજુ કીન્હેઉ હનુમાના । રાખે સકલ કપિન્હકે પ્રાના ||

રઘુપતિ વરદૂતં : સ્વયં શ્રીહનુમાનજી કહતે હૈં -

રામદૂત મૈં માતુ જાનકી । સત્ય શપથ કરુના નિધાનકી ||

વાતજાતં :

જીતિ ન જાય પ્રભંજન જાયા ||
પવન તનય બલ પવન સમાના ||

શ્રી હનુમાનજી અનન્ય રામપ્રેમી :- સબ કોઈને તો અપના અપના બલ કહા, પરન્તુ હનુમાનજી કુછ ભી નહીં બોલે. કારણ કિ ઋષિઓંકો પરેશાન

કરતે રહેં બચપનમેં તબ ઋષિને કહા કિ તુમ તુમ્હારા શૌર્ય તબ તકકે લિયે ભૂલ જાઓ જબ તક ઔર કોઇ તુમ્હેં તુમારે બલ-શૌર્યકી સ્મૃતિ ન કરા દેં. તો જામવંતજીને કહ દિયા :-

કહઈ રીંછપતિ સુનુ હનુમાના । કા ચુપ સાધિ રહેહુ બલવાના ॥
પવન તનય બલ પવન સમાના । બુદ્ધિ વિવેક બિગ્યાન નિધાના ॥
કવન સો કાજ કઠિન જગ માહીં । જો નહિં હોઈ તાત તુમ્હ પાહીં ॥

જબહિ પ્રચારેઉ રિચ્છ પતિ, દિન્હીં સુરત કરાય ।
સુનત પર્વતાકાર હુઈ - તબ બોલેઉ કપિરાય ॥

શ્રીહનુમાનજીકો તો અપને સ્વામીકે ગુણયશ પ્રિય હૈ, તો અપની બડાઇ સુનકર ઉન્હેં પ્રસન્નતા નહીં હુઇ. જામવંતને દેખા કિ હનુમાનજી અભી પ્રસન્ન નહીં. ચતુર થે, ફૌરન જાન ગયે ઔર તુરન્ત કહા – **'રામકાજ લગિ તવ અવતારા.'** બસ ! ઈતના સુનતે હી હનુમાનજી પ્રસન્નતાસે ભર ગયે ઔર

'સુનત ભયો કપિ પર્વતાકારા' ॥
કનક બરન તન તેજ બિરાજા । માનહું અપર ગિરન્હ કર રાજા ॥

શ્રીહનુમાનજી માતાજીકે પાસ પહૂઁચે અશોકવાટિકામેં, તબ

ભક્તિ

મન સંતોષ સુનત કપિ બાની । ભક્તિ પ્રતાપ તેજ બલ સાની ॥
કહ કપિ હૃદય ધીર ધરુ માતા । સુમિરિ રામ સેવક સુખ દાતા ॥

તેજ :

નિશિચર નિકર પતંગ સમ, રઘુપતિ બાણ કૃસાનુ ।
જનનિ હૃદય ધીર ધરુ, જરેં નિશાચર જાનુ ॥

પ્રતાપ :

રામબાન રવિ ઉએં જાનકી । તમ બરુથ કહઁ જાતુ ધાનકી ॥

બલ :

કછુક દિવસ જનની ધરુ ધીરા । કપિન્હ સહિત અઇહહિ રઘુબીરા ॥
નિશિચર મારી તુમહિં લૈ જૈહૈં । તિહૂઁ પુર નારદાદિ યશ ગૈહૈં ॥

તબ મહારાનીજી પ્રસન્નમન હો ઉઠી. આશીર્વચન કહતી હૈ

આશિષ દીન્હ રામ પ્રિય જાના । હોહુ તાત બલ બુદ્ધિ નિધાના ॥

પરન્તુ હનુમાનજીકો ઈસસે ખુશી નહીં હુઇ. તબ મહારાનીજીને કહા :

'અજર અમર ગુણનિધિ સુત હોહૂ'. તબ ભી હનુમાનજી પ્રસન્ન નહીં હુએ. સોચતે હૈં કિ અજર, અમર, ગુણનિધિ હોનેસે ભી કયા હો ગયા જો રામજીકે કામમેં ન આવે, ઔર રામજીકી પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત ન હોવેં !! અબ મહારાનીજીને સોચકર કહા કિ - **'કરહુઁ બહુત રઘુનાયક છોહૂ'** ॥

બસ ! સુનતે હી શ્રીહનુમાનજી અત્યન્ત પ્રસન્ન હો ઉઠે ઔર -

કરહિ કૃપા અસ સુનિ કાના । નિર્ભર પ્રેમ મગન હનુમાના ॥
બાર બાર નાયઉ પદ સીસા । બોલા બચન જોરિ કર કીસા ॥
અબ કૃતકૃત્ય ભયઉઁ મૈં માતા । આસિષ તવ અમોઘ બિખ્યાતા ॥

ઈતના સબ પૂર્ણ હોનેકે પશ્ચાત્ ભૂખકી સ્મૃતિ ઉદય હુઇ, તબ અપનેકો અતિશય ભૂખા કહકર મહારાનીજીસે આજ્ઞા ચાહતે હૈં -

સુનિહુ માતુ મોહિ અતિશય ભૂખા । લાગિ દેખિ સુંદર ફલ રૂખા ॥

શ્રી હનુમાનજી જાનકીજીકો મિલે, પ્રભુમુદ્રિકા દી, સમાચાર દિયે પશ્ચાત્ કહા કિ **"સુનિઅ માતુ મોહિ અતિશય ભૂખા, લાગિ દેખિ સુંદર ફલ રૂખા"**

સુંદર ફલ તો પહલેસે હી (વહાઁ) થે, લેકિન "રામકાજ લવલીન મન, તનકર છોહ" - રામકાજમેં હી મન સર્વથા લીન થા, તો દ્રષ્ટિને ફલ દેખે હી નહીં થે. જાનકીજીકો મિલનેકે પશ્ચાત્ યાની લક્ષ્યસિદ્ધિકા સંતોષ પાયા, તબ હી ભૂખ કા ધ્યાન - ખયાલ આયા. અતિશય ભૂખે તો થે હી, ક્યોંકિ વિવર પ્રવેશ

કિયા તબ ફલ પાયે થે. ઈસકે બાદ ચાર દિનસે ફલ પાયા નહીં થા. લક્ષ્યપ્રાપ્તિ કિયે બિના.

માતાકા વાત્સલ્ય દેખોં ! હનુમાનજીકા બલ વ પરાક્રમ દેખ ચૂકી હૈં ફિર ભી કહ ઊઠતી હૈં કિ -

સુનુ સુત કરહિં બિપિન રખવારી ! પરમ સુભટ રજનીચર ભારી ॥

યહ વાત્સલ્યતા સનાતન હૈ, ઔર ઈસીસે સારે સંસારકા સારા ચક્ર ચલતા રહતા હૈ. પહલે ભી મહારાનીજી યહી શંકા કર ચૂકી હૈ :-

હૈં સુત કપિ સબ તુમહિં સમાના । જાતુધાન ભટ અતિ બલવાના ॥

મોરે હૃદય પરમ સંદેહા ॥ તો શ્રીહનુમાનજીસે રહા નહીં ગયા, ઔર

સુનિ કપિ પ્રગટ કિન્હ નિજ દેહા ॥ કૈસા દેહ પ્રગટ કિયા ?

કનક ભૂધરાકાર સરીરા । સમર ભયંકર અતિ બલબીરા ॥
સીતા મન ભરોસ તબ ભયઉ । પુનિ લઘુરૂપ પવનસુત લયઉ ॥

અબ તકકે સબ કાંડમેં પહલે યાની મંગલાચરણમેં શંકરજીકી વંદના હૈ, ફિર રામજીકી હૈં. ગૌસ્વામીજીને કહા હૈં કિ 'સત્ય કહઉઁ લિખિ કાગજ કોરે' તો પહિલે રામજીકો સેવક ઔર શંકરજીકો સ્વામી ભાવ માને. જૈસે કિ -

સુમિરિ શંભુ ગુરુ વિપ્રપદ કિયે નિંદ બસ નૈન ॥

યહાઁ (સુંદરકાંડ) પર ઔર આગે ભી યહ ક્રમ બદલ દિયા. કારણ કિ હનુમાનજી રુદ્રાવતાર હૈં. જબ હનુમાનજીને ભગવાનકો પહચાન લિયે ઔર - **'પરેઉ ગહિ ચરના'** ઔર **'લિયે દોઉ જન પીઠ ચઢાઈ'** યહાં પર રામજીકે લિયે સ્વામીભાવ ઔર શંકરજીકે (હનુમાનજી) લિયે સેવકભાવ બતાયા.

ઈસ પ્રકાર પ્રત્યક્ષ સેવાભાવ દેખા તબ ફિર સુંદરકાંડમેં ઔર લંકાકાંડમેં, ઉત્તરકાંડમેં ભી ગોસ્વામીજીને વંદનાકા ક્રમ બદલ દિયા -

શાન્તં શાશ્વતમપ્રમેયમનઘં નિર્વાણ શાન્તિપ્રદં
બ્રહ્માશમ્ભુફણીન્દ્રસેવ્યમનિશં વેદાન્તવેદ્યં વિભુમ્ ।
રામાખ્યં જગદીશ્વરં સુરગુરું માયામનુષ્યં હરિં
વન્દેઽહં કરુણાકરં રઘુવરં ભૂપાલચૂડામણિમ્ ॥

'માયામનુષ્યમં હરિમ્' કહના હૈં તો પહલે વિશેષણ દિયે કિ,

'શાન્તં શાશ્વતમપ્રમેયમનઘં નિર્વાણ શાન્તિપ્રદં ॥' માયાકા પ્રચાર પાઁચ તત્ત્વકે બિના હોતા નહીં. યહાઁ પર ઈન્હીંકો બતાયે હૈં :

(૧) શાંત ગુણ પૃથ્વીતત્ત્વકા હૈ : સહજ ક્ષમા બરુ છોડે ક્ષોની.

(૨) શાશ્વત ગુણ જલતત્ત્વકા હૈ : આદિ, મધ્યમેં ઔર અંતમેં બરાબર રહતા હૈ.

(૩) અપ્રમેય - આકાશકા ગુણ હૈ. આકાશકા કોઈ પ્રમાન (પ્રમેય) નહીં, મર્યાદા નહીં.

તુમહી આદિ ખગ મશક પર્યંતા । નભ ઉડાહિં નહિં પાવહિ અંતા ॥

(૪) અનઘ - અર્થાત્ પાપરહિત. યહ અગ્નિકા ગુણ હૈ. જૈસે કિ - ભાનુ કૃશાનુ સર્વ રસ ગ્રાહી ! તિન્હ કહઁ મંદ કહત કોઉ નાહીં ॥

(૫) નિર્વાણ શાન્તિપ્રદં - યહ પવન તત્ત્વકા ગુણ હૈ.

ચાર પ્રકારકી મુક્તિ

સત્સંગો વાસનાત્યાગો આત્મવિદ્યા વિચાર્યેત્ ।
પ્રાણાઽસ્કંધ નિરોધત્તે મુક્તિદ્વારા ચતુર્વિધમ્ ॥

યે મુક્તિકે ચાર દરવાજે હૈં.

(૧) સત્સંગસે સામીપ્ય મુક્તિ સુગ્રીવજી ઔર વિભીષણજી શ્રીહનુમાનજીકે સંગસે ભગવાનકે સામીપ્યમેં ફૌરન પહુઁચ ગયે.

(૨) વાસના ત્યાગસે :- સહધામ મુક્તિ - જૈસે કિ બાલિકો. **'રામ બાલિ નિજ ધામ પઠાવા ।।'** ભગવાનને બાલિકો કહા કિ **'અચલ કરહુઁ તન રાખહુ પ્રાના'** - તો બાલિને સ્પષ્ટ કહા કિ સુરતરુકો કાટકાર કૌન મૂર્ખ બબૂરકો બોયેગા ? તો, વાસનાત્યાગ હુઆ તબ ભગવાનકે ધામ ગયા.

સુષુપ્તિ :- જિસમેં વાસનાયેં સુષુપ્ત અર્થાત્ લીન હો જાતી હૈ, ઉસ પ્રગાઢ નિદ્રાકા નામ સુષુપ્તિ હૈ.

તુરીયા :- જિસ અવસ્થામેં વાસનાઓંકા સર્વથા ક્ષય હો જાતા હૈ ઉસે તુરીય અવસ્થા કહતે હૈં.

જીવીત પુરુષોંકે જીવનકી વહ અવસ્થા - જિસમેં વાસનાઓંકા સર્વથા ક્ષય હો જાતા હૈ - વહ જીવનમુક્તિ કહાતી હૈ.

(૩) આત્મજ્ઞાનસે સારૂપ્ય મુક્તિ. જટાયુજીકો હુઇ હૈં.

ગૃધ્ર દેહ તજિ ધરિ હરિ રૂપા । ભૂષન બહુપટ પીત અનૂપા ।।
શ્યામ ગાત વિશાલ ભુજ ચારિ - ઈત્યાદિ ।।

(૪) પ્રાણાઽસ્કંધ - અર્થાત્ પ્રાણવાયુકો ચઢાના. નિરોધ યાની પ્રાણવાયુકો રોકના - અર્થાત્ પ્રાણાયામ આદિ યોગક્રિયા. <u>ઈસસે સાયુજ્ય મુક્તિ.</u> રાવણકો યહ પ્રાપ્ત હુઇ. ભગવાનને રાવણકા શિરચ્છેદ કિયા તબ હાડ રહ ગયા.

ધરણિ ધસૈ ધર ધાવ પ્રચંડા । તબ પ્રભુ શરહતિ કૃત દુઈ ખંડા ।। તબ ક્યા હુઆ ?

ગરજેઉ મરત ઘોર રવ ભારી । કહાઁ રામુ રન હતૌં પ્રચારી ।।

જબ ધડ કટ ગયા તબ ઘોષ કહાઁસે હુઆ ? ઔર રામનામકા ઉચ્ચારણ કૈસે હુઆ ? યહાઁ પર પ્રાણાયામકી સિદ્ધિ હૈ.

રાવણ પ્રકાંડ વિદ્વાન વ યોગી થા. દેખો ! ચાર પ્રકારકી વાણી હૈ - પરા, પશ્યન્તિ, મધ્યમા ઔર વૈખરી. વૈખરી મુખમેં, કંઠમેં મધ્યમા, હૃદયમેં પશ્યન્તિ ઔર નાભિમેં પરા હૈ. રાવણ ઈસ પરાવાણીસે હી રામ બોલા.

પરાવાણીસે રામ કહના યહ યોગીકા કામ હૈ. સર્વસાધારણકા નહીં. રાવણને જન્મભરમેં મુખસે કભી ભી રામ નહીં કહા. ક્યોં ? કારણ કિ વહ જાનતા થા કિ વૈખરી, મધ્યમા, પશ્યન્તિ વાણીસે રામનામ જપનેસે દીર્ઘકાલમેં કાર્ય સિદ્ધ હોતા હૈ, જબ કિ પરાવાણીસે તો એક હી બારકે રામ કહનેસે સાયુજ્ય મુક્તિ હોતી હૈ. ઈસીલિયે તો મુનિ-સંત સાધક ઔર યોગી પરાવાણીસે રામ રામ કહનેકા અભ્યાસ નિરન્તર કરતે હૈં. ઈતને પર ભી

જન્મ જન્મ મુનિ જતન કરાહીં । અંત રામ કહી આવત નાહીં ॥

અર્થાત્ અંતકાલમેં અંતકી વાણી યાની પરાવાણીસે રામનામ આતા નહીં હૈં. અંતકાલમેં પરાવાણીસે રામનામ આ જાયઁ તો **'નિર્વાણ શાન્તિપ્રદમ્'** યાનિ સાયુજ્ય મુક્તિ પ્રાપ્ત હોતી હૈં. ઉસકો દેનેવાલા પવન હૈ.

નિર્વાણ શાન્ત અર્થાત્ નિર્વાણ શાન્તિપ્રદમ્ પવનતત્ત્વકા ગુણ હૈ.

તો પાઁચો વિશેષણસે પાઁચતત્ત્વકો ભી દરશા દિયે. ફિર કહ દિયા કિ ચરાચરમાત્ર, રાત્રિ-દિન ભી ઉસી રામચંદ્રજીકા યશ ગાતે હૈં ઔર તીનોં લોકકે તીનોં દેવતા-બ્રહ્મા, મહાદેવ ઔર શેષજી ભી રામચંદ્રજીકા ગુણગાન ગાતે હૈં.

ગાંધીજીકી ઘડી

દૂસરે દિન મૈંને શ્રીગુરુદેવકો પૂછા કિ મહાત્મા ગાંધીજીને અપની ઘડી આપકો ક્યોં દી ?

શ્રીગુરુદેવ :- રામકે નાતેસે. ગાંધીજી રામનામકે અનન્ય પ્રેમી (થે). ઉન્હોંને મુઝે અપને જૈસા પહચાના તબ ખુશીસે ગલે લગ ગયે. ફિર કહા કિ આપ તો સંત હૈ ? સંતોકા દર્શન ખાલી હાથ નહીં કરના ચાહિયે. ઔર સત્ય કહતા હૂઁ કિ મેરા મન ચાહતા હૈ કિ મેરી સ્મૃતિકા ચિન્હ આપકે પાસ રખ દૂઁ. કૃપા કરકે મેરી ઈસ ઘડીકા સ્વીકાર કરેં. વહ હમારી મુલાકાતકી - રામનામરસકી સ્મૃતિ હમ દોનોંકો દિલાતી રહેગી.

ગાંધીજી સર્વ પ્રથમ સન્ ૧૮૯૨ મેં રાજકોટમેં મિલે થે. જૈન સંતોકે પ્રભાવ ઉનકે ઊપર થે. ઉસ સમય રામનામમેં શ્રદ્ધા તો થી હી.

ઢેબરભાઈકા પરામર્શ થા કિ ઉસ ઘડીકો ગાંધી સંગ્રહાલયમેં રખી જાયઁ. અનંતપુરમેં થી, સો મંગવાકર ઉનકો દે દી હૈ. (જ્ઞાત હુઆ હૈ કિ વહ ઘડી ગાંધી સંગ્રહાલયમેં રખી હૈ)

ખાલી પેનસે સહી કી

સુરતમેં શ્રી જરીવાલા.... કે યહાઁ શ્રીગુરુદેવ પધારેં. સાથમેં મુઝે લે ગયે થે. મોટરસે ઉતરતે હી શ્રીગુરુદેવ એક ભાઇ - જો વહાઁ દર્શનકો ખડે થે ઉનકે પાસ પધારેં. વહ ભાઇ - નીલકંઠભાઈ શાસ્ત્રીને પ્રણામ કિયે. શ્રીગુરુદેવને ઉનકે પીઠ વ મસ્તક પર વરદ્હસ્ત રખકર કહા કિ 'વેશ ઔર દેશ' કભી છોડના નહીં.

નીલકંઠભાઈકા યહ પ્રથમ હી દર્શન થા. શ્રીગુરુદેવકે વચન સુનતે હી ઉન્હેં અત્યન્ત આશ્ચર્ય હુઆ. ક્યોંકિ કુછ હી દિનોમેં દેશ ઔર વેશ છોડનેવાલે થે. સબ ઈન્તજામ હો ગયા થા. પરન્તુ શ્રીગુરુદેવકે શ્રીવચનોકો ઉન્હોંને શ્રદ્ધાપૂર્વક શિરોધાર્ય કિયે.

ફિર દૂસરી બાર નીલકંઠભાઈ અપને મિત્ર રમણભાઇ જોશીકે સાથ બમ્બઇમેં મફતલાલ હાઉસમેં ૧૦૮ માનસ પારાયણ સમારોહકે સમય શ્રીગુરુદેવકે દર્શનકો આયેં. રમણભાઇને શ્રીગુરુદેવકે ફોટુ પર શ્રીગુરુદેવકો સહી કર દેને કી પ્રાર્થના કી. શ્રીગુરુદેવને કલમ માઁગી. રમણભાઇને કહા - બાપુ ! આજ સુબહ ધોકર સાફ કી હૈ, પરન્તુ શાહી (સ્યાહી) ભરનેકા ભૂલ ગયા હૂઁ.

શ્રીગુરુદેવને કહા - દેખો તો સહી ! થોડી બહુત શાહી નિકલ આયેગી. રમણભાઇને ધોઇ હુઇ, સાફ પેનસે શ્રીગુરુદેવને સહી કી - 'રણછોડદાસ'

અદ્વૈત દ્રષ્ટિ

અદ્વૈત દ્રષ્ટિ ભાવમેં કરનેકી હૈ, ક્રિયામેં - વ્યવહારમે નહીં. ક્રિયામેં, વ્યવહારમેં અદ્વૈત દ્રષ્ટિ ટિકેગી નહીં. જ્ઞાનદ્રષ્ટિસે ગાય ઔર વાઘ - દોનોં નારાયણકે સ્વરૂપ હૈં, પરન્તુ વ્યવહારમેં તો વાઘ ગાયકો ખા જાતા હી હૈ. ઐસે

હી અગ્નિ, જલ, સર્પ ઈત્યાદિ નારાયણ સ્વરૂપ હૈં પરન્તુ ઈનકે સાથ ઉચિત વ્યવહાર હી કરના ચાહિયે.

૧૪-૯-૬૮. ફોટૂમેં શ્રીગુરુદેવને સહી કરકે લિખા 'પ્રેમ પ્રકૃતિકી અમૂલ્ય દેન હૈં. ઔર બલિદાન ઉસકા સૌન્દર્ય હૈ.'

પશ્ચાત્ કહા : - કુમુદ ! સમય સમયકા હેર ફેર સબકો હી ભોગના હી પડતા હૈ. જગત્ સદૈવ પરિવર્તનશીલ હૈ.

જ્ઞાની કાટે જ્ઞાનસે, મુરખ કાટે રોઈ ।
મૌત બુઢાપા આપદા, સબ કોઊકો હોઈ ॥

હર પરિસ્થિતિમેં સમતા રહે તો હી મુદિતા રહેં. ઔર, તો જાનોં કિ પ્રેમકી કસૌટીમેં પાસ, તો જ્ઞાનકી કસૌટીમેં પાસ, તો ભક્તિકી કસૌટીમેં પાસ.

ઈન્દૌરસે ૧૯-૯-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને મેરી માતાજીકો લિખા કિ યહ પત્ર મૈં બડી કઠિનતાસે લિખ રહા હૂઁ. સ્વાસ્થ્ય બહુત ખરાબ હૈ. કુમુદકો જલ્દી ભેજ દેના. તા. ૨૪ કો આનેકા હૈ. કભી કુછ હી ઔર ગાડી સ્ટેશન પર ન પહુઁચે તો 'ઝાંસી સીપરી' બસમેં બૈઠકર સીસોદ ઉતરેં. સીસોદસે બસમેં પિછોર. યહ કુમુદકો કહ દેના.

ચિત્રકૂટ, ૨૨-૧૦-૬૮ સે ૨૫-૧૦-૬૮

મૈં પદ્માકે સાથ ૧૯-૧૦-૬૮ કો શ્રીગુરુદેવકે પાસ ચિત્રકૂટ પહુઁચી. દીપાવલી ઔર ચતુર્થીકા મહોત્સવ ચિત્રકૂટમેં હુઆ.

શ્રીગુરુદેવ

(૧) કુણ્ડ પર કોઈ નારી નહીં આ સકતી થી. સર્વ પ્રથમ માઁ સન ૧૯૪૬મેં આઈ. તબ રાજા સાહબકી પોલીસ આઈ થી. પ્રમોદવનસે ઈસ તરફકે (કુણ્ડ તરફ) ભાગમેં કોઈ સ્ત્રી નહીં રહ સકતી થી. પોલીસકો મૈંને કહા કિ મેરી માઁ આઈ હૈં. મેરે પાસ રહેગી. સબ જિમ્મેવારી મેરે પર હૈ. ઔર ઉનકે પતિદેવ ભી સાથમે હૈં. ૮-૧૫ દિન ઠહરકર ચલે જાયેંગે.

પ્લાસ્ટિકકી બિંદી મત લગાઓ

(૨) દેહાતી ઔર હમારેમેં ભી કઇ માતાઓંકે કપાલમેં પ્લાસ્ટિકકી બિંદી ચિપકાઇ હુઇ દેખકર શ્રીગુરુદેવને કહા કિ કુમકુમ ઔર ઇઁગુર (સિંદુર) હી લગાના ચાહિયે. કારણ કિ વે સૌભાગ્ય ઔર શ્રી બઢાનેવાલે હૈં. પ્લાસ્ટિકકી બિંદી કભી મત લગાઓ.

(૩) કુણ્ડ પર સબ જગહ નલ તો લગા દિયે હૈં પરન્તુ ઈસમેં બહુત જોખિમ હૈ. ક્યોંકિ યહ સબ તો મિટ્ટીકે પહાડ હૈં. પાની ઊતરેગા ઔર મીટ્ટી નરમ હોતી જાયેગી ઔર ગૂફાયે ગિરતી જાયેગી. નલકે સાથ સાથ પાનીકે નિકાસકી સિમેન્ટ કોન્કિટકી પક્કી નાલિયાઁ હોની હી ચાહિયે.

૫૬, ખુર્શીકા મોહ છોડો

સત્તા, પદ, ખુર્શીકા મોહ બહુત હી પ્રબલ હોતા હૈ. ટ્રસ્ટી હોકર ફૂલેફાલે ફિરતે હૈં. વૃદ્ધાવસ્થાકે કારણ આઁખ, કાનને તો જવાબ દે દિયા હૈ, હાથ-પૈર કાઁપને લગે હૈં, ફિર ભી હમ પદકા ત્યાગ નહીં કર સકતે હૈં.

....ને બિલખામેં મુઝે પ્રશ્ન કિયા થા કિ કૃપાનાથ (આચાર્ય શ્રીનથુરામ શર્માજી) કી આજ્ઞા હૈ તો કૈસે છોડૂઁ ? મૈંને કહા શરીરને સાથ દિયા તબ તક આપ પૂર્ણ નિષ્ઠાપૂર્વક કર ચૂકે હૈં. અબ શરીર જરાગ્રસ્ત હો ચુકા હૈ, કાર્યભાર આપસે ઉઠાયા નહીં જાતા હૈ, ઔર ટ્રસ્ટી આપકી માન-મર્યાદા ભંગ કર રહે હૈં ઔર ઈતને પર ભી આપ રહના ચાહતે હૈં ! કૃપાનાથકી આજ્ઞા હૈ સો બરાબર હૈ. આપકા શરીર આપકો સાથ નહીં દે રહા હૈ. બાકી મન તો વૈસા હી હૈ !! અબ આપકા શ્રેય ભાવનગરમેં હૈ.

ગૃહસ્થી અપને પીછે અપને પત્ની-પુત્ર-પરિવારકે હિતકી ચિન્તા રખકર અપને જીતે જી વકીલોંકી સલાહ લેકર વસિયતનામા ઈત્યાદિ બરાબર પક્કી વ્યવસ્થા કરતા હૈ. પરન્તુ વહી ગૃહસ્થી સાર્વજનિક સંસ્થાકા ટ્રસ્ટીપદ મરતે દમ તક નહીં છોડતા હૈ. કિતના આશ્ચર્ય હૈ !!

વૈસે હી હમારે રાજકર્તાઓંકા હાલ હૈ. સત્તા વ ખુર્શી છોડતે નહીં. પીઢીકે, યુવાવર્ગકો સત્તા પર આને હી નહીં દેતે હૈં. હાથ, પૈર, આઁખ, કાનસે ઔર શરીરસે ચાહે કિતને ભી વિવશ હો જાયઁ, અપને સામનેસે સત્તા ત્યાગ નહીં કરતે. મૃત્યુ લે જાતી હૈ તબ કહીં સત્તા છૂટતી હૈ; પરાણે, અનઈચ્છિત !!

ભગવદ્ કૈંકર્ય

બ્રાહ્મણજાતિકે મહાત્માઓંકો રસોઇ ઔર ભગવદ્ શ્રીવિગ્રહકી વિધિવત્ પૂજન-પદ્ધતિકા જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર હી લેના ચાહિયે. મૈંને કઇ સાલ તક રસોઇકી કિંકરી કી હૈ. ભગવદ્ વિગ્રહકી સેવાપૂજા ભી કી હૈ. કુણ્ડ પર આનેકે બાદ ભી હસ્તમમેં સેવાપૂજા કી હૈ.

આજકે નૂતન મહાત્મા ભગવદ્ કૈંકર્યકો નીચા સમઝતે હૈં, લેકિન જબ તક ભગવદ્ કૈંકર્ય નહીં કિયા જાયેગા તબ તક ભજન-સાધન કદાપિ પરિણામ નહીં દેતા હૈ. યહ મત ભૂલો. ચૌબીસ ઘંટે જપ-ધ્યાન સમાધિ કિસીકા નહીં ચલતે હૈં.

શ્રી શ્રીઅગ્રદાસજી મહારાજ નિત્યપ્રતિ બગીચામેં ભગવદ્કૈંકર્ય કરતે થે. નાભાજી મહારાજને લિખા હૈ, વહ સબ સત્ય ઘટનાયેં હૈં, ગલ્પ નહીં હૈં.

આશ્રમકી સુવિધાઓંકા દુરુપયોગ અનીતિ, અધર્મ ઔર પાપ હૈં, આશ્રમકે વિદ્યાર્થીઓંકો આપ બિગાડતે હૈં

દેખો ! મૈં સમષ્ટિમેં આપ સબકો હી યહી કહ દેતા હૂઁ. કોઇ ઐસા અનુમાન નહીં લગાના કિ યહ તો ઔર કિસીકો કહા ગયા હૈ. સબકે હી લિયે મૈં કહ રહા હૂઁ. યહ બિલકુલ સ્પષ્ટ કરકે હી મૈં અબ કહતા હૂઁ.

કુણ્ડકા આશ્રમ (ચિત્રકૂટ) આપ સબ હી કા હૈ. જિતના મેરા હૈ, યે સંતોકા હૈ; ઉતના હી આપકા ભી હૈ. અપની ચીજકો ઈસ્તેમાલ કિસ પ્રકારસે કર રહે હો ? ઈસ પર આપ ખૂબ તટસ્થતાસે પૂર્વાપર સોચિયે.

આશ્રમકા એક દાના કા ભી બિગાડ ઈસ ચિત્રકૂટ કી પવિત્ર યાત્રાભૂમિમેં કિયા જાતા હૈ તો યહ મહા ભારી પાતક હૈ. ફિઝુલકા મૌજશોખકે તૌર પર

ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારકી રસોઇ બનવાની યહ ઈસ સાધુઓંકે ઔર વિદ્યાર્થીઓંકે સ્થાનમેં સવર્થા અનુચિત હૈ. ઔર યદિ બનવાઇ જાયઁ તો પહલે સંતોકે રસોડેમેં, ઔર વિદ્યાર્થી ભંડારમેં ભી આપ બનવાવેં. પીછે અપને ગુજરાતી ભંડારામેં બનવાવેં.

યહાઁકે દેશકાલકો સોચ સમઝકર વિવેકપૂર્વક આશ્રમમેં રહનેસે સાત્વિક આનંદ બઢેગા. નહીં તો જૈસે ઘરમેં રહતે હૈં વૈસે હી યહાઁ આશ્રમમેં રહોગે તો ઈસસે તો દો હાનિ હોતી હૈં. એક તો આપકા કિયા હુઆ ખર્ચા, ઔર સમય વ્યર્થ હોતે હૈં; ઔર દૂસરા આશ્રમકે વાતાવરણમેં આપ લોગ ક્ષોભ પૈદા કર જાતે હૈં. યહ બરાબર હૈ કિ આપકી પદ્ધતિકા ભોજન ગુજરાતી ભંડારામેં બરાબર બનાયા જાયઁ. પરન્તુ ઉસમેં બિગાડ નહીં હો ઔર મોજશોખ ભી નહીં.

અબ વિદ્યાર્થીઓંકે ઔર મોટરકે બારેમેં ભી કુછ વિચાર કરેં. વિદ્યાર્થી સબ બ્રાહ્મણ બ્રહ્મચારી કુમાર હૈં. યહાઁ પઢનેકે હેતુ રહતે હૈં. પ્રાચીન ગુરુકુલ પદ્ધતિસે આશ્રમજીવનમેં રહકર પઢના ઔર શહરોમેં સ્કૂલોમેં પઢના ઈસમેં જમીન આસમાનકા ફર્ક હૈ. યહાઁ વિદ્યાર્થીઓંકા દિન પ્રાતઃકાલસે રાત્રિ પર્યંત પૂરા પરિશ્રમયુક્ત હોતા હૈ.

ઈતને પર ભી જબ અપને લોગ યહાઁ આતે હૈં તબ વિદ્યાર્થીઓંકા પરિશ્રમ કઇ ગુના અધિક બઢા દેતે હૈં. આપસમેં જિસકો જબ ભી એકાદ ચીજકી જરૂરત મહસૂસ હુઇ કિ ફૌરન એક વિદ્યાર્થીકો દો મિલ દૂર બાજારમેં પૈદલ ભેજનેમેં આપકો-કિસીકો કોઇ વિચાર નહીં હોતા હૈ. આજ કુંડકે સ્થાન પર જો ઉતારા, ભોજન વસ્તુઓકી ઉત્તમ સુવિધા હૈ વો તબ નહીં થે, આજ જો નગર જૈસા બન ગયા હૈ - વહ તો ઉબડ-ખાબડ જમીન હી થી. કુંડ પર થોડે કમરે ઔર પાઠશાલા હી થેં. સંતોકા નિવાસ ગુફાઓમેં રહતા થા, મંદાકિનીજીકે તટ પર.

કુણ્ડ પરસે ૨૫-૨૫ મિનિટકે અન્તર પર એક એક વિદ્યાર્થી આપસમેં એક એક કી ફરમાઇશ પૂરી કરનેકો બાઝાર જાતા હૈ. વિદ્યાર્થીઓંકા ઐસા દુરુપયોગ કરના યહ નિતાન્ત અનીતિ, અધર્મ ઔર પાપકર્મ હૈં. ઔર ઈસસે

ભી ઘોર પાપકર્મ યહ હૈં કિ વિદ્યાર્થીઓંકો આપ ટીપ બક્ષિસકે રૂપમેં દો-દો પાઁચ-પાઁચ રુપિયે દેતે હૈં. ઐસા કરકે વિદ્યાર્થીઓંકો બિગાડતે હૈં. આપકે વહાઁકા બક્ષિસ ઘૂંસકા જઘન્ય દૂષન આપ લોગ આશ્રમમેં, વિદ્યાર્થીઓમેં ઘૂસેડ રહે હો, ફૈલા રહે હો, યહ આપકે કૈસે વિચાર હૈં ? કુછ તો સોચિયે !

પાઁચ, દસ, પંદ્રહ જિતની ભી મોટરેં હોતી હૈં ઉનકો ભી આધે આધે ઘંટે પર દૌડાઇ જાતી હૈં. ક્યોં ભાઇ ! કહાઁ ભેજતે હો ? તો કહા જાતા હૈં કિ કરવીસે લૌંકી લાનેકો ભેજી. દૂસરી સીતાપુરસે ફૂલ લાનેકો ભેજી. યહ સબ ક્યા હૈ ? થોડા ભી તો સોચિયે !

આપકે હી પૈસેકા યે સબ હૈ. મેરા યા સંતોકા કુછ નહીં હૈ. પરન્તુ મેરા પક્કા નિશ્ચય હૈ કિ ગૃહસ્થીકે પસીનેકી કમાઇકી એક પાઇ ભી દુરુપયોગ કરના યા દેના યહ ઘોર પાપકર્મ હૈ.

અભીસે હી નિયમ રખા જાયઁ કિ જિસકો ભી જો કુછ ભી ચાહિયે વહ બરાબર આજ રાત્રિ પર્યંત કોઠારીજીકો લિખવા દેવેં. સુબહ ૮ાા બજે પ્રતિદિન એક વિદ્યાર્થી ઔર એક મોટર બાજારમેં જાયેંગે.સબકી મંગવાઇ હુઇ ચીજ બરાબર લે આયેંગે ઔર દોપહર તક આપકો આપકે ઉતારે પર પહુઁચા દી જાયેગી.

યકાયક કોઇ તાર આ ગયા, કભી કોઇ ટ્રંકકોલ આ ગયા, કભી જ્યાદા સંખ્યામેં સંત-અતિથી-યાત્રી આ ગયેં, કોઇ બિમાર હો જાયઁ, ઐસી કોઇ ઘટના ઉપસ્થિત હો જાયઁ, તબ મોટર ઔર વિદ્યાર્થી ઔર સંતોંકો ભી આપ બરાબર ઉપયોગમેં, સેવામેં લે સકતે હૈં. બાકી, રોજકે સાધારણ ક્રમમેં સુબહ ૮ાા બજે એક હી બાર, એક વિદ્યાર્થી ઔર એક મોટર બાજારકે લિયે જાને ચાહિયે.

દેખો જર્નાદિન ! મેરે પાસ રહતી હુઇ ઈન લડકિયોંમેંસે કોઇ ભી યદિ કહેં કિ મહારાજજીકે લિયે અભી જલ્દી લૌકિ મઁગવા દીજિયે, તો તુમ બરાબર મુઝે બતા દેના. યે કોઇ કહેગી નહીં, પરન્તુ મેરે વાસ્તે ભી વિદ્યાર્થી યા મોટર નહીં જાને ચાહિયે. ઈસ પ્રકારકા કડકાઇસે તુમ દેખના કિ વિદ્યાર્થી યા મોટર કોઇ ન જાયઁ.

ઔર મૈં આપકો એક ઔર બાત સમષ્ટિમેં કહ દૂઁ. આશ્રમમેં મહન્ત કિતને હો ગયે હૈં ? ઈસકે ઊપર તુમને કભી સોચા ? તુમ મહન્ત, કોઠારીજી મહન્ત, પૂજારીજી મહન્ત, પાઠશાલા કે ગુરુજી મહન્ત ઔર ભી દો-ચાર મહન્ત હૈં. ''જ્યાદા જોગી મઠ ઉઝાડ'' ઐસા કબ તક ચલ સકતા હૈં ? તુમ કડકાઈસે રહો. પ્રમાદકા ત્યાગ કરકે ચારોં તરફ ઘૂમો, દેખો, નિરીક્ષણ કરો ઔર શાસન બરાબર કરો. બગીચીમેં, સારે આશ્રમમેં, પાઠશાલામેં, દિનભરમેં એક બાર તો તુમકો ચક્કર લગાના હી ચાહિયે.

ચાલુ પૂજનમેં શ્રીગુરુદેવ નિકલ ગયે :

આજ ચતુર્થી મહોત્સવ હૈં, ૨૫-૧૦-૬૮. પ્રાતઃકાલ તીન બજેસે વ્યકિતગત વ સામૂહિક રૂપસે ભક્તસમૂહ શ્રીગુરુદેવકા પૂજન કરતે રહે. ૧૧ બજ ચૂકને પર ભી પૂજારી-ભક્તોંકી લાઈન લગી હુઈ હૈ. શ્રીગુરુદેવ અત્યંત શ્રમિત હો ગયે હૈ. ખાઁસી વ દમકા દૌરા ભી ચાલૂ. ઔર તીસરી બાર બમન હુઈ. અબ શ્રીગુરુદેવ તકિયોં પર હાથોંમેં શિર ટિકાકર ઓંધે બિરાજે હૈં. તબ ભી પૂજનકી સામગ્રી લિયે હુએ ભક્તમંડલ આયા. વહી હાલતમેં ભી શ્રીગુરુદેવકે શ્રીચરણ આગે લાકર અભિષેક-પૂજન આદિ કિયા. ઔર તત્કાલ શ્રીગુરુદેવ યકાયક એક ઝટકેસે ખડે હો ગયે ઔર ચલ દિયેં. ઊપર પહુઁચકર સીધે મોટરમેં બિરાજેં. ડ્રાયવર દૌડા-દૌડા બૈઠા.

શ્રીગુરુદેવ :- ચલો સતના. માઁ કો કહા - માઁ, કુમુદકો કહો નઈ કાર અરવિંદને દી હૈ, ઉસમેં સબકે સાથ બૈઠ જાયઁ, ઔર બમ્બઈ ચલના હૈ. ફિર શ્રીગુરુદેવ બમ્બઈમેં કરીબ એક મહિના બિરાજેં.

બમ્બઈ, ૨૮-૧૦-૬૮. શ્રીગુરુદેવ દેવકરણભાઈકે યહાઁ નેપયન્સી રોડ બિરાજેં હૈં. સ્વાસ્થ્ય ખૂબર નરમ હૈં. વજન ૬૮ પૌંડ હુઆ. રાત ઔર દિનકી સેવામેં દો અલગ નર્સબહન રહતી હૈં. ઓક્ષિજન સિલિન્ડર પાસમેં તૈયાર હી રખા જાતા હૈ ઔર બાર બાર ઓક્ષિજન દિયા જા રહા હૈ.

બમ્બઈ સે ૩૦-૧૦-૬૮ કે પત્રમેં માઁ વ હરિભાઈકો લિખા :-

મેરા સ્વાસ્થ્ય બહુત નરમ હૈ. છબીલભાઈ ઔર દેવકરણભાઈ મિલકર સબ ટ્રીટમેન્ટ કર રહે હૈં. દવા, ઈંજેકશન, ઓક્ષિજન આદિ ચાલુ હૈં. કાર્ડિઓગ્રામ નિકલવાયા થા, ઉસમેં હાર્ટમે કમજોરી ઔર હાર્ટ એટેક આયે હૈં. યહાઁ પર પૂરા આરામ હૈ. અચ્છા હોનેકી કમ ઉમ્મીદ હૈ. શેષ કુશલ. (પ.પૂ.શ્રી.કી આજ્ઞાસે દમીકા પ્રણામ).

સ્વાસ્થ્ય અતિ નરમ હૈ. કિસીકો ભી મિલતે નહીં હૈં. દરવાજે પર સે હી પ્રણામ કરકે સબ મૌન ચલે જાતે હૈં. (દમયંતી બહન).

''બાબુ બાબાકા મેલ નહીં ઔર સાધુતા રખના ખેલ નહીં'' યહ હટ્ટી (હાટ દુકાન) કા સેલ નહીં, ઈસ તિલ્લીમેં તેલ નહીં. રજોગુણ ઔર સત્વગુણકા મેલ નહીં હોતા. સાધુતા રખના બડા કઠિન કામ હૈ. સાધુતા બનિયેકી દુકાન નહીં.

અપની પત્નીકે મૃત્યુ પર એક ભાઈ બહુત દુઃખી હો રહે થે. ઈસ પર શ્રીગુરુદેવને કહા કિ સહયોગ સાધન દેકર સમાપ્ત હો જાતા હૈ. યહ સહયોગ થા, સાધન નહીં.

હમારે સ્વજનકા વિયોગ હોને પર હમારી સ્થિતિ વૈસી કી વૈસી હોની ચાહિયે. સ્વજનકા સમ્બન્ધ જન્મકે પશ્ચાત્ હોતા હૈ. પરન્તુ જન્મસે પહલે જો સમ્બન્ધ હોતા હૈ, વહ આત્મ સમ્બન્ધ હૈ.

ઝાલકીસે ૧૪-૧૧-૬૮ કે પત્રમેં કિશનભાઈ તથા શારદાબહનકો લિખા કિ આજ સંક્રાન્તિકે દિન તુમ દોનોંકી સ્મૃતિ હો આઈ. સંક્રાન્તિકે આશીર્વાદ.

અનિલ, શૈલેશ, ધનેશકો આશીર્વાદ. મેરા સ્વાસ્થ્ય ઠીક નહીં હૈ. એકાંતમેં અકેલા આરામ લે રહા હૂઁ. નૌકર હૈ. યહાઁ ઠંડી કમ હૈ. દેખો, અભી થોડા ઠહરો. મૈં કોયનાકા કામ દેખને જાઉઁગા. ફિર સ્થાયી ઠહરૂઁગા - વહાઁ તુમ ભલે આ જાના.

દેશકી સ્થિતિ – નીંદ નહીં આતી.

વેલુરસે ૧૪-૧૧-૬૮ કે પત્રમેં માઁ વ હરિભાઈ કો લિખા કિ તુમને મેરે સ્વાસ્થ્યકે બારેમેં કહા વહ સત્ય હૈં. હું (મૈં) સાંચી કહું કિ મેરે શરીરકી

નિર્બલાઇ બહુત બઢ ગઈ હૈ. પરંતુ મન નિર્બલ નહીં હૈ. અગર નિર્બલ હૈ તો એક હી બાત હૈ કિ ઉત્તરોત્તર દેશકી સ્થિતિ બિગડતી જાતી હૈ. ઈસીલિયે રાતકો નીંદ નહીં આતી હૈ. ભવિષ્ય નિર્માણકર્તા પ્રભુ જાને વહ કયા કરના ચાહતે હૈં ? ગુણોમેં વિષમતા હોનેસે કાર્યમેં વિષમતા હોના સ્વાભાવિક હૈ.

ભારત ઉત્તરોત્તર આલસ, કિંકર્તવ્યમૂઢ ઔર નિજ સ્વાર્થમેં ડૂબતા જા રહા હૈ. ન સદાચાર નીતિ હૈ ઔર ન રાજનીતિ હૈ. ઐસી સ્થિતિમેં એક કરુણાસાગર ભગવાન હી ઈસકો પાર લગા સકતે હૈં, ઔર દૂસરેકા સામર્થ્ય નહીં. બસ, યહી મેરી એક મનકી નિર્બલતા હૈ. ચાહે ઈસે કાર્પણ્યદોષ યા કર્તવ્યાચ્યુત દોષ સમઝો. ભજન કરનેકો સબસે કહના. મુઝસે લિખતે નહીં બનતા ઈસીલિયે સુરેશસે લિખવા રહા હૂઁ. મૈં આજ યહાઁસે જા રહા હૂઁ. માઁ ચિન્તા નહીં કરના. જીવન ક્ષણિક હૈ, પરન્તુ ચિન્તા તો ઊપર લિખી વહ એક હી હૈ. રણછોડદાસકા આસીસ.

૧૭-૧૧-૬૮ કે પત્રમેં કિશોરભાઇકો શ્રીગુરુદેવને લિખા કિ તુમ્હારા પત્ર મુઝે મિલા. જાનકર બહુત સંતોષ હુઆ. તુમ્હારે ધર્મ ઔર તુમ્હારી શ્રદ્ધાને તુમ્હારી રક્ષા કી હૈ. મેરા સ્વાસ્થ્ય બહુત નરમ હૈ. શેષ કુશલ સબકો આશીષ કહના.

તુઝે કુછ નહીં આતા હૈ

ચિત્રકૂટસે બમ્બઇ આનેકે બાદ શ્રીગુરુદેવકા સ્વાસ્થ્ય બહુત કમજોર રહતા હૈ. દિન-રાત નર્સ બહન રહતી થી. હમ સબકે લિયે બારી-બારીસે સેવા અવધિ લગા દી ગઇ થી. શામકો શ્રીગુરુદેવ સમષ્ટિકો દર્શન દેતે થે. ઔર થોડા કુછ બચન કભી કહતેં, કભી નહીં કહતેં.

તીન-ચાર દિન હુએ ઔર ન માલૂમ કયોં, છબીલમામા ક્રોધસે મેરે પ્રતિ કુછ બોલને લગેં. હમ સબને સુન લિયા. શ્રીગુરુદેવને ભી સબ સુના. મામા ક્રોધસે કીંવાડમેં ખડે રહેં. કુછ દેર પશ્ચાત્ ચલે ગયેં. પશ્ચાત્

શ્રીગુરુદેવ : - કુમુદ, ગાલિયાઁ કહાઁ લગી ?

મૈં :- કહીં નહીં.

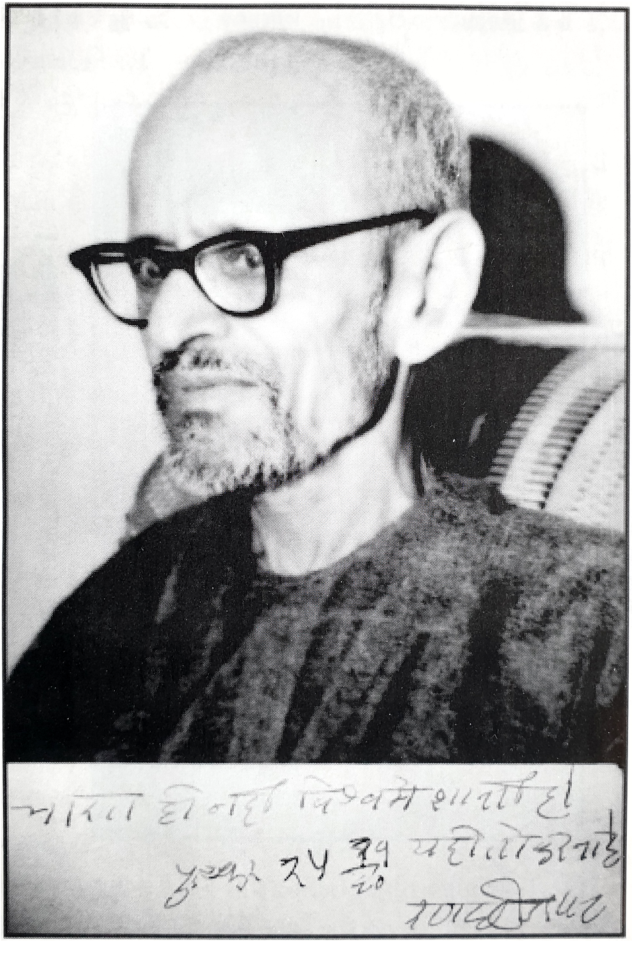

सुपात्र को ईशारा काफी है

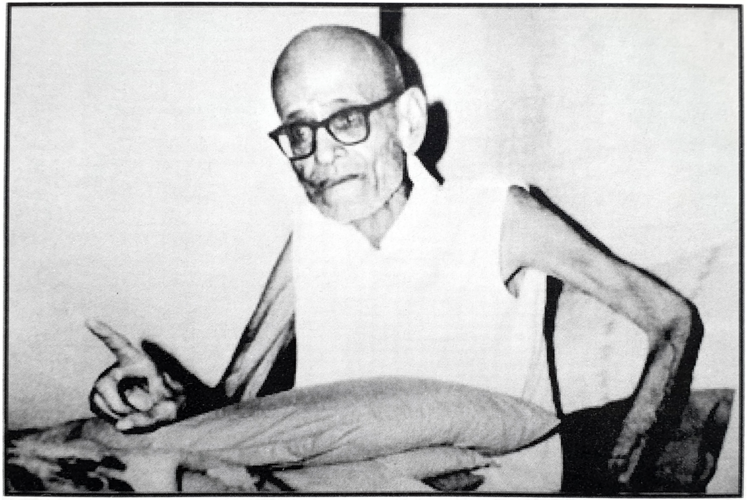

सत्यानन्द स्वरूपाय बोधैक सुख कारिणे ।
नमो वेदान्त वेद्याय गुरवे बुद्धि साक्षिणे ॥

શ્રીગુરુદેવ :- ક્યોં નહીં લગી.

મૈં :- મુઝે એક ભી પસંદ નહીં આઇ તો મૈંને લી હી નહીં.

શ્રીગુરુદેવ :- તુમ્હારી માઁ કે મામાસે ઈતની ૧૦-૧૫ ગાલિયાઁ સુની હૈં, તો મુઝે સુનાઓ તો સહી, મૈં ભી જાનૂઁ કિ કૈસી હોતી હૈં !

મૈં :- મુઝે તો એક ભી યાદ નહીં હૈ.

શ્રીગુરુદેવ :- અચ્છા ! મામાકી કહી હુઇ ગાલિયાઁ યાદ ન હો તો દૂસરી જો તુઝે આતી હો – સુનાઓ તો સહી !

મૈં :- પરન્તુ મુઝે ગાલી આતી હી નહીં હૈં. કિસ પ્રકારસે ક્યા બોલા જાયઁ – યહ મૈં નહીં જાનતી.

શ્રીગુરુદેવ :- (ખૂબ હઁસતે) - જાઓ, તબ તુમ તો કુછ જાનતી હી નહીં હો. તૂઁ તો ગાલિયા દેનેકી કામકી ભી નહીં હો. તુઝે કુછ નહીં આતા હૈ !!

(ઈસ સાલ - એક બાર શ્રીગુરુદેવને મુઝે કહા થા કિ -

દેખો ! હમેશા ભગવાનમેં વિશ્વાસયુક્ત અનુરાગ બના રહે ઈસકી સાવધાની ખૂબ ચિંતાકે સાથ રખના ચાહિયે. કિસીકે રાગ - દ્વેષપૂર્ણ વ્યવહારોંસે ઉદ્વિગ્ન હો જાના યહ શરણદકા ઉપહાસ કરને જૈસા હૈં. "શરણાગત હૈ" ઐસા કહતે હો, મનાતે હો - ફિર ઈતના ક્ષોભ ઔર ઉદ્વેગ કરતે હો યહ ઉપહાસ નહીં હૈ ક્યા ?)

ગાલી સુની, અપમાન સહા, તિરસ્કાર સહન કિયા, તુમ્હારે લિયે કીંવાડ બંદ કર દિયા ગયા - ઈત્યાદિ જો ભી વ્યવહાર હોતા હૈ ઈનસે જિતની જલકમલવત્ અછૂતી રહોગી ઉતની પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત કરોગી - અનાયાસ !

ભલે આજ તુમ્હે વિશ્વાસ મેરે બચનોમેં ન રહેં, ક્યોંકિ મેરે દિયે હુએ બચનોંકા (એકાંત સાધન કે લિયે સાથ રહનેકા) નિર્વાહ નહીં કિયા હૈ મૈંને - પરિસ્થિતિવશાત્. ઈસલિયે વિશ્વાસમેં શાયદ ત્રુટિ આ ગઇ હો તો ભી તુમ્હારા દોષ નહીં હૈ. યહ તો મેરી જિમ્મેવારી હૈ ઔર ઈસકો તો મૈં બરાબર સમ્હાલ

લૂઁગા. જાનતી હો ન ! સાધૂ, મકોડા, મગર ઔર મૌત,પકડે હુયેકો છોડતે નહીં હૈં - યહ પક્કી બાત હૈ હોં.

ઔર સુન તો કુમુદિની ! મૂર્ખોસે યા દુષ્ટોંકે દુર્જનોકે બંધનોમેં રહનેસે તો યહ કઇ ગુના બઢકર ઔર હિતકર હૈ કિ એક સાધૂકે નિઃસ્વાર્થ પ્રેમકે બંધનોંકા નિર્વાહ કરના. ઈસ પર ખૂબ વિશ્વાસ રખના.

ભલે દૂર રહના પડે, પરન્તુ અપની ભાવનાકો કભી ડિગમગાના નહીં. બલ્કિ ભાવનાકો અધિકાધિક પુષ્ટ કરતે રહના.

જૂથબંધીસે દૂર રહને પર લાભ અવશ્ય હોતા હૈ, આત્મવિકાસ હોતા હૈ. આત્મનિરીક્ષણ, સત્યનિષ્ઠા ઔર લક્ષ્યકે અનુરાગ અક્ષુણ્ણ રહે તો સાધકકા જીવન કૃતકૃત્ય હૈ.

સ્વલ્પમપ્યસ્ય ધર્મસ્ય ત્રાયતે મહતો ભયાત્ ॥ ગીતાજી ૨-૪૦

''થોડા ધર્મપાલનસે ભી મનુષ્યકા નાશ નહીં હોતા. મહાન ભય, હાનીસે હમારી રક્ષા હોતી હૈ.ઈસલિયે યહ બાત ખૂબ ધ્યાનમેં રખના.

(૧૯-૧૧-૬૮. શ્રીરંગ અવધૂતજી મહારાજ આજ રાત્રિકો હરિદ્વારમેં બ્રહ્મલીન હુએ. (શ્રીરંગ અવધૂતજી મહારાજકી જય)

કુછ પત્ર

વેલુરસે ૨-૧૨-૬૮ કે પત્રમેં મુઝે લિખા હૈ કિ (મેરા) સ્વાસ્થ્ય ઠીક - ઠીક હૈ. પર આનંદ હૈ. રોટી હાથસે બના લેતા હૂઁ. કમુ, તુમ ચિન્તા નહીં કર હો ! આજ દશ વર્ષમેં ભાવનગર પત્ર દે રહા હૂઁ.

મદ્રાસસે ૭-૧૨-૬૮ કે પત્રમેં લિખા કિ પ્રિય મેરી કમુ ! મૈં સચમેં હી મદ્રાસ હી કે પ્લેનમેં આયા. મુઝે રાત્રિકો માલુમ હુઆ થા. કમુ ! મેરા સ્વાસ્થ્ય બહુત અચ્છા જૈસા લગતા હૈ. મૈં અપને હાથસે રોટી બનાતા હૂઁ. ખૂબ મઝા આતી હૈ. ખાઁસી થોડી શ્રમકે કારણ બઢ ગઇ થી પર અબ ઠીક હૈ. સુરેશ બરાબર ધ્યાન રખતા હૈ.

વેલોરસે ૮-૧૨-૬૮ કે પત્રમેં છબિલભાઈકો લિખા હૈ કિ યહાઁ ટુરિસ્ટ બંગલામેં રહે હૈં. સમય અચ્છા-રોટી બનાતા હૂઁ. બરાબર ખાતા હૂઁ. ગેસ તો હોતા હૈ પર સહન ભી કરના હૈં ન ? દેખો, ખૂબ આનંદસે રહના. મેરી ચિન્તા કરના નહીં. નથવાણીકી નિસ્પૃહ સેવાકી બરાબર યાદ આતી હૈ, આસીષ કહના. રણછોડદાસકા આસીષ.

વેલોરસે ૧૧-૧૨-૬૮ કે પત્રમેં (સુરેશસે) લિખા હૈ કિ આજ ૩ બજેસે મેરી હાલત ફિર ખરાબ હો ગઇ થી દેવાસ જૈસી - બેહોશી ઔર કફમેં ખર્રાહટ. નથવાણીકો આશીર્વાદ.યહાઁ રિઝર્વેશન ન હોનેસે શાયદ જલ્દી ચલા જાઊઁગા. જૈસા ઉત્સાહ તુમ્હારે પાસ રહતા થા વહ અબ નહીં રહતા. દેવકરણભાઇને મેરી કૈસી સેવા કી હૈ ? જબ યાદ આ જાતા હૈ તો હૃદય ગદ્ગદ્ હો જાતા હૈ. ડો. સામાનીકો આશીર્વાદ.

વેલોરસે ૧૨-૧૨-૬૮ કે પત્રમેં મુઝે લિખા હૈ કિ સ્વાસ્થ્ય ઠીક ઠીક. રિઝર્વેશન નહીં મિલા. ઈસ કારણ વેલૂર છોડના પડેગા. ભાવનગરકી ચિન્તા રહતી હોં ઐસા મનમેં લગતા હૈ.

કમુ, સ્વાસ્થ્યકી ગતિ સુધરનેમેં શંકા હૈ. ચિન્તા ન કરના. સબકો આશીષ કહના. રણછોડદાસકા આસીષ.

ઔર ૧૩-૧૨-૬૮ કે પત્રમેં લિખા હ કિ મેરા સ્વાસ્થ્ય ઠીક ઠીક હ. પરિશ્રમ કરતા હૂઁ. હાથસે રોટી બનાતા હૂઁ. ઔર ઘનશ્યામ બનતી મદદ કરતા હૈ.

વેલૂર, બાલાજી લોજસે ૧૩-૧૨-૬૮ કે પત્રમેં ગોટૂકો લિખા :- ચિ. ગોટૂ - સાદર આશીષ.

''ગો-ટૂ'' :- પહલે અપને સ્વાસ્થ્યકે વિષયમેં ન લિખકર તુમારે નામકી વ્યાખ્યા કરેં - વહી ઉત્તમ હોગા. તુમારા નામ હૈ Gotwo. GO + TWO = યાની દો બાર જાઓ. પ્રશ્ન યહ કિ જાવે કહાં ? તો હમ બતાતે હૈં. તુમ જરૂર જાના.

દો બાર સ્નાનગૃહમેં સ્નાન કરને જાના = દો બાર કરના (પ્રાતઃ-સંધ્યા)

દો વક્ત (પ્રાતઃ-સંધ્યા) પ્રણામ કરને જાના.

દો બાર ભોજનકો જાના (પ્રાતઃ-સંધ્યા)

દો બાર પઢને જાના (સ્કૂલ તથા ઘર પર)

દો બાર ફિરને જાના (પ્રાતઃ-સંધ્યા)

દો બાર ભગવાનકી છબીકે પાસ જાના - પ્રણામ કરનેકો.

અબ સમઝે તુમ્હારા નામ. અચ્છા, અબ રોજ કરના. અબ હમારે સ્વાસ્થ્યકા સુનો. પૈર પર સોજા હૈ. ગેસ ભોજનકે બાદ ખૂબ હોતા હૈ, ઘંટે રહતા હૈ. તમામ શક્તિ સમાપ્ત કર દેતા હૈ. જબ પ્રશ્ન કરતા હૂઁ કિ તુમારા નામ ગેસ હૈ ?

વહ કહતા હૈ - ''યસ સર''

મૈંને કહા - મહેરબાની કરકે મુઝે છોડો.

તો કહતા હૈ - નો સર.

મૈંને કહા - ડાકટરકો બુલાઊઁ !

કહતા હૈ - ઓલ રાઈટ.

જબ ડાકટરકી દવા લેતા તબ ચલા જાતા હૈ. તબ મેરે મુઁહસે નિકલતા હૈ - થેંકયૂ.

સબકો આશીષ કહના. અ.સૌ. ભદ્રાકો આ. રણછોડકા આ.

વેલૂર, ૧૬-૧૨-૬૮ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને મુઝે લિખા કિ મેરા સ્વાસ્થ્ય ખરાબ હૈં. નિર્બલતા બઢતી જાતી હૈ. ખૂદ રોટી બનાકે રખતા હૂઁ. બાલાજી લોજમેં હૂઁ.

કમુ, તુમ નારાજ હો ગઇ ઐસા માલૂમ હોતા હૈ. કમુ ! નારાજ નહીં હોના હોં ! સબકો આશીષ. તેરે પત્ર નહીં. રણછોડદાસ.

ગણેશપૂરીસે ૨૨-૧૨-૬૮ કા પત્ર મિલા કિ કમુ ! તૂને બમ્બઇ છોડે ૨૦ દિન હો ગયે ઔર તેરા એક ભી પત્ર નહીં ! કારણ ? તૂઁ સ્વસ્થ તો હૈ ન ? તૂઁ નારાજ નહીં હૈ ? અબ તૂઁ મુઝે પત્ર નહીં લિખેગી ?

મૈંને યહ પત્ર બડ઼ી કઠિનતાસે લિખા હૈ. સ્વાસ્થ્ય બહુત ખરાબ હૈ. સમ્ભવતઃ જ્યાદા સમય તક ન રહેગા. મુઝે યહાઁસે ૨૮ કો વિદિશા જાના પડેગા. વહાઁસે અનંતપુર જાકર પીછે ૩૧ જનવરીમેં સમૂલ વિદાય.

જીવનમેં તુઝે બહુત - બહુત આઘાત વ દુઃખ પહુઁચાયે હૈં. બહુત કટુ ભાષણ વ કઠોરતા તેરે પર હો ગયે હૈં. સાથ નહીં રખનેકા અતિ દુસહ્ય દુઃખ તુઝે સહન કરના પડા હૈ મેરી કમુ ! યે સબ વિધિકી વિચિત્રતા હી હૈ માદ્રી ! મૈં સચ કહતા હૂઁ કિ મુઝે મન મસોસ કર – મનકો દુઃખી કરકે ઐસા કરના પડ રહા હૈ. ઈસસે મૈં સ્વયમ્ કમ દુઃખી નહીં હૂઁ.

કમુ ! ૩૧ જનવરી કે બાદ એક બાર તુઝસે મિલનેકી અતિ તીવ્ર આકાંક્ષા હૈ. યદિ હો સકેગા તો ઈસસે ભી જલ્દી હી મિલૂઁગા. પત્ર અવશ્ય દેના કમુ ! મેરે લિયે તુઝે જો સહન કરના પડતા હૈ ઉસસે મૈં બિલકુલ હી અજ્ઞાત નહીં હૂઁ માદરિયા કુમુદ ! તુમકો એક હી બાત કહના હૈ કિ મિલના જરૂર, મુઝે સંતોષ હોગા.

તૂઁ વિદિશા જરૂર સાથ ચલના કમુ ! દૂર ભી રહના પડેગા ઔર સાથ ભી ચલનેકા હૈ હોં કમુ ! દૈવગતિ. રણછોડદાસ.

ડહાણૂસે ૨૩-૧૨-૬૮ કો મૈં શ્રીગુરુદેવકે દર્શનકો બમ્બઈ પહુઁચી. ૨૭-૧૨-૬૮ કો શ્રીગુરુદેવને ડો. છબીલભાઇકો પત્ર લિખા :- મૈં ગણેશપુરી આયા થા ઔર કલ પંજાબ મૈલસે વિદિશા જાનેકા વિચારતા હૂઁ. તુમને, દેવકરણભાઇને, ડૉ. નથવાણીને જો કર્તવ્યપાલન કિયા ઉસકી મેરે મુઁહસે પ્રશંસા કરના ઠીક નહીં, પર લોકોત્તરમેં તુમ્હારી પ્રશંસા હો યહ આશીર્વાદ પ્રભુ સફલ બનાવેં.

અગડંબગડં બાતેં :- (૧) બમ્બઇસે જાનેકે પશ્ચાત્ ૧૬ દિન તક સાક ન મિલનેસે રોટી, અદરખ-ખજૂરકી ચટનીસે પ્રસન્નતા રહી. (૨) શરીર સત્વહીન હોતા જાતા હૈ ઔર મનમેં સાહસ બઢતા જાતા હૈ. (૩) હુબલીસે સુરેશ વ ઘનશ્યામકો રજા દે દી ઔર આનંદસે ટ્રેનમેં, બસમેં ભ્રમણ કરતા હૂઁ. (૪)

બોલનેકી વ દેખનેકી શક્તિ કમ હોતી જાતી હૈ. ચલનેકી શક્તિકા હ્રાસ હો ગયા હૈં. યહ સબ અગડંબગડંકી બાતેં હૈં. ઈસસે ચિંતા કરના નહીં.

(૫) રોગ :- (૧) ખાઁસી - પ્રાતઃ - સાયં નિત્ય ૧૫ મિનિટસે એક કલાક તક મહેરબાની કર આતી હી રહતી હૈ. પર ધૈર્યકો નહીં સતાતી યહ ઉનકી કૃપા. (૨) ગેસકી પ્રબલતા ચરમસીમા પર હૈ, ભોજનકે પશ્ચાત્ હી ચક્કર આ જાતે હૈં ઔર બેહોશી આદિ સાથમેં લાતે હૈં. મનકો વ્યથિત કરનેકા ખૂબ પ્રયત્ન હોતા હૈ. દેખનેવાલોંકો ત્રાસ હોતા હૈ ઐસા લગતા હૈ. મન પ્રસન્ન હૈ. (૩) કભી કભી ઉલટી ભી ગેસકો સહયોગ દેતી હૈં. ઉનકે કારણ હૃદયમેં દુઃખાવા હો તો આશ્ચર્ય ક્યા ? (૪) વજન જ્યાદા નહીં ઘટા, કેવલ ૧૬ દિનમેં ૧ રતલ. (૫) શ્વાસ બરાબર ચાલુ હી રહતા હૈ. (૬) ગેસ જબ ઉડકાર (ડકારી) આતી હૈ તબ ખૂબ-વેદના અર્ધમિનિટ તક રહતી હૈ. (૭) જબ ડકાર આને પર દર્દ નહીં હોતા, તબ ગેસ કા પાચન હો ગયા ઐસા માનના પડતા હૈ, ઔર ભૂખ લગતી હૈ. (૮) આઁખોકી શક્તિ ક્ષીણ હો ગઇ હૈ. રણછોડદાસકા આ.

(૧) તત્ત્વકો પહુઁચનેકે લિયે સબ અનુમાન હૈં. કૈસા હૈ વહ ? તો જાનેં તબ હી પત્તા પડે.

(૨) ગુરુદેવમેં પૂર્ણનિષ્ઠા યોગકી ચાવી હૈ.

(૩) જબ ભક્ત મિટતા હૈ તબ ભગવાન ભક્તકે હોતે હૈં.

(૪) જીવન સંઘર્ષમય હૈ, ઉસમેં શાંતિસે સહન કરેં તો માર્ગ નિકલતા હૈ.

(૫) જબ ચિત્તમેં વિક્ષેપ રહેં તબ હરિસ્મરણ કરના.

પ્રદૂષણ

આર્ય સંસ્કૃતિને જલ, પહાડ, વનસ્પતિ, વૃક્ષ, નદી, ગાય, બૈલ, ઘોડે, કુત્તે, કૌએ, મછલી આદિ પશુપક્ષિયોંકો ભી અપને જીવનકે આધારકે અંગ માને હૈં; ઔર ઉનકે પ્રતિ મનુષ્યકા કર્તવ્ય માના હૈં કિ ઉનકો પ્રતિકૂલ હો ઐસા નહીં કરના બલ્કિ ઉનકે અનુકૂલ કરનેકી સાવધાની રખના. ઉન્હેં દૂષિત નહીં કરતે થે.

જીવસૃષ્ટિકો જીવિત રખનેવાલે પ્રકાશ, બરસાત, વાયુ આદિકે દેનેવાલે સૂર્ય, ચંદ્ર, મેઘ, વરુણ, અગ્નિ આદિકો પૂજ્ય માને હૈં. ઉન તત્ત્વોંકે ઉપકારકે પ્રતિ કૃતજ્ઞતા રખકર ઉનકી હમ પૂજા કરતે થે.

આજ ઈતને સુવિધાપૂર્ણ ઉપકરણોંકે પ્રાપ્ત હોને પર ભી મનુષ્ય દુઃખી હૈ ઈતના હી નહીં બલ્કિ જ્યાદા દુઃખી હોતા જાતા હૈ. કારણ, સ્વાર્થબુદ્ધિકી પુષ્ટિ હો ગઈ હૈ, વાસના બઢ ગઈ હૈ.

હોના તો યહ ચાહિયે કિ વૈજ્ઞાનિક સિદ્ધિ ઔર સુવિધાઓંકે સાથ સાથ હી માનવતા અર્થાત્ સદાચારકી અમૃતવલ્લી મિલાઈ જડપદાર્થોકી વાસનાકે સ્થાન પર આત્મતત્ત્વકા અનુસંધાન બઢાયા જાય તો યહ મૃત્યુલોક હી સ્વર્ગસે બઢકર હો જાય - મનુષ્ય દેવતાઓંસે ભી બઢકર સુખ આનંદકા અધિકારી હો જાય.

ગુજરી (તા.....) ઈન્દૌરસે જમનાદાસભાઈ પટેલ નિયમાનુસાર દર્શનકો આયે. ટપાલ, અખબાર તાર લાયે થે.સમાજકે ઉપરકા અગ્રલેખ (સામાજિક લેખ) દેખકર શ્રીગુરુદેવને કહા કિ –

અધ્યાત્મવાદકા અસ્તિત્વ ભી અનાદિ-અનંત હૈ. પહલે ભી ઈતને હી વાદ થે. આજ ભી વાદ હી વાદ હ. સબ વાદ કે વિષયમેં હાથીકા કવિત કહા

પાઁવ જિન ગહયો સો તૌ કહત હૈ ઊખર સો ।
પુચ્છ જિન ગહયો તિન લાબસો સુનાયો હૈં ॥

સૂંડ જિન ગહિ તિન ડગલેકી બાંહ કહી ।
દંત જિન ગહયો તિન મસૂર દિકાયો હૈં ॥

કાન જિન ગહયો તિન સૂપ સો બનાય કહયો ।
પીઠ જિન ગહી તિન બિટોરા બતાયો હૈ ॥

જૈસા હૈ તૈસે હી તાહિ સુંદર સુઅક્ષી જાને ।
આંધરેને હાથી દેખિ ઝગરો મચાયો હૈ ॥

(ઊખરસો = ગન્ના જૈસા; લાબસો = સર્પ યા દોરી જૈસો; મૂસર = મૂશલ; બિટારો = કંડેકા ઢેર)

કુછ અંધી વ્યકિતઓંકે આગે એક હાથી ખડા રખ દિયા, ઔર ઉનકો આદેશ દિયા ગયા કિ આપ સબ હાથીકે પાસ જાકર બતાઓ કિ હાથી કૈસા હોતા હૈ ? આદેશકા પાલન હુઆ, સબને અપના-અપના અનુભવકા વર્ણન કિયા.

ઉનમેંસે જિસ વ્યકિતકો હાથીકા પાઁવ પકડનેમેં આયા, ઉસને બતાયા કિ હાથી, ગન્ના યા સ્તંભ જૈસા હૈ. દૂસરેકો પૂઁછ હાથમેં આઇ વહ બતાતા હૈ કિ હાથી સર્પ યા રસ્સી જૈસા હૈ. તીસરી વ્યકિતકો સૂંઢ પકડનેમેં આઈ, તો વહ બોલા કિ હાથી ડગલેકી બાઁહ જૈસા લગતા હૈ. જિસ વ્યકિતકો કાન પકડનેમેં આયા - ઉસને કહા કિ હાથી તો સૂપ(સૂપડા) જૈસા લગતા હૈ. પાઁચવે આદમીને હાથીકે દાંત પકડે ઔર બોલા કિ હાથી મૂસલ જૈસા હી હૈ. બાદમેં આનેવાલી વ્યકિતકે હાથ - હાથીકી પીઠ પર લગા તો ચિલ્લાને લગા કિ હાથી તો કંડેકા (છાણા)ઢેર જૈસા હૈ; તો આખિરમેં એક વ્યકિતકે હાથ હાથીકે પેટ (ઉદર) પર લગા તો, વહ બોલ ઉઠા કિ મેરી બાત આપ સબ સુનો ! હાથી તો ઢોલ જૈસા હૈ, આપ કયોં ગલત બતાતે હોં ?

ઈસ પ્રકાર સબ અંધે અપની-અપની પ્રતીતિ પર ડટે રહે ઔર સબ અપની બાત હી સત્ય હૈ કા દાવા કરતે હૈં - તો આપસમેં ઝગડા શુરૂ હો ગયા.

યે સબ લોગ ઐસે તો સત્ય બાત કરતે હૈં, કયોંકિ હરેકકા અપના અનુભવ થા તો સત્ય હી, પરંતુ યે સબકે આંશિક અનુભવ થે. પૂર્ણ યાનિ હાથીકા સમ્યક્ - સમગ્રતાકા અનુભવ નહીં હૈ. અસલમેં સંપૂર્ણ હાથીકા વર્ણન તો આંખોવાલા પુરૂષ – જિસકી આંખે દેખ સકતી હૈ વહી કર સકતા હૈ - વહી બતા સકતા હૈ કિ સહીમેં હાથી કૈસા હોતા હૈ. પૈર, સૂંઢ, દાંત, કાન, પૂંછ, પેટ, આંખે..... આદિ સબ મિલકર હાથી કા સ્વરૂપ બનતા હૈ - અર્થાત્ યે સબકા એક સાથ હોના હી પૂર્ણ શરીર કહા જાતા હૈ. લેકિન અંધે - યાની અજ્ઞાની લોગ ઉનકી ભી ન સુનેંગે, ન માનેંગે ઔર ઝગડા બના રહતા હૈ.

ઠીક ઉસી પ્રકાર ભગવાન યા બ્રહ્મકે વિષયમેં સમાજમેં ગલત ભ્રમકા હી અનુમોદન હો રહા હૈ. માનસિકતા ઔર રુચિકે અનુસાર વ્યક્તિગત સાધના ભિન્ન હો સકતી હૈ, ઔર લગનસે કરનેસે સાધનામાત્ર કુછ ન કુછ અનુભવ કરાતી હૈ. લેકિન યે સબ આંશિક હૈ. પૂર્ણતઃ ઈશ્વર યા બ્રહ્મ કૈસે હૈં, યહ કોઈ નહીં બતા સકતા. ક્યોંકિ વે તો નેતિ-નેતિ હૈ !

ફિર ભી જૈસે અપૂર્ણ કુંભ જ્યાદા આવાજ કરતા હૈ, વૈસે હી કઇ લોગ અપને મત-માન્યતા-સમ્પ્રદાયકો હી શ્રેષ્ઠ પ્રસ્તુત કરતે રહતે હૈં. સાથ હી દૂસરેકે સિદ્ધાંતકો - અનુભવકો નિકૃષ્ટ બનાનેકી ચેષ્ટા કરને લગતે હૈં. પરિણામમેં આજ ભગવાનકે વિષયમેં ભી લોગ ઝગડતે રહતે હૈં, ઔર સમાજમેં વૈમનસ્ય ઔર ફૂટ ઉત્પન્ન હો ગયે હૈં. ઈસકી ચિંતા સ્વાર્થવશ કિસીકો નહીં હૈ. સહીમેં તો આંખોવાલા (જ્ઞાની) બ્રહ્મનિષ્ઠ-સમ્યક્દર્શી તો કવચિત્ - વિરલે હી કોઇ હોતા હૈ.

ભગવાનકે વિષયમેં ભી લોગ ઝઘડતે હૈં

જો તત્ત્વજિજ્ઞાસુ હૈ વહ વાદ વ સંપ્રદાયકો કભી સંકુચિત નહીં બનાતા હૈ. કોઇ સંપ્રદાયકે કોઇ આચાર્યને ભગવદ્ તત્ત્વકો એક દેશીય અર્થાત્ મર્યાદિત નહીં કહા હૈ. કિસી સંપ્રદાયકો સીમિત વિચારોમેં અપની મર્યાદિત બુદ્ધિમેં ઢાલનેકી ચેષ્ટા અનાધિકાર ચેષ્ટા હૈ. ઔર ઈસસે મૂલ આચાર્યકા અપમાન હોતા હૈ.

જબ ભી વાદકા હલ્કા સુનનેમેં - પઢનમેં આતા હૈ તબ બહુત સાલ પહલે કી બાત યાદ આ જાતી હૈ. પહલે ભ્રમણ કરતે વક્ત પુષ્કર સે ઊપર હોતા હોતા મૈં કચ્છ આતા થા. માંડવીસે નૌ-દસ મિલ પર મજલ નામકે ગામમેં મૈં ઠહરતા થા. વહાઁ પિતામ્બરદાસ નામકે બ્રાહ્મણ પવિત્ર વ સંતસેવાનુરાગી થે. દૂસરે એક વ્હોરા ખોજાભાઈ થે. ઉનકા નામ સ્મરણમેં નહીં રહા હૈ. પરન્તુ ખોજાભાઈ બડે હી વિચક્ષણ વ સત્સંગી થે. ભાવનગરકે થે. ઉન્હોંને 'ચંદ્રોદય' વ 'પંચદશી' કે ઊપર ટીકા લિખી હૈં. તીસરે એક લોહાણા ગૃહસ્થ થે. ખજૂરકે વ્યાપારી થે. ઉનકા ભી નામ ભૂલ ગયા હૂઁ.

મૈં જબ જાઉઁ તબ તીનોં મેરે પાસ બરાબર આતે થે. ખૂબ સત્સંગ હોતા રહતા થા. કઇ પ્રશ્નોત્તર હોતે થે. તીનોં સાધક થે. સાધનાકે બારેમેં, સિદ્ધાંતોકે બારેમેં, ધર્મવિધિકે બારેમેં ચર્ચા હોતી થી. બસ ! ઔર કુછ નહીં. બાપુ ! પૈસાકા અભાવ હૈ, બાપુ ! કોર્ટમેં જીત હો, બાપુ ! રોગસે પરેશાન હૂઁ, મહારાજજી પુત્રકા અભાવ હૈ ઐસા કભી ભી કોઈ નહીં કહતે થે.

ખજૂરકા વ્યાપારી વિશિષ્ઠાદ્વૈતી થા ઔર ઉસીકે અનુસાર સાધન વ્રત. ઈત્યાદિ કરતે થે. પિતાજી બરદાસજી કર્મકાંડ, વિધિ-વિધાન હોમ-હવન તર્પણ ઈત્યાદિકે જાનકર થે.

એક બાર ચર્ચામેં ખજૂરકે વ્યાપારીને 'વિચાર સાગર' કે બારેમેં શંકાયે બતાઇ. મૈં ઉસકા સમાધાન કરનેકો બોલ હી રહા થા કિ ઇતનેમેં તો પિતામ્બરદાસજી ભડક ઉઠે કિ તુમકો ઔર વિચાર સાગરકો કયા લેના દેના ! તુમ તો વિશિષ્ઠાદ્વૈતી હો. તુમને વિચાર સાગર હાથમેં હી કયોં લિયા ? જવાબમેં ખજૂરકે વ્યાપારીને જો કહા ઉસસે મેરે હૃદયમેં યહ ઘટના જમ ગઇ હૈ. ઉન્હોંને ખૂબ શાંતિસે કહા કિ પિતામ્બર મહારાજ ! (મૈં) વિશિષ્ઠાદ્વૈતી હૂઁ તો ઈસકા કયા અર્થ સમઝતે હૈં આપ ? સુનિયે મહારાજ ! વિશિષ્ઠાદ્વૈત કોઇ સીમિત વાદ નહીં હૈ, વહ તો સમન્વયવાદ હૈ.

યવનોં પશ્ચિમકા નાક – મૂઁહ દબાયેગા

યવનોંકા દબાવ પશ્ચિમકે દેશોંકે નાક-મૂઁહ દબા દેગા ઔર ઉન દેશોંકે મુઁહ ફટ જાયેંગે. આજ તક યૂરોપ-અમેરિકા આદિ દેશોંને અવિકસિત દેશોંકે કચ્ચે માલ-સામગ્રીકા સૌદા કરકે ઉન દેશોંકો સહાયતા કરનેકા સ્વાંગ બના રખા હૈ. કચ્ચા માલ બહુત કમ દામસે લેતે હૈં. હમારે હી કચ્ચે માલસે ઔષધિયાઁ, મશીનરી, ઈત્યાદિ તૈયાર કરકે ઉનકા ચૌગુનાસે ભી જયાદા દામ હમસે લેકર હમેં હમારા હી માલ ખરીદનેકે લિયે મજબૂર કરતે હૈ.

પરન્તુ યહ સમય અબ નિકટ આ રહા હૈ જબ કિ યવન દેશવાલે ઈસકા વિરોધ કરેંગે. ઔર પશ્ચિમકે દેશોં પર દબાવ ડાલકર તૈયાર માલ કમ

વ્યાજબી દામસે દેનેકે લિયે બાધ્ય કરેંગે. યવન પ્રદેશમેં તેલ ખનિજ હૈં. ઉસકે લિયે પશ્ચિમ કે દેશોં પર દબાવ ડાલતે રહેંગે ઔર નાક-મુઁહ દબાકર મુઁહ ખુલા કર દેંગે. (આજ યહ બાતકા સત્ય વિશ્વકે સામને પ્રત્યક્ષ હુઆ હૈ.)

તૈયાર માલકા દામ બહુત અધિક લેકર ભારત જૈસે ગરીબ દેશોંકે આર્થિક આયોજન અસ્ત-વ્યસ્ત કર દેતે હૈં. ઈસલિયે પરદેશી ચીજવસ્તુકા ઉપયોગ જહાઁ તક હો સકે વહાઁ તક હમકો બિલકુલ છોડ દેના ચાહિયે. દેશકા ઉત્પન્ન હી ઉપયોગમેં લેનેકી પ્રતિજ્ઞા કરની ચાહિયે. ઔષધિયાઁ, મશીનરી જૈસી ચીજેં જો ભારતમેં ન બનતી હો ઔર અત્યંત ઉપયોગી હોં વૈસી ચીજોંકો હી ભારતમેં આને દેના ચાહિયે ઐસી રાજનીતિ ઔર અર્થનીતિ - રાષ્ટ્રિયતા ઔર ઉન્નતિ બઢા દેંગી.

તુમ તો માનેગી નહીં

શ્રીગુરુદેવને વિદિશા નેત્રયજ્ઞમેં નહીં આનેકી આજ્ઞા દી થી. લેકિન આજ (તો) કહા :- કુમુ ! તેરી ટિકિટ ભી સાથમેં મઁગવા લી હૈ. હમ સબ સાથમેં હી જાયેંગે ટ્રેનસે. વિદિશામેં તૂઁ ધૈર્ય વ સહનશીલતા રખના કમુ !

સુનહુ કુમુદિની યહ સર નહીં, જા બિચ બિકસી સાનંદ ।
યહ તો કીચડકા ગઢ્ઢા કુમ્હલાઓ સહ દ્વન્દ ॥

સુનલો કુમુદ ! યહ (વર્તમાન પરિસ્થિતિ, વાતાવરણ) સરોવર ઐસા (અનુકૂલ) નહીં હૈ કિ જિસમેં (ઐસે કલુષિત વાતાવરણકે બિચ) તુમ નિર્દ્વન્દ્વતાસે ખિલ સકો. (અર્થાત્) તુમ્હારા વિકાસ નહીં હો સકતા). કયોંકિ યહ તો (રાગ-દ્વેષ આદિ રૂપ) કીચડસે ભરા ગઢ્ઢા હૈ (આસપાસમેં ઈર્ષા, દ્વેષ ભરા હૈ). જિસમેં તુમારા દોનો બિગડેગા (ઈસલિયે છોડો ઈસ વાતાવરણકો).

જબ તક ઝકોરેં લગેંગે તબ તક કુમ્હલનેકા હૈ. જબ ઝકોરે નહીં લગેંગે તબ ફિર ખીલનેકા હૈ, ઔર વહ ભી પૂરા. ખૂબ પ્રસન્નતા રહેગી.

સન્ ૫૬ મેં વરતેજમેં બિરાજે થે - તબ યહ દોહા શ્રીગુરુદેવને લિખા થા. ઈતને સાલકે બાદ આજ પહલી બાર આપને અક્ષરશઃ કહા.

હમ ટ્રેનસે વિદિશા જા રહે થે. શામકો શ્રીગુરુદેવને દૂધકા થર્મોસ યાદ કિયા. લૌટા માઁગા. ઉસમેં મિસરી ડાલી. ફિર કોફીકા ડિબ્બા માઁગા ઔર દો ચમચ કોફી ડાલી. થર્મોસમેંસે થોડા દૂધ ડાલનેકો કહા. કોફી ઔર મિસરી દૂધમેં ખૂબ ઘોંટી. પશ્ચાત્ પૂરા લૌટા દૂધસે ભર લિયા.

મુઝે કહા :- કમુ ! લાઓ તેરા ગિલાસ. કોફી પીઓ.

મૈં :- જી, મૈં કોફી નહીં પીતી હૂઁ.

શ્રીગુરુદેવ :- કબસે નહીં પીતી હૈં ?

મૈં :- બદ્રીનાથકી યાત્રામેં છોડ દી તબસે.

શ્રીગુરુદેવ :- તુમને કોફી નિરર્થક છોડી હૈ કુમુદ ! તુમ્હેં પેચિશ કી શિકાયત રહતી હૈ. ઉસકે લિયે અચ્છા ઔષધ હૈ. તુમકો લેના ચાહિયે.

મૈં :- જી નહીં, અબ છોડી હૈ તો અચ્છા હૈ.

શ્રીગુરુદેવ :- તુમ તો માનેગી નહીં. હઠી હો ન ! પાર્વતી, દમુ, તુમ અપના અપના ગિલાસ લાઓ.

પરિશિષ્ટ – ૧૯૬૮

(૧) શ્રીગુરુદેવ પર શ્રદ્ધા

સન્ ૧૯૬૮ મેં પુષ્કર નિવાસી વિપ્ર રાધાકિશનકે પિતાજીને રાધાકિશનકે પુત્ર પુષ્કરનારાયણકો યજ્ઞોપવિત સંસ્કાર કરનેકે લિયે ફાલ્ગુન માસમેં કહા કિ મેરે ગુરુદેવ શ્રીવિરરાઘવાચાર્યજી આયે હુએ હૈં ઉનસે જનેઊ કંઠી દિલા દો. યહ બાત શ્રી હરિભાઈ નથવાણીકી પત્ની ભાગીરથી માતાજી (માઁ) કે પાસ રામકુટીરમેં હુઈ તબ રાધાકિશનને કહા કિ મૈં મેરે ગુરુદેવ શ્રીરણછોડદાસજી મહારાજ કે હાથસે જનેઊ-કંઠી પુષ્કરનારાયણકો દિલાઊઁગા.

તબ માતાજીને કહા કિ શ્રીગુરુદેવકી તબીયત (સ્વાસ્થ્ય) પ્રસન્ન નહીં હૈ, વો અભી પુષ્કર નહીં આયેંગે. તબ રાધાકિશનને કહા કિ જનેઊકા મૂહર્ત વૈશાખ સુદી દશમીકા હૈ. અગર શ્રીગુરુદેવકી મેરેપર કૃપા હોંયગી તો

શ્રીગુરુદેવ જરૂર પધારેંગે ! ઈસ પ્રકાર બાત નિશ્ચિત્ હો ગઈ તબ વૈશાખ સુદી અષ્ટમી કો શામ આઠ બજે હમ 'રામકુટી' મેં હી થે - ઉસી સમય શ્રીગુરુદેવ મોટરસે પધારેં, હમને પ્રણામ કિયા.

તબ શ્રીગુરુદેવને પૂછા કિ પુષ્કરનારાયણકી જનેઊ કબ હૈ ? તબ હમ પ્રસન્ન હુએ ઔર કહા - આપ અન્તર્યામિ હૈ. શ્રીગુરુદેવને કહા - "ઘરમેં તુમ સબ ઈન્તઝામ કરો." તબ મૈંને સબ ઈન્તઝામ કિયા ઔર દશમીકે રોજ સુબહ શ્રીગુરુદેવકે સાથ હરિભાઈ, માતાજી, કૃષ્ણાબહન, રમાબહન, કસ્તુરી માઁ વગૈરહ સબ હી ઘર પર પધારેં ઔર ખૂબ ધૂમ-ધામસે જનેઊ-કંઠીકા પ્રસંગ સંપન્ન હુઆ."

શ્રીગુરુદેવ :- ક્યા રસોઈ બનાઇ હૈં ? (યહ કહતે) શ્રીગુરુદેવ રસોઇઘરમેં પધારેં. યહ સબ બ્રાહ્મણકો ભોજન કરાઓ. ઉસ સમય કરીબ ૩૦૦ બ્રાહ્મણ થે. રસોઇ કુલ પચ્ચાસ આદમી કી બનવાઇ થી. લેકિન શ્રીગુરુદેવકી આજ્ઞાકો માનના જરૂરી થા.

રાધાકિશનને અપની પત્નીસે કહા કિ ગુરુદેવકી આજ્ઞા માનની ચાહિયે ઔર બજારસે મિઠાઇ ખરીદકર લે આઇએ. તબ પત્નીને કહા - મેરે પાસ રૂપયા નહીં હૈં. તબ દાગીના (ગહના) લેકર બાજારમેં મિઠાઇયાઁ ખરીદનેકો ચલે, તો દરવાજે પર શ્રીગુરુદેવ ખડે હૈં - ઔર કહા - કિ કહાઁ જાતે હોં ? ઈન સબ બ્રાહ્મણકોંકો ભોજન કરાયે બિના ઘરસે બાહર નહીં જાના; મૈં યહાઁ હી ખડા હૂઁ.

તબ ભોજન કરાના ચાલૂ કિયા. સબ બ્રાહ્મણને ભોજન કિયા ઔર ફિર ભી સામાન ઐસાકા ઐસા હી બચ ગયા. (તબ સબ પ્રસન્ન હો ગયે. શ્રીગુરુદેવકો માલા પહનાના શુરુ હો ગયા.) તબ માતાજીને રાધાકિશનકી પીઠ ઠોકકર કહા - તુમ્હારી શ્રદ્ધા શ્રીગુરુદેવ પર બહુત હૈ. (જામનગર કાષ્ઠમૌન પર રાધાકિશનજી આયે થે, દીક્ષાકી પ્રાર્થના કી થી. તબ કહા થા કિ પુષ્કર આઊઁગા તબ દૂઁગા. બાદમેં શ્રીગુરુદેવને રાધાકિશન ઔર મેનાકો વિધિવત્ દીક્ષા દી.)

(૨) કર્મ અર્પણ હોતા હૈ, ભસ્મ નહીં.

જો કાર્ય કરના હો સો કર્તવ્ય ઔર સેવાભાવસે હી કરના. કર્તાપન કી ભાવના ન રખનેસે કાર્ય જરૂર સિદ્ધ હોગા. કાર્યમેં ભૂલ હો જાને પર ભી અગર કર્તાપન કા ભાવ ન હોવે તો સેવા ઔર ફરજ માનકે કિયે હુએ કાર્યમેં જો ભૂલ હુઇ સો શુભહેતુ અર્થ હી હોગી.

મૈં કર્મ કરતા નહીં હૂઁ. કર્મ કરના મેરા કર્તવ્ય હૈ યહ ભાવના રખો. કર્મકો યા અકર્મકો ભગવાનકો સમર્પણ કરતે જાઓ. કર્મ અર્પણ હોતા હૈ, ભસ્મ નહીં, તબ ભગવાન સાકાર હોતે હૈં.

હર કાર્ય પ્રભુપ્રેરિત હૈં ઔર ગુરુદેવકી કૃપાસે હો રહા હૈ - યહ ભાવકા સતત સ્મરણ રખો. સુખદુ:ખમેં પ્રેરક ગુરુદેવ ઔર ઈશ્વર હી હૈં જો માર્ગદર્શન કરેંગે. અસમંજસમેં પડ જાને પર પ્રભુ રામ હી સહાયક હોંગે - જબ કોઇ કામ ન આવેગા.

ઇશ્વર અનુગ્રહ, ગુરુદેવકી કૃપા ઔર શુભ સંસ્કારોંકા ઉદય હોતા હૈ તબ હી મનુષ્ય કુછ કરનેમેં સમર્થ બનતા હૈ - તબ તક નહીં. મનુષ્ય કર્મ કરનેમેં સ્વતંત્ર હૈ - સત્સંગ, પરોપકાર, વૈરાગ્ય ઔર ભજન. મનુષ્યકી માનવતા ઈસીમેં સફલ હૈ. ઈસકા પરિપાક હૈ ભગવત્ ધામકી પ્રાપ્તિ. મોક્ષકા યહી શાશ્વત્ સનાતન માર્ગ હૈ.

પ્રશ્ન :- કર્મફલ ભોગના હી પડતા હૈ, તો ભજન કરનેસે કયા લાભ ?

શ્રીગુરુદેવ :- શ્રીમાનસજીમેં ગુરુ વશિષ્ઠજીકે લિયે કહા હૈ **"સો ગોંસાઇ વિધિગતિ જેહિ છેકી । સકઇ કો ટારી ટેક જો ટેકી ॥"** પહલે સૂર્યકુલકી લગ્નવિધિમેં સાત ભાઁવર કરાઇ જાતી થી. રઘુરાજા કે ભાગ્યમેં લિખા થા કી એક સાથ સાત ભાઁવર ફિરેંગે ઔર તત્કાલ હી મૃત્યુકા યોગ હૈ. ઈસલિયે ગુરુદેવ વશિષ્ઠજી મહારાજને ખૂબ સોચ સમઝકર કુલપ્રથામેં પરિવર્તન કરા દિયા. ઉન્હોંને પહલે તો ચાર ભાઁવરકી વિધિ સંપન્ન કરાઇ. એક સાથ સાત ભાઁવર હુઇ નહીં - તો વિધિકા લિખા હુઆ ફલિત હો નહીં પાયા...

જો જ્ઞાનકી ઉપેક્ષા કરકે માત્ર કર્મકા સેવન કરતે હૈં વે ગહરે અંધકારમેં પ્રવેશ કરતે હૈં. ઔર જો નિષ્કામ કર્મકી ઉપેક્ષા કરકે કેવલ જ્ઞાનમેં રમતે હૈં વે ઉસસે ભી અધિક અંધકારકો પ્રાપ્ત હોતે હૈં (ઈશોપનિષદ-૯). અર્થાત્ ભજન કરનેસે કર્મમેં નિષ્કામતા આતી હૈ - કર્મ બંધન નહીં કરતા.

(૩) તુમ શુદ્ધ ચૈતન્ય હો

મનુષ્યકો યહ વિચાર નહીં આતા હૈ કિ એક દિન મૈં નહીં રહૂઁગા - અથવા પહલે મૈં નહીં થા. અપને અભાવકે બારેમેં આત્માકી ઓરસે ઉસે કભી સમર્થન નહીં મિલતા. હાડમાંસકે પીંજરેકા મોહ છોડકર મૈં કૌન હૂઁ યહ વિચારો.

તુમ શુદ્ધ ચૈતન્ય હો - સોચો કયા હો ? યહ જગત ભગવાનકા બનાયા હુઆ બગીચા હૈ. ઈસસે નિર્દ્વન્દ્વ હોકર આનંદ કરો. ઈસ બગીચેમેં અલગ-અલગ ફૂલ દિખનેમેં આતે હૈં. ઈસમેં (બગીચેમેં) કોઇ પશ્ચિમકી ઓર હિલ રહે હૈં - કોઇ પૂર્વ તો કોઇ ઉત્તર - દક્ષિણ ! ઈસી પર વિચાર મત કરો. ભગવાનને તુમ્હારે લિયે આનંદ કરનેકો હી યહ બગીચા બનાયા હૈ.

ખાઓ, પીઓ, જાગો, બૈઠો, ખડે રહો, પર દિનમેં કમસે કમ એક બાત ન ભૂલો કિ યહ શરીરકા નાશ નિશ્ચિત્ હૈ. ઈસલિયે ભજન ભી ખૂબ કરો.

(૪) ચૈતન્ય પઁચભૂતોંકા પરિણામ નહીં હૈ

ચૈતન્યકો પંચમહાભૂતોંકા પરિણામ માનને પર યહ આપત્તિ હોતી હૈ કિ ઈન ભૂતોંમે અલગ અલગ ચૈતન્ય નહીં હૈ. ઈસલિયે ઈનકે સમુદાયમેં ભી ચૈત નહીં હો સકતા.

ઈસકે માનનેવાલે કહ સકતે હૈં કિ કત્થા, ચૂના ઔર પાન - ઈનમેં અલગ અલગ કિસીમેં લાલ રંગ નહીં હૈં કિન્તુ ઈનકે સંયોગસે લાલ રંગ ઉત્પન્ન હો જાતા હૈ.

ગુલાબકે બીજમેં ગુલાબકે અંકુર, નાલ, સ્કન્ધ, શાખા-પ્રશાખા, પત્ર, પુષ્પ, કાંટે, બીજ ઔર સુગંધકો ઉત્પન્ન કરનેકી શક્તિ હૈ.

ઉસી તરહ માતાપિતાકે રજવીર્યમેં હી શરીર, જ્ઞાનેન્દ્રિયાઁ; મન-બુદ્ધિ-પ્રાણ ઔર ચૈતન્યકો ઉત્પન્ન કરનેકી શક્તિ હૈ. અતઃ પૃથક ચૈતન્ય આત્માકે માનનેકી કોઇ આવશ્યકતા નહીં હૈ.

કિંતુ, ઈસકા ઉત્તર હૈ કિ ઐસા માનનેસે 'કૃતહાનિ' ઔર 'અકૃતાભ્યાગમ' દોષ પ્રસક્ત હોંગે.

રજવીર્યસે હી નવીન ચૈતન્યકી ઉત્પત્તિ માનને પર ઉત્પન્ન હોનેવાલા વ્યક્તિ જન્મસે હી જો સુખ-દુઃખ ભોગતા હૈ તો ઉન સુખ-દુખોં કા કારણ કયા હૈ ? યદિ આત્મા નવીન ઉત્પન્ન હુઆ હૈ, ઉસને પહલે કોઇ કાર્ય કિયા નહીં હૈ - તો બિના કિયે કર્મોકિ વહ કિનકા ફલ ભોગતા હૈ ? ઈસીકો અકૃતાભ્યાગમ કહતે હૈં.

ઈસી તરહ સ્થાયી ચૈતન્યકી સત્તા સ્વીકાર કિયે બિના જબ આત્મા શરીરકે સાથ મર જાયેગા ઔર જલ જાયેગા તો ઈસ શરીરરૂપી આત્માને જીવનપર્યંત જો અચ્છે-બૂરે કર્મ કિયે, ઉનકા ફલ ભોગનેવાલા કોઇ દૂસરા રહ નહીં જાયેગા. ઈસકો કૃતહાનિ દોષ કહતે હૈં.

મૃત્યુકે બાદ આત્મા અવશ્ય રહતા હૈ. કિયે હુએ કર્મોંકા ફલ કર્તાકો અવશ્ય મિલતા હૈ. ઈસ લોકમેં ભી મિલતા હૈ - ઔર કુછ ફલ પરલોકમેં ભી મિલતા હૈ. યોગસૂત્રમેં મહર્ષિ પતંજલિ કહતે હૈં

"કલેશમૂલઃ કર્માશયો દ્રષ્ટાદ્રષ્ટજન્મ વેદનીયઃ" (સાધન :૧૨)

''કલેશ = અવિદ્યા; અસ્મિતા (અહંભાવ), રાગ-દ્વેષ ઔર અભિનિવેષ (મૃત્યુભય) જિનકી જડ હૈં, વે કર્માશય (કર્મોંકી વાસનાયેં) વર્તમાન અથવા આગેકે જન્મોમેં ભોગે જા સકતે હૈં.'' ઉસ વાસનાઓંકા ફલ કિસ રૂપમેં મિલતા હૈં ? **"સતિ, મૂલે તદ્વિપાકો જાત્યાયુર્ભોગઃ"** = કલેશરૂપી કારણ કે રહતે હુએ ઉન વાસનાઓંકા ફલ જાતિ (યોનિ), આયુ (જીવનકી અવધિ) ઔર ભોગ (સુખ-દુઃખ) હોતે હૈં.

શરીરકી તરહ આત્માકા પરિવર્તન નહીં હોતા હૈ. ઈસીલિયે ૧૦-૨૦ સાલકે પહલેકી બાતકા સ્મરણ રહતા હૈ. અનુભવ કરનેવાલા ઔર સ્મરણ કરનેવાલા દો વ્યકિત નહીં. બલ્કિ એક હી વ્યકિત હૈ. ઈસસે આત્માકી નિત્યતા સિદ્ધ હોતી હૈ.

(૫) જનસેવા ઔર દાન

સેવા કરની હૈ તો ચાર બાતેં ધ્યાનમેં રખો. (૧) ભારતીય કૌન ? અમુક નહીં કરેં સો ભારતીય નહીં. પ્રોત્સાહન દેશાભિમાનકી જાગૃતિકો દેવેં, ધાર્મિક જાગૃતિકો પ્રોત્સાહન દેવેં. (૨) રાષ્ટ્રકે દોષ નિકાલો - દરિદ્રતા, નિરક્ષરતા, તબીબી રાહત, રાજસ્વ (રાષ્ટ્રકે કર) હલકા કરો (૩) ધર્માચાર્યોંકો સમજાના કિ લોગોંકા સબ દ્રવ્ય રાજ્યમેં પ્રજાકલ્યાણાર્થ હ. ધર્મકો અર્થસંચયકેં લિયે બના દિયા હૈ, યહ ઠીક નહીં હૈ. અર્થાત્ જનકલ્યાણાર્થ ઉપયોગમેં શીઘ્રતાસે લેના ચાહિયે. વ્યકિતગત પૈસા પાકર ઉત્તમ દાનસંસ્થા ન બનેં, ઈસલિયે યથાશક્તિ મંદિરમેં દાન દેનેકી પ્રથા હૈ - ન કિ સંચયકે લિયે. (૪) ઈન કાર્યકે લિયે એક દલ બનાઓ.

દેશકી જાગૃતિ ધર્મસે હો સકેગી. સાધન, દ્રવ્ય, હોસ્પિટલ, અક્ષરદાન (શિક્ષા = શિક્ષણ), સાધુતા, અન્નદાન, વસ્ત્રદાન, સંગઠન અનિવાર્ય હૈં. એક ઈશ્વર ભાવકા પ્રતિપાદન કરના. ભાવનામેં કોઈ સ્વાર્થ નહીં હોના ચાહિયે.

સચ્ચી સેવાસે અધિકાર પ્રાપ્ત હોતા હૈ. ઉત્તમ સેવા સાધન યાની (ભજન), મધ્યમ શરીરસે કી સેવા, કનિષ્ટ પૈસેકી. વિશ્વભગવાનકી સેવાકા બરાબર લાભ લેના હી ચાહિયે. ભગવાન અવ્યકત હોતે જનસ્વરૂપમેં વ્યકત હૈં. જો ઐસા શુભ કાર્ય કરના હૈ તો શુભસ્ય શીઘ્રં. સાધનસે બચે વહ સમય સેવામેં લગા દેના ચાહિયે. અપને વિચારયુકત ઉચિત સમાજકો દેના યહ હરએક વ્યકિતકા જન્મસિદ્ધ અધિકાર હૈ (જન્મઋણ હૈ અધિકારકા). નૈતિકબલ, ધર્મ ઔર તપસે પ્રાપ્ત કરો - બાદ સેવા કરો.

સેવામેં અર્થ આપત્તિ આતી હૈ વહ ભગવાન પર વિશ્વાસ રખકર કરનેસે હી પુરી હો જાતી હૈ - વહી મંગલમય હૈં. ઉનકા વિધાન મંગલમય હી હોગા.

સ્વાર્થરહિત શુભ કાર્યકા પ્રચાર હોનેસે સંગઠન અવશ્ય હો જાયેગા. ચાલુ સંસ્થામેં સેવાકાર્ય કરનેમેં પરતંત્રતા બાધ્ય ન હો તો સેવા કરનેમેં કોઇ હાનિ નહીં.

ભૂખે મનુષ્યકા દીનધર્મ ઔર ઈમાન કૈસે રહ સકતા હૈ ? ક્ષુધાકી જ્વાલામેં જલતી હુઇ અંતડિયોંમેં અન્નકા કણ ડાલનેસે હી સચ્ચી આશીષ પ્રાપ્ત કર જીવનમેં હમેં સબ કુછ મિલ સકતા હૈ. ઈસીલિયે અન્નદાનકો હી મહાપુરુષોંને સર્વશ્રેષ્ઠ દાન માના હૈ. દ્રવ્યકા ઉપયોગ - દાન = ઉત્તમ; ભોગ = મધ્યમ; નાશ = કનિષ્ઠ.

જો દ્રવ્ય શુદ્ધ ઔર સાત્વિક ન હો ઔર જીવકી શુદ્ધિ કરનેકા પ્રયત્ન ન હો - તો ઉસકી અંતિમ દશા યહી – ચોર, સરકાર, વકીલ ઔર ડોકટરોંકે ખતરે હોતી હૈં.

મન-વચનકે દાન પરમાર્થસે; સત્પુરુષ સંકલ્પ માત્રસે, વચન ઉપદેશ માત્રસે દુખિયોંકે દુઃખોકો શાંત કરતે હૈં. **શુભ ઈચ્છા ભી પરમદાન હૈ. અંતઃકરણમેં શુભ ભાવના હોના સંસાર પર અમિટ શુભાશીષ હૈ** જો સંસારમેં ચૌકકંસ સુખશાંતિકે પરમાણુ રખતી હૈં. **"સબકા ભલા હો, ભગવાન તુમ્હેં સુખી રખેં;"** ઐસી ભાવના રખના. યહ કમ નહીં હૈ. અપને સમક્ષ પાત્ર આને પર પાત્રાનુકૂલ દાન કર દેના હી સુલભ હોગા – વિરક્તોંકે લિયે.

એક પરમાર્થ સંસ્થાકી બાત ચલતે શ્રીગુરુદેવને કહા :- ઉનકા અન્નદાન ભારતભરમેં અપની અનોખી આન, બાન ઔર શાનકે સાથ બિના કિસીસે કુછ સહાયતા માંગે, બિના કિસીકે આગે હાથ ફૈલાયે, દિન-પ્રતિદિન ફલતા-ફૂલતા હુઆ ચલ રહા હૈ.

કુછ લેના હૈ તો હરિકા નામ લો ।
કુછ દેના હૈ તો અન્નકા દાન દો ॥

યહી લેના-દેના સાર્થક હૈ - ઔર સબ નિરર્થક હૈ.

કભી ભી ચલે જાના હોગા. અપના બિસ્તર ઔર સંબલ (સહારા, માર્ગવ્યય) હમેશા તૈયાર રખો. ચલના હોગા હી ઔર વહ ભી અચાનક - કભી ભી ! ઈસીલિયે નિશ્ચય તુમ્હેં કરના ચાહિયે કિ કહાઁ જાના હૈ ? ઉસ માર્ગ પર ચલના પ્રારંભ કર દો. **કિસીસે જો પાના ચાહતે હો સૌ પ્રથમ તુમ સ્વતઃ હી પહલે દેના સીખો.**

મદિરા વ માંસાહારકો બંદ કરના ચાહિયે

નશા-મદિરા યા માંસયુકત ભોજન કદાપિ નહીં કરના ચાહિયે. પ્રમાદ પૈદા કરનેવાલા - બઢાનેવાલા તમોગુણ હોતા હૈ. ઈસલિયે તમોગુણકા હ્રાસ કરનેકા પ્રયત્ન સતત કરતે રહના ચાહિયે. આહાર-વિહાર, વાણી-વ્યવહારમેં તમોગુણકી પુષ્ટિ ન હોવે ઈસકા ખયાલ રખના ઔર ઐસા હી આહાર-વિહાર વ વાણી વ્યવહાર કરના.

નશા-મદિરા વ માંસાહારકો બંધ કરનેકો સરકાર ઔર બુદ્ધિજીવી, પઢે લિખે લોગોંકો ભરસક પ્રયત્ન કરના હી ચાહિયે. ક્યોંકિ યહ હકીકત હૈ કિ નશા વ માંસાહાર સે શરીર ઔર મનકા સ્વાસ્થ્ય ગિરતા હી જાતા હૈ. જનતાકી શરીરસંપત્તિ ઔર વિચારશક્તિકા હ્રાસ હોતા હૈ. પેટભર ખાનેકા ન મિલે તો હરકત નહીં, પરન્તુ પીનેકો મિલના ચાહિયે ઐસા સોચતા હૈ ઔર યેનકેન ઉપાયેન ભી પીનેકા પ્રાપ્ત કર લિયા જાતા હૈ. ઈસકે લિયે હિંસા, ચોરી, લૂંટ-કુછ ભી કર ડાલતા હૈ. દાનવતા ઉભરતી હૈ મદિરાપાન ઔર માંસાહારસે.

હમારે રામરાજ્યકે આદર્શકે અનુસાર શાસકકી યહ જિમ્મેવારી હૈ કિ પ્રજાકી દુર્દશા હોતી હો ઉસકો બંધ કરેં. કઈઓંકો લગતા હૈ કિ કાનૂનસે બંધ નહીં હો સકતા. બાત કુછ અંશમેં બરાબર હ. લેકિન કબ તક બંધ નહીં હોગા ? શુરુમેં કાનૂનકા પ્રભાવ કમ દિખાઈ પડેગા. પરન્તુ ધીરે ધીરે લોગોમેં સમઝ વ જાગૃતિ આ જાયેગી. તબ લોગોંસે ભી સહયોગ બઢેગા, ઔર પરિણામ મિલેગા. પ્લેગ, શીતલા આદિ કો હટાયે ગયે હૈં ન ? ઉસકો હટાનેકા પ્રયત્ન કિયા ગયા થા.

પ્રમાદકો જીતનેકે લિયે

(૧) સોનેકા કમરા સાફ સુથરા ઔર હવાદાર હો, સૂર્યોદયકી કિરણેં વ વાયુકી લહર કમરેમેં આ સકે ઐસા હો.

(૨) ૫ સે ૭ ઘંટેકી નીંદ લેનેમેં કોઇ હાનિ નહીં, પરન્તુ સૂર્યોદયકે પશ્ચાત્ સોતે રહનેમેં અપાર હાનિ હૈ. સૂર્યોદયકે પૂર્વ હી ઉઠ જાના ચાહિયે હી.

(૩) ભોજન આવશ્યકતા હો ઉસસે કુછ કમ હી લેના ચાહિયે. તલા હુઆ, જ્યાદા મસાલેદાર ભોજન રાત્રિકે ભોજનમેં ન લિયા જાયેં તો પ્રમાદકી પ્રબલતા ઘટેગી. વૈસે તો હમેશા હી યહ ધ્યાનમેં રખા જાય કિ તલા હુઆ વ મસાલેદાર ભોજન કમ લિયા જાય - યહી હિતકર હૈ.

(૪) <u>શયનકે પૂર્વ દૂધ અવશ્ય લેવેં.</u> બદ્ધકોષ્ઠતાકી તકલીફ હો તો ત્રિફલાચૂર્ણ ભી લેવે - શયનકે સમય ઠંડે જલ કે સાથ. બદ્ધકોષ્ઠતાકા સીધા સાદા ઈલાજ હૈ - પર્યાપ્ત માત્રામેં પાની પીના દિનભરમેં.

(૫) ભગવદ્ પ્રાર્થના ઔર ભગવદ્ ધ્યાન જરૂર નિયમપૂર્વક કરના. જાપ કા ભી અવલંબન લેના.

(૬) ક્રોધ યા ચિંતા કભી કરના નહીં. ભગવદ્ શરણાગત હોકર ચિંતા યા ક્રોધ કરના યહ ફબતા (શોભા દેતા) નહીં. દૂસરોંકો ભી વિચાર આ હી જાતા હૈ કિ યહ તો અબ ભી ઈતના ક્રોધ ઔર ચિંતા કરતા રહતા હૈ, તો ઈસને ક્યા ભગવદ્ શરણાગતિ લી હૈ !!

(૭) વિશ્રામ સભી પ્રાણીકો ચાહિયે.પરન્તુ પ્રમાદ નહીં હોના ચાહિયે. નિયમ બના લો - કબ સોના હૈ ? કબ ઉઠના હૈ ? દ્રઢ સંકલ્પ કર ડાલો.

સ્વાસ્થ્ય બઢાનેવાલી ઔર વિશ્રામ દેનેવાલી ગહરી નીંદ હૈ, ઔર ઐસી ગહરી નીંદકે લિયે રાત્રિકા પ્રથમ પ્રહર હી ઉપયોગી હૈ. ક્યોંકિ પ્રથમ પ્રહરકે બાદ તો પ્રકૃત્તિમેં ચૈતન્યતા ક્રિયાશીલ હો જાતી હૈ. તબ નીંદમેં હોને પર ભી નીંદ ગહરી નહીં રહતી. ઈસલિયે સ્વપ્ન આને લગતે હૈં. રાત્રિકે પીછલે પ્રહર

હી સ્વપ્ન આતે હૈં' ગહરી નીંદકે સમય પ્રથમ પ્રહર (રાત્રિકે પ્રથમ તીન ઘંટોકા સમય) હી ઉપયુકત હૈ. દેરીસે સોનેવાલા-નીંદકા લાભ નહીં પાતા હૈ.

આઁખનમેં સખી રાખવે યોગ....

શ્રીરામજીકે વનગમનમેં સ્ત્રીયાઁ કહતી હૈં

રાની મૈં જાની અયાની મહા પબિ પાહન હુતે કઠોર હીયો હૈ ।
રાજહુઁ કાજ અકાજ ન જાન્યો કહ્યો તિયકો જેહિ કાન દિયો હૈ ॥
ઐસી મનોહર મૂરતિ યે, બિછૂરે કૈસે પ્રીતમ લોગ જિયો હૈ ।
આઁખનમેં સખી રાખવે યોગ ઈન્હેં કિમિ કૈ વનવાસ દિયો હૈ ॥

ભાવાર્થ :- (એક સખી ઉસકી અન્ય સખીસે કહતી હૈ કિ) હે સખી ! મૈંને જાન લિયા કિ રાની (કૈકેયી) મહામૂર્ખ - અજ્ઞાની (અયાની) હૈ, ઉસકા હૃદય વજ્ર ઔર પત્થરસે ભી કઠોર હો ગયા હૈ. રાજા (દશરથજી) કો ભી અપને કર્તવ્ય - અકર્તવ્ય કયા હૈ ઈસકા જ્ઞાન-ભાન નહીં રહા. જિન્હોંને એક સ્ત્રીકે કહને પર શ્રીરામકો વનવાસ દિયા. હે સખી ! ઈનકી (શ્રીરામ-લક્ષ્મણ-જાનકીજીકી) મૂર્તિ ઐસી મનોહારિણી હૈ - સોહાવની હૈ, ભલા તો ઈન લોગોં (તીનોં સ્વરૂપ)કા વિયોગ હોનેપર, ઈનકે પ્રિય લોગ કૈસે જી રહે હોંગે ? યે તો આઁખોમેં (હૃદયમેં, અપને પાસ - સન્નિકટ-સાથમેં) રખને હી યોગ્ય હૈં, (ફિર ભી) ઈન્હેં કયોં વનવાસ દિયા ગયા હૈ ? (કવિતાવલી, અ.કાં - ૨૦)

વિન્ધ્ય પર્વત પર રહનેવાલે મહાવ્રતધારી ઋષિઓંકે મનોરથ ભી કૈસે હૈ ? નારીકે બિના દુ:ખી થે. અબ ગૌતમકી શિલાપત્ની તર ગઈ હ, પૂર્વવત્ હો ગઈ હ. જિસ ચરણને શિલાકો ચંદ્રમુખી નારી કર દી હૈં. યહ ચરણ જબ યહાઁ પધારેંગે ઔર જો જો શિલાકા સ્પર્શ કરેંગે વે સભી ચંદ્રમુખી હો જાયેગી - જો સબ ફિર હમારી સેવામેં રહેગી. હે રઘુનાયક આપને બહુત અચ્છા કિયા હ. કરુણા કરકે આપને બનમેં પધરાવની કી હ.

વિંઘયે વાસી ઉદાસી તપોવ્રતધારી મહા બિન નારી દુખારે ।
ગૌતમ તીય તરી તુલસી સો કથા સુની લે મુનિ વૃંદ સુખારે ॥

વે હે શીલા સબ ચંદ્રમુખી પરસેં પદ મંજુલ કંજ નિહારે ।
કીની ભલી રઘુનાયકજુ કરુણા કરી કાનનકો પગ ધારે ॥
(કવિતાવલી, અ.કાં.૨૮)

સત્સંગમેં બૈઠે પ્રત્યેક આદમીકે સંસ્કાર ઉઠતે હૈ, પરન્તુ જબ સંગ બદલ જાતા હૈં તો અપને પુરાને સંસ્કારોંકા ફિરસે ઉદય હોનેકા, ઉદય કરનેકા સંભવ હૈ.

કુસંગસે બચના ભી એક ઉત્તમ સુસંગ હી હૈ. શ્રોતાકે છઃ પ્રકાર હોતે હૈં. (૧) હંસ = સાર ગ્રાહક (૨) વૃષભ = મસ્ત (૩) તોતા = સુનકર બોલતે હૈં - સોચતે સમઝતે નહીં હૈં. (૪) મૃત્તિકા = સુનને પર નમ્ર, ફિર શુષ્ક. (૫) પથ્થર - ઊપરસે ભીગા, અંદરસે સૂખા (૬) મીન = સુનકર સાધનમેં - ભજનમે રહે, કભી જરા ઊલટા ભી ચલે. **હંસ શ્રોતા આદર્શ હૈં.**

એક નવદંપતિકો

તુમ દોનોં અબ તક અપરિચિત થે. સમ્બન્ધ હોનેસે એક મિનટમેં તુમ દોનોં એક-દૂસરેકે નિકટતમ બન ગયે હો. પૂર્વ સંસ્કારામેંસે કિસી એક સંસ્કારકી પ્રબલતા પ્રત્યક્ષ હોતી હૈ - ઈસ સમ્બન્ધસે.

ઈસ સમ્બન્ધ હોનેકે પહલે દોનોંકી કહીં ઔર ઠિકાને પર ભી બાત ચલી હો. કિસીકે સાથ નિશ્ચિત્ ભી હો ગયા હોગા. ફિર ભી પક્કા સમ્બન્ધ યા ગઠબંધન તો કિસી દૂસરે વ્યકિતકે સાથ હોતા હૈ. ઐસા કઇ બાર હોતા હૈ. કારણ કિ હરેક જીવકે અન્ય કઇ જીવોંકે સાથ પૂર્વજન્મકે અનેકાનેક-અનેકવિધ પ્રકારકે તીવ્ર યા મંદ યા મધ્યમ તરંગોવાલે સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ સંસ્કાર સંચિત રહતે હૈં. ઈનમેંસે આખિરમેં તીવ્ર સંસ્કાર જો હોતા હૈ - જિસકી પ્રબલતા હોતી હૈ, વહીં ઠોસ સમ્બન્ધમેં પરિણિત હોતા હૈ.

યહ હુઆ આપકે પ્રશ્નકા ઉત્તર. અબ તુમ્હારે મનકા સમાધાન હો ગયા ન ?

દૂસરી સમઝનેકી બાત અબ સૂનો. આજ તુમ દોનોં નિકટતમ બને હો. લેકિન ઈસકે પહિલે તુમ્હારે જીવનમેં - જો જો નિકટતમ થે વે સભી અબ ભી ઈતને હી નિકટતમ હૈં, ઔર રહેંગે, યહ ભૂલ નહીં જાના ચાહિયે.

આજ તુમ જો કુછ હો - ઈસમેં તુમ્હારે માતા-પિતા, ભાઈ, બહન, ચાચા-ચાચી, મામા-મૌસી, બુઆ આદિકા હિસ્સા જરા-સા ભી કમ નહીં હ. આજ ૨૫ સાલ તક - જબ તુમ્હારી અપરિપકવ સમઝદારી ઔર ખૂબ મર્યાદિત શારીરિક શક્તિ થી, તબ તુમ્હારે નિકટકે સ્વજનોંને હી તુમ્હારે તન-મનકો સમ્હાલા હ. ઔર સબ પ્રકારસે તુમ્હારા યોગ્ય વિકાસ હો ઐસી ચિંતા, જવાબદારી ઔર શુભ ભાવના રખકર ભરસક પ્રયત્ન કિયે હૈં; ઔર ઈસકે લિયે સહન ભી બહુત કિયા હૈ. ઉન્હોંને અપને સુખ-સુવિધાકી પરવાહ નહીં કી યા પરવાહ કિયે બિના ભી તુમ્હારી ઉત્તમોત્તમ પરવરિશ કી હૈ, તુમ્હારા હિત હી સોચા-જાના-સંભાલા હૈ. ખુદને દૂધ નહીં પિયા હો, લેકિન આપકો પિલાયા હૈ ચૌકકસ !

યે સબ તુમકો મિલા હૈ, ઈસીલિયે તો આજ તુમ ઉતને સ્વસ્થ શરીરવાલે, પ્રસન્ન મનવાલે ઔર ઉચિત બુદ્ધિવિકાસવાલે હો. દોનોં પક્ષોને તુમ્હારે શરીર, મન, બુદ્ધિકી યોગ્યતા દેખકર હી સમ્બન્ધ કિયા હૈ યહ ભી એક પ્રમુખ બાત હૈ. તુમ્હારેમેં યદિ પાત્રતા ન હોતી તો યહ સમ્બન્ધ હોતે હી નહીં. અતઃ ઈસ સમ્બન્ધ હોનેકા ઉપકાર વ ઋણ તુમ્હારે ઊપર ઉન સ્વજનોંકા હૈ, સો મત ભૂલ જાના.

પતિ–પત્ની જીવનભરકે સાથી હૈં. પરન્તુ ઈસકા અર્થ યે નહીં કિ જીવનમેં તુમ હી દોનોં હૈં. યહ નહીં સમઝ લેના કિ તુમ્હારે સ્વજનોંકા કોઈ હિસ્સા નહીં રહતા. લેકિન આજસે તુમ્હારે સ્વજનોં દુગુના હો જાતે હૈં. પતિકે સ્વજનોં પત્નીકે ભી સ્વજનોં બન જાત હૈં, ઔર પત્નિકે સ્વજનલોગ પતિકે ભી સ્વજન બન ગયે હૈં. અર્થાત્ યે સ્વજનોંકા ઋણ તુમ દોનોંકો ચુકાનેકા હ, ઉનકી ઓરસે કર્તવ્યકા સ્થાન તુમ્હારે જીવનમેં ચોક્કસ હ - સો પૂર્ણ કરના.

ઘરકે વાતાવરણ તો અપને વિચારો કે કારણ હી સહ્ય-અસહ્ય હોતે હૈં. યદિ અપને અપને કર્તવ્યોમેં જ્યાદા સમય દેને લગે ઔર તટસ્થ દ્રષ્ટિસે વ્યવહાર કરેં તો તંગ વાતાવરણ રહે નહીં ઐસી મેરી માન્યતા હ.

મૈં લિખકર દૂઁ કિ તુમ મેરે હો - ફિર ભી ડર લગતા હૈ !!

શ્રીગુરુદેવકે હાથમેં એક પત્ર હૈં ઔર કહ રહે હૈં

યહ મૂર્ખતા હૈ, સરલતા નહીં, ડર નહીં, કેવલ મૂર્ખતા હૈ. કિતની બાર કહ ચૂકા હૂઁ કિ તુમ મેરે હો ! જવાબમ હંમેશા યહી કહતે હો કિ ડર લગતા હ. જબ મૈંને કહ દિયા હૈં કિ ડરનેકી કોઇ બાત નહીં હ; બલ્કિ સમઝનેકી, સોચનેકી આવશ્યકતા હૈ.

બુદ્ધિકો સૂક્ષ્મ બનાઓ. મૈં કોન હૂઁ ? કહાઁ હૂઁ ? કયા કર રહા હૂઁ ? કયોં કર રહા હૂઁ ? કૌન કૌન આસપાસમેં હૈં ? ઈન પર થોડા તો ગહરાઈસે સોચને-સમઝનેકા પ્રયત્ન તો કરો !! અથવા યહ નહીં હો સકતા હૈ તો કમસે કમ સરલતા રખો ઔર મૂર્ખતા કમ કરો.

પ્રશ્ન (મૈંને લિખકર દિયા) :- **મૂર્ખતા ઔર સરલતામેં કયા અન્તર ?**

શ્રીગુરુદેવ :- યે દેહાતિ સરલ હૈં, ઔર તૂ મૂર્ખ હૈ. ઈન્હેં કહ દિયા કિ તુમ મેરે હો ! બસ ! એક બારમેં હી યે લોગ સમઝ ગયે હૈ કિ હમ તો તુમ્હારે હી હૈં ન ! ઔર તૂઁ ડગ ડગ પર મેરેસે પક્કા કરાના ચાહતી હૈ - લિખકર રજિસ્ટર બનાના ચાહતી હૈ. મૈં લિખકર દૂઁ કિ તુમ મેરે હો. મૈં તુમ્હારા હૂઁ. ફિર ભી ઊપરસે કહતે હો - ડર લગતા હૈ.

યહ મૂર્ખતા હૈ, કેવલ મૂર્ખતા. શ્રદ્ધા નહીં, નિષ્ઠા નહીં, સરલતા નહીં, વિરકિત નહીં. (સન્ ૧૯૫૭)

મૈં તુમારે સાથ હૂઁ ઔર ભગવાન મેરે સાથ હૈં. રણછોડદાસકા આસીસ. ૧૭-૧૦-૬૩

પ્રવાસમેં

(૧) ગાજીપુર સ્ટેશન - યહાઁસે ૬૦-૭૦ કિલોમિટર દૂર મુડકુડા ગાઁવમેં બાવરી સાહિબાકી પરંપરાકે બૂલાજી, ગુલાજી, ભીખાજી આદિ સંતોકી સમાધિ હૈં ઔર ઈનકા બડા સ્થાન હ, ફિર ભી દુમદુમા નામ હ.

બાવરી સાહિબા સિદ્ધ યોગિની હો ગઈ. દેખો, શ્રીશ્રીશ્રી આચાર્ય શ્રીશ્રીશ્રી રામાનંદજી મહારાજકે એક શિષ્ય દયાનંદજી મહારાજ થે. ઉનકે શિષ્ય થે માયાનંદજી મહારાજ. ઈનકી શિષ્યા થી બાવરી સાહિબા. યે માયાનંદજી મહારાજ ગાજીપૂરકે બગલકે એક દેહાતકે થે. યહ અભી ૪૦૦ સાલકે ભીતરકી બાત હ. અકબરકે જમાનેકી.

(૨) દરભંગાસે નિકલેં તબ પાસમેં અહલ્યાજીકે મંદિર ગયે થે. બહુત પુરાના ઔર કચ્ચા મંદિર હ. મંદિરમેં ધૂલિકે બન હુએ ભગવાનકે ચરણારવિંદ કે દર્શન કિયે.

ઈસકે આગે શ્રીસીતારામજીકા મંદિર હ વહ પક્કા ઔર ભવ્ય હ.

શ્રી અહલ્યાજી મંદિરકે પૂજા કરનેવાલી પૂજારિન માઁ થી. બડી હી પવિત્ર. તપસ્વી ઔર સરલ થી. દર્શન કરને પર ચિત્ત બહુત પ્રસન્ન હો ગયા થા. અહલ્યા મંદિર કે સામને એક ઊઁચા સ્તંભ બનાયા ગયા હ. ઉસ પર શ્રીવાલ્મીકિ રામાયણ પૂરી લિખી હુઈ હ.

(૩) અર્ધનારીશ્વર :- ઉસમેં આધા સ્વરૂપ શિવજીકા ઔર આધા સ્વરૂપ શ્રીમાતાજીકા હૈં. શ્રીવિષ્ણુ ભગવાનને મોહિની સ્વરૂપસે શિવજીકો દર્શન દિયા હ. શિવજીકી માઁગ થી ઈસલિયે.

અમૃત બાંટનેકે બાદ - શિવજી પધારેં - તબ મોહિની સ્વરૂપ લીન હો ગયા થા. શિવજીકી (યહ સ્વરૂપકે) દર્શનકી ઈચ્છા મનમેં રહ ગઈ. તબ ભગવાનને ભીલનીકે સ્વરૂપમેં દર્શન દિયા.

અર્ધનારીશ્વરકી પ્રતિમા કહીં કહીં પર હ. કાંજીવરમ્ ઔર મદુરા તિરુપલનાયકમ્કે મંદિરમેં હ. કુંભકોણમ્મેં ભી હ. મહાબલીપુરમ્મેં ભી હ.

શાંત કૌન ?

નિશ્ચય, આજ્ઞાપાલન, ત્યાગ, તિતિક્ષા, અનુરાગ, ઉદારતા, પ્રસન્નતા, મૌન, ધૈર્ય, સહનશીલતા જિસમેં હો વહ શાંત

સહનં સર્વદુઃખાનાં અપ્રતિકારપૂર્વકમ્ ।
ચિન્તા વિલાપરહિતં સા તિતિક્ષા નિગદ્યતે ॥

ભાવાર્થ :- ચિન્તા ઔર શોક-વિલાપસે રહિત હોકર બિના કોઈ પ્રતીકાર કિયે, સબ પ્રકારકે કષ્ટોંકો સહન કરના; ઈસકો "તિતિક્ષા" કહતે હૈં.(વિવેક ચૂડામણી - ૨૫)

તિતિક્ષા સબસે ઊઁચા સાધન.

સાધનેષ્વપિ સર્વેષુ તિતિક્ષા ઉત્તમ સાધનમ્ ।
યત્ર વિઘ્ના પલાયન્તે દૈવિકાऽપિભૌતિકાઃ ॥

શ્રુત્વા સ્પૃષ્ટ્વા ચ દ્રષ્ટા ભુકત્વા ધ્રાત્વ શુભાશુભમ્ ।
ન હૃષ્યતિ ન ગ્લાયતિ સઃ શાંતઃ ઈતિ કથ્યતે ॥

ભાવાર્થ :- સબ સાધનમેં ભી તિતિક્ષા (યહ) ઉત્તમ સાધન હૈ - જહાઁ સે દૈવી તથા ભૌતિક આદિ સબ વિઘ્નોં પલાયન હો જાતે હૈં, અર્થાત્ તિતિક્ષુકો વે દુઃખી નહીં કર સકતે હૈં.

શુભાશુભકો સુનકર, સ્પર્શ કરકે, દેખકર ઔર ભોગકર તથા ચિંતન-વિચાર કરનેપર ભી જિસ વ્યકિતકો હર્ષ ઔર ગ્લાની નહીં હોતે હૈં (સહજ સ્વભાવસે), ઉનકો શાંત કહા જાતા હૈ.

રત્નાકરોસિ સદન ગૃહિણી ચ પદ્મા,
કિં ન દેયમસ્તિ ભવતે જગદીશ્વરાયઃ ।
રાધાગૃહિત મનસે અમનસે ચ તુભ્યમ્,
દત્તં મમ નિજ મનં તદિદં ગૃહાણ ॥

ભાવાર્થ :- જિસકા ઘર હી રત્નાકર (રત્નોં સે ભરા હુઆ) સમુદ્ર હૈ, ઔર ગૃહિણી (પત્ની) ભી સાક્ષાત્ શ્રીલક્ષ્મીજી હૈં, ઐસે જગદીશ્વર - ભગવાન કે પાસ ભકત - સેવકકો દેનેકે લિયે અદેય કયા હૈ ? અર્થાત્ ભગવાનકે લિયે દૂસરોંકો સબ કુછ દેનેકો સર્વ સમર્થ હૈં..

ત્યાગ

જિસે લગતા હૈ કિ ભગવાનકે સિવા ઔર કુછ હૈ હી નહીં વહ સચ્ચા ત્યાગી હૈ. "સબ કુછ ભગવાન હી હૈં," ઐસી નિષ્ઠા તન-મન-વચનપૂર્વકકી હૈ તો ફિર મનમેં વિકારોંકા સ્થાન નહીં રહતા; તો માન અપમાન, સુખ-દુઃખ આદિ દ્વન્દ્વ નહીં રહતેં. શ્રી તુલસીદાસજી મહારાજ ભગવાનકો કહતે હૈં કિ,

મૈં કેહિ કહૌં બિપતિ અતિ ભારી । શ્રીરઘુબીર ધીર હિતકારી ॥૧॥

મમ હૃદય ભવન પ્રભુ તોરા । તહઁ બસે આઈ બહુ ચોરા ॥૨॥

અતિ કઠિન કરહિં બરજોરા । માનહિં નહિં બિનય નિહોરા ॥૩॥

તમ, મોહ, લોભ, અહંકારા । મદ, ક્રોધ, બોધ - રિપુ મારા ॥૪॥

અતિ કરહિ ઉપદ્રવ નાથા । મરદહિં મોહિ જાનિ અનાથા ॥૫॥

મૈં એક, અમિત બટપારા । કોઉ સુનૈ ન મોર પુકારા ॥૬॥

ભાગેહુ નહીં નાથ ! ઉબારા । રઘુનાયક કરહું સંભારા ॥૭॥

કહ તુલસીદાસ સુનુ રામા । લૂટહિં તસકર તવ ધામા ॥૮॥

ચિંતા યહ મોહિં અપારા । અપજસ નહિ હોય તુમ્હારા ॥૯॥

ભાવાર્થ :- હે રઘુનાથજી ! હે ધૈર્યવાન્ ! (બિના હી ઉકતાયે) હિત કરનેવાલે મૈં તુમ્હેં છોડકર, અપની દારુણ વિપત્તિ ઔર કિસે સુનાઊઁ ? ॥૧॥ હે નાથ ! મેરા હૃદય હૈ તો તુમ્હારા નિવાસ-સ્થાન, પરન્તુ આજકલ ઉસમેં બસ ગયે હૈં આકર બહુત સે ચોર ! તુમ્હારે મન્દિરમેં ચોરોંને ઘર કર લિયા હૈ ॥૨॥ (મૈં ઉન્હેં નિકાલના ચાહતા હૂઁ, પરન્તુ વે લોગ બડે હી કઠોર હૃદય હૈં) સદા જબરદસ્તી હી કરતે રહતે હૈં. મેરી બિનતી - નિહોરા કુછ ભી નહીં માનતે ॥૩॥ ઇન ચોરોંમેં પ્રધાન સાત હૈં - અજ્ઞાન, મોહ, લોભ, અહંકાર, મદ, ક્રોધ ઔર જ્ઞાનકા શત્રુ કામ ॥૪॥ હે નાથ ! યે સબ બડા હી ઉપદ્રવ કર રહે હૈં, મુઝે અનાથ જાનકર કુચલ ડાલતે હૈં ॥૫॥ મૈં અકેલા હૂઁ ઔર યે ઉપદ્રવી ચોર અપાર

હૈ. કોઈ મેરી પુકારતક નહીં સુનતા ॥૬॥ હે નાથ ! ભાગ જાઊઁ તો ભી ઈનસે પિંડ છૂટના કઠિન હૈ, ક્યોંકિ યે પીછે લગે હી રહતે હૈં. અબ હે રઘુનાથજી ! આપ હી મેરી રક્ષા કીજિયે ॥૭॥ તુલસીદાસ કહતા હૈ કિ હે રામ ! (ઈસમેં મેરા ક્યા જાતા હૈ,) ચોર તુમ્હારે હી ઘરકો લૂટ રહે હં. ॥૮॥ મુઝે તો ઈસી બાતકી બડી ચિન્તા લગ રહી હૈ કિ કહીં તુમ્હારી બદનામી ન હો જાય (આપકા ભક્ત કહલાનેપર ભી મેરે હૃદયકે સાત્વિક રત્નોંકો યદિ કામ, ક્રોધ આદિ ડાકૂ લૂટ લે જાયેંગે તો ઈસમેં આપકી હી બદનામી હોગી। અતએવ ઈસ અપને ઘરકી આપ હી સમ્હાલ કીજિયે) ॥૯॥ **(વિનય પત્રિકા ૧૨૫)**

મનમેં હી સબકા નિવાસ હૈં. યદિ મનમેં ભગવાન હી નિવાસ કરેં તો વે ચોરોં-તસ્કરોંકો મનમેંસે ભાગના પડે.

ત્યાગ આંતર-બાહ્ય, ઔર સ્થૂલ તથા સૂક્ષ્મ પ્રકારકા હૈ. ઈસકે લિયે મન ભગવાનકો અર્પણ કરના યહી ઉત્તમ, સહજ ઔર સરલ ઉપાય હૈ.

ગુરુ મહારાજ શ્રી દાદુ દયાલને અપને શિષ્ય ‘રજબ’ કો કહા

રજબ તે ગજબ કિયો, શિર પર ધર્યો મોર ।
પારબ્રહ્મકો છોડ કર, ચલ્યો જગત્ કી ઓર ॥

શ્રી રજબ ઉનકે શિષ્ય થે, શાદી કરને જા રહે થે, દુલ્હાકે સાજ સજે થે, દૂર સે ગુરુ મહારાજને દેખા, તો પૂકારા કિ રજબ તૂઁને ગજબ કિયા – અપને શિર પર મોર ધારણ કરકે (સાજ સજકે) તૂ પરમેશ્વરકો છોડકર જગત્કી ઓર (સંસારી બનનેકો) ચલ પડા ?

સુનતે હી શિષ્ય ‘રજબ’ વહાઁસે ઐસે હી, બિના શાદી કિયે તુરંત ભાગ ચલે.

જયપ્રકાશ નારાયણ

જે.પી. કી એક બહુત બડી ખૂબી હૈ. અભી ભી બીમારીકી ઈસ હાલતમેં ચાહે છોટા કાર્યકર્તા હો યા બડા, રાતમેં જબ સબ ખાના લેતે હૈં તબ વે એક એક

આદમીકા હાલ પૂછતે હૈં. યહ કામ વે કિસી દૂસરે પર નહીં છોડતે. વહાઁ તક કિ અસ્પતાલકે કમરેસે ભી યા બિસ્તરસે ભી પૂછેંગે કિ અમુકકે ખાનેકા કયા પ્રબંધ હૈ ઔર રહનેકા કયા ઈન્તજામ હૈ ! છોટે-બડે સબકી ખાને-પીનેકી ઔર રહનેકી ખબર પૂછકર આવશ્યક વ્યવસ્થા કરવા દેતે.

સમ્યક્ વાત્સલ્યતાકી સમ્યક્ ગહરાઇસે ઉદ્ભૂત ઈસ દિવ્ય પ્રેમધારા ઔર કરુણાધારાકે આશીર્વાદકા વર્ણન કર પાના મેરે લિયે બડા હી કઠિન હૈ, સર્વથા અસંભવ હૈ.

બહાર જૈસા અંદર રખો. દંભ આસુરી સંપત્તિ હૈ. દંભ યાની અપનેકો છેતરના હૈ, વંચના હૈ, દંભી ભગવાનસે બહુત દૂર હોતા હૈ. તામસ અથવા રાક્ષસી ન હોના. રાજસસે સાત્વિક હોંગે.

જહાઁ તમોગુણીવૃત્તિ આઇ વહાઁ અંધકાર, યાની - અજ્ઞાન. ઈસસે પ્રેરિત રાગ-દ્વેષ, સંસાર રહતા હી હૈ. ફિર તાર સકે કૌન ? ગુરુ ! ઉનકે અતિરિકત કોઈ નહીં.

હમ સબ માયાવશ હૈં, વિપર્યવશ હૈં. ક્યોંકિ જીવકે ધર્મ હૈં અહિવત, અભિમાન- ‘‘અહમિતિ અભિમાના’’ જ્ઞાન-અજ્ઞાન સબ મોહકે કારણ હોતે હૈં. અભિમાનસે સ્વમાન ભુલા જાતા હૈ. **અહંકારકા વાસ્તવિક ખ્યાલ આતે હી તમોગુણકા નાશ હોતા હૈ. તમોગુણકા અધિષ્ઠાન અહંકાર હોતા હૈ.**

પ્રભુકા અપમાન

એક બાર હમ ટ્રેનમેં પુષ્કર જા રહે થે. (કિસી કારણવશાત્) શ્રીગુરુદેવને કહા :- કિસી ભી વ્યકિતકી શારીરિક, વાચિક યા બૌદ્ધિક ત્રુટિ યા અશુદ્ધિ દેખ-સુનકર ઉસકી હઁસી ઉડાના, ઉસકે ઊપર હઁસના - યહ પ્રભુકા અપમાન કરનેકે સમાન હૈં.

ટ્રેનમેં મૈંને શ્રીગુરુદેવકો પૂછા :- દવાકા સમય હો ગયા હૈ. ‘આપકો ગોલી દૂઁ અબ ?’

સુનકર સાથવાલે સબ હઁસને લગે. મુઝે કુછ ખયાલમેં નહીં આયા કિ ક્યોં હઁસ રહે હૈં. જબ શ્રીગુરુદેવને ઊપર કહે હુએ બચન કહા તબ મેરી સમઝમેં આ ગયા કિ મેરી ગલતી હો ગઈ હૈ - બોલનેમેં.

''ગોલી દૂઁ ?'' ઐસા કહનેમેં સહીમેં અભદ્ર હૈ - ગલત હૈ. મૈંને ચિઠ્ઠી લિખકર શ્રીગુરુદેવકો યહી બાત કહી ઔર પ્રાર્થના કી કિ આપ અબ મુઝે સામને સ્પષ્ટ શબ્દોંસે કહિયે કિ તુમ બિના સોચે-સમઝે કૈસે વાક્યપ્રયોગ કરકે બોલતી હો, જિસકા દૂસરા અર્થ કૈસા હોતા હૈ !! ઈસ પર યે હઁસતે હૈં. ભૂલ તુમ્હારી હૈ, ઈનકી નહીં.

ચિઠ્ઠી પઢકર શ્રીગુરુદેવ હઁસતે રહે - ઔર ફિર કહા - દેખો કુમુદ ! તુમ માઁ કે ગુરુજી હો યહ બરાબર હૈ. મેરે (ગુરુજી) નહીં હો. યહ ભી બરાબર હૈ હોં ! યહ સ્મરણમેં રખના.

અબ શેષમાર્ગમેં સબકે સબ ગંભીર વ ચુપ હો રહે. મૈં ભી ઔર સાથવાલે ભી. મારવાડ સ્ટેશન આને પર શ્રીગુરુદેવને હઁસકર કહા :- તુમ સબ અપની અપની સોચો તો અચ્છા હૈ. દૂસરોંકે કારણ મૈંને કહા હૈ - ઐસા સમઝોગે તો યે સબ વ્યર્થ હૈ — મેરા કહના, ઔર તુમ સબકી ગંભીરતા.

નૈતિક મૂલ્યોંકા હ્રાસ

નૈતિક મૂલ્યોંકા હ્રાસકે લિયે હમ લોગ ઉત્તરદાયી હૈં. આઝાદી મિલનેકે બાદ ઐસા લગતા હૈ કિ હમ ગાંધીજી કી માન્યતાઓંકો ભૂલ ગયે હૈં. ઉનકો દૂસરોં પર લાગૂ ન કરકે અપને પર તો લાગૂ કરના ચાહિયે.

એક બાર ભી હમ હોડમેં પડ જાતે હૈં, કિસી દૂસરોંસે સ્પર્ધા કરને લગતે હૈં - ફિર રૂકના કો સોચતે નહીં હૈ, જો સમાજમેં દૂસરે તરીકેસે રહનેકે આદી હૈં, તો પૂરા ઢાંચા બિગડતા ચલા જાતા હૈ. રહન-સહનકા એક ઢંગ બન ગયા.

અબ હોના યહ ચાહિયે થા કિ જો રાજનીતિક લોગ થે - અપને વ્યવહારસે ઉનકે (હોડ કરનેવાલે) વ્યવહારમેં પરિવર્તન લાતે, લેકિન દુઃખ કી

બાત યહ હુઇ કિ ઉનકે વ્યવહારસે, ઉનકે રહન-સહનસે આમલોગ પ્રભાવિત હોતે ગયે.

બુનિયાદી બાત ગલત વહાઁ હો ગઇ જહાઁ હમને વ્યકિતગત રહન-સહનકો ઊઁચા ઉઠાનેકી કોશિષ કી. ઈસમેં એક હોડ઼-સી લગ ગઇ. જબ દો-ચાર વ્યકિત ઐસા કરને લગ જાતે હૈં તો દૂસરે ઔર દો-ચાર વ્યકિતયોંકે સામને રાસ્તા ખૂલ જાતા હૈ. યહ સારે સમાજકે લિયે સહી હૈ, ઔર યહ કહના કિ જનપ્રતિનિધિ કોઇ સમાજસે ઊપર હૈ, તો યહ બડી ભારી વિડંબના હૈ.

હમકો ભી ઉસી તરહકી તૃષ્ણા હોતી હૈં - ઉસી તરહકી લિપ્સા હોતી હૈં. પર યદિ ઉસ લિપ્સાસે હમ અપનેકો નિયંત્રિત નહીં કરતે હૈં, તો જાન-બૂઝકર ઈસ હોડ઼મેં પડ જાતે હૈં. ઈસ હોડ઼મેં હમ ઉન લોગોંસે પ્રભાવિત હુએ બિના નહીં રહ સકે, જો લોગ યહ સુખ સુવિધાએં દે સકતે થે.

એક બાત ઔર યહ કહના કિ કેવલ રાજનીતિક કામોંકે લિયે ઈન લોગોંને ઈન સુવિધાઓંકા ઉપયોગ કિયા હૈ- યહ ગલત હૈ. વ્યકિતગત સ્વાર્થમેં ભી ઈસકા ઉપયોગ હુઆ. થોડા બહુત હોતા, તો ભી કોઇ બાત નહીં થી. પર દુરુપયોગ હુઆ ઔર બહુત અધિક હુઆ. વહી લોગ સત્તામેં ઊપર આ જાતે હૈં. ઐસે લોગોંકો હી બઢાવા ભી મિલતા હૈ. હરદમ કુછ ઐસા હોતા હૈ. સમાજકા ઢાઁચા કુછ ઐસા બન ગયા હૈ કિ જહાઁ પર સબ કુછકા માપદંડ હૈ કિ કિસ પ્રકારકા જીવન આપ બિતાતે હૈં ? કિતના સુખમય જીવન ? કિતના વૈભવપૂર્ણ જીવન ?

નતીજા યહ હોતા હૈ કિ દૂસરે લોગ જો દૂસરે તરહકી જિંદગીસે આયે થે, અપનેકો ઉસસે અલગ નહીં રખ સકે યાની વૈભવી બનનેકી હોડ઼મેં લગ જાતે હૈં. ઔર બીમારી બઢતી ગઈ.

સબકે મન ચોર હો ગયે હૈં

સરકારી નૌકરોંકી ઈતની ભરમાર કયોં હો રહી હૈ ? ઈતને અધિક સંખ્યાકે નોકર બઢા રહી હૈં સરકાર ! સબ ખાતાઓમેં, દફતરોમેં નૌકરોંકી

ભર્તી બઢ રહી હૈ ઔર કાર્યકુશલતા વ વ્યવસ્થામેં ઉતની હી ત્રુટિયાઁ બઢ રહી હૈં. શાસન કુછ દેખતા સોચતા નહીં હૈ ઔર સારા બોઝ ગરીબ જનતા પર બઢ રહા હૈ. ઈતને પગાર દેને પડેંગે !

સરકારી નૌકરોં કાર્ય કરતે નહીં હૈં ઔર ફિર ઓવર ટાઇમ લેકર કાર્ય પૂરા કર દેતે હૈં. ઈસકે લિયે તનખાઈકે ઉપરાન્ત પૈસે ચુકાયે જાતે હૈં. ઈસલિયે સરકારી નૌકરોમેં કાર્ય જલ્દી પૂરા કરનેકા વિચાર રહતા નહીં હૈ. વે જાન-બુઝકર વ સોચ સમઝકર સમય પસાર કર દેતે હૈં - કાર્ય પૂરા કરતે નહીં હૈં. ફિર ઓવર ટાઈમકા પૈસા લેકર - પગારસે દુગુના - તીગુના પા લેતે હૈં.

દૂસરી તરફ, મજદૂરોંકી મનોદશા ભી ઈસી પ્રકારકી હોતી જાતી હૈ. વે દેખતે હૈં કિ સરકારી નૌકરોંકો ઈસ પ્રકાર દુગુની-તીગુની આમદની હો જાતી હૈ, પેન્શન મિલતી હૈ, મહઁગાઇ મિલતી હૈ; પઢાઈ, દાકતરી, નિવાસ આદિકી સુવિધા મિલતી હૈ. તબ ફિર હમેં ક્યોં નહીં મિલના ચાહિયે ?

મજદૂરનેતા લોગ ઐસી ઐસી બાતેં ગજદૂરોંકો કરતે રહતે હૈં ઔર અપના જૂથ વિશાલ કરતે હૈં. ઉનકે બલ પર અપને સત્તા પ્રાપ્ત કરના ચાહતે હૈં.

તીસરી તરફ વેપારી, ઉદ્યોગપતિકા વર્ગ ભી અપના દાવ ખેલતા રહતા હૈ. મશીનરી નઇ લગતી નહીં હૈં. વિકાસ યોજના, વિસ્તરણ યોજના ઈત્યાદિકી ઓટમેં નઇ નઇ કંપનીઓંકા નિર્માણ કરકે નફા દિખલાતે નહીં હૈં, ઔર સરકારકો પૂરા ટેક્ષ દેતે નહીં હૈં.

નીતિ નહીં હૈ, સત્ય નહીં હૈ, ધર્મ નહીં હૈ. સબકે મન ચોર હો ગયે હૈં. મજદૂર ચોર હો ગયે હૈં. ઈસલિયે પૂરી મજદૂરી નહીં કરતે હૈં. સરકારી નૌકર ચોર હો ગયે હૈં - ઈસલિયે પૂરે ટાઇમમેં અપના કાર્ય પૂરે નહીં કરતે હૈં - ઓવર ટાઈમકા પ્રચલન બઢા દિયા હૈ. વ્યાપારી, ઉદ્યોગકે લોગ ચોર હો ગયે - કરચોરી કરતે હૈં.

અબ તો બુદ્ધિજીવી વર્ગ બઢ ગયા હૈ. યહ વર્ગ જીવનમેં ભોગ, સુવિધાકો જ્યાદા મહત્વ દેતા હૈ. ઈસલિયે લેન-દેન કરનેમેં સ્થૂલ ભૌતિક

લાભકા વિચાર પહલે કરતા હૈ. લાભ હોતા હો તો કુછ દેગા. લાભ નહીં હો તો મુઁહ ફેર લેગા, સગે માતા પિતાસે ઔર ભાઇ-બહનસે ભી.

એક બાર એક ભક્ત શ્રીગુરુદેવકી સમક્ષ બિના ટિકટ કે રેલ્વેમેં મુસાફરી કરકે આયા ઔર અપની ચતુરાઇકી બાત કરતે કહા કિ એક્સપ્રેસ ગાડીમેં આનેસે કોઇ પૂછતા નહીં; ઔર બિના ટિકટ યાત્રા હો જાતી હૈ, હમને બિના ટિકટ મુસાફરી કર લી.

શ્રીગુરુદેવને શાંતિસે યહ ઉપેક્ષાયુક્ત બાત સુન લી. પર મેરે મનમેં ડંખ જૈસા રહને લગા. સમય દેખકર શ્રીગુરુદેવસે પ્રશ્ન મૈંને કિયા :- રેલ્વેમેં બિના ટિકટ મુસાફરી કર રહા હૈ, આપશ્રીકે પાસ બહાદુરી જૈસી બાત હો ઉસ તરહ ઉત્સાહપૂર્વક કહતે ભક્તકો આપશ્રીને કુછ નહીં કહા, તો ફિર ઉન્હેં અનીતિકો પ્રોત્સાહન નહીં મિલેગા ક્યા ?

મૈંને, એક પહચાનવાલે નાસ્તિક નીતિવાનકા દાખલા દિયા જો સ્વતઃ અનીતિ તો ન કરે પરંતુ ઘરકે કોઇ વ્યકિતને યદિ બિના ટિકટ મુસાફરી કી હૈ ઐસા સુના તો અપને જાકર રેલ્વેકી ટિકટ ખરીદેં ઔર ટિકટ ફાડકે ફેંક દેં, જિસસે ઘરમેં રેલ્વેકા પૈસા અનીતિયુક્ત ન રહ જાય ઐસા ઉસકા કહના હૈ. તો ઐસે ભક્તોંસે તો વે લોગ અચ્છે ન ? - ઐસે ભક્તિવાનસે તો.....

શ્રીગુરુદેવ :- નહીં બેટા ! ભક્તિવાનકા હૃદય ઉત્તરોત્તર શુદ્ધ હો હી જાયેગા, ઔર કુછ કાલકે બાદ નીતિવાન હો હી જાયેગા. જબ જીવકે હૃદયમેં ભક્તિભાવ નહીં, વહ સંગદોષ યા ઐસી કોઇ અસરસે અનીતિવાન હોનેકી સંભાવના પૂરી હૈ, પર વો લોગસે અનીતિકે લિયે જરૂર કહના પડેગા. જબ રાજકોટ જાઊઁગા તબ અવશ્ય યહ પ્રશ્ન કહના હી હૈ.

અપનેમેં જિનકી શ્રદ્ધા નહીં હો, કિયે હુએ ઉપકાર જો ભૂલ જાના ચાહતા હો, દૂરાચરણી હો, દુષ્ટ હો વ સંકુચિત અંતઃકરણવાલા હો ઉનકો હિતકર બચન યા ઉપદેશ કભી કરના નહીં.

હરએક વ્યકિતકી પ્રકૃતિમેં દયા, કરુણા, ઈત્યાદિકે રુચિકે અંકુર હૈં. ઔર કુકર્મ, અનીતિ ઈત્યાદિકે અરુચિકે અંકુર ભી હૈં. ચાહે વો ઉન્હેં રુચિકે

સંસ્કારોંકો સદાચારરૂપી અમૃતસે સીંચકર બઢાવે યા દુરાચારરૂપી અગ્નિસે સૂખા દેવેં. ઈસમેં વહ સ્વતંત્ર હૈ.

અપને વિચારોં વ મંતવ્યોંકો દૂસરોંકો સમઝાતે સમય યા અપનાનેકે લિયે કહતે સમય અગર વે નહીં અપનાતે હૈં, તો ઉસ સમય ઉનકે ઊપર ક્રોધ કરનેકે બજાય અપને મૌન હો જાના હી અચ્છા હૈ. જહાઁ કોઈ શક્તિ કામ નહીં કરતી હૈ વહાઁ ધર્મ કામ કરતા હૈ.

"ભગવાન વાસુદેવો હિ સર્વભૂતેષ્વસ્થિતઃ, એતાજ્જ્ઞાનં હિ સર્વસ્યમલં ધર્મસ્ય શાશ્વતમ્"

અર્થાત્ : "સબ પ્રાણીમાત્રકે અંદર ભગવાન બિરાજતે હી હૈ", શુદ્ધ ઔર શાશ્વત્ ધર્મકા યહી જ્ઞાન હૈ.

મહાવિદુષી મદાલસા

પ્રશ્ન :- મદાલસાકે કિતને પુત્ર થે ? વો તો રાની થી ન ? કિસ દેશકી ? તો ઉનકે પુત્ર કોઈ રાજા નહીં હુઆ થા ?

શ્રીગુરુદેવ :- ઋતુધ્વજ નામકે અયોધ્યાપુરીકે રાજા થે. ઉનકી મહાવિદુષી પંડિતા આત્મજ્ઞાની પત્નીકા નામ મદાલસા થા. શાદીકે સમય શર્ત રખી ગઈ થી કિ મદાલસાકે જો સંતાન હોવે ઉનકો જો ભી ઉપદેશ દેવે - પઢાવે ઉન પર રાજા રોક - ટોક ન કરેં.

મદાલસાકે જબ પ્રથમ પુત્ર જનમા તબ રાજાને પુત્રકા નામ રખા - વિક્રાંત. સુનકર મદાલસા હઁસ પડી. લેકિન કુછ બોલી નહીં. જબ દૂસરા પુત્ર જનમા તબ રાજાને ઉસકા નામ રખા સુબાહુ. તબ ભી પહલેકી તરફ હી મદાલસાને હઁસ દિયા ઔર કુછ બોલી નહીં. તીસરે પુત્રકે જન્મ પર ભી ઐસા હી હુઆ - રાજાને નામ રખા - શત્રુમર્દન - ઔર મદાલસા હઁસ ઊઠી.

રાજાકે મનમેં યહ બરાબર જમ ગયા. ઔર ઉન્હોંને નિશ્ચય કિયા કિ અબકો બાલકકે જન્મ હોને પર રાનીકો હી નામ રખનેકો કહૂઁગા. ચોથે પુત્રકા જન્મ હુઆ ઔર રાજાને રાનીકો હી બાલકકા નામ રખનેકો કહતે હુએ કહા -

''મૈં બરાબર દેખતા આયાહૂઁ કિ જબ ભી પુત્રકા નામ મૈં રખતા હૂઁ તબ નામ સુનતે હી આપ હઁસ દેતી હૈં. તો ઈસ ચૌથે બાલકપુત્રકા નામ આપ હી રખો.''

રાજાકી આજ્ઞાકા પાલન કરતે હુએ મદાલસાને નામ રખા ''અલર્ક'' ઐસા અસમ્બદ્ધ નામ સુનકર અબકી બાર રાજા હઁસ પડે, ઔર રાનીસે પૂછતે હૈં કિ ઐસા અસમ્બદ્ધ નામ કયોં અપને ચૌથે પુત્રકા ? ઈસ નામકા અર્થ તો મુઝે સમજાઓ !

ઉત્તરમેં મદાલસાને કહા - આર્યપુત્ર ! લૌકિક વ્યવહારકે લિયે હી બાલકોંકે નામ રખે જાતે હૈં. આપને તીન પુત્રોંકે નામ જો રખે હૈં વે ભી તો અર્થહીન હી પુરવાર હોતે હૈં. આત્મા સર્વવ્યાપી હૈં, શરીર માત્રકા વહ ઈશ્વર હૈં, તો વો તો કહીં ભી જાતા નહીં હૈં - તો વિક્રાંત નામ ઘટતા નહીં હૈ.

આત્મા અમૂર્ત હૈં, નિરાકાર હૈં - નિરવયવ હૈં, તો ઉનકો ન તો હાથ હૈં, ન પૈર હૈં, – કુછ નહીં હૈ, ઈસલિયે સુબાહુ નામ ભી અસમ્બદ્ધ હી હૈ. આત્મા પ્રાણીમાત્રકે શરીરમેં એકરૂપ હી રહા હૈં, ઉપરકે શરીરકે વર્ગભેદ હૈ - આકૃતિ ભેદ હૈ. વાસ્તવમેં આત્મા તો સબમેં એક હી રૂપકા હૈ. તો આત્માકે તો ન કોઈ મિત્ર હૈ ન કોઈ શત્રુ હૈ. ઈસ દ્રષ્ટિસે શત્રુમર્દન નામ ભી અર્થહીન હૈ. હમારે ચૌથે પુત્રકા નામ અલર્ક મૈંને રખા હૈ, વહ નામ ભી અર્થહીન હૈ. નામમાત્ર અસત્ હી હોતે હૈં, ઈસલિયે અર્થહીન હી હૈં.

મદાલસા આત્મજ્ઞાની થી, રાજા લૌકિક દ્રષ્ટિ-ભાવવાલે થે. ફિર ભી મદાલસાકે પ્રતિ રાજાકી અત્યંત પ્રિયતા, ઔર ભક્તિભાવના ભી થી. રાજા-મદાલસાકા બહુત સન્માન રખતા થા, આદર કરતા થા. મદાલસાકો અતિશય ચાહતા થા.

સંક્રાંતિ

સૂર્યકે કાલસ્વરૂપકા ભી વર્ણન કિયા જાતા હૈ. સૂર્ય આકાશમેં જિસ માર્ગસે ગમન કરતે હૈં ઉસકો રવિપથ કહતે હૈ. ઉસ માર્ગકો સત્તાઈશ ભાગમેં વિભક્ત કરકે ઉનકે નક્ષત્ર નામ દિયે ગયે હૈં. ઈસ વિશાલ આકાશ સ્થાનકો સૌર જગત કહતે હૈં.

ઈસ ભ્રમણપથમેં સૂર્યકે સાથ ઉનકે આસપાસમેં નવ ગ્રહ ઘૂમતે રહતે હૈં. ઉનમેં પૃથ્વીકા ભી સમાવેશ હો જાતા હૈં. ઈસ સત્તાઈશ નક્ષત્રોંકે અધિષ્ઠાતા દેવકે રૂપમેં એક સૂર્ય હી હૈં. પરન્તુ બારહ મહિને ઔર બારહ રાશિયોંકી ગણના કરનેસે ઉન સૂર્યકે બારહ નામ હૈં. વે ઈસ પ્રકાર હૈં. (૧૨ મહિનોંકે બારહ આદિત્યકે નામ)

(૧) સુધાતા - ચૈત્રમેં	(૭) પૂષા - અશ્વિનમેં
(૨) અર્યમા - વૈશાખમેં	(૮) પર્જન્ય - કાર્તિકમેં
(૩) મિત્ર - જ્યેષ્ઠમેં	(૯) અંશ - માર્ગશીષમેં
(૪) વરુણ - અષાઢમેં	(૧૦) ભગ - પોષ માસમેં
(૫) ઈન્દ્ર - શ્રાવણમેં	(૧૧) ત્વષ્ટા - માઘમેં
(૬) વિવસ્વાન - ભાદ્રપદમેં	(૧૨) વિષ્ણુ - ફાલ્ગુનમેં

એક વર્ષમેં સૂર્યકી દો ગતિ હોતી હૈં - જિનકો ઉત્તરાયણ ઔર દક્ષિણાયન કહતે હૈં. સૂર્ય જબ ઉત્તરાયણમેં ગમન કરતે હૈં તબ દિન દીર્ઘ બન જાતે હૈં ઔર સૂર્યમેં તેજોવૃદ્ધિ હોતી હૈ. દક્ષિણાયનમેં સૂર્યકા ગમન કરને પર રાત્રિ દીર્ઘ હો જાતી હૈ ઔર તેજ - બલકી કમી હો જાતી હૈં.

સૂર્યનારાયણ એક રાશિમેંસે દૂસરી રાશિમેં પ્રવેશ કરતે હૈં ઉસ કાલ - સમયકો સંક્રાંતિ કહતે હૈં. બારહ રાશિ હૈં, તો બારહ સંક્રાંતિ હૈં. મુખ્ય મેષ ઔર મકરકી સંક્રાંતિ હૈ.

ઉત્તર ભારતમેં, મધ્ય પ્રદેશમેં મેષ સંક્રાંતિકે દિનકો સત્તુઆસંક્રાંતિ કહતે હૈં. મકરસંક્રાંતિકો ખીચડા બનાયા જાતા હૈ. ખેતપ્રધાન દેશમેં ખેતકી પૈદાઈશ પર લોગોંકી પ્રસન્નતા હોના સ્વાભાવિક હૈ. અચ્છી પૈદાઈશ હોતી હૈ, ઉસકા શ્રેય સૂર્યનારાયણકો દેતે હૈં. "અચ્છી બરસાત દી, અચ્છી ગરમી-સૂર્યકિરણોને દી. તો ઈતની અચ્છી ફસલ - પૈદાઈશ હુઇ હૈં. પુરુષાર્થકા ઈતના અચ્છા ફલ આપને દિયા હૈં." ઈસ ભાવસે સંક્રાંતિ મનાઇ જાતી હૈ.

સત્તુઆ - ખીચડા મકરસંક્રાંતિકે દિન સુબહમેં સર્વ પ્રથમ અપને યહાઁ કે ગૌ, બેલ આદિકો ખિલાયા જાતા હૈ. દાન દિયા જાતા હૈ. નયે ધાન્યોંકા તૈલ-મર્દન કરકે સ્નાન કરતે હૈં. તલિ, ચના, દાલિયા, ઊરવ, મૂલી, આદિકા દાન દેતે હૈં; તિલકા લડ્ડુ દિયા જાતા હૈ, ઔર ખાયા જાતા હૈ. લડ્ડુઓમેં સિક્કે રખકર ભી દાન દેતે હૈં.

મકરસંક્રાંતિ પતંગકા અવસર હૈ. કનકૌવા (બડ઼ા પતંગ) ભગવાન શ્રીરામજીને ભી ઉડાયા હૈ.

ધૂમકેતુ

ધૂમકેતુ સંસ્કૃત શબ્દ હૈ. ધૂમ યાની ધૂઁવા, કેતુ માને ધ્વજા. ધૂઁવા જૈસા જિસકા ધ્વજ હૈ વૈસા તારા - વહ ધૂમકેતુ. બોલચાલકી ભાષામેં પૂઁછવાલા તારા કહા જાતા હૈ. લગભગ પૂરે વિશ્વકી પ્રાચિન સંસ્કૃતિમેં ભી ધૂમકેતુકા ઉલ્લેખ હૈ. હમારે અથર્વવેદમેં ધૂમકેતુ ઔર ઉલ્કા શબ્દકા ઉલ્લેખ હૈ.

પ્રાચીનકાલસે વિશ્વમેં માના જાતા હૈ કિ જબ ધૂમકેતુ દિખાઇ દેતા હૈ તબ કોઇ મહાન મનુષ્યકા મૃત્યુ યા જન્મ હોતા હૈ.

પ્રાચીન મૂર્તિઓંકે શિલ્પોમેં ભી ધૂમકેતુ દેખનેકો મિલતા હૈ.

શ્વાસકે લિયે

શ્રીગુરુદેવકે પાસ એક દેહાતીભાઇને અપની શ્વાસકી બીમારીકી બાત કહી.

શ્રીગુરુદેવ :- તુમ ડરો મત. તુમકો કુછ નહીં હોનેવાલા હૈ. શ્વાસકી બીમારીકો હટાનેમેં કુછ દેર નહીં હોગી. જો મૈં બતાતા હૂઁ ઈસી તરહ કરોગે તો પાઁચ દિનમેં તુમારી બીમારી દૂર હો જાયેગી.

૧૫ ગ્રામ સેંધા નમક સુનારકી કોઢમેં પકાકર ભસ્મ તૈયાર કરકે કાંચકી બોટલમેં રખ દેના. શામકો - ભોજનકે બાદ તીન બઢિયા કાલી દ્રાક્ષ (અંગુર)

લેના, ઉનકે બીજ નિકાલકે - દ્રાક્ષમેં સેંધાકી ભસ્મકા પાવડર ભર દેના. ઔર ઉસકોં ધીરે–ધીરે ચુગલા કે ખા જાના. ઉપરસે પાની નહીં પીના. તુમ્હારી શ્વાસકી બીમારી પાઁચ દિનમેં હી ઠીક હો જાયેગી. રોજાના ભસ્મ તાજા બના લેના.

જ્વારબદૌ લંઘનં કૃત્વા.... (જ્વર આદિમેં એક ઉપવાસ)

વાતવાયુ ૧૩ દિનકે બાદ પચતા હૈ.

પીતવાયુ ૭ દિનકે બાદ પચતા હૈ; શીત જલ પીના.

કફવાયુ ૧૩ દિનકે બાદ પચતા હૈ; ગરમ જલસે પાચન હોતા હૈ.

(ક) રાજનીતિ માનસજીસે પઢના, સમાજવાદ ઔર સામ્યવાદ સફલ હો હી નહીં સકતા. સેવક-સેવ્ય ભાવ હોંવે વહાઁ મૂડીવાદ આતા હી હૈ. પ્રત્યેક વ્યકિતકે લિયે અન્ન-વસ્ત્રકા પ્રબંધ હોના ચાહિયે. માપકા વિચાર હૈ તબ તક મૂડીવાદ રહેગા હી, પુંજીપતિ ભલે ન રહે.

નીતિપંચતંત્રસે સામ, દામ, દંડ, ભેદ, વિદ્વેષમેં મિલાપ આદિ દેખના. બલવાન રિપુકો યુક્તિસે હટાના ઈસે નીતિ કહતે હૈં. સમાજ-દેશ, કાલ, વ્યવહારિક જીવનસે પર હૈં ઐસા માનના નહીં.

(ખ) સાધુકે તનકો ખાંસી, રોગી જંગમ પીર પયગંબર ।
બચે નહીં સન્યાસી.... સાધૂકે તનકો ખાંસી ॥

કહે દવા ઈન્જેકશન લેલો, સબકી બુદ્ધિ નાશી ।
'બનાદાસ' હૈં તેરી સરનમેં, રક્ષા કરો અવિનાશી.... સાધૂ ॥

રોગોંને તો ઘેર લિયા, ન રહા વિશ્વાસ ।
તિસ પર ભી ડોકટર કહેં, લમ્બા લેલો શ્વાસ.... સાધૂ ॥

ખાતે ખાતે દવાઈયાઁ, બીત ગયા એક વર્ષ ।
ફિર ભી અચ્છે નહીં હુએ, ઈસકા હમકો હર્ષ.... સાધૂ ॥

માનો ના માનો આપકી રાજી, હમ તો રોગી રહ ગયે ।
રહે નહીં બાબાજી.... સાધૂકે તનકો ખાઁસી.... સાધૂ ॥

(ઘ) એક પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા :- (વઢવાણસે)

જહાઁ તક સંસારસે સમ્બન્ધ રખ રહે હૈં, તબ તક કર્તવ્યપરાયણ રહના પડેગા - જો શુભ હૈ. સંસારમેં અધિક સ્નેહ-બન્ધન ઔર પુનર્જન્મકા હેતુ હોતા હૈ. જહાઁ અવરોહ - આરોહ હી કા અન્તર હો ઉસમેં વિચાર ક્યા ? ધૈર્ય રખો.

ક્રોધ પર વિચાર કરો. ક્રોધ પાપકા મૂલ હૈ, વ્યવહારમેં કટુતા લાનેવાલા હૈ. ક્રોધીમેં વિકૃતિ ક્રોધ હી કી દેન હૈ. રણછોડદાસકા આશીર્વાદ.

(ચ) જબ તક દૂસરોંસે યાચના નહીં કરોગે તબ તક હી તુમ્હારે સદ્‌ગુણ, ગૌરવ ઔર આત્માભિમાન ટિક પાતે હૈં. જબ યાચના કરોગે, ઉસી ક્ષણ ઈતને મહાન સદ્‌ગુણ ભી તુમ્હારેસે અલગ હો જાયેંગે. ચાહે કિતના હી મહાન પુરુષ હોં, યાચના કરકે અપની દીનતા વ્યકત કરતા હૈ - તબ ઉસી ક્ષણ ઉનકા ગૌરવ નષ્ટ હો જાતા હૈ.

(છ) માન-સમ્માન, ધન, કીર્તિ ઈત્યાદિકી કામના ક્યોં ? ઈનકે લિયે ઈતની હાય-હાય ક્યોં ? ઈતના દુ:ખ, દ્વેષ, જલન આદિ ક્યોં ?

શ્રી ઔર કીર્તિકી પ્રાપ્તિ પૂર્વસંસ્કારધિન હૈં, ઔર ઈશ આધિન હૈં ટીકનેમેં.

બમ્બઈ, રામમહલ.

કમલિનીબહન ઔર શાંતિભાઈને કહા :- અબ આપકે લિયે બમ્બઈમેં ચિત્રકૂટ ભી બન ગયા હ ગુરુદેવ ! ચિત્રકૂટમેં હી તો ભગવાન રામજી પધારેં ઔર બિરાજતે હૈં.

શ્રીગુરુદેવ :- જરૂર ! રામજી ચિત્રકૂટમેં બિરાજે હૈં. લેકિન **"જા પર બિપત પડત હૈં - સો આવત યહી દેશ"** તો બાબા, બિપત પડેગી તો, તબ ચિત્રકૂટ તો હૈં હી; વરના રામજીકા મહલ ! ક્યોં ? (જયરામભાઈ કે ઘરકા નામ શ્રીરામમહલ હૈ.)

ચિત્રકૂટકી ચાર અધિકાઈ । કંકર, કાંટા, બંદર ઔર ખાઈ ॥

સંસ્કૃતિ કે રક્ષક

વિ. સંવત્ ૧૮૦૫ ભરતપુર (રાજસ્થાન) રાજ્યકે સ્થાપક સુરજમલ થે. શ્રીપતિતપાવનજી ભગવાનમેં ઉનકી શ્રદ્ધા-પ્રીતિ થી. સન ૧૭૦૭ મેં

ઔરંગઝેબકી મૃત્યુ બાદમેં ઉન્હોંને ભરતપુર, મથુરા પ્રદેશકા કબ્જા લિયા ઔર રાજા બને. મથુરા-ગોકુલ, વૃંદાવન, ગોવર્ધન આદિ તીર્થો વ દેવ મંદિરોંકી ઉન્હોંને રક્ષા કી થી. ઈસલિયે વૃજરાજ કહેલાયે થે.

ઔરંગઝેબકે જુલ્મસે પ્રજા તંગ આ ગઈ થી. દક્ષિણમેં શિવાજી જાગ્રત હો ગયે. રાજપૂતાનામેં દુર્ગાદાસ રાઠોડ, સંયુક્ત પ્રાંતકે બુંદેલખંડમેં છત્રસાલ, બંગાલમેં પ્રતાપાદિત્ય, પંજાબમેં ગુરુ ગોવિંદસિંહજી ખડે હો ગયે. સબને મુગલસત્તાકે સામને યુદ્ધ કિયા.

બિરબલ બ્રાહ્મણ થે. ઉનકા મૂલ નામ તો બ્રહ્મદાસ થા. મહાન વિચક્ષણ વ વિદ્વાન થા. ફારસી, સંસ્કૃત, હિંદી, ઉર્દૂમેં નિષ્ણાંત થે. અકબર ઉસકે બુદ્ધિચાતુર્યતાસે બહુત પ્રસન્ન હો ઊઠે. તબ બિરબલકો રાજાકા સમ્બોધન વ પદ દિયા થા. અસ્ત્રશસ્ત્રમેં તથા વ્યૂહરચનામેં ઉસકી ચતુરતા વ વીરતા દેખકર અકબરને ઉસકો 'બિરબલ' કહા. તબસે 'રાજા બિરબલ' નામ પ્રસિદ્ધ હો ગયા.

રાવણ પ્રકાંડ વિદ્વાન થા

ભાવનગર :- રાવણ સીતાજી પર બલકા ઉપયોગ નહીં કરતા હૈ, કારણ કિ વહ જાનતા હૈ કિ તબ ક્યા પરિણામ આયેગા.

માનસજીમેં હૈ કિ રાવણને અપહરણકે પહલે સીતાજીકી વંદના કી હૈ.
"મન મહઁ ચરણ બંદિ સુખ માના" ॥

રાવણને વરુણ પર આક્રમણ કરકે વરુણકો જીત લિયા. કુંભકર્ણ વરુણપત્નિયોંકો કૈદ કરતા હૈ. તબ રાવણને કહા કિ અપની શત્રુતા વરુણસે હૈ, વરુણપત્નિયોંસે નહીં ! તુમ ઈન સ્ત્રીયોંકો આદરપૂર્વક વરુણકે પાસ પહુઁચા દો ઔર ઈસ ગલતી કી ક્ષમા માઁગના. તુમ મરે ભાઈ હોકર ભી મેરી મર્યાદાકો નહીં જાનતે હો !

રાવણને અપને મંત્રીયોંસે કહા કિ સીતાકો મૈં ઉઠા લાયા હૂઁ, ક્યોંકિ ઈસ પ્રકાર રામકો મૈંને ચુનૌતી દિ હૈ - યહાઁ બુલાયે હૈં. રામજીકો વનવાસકી પ્રતિજ્ઞા હૈ. સીતાજી રામકી અર્ધાંગના હૈં. સો સીતાકો અશોકવનમેં રખી હૈં.

રાવણ જાનતા હૈ કિ રામ ભગવાન હૈં.

ખર દૂષન મોં સમ બલવંતા । ઈન્હેં કો મારે બિનુ ભગવંતા ॥

શ્રીરામજીકે હાથોં મરકર અપના સપરિવાર ઉદ્ધાર કરના હૈ રાવણકો. ઈસલિયે ચુનૌતી દિ હૈ.

રાવણ બડા રાજનીતિજ્ઞ થા. અપની વંશવૃદ્ધિ ચાલુ રહે ઈસલિયે વિભીષણકો અપમાન કરકે નિકાલ દિયા. ઔર શત્રુપક્ષમેં અપના વંશ સુરક્ષિત રહે ઈસ દ્રષ્ટિસે જાને દિયા.

રાવણ પ્રકાંડ વિદ્વાન થા. ભગવાન શિવજીકા પરમ ઉપાસક થા. ઉનકે બનાયે બહુતસે ગ્રન્થ સ્તુતિ આદિ થે. અબ તો ચાહેં જિતને શેષ વ ઉપલબ્ધ હોં !

જટાકટા હસમ્ભ્રમ ભ્રમન્નિલિમ્પનિર્ઝરી

વિલોલવીચિ વલ્લરી વિરાજમાનમૂર્દ્ધનિ ।

ધગદ્ધગદ્ધ ગજ્જ્વલલ્લાટ પટ્ટ પાવકે

કિશોરચન્દ્રશેખરે રતિઃ પ્રતિક્ષણં મમ ॥૨॥

કદાનિલમ્પનિર્ઝરીનિકુજ્જકોટરે વસન્

વિમુક્તદુર્મતિઃ સદા શિરઃ સ્થમજ્જલિં વહન્ ।

વિલોલલોલ લોચનો લલામભાલલગ્નકઃ

શિવેતિ મન્ત્રમુચ્ચરન્ કદા સુખી ભવામ્યહમ્ ॥૧૩॥

યહ પૂરી સ્તુતિમેં બહુત હી જોરદાર ઝમકા (મધુર રવ) હૈં. અબ તો પૂરા યાદ નહીં. પહલે યહ સ્તુતિ બરાબર કરતા થા. (**પૂરી સ્તુતિ દેખો – અંતમે દી હૈ પાન નં. - ૩૦૩**).

ગૌસ્વામીજીને દિવ્યદ્રષ્ટિસે ભગવત્‌લીલાચરિત્રોંકા ગાન કિયા હૈ- ''શ્રીગુરુપદ નખમણિ ગણ જ્યોતિ, સુમિરત દિવ્ય દ્રષ્ટિ હિય હોતી'' સે

ભગવાનકી લીલાઓંકા ચરિત્ર ગુણગાન કિયા હૈ. અંગદજીકા રાવણકે યહાઁ વિષ્ટિકાર બનકર જાના ઔર પૈર રોપનેકી લીલા ઈસી પ્રકાર ગોસ્વામીને લિખી હૈ. પહુઁચે હુએ સંતોકી ઈતની પહુઁચ હોતી હૈં. વે ત્રિકાલજ્ઞ વ સર્વજ્ઞ હોતે હૈં.

શ્રીશંકરાચાર્યજીકા નામપ્રેમ :-

(૧)

ન મોક્ષસ્યાકાંક્ષા ભવ વિભવવાંછપિ ચ ન મે,
ન વિજ્ઞાનપેક્ષા શશિમુખિ મુખેચ્છાપિ ન પુનઃ ।
અતસ્ત્વાં સંયાચે જનની જનનં યાતુ મમ વૈ
મૃડાની રુદ્રાણી શિવ શિવ ભવાનીતિ જપતઃ ॥
(દેવ્ય... ૮)

(૨)

મચ્ચિતા મદ્‌ગતપ્રાણા બોધયન્તઃ પરસ્પરમ્ ।
કથયન્તશ્ચ માં નિત્યં તુષ્યન્તિ ચ રમન્તિ ચ ॥
(ગીતાજી - ૧૦ - ૯)

સંતસ્વભાવ

ઈચ્છાકી પૂર્તિસે સુખ મિલતા હૈ, પરંતુ ઈચ્છાકી નિવૃત્તિસે તો પરમાનંદ મિલતા હૈ. ભૂત દયા સંતોકી પૂઁજી હૈ. જિસકા સુખ સભીકા સુખ, ઔર સભીકા દુઃખ જિસકા દુઃખ હૈં વહી સંત. દૂસરોંકે દુઃખકે કારણમેં રહી હુઈ ક્ષુદ્રતાકો દેખકર કરુણાકા એક અદમ્ય ભાવ ઉદય હો જાતા હૈ દિલમેં !

એક મહાત્માકી કૃપાસે કિતને હી જીવોંકા ઉદ્ધાર હો જાતા હૈ. સાધુસંગ કરનેસે જીવકા માયારૂપી નશા ઉતર જાતા હૈ. જિસસે દસ આદમી અચ્છી પ્રેરણા પાતે હો તો તથા શુભકાર્યમેં લગતે હોં તો સમઝના ચાહિયે કિ ઉસકે

ભીતર ભગવાનકી વિભૂતિ અધિક હૈં. ગંગા સાગરસે મિલને જાતી હૈં, પરન્તુ જાતી હુઇ જગત્ કા પાપ-તાપ નિવારણ કરતી હૈં.

ઉસી પ્રકાર આત્મસ્વરૂપકો પ્રાપ્ત જો સંત હૈં વે અપને સહજ કર્મોંસે સંસારમેં બઁધે બન્દિયોં છુડાતે હૈં. સંતોકે ઘર દ્વાર, અંદર-બાહર, કર્મમેં, વાણીમેં ઔર મનમેં ભગવદ્ ભક્તિકે સિવા ઔર કુછ ભી નહીં મિલતા. ઐસા કુછ ભી નહીં હૈં જિસે સંત સ્વભાવતઃ સહ ન લે, ઔર વહ સહ લેતા હૈ ઈસકા ઉસે કોઇ સ્મરણ ભી નહીં રહતા.

આત્મ સુખ દુઃખ ભક્ત ન કરેં વિચાર ।
પ્રભુ સુખ હેતુ કરેં સબ વ્યવહાર ॥

(આત્મ = ખુદ = પોતે)

ફૂલકે બડે હોને પર ફૂલ અપને આપ ગિર જાતા હૈ. ઈસી પ્રકાર દૈવત્વકે બઢનેસે નરત્વ નહીં રહતા. ઇશ્વરકા પ્રકાશ સબકે હૃદયમેં સમાન હોને પર ભી વહ સાધુ-સંતોકે હૃદયમેં અધિક પ્રકાશિત હોતા હૈ. જિસ પ્રકાર દર્પણ સ્વચ્છ હોને પર ઉસમેં મુઁહ દિખાઇ દેને લગતા હૈ, ઉસી પ્રકાર હૃદયકે સ્વચ્છ હોતે હી ઉસમેં ભગવાનકા રૂપ દિખાઇ દેને લગતા હૈ.

ત્યાગકા ત્યાગ અર્થાત્ ''હમને તો ત્યાગ કિયા હૈ, ઈસ અભિમાનકા ભી ત્યાગ કરેં વહી સચ્ચા ત્યાગી હૈં. મનકો અમન કરો, કર્તૃત્વાભિમાનસે રહિત રહો. જીવનમુક્ત હોના હૈ તો જીતે જી મર જાઓ. મનકો મિટાઓ. મરનેકે પહિલે મરો.''

જીવનકા ધ્યેય વિષય નહીં અપિતુ ભગવત્ પ્રાપ્તિ હૈ. યદિ નિસ્પૃહી બનો તો સંસારકી અશાંતિકી આગમેં જલના નહીં હોગા, જલ જાના નહીં પડેગા. સંસારઅગ્નિ નિસ્પૃહકે હૃદયકો દાહ પહુઁચાનેમેં અસમર્થ હૈ.

ભગવાન શ્રીરામ સત્યસંકલ્પ હૈં. વહી જીવનદોરીકે સહાયક હૈં. અપને તોં નિષ્ફિકર રહના ચાહિયે. **''જાકી જાકો શરણ હૈં, તાકી તાકો લાજ''** સબ બલસે આત્મબલ શ્રેષ્ઠ હૈ.

અધિક માસ

અધિક માસ હૈ દૈત્યોંકો મારનેકા મહિના. યહ માસ કનકશિપુકો મારનેકે લિયે ભગવાનને નિકાલા હૈ, ઔર નૃસિંહ ભગવાનને અપને વચનકી પૂર્તિ કી હૈ. ઈસલિયે અપનેમેં રહે હુએ દૈત્યોં = ષડ્રિપુકો મારનેકા યહ મહિના હૈ. ષડ્રિપુ યાની કામ, ક્રોધ, મોહ, મદ, મત્સર ઔર લોભ.

નૌકરોંસે ઉનકી શક્તિસે અધિક કામ લેના મહાપાપ હૈ, ઔર અત્યાચાર હૈ.

બ્રાહ્મણ નૌકરોંસે કપડા ધુલાનેમેં ઔર અપને ખાયે-ભોજન કિયે હુએ બરતન મઁજવાનેમેં પાપ હૈ; કભી ન કરના. કિતના ભી દીન, અબુધ બ્રાહ્મણ ક્યું ન હો - પર બ્રાહ્મણ તો હૈં ન ?

કરણ ઔર ઉપકરણ

આઁખ-નેત્રેન્દ્રિય હૈ. મન લગા હોગા તો હી આઁખ દેખેગી. દૂસરી બાત- મેરે ચશ્મા હૈ તો મેરે આઁખ પર ચશ્મા હોગા તો હી મૈં બરાબર દેખ સકૂઁગા. ચશ્મા દેખતા નહીં હૈ; પરન્તુ ચશ્મા કી સહાયતાસે મેરી આઁખ યાની મેરી મનયુક્ત આઁખ દેખતી હૈ. તો ચશ્મા ઉપકરણ હૈ, સહાયક હૈ.

ગ્રંથ પઢના, શ્રવણ કરના, ઈત્યાદિ ભી સહાયક હૈં.અધિક પઢનેસે કભી યાદ ન રહેં ઐસા કભી કભી હોતા હૈ. ઈસીલિયે ભાવ સમઝકર પઢના; ભલે થોડા હો સકે તો થોડા પઢના.

શ્રેષ્ઠ સાધન તો ભીતરકા કારણ હૈ. ભીતરકા લગાવ હૈ. સુના હુઆ, પઢા હુઆ ધારણ કરના ચાહિયે - અનુસરણ કરના ચાહિયે. યહ કૌન કરેગા ? આઁખ કરેગી ? કાન કરેંગે ? યા મનશક્તિ ?

હાથ થકે મૂઁહ થકે ઔર થકે નાક ઔર કાન ।
પર ભક્ત હમારે ન થકે સ્વાર્થ ભરે હૈં સાન ॥

જીવનસે થકના ઠીક હૈ ? (હસ્તાક્ષરમેં)

શ્રીગુરુદેવ વિદિશા પધારેં. ભગવાનસિંહજીને કઈ માસિક પત્રિકાયેં દિખાઈ ઔર કહા કિ મૈં ઈસે પઢતા રહતા હૂઁ.

શ્રીગુરુદેવ :- તબ તો આપને દેખા હોગા કિ લિખનેવાલે બહુત હૈં, કિન્તુ ઉનકા આચરણ કરનેવાલે કમ હૈં. ઐસા સાહિત્ય તો ઢેરોં પડા હૈં. યહ તો ઉસી પ્રકાર હૈં - જિસ પ્રકાર તલવાર પર ધાર કરનેવાલે તો બહુત હોતે હૈં, કિન્તુ ઉસકે ચલાનેવાલે વિરલે હી હોતે હૈં. ઈસ સાહિત્યસે ક્યા ખર્ચા ઔર કરના હૈ !!

સંક્ષિપ્ત બાતેં

સાધનકે પ્રારંભિક કાલમેં સાદે રૂપસે ખૂબ મંત્રજાપ કરો. ઉસસે શારીરિક, સામાજિક આદિ અન્ય બાધાએં - જો સાધનમેં વિઘ્નરૂપ આનેવાલી હોગી સો દૂર હો જાયેગી. શ્રદ્ધા ખૂબ હોની ચાહિયે. મનકા નિરોધ ખૂબ કરના. મેરુદંડ સતત સીધા રહનેસે નિયમમેં પ્રગતિ જલ્દી હોતી હૈ.

(૧) પ્રત્યેક અવસ્થામેં ધૈર્યકી અત્યંત આવશ્યકતા હૈ. જ્યાદા ઘબરાહટ ભી મન પર બૂરી અસર લાતી હૈ.

(૨) ચિંતા કભી ન કરની ચાહિયે - ચિંતાગ્નિ તેજ હોતી હૈ - વહ હમ જો કુછ ખાતે હૈ - ઉન્હેં જલા દેતી હૈ.

યદિ કિસીકે સન્મુખ હાથ પસારના પસંદ નહીં તો સ્વયં ઉપાર્જન કરો.

(૩) વિચારો કિ ક્યા તુમ્હારે મંદિરમેં ઊંચે કલશ પર કૌઆ બૈઠને માત્ર સે હી સરોવરકે કિનારેકે હંસોંસે શ્રેષ્ઠ હો જાયેગા ?

''જાવત દ્રશ્ય સંસાર'' - યે સબ સંસાર કે કર્મ માયિક હોનેસે ક્ષણભંગુર હૈં, જડ ઔર અનિત્ય હૈં.

(૪) બિના પૂર્વસંસ્કાર વા ભગવત્કૃપાકે દૈવી સંપત્તિ ગ્રહણ કરના કઠિન હ.

(૫) પ્રારબ્ધ તુષ્ટિકો પરમાર્થ પુરુષાર્થમેં સ્થાન નહીં મિલતા ઐસી મેરી દ્રઢ ધારણા હૈ.

(૬) સદ્‌ગુરુકે હર વિચાર શિષ્યોંકે કલ્યાણ નિમિત્ત હી હોતે હૈં. ઉન્હીં વિચારોંકો બદલના યા પરિવર્તન નહીં કરના ચાહિયે.

(૭) ગીતાજીકે શાંકર ભાષ્યમેં ભી ભગવાનકે ભક્તોંકો ભગવત્‌ પ્રાપ્તિકા સ્થાન હૈં. અદ્વૈતમેં ભી ઉપાસના પ્રધાન હૈં. શાંકરભાષ્ય ગીતાજી અધ્યાય ૧૨-૯ દેખનેસે ઉપાસના દ્રઢ હોગી. યહ શ્લોક ઈસ પ્રકાર હૈ -

અથ ચિત્તં સમાધાતું ન શક્નોષિ મયિ સ્થિરમ્ ।
અભ્યાસ યોગેન તતો મામિચ્છાપ્તું ધનંજય ॥

(૮) દેખો ! બાલક દુરાચારી હોતા હૈ તો ઉસમેં માતાકા દોષ મુખ્ય હોતા હૈ. મૂર્ખ રહતા હૈ તો વંશપરાયણકા સંસ્કાર-દોષ હોતા હૈ. પરન્તુ બાલક દરિદ્રી, પ્રમાદી, નિર્ધન હોતા તો ઉસમેં ઉસકા હી દોષ રહતા હૈ.

(૯) પરદોષ સુનનેસે ઉન પર ઘૃણા ઔર દ્વેષ ઉદય હોતા હૈ - જાગ ઉઠતા હૈ ઔર અપને ચિત્તમેં અશાંતિ બઢ જાતી હૈ.

અપની ડાયરી નિત્યપ્રતિ શ્રીરઘુનાથજીકો સુનાના. વ્યવહારમેં સંતોષપૂર્વક પુરુષાર્થ કરના ચાહિયે.

શાંતિસે સુખ ઔર ભ્રાંતિસે દુઃખ હોના અનિવાર્ય હૈં. સાહસ વ ધૈર્યસે કામ લો તો શાંતિ પરિણામ નિશ્ચિત્‌ હૈ. પૂર્ણ સંતોષ હો જાને પર મનુષ્ય શીઘ્ર હી પરમાનંદકા અધિકારી હોતા હૈ. કુતર્ક વ સંશયગ્રસ્ત હૃદય શુષ્ક હો જાતા હૈ. શુષ્ક હૃદયકો પ્રેમભાવનાકા આનંદ કૈસા હોતા હૈ યહ અનુભવમેં આતા નહીં હૈ. શુષ્કતા હી ભરી હો ઉસ હૃદયકો પ્રેમાનંદકા સ્વાદ કૈસે મિલે ?

(૧૦) મક્ખી તો ગુડ-સક્કર જૈસી વસ્તુ પર બૈઠતી હૈ, પર મનુષ્યતો વિષયરસ નિરસ હોને પર ભી ઈસ પર જાતા હૈ. **ઉત્તમ ભક્તિ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય ચાહતે હો તો શ્રૃંગારકા ભજન - કિર્તન ન ગાના, પર વિનયપત્રિકાકે પદ ગાના.**

(૧૧) કૃત્રિમ હઁસના કોઈ હઁસના નહીં. હઁસના ભીતરકે આનંદકા વ્યક્ત રૂપ હોતા હૈ. શિષ્ટાચારકા હઁસના તો શિષ્ટાચાર હી હૈ. જો આનંદ ન મિલે યા ન હોવે તો હઁસના વ રોના બરાબર હૈ.

(૧૨) સફેદ કપડેમેં થોડી ભી સ્યાહીકા દાગ પડ઼નેસે વહ દાગ બહુત સ્પષ્ટ દિખતા હૈ. ઉસી પ્રકાર પવિત્ર મનુષ્યોંકા થોડા દોષ ભી અધિક દિખાઈ દેતા હૈ.

(૧૩) શ્રીહરિ તો મનુષ્યોમેં ભિન્ન-ભિન્ન રૂપોમેં પ્રકટ હોતે હૈં, ઔર સબ જીવ સ્વરૂપ હૈં. હમ કિસી ભી સ્વરૂપકી ભાવસહિત સેવા કર સકતે હૈં. કારણ - મનુષ્ય સેવા હી ઈશ્વર સેવા હૈ.

(૧૪) **'આપ અમાની માનપ્રદ સબકો'** – યશ દેનેમેં ક્યા જાતા હૈ ? ઉસકે ગુણકા સ્વીકાર ભી નહીં કર પાતે હો ? કિતની જલન ! કિતની અશુદ્ધિ !!

(૧૫) મૂલજી સોલંકી - સરન્યાયાધીશ - વાંકાનેરકે સન્ ૧૯૨૪મેં પ્રથમ દર્શનકો આયે થે મેરે પાસ. બડા આનંદ આતા થા. પક્કા તૈયાર ભોજન માઁગા થા. મેઘ ગર્જના હોતી તો ખૂદ ભી નાચને લગતે થે. બાદમેં કાષ્ઠમૌનકે પશ્ચાત્ જામનગરમેં મિલે થે.

(૧૬) પરમેશ્વરકી અવ્યકત નામકી માયાશક્તિ હૈ. વહ અનાદિ ત્રિગુણાત્મિકા પરા હૈ. ઉસીસે સર્વ જગત્કા ઉદ્ભવ હૈ. વહી ઈશ્વરીય શક્તિ હૈં જો સર્વ વસ્તુઓમેં ગૂઢ રહી હૈ. ઈસીસે હી સંસાર પ્રકટ હોતા હૈ. પરન્તુ સ્વયમ્ ગૂઢ હૈ. જબ તક યહ શક્તિ હૈ તબ તક તીનોં જગત હૈ. જબ શક્તિ અભિન્ન હોતી હૈ - અર્થાત્ શક્તિમાનમેં રહતી હૈ - તબ જગત્ ભી નષ્ટ હો જાતા હૈ.

(૧૭) મિત્ર કૈસા હોના ચાહિયે ? – જો હમારેં દુઃખમેં દુઃખી હોવેં, સુખમેં સુખી હોવેં, હમદર્દી હોવેં.

સંકલ્પ નષ્ટ હોતે જાય - ઈતની પ્રવૃત્તિ સ્થિર હોગી.

(૧૮) વક્તૃત્વ કરતે સમય ઐસા સમઝો કિ સબ મિટ્ટિકે પુતલે સામને બૈઠે હૈં. દ્રઢતા ઔર નિશ્ચિંતતા હોની ચાહિયે.

(૧૯) ઓરીસ્સામેં મયુરગંજસે થોડી દૂરી પર, મોરમકી ઝાડી (એક જંગલ) હૈ વહાઁ મૈં રહા થા. વહાઁ હાથી અગ્નિ ઉઠા ઉઠાકર ફેંકતે હૈં ઐસા પ્રત્યક્ષ-અનુભવસે દેખા હૈ.

(૨૦) રેનકોટકી થેલી જલાકર શ્રીગુરુદેવને ઉસકી બાસ લેકર કહા :- યહ પદાર્થ ઝહરયુકત હૈ. બાસ બતલાતી હૈ - ઈન મેં અશુદ્ધ પદાર્થ હૈ હી.

ઈસ પદાર્થકા ઉપયોગ ખાનેપીનેકી ચીજેં ભરનેકે રખનેકે લિયે નહીં કરના ચાહિયે.

ઈસકા ફર્નિચર બન સકતા હૈ, પરન્તુ ફર્નિચરકે ઊપર ભી સુતી યા રેશમકા ખોલ લગાકર ઉપયોગમેં લિયા જાના ચાહિયે.

યહ પદાર્થ અચ્છા નહીં લગતા હૈ. ફિર ભી પ્રવાસ, આદિમેં સુવિધા જ્યાદા રહતી હૈ. વાયુ, જલ આદિસે ચીજોંકી રક્ષા કરતા હૈ. ઈસલિયે ઉપયોગી હૈ. પરન્તુ જ્યાદા ઉપયોગ હાનિકારક હોગા ઐસા લગતા હૈ.

(૨૧) જ્યોતિષીકી બાતોમેં મનુષ્યકા સાહસ તથા ધૈર્ય નિર્બલ પડ જાતે હ.

(૨૨) શ્રીગુરુદેવને હરિશ યોગીસે કહા

સંભવ હૈ કિ આસનસિદ્ધિ તો હો જાયેગી. પરંતુ ધારણાસિદ્ધિ કરકે ધ્યાન સાધ્ય કર લેવેં તબ તક તો તુમ અવિરત અનુસંધાનપૂર્વક સાધન-ભજનમેં હી રહો તો હી પૂરા પડેગા.

મન થિર કરવો કઠિન હૈ, કઠિન ભજન શ્રીરામ ।
'બના' વાસ એકાંતકે, સરલ હોય દોઉ કામ ॥

‘‘મનકો સ્થિર કરના, ચિંતન-મનનમેં સ્થિર કરના કઠિન હૈ, ઉસી તરહ ભગવાનકા ભજન કરના ભી કઠિન હૈ. પરન્તુ ‘‘બનાદાસ (પ.પૂ.શ્રીગુરુદેવ) કહતે હૈં કિ સાધનાકે લિયે એકાંતમેં નિવાસ કરનેસે યે દોનો કામ સુગમ બન જાતે હૈં.

(૨૩) **અવતાર** :- જબ જલ ઠંડીકે કારણકો લેકર રૂપાન્તર હોતા હૈ તબ બર્ફ કહલાતા હૈ.

વિભવ :- જલ જલકે રૂપમેં રહતા હૈ તબ જલ સંજ્ઞા.

વ્યૂહ :- જબ જલકો ગરમી દી, સુક્ષ્મ દશામેં હો તબ ભાઁપ (બાષ્પ) કહલાતા હૈ.

અન્તર :- જબ ઉર્ધ્વમેં જાતા હૈ તબ અદ્રશ્ય ભેજ કહલાતા હૈ.

વ્યાપ :- અતિ પરિમાણ (પરિમાણૂ) મેં હૈં તબ વહી જલ વ્યાપ (વ્યાપક) કહલાતા હૈ. ઈસી પ્રકાર ઈશ્વર તત્ત્વ હૈં (શ્રીગુરુદેવકે હસ્તાક્ષરમેંસે)

(૨૪) **કલિયુગ** :- પૃથ્વીકા આયુષ્ય અબજો વર્ષકા હૈ. ચાર યુગ - દ્વાપર, ત્રેતા, સત્ ઔર કલિયુગ મિલકર કુલ ૪૩ લાખ ૨૦ હજાર વર્ષકા એક ચક્ર હોતા હૈ.

અભી જો કલિયુગ ચાલુ હૈ, ઉસકા કાલ ચાર લાખ બત્તીસ હજાર વર્ષકા હૈ. ઐસા શાસ્ત્રમેં કહા હૈ. ઈ.સ. કાલમેં ૩૧૦૧ મિલાનેસે કલિયુગકા આગમન (પ્રારંભ) કાલ હમેં મિલતા હૈ. ૧૯૬૮+૩૧૦૧ = ૫૦૬૯ વર્ષકા સમય કલિયુગકા બીતા હૈ તો અભી તો યુગકી કાલિમા જો હૈ વહ તો ઔર ગહરી બનતી જાતી હૈ.*

*** કાલ (સમય)કા નાપ :-**

(૧) કલિયુગ :- ૪ લાખ ઔર ૩૨ હજાર વર્ષ

(૨) દ્વાપર યુગ :- ૮ લાખ ઔર ૬૪ હજાર વર્ષ

(૩) ત્રેતાયુગ :- ૧૨ લાખ ઔર ૯૬ હજાર વર્ષ

(૪) સતયુગ ૧૭ લાખ ઔર ૨૮ હજાર વર્ષ

ચારોં મિલાકર હોતા હૈ ''ચતુર્યુગ'' યા ''મહાયુગ'' = ૪૩ લાખ ૨૦ હજાર વર્ષ. ઐસે એક હજાર ચતુર્યુગકા બ્રહ્માજીકા એક દિન (કલ્પ યા સર્ગ) ઔર ઈતને હી સમય કી એક રાત્રિ હોતી હૈ (પ્રલય યા સર્ગ). ઈસકે અનુસાર ૮ અબજ ઔર ૭૪ કરોડ વર્ષકા બનતા હૈ બ્રહ્માજીકા એક રાત-દિન. ઐસે દિન-રાતકે ૧૦૦ વર્ષ બ્રહ્માજીકા આયુષ્ય હોતા હૈ - તબ ''મહાપ્રલય'' શુરુ હોતા હૈ (કલાક્ષય) - જીસ સમય બ્રહ્માજી પરમાત્મામેં લિન હો જાતે હૈ. ઈતના હી સમય (યાની બ્રહ્માજીકા ૧૦૦ વર્ષ) મહાપ્રલયકા રહતા હૈ. ફિર નયા સર્જન - ''મહાસર્ગ'' (કલ્પાદ) કા આરંભ હોતા હૈ.

(૨૫) માનવતાહીન કૃત્યોંસે સારે વિશ્વમેં હાહાકાર ફૈલેગા. તબ સ્વાર્થી ઔર ભાવનાશૂન્ય માનવકો રાક્ષસ સમઝા જાયેગા. સ્વાર્થી, ભ્રષ્ટાચારી ઔર દુરાચારી માનવકો કોઈ બર્દાશ્ત નહીં કરેગા.

(૨૬) ચમત્કારી ફકીર વ બાબાઓંકો મૈં કહતા હૂઁ કિ –

ચમત્કાર જો આજ હો રહે હૈં વે દૈવી શક્તિકે નહીં, અપિતુ મનુષ્યકી શક્તિકો પ્રકાશિત વ પ્રદર્શિત કર રહે હૈં. ઈન ચમત્કારોંસે સોચના ચાહિયે કિ એક મનુષ્ય દ્રઢ સંકલ્પકી સિદ્ધિસે ક્યા ક્યા કર સકતા હૈ ?

ફિર યહ ભી સોચના ચાહિયે કિ ભારતમેં ઈતને સંત, ફકીર, સાધુ-બાબાએં યુગોંસે અવતરિત હોતે હૈં, તો ઈનમેંસે કિસીને ભારતકો પરાધીન હોતે સમય કિસી વિદેશી સત્તાકો અપની સામર્થ્યસે પરાજિત ક્યોં નહીં કર દી ?

ઈસ કાલમેં ભી ઐસા હી પ્રશ્ન ખડા હો જાતા હૈ કિ ઈતની ગરીબી હૈ, ઈતને અકાલકે વર્ષ ગરીબ પ્રજાકે ગરીબી ઔર કષ્ટ જ્યાદહ ગાઢા કર રહે હૈં. કહીં વરસાદ નહીં હૈં તો કહીં પૂરકે સંકટ હૈં, પીનેકે પાની તક નહીં હૈ, પશુ-પક્ષી, વનસ્પતિ, માનવ... સભી બુભુક્ષિત તૃષિત વ પીડિત હૈં - તબ યે લોગ વરસાદ, પાની, અનાજ, કપડાં આદિકા ઢેર ક્યોં નહીં ખડા કર દેતે હૈં ?

જૈસે કિ કઈ દેવ-દેવીયોંકી મૂર્તિયાઁ પ્રકટ કર સકતે હૈં, દે સકતે હૈં, ઘડી, ભસ્મ, પીપરમીંટ, રજતચંદ્રક, સુવર્ણચંદ્રક, મોતી, માણિક્ય ઔર રત્નોંકી

માલાયેં આદિ; લડ્ડુ, મીષ્ટાન, આદિ કઇ-કઇ ચીજોંકા સર્જન હવામેં હાથ ફૈલાકર કરતે હૈં ઔર અપને ભક્તોંકો પ્રભાવિત કર રહે હૈં.

તો દેશભરકે લોગ ઈતને કષ્ટમેં હૈં - તબ હમ ભી હાથ જોડકર પ્રાર્થના કરતે હૈં કિ આપ સિદ્ધ-યોગી સંત, ભગવંતો, હમારે લિયે ભી ચમત્કાર કર દો. સિર્ફ એક બાર અનાજકે ડુંગરોંકા (પહાડોંકા) સર્જન કર દો.

દેખો, યહ ખૂબ યાદ રખના કિ પ્રત્યેક મનુષ્યમેં પ્રચંડ સામર્થ્ય હૈ. ચેતન તત્ત્વ જો હૈં ન - ઉસકા ! ઉસકા વિકાસ હોને પર યહ સામર્થ્ય અનાયાસ પ્રાપ્ત હોતા હૈ – પ્રત્યેક મનુષ્યકો. કુછ ઐસા સામર્થ્ય સાધ્ય કરકે યે લોગ પ્રજાકો ભ્રમિત, મોહિત, પ્રભાવિત કર રહે હૈં.

ઐસે ચમત્કાર તો પુરુષાર્થસે સાધ્ય હોતે હૈં. જાદૂગરી તો પ્રાચીન યુગોંસે હમે જ્ઞાત હૈ. હમારે ગ્રંથોમેં યહ સબ લિખા હુઆ હૈ. અભી ઈસ કાલમેં ભી જાદૂગરોંકા ધંધા ચલતા હૈં, આપ લોગ દેખતે ભી હૈં.

ઈસમેં આધ્યાત્મિકતા નહીં હૈ, અપિતુ મનકી, ઈચ્છાકી દ્રઢ સંકલ્પસિદ્ધિ હૈ. લોગોંકો પ્રભાવિત કરનેકી દ્રઢ ઈચ્છાસે યહ સાધી જાતી હૈ.

ભગવદ્ ઉપાસના ઊર્ધ્વગતિકે લિયે અર્થાત્ પરમ તત્ત્વકે લિયે હી કી જાતી હૈ. પરન્તુ કુછ લોગોંકે દ્વારા ચમત્કારકી શક્તિ કે લિયે ઔર અપની ઈચ્છાસિદ્ધિકે લિયે ઉપાસના કી જાતી હૈ, વહ તો તાંત્રિક વિદ્યા હોતી હૈ. ઈસકા નિમ્નત્તમ રૂપ હૈ - મલિન વિદ્યા.

અબ સોચના યહ ચાહિયે કિ ઐસી સિદ્ધિ કી ઈચ્છા કરના હી મનુષ્યકે મનકી વિકૃતિ હૈ, ઔર ઈસકા મૂલ હૈ ઉસ મનુષ્યકા લોભ, લાલસા. યોગ્યતા નહીં હૈ ફિર ભી થોડા પરિશ્રમ કરકે - તંત્રવિદ્યાકી સાધના કરકે - સિદ્ધ કરકે જ્યાદહ પ્રાપ્ત કર લેના હૈ. યહ હૈ - લોભ, લાલસા. લોગોંકો ભ્રમિત કરકે, ચમત્કૃત કરનેસે લોગોંકી આત્મોન્નતિ હો જાતી હૈ (ક્યા) ?

લોગોમેં ચમત્કારકી ભૂખ હૈ તબ તક ચમત્કારી બાબા લોગ પૈદા હોતે હી રહેંગે.

(૨૭) ગાયત્રી મંત્ર :-

ॐ ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ તત્સવિતુર્વરેણ્યમ્ ।
ભર્ગો દેવસ્ય ધીમહિ ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્ ॥

અર્થ :- ચન્દ્ર મનકે દેવતા હૈં. ચન્દ્ર ઈશ્વરકે મનમેંસે, સૂર્ય ઈશ્વરકે ચક્ષુસે ઈન્દ્ર વ અગ્નિ ઈશ્વરકે મુખસે ઔર વાયુ ઈશ્વરકે પ્રાણસે ઉદ્ભવ હુએ હૈં. સૂર્ય બુદ્ધિ પ્રેરક હૈં.

સવિતા મંત્રસે અર્થાત્ ગાયત્રી મંત્રસે બુદ્ધિકી પવિત્રતા પ્રાપ્ત હોતી હૈ - અર્થાત્ તેજસ્વી બુદ્ધિ હોતી હૈ.

ઊર્ધ્વગામી જીવનકે લિયે બુદ્ધિ તેજસ્વી હોની ચાહિયે. પવિત્રતા કે બિના તેજસ્વિતા નિતાંત અસંભવ હૈ. ઈતની પ્રખર તેજસ્વી બુદ્ધિસે હી જ્ઞાન, યોગકે માર્ગ પર આગે જા સકતે હૈં.

ચંદ્રકા સમ્બન્ધ મનસે હૈ. મનમેં ભાવનાઓંકા - પ્રાબલ્ય હોતા હૈ. ભાવના ભકિતમાર્ગકા અનુસરણ કરનેમેં તત્પર હોતી હૈ, તર્ક-શંકા નહીં.

પરમ આનંદ કેવલ ભૂમા(બ્રહ્મ = આત્મા)મેં મિલતા હૈ. કારણ કિ મનુષ્યકી મૂલ પ્રકૃતિ ભૂમા હૈ દિવ્ય તત્ત્વકી. કિન્તુ રાગાદિક ઔર અવિદ્યાસે આવૃત્ત હો ગઈ હૈ. મનુષ્ય રાગ-દ્વેષ ઔર મોહ-મમત્વકે પ્રવાહમેં બહતા કર્મ કરતા હૈ. કર્મકા પ્રારંભ મનમેં વિચાર યા સંકલ્પકે માધ્યમસે હોતા હૈં. ફિર કિયે હુએ કર્મોંકા ફલ દેહકે માધ્યમસે ભોગના પડતા હૈ. ફિર રાગાદિક ઔર અવિદ્યા; ફિર કર્મ, ફિર કર્મફલ. યહી ચક્ર ચલતા રહતા હૈ. ઈસસે છૂટના ચાહનેવાલા.... (અપૂર્ણ).

(૨૮) સ્વામી વિવેકાનંદજીને દેશોદ્ધારકે લિયે સૌ (૧૦૦) નચિકેતાઓંકી માંગ કી થી. નચિકેતાકી ક્યોં ? કારણ કિ યમરાજાને પાઁચ સાલકે નચિકેતાકો કિતને કિતને પ્રલોભનકે પ્રસ્તાવ રખે થે. પરન્તુ નચિકેતાને સબકો ઠુકરા દિયા. કનકસે જો ખરીદા નહીં જા સકતા હૈ, કામિનીસે જો મોહિત નહીં કિયા જા

સકતા હૈ ઔર કીર્તિસે જો પૃથ્વી પરસે અદ્ધર હવામેં નહીં ચલાયા જા સકતા હૈ; અર્થાત્ કીર્તિ પાકર ધ્યેય છોડતા નહીં હૈ, ઐસા શૂર ઔર વીર હી ધ્યેયસિદ્ધિ કર પાતા હૈ.

માનવ કે ઉત્થાન કાર્યમેં નચિકેતાકે સમાન ઠોસ કાર્મનિષ્ઠ હોને ચાહિયે. અમૃતકે લિયે મંથન કરનેવાલે દેવોંને ભી મહામૂલ્યવાન રત્નોંકે નિકલને પર ભી ઉનકે સામને તક નહીં દેખા ઔર મંથન કાર્ય ચાલૂ રખા. તબ બાદમેં વિષ નિકલા તો ઉસસે ભયભીત ભી નહીં હુએ, પરન્તુ ઉપાય સોચા, તો એક દેવ શિવજીને વિષપાન કરકે નીલકંઠ હો ગયે ઔર મહાદેવ હો ગયે. દેવોંકી કાર્યનિષ્ઠા દેખો - અમૃત પ્રાપ્ત કરકે હી રહે ન !!

નચિકેતા ભી ઐસા હી હૈ. યમસે આત્મજ્ઞાનરૂપ તત્ત્વ પ્રાપ્ત કરકે હી રહા.

ઈમાનદાર-હસન

એક બ્રાહ્મણ જમીનદાર થા. નામ ગંગુ થા. ઉસને દિલ્હીમેં ખેતમેં કમાઈ કરનેકો હસન નામકા પઠાન રખા થા. હસન ઈમાનદારીસે બરાબર મહેનત લગાકર સહી કામ કરતા થા. યહ દેખકર ગંગુને હસનકો અપની જમીનમેંસે અચ્છી જમીન, બીજ, દો બૈલ ઔર હલ દિયે ઔર કહા - અબસે ઈન ખેતકા માલિક તુમ હો.

હસન મહેનતી થા હી. વહી ભી જમીનદાર બન ગયા. કુછ કાલકે પશ્ચાત્ ગંગુને દિયે હુયે ખેતકી જમીનમેંસે સુવર્ણમુદ્રાસે ભરા હુઆ બડા કુંભ હસનકો મિલા, તો વહ ઈમાનદાર હસન ફૌરન ગંગુકે પાસ પહુઁચા ઔર કુંભ ઉનકો દેને લગા. અબ ગંગુને કહા કિ મૈંને જમીન તુમ્હેં દે દી હૈં, તો તુમ્હારે ખેતમેંસે જો ઉપજે ઉસ પર તુમ્હારા હી હક્ક હૈ; મેરા નહીં.

તબ ફિર હસનને ઉસ સંપત્તિકા પરમાર્થકાર્યમેં ઉપયોગ કિયા. કુએં, વાવ, ધર્મસ્થાન આદિ બનવાયે. ફિર બાદશાહકે યહાઁ નૌકરીમેં રહ ગયા થા. વહાઁસે ઉનકી ઈમાનદારી પુરુષાર્થી બુદ્ધિસે પુરુષાર્થ કરને પર વહ દક્ષિણકા

સુલતાન બન ગયા. તબ ભી અપને માલિક ગંગુકો નહીં ભૂલા. ઉન્હોંને અપને રાજ્યકો ''હસન ગંગુ બ્રાહ્મણી રાજ્ય'' ઐસા નામ દિયા.

વ્રતબદ્ધ હોકર ઉપભોગ કરના

શબ્દ, સ્પર્શ, રૂપ, રસ ઔર ગંધ - યે પાઁચ વિષય હૈં. ઈનકો ભોગનેકી પ્રબલ લાલસા પશુ-પક્ષી-પ્રાણીમાત્રકો હોતી હૈ. મનુષ્ય પંચવિષયોંકો ભોગે બિના રહ નહીં સકતા હૈ. ક્વચિત્ મનુષ્ય હી અનેક જન્મોંકી સાધના કે ફલસ્વરૂપ નિર્વેદકી (વૈરાગ્યકી, બિના અનુતાપકી) સ્થિતિ પર પહુઁચતા હૈ, તબ વિષયોંસે ઉપરામવૃત્તિ સહજ રહતી હૈ.

હમસે તો જબ ભોગે બિના રહા નહીં જા સકતા હૈ તો કિસ ઢંગસે કિસ તરીકેસે ભોગા જાય ? બુદ્ધિમાન મનુષ્યકો યહ સોચના ચાહિયે ઔર સમઝના ચાહિયે.

મર્યાદામેં રહકર, નિયમબદ્ધ ઔર વ્રતબદ્ધ હોકર ઉપભોગ કરના ચાહિયે. ગૃહસ્થાશ્રમી હોકર ઈસ પ્રકાર ઉપભોગ કરના યહી મર્યાદાપાલન હૈ.

તીર્થ

(૧) તીર્થ યાની તારણ કરના. ગંગાજીકે જલસે લાખોં એકર જમીન સીંચી જાતી હૈ. જલ ભી બડા વિલક્ષણ હૈ !! કહીંસે ભી આપ શીશીમેં જલ ભરકર રખિયે. બરસોં તક ઉસમેં એક ભી કીટાણુ નહીં પડેગા - ઉસી પાનીસે ખેતી હો રહી હૈ, ઈસકી ઉદારતા દેખિયે કિ હમ ઉસમેં થૂઁકતે હૈં, અંગ ધોતે હૈં, **વહ જડ નહીં હૈ. હમેં ઐસા નહીં કરના ચાહિયે.**

(૨) **જો રામેશ્વર દરસનું કરિહહિં । તે તનુ તજિ મમ લોક સિધરિહહિ ॥**

યે ચૌપાઈમેં કર્મકાંડકે કર્મયોગ હૈ.

જો ગંગાજલ આનિ ચઢાવહિં । સો સાયુજ્ય મુકિત નર પાવહિં ॥

યહ ઉપાસનાકાંડ હૈ.

હોઇ અકામ જો છલ તજિ સેઈહિં । ભગતિ મોરી તેહિ શંકર દેઇહિ ॥

યહ ભકિતકાંડ હૈ.

મમકૃત સેતુ જો દરશન કરહિં । સો બિનુશ્રમ ભવસાગર તરહિં ॥

યહ જ્ઞાનકાંડ હૈ.

મુક્તિ ચાર પ્રકારકી, દેનેવાલે શંકરજી હૈં. ક્યોંકિ "**ભગતિ મોરી તેહિ શંકર દેઇહિ.**" વહી ભક્તિસે મુક્તિ પ્રાપ્ત હો જાતી હૈ. ઈન્હીં ચાર ચૌપાઇસે ચાર પ્રકારકી મુક્તિ દરશાઇ -

સહજધામ મુક્તિ :- તે તનુ તજિ મમ લોક સિધરિહહિં ॥

સાયૂજય મુક્તિ :- સો સાયૂજય મુક્તિ નર પાવહિં ॥

સામીપ્ય મુક્તિ :- ભગતિ મોરી તેહિ શંકર દેઇહિ ॥

સારૂપ્ય મુક્તિ સો બિનુ શ્રમ ભવસાગર તરહિં ॥

ભવસાગરસે પાર હો જાના યહ ઈશ્વરત્વ હૈ. ભગવાન ભક્તોંકો ભવસાગરસે પાર કરાકે અપને સ્વરૂપ બના લેતે હૈં—સારૂપ્ય દે દેતે હૈં. તો નિર્બંધ જો હોતા હૈ, વહી ફિર દૂસરોંકો પાર કરા દેતા હૈ—ભવબંધનસે છુડા સકતા હૈ.

(૩) **ચિદમ્બરમ્ :-**

મહા નટરાજ ચંદ્રમૌલિ નટેશ્વર શિવ - શંકરકી નૃત્ય કરતે ભગવાન શિવજીકી અદ્‌ભૂત મૂર્તિકે દર્શન કરતે હી રોમાંચ હો ઉઠતે હૈ.

ભારતકી આઝાદીકે સાથ અશોકચક્ર વિશ્વભરમેં પ્રસિદ્ધ હૈ, ઉસી તરહ નટેશ્વર ભગવાન શિવજીકી યહ મૂર્તિ ભી પ્રસિદ્ધ હૈ. ચિદમ્બર મંદિર સ્થાન વિશાલ હૈ, અતિ ભવ્ય હૈ.

દક્ષિણ ભારતમેં પંચમહાભૂતકે (અલગ-અલગ) પાઁચ મહાશિવલિંગકી પૂજા—અર્ચના હોતી હૈ - પ્રાચીન કાલસે.

(૧) કાંચપૂરમમેં પૃથ્વીલિંગ શિવજી હૈં.

(૨) શમ્બુકેશ્વરમેં આપ (જલ) લિંગ શિવજી હૈં.

(૩) તિરુવન્નમલાઈમેં અગ્નિલિંગ શિવજી હૈં.

(૪) કલહસ્તિપુરમેં વાયુલિંગ શિવજી હૈં.

(૫) ઔર યહાઁ ચિદમ્બરમ્‌મેં આકાશલિંગ શિવજી હૈં.

નટેશ્વર ભગવાન શિવજીકી મનમોહક મૂર્તિકે પીછે પડદા રહતા હૈ, ઔર પડદા હટાકર આકાશલિંગકે દર્શન કરનેકા પંડાને કહા. પડદા હટાયા તો ઝવક્તે હુએ સુવર્ણકે બીલીપત્ર હવામેં તૈરતે હુએ દેખનેમેં આયા ઔર સ્વચ્છ આકાશ.

યહ તો ભક્તિ, સંગીત ઔર કલાકે સંયોજનકા પ્રાચીનતમ સ્થાન હૈ. યહાઁ (ચિદમ્બરમ્‌મેં) નિર્ગુણ વ સગુણ ઉપાસકોંકા મિલન હોતા હૈ. યહાઁ પર પતંજલિ ભગવાનને તપ કિયા હૈ.

ભારત ઔર ચીન

નેહરુજીને પંચશીલકે સિદ્ધાંતોંકા વિશ્વકો કહા તો સર્વપ્રથમ ચીનને સ્વીકૃતિ દી. ફિર ભી ચીનકે દ્વારા હી યુદ્ધ હો ગયા.

મહાસત્તા દોનોંમેં વૈર વિગ્રહ બઢાનેમેં સફલ હુઈ હૈ ! દો કો લડા-લડા કર અપની સત્તા બઢાના યહ નીતિ પૂરાપૂર્વસે ચલી આઈ હૈ. ઔર સબકો જ્ઞાત હૈ ફિર ભી પરસ્પરમેં વૈર-વિગ્રહ હોકર હી રહતા હૈ. ઈસ પરસે ખૂબ સમઝના ચાહિયે કિ મહાસત્તા કિતની બુદ્ધિમાન હૈ. ઔર લડનેવાલે કિતને ના-સમઝ હૈં !!

ભારત ઔર ચીન કુદરતી સંપત્તિમેં ઔર માનવશક્તિમેં બહુત બહુત સમૃદ્ધ હૈ. ઈન દો કા યા કેવલ માનવશક્તિકા સહી તૌર-તરીકેસે ઉપયોગ કિયા જાયેં તો ભી વિશ્વ સ્તબ્ધ હો જાયગા.

ચીન–ભારતકા પ્રાચીનકાલસે અચ્છા સમ્બન્ધ રહા હૈ. બૌદ્ધ ધર્મ ભારતમેંસે ચીન, જાપાન, જાવા, બાલી, કમ્બોડિયા આદિમેં પહુઁચા હૈ.

અમુભાઈ વસાણી (રાજકોટ) કે માતુશ્રીકે સ્વર્ગવાસ હોને પર શ્રીગુરુદેવને ઉનકો પત્ર લિખા – પ્રિય અમુભાઈ તથા વસાણી કુટુમ્બ - સાદર આશીર્વાદ. આપકી માતાજીકા સાકેતવાસ સુનકર પ્રકૃતિ જનિત સ્વભાવમેં ખેદ હોના સ્વાભાવિક હૈ.

આપ સબકો એક વડીલકે અભાવકા અનુભવ હોગા.

જીવન–મરણ પ્રકૃતિ નિયમ હૈ – જિસકા જન્મ ઉસકી મૃત્યુ અવશ્ય. ઈચ્છિત–અનિચ્છિત યહ સંયોગ–વિયોગકી પ્રકૃતિ સહન કરાતી હૈ ઔર જીવોંકો સહન કરના હી પડતા હૈ.

ઈસમેં હર્ષ, શોક કરના અજ્ઞાન હી કહા જાતા હૈ. અસ્તુ ! શોક ન કર ઉનકે દિયે હુએ ઉત્તમ સંસ્કારોંકે વારસાકો ઉપયોગ કર ઉનકી આત્મશાન્તિમેં સહાયક બનના યહ કુટુમ્બકા કર્તવ્ય હૈ.

સર્વેશ્વર ભગવાન શ્રીરામ ઉનકી આત્માકો શાન્તિ પ્રદાન કરે યહી પ્રાર્થના. રણછોડદાસકા આસીસ.

૧૯૬૯

વિદિશામેં કુછ બાતેં

શ્રીગુરુદેવ યહાઁ પર આરામકે લિયે પધારે હૈં. હમ સબ બહનેં સેવામેં હૈં, ઔર કઈ ભાઇ-બહન ભી સાથમેં હૈં. તા. ૧૯-૧-૬૯ સે નેત્રયજ્ઞ શુરુ હોનેવાલા હૈ. વિદિશામેં શ્રીગુરુદેવ તા. ૩-૨-૬૯ તક બિરાજે.

૧-૧-૬૯

(૧) સબ મુડિયોંને પ્રપંચ રચા હૈ, ભારત કે મેલેમેં ।
બનાદાસ તો પડે રહેગો, ગરીબ કિસાનકે ડેલેમેં ॥

(૨) કોઈ મેરે કાનમેં કહ રહા હૈ કિ મહારાષ્ટ્રમેં ખુલના જિલ્લેમેં તુમકો જિતના ચાહે ઉતના બાજરા મિલ જાયેગા. મૈંને ખુલના નહીં દેખા હૈ, નહીં સુના હૈ.

(૩) કરની બિન કથની કથે, અગ્યાની દિન રાત ।
કૂકર જ્યૂઁ ભૂઁકત ફિરે, સુની સુનાઇ બાત ॥

(૪) આજ કહેં મૈં કલ ભજૂઁ, કાલ કહે ફિર કાલ ।
આજ-કાલ કરત 'બના', અવસર જાયગો ચાલ ॥

મેરેસે ઠાકોરભાઇકો પત્ર લિખવાયા - મૈંને લિખા કિ વહાઁસે આનેકે પશ્ચાત્ ટ્રેનકી મુસાફરીકી બહુત થકાવટ ઔર પરિશ્રમ શ્રીગુરુદેવકો લગે હૈં. યહાઁ પર આરામકા પૂરા ઈન્તજામ હૈ. સમય પર સબ દર્શનકો આતે હૈં. શ્રીગુરુદેવ કમરામેં બિરાજેં રહતે હૈં. કમરેમેં હીટર, સગડી આદિ ચાલુ રહનેસે કમરા ગરમ બરાબર રહતા હૈ. પરિશ્રમકે કારણ શ્રીગુરુદેવ વહીં નહીં પધાર સકેંગે.

શ્રીગુરુદેવ લિખાતે હૈં - ''મૈં યહાઁ પર આરામ બરાબર લેતા હૂઁ, દવાઇ આદિ લેતા હૂઁ, સો ચિંતા નહીં કરના. આશીર્વાદ.''

યહાઁ શ્રીગુરુદેવકે આરામકા ખયાલ સબ રખતે હૈં. કિસી ભી પ્રકારકી તકલીફ નહીં પહુઁચાતે હૈં. પૂ. શ્રીગુરુદેવ કી આજ્ઞાસે લિખા હૈ.

૨-૧-૬૯. (૧) શ્રીગુરુદેવ ને કહા :- સંવત ૧૯૨૯મેં લલિતપુરમેં ઝાઁસીકે પાસ એકાદશીકે દિન ઘુઇયા (=અરવી, એક કંદ) ઔર દહીં ખાનેકે બાદ તુરન્ત હી સર્વ પ્રથમ શ્વાસકા રોગ હુઆ તબસે અભી તક ચાલૂ હી હૈ. કુછ કારણ યહ ભી હૈં કિ કિસીકો શ્વાસ - દમાસે પીડિત દેખતા હૂઁ તો હૃદય પિસઈ જાતા હૈ. સોચતા હૂઁ કિ મૈં તો શ્વાસ ભોગતે ભોગતે પક્કા આદી હો ગયા હૂઁ. જ્યાદા યા કમ ભોગના સમાન હી તો હૈ.

હર... હર... હર... હર...

મરતે દમ તક ના મિટૈ બના હૃદયકા શૂલ ॥ હર..હર..હર..હર..હર

હર..હર..હર..હર..હર..હર..હર..હર

ઘરસે ચલે સમઝકર રામમિલનકી આશ ।

ઘરસે ચલે બૈરાગજુત રામમિલનકી આશ

જર્જર ભયો શરીર તેરી 'બના' ના મિટી પ્યાસ ॥૨॥

શક્તિ થી તબ મિત્ર થે, ગ્રાહક થે સબ લોગ ।

તન જર્જર કોયલા ભયો, કોયલા હોકે હીરા...॥૩॥

(૨) શ્રીગુરુદેવ અનંતપુર હોનેવાલી સ્કૂલ ઔર અસ્પતાલકે ફાર્મ, નિમંત્રણ પત્રિકા આદિકી કચ્ચી નકલ તૈયાર કરાતે હૈં.

...સુરેશ, ઐસે લિખો. **"તમસો મા જ્યોતિર્ગમય"**. ઉસકે પહલે સૂર્યકા કિરણોંયુક્ત ડ્રોઈંગ બનાઓ. તુમ તો આર્ટ માસ્ટર હો બાબૂ ! હાઁ, ઐસા.

અબ લિખો - કિસાન ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક વિદ્યાલય, આનંદપુર (લટેરી).

ઉસકે નીચે લિખો   શ્રી કિસાન વિદ્યાપીઠ ધ્વજારોપણ મહોત્સવ નિમંત્રણ પત્રિકા.

(૩) **તુમ દેખો દુનિયાદારી, અબ હમ તો બને ભિખારી ।**
આજ ચલતે પૈરોમેં કંટક, જબ થી ગજ સવારી ॥
હા હા કર રૈન બીતતી, ઔર હોતી જીવન રવાની ।
અબ હમ તો બનેં ભિખારી.

૧૦-૧-૬૯ (૧) શુભકાર્યમેં દેરી મત કરો. ભગવાન અવશ્ય સહાયક હોતે હૈં. અશુભસે બચો. અશુભ પાપોંકા જનક હૈ.

(૨) **દેશકાલ વસ્તુ વિષે,**
હો ગઈ ભારી ભૂલ ।
મરતે દમતક ના મિટિ,
હૈ 'બના' હૃદયકા શૂલ ॥
....ઐસી જીંદગી પર હૈ લાનત ॥
જન્મા તબસે રોયા,
જો કમાયા સો ખોયા ।

ઈરા પર ભી કરતે હૈ વકાલત,
દેખો દેખો હમારી યહ હાલત ।
....ઐસી જીંદગી પર હૈ લાનત ॥૧॥
(લાનત - ધિક્કાર)

(૩) પિયા ચાહે પ્રેમરસ, રખા ચહે માન ।
એક મિયાનમેં દો ખડ્ગ, દેખા-સુના ન કાન ॥૧॥

(૪) શિર રાખે શિર જાત હૈ, શિર કાટે શિર હોય ।
જૈસે બાતી દીપકી, કટૈ ઉજાલા હોય ॥૨॥

(૫) મન ફુરનાસે રહિત કર, જાબિધ 'બના' હોય ।
ચાહેં ભક્તિ ચાહે ધ્યાન કર, ચાહે જ્ઞાનસે હોય ॥૩॥

(૬) હરિજન તો હાર્યા ભલા, જીતન દો સંસાર ।
હારી તૂઁ હરિસે મિલિહિં, જીત્યા લડિહહિં હજાર ॥૪॥

૧૨-૧-૬૯.

(૧) ફૂટે ભાગ મહંતી આઇ, લગન રામસે છૂટી ।
ગાદી બૈઠે મોટે હો ગયે, કિસ્મત ઉસકી ફૂટી ॥

(૨) મિટિંગ ફિટિંગ કુછ નહીં કરતી, પડ ગઇ ગૌએ મત્થે ।
પૈસા અકેલા કુછ નહીં રહને, હો ગયે હાથ નિહત્થે ॥

(૩) સંસારીકે ટૂકડા, નૌ નૌ અંગૂલ દાઁત ।
ભજન કરેં તો ઊબરે, નહીં તો ફાડે આઁત ॥

(૪) જિનકે પડે સ્વભાવ, ન જાયેંગે જીતે ।
નીમ ન મીઠે હોય, ચાહે સીંચે ગુડ ઘીતે ॥

(૫) ચોરી કર હોરી ધરી, ભઇ છીલકમેં છાર ।
તુલસી માલ હરામકો, જાત ન લાગે બાર ॥

રાત-૧૨ બજે શ્રીગુરુદેવને કહા :-

મંદિર ન બને (ચિત્રકૂટમેં) યહ મૈં ચાહતા થા. નિભાવકા પ્રશ્ન હો ગયા ઔર ગુડકા ભરા હુઆ ચક્કા જૈસા સ્થાન હો ગયા. મંદિર ન બનાનેકે લિયે મૈંને કહા, મના કિયા. ઔર યહાઁ તક આગ્રહ હુઆ કિ સત્યાગ્રહ કિયા ઔર પરિણામ મુઝે ભોગના પડા.

દેખો, યહ સત્ય-સત્ય હકીકત મૈંને બતા દી હૈ. તુમ લોગોંકો ગુરુદ્વારા નિશ્ચિત્ હી હૈ. તુમ લોગ સમ્હાલ લો. આમદનીકા કામ તુમ લોગોંકા સમ્હાલના ચાહિયે. સરકારસે કઇ પ્રકારકે નયે નયે કાનૂનોંકે વિકટ ઉલઝનભરે જંગલકે રાસ્તે આપ લોગોંકો હી વિદિત હોતે હૈં. સાધુઓંકો તો પ્રાકૃતિક જંગલોમેં ઘૂમના—ફિરના યહાઁ કુંડ પર સહજ સાધ્ય હોતા હૈ.

નિંદા બહુત હી બડા પાપ હૈ

થોડા તો વિચાર કરો ! ચાર દિનકી ચાંદનીમેં ભજન—સાધનકી શુભ ક્રિયાઓંમેં જિતના સમય-શક્તિકા ઉપયોગ કરતે હો ઉસસે તો કઇ ગુના જ્યાદહ સમય-શક્તિકો, ઈર્ષા, નિંદા વ મિથ્યા દોષ—દ્રષ્ટિ કરનેમેં નિરર્થક કર રહે હો. આત્મિક ઉન્નતિકા જીવનધ્યેય વ લક્ષ્ય બનાકર ફિર ઈસ પ્રકાર નિંદા, ઈર્ષા વ દોષારોપકી વૃત્તિઓમેં સમય બિતાના યહ તો બડે આશ્ચર્યકી ઔર દુઃખકી બાત હૈ. કહતે તો હૈં કિ હમેં ભજન કરના હૈ, યોગ કરના હૈ, પરંતુ કરતે હો રાગ—દ્વેષ ઔર નિંદા-ઈર્ષા. ભગવાન ઈતને ભોલે નહીં હૈ હો ! ભગવાન તુમારા તબ વરણ કરેંગે જબ તુમ બરાબર પક્કા પાત્ર બનોગે.

બાજારમેંસે મિટ્ટીકા ઘડા મોલ લેના હોતા હૈ તો તુમ કિતના ઠોક-ઠોકકર, આવાજ કરકે, પરીક્ષા કરકે મોલ લેતે હો ન ? ભગવાન ભી ઐસે હી હમારા વરણ કરતે હૈં. ખૂબ ઠોક ઠોકકે હમારી પક્કાઇકી કસૌટી કરતે હૈં. **નિંદાકે સમાન ઔર કોઇ બડા પાપ નહીં હૈં.** કબીરજીને કહા હૈ -

નિંદા હમારી જો કરે, મિત્ર હમારા સોય ।
સાબૂ લેવે ગાઁઠકા, મેલ હમારા ધોય ॥

વિષ પ્રાણઘાતક હોને પર ભી વહી વિષકે ઉચિત ઉપયોગ કે દ્વારા વિષકા હી મારણ કિયા જાતા હૈ. નિંદા બહુત હી બડા પાપ હૈ, લેકિન નિંદાસે યહી પાપોંકે ઢેરકો ભસ્મ કિયા જાતા હૈ. ઈસકી એક કથા સુનાતા હૂઁ.

એક રાજાકો ગલિતકુષ્ટકા મહારોગ હુઆ. દિનરાત, ખૂન–પસીના દુર્ગંધભરા નિકલને લગા. અનેક વૈદ્યો હકીમોંકે કઇ ઔષધોપચાર કિયે પરંતુ મિટા નહીં, ન કુછ કમ હી હુઆ. તબ બહુત દુઃખી હોકર અપને સમર્થ ગુરુદેવકે શરણ જાકર વિનયપૂર્વક અત્યંત વ્યથિત ચિત્તસે પૂછા કિ ''અબ મૈં ક્યા કરું ? કિસ ઈલાજસે ઈસકો મિટાયા જા સકતા હૈ ? ગુરુદેવ ! આપ હી કી દયાકા એકમાત્ર અવલમ્બન હૈ.''

ગુરુદેવને કહા - ''મેરે બતાયા હુઆ ઉપચાર કરોગે તો તુમારી કાયા કંચનકે સમાન હો જાયેગી.''

રાજાને પ્રાર્થનાપૂર્વક હા કહી. તબ ગુરુદેવને રાજાકે આઁખો પર અપના હાથ રખકર પૂછા કિ ક્યા દિખતા હૈં ? રાજાને બતાયા કિ એક ઊઁચા પ્રકાશપૂર્ણ પર્વત હૈ ઔર દૂસરા ઉતના હી ઊઁચા - લેકિન કાલા પર્વત હૈ.

ગુરુદેવને કહા કિ પ્રકાશમય શ્વેત પર્વત જો તુમ્હારે પુણ્યકર્મોંકા પર્વત હૈ. જિસકો તુમ રાજવૈભવ-સુખ-સુવિધા આદિમેં ભોગ રહે હો; ઔર જો કાલા પર્વત હૈ વહ તુમારે પાપ કર્મોંકા પર્વત હૈ જિસકે કારણ તુમકો યહ મહારોગકી બીમારી કા દારુણ દુસહ્ય કષ્ટ ભોગના પડ઼ રહા હૈ. ઈસકો મિટાનેકા ઉપાય તો મૈં બતાતા હૂઁ - લેકિન તુમ વહ ઉપાય કર નહીં સકોગે.

રાજા તો બહુત હી દુઃખી, પીડિત વ વ્યથિત થા. સો હાથ જોડે બોલા - ''હે પ્રભો !! મૈં ક્યોં નહીં કરુઁ ? આપ કૃપા કરકે બતાઇયે, ચાહે કૈસા ભી હો મૈં જરૂર કરુઁગા હી.''

તબ ગુરુદેવને કહા કિ દેખો બેટા, તુમારા છોટા ભાઇ અભી હાલમેં હી રામશરણ હુઆ હૈ. ઉનકી પત્ની સચ્ચી પવિત્ર પતિવ્રતા હૈ, ઈસીલિયે કિસી ભી પુરુષકા દર્શન નહીં કરતી હૈ, ઔર બહુત હી જલ્દી બ્રહ્મમુહૂર્તમેં હી અપને

કમરેકી ખિડકી ખોલતી હૈ. વહ ખિડકી ખોલે ઉસસે ભી પહિલે સામને વાલે મકાનકે ઓટે પર તુમ બૈઠો ઔર રાત્રિકે ૧૧ બજે ઘર લૌટ આઓ. ઐસા સિર્ફ સાત દિનકે લિયે કરો.

રાજાને કહા કિ ગુરુદેવ ! યહ મૈં અવશ્ય કરુઁગા. દૂસરે દિન જલ્દી પ્રાતઃકાલસે હી રાજા તો સામનેકે મકાનકે ઓટે પર બૈઠ ગયા. શહરકે રાજમાર્ગ પર યહ બંગલા થા. અબ રાજમાર્ગ પરસે અસંખ્ય લોગ આને-જાને લગે ઔર રાજાકો ઈસ પ્રકાર બૈઠે દેખા.

એક દિન પૂરા હુઆ ઔર દૂસરે દિન ભી ફિર વૈસે હી રાજાકો બૈઠે હુએ દેખા. અબ લોગોંને રાજાકી નિંદા શુરુ કી – ''અરેરે, રાજાકી ધર્મબુદ્ધિકા નાશ હો ગયા હૈ. ઉનકી નિયત અપની હી વિધવા ભોજાઈ પર બિગડી હૈ.'' લોગોમેં એકને કહા - ફિર દૂસરેને કહા. ઈસ પ્રકાર નિંદા તો બહુત તેજીસે ઔર બહુત ફૈલતી ગઈ. નયે નયે લોગ સુન-સુનકર પક્કા કરનેકે લિયે રાજાકો બૈઠે હુએ દેખનેકો આતે હૈં ઔર ફિર ખુદ ભી વૈસી હી નિંદા કરતે ફૈલાતે ચલે જાતે હૈં.

પ્રત્યેક નિંદકકે હિસ્સેમેં, નિંદાકે ન્યુનાધિક પ્રમાણમેં રાજાકા પાપ બઁટ જાતા હૈ ઔર વહ કાલા પર્વત છોટા હોતા જાતા હૈ, ઔર ગલિત કુષ્ટકી બીમારી તીસરે દિનસે હટને લગી.

ગુરુદેવને રાજાકો દિખાયા ઔર કહા, કિ ''દેખો બેટા, તુમારે પૈરકા ચતુર્થાંશ ભાગ તો શુદ્ધ હો ગયા હૈ.'' ઈસી પ્રકાર સાત દિન પૂરે હોને પર તો રાજાકે સારે શરીર પરસે રોગ દૂર હો ગયા. રાજા તો સંપૂર્ણ નિષ્પાપ હો ગયા. કૈસે ? નિંદાસે રાજાકે પાપ ધૂલકર નિંદકોમેં ચલા ગયા.

યહ સિર્ફ ગલ્પ નહીં હૈં હોં ! જિસકી નિંદા કી જાતી હૈ ઉસ વ્યકિતકે પાપકર્મ નિંદા કરનેવાલોંકે પીછે આકર્ષિત હોકર ઉનકે પાસ ચલે જાતે હૈં. યહ મૈં નહીં કહતા હૂઁ, વેદ-ઉપનિષદ-શાસ્ત્ર, સંત મહાત્મા સબ કહતે હૈં.

ઔર ઠીક ઈસી તરહ માનવમાત્રકી, સાધુ-સંતમાત્રકી સેવા, સ્તુતિ, કરનેવાલોંકી તરફ ઉસ માનવકા સાધુસંતકા પુણ્યકર્મ, સેવા-સ્તુતિકે પરિણામમેં, ચલે જાતે હૈં ઔર શુભ ફલ સુખ, શાંતિ દેને લગતે હૈં.

જો પરાઇ નિંદા કરનેમેં ગૂઁગા હૈ, પરસ્ત્રી-પરપુરુષ દેખનેમેં અંધા હૈ ઔર પરાયા ધન હરનેમેં પંગુ હૈ વહ મનુષ્ય તીનોં લોકમેં વિજયી હૈ.

કિસીકો ભી જો કુછ કહના હૈ તો ઉસકે મુઁહ પર હી કહ દો. ઉસકે પીછે કહનેસે નિંદા હોતી હૈ. **નિંદા કરનેસે આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ રુક જાતી હૈ.** ઔર કભી તુમ તુમ્હારી નિંદા સુન લો તો શાંતિસે સોચના કિ ક્યા સચમેં હી મૈં ઐસા હૂઁ ? ઔર ક્યા સચમેં હી મેરેસે ભૂલ હો ગઇ હૈ ? ઈનકે જવાબ હાઁ મેં મિલે તો અપનેકો સુધાર લો. ઔર જવાબમેં પક્કા હોવેં કિ તુમારી ભૂલ નહીં હૈ ઔર વ્યર્થ હી તુમ પર દોષ વ આક્ષેપ લગાયે જા રહે હૈં; તો ઉદારતાપૂર્વક સોચના કિ બિચારે રાગ–દ્વેષકે મારે ભૂલે હુએ હૈં, ઉન પર ક્યા વિચાર કરના ?

ક્રોધકે પ્રતિ ક્રોધ કરના ઔર નિંદાકે સામને નિંદા કરના, વૈરકે સામને વૈર કરના - યહ દોનોંકી એક સી દશા વ્યક્ત કરના હૈ.

પ્રતાપભાઈકો પત્ર-મેરી મૃત્યુ કબ હૈ ?

૧૩-૧-૬૯. તીન-ચાર દિનસે શ્રીગુરુદેવ મુઝે કહતે હૈં કિ કુમુદ ! ભાવનગર પ્રતાપકો પત્ર લિખકર પૂછો કિ ''મેરી મૃત્યુ કબ હૈ ? ઈસકા જ્યોતિષ દેખકર ફૌરન જવાબ દો'' (પ્રતાપભાઈ જયોતિષકે જાનકાર થે)

મૈં આજ્ઞા સુનકર મૌન રહ જાતી થી. ઔર પ્રતાપભાઇકો પત્ર ભી નહીં લિખા. ચંદનબહન જોબનપુત્રાને મુઝે પૂછા કિ ભગવાન બાર બાર ઈસ પત્ર લિખનેકા તુમકો ક્યોં કહ રહે હૈં ? કોઇ બાત હુઇ હૈ પહિલે ?

મૈંને કહા કિ ઈસ પ્રકારકી બાત અભી તો નહીં હુઇ હૈં. ૬-૭ સાલ પહિલે શ્રીગુરુદેવ ભાવનગર પધારે થે. તબ પ્રતાપભાઇને શ્રીગુરુદેવકે શ્રીચરણોંકી તથા શ્રીહસ્તોકી પ્રિન્ટ લેનેકી ઈચ્છા વ્યક્ત કી થી. શ્રીગુરુદેવને કહા કિ હાઁ હાઁ લે લો. પ્રતાપભાઇ પ્રસન્ન હો ઉઠે સબ તૈયારી કર લી. રંગ લગાયે હુયે શ્રીચરણકી તથા શ્રીહસ્તકી તનિક સી પ્રિન્ટ નહીં ઉઠી. ચાર-છઃ બાર પ્રયત્ન કરને પર ભી એક દાગ યા એક રેખા તક નહીં ઉઠે.

તબ પ્રતાપભાઈને સમઝ લિયા કિ શ્રીગુરુદેવકા પંચભૂતોંકે ઊપર સંપૂર્ણ કાબૂ હૈ. ઉન્હોંને શ્રીગુરુદેવકે શ્રીચરણોં પર હાથ રખકર કહા કિ આપકી ઈચ્છા ન હો તો ના કહ દીજિયે, પર મુઝે ઈસ તરહ પરેશાન નહીં કરિયે.

સુનતે હી શ્રીગુરુદેવ ખિલખિલાકર હઁસ ઉઠે. ઔર બોલેં કિ પ્રતાપ ! નારાજ ન હોઓ. અચ્છા ! અબકી બાર તુમારી ઈચ્છા પૂર્ણ હોગી, લે લો. ઔર પ્રતાપભાઈને પ્રિન્ટ લી થી. પશ્ચાત્ પ્રતાપભાઈકે સાથ શ્રીગુરુદેવને એકાંતમેં બાતેં કી થી. દૂસરે દિન શ્રીગુરુદેવને કહા થા કિ પ્રતાપકો પૂર્વસંસ્કારોંસે કુછ પ્રાપ્ત હૈ, પરન્તુ સહી માર્ગદર્શન નહીં હૈ. ઈસીલિયે અભી તક કોઇ પરિણામ નહીં.

આજ દોપહરમેં મૈં ઔર ચન્દનબહન જોબનપુત્રા શ્રીગુરુદેવકે પાસ બૈઠી થી. શ્રીગુરુદેવને પાસકે ટેબલ પરસે એક પોસ્ટકાર્ડ મેરે ઊપર ફેંકા ઔર કહા - ‘‘કુમુદ ! તુમ અભી ઈસી વક્ત પ્રતાપકો યહ કાર્ડ લિખો. ૩–૪ દિનસે મૈં કહતા હૂઁ ઔર સુનતી ભર હો. લો ચન્દન, યહ કલમ કુમુદકો દો. કુમુદ ! પ્રતાપકો તુમ્હારી ઓરસે લિખો. ઔર મેરા નામ લિખકર લિખો કિ મૈં લિખા રહા હૂઁ કિ મેરી મૃત્યુ કબ હૈ ? સહી સહી લિખકર કુમુદકો બતા દો. મૈં નહીં બતા સકતા. **મેષકા શનિ કબ આ રહા હૈ ? ૨૫ અંશકા ?’’**

મૈંને આજ્ઞા અનુસાર પત્ર લિખા.

અસુવિધા–કષ્ટ ન હો ઈસકા ખયાલ સબસે ઉત્કૃષ્ટ સેવા હૈ

શર્દી ખૂબ તેજ હૈ. શ્રીગુરુદેવકે સ્વાસ્થ્યમેં જ્યાદહ ખરાબી હૈ. રાતભર શ્વાસકી તકલીફ રહી હૈ – ખાઁસી ભી ચાલૂ હૈ. કમજોરી, બુખાર હૈ હી. દોપહરકે ચાર બજે તક ઐસી હી અવસ્થા રહી. કુછ આરામ હુઆ, પશ્ચાત્ ભોજન પાયા કિ કુછ હી મિનિટોમેં શ્રીગુરુદેવને પૂજનકે નિયમવાલોંકો યાદ કિયે.હમ સબને કહા કિ રાતભર તકલીફ રહી હૈ, અભી હી તો થોડા ભોજન લે પાયે હૈં - અબ આરામ કીજિયે આપ. પશ્ચાત્ નિયમવાલોંકો બુલાઇયે. લેકિન શ્રીગુરુદેવને નિયમવાલોંકો બુલવાયે.

એક કે બાદ એક પૂજન કરતે હૈં. તીન પૂજનકે બાદ હી આપશ્રી કો બમન હુઈ. કમરા ખોલા ગયા. અબ ફિરસે શ્વાસ ઉઠ આઈ હૈ. પઁખોસે હવા કી જાને લગી. ગોવર્ધન પીઠ પર મેરુદંડ પર મસાજ કરકે ઊપર ચઢતી વાયુકો નીચેકી ઓર ઉતારને લગા. ૧૫-૨૦ મિનિટકે બાદ શ્વાસ કમ હૂઈ.

શ્રીગુરુદેવ પુનઃ પ્રસન્નચિત્ત બિરાજે હૈં. ઈતનેમેં ૧૦-૧૨ ભાઈ આયેં, પ્રણામ કરકે બૈઠે. બૈઠતે હી ઉન્હોંને શ્રીગુરુદેવકે સ્વાસ્થ્યકે અનુકૂલ સેવા,પૂજન, ઈત્યાદિકા પ્રશ્ન સામને રખા. જાન પડતા થા કિ ઉન લોગોમેં પરસ્પરમેં ચર્ચા હુઈ હૈ. એકકે બાદ દૂસરે, દૂસરેકે બાદ તીસરેને, ઈસ પ્રકાર સબ ભાઈયોંને અત્યંત વિનયપૂર્વક વ ભાવપૂર્વક શ્રીગુરુદેવકે સ્વાસ્થ્યકે લિયે ચિંતા વ્યકત કી ઔર સેવા, પૂજન, ઈત્યાદિકે લિયે ફિરસે પ્રશ્ન કિયા. ઔર બાર બાર પ્રાર્થના કી કિ આપ હમ સબકો સ્પષ્ટ સમઝાઈયે.

શ્રીગુરુદેવ :- આપકી બાત બરાબર હૈ. મૈં ઈતના હી ચાહતા હૂઁ કિ અસ્વસ્થ્ય શરીરકે કારણ તુમ્હારે નિયમકી પૂજા કરનેકો મૈં વિવશ હો જાતા હૂઁ તબ ભી, વૈસી વૈસી દશામેં ભી નિયમવાલેં બિના જલ તક લિયે શામ તક, રાત તક રહતે હૈં, તો મેરે પર સંકોચ પડતા હૈ. અસ્વસ્થ હાલતમેં ભી મેરે મનકો ઈસકી વ્યથા રહતી હૈ કિ ઈતને લોગ પૂજા નહીં હોને કે કારણ ભૂખે-પ્યાસે હૈં. દેખા-દેખી, અનુકરણવૃત્તિકે કારણ ઐસે નિયમોવાલોંકી સંખ્યા ભી બઢતી જાતી હૈ. અભી અભી ૬-૮ સાલસે ઐસા ચલા હૈ.

પૂજનવિધિમેં સબ પૂજારી નૈવેદ્ય ભી બરાબર લગાતે હૈં. ઔર આગ્રહ રહતા હૈં કિ થોડા ભી મૈં લૂઁ. થોડા લેને પર ભી સ્વાસ્થ્યકો પ્રતિકૂલ પડતા હૈ, પરન્તુ યહ બાત માનનેકો કોઈ તૈયાર નહીં. દવાઈકી માત્રા કિતની થોડી હોતી હૈ !! ફિર ભી રોગ પર અસર ડાલતી હૈ. ઉસી પ્રકાર ઐસે કુપથ્ય આહારકી થોડી સી માત્રાસે ભી તકલીફ બઢ જાતી હૈ. શરીરમેં બીમારી તો હૈં હી !

સબકી સમઝ ઉલટી બુદ્ધિકી હૈ. ''ગુરુદેવ તો સાક્ષાત્ ભગવાન હૈં. ઉનકો કુછ નહીં હો સકતા હૈ'' - ઐસા કહા જાતા હૈં. દેખો ! ગુરુદેવ સાક્ષાત્

ભગવાનકે હી સ્વરૂપ હૈં. બ્રહ્મા-વિષ્ણુ-મહેશ તીનોંકી સ્વરૂપશક્તિ ગુરુદેવમેં વિદ્યમાન હૈં. પૂજન, અભિષેક, ઈત્યાદિ સદા સહન કરનેમેં યહ સમર્થ નહીં રહ સકતે ઈસકા ભી ખયાલ રખા જાના ચાહિયે.

શરીરકી દશાકો સમઝના ચાહિયે. પ્રણામ, પૂજન, નૈવેદ્ય, અભિષેક, આરતી યે સબ બરાબર હૈં. પરન્તુ જિનકે પ્રતિ કી જાનેવાલી ઈન ક્રિયાઓંસે ઉનકો કષ્ટ યા અસુવિધા ન હો ઈસકા ખ્યાલ સબસે ઉત્કૃષ્ટ સેવા હૈ, સર્વોત્કૃષ્ટ પૂજન હૈ.

એક ભાવ મનમેં ધારણ કરો

૧૫-૧-૬૯. ભગવાન ભાવગમ્ય હૈં. ચાહે કિસી ભી ભાવસે ઉપાસના કરો. વૈરભાવ, પ્રેમભાવ, વાત્સલ્યભાવ, મધુરભાવ... કિસી ભી ભાવસે કરો - ભગવાન ઉસી ભાવકી પૂર્તિ કરતે હી હૈં. એક ભાવ મનમેં દ્રઢ કરો ઔર ભગવાનકે સાથ ઉસ ભાવકા પક્કા નાતા જોડ દો. કોઇ ભી નાતા પરસ્પરકે સહયોગકી અપેક્ષા રખતા હૈ. કુછ **તુમ ભી ભગવાનમય બનો તો ભગવાન તુમારેમય નિશ્ચિત્ બનેંગે હી.**

પ્રારંભમેં યહ દશા હોતી હૈ કિ યા તો તુમ ભગવાનકે બને રહો, યા તો ભગવાનકો અપના બનાયે રખો. એક હી ભાવમેં મન સ્થિર-દ્રઢ-ઓતપ્રોત હો જાતા હૈ તબ વહ મન ભી અપને ઉપાસ્યકે સ્તર પર ઉઠને લગતા હૈ. ક્યોંકિ ભગવાન ભાવગમ્ય હૈ ઔર ઉનકા તો પ્રણ હૈ કિ જીવ અપને સન્મુખ હોતે હી જીવકો અપના લેતે હૈં. ઈસી ભાવવશતાસે ભગવાન નિશ્ચિત્ અવતાર ધારણ કરતે હી હૈં - ઈસમેં સંદેહ મત કરો.

હાઈબ્લડપ્રેશર (બી.પી.) કા ઉપચાર

(૧) કોથમીર(હરી ધનીયા), સલાડ, મૂલીકી ભાજી, પ્રત્યેકકા રસ ૨॥-૨॥ તોલા મિલાકરકે ઉસમેં સેંધા નમક પ્રમાણસર ડાલકર સુબહમેં સબસે પહલે લેના. એક સપ્તાહ લેના. એક સપ્તાહ નહીં લેના. ઈસ પ્રકાર ચાલૂ રખના.

(૨) કેરડા ખાના, આચાર બનાકે. કેરડા સૂખા કરકે ચૂર્ણકે રૂપમેં સેંધા નમકકે સાથ લેના.

(૩) અર્જુનવૃક્ષકી આંતરછાલ પાનીમેં રાતકો ભીંજાકર સુબહ ઉસકો ઉસ પાનીમેં મસલ લેના. ફિર છાનકર વહ પાની પી લેના. સુબહ-શામ દોનોં વક્ત. છાલકી માત્રા પ્રારંભમેં દો દો તોલા. અપનેકો કિતની માત્રામેં અનુકૂલ-પ્રતિકૂલ હોતા હૈ વહ ખુદ હી નિશ્ચય કર લેવેં. ઈસસે કોઈ નુકશાન નહીં હૈ. નિર્દોષ ઔષધિ હૈ.

(૪) સોંઠકો ગૂડકે સાથ ગોલી બનાકર રખેં. ઔર સુબહમેં લેવેં. સુપાડી જૈસી ગોલી દો-તીન લેવેં. ફિર અપની અનુકૂલતા.

આઁખકે લિયે

(૧) પુરાની ચમેલીકી જડ - મધુમેં ઘીસકર આઁખમેં લગાના.

(૨) છોટી મધુમક્ખીકા મધુ આઁખમેં અંજન કરના.

(૩) આઁખકે ચેચકકે લિયે –

(હોમીયોપેથી) બચંબચૌર્ચિાજ ૩૦ ટ ઔર જૈનેબૈઅચ ૩૦ ટ દોનોં ૧-૧ રતિ સુબહ-શામ ખાલી પેટ લેના. શામ-સોનેકે સમય લેના.

શાસકવર્ગમેં ઈસ બાતકો પહુઁચાના ચાહિયે.

જનસમૂહ અર્થાત્ જનતા જનાર્દનકી સહી સહી સેવા નહીં હોગી તબ તક દેશકા ઉત્થાન નહીં હોગા. દેશ માને ક્યા હૈં ? યહ તો સોચો ! દેશ માને ક્યા પ્રધાનમંત્રી ? મંત્રીયોં ? સેક્રેટરી યા મૈં ઔર તુમ લોગો હી હો ? ઈસ વક્ત ઐસા હી સમઝા જાતા હૈ ઐસા લગતા હૈ.

"ઐસે લોગ માનતે હૈ દેશ માને મૈં ઔર હમારે સબ. ઔર જનતા યા જનસમૂહ જૈસા કોઈ ઐસા પ્રાણી હૈ જિસે સડે-ગલે હુયે અનાજ–શાકભાજી દિયા જાના ચાહિયે. ઈસસે જ્યાદા કુછ અપેક્ષિત નહીં." વહ પ્રાણી ઈતનેસે ભી આરામ વ આનંદસે જીતે રહનેકે અદ્‌ભૂત સામર્થ્યવાલા હૈ. દેખો તો ! વહ પ્રાણી કૈસા હૈ ? વહ ચિત્કારતા નહીં હૈ ! ઉઁહ્ જૈસી આવાજ ભી નહીં નિકાલતા હૈ. કિતના સહનશીલ હૈ !!!

યહ સબ મૈં અત્યંત દુઃખ, વેદનાસે કહ રહા હૂઁ. હમારી ચેતનામેં જાગૃતિ કબ આયેગી ? હમ હમારે લોગોમેં–જનસમૂહમેં અપને સ્વયમ્ કો ભી સમ્મિલિત કબ કરેંગે ? ખૂબ ધ્યાનમેં રખના કિ એક ન એક દિન ઈસ પ્રાણીકી ચેતના જાગૃત હો ઉઠેગી અર્થાત્ હમસે પહલે ઉસકી ચેતના જાગૃત હો જાયેગી તબ ક્યા હોગા ? ઈસકા વિચાર કરકે ભી ઈસકી સુયોગ્ય ઢંગસે સમ્હાલ કરના જરૂરી હૈ. ઈસ તથ્યકો સમઝના જરૂરી હૈ.

જનજાગૃતિસે હી, જનસમૂહકે ઉત્થાનસે હી દેશકી આઝાદી સ્થિર રહેગી. **રાષ્ટ્રીયતાકી પવિત્ર ભાવનાકો એક એક ભારતવાસીમેં જાગૃત કરના હોગા.**

ઈસકે લિયે દેશકે શાસકનેતાઓંમેં ત્યાગ ઔર બલિદાનકી ભાવના અનિવાર્ય હૈ. જબ તક શાસકવર્ગમેં ત્યાગ નહીં હોગા - તબ તક રાષ્ટ્રીયતાકા હ્રાસ હોતા હોતા નષ્ટ હો જાના બહુત સંભવ હૈ. દેશકા વિનાશ ન હોને દેના હો તો, ઈસ બાતકો ખૂબ સમઝ લેના ચાહિયે. શાસકવર્ગમેં ઈસ બાતકો પહુઁચાના ચાહિયે. દેશભરમેં ઈસકા પ્રચાર-પ્રસાર કરના ચાહિયે. જનસમૂહસે અપનેકો અછૂતા મત રખો. જનસમૂહ હૈ તો તુમ્હારા અસ્તિત્વ હૈ, ઈસે મત ભૂલો.

મહાત્મા ગાંધીજીકા નામ તો રોજ રોજ લિયા જાતા હૈ. પરન્તુ યહ બાત ક્યોં નહીં કહી જાતી હૈ કિ મહાત્મા ગાંધીજીકો ભી શાસક કોંગ્રેસીઓંકી સત્તાલાલસાકો દેખકર અતિશય ગહરી વેદના હુઈ થી.

યહ બાત પર ક્યોં વિચાર નહીં કિયા જાતા હૈ કિ મહાત્મા ગાંધીજીને કોંગ્રેસકા વિસર્જન કર દેનેકી બાત ક્યોં કહી થી ?

આજ વિકાસ હો રહા હૈ. ઉસી તરહ સત્તા પ્રાપ્તિકી વિદ્યામેં નિપુણતામેં ભી ભારી વિકાસ હો રહા હૈ. દેશકે સર્વતોમુખી વિકાસકી ગતિસે ઈસ નિપુણતાકા વિકાસ જ્યાદા હો રહા હૈ. ઈસી વજહસે ચિંતા હો રહી હૈ.

જરૂરી તો યહ હૈ કિ હમ લોગ હમારે દેહાતોંકો સુશિક્ષિત કરેં. હમ દેહાતોમેં જાકર બસેં. દેહાતિયોંકો સ્વચ્છતા, આરોગ્ય ઔર માનવતાકા પાઠ

હમ ખુદ સ્વચ્છ, સ્વસ્થ ઔર માનવ રહકર હમારી જીવનચર્યાકા દર્શન કરાકે - અર્થાત્ હમારે પ્રત્યક્ષ જીવનવ્યવહારમેં દર્શન કરાવેં.

દેહાતીયોંકી નીતિ ચલી જાયેગી યા રાષ્ટ્રીયતા ચલી જાયેગી તો દેશકા વિનાશ અથવા અધઃપતન રોકના મહામુશ્કિલ હો જાયગા. પરાધીનતાસે મુક્ત હુઆ હમારા ભારત ફિર પરાધીન ન હોવેં યહી મેરી ઠોસ ભાવના હૈ - મેરા એક એક રક્તબિંદુ ઈસી ભારતકે લિયે કુરબાન હોતા આયા હૈ, ઔર હોતા ભી રહેગા.

તુમ લોગ સુનકર સોચતે હોંગે કિ કૈસી બેઢબ ઔર શિર-પૈર બિનાકી બાતેં કર રહે હ !! હો સકતા હ મુઝે પાગલ ભી સમઝતે હો ! મન હી મન ! ખેર ! મૈં મેરા કાર્ય જાનતા હૂઁ ઔર ઉસીમેં લગા હૂઁ ! બસ ! યહી મુઝે સંતોષ હૈ. યહી મેરા આનંદ હૈ. કેવલ આનંદ નહીં હો ! યહી મેરા સચ્ચિદાનંદ હૈ !!

અસ્તુ ! છોડો ઈસ બાતકો, બોલ ગયા સો બોલ ગયા, બાકી સબ તો ઠીક હી હૈ !! તુમ સબકો ક્યા કહૂઁ ? ઔર કિતના કિતના કહૂઁ !!

(સંકેત !!) મૈં તો આઊઁગા કિસાનકે ડેલેમેં !!

શ્રીગુરુદેવ સાધકકે સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ અહમ્‌કો તોડ દેતે હૈં

૧૬-૧-૬૯. શ્રીગુરુદેવ :- શ્રીગુરુદેવ સાધકકી પ્રથમ અવસ્થામેં ઉસકે સ્વલ્પમાત્રકે શુદ્ધ વ્યવહારકી ભી બહુત પ્રશંસા કરતે હૈ. ઔરોંકે આગે ભી જિજ્ઞાસુકી અતિશય પ્રશંસા કરતે હૈ, કારણ કિ પ્રારંભિક અવસ્થામેં નિષ્કામ ચિત્ત તો હોતા નહીં હૈ. જબ સબ લોગ સાધકકી માન બડાઇ કરને લગતે હૈ, તબ વહ સાધક અપનેકો ભજન કરનેવાલા બતલાનેકી અભિલાષાસે બલ પ્રાપ્ત કરકે શુદ્ધ વ્યવહાર બઢાતા હૈ.

ઠીક પરિમાણકે શુદ્ધ વ્યવહારકે આચરણકે ફલસ્વરૂપ સ્થૂલ ભોગોંકે પ્રતિ વૃત્તિ ક્ષીણ હોતી જાતી હૈ. તબ ઈસ નામમાત્રકી વૈરાગ્યઝલકકા ભી અભિમાન ઉદય હોતા હૈ; ઔર ઈસ અભિમાનસે બલ પાકર ઔર જ્યાદહ વ્યવહારશુદ્ધિ

મૈં તો આઉઁગા કિશાન કે ડેલેમેં !

તાપત્રયાગ્નિતપ્તાનાં અશાન્તપ્રાણીનાં ભુવિ ।
ગુરુરેવ પરાગંગા તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ ।।

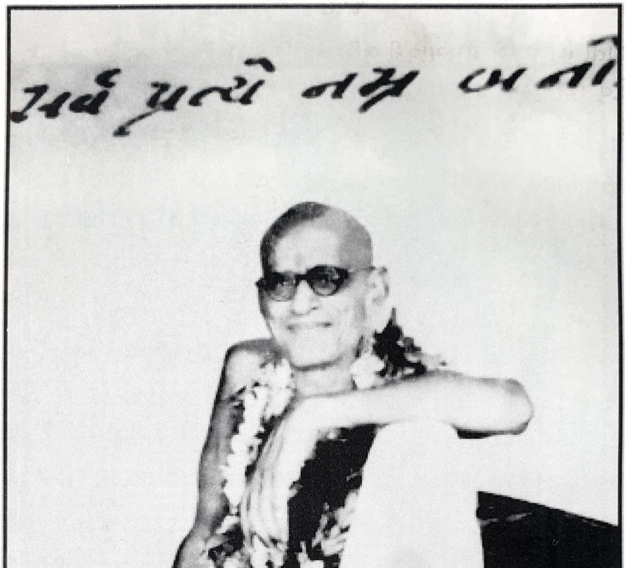

નિત્ય શુદ્ધં નિરાભાસં નિરાકારં નિરંજનમ્ ।
નિત્ય બોધં ચિદાનન્દં ગુરું બ્રહ્મ નમામ્યહમ્ ॥

હોતી જાતી હૈ. ઉસસે પ્રેમભાવકી બુદ્ધિ તક શિષ્ય પહૂઁચ જાતા હૈ, તબ ફિર શ્રીગુરુદેવ ઉસકે સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ અહમ્કો ભી કઇ યુક્તિયૉંસે તોડના પ્રારંભ કરતે હૈં.

સ્વભાવમેં પરિવર્તન કરના હી અહમ્કો તોડના હૈ

મુક્તિ પાનેમેં બાહરકા કોઈ વિઘ્ન યા અંતરાય નહીં હૈ, જો હૈ સો તુમારે અંદરકા હી હૈ. વહી તુમ્હારા અહમ્ હૈ, જો તુમ્હારે મુક્તિ પાનેમેં જબરદસ્ત અંતરાય બના હૈ. ઉસકો હી પ્રકૃતિ, સ્વભાવ કહતે હૈં, વહી અહમ્ હૈ. સ્વભાવમેં પરિવર્તન કરના યહી અહમ્કો તોડના હૈ. અહમ્કા નાશ યાનિ સ્વભાવમેં પર્યાપ્ત પરિવર્તન.

કિસી ભી સાધન (ભકિત, જ્ઞાન, યોગ આદિ) સે અહમ્કા નાશ હી કરનેકા હૈ. તો ચિત્ત સમત્વમેં રહેગા. યહી સ્થિતપ્રજ્ઞ દશા-જીવનમુક્ત દશા, શાંતિકા પરમ આનંદ.

ગોપીકો મૈં પ્રણામ કરતા હૂઁ.

૧૭-૧-૬૯. ગોપી પ્રેમકા ગહરા હાર્દ વિષયી સ્વાર્થી બુદ્ધિ કદાપિ સમઝ નહીં પાયેગી.

રાધે તૂં બડભાગિની, કૌન તપસ્યા કિન ।
તીન લોક તારણતરણ, સોઉ તેરે આધિન ॥

રાધાકી સખી હોના યહ કોઈ કમ બાત નહીં હૈ. સખ્ય કબ પ્રાપ્ત હોતા હૈ ?

શ્રીશુકદેવજી જૈસે મહાન વિરક્તને હજારોં ઋષિ-મહર્ષિઓંકે સન્મુખ ગોપીઓંકી કથા કહી હૈ. રાસલીલાકા વર્ણન કિયા હૈ. આજ યદિ યહ બાત હમારી સહજ બુદ્ધિમેં-સમઝમેં નહીં આતી હૈ તો દોષ કિસકા હૈ ? ઈસ પર ગંભીરતાપૂર્વક સોચના ચાહિયે. પરંતુ ભગવાનમેં, શાસ્ત્રમેં વ આચાર્યોમેં દોષદ્રષ્ટિ નહીં હોની ચાહિયે.

મૈં તો ગોપીકો સદૈવ પ્રણામ કરતા હૂઁ. ગોપી બનના સહજ નહીં હૈ. મૈં અમુકકા પુત્ર, અમુક જ્ઞાતિકા; અમુક ધન, વિદ્યા, ધાન્ય, જ્ઞાન, માન, બડાઇવાલા હૂઁ; અમુકકા પતિ, અમુકકા પિતા હૂઁ, ઈત્યાદિ સબકે સબ બાતેં ભૂલ જાઉઁ ઔર સિર્ફ એક હી બાત વાસ્તવિક જીવનમેં પ્રત્યક્ષરૂપમેં ચરિતાર્થ કરુઁ કિ મૈં તો ભગવાનકી ગોપી હૂઁ, મેરે સખાકી નિત્ય સખી હૂઁ. રાધાજી યા યશોદાજી જૈસી ગોપી બનૂઁ. અર્થાત્ અહર્નિશ શ્રીકૃષ્ણમય બની રહૂઁ.

સાર યહ હૈં કિ ગોપી - કે જૈસી તન્મયતા બની રહેં તૈલ ધારાવત્ સદા સર્વદા અહર્નિશ. કોઇ કહતા હૈં કિ મૈં માસ્ટરજી બનૂઁગા - તો સમઝમેં આ જાતા હૈ કિ પઢાનેવાલા હોગા. **ઉસી તરહ ગોપી બનૂઁ યાની ક્યા ? વહ હૈ તન્મયતાકી પરિપકવતા. સદૈવ અપને પ્રેમાસ્પદકા અનુસંધાન, તન–મન–વચનસે.**

ગોપીયાઁ કોઇ નિરાધાર વ નિરાશ્રિત નહીં હૈં. ઉનકે અપને કુલકે શ્રેષ્ઠ ઘર, વર વ કુલ-કુટુમ્બ હોને પર ભી ભગવાનમેં કિતની દત્તચિત્ત હૈં ઔર સર્વસ્વઅર્પિતા હૈં !

ભગવાનકે વિયોગમેં ગોપી - કિતની ભગવાનમય હો રહી હૈં ! શીઘ્ર હી - ભગવાનકે મિલનકી કિતની અપૂર્વ અદમ્ય આશા વ છટપટાહટ હૈ !! ઔર યહી તો જીવનકા મુખ્ય ધ્યેય હૈ ન ?

સંસારમેં કઇ પ્રકારકે રાગ હૈ. ભગવાનને **"રાગ-દ્વેષૌ વ્યવસ્થિતૌ"** (ગીતાજી, ૩-૩૪) કહકર ફિર સાવધાન કરતે કહા કિ **"તયોર્ન વશમાગચ્છેત્તૌ હ્યસ્ય પરિપન્થિનૌ,"** અર્થાત્ રાગ-દ્વેષ કે વશમેં નહીં હોના ચાહિયે. ક્યોંકિ વે રાગ-દ્વેષ હી ઈસ જીવકે પરિપન્થી હૈં, **અર્થાત્** ચોરકી ભાઁતિ કલ્યાણમાર્ગમેં વિઘ્ન કરનેવાલે મહાન શત્રુ હૈં. ભગવદ્ભજનકે માર્ગમેં લૂટેરે હૈં. પરંતુ ભગવાનકે પ્રતિ રાગ હોના બડે સદ્ભાગ્યકી દેન હૈ, બડે પુણ્યકર્મોંકા ફલ હૈ.

"પરમાત્મનિ યો રકતોવિરકતોઽપરાત્મનિ" ॥ અર્થાત્ પરમાત્મામેં તો અનુરક્ત લેકિન અપરમાત્મામેં તો વિરકત હોના, યહ સબકા ધ્યેય હોના ચાહિયે. સ્થૂલ પ્રાણી-પદાર્થોંકે વિષય-ચિંતન વ મોહવાસના વ લાલસાસે ઊપર ઉઠનેસે હી હૃદયમેં સુખ–શાંતિ મહસૂસ હોગી.

અર્જુનને તીન ભાવ વ્યક્ત કિયે હી હૈં-

પિતાસિ લોકસ્ય ચરાચરસ્ય
ત્વમસ્ય પૂજ્યશ્ચ ગુરુર્ગરીયાન્ ।
ન ત્વત્સમોઽસ્ત્યભ્યધિકઃ કુતોઽન્યો,
લોકત્રયેઽપ્યપ્રતિમપ્રભાવ ॥

ગીતાજી - ૧૧-૪૩

''હે વિશ્વેશ્વર ! આપ ઈસ સ્થાવર - જંગમરૂપ સમસ્ત જગતકે યાની પ્રાણીમાત્રકે ઉત્પન્ન કરનેવાલે તથા પાલન કરનેવાલે પિતા ભી હૈ. કેવલ પિતા હી નહીં, પરન્તુ આપ સબકે અતિ પૂજનીય હૈ, ઔર સબસે બડે ગુરુ હૈં.

(આપ કૈસે ગુરુ હૈ ?) હે અપ્રતિમ (અનુપમ) પ્રભાવવાલે ! સારી ત્રિલોકીમેં આપકે સમાન ભી દૂસરા કોઈ નહીં (હૈં), ન કોઈ હોગા તથા ન કોઈ હો ભી સકતા; ફિર આપસે અધિક તો કોઈ હો હી કૈસે સકતા હૈ ?''

તસ્માત્પ્રણમ્ય પ્રણિધાય કાયં
પ્રસાદયે ત્વામહમીશમીડયમ્ ।
પિતેવ પુત્રસ્ય સુખેવ સખ્યુઃ
પ્રિયઃ પ્રિયાયાર્હસિ દેવ સોઢુમ્ ॥

(ગીતાજી ૧૧-૧૪)

''ઈસલિયે હે પ્રભો ! મૈં આપને ઈસ શરીરકો ભલી પ્રકાર લમ્બા પડકર (દંડવતકર) શ્રીચરણોમેં નિવેદિતકર - પ્રણામ કરકે સ્તુતિ કરને યોગ્ય આપ ઈશ્વરકો પ્રસન્ન હોનેકે લિયે પ્રાર્થના કરતા હૂઁ - આપસે અનુગ્રહ કરતા હૂઁ કિ જૈસે પુત્રકા સમસ્ત અપરાધ પિતા ક્ષમા કરતા હૈ, જૈસે મિત્રકા અપરાધ મિત્ર ઔર પ્રિયા (પત્ની) કે અપરાધ પ્રિય (પતિ) ક્ષમા કરાત હૈ - અર્થાત્ સહન કર લેતે હૈં, વૈસે હી હે દેવ ! આપ ભી મેરે સમસ્ત અપરાધોં સર્વથા સહન કરનેં યોગ્ય હૈં - અર્થાત્ ક્ષમા કરના''

ઔર શ્રુતિ ભગવતીને ખુલા કરકે કહા હૈં કિ "યમેવૈષવૃણુતે તેન લભ્યઃ ।" "વૃણુતે" કબ ઔર કૈસે સંભવિત હૈ ? ગોપી બનો તબ !!

જો ઉસકા (ભગવાનકા) વરણ કરેં (અપના કર લેં - અપના માન લેં) ઉનકા વરણ (સ્વીકાર) ભગવાન કરતે હૈં – અર્થાત્ ઉનકો હી વે પ્રાપ્ત હોતે હૈં. યે ચારોં પુરુષાર્થ દેહધારીમાત્રકો વહ પરમપુરુષ ભગવાન પરમકૃપા કરકે પ્રદાન કરતે હી હૈં. ઔર ઈસકા પ્રત્યક્ષ સબલ સબૂત યહી હૈ કિ ઈસીલિયે હી કરુણાનિધાન ભગવાન, વહી અનંત અવ્યક્ત અચિંત્ય, સર્વત્ર સર્વ સચરાચરમેં વ્યાપક, સર્વસે અત્યંત સૂક્ષ્મ હોને પર ભી પ્રાણીમાત્રકે હૃદયમેં બિરાજતે હૈં – **"ઈશ્વરઃ સર્વ ભૂતાનાં હૃદેશેઽર્જુનતિષ્ઠતિ" ॥**

શરણં સર્વ ભાવેન્

ઈશ્વરઃ સર્વભૂતાનાં હૃદ્દેશેઽર્જુન તિષ્ઠતિ ।
ભ્રમયન્સર્વભૂતાનિ યન્ત્રારુઢાનિ માયયા ॥
॥ ગીતાજી ૧૮-૬૧ ॥

"ઈશ્વર સર્વ પ્રાણિયોંકે હૃદયમેં રહતે હૈં, ઔર અપની માયા સે, શરીરરૂપી યંત્ર પર આરૂઢ હુએ સબ પ્રાણિયોંકો - ઉનકે સ્વભાવકે અનુસાર ભ્રમણ કરાતે રહતે હૈં."

સબકો સુલભતાસે લભ્ય (પ્રાપ્ત) હોનેકે લિયે વહ અપને કો સબમેં બિરાજિત કરતે હૈં - યથા **"સર્વસ્ય ચાહં હૃદિ સન્નિવિષ્ટો - (ગીતાજી - ૧૫-૧૫)"**

યંત્રારૂઢ હુએ હમારી પરવશતાકો યદિ મિટાના હૈ ઔર હમકો ભી અનુભવયુકત ઉનકો પરખના હૈ - પરમશાંતિકો તથા ઉનકો પ્રાપ્ત કરના હૈ, તો ઉપાય હૈ (ભગવાન બતાતે હૈં)

તમેવ શરણં ગચ્છ સર્વ ભાવેન ભારત ।
તત્પ્રસાદાત્ પરાં શાન્તિં સ્થાનં પ્રાપ્સ્યસિ શાશ્વતમ્ ॥
॥ ગીતાજી-૧૮-૬૨ ॥

''હે અર્જુન ! તૂ સર્વ ભાવસે ઉસ ઇશ્વરકી હી શરણમેં ચલા જા (તો) ઉનકી કૃપાસે તુ પરમ શાન્તિકો ઔર અવિનાશી પરમપદકો પ્રાપ્ત હો જાયગા.''

શરણાગતિકા સ્વરૂપ હૈ - સર્વ ભાવસે શરણ હોના. અપના સબકુછ એક શરણદકો હી માનના. તાત્પર્ય હૈ કિ સાંસારિક ઉત્પત્તિ - વિનાશશીલ પ્રાણિ પદાર્થ, ઘટના, પરિસ્થિતિ, દેશ, કાલ આદિ કિસીકા ભી કિંચિત્‌માત્ર હી આશ્રય ઔર આશા ન રખકર કેવલ અવિનાશી એક પરમાત્માકા હી આશ્રય લે લેના ચાહિયે.

સર્વભાવસે શરણમેં જાનેકા તાત્પર્ય યહ હૈ કિ મનસે ઉસી પરમાત્મકા ચિંતન હો, શારીરિક ક્રિયાઓંસે ઉસીકા પૂજન હો - ઉનકા પ્રેમપૂર્વક ભજન હો ઔર ઉસકે પ્રત્યેક વિધાનમેં પરમ પ્રસન્ન હો !

ભગવાનકે સાથ હમારે સંબંધકી દ્રઢતા હો જાય તો શરીર, સંસારકા આશ્રય સર્વથા છૂટ જાતા હૈ. તબ જીનેકી આશા, મૃત્યુકા ભય, કુછ કરનેકા રાગ ઔર કુછ પાનેકી લાલચ - યે ચારોંકા હ્રાસ હો જાતા હૈ.

"ઈશ્વરઃ સર્વભૂતાનાં હૃદ્દેશેર્જુન તિષ્ઠતિ" - સર્વાન્તર્યામી ઈશ્વર સબ પ્રાણિયોંકે હૃદયમેં સ્થિત હૈં; ઔર **"સર્વસ્ય ચાહં હૃદિ સન્નિવિષ્ટઃ"** – મૈં સબકે હૃદયમેં સ્થિત હૂઁ. ઐસા કહકર ભગવાન બતાના ચાહતે હૈં કિ ''અન્તર્યામિ'' ઔર ''મૈં'' એક હી હૂઁ.

લજ્જા, ભય, માન, બડાઇ આદિ તથા કુલ જાતિ, વિદ્યા આદિકા અભિમાન ઔર આસકિતકો ત્યાગકર એવં શરીર ઔર સંસારમેં અહંતા-મમતાસે રહિત હોકર કેવલ એક પરમાત્માકો હી પરમ આશ્રય, પરમગતિ ઔર સર્વસ્વ સમઝના તથા અનન્યભાવસે અતિશય શ્રદ્ધા, ભકિત ઔર પ્રેમપૂર્વક નિરંતર ભગવાનકે નામ, ગુણ, પ્રભાવ, સ્વભાવ ઔર સ્વરૂપકા ચિંતન કરતે રહના; ઔર ઈસ પ્રકાર ભગવાનકા ભજન-સ્મરણ રખતે હુએ હી ઉનકી આજ્ઞાનુસાર અપને કર્તવ્યકર્મોંકા નિઃસ્વાર્થભાવસે કેવલ પરમેશ્વરકે લિયે - ઉનકી પ્રસન્નતાર્થ આચરણ કરના – યહ **"શરણં ગચ્છ સર્વ ભાવેન"** અર્થાત્ ''સબ પ્રકારસે પરમાત્માકે શરણમેં જાના'' હોના હૈ.

પરહિત – માનવતાકા પરમ લક્ષણ

ભગવાન શ્રીરામજીને કહા હૈ - **"પરહિત સરિસ ધરમ નહિ ભાઈ"** પરહિત કરના હી સર્વશ્રેષ્ઠ ધર્મ હૈ. જો જગત્-કલ્યાણકી ભાવનાસે ઓતપ્રોત નહીં હૈં વહ ધર્મકા તત્ત્વ કદાપિ નહીં સમઝ સકેગા.

"શ્રુતિ કહ પરમ ધરમ ઉપકારા" ॥ અર્થાત્ દૂસરોંકા ઉપકાર કરના હી પરમધર્મ હૈ. ચાહેં ઈસમેં જાનસે ભી હાથ ધોના પડે, મંજૂર હૈ.

સ્વાર્થ પ્રધાન માનવજીવન હોવેં તો વહ પશુતુલ્ય જીવન કહા ગયા હૈ. ક્યોંકિ પશુઓંકા વિરોધ લક્ષણ સ્વાર્થ હૈ. જૈસે કિ બંદર બાલકકે હાથસે રોટી છીન લેતા હૈ, કૌઆ-દૂસરે કૌએકે સાથ રોટીકે લિયે લડતા હૈ, કુત્તા સુકી હડ્ડીકે લિયે દૂસરે કુત્તેકો કાટને દૌડતા હૈ.

પશુકા જીવન સ્વાર્થકી શ્રૃંખલા હૈ. પરંતુ મનુષ્ય પશુ નહીં હૈ. મનુષ્યમેં માનવતા હૈ. પરન્તુ મનુષ્ય અપને હી સ્વાર્થમેં અંધે બને હો, તબ તક ઉસે અપનેકો માનવ કહનેકા અધિકાર હૈ ? માનવતાકા પરમ લક્ષણ જગ-કલ્યાણ હિત જીવન વ્યતીત કરના હૈં.

માનવદેહ ધારણ કરનેકા ઉદ્દેશ્ય ઐસે પશુજીવનમેં દિન કાટના નહીં હૈ. ગાય-બૈલકી તરહ જહાઁ - તહાઁ મુઁહ મારકર સમય કુસમય ચલતે-ફિરતે જૈસા તૈસા ખાતે રહે, બકરીકી તરહ સબકુછ ખાતે રહેં, હજમ કરતે રહેં - બકરી કંકડ માત્ર નહીં ખાતી હૈ, બાકી સબકુછ ખા ડાલતી હૈ.

સુઅરકી ભાઁતિ ગંદે નાલેમેં ગંદે કીચડમેં પડે રહે - મનુષ્યજીવનકા ઉચ્ચ આદર્શોંકે વિચાર ભી જાગૃત નહીં હો, ભક્ષ્યાભક્ષ્ય ખાતે રહેં, બંદરકે સમાન ઉચિત યોગ્ય સમયકા વિચાર છોડકર કામ - ભોગમેં લગે રહે, સાઁપકી તરહ કિસીકો કાટ લિયા, અપની સ્વાર્થપરાયણતાસે કિસીકો તહસનહસ કર દિયા, બિચ્છૂકી ભાઁતિ કિસીકો ડંખ મારતે રહે, કિસીકો પીડા હી પહુઁચાતે રહે. યહ સબ ક્યા હૈં ? મનુષ્ય શરીરમેં પશુકા જીવન હી તો હૈં ? મનુષ્ય શરીરમેં પશુકી યોનિ ભોગ રહે હો. ક્યા ઐસા દુર્લભ પ્રાપ્ત મનુષ્યદેહકા યહી ઉપયોગ હૈ ?

"બડે ભાગ માનુષ તન પાવા". યહ મનુષ્યદેહસે તો તુમ ચાહો તો મોક્ષ પા સકતે હો - તુમ ચાહો તો પરમ આનંદકે ધામ - ભગવાનકે પાસ પહુઁચ સકતે હો. ભગવાનકા સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર સકતે હો - સમસ્ત દુઃખ કલેશોંકો નાશ કરનેકે લિયે, પરમ આનંદ ધામ પર પહુઁચનેકી યહ તો આનંદકી નિસેની - સીઢી હૈ.

આઁખોસે સર્વવ્યાપી ભગવાનકા દર્શન કરો તો તુમમેં સમદર્શિતા આ હી જાયેગી. કાનોંસે પ્રભુકે ઉત્તમ ચરિત્ર સુનો તો તુમારે આચરણમેં ભગવાનકે ઉત્તમ ગુણ સાક્ષાત્ કરનેકી ભાવના પ્રદીપ્ત હો ઉઠેગી.

સેવામેં મિટ જાના પડતા હૈ

આજ નેત્રયજ્ઞ પ્રારંભ હો રહા હૈ. શ્રીગુરુદેવકી સન્નિધિમેં સર્વપ્રથમ અપ્રેશનકા પ્રારંભ હોતે સમય શ્રીગુરુદેવને કહા :- આપ સબકે ઈસ પરમાર્થ-કાર્યકો અવશ્ય સફલતા પ્રાપ્ત હોગી. ભગવાન આપ સબકો સદૈવ સુખી વ ખુશ રખેં.

જો કોઈ ભી વ્યકિત સત્યનિષ્ઠાસે પ્રેમપૂર્વક પરમાર્થકા કાર્ય કરતી હૈ ઉસકે સમસ્ત વ્યવહારોંકી સર્વ પ્રકારકી બાધાઓંકો સર્વેશ્વર મંગલમય ભગવાન કિસી ન કિસીકો નિમિત્ત બનાકર શમન કરતે હી હૈં.

પ્રસન્ન ચિત્તસે, સબ મહેમાન મરીજોંકી હર પ્રકારકી ખૂબ સેવા કરો. બીસ દિન તક અપને શરીરકો ભૂલા દો. અપને દુઃખોંકો બિસાર દો. તન-મનસે પૂર્ણ લગનસે ઈસ સેવાયજ્ઞમેં દિનરાત જૂટ જાઓ. દેખો તો ફિર કૈસા અવર્ણનીય આહ્‌લાદ તુમકો બના રહેગા ! તુમારે ચિત્તમેં અપૂર્વ પ્રસન્નતાકી બાઢ નિશ્ચિત્ તુમારે અનુભવમેં આયેગી.

સેવામેં અપને તન–મનકો લય કર દો. તબ હી સેવા સેવા હૈ. સેવામેં વિલીન હોના હી પડતા હૈ, મીટ જાના પડતા હૈ.

સેવા કરતે હો - યહ તો તુમારા ફર્જ હૈ – ક્યોંકિ તુમ્હારા ખુદકા જીવનવ્યવહાર કિતનોંકે સહયોગસે ચલ રહા હૈ. ઈસ પર ગહરાઈસે સોચો.

યદિ તુમ્હારે આસપાસકી દુનિયા તુમકો સહયોગ નહીં દેતી તો તુમારા એક દિનકા જીવનવ્યવહાર ભી નહીં ચલ સકતા. સુબહસે રાત તકકે જીવનમેં, જન્મસે મૃત્યુ તકકે જીવનમેં તુમ દૂસરોંસે કિતના સહયોગ પ્રાપ્ત કરતે હો ? તબ જાકર તુમ્હારા જીવન ચલ રહા હૈ.

તબ ફિર તુમ્હારેસે ભી કિસીકો સહયોગ, આધાર મિલતા હો તો ઉસમેં તુમ્હારા કોઇ ઉપકાર નહીં સમઝો અપિતુ તુમારા યહ ફર્જ હૈ કિ તુમ ભી દૂસરોંકે લિયે યથા શકય કુછ ન કુછ કરતે રહો. ઐસા કરનેસે હી તુમ સમાજકે ઋણમેંસે મુક્ત હોતે હો. અપને માતા-પિતાકી સેવા કરતા હૈ ઉસકો ઉપકાર સમઝે વહ પુત્ર મહાન મૂર્ખ હૈ ઔર કુપુત્ર હૈ.

ઈસીલિયે સેવા નિઃસ્વાર્થ ભાવસે કરની ચાહિયે. શરીરકે સુખ વ આરામકી પરવાહ મત કરો. શરીર ક્યા હૈ ? પંચમહાભૂતોંકા પૂતલા !! ઉસમેંસે ચેતના ચલી ગઇ ફિર ઈસકા કુછ ભી મૂલ્ય નહીં રહેગા. ઈસીલિયે પ્રસન્ન મનસે અપને શરીરકા શુભ ઉપયોગ ઈસ સેવા કાર્યમેં બરાબર કર લો ઈસસે આનંદાનુભૂતિ પ્રાપ્ત કરોગે. તો વહી અનુભૂતિ તુમકો બરાબર ઐસે હી પરમાર્થિક કાર્યમેં ખિંચ લાવેગી યહ નિશ્ચિત્ હૈ.

સાધૂ કૌન હોતા હૈ ? સાધૂ વહી હૈ જો સદા દૂસરેકી ચિંતા કરતા હૈ ઔર એક ક્ષણ ભી ચિંતિત નહીં રહતા. જો સદા સર્વદા કર્તવ્યમગ્ન, સદૈવ પરહિતમેં રત રહતે હુએ ભી કોઇ કાર્ય નહીં કરતા. બસ, ઈતના હી ધ્યાનમેં રખો કિ દૂસરેકા કલ્યાણ કરેં વહી સાધૂ હૈ.

સહિષ્ણુતા ઔર એકાત્મ ભાવના

૨૧-૧-૬૯. શ્રીગુરુદેવ :- આપ સબકો મૈંને બહુત બાર કહા હૈ કિ આપ સબ મુઝે એકસે હી પ્રિય હો. આપ સબકા આત્મસમર્પણ મેરે પ્રતિ એકસા હી હૈ. યે દોનોં બાતોંમેં કોઇ ભી જ્યાદહ યા કમ નહીં હૈં, કિસીમેં ભી ઘટા - બઢી નહીં હૈ. યહ નિશ્ચિત બાત હૈં. લેકિન તુમ લોગ યહ માનનેકો તૈયાર નહીં હો યહી બડી આપત્તિ હૈ.

તુમ ૪-૮ વ્યક્તિ મેરે નિકટમેં રાત-દિન રહતે હો ફિર ભી તુમ્હારે બીચમેં સહિષ્ણુતા નહીં, વહાઁ એકાત્મ ભાવનાકી તો બાત હી કહાઁ ? ઔર **"સર્વે સુખિનઃ સન્તુ"** કી ભાવનાકી બાત તો બોલી ભી કિસ પ્રકાર જાયઁ ?

હરિભાઇ ! ક્યા કહૂઁ ઔર કિસ પ્રકાર કહૂઁ ઔર કિતના કહૂઁ ? મેરે ચિત્તમેં નિરાશા ઔર ગ્લાનિ ભર આતે હૈં. ભગવાન ઈનકા કલ્યાણ કરેં. પ્રાણીમાત્રમેં, ચરાચરમેં, ભૂતોમેં, વહી એક હી રામ રમ રહા હૈ. કિતની ઉદાત ભાવના હૈ, ઔર આધ્યાત્મિકતા, નૈતિકતા ઔર ધાર્મિકતાકે નીંવરૂપ સ્વીકાર કરના, સમઝના યહી સાધનાકા પ્રારંભ હૈ.

જીવમાત્ર મોહગ્રસ્ત હોતે હૈં. ઈસ કારણ રાગાદિકોમેં ફઁસતા હુઆ અનેક પ્રકારકે ઉદ્વેગ સન્તાપોંકા અત્યંત દુઃખદાયી અનુભવ કરતા રહતા હૈ. વિદ્વાનોંને, અનુભવીઓને, સંતોને, શાસ્ત્રોંને સબને માન્ય કિયા હૈ કિ એકાત્મ ભાવનાકા ઉદય, પરમાર્થતત્ત્વકા દર્શન અથવા તો યોં કહો કિ સમસ્ત સાધનોંકા મૂલ જો હૈ વિવેક, વહ સદ્ગુરુકે સંપર્કસે ઔર ઉનકે અવલંબનસે પ્રાપ્ત હોતા હૈ.

જબ તક યહ કુછ નહીં હૈ તબ તક અંતઃકરણકી શુદ્ધિકી પ્રક્રિયા શુરુ હી નહીં હોતી હૈ. બિના શુદ્ધિકે હમ કુછ નહીં પા સકતે.

શ્રીગુરુદેવકી પ્રાપ્તિ ઈસીકો કહી હૈ

માઁને ઔર હરિભાઈને કહા કિ આપકી ઈતની કૃપા હૈં તો અબ તો જરૂર હી સબકો આનંદ પ્રાપ્ત હોગા. અબ પરિણામ નિકલેગા હી.

શ્રીગુરુદેવ :- ક્યા કહૂઁ માઁ ! મેરા મન નિરાશાયુક્ત હૈ. સત્વગુણ - તમોગુણકા વિવેકજ્ઞાન અભી તો હમમેં ઉદય નહીં હુઆ હૈ. **અભી તો હમ તમ વ રજસે ઊપર હી નહીં ઉઠે હૈં. કૈસે પૂરા પડે ? બિના સાત્વિકતાકે પ્રેમ-જ્ઞાન-ભક્તિ કુછ ભી સ્થાયી નહીં હો સકતા.** કોલ્હૂકે બૈલકી ભાઁતિ અભી હમ તો કીલેસે બઁધે રહકર આઁખોપરકી પટ્ટી જ્યોંકી ત્યોં રખકર અહર્નિશ ચક્કર ચક્કર કાટ રહે હૈં.

યહ બાત સહી હૈ કિ ગુરુદેવ સ્વભાવમેં, ક્રિયાઓમેં, આચરણોમેં પલટા લા દેતે હૈં. મોડ દે સકતે હૈં. પરન્તુ ઐસા મોડ ભી પાત્રમેં હી સ્થાયી રૂપસે ઠહર

સકતા હૈ. ગુરુદેવકે વચનોંકા સ્થાયી નિવાસ સુપાત્રમેં હોતા હૈ.હરિભાઇ જૈસેમેં ! હારેભાઇકી જીવનસાધના હૈ - "સબ બરાબર હૈ", ઔર યહી ઉનકા મુદ્રાલેખ હૈ. અબ હરિભાઇકો કોઇ ભી દશામેં પ્રતિકૂલતા મહસૂસ હી નહીં હોતી હૈ, તો વે તો સબ બાતમેં, સબ પરિસ્થિતિમેં "બરાબર હૈ" – યહ સહજ હી માન લેતે હૈં ઔર કહ દેતે હૈં કિ ભીતર-બાહર એક રૂપસે બરાબર હૈ વહી બરાબર હોતા હૈ.

જો વાસ્તવમેં હી આત્મિક સાધનાકા જિજ્ઞાસુ હૈ, જીવનકો સાધના બનાતા હૈ, વહ તો અપની મમતાકો કણકણમેં, પગ પગ પર વિલીન કરતા જાતા હૈ; ઔર ઈસ પ્રકાર ઊઁચા ઉઠતા જાતા હૈ. ગુરુદેવકે ઉપદેશોંકા સ્થાયી પ્રભાવ ઉસકે હૃદયમેં નિવાસ કરતા હૈ ઔર ઉસકા નિશ્ચિત્ પરિવર્તન હોતા હૈ. વહ દિવ્યતાકે ઉચ્ચતમ્ શિખર પર નિશ્ચિત્ પહુઁચાતા હૈ.

ગુરુદેવકી પ્રાપ્તિ ઈસીકો કહી હૈ. ગુરુજીકી રોટી રોજ પકાવેં, ગુરુજીકે ચરણ રોજ દબાવે, ગુરુજીકી પૂજા-આરતી કરેં ઔર ઉનકો સાષ્ટાંગ દડવત્ કરેં, પરન્તુ ગુરુજી કહેં સો પાલન નહીં કરે. જબ તક ઐસા હાલ હો તબ તક ગુરુદેવકી પ્રાપ્તિ હુઇ હી નહીં હૈ. નામમાત્રકે ગુરુદેવ હૈં ઔર નામમાત્રકા શિષ્યત્વ હૈ ઔર કુછ નહીં. સિર્ફ દિખાવા ઔર આડંબર હૈં.

અપને તો જીવન વ્યવહારોમેં આમૂલ પરિવર્તન કરના નહીં હૈ, "જૈસે થે વૈસે હી બને રહના ઔર ગુરુજી કૃપા કર દેંગે" - ઐસા માનનેસે કભી કુછ હોનેવાલા નહીં હૈ.

૨૨-૧-૬૯. શ્રીગુરુદેવકા સ્વાસ્થ્ય નરમ હોને પર ભી લિખકર એક ચિઠ્ઠી દી કિ - પ્રિય કુમુદ ! બહુત વિચારોંકી વૃદ્ધિ હો ગઇ હૈ. વિચારોંકી એક શ્રૃંખલા જૈસી બંધ ગઇ હૈ.

(૧) એકાંત વ આરામ અનિવાર્ય થા, તબ પરિસ્થિતિવશાત્ લિયા નહીં હ.

(૨) અબ પ્રયત્ન કરતા હૂઁ, પર નિરર્થક હોતા હૈં. જૈસા ચાહિયે વૈસા ન એકાંત ન આરામ.

(૩) મૈં અચ્છા નહીં હો સકૂઁગા.

(૪) તેરા ક્યા હોગા કુમુદ !

(૫) મહારોગ મુઝે હોકર હી રહેગા કુમુદ ! મૈં જાનતા હૂઁ કિ યદિ તુમકો કહૂઁ તો તુમ્હારા જીવન ખૂબ સાદા બના સકતી હો ઈસમેં મુઝે બિલકૂલ શંકા નહીં મેરી કમુ ! પરંચ પરિસ્થિતિસે મૈં બહુત બાધ્ય હૂઁ. કુમુદ તુમને ખૂબ સહન કિયા, કર રહી હો; ક્યા કરૂઁ ?

દેશકાલ વસ્તુ વિષે હો ગઈ ભારી ભૂલ ।
મરતે દમ તક ના મિટિ હૈ બના હૃદયકી શૂલ ॥

ઐસી જીંદગી પર હૈ લાનત ।
જન્મા તબસે રોયા જો કમાયા સો ખોયા ॥
ઈસ પર ભી કરતે હૈં વકાલત ।
દેખો દેખો હમારી યહ હાલત ॥
ઐસી જીંદગી પર....

સંતોકે સાન્નિધ્યમેં રાગાદિક ક્યોં ?

સંત મહાત્માકે નિકટમેં જબ જાતે હૈં, ઉનકે અંતરંગ શિષ્યોંકો - ભક્તોંકો જાનને લગતે હૈં તબ હમેં માલૂમ પડ જાતા હૈ કિ વહાઁ નીતિ નહીં, પ્રામાણિકતા ભી નહીં ઔર ઉસકે બદલે રાગાદિકકી પ્રધાનતા, ઝઘડા-ટંટા, ચોરી જૈસી ક્ષુદ્ર પ્રવૃત્તિયાઁ વિશેષ બલવતી દિખાઈ દેતી હૈં. જિસકો હમ લોગ સાધારણ નીતિ કહતે હૈં, સાધારણ શિસ્ત કહતે, સાધારણ સંસ્કારીતા - શિષ્ટતા માનતે હૈં ઉનકા ભી વહાઁ સંતકે પાસકે જગત્‌મેં યાની સંતકે ભક્તોમેં અભાવ હોતા હૈ.

ઐસા દેખકર સહજ હી બાહરકે વ્યક્તિકો - જો તટસ્થ દ્રષ્ટા હૈ ઉસકે મનમેં પ્રશ્ન ઉઠના હી ચાહિયે કિ ઐસે સંતકે પાસમેં ઐસી ક્ષુદ્રવૃત્તિયોંવાલે ભી હૈં ? જિસકે કારણ સંતકે ભક્ત મંડલમેં જો સદાચારી, સત્યાચારી, ઔર સાત્વિક વૃત્તિકે શિષ્ટ સજ્જન લોગ હૈં - ઉનકે તો દર્શન નહીં હોતે હૈં - ઉન

લોગોંકા તો કુછ માલૂમ નહીં પડતા હૈ, લેકિન જો ઝઘડે રાગાદિક કરતે હૈં વે હી દ્રષ્ટિમેં આ જાતે હૈં.

યહ ક્યા કારણ હૈં કિ પ્રાયઃ સભી સંત મહાત્માઓંકે નિકટવર્તી ભક્તસમુદાયમેં ઈસ પ્રકારકે સજ્જન-દુર્જનકી મિલીઝુલી ભીડ રહતી હૈ ?

યથા નદીનાં બહવોઽમ્બુવેગાઃ । સમુદ્રમેવાભિમુખા દ્રવન્તિ ॥

અર્થાત્ - સમુદ્રમેં છોટી-બડી અસંખ્ય નદીયોંકા પ્રવાહ એક સમુદ્રમેં વિલીન હોતે હૈં. ઉસી પ્રકાર સંતકે પાસ ભી અનેક સ્તરકે અસંખ્ય મનુષ્ય અપની અપની ઈચ્છાકી પૂર્તિકે લિયે જાતે હૈં. સંતોકા સ્વભાવ હોતા હૈ કિ જો જ્યાદહ માન-બડાઈ દેકર અપની ઓર ખિંચતે હૈં તાકિ દુઃખી મનુષ્યકો ભગવદ્‌માર્ગમેં રસ-આનંદકી અનુભૂતિ હોવે.

જ્યાદહ દુઃખી કૌન હોગા ? જિસકે મનમેં જ્યાદહ વાસનાયે હોગી, જિસકે અંતઃકરણમેં તમોગુણકી અધિકતા હોગી. જિસકે જ્યાદા મોહ-મમતા હોંગે ઈત્યાદિ અથવા તો ધનનાશસે દુઃખી હો ગયા હો, યા કોઈ સ્વજન પ્રિયકી મૃત્યુસે દુઃખી હો ગયા હો, યા કોઈ અસાધ્ય બીમારીસે પીડિત હોકર દુઃખી હો ગયા હો.

ઈસી તરહ દુઃખીયોંકે પ્રતિ વિશેષ કરુણાર્દ્ર હોકર સંત ઉન લોગોંકો અપને નિકટવર્તી સમુદાયમેં પ્રાધાન્ય દેતે હૈં. સંતકો હોતા હૈ કિ યદિ મૈં ભી ઠુકરાઉંગા તો દુઃખી હૈં ઔર કિતના દુઃખી હો જાયેગા ! ફિર કહાઁ કહાઁ ભટકેગા ? તો સંતકે યહાઁ ઝઘડા રાગાદિકકી પ્રાધાન્યતા દિખતી હૈ.

દુઃખીકો રાજી રખનેકો - સુખ દેનેકો સંત જાનતે હુયે ભી નિકટવર્તી સમુદાયકે સજ્જન ભક્તોંકે સાથ અન્યાયપૂર્ણ વ્યવહાર કરતે હૈં, તો ઝઘડા શુરૂ હોતા હૈ. ઈસ તરહકા, રાગાદિકા કુછ કારણ તો ખુદ સંત હી હોતે હૈં.

અપને નિકટવર્તી ભક્તકી સંકુચિત સ્વાર્થીવૃત્તિકો પ્રકટ નહીં હોને દેતે. વૈસે હી નિકટવર્તી ભક્તકી કૃપણતાકો ભી પ્રગટ નહીં હોને દેતે હૈં

રાગાદિકવૃત્તિકો ભી પ્રગટ નહીં હોને દેતે હૈં; ક્યોંકિ સંતકે મનમેં અત્યંત દયા, કરુણા રહતે હૈં કિ ઈતની ક્ષુદ્રવૃત્તિ ખુલ્લી હો જાયેગી તો દૂસરે લોગ ઈસકો બુરી નિગાહસે દેખેંગે, ઈસકો બુરા સમઝેંગે.

સંતોકી કરુણાકી કિતની ગહરાઇ હૈ ઉસકા નાપ કોઇ આજતક લગા નહીં સકા હૈં. સત્પુરુષ તો સત્પુરુષ હી હૈં. એકબાર ઉસકે પાસ જો કોઈ જાતા હૈ ઉસકો ફિર છોડતે નહીં હૈં, ઉસકો ઊપર ઉઠાનેકા પૂરા પરિશ્રમ સંત કરતે હી હૈં. સાધુ ઔર મકોડા પકડે હુએ કો કભી છોડતે નહીં હૈં. સંત પ્રત્યેક જીવકો ઉસકે સ્તરસે ઉસકી પાત્રતાકે અનુસાર ઉસકે આત્મિક બલાબલકે અનુસાર ઊપર ઉઠાકર ઉસ સ્તરસે ભગવદ્‌માર્ગમેં આગે કદમ ચલાતે રહતે હૈં.

ઉદ્વિગ્ન-વિદ્વેષી જીવકો તત્કાલ શાંત કરનેકો દુલાર પ્યારકા આશ્રય દેતે હૈં. પરન્તુ વો હી જીવ કભી સાત્વિકભાવમેં હોતા હૈ તબ યોગ્ય મૌકા પાકર સંત ઉસકો ઉદ્વેગ-દ્વેષસે હોનેવાલે અહિતકો સમઝા દેતે હૈં. ઔર સુનતે સમય જીવ ભી સમઝ જાતે હૈં.

જીવોંકે જિસ પ્રકારકે સંસ્કાર દ્રઢ ઔર ગહરે હોતે હૈં - ઉસકે અનુકૂલ સંતકે વચનકા પ્રભાવ જીવ ગ્રહણ કર સકતા હૈ. થોડે દિનકે બાદ વો હી જીવ ફિરસે વોહી ઉદ્વેગ-વિદ્વેષ કરને લગતા હૈ. ફિર સંત દુલાર-પ્યારસે શાંત કરતે હૈં. ફિર જીવકો સમઝાતે હૈં. અબકી બાર કુછ જ્યાદહ દિન તક જીવકે ચિત્તમેં સંત બચનોંકી સ્મૃતિ રહ જાતી હૈ, તો જ્યાદહ દિન તક વો જીવ સાત્વિકભાવ રખ પાતા હૈ.

લેકિન ફિર વો હી જીવ વો હી ઉદ્વેગ, રાગદ્વેષ, વિદ્વેષમેં પડ જાતા હૈ. ઈસ પ્રકાર સંતકે પાસમેં રાગાદિક ઝઘડા યહ સબ હંમેશા દિખાઇ પડેગા. ક્યોંકિ સંસ્કારોંકો મિટાના યહ સહજ બાત નહીં હૈ. અસંખ્ય જન્મોંકે અસંખ્ય પ્રકારકે સંસ્કારોંસે જીવમાત્ર ઘિરા હુઆ હૈ, ઔર સંતકે પાસ વિભિન્ન સ્તરકે અનેક જીવોંકે અસંખ્ય સંસ્કાર એક-દૂસરેસે ટકરાતે રહતે હૈં. જૈસે ખૂબ માત્રામેં વિષયભોગ ભોગનેવાલોમેં ક્વચિત, જીવકો હી વિષયભોગોમેંસે મન ઉબ

જાતા હૈ - નિર્વેદ આ જાતા હૈ, વૈસે હી વિભિન્ન સંસ્કારોંકે રાગાદિક ઝમેલોંકે અનુભવોંસં થકકર કોઇ – ક્વચિત જીવ એકદમ પ્રબુદ્ધ હો જાતા હૈ ઔર તત્કાલ અપને આપ હી રાગાદિકોંકા ત્યાગ હો જાતા હૈ.

૨૩-૧-૬૯. શ્રી પતિતપાવન જયંતી - માઘ શુકલ ષષ્ઠી

મૈંને માઁગા

(૧) પ્રાતઃકાલ શ્રીગુરુદેવકે પૂજનકે બાદ મૈંને આશીર્વાદ પ્રાર્થતે કહા કિ ભગવન્! ખૂબ બલ દેના, સહારા દેના, ઈસ ઘોર ઘર્ષણમેં. તાકિ ન નીચતા અપનાઊઁ ઔર પામર પ્રતિદ્વન્દ્વીઓંકે પ્રતિ મૈં સ્વયં પામર ન બન જાઊઁ !

શ્રીગુરુદેવને મંદ મંદ મુસ્કાનોંકે સાથ મેરે પ્રતિ પ્રેમપૂર્ણ દ્રષ્ટિસે દેખ લિયા ઉત્તરમેં. પશ્ચાત્ લિખકર દિયા કિ ઊપર હી ઊપર ઉઠતે રહો, દુનિયામેં જરૂર રહો. કિન્તુ જલ બીચ કુમુદ હોતે જાઓ. યહી આશીષ ઔર યહી મેરા પ્રયત્ન આજ તકકા હૈ કુમુદ ! તૂઁ ખૂબ સોચના હોં ! મેરા પરિશ્રમ ઔર તેરી સહનશીલતા મનચાહે લક્ષ્યકી નિસ્સંદેહતા........

(૨) કુમુદ ! આજ મૈં જો એકરાર કરતા હૂઁ ઉસકો સુન ભર લો. ઔર કુછ નહીં. ઈતની મેરી ઈચ્છા..

(૩) મૂર્ખ પર ઉપકાર ઔર ઈસ હેતુસે નિરાપરાધ પર અપકાર. યે દોનોંકી સ્મૃતિ દુઃખદાયી હોતી હૈ.

(૪) માનવકા ઉદાર હૃદય ક્ષમા જરૂર કરતા હૈ, પરન્તુ ઔરોંકે દ્વારા બીતેં ઉપદ્રવોંકો વ મિથ્યા દોષારોપકો ભૂલ નહીં સકતા. અન્યાયકો નિષ્ઠાપૂર્વક-પ્રેમપૂર્વક સહન કરના યહ ઉદારતા હૈ, પ્રેમ હૈ.

(૫) આજકે પઢે–લિખે, કોલેજમેં પઢતે વ સામાન્ય જનતાકા જીવન તો દેખો !

કોલેજકી પઢાઇ કિતની ખર્ચીલી ! ભવિષ્યકી આશાસે ઘરકે સબ સદસ્ય કષ્ટ ઉઠાકર કોલેજમેં પઢાતે હૈં. મિત્રોંકી મંડલીમેં ઐસા બેભાન હો જાતા હૈ, ન

આચારકા ભાન, ન વિચારકો; ન વિવેકકો, ન સંયમકો ભાન; ન શુદ્ધિકો, ન માનવતાકો...કિસીકો કોઈ નહીં માનતા. કારણ ક્યા ? સ્વછન્દ, વ બિનજવાબદાર જીવન પ્રિય હૈ.

બડી દેરસે ઉઠકર દેખા પાની નહીં હૈં ટબમેં ।
બડી મુશ્કિલસે મુઁહ ધોકર દેખા ચાય નહીં હૈં કપમેં ॥

બૈઠેં-બૈંઠે જોંકતે ઓફિસકો દેરી હો ગઈ હૈ ।
બડે સાહબ ગુસ્સે હો ગયેં, હમ "વેરી સોરી-સર" કહ દઈ હૈં ॥

દેહાતોમેં ઉત્થાનકી સેવા

બાહરકે ૫-૭ ભાઈઓંકા એક સમૂહ ચંદા (સંસ્થાકી આર્થિક સહાયતા) પ્રાપ્ત કરનેકી ઈચ્છાસે શ્રીગુરુદેવકે પાસે આયા. ઉનકી સબ બાતેં સુનકર શ્રીગુરુદેવને કહા

ગ્રામસુધારક, સમાજસુધારક યા જનતાકે સેવક કો અપને અપને કાર્યક્ષેત્રકા કોઈ એક નિશ્ચિત્ સ્થાન, એકમ ચુન લેના ચાહિયે ઔર વહીં પર ઠોસ પરિણામ મૂર્ત કર દેના ચાહિયે. ઐસે ઠોસ એકમ દેશભરમેં જગહ-જગહ પર સેવાભાવી લોગોંકે પુરુષાર્થસે ખડે હો જાયેઁ તો દેશકી કાયાપલટ હોનેમેં કોઈ દેરી નહીં લગેગી.

હમારે દેશકી બહુત બડી જનસંખ્યા ઝોંપડીયોંમે દેહાતોમેં જીવનયાપન કર રહી હૈં. ઈનકે ઉત્થાન કે લિયે વહાઁ આસપાસમેં રહનેવાલોંકો હી બહુત પુરુષાર્થ કરના ચાહિયે. કારણ કિ ઈતને વિશાલ દેશકે ઐસે અન્તર્ગત ભાગોમેં સરકાર નહીં પહુઁચ પાતી હૈ.

લોગોંકો કુછ કરના હૈ નહીં, ઔર ઊપરસે સરકારકો ગાલિયાઁ દેતે હૈં. સરકાર યાની કૌન ? લોગોંકી હી તો સરકાર બનતી હૈં.

હમારા સબસે પ્રથમ કર્તવ્ય યહી હૈ કિ હમ કોઈ ભી એક જગહકો હમારા સેવાક્ષેત્ર નિશ્ચિત્ કરેં ઔર આસપાસકી આદિવાસી – ગરીબ જનતાકી

સેવા કરકે ઉનકા ઉત્થાન કરનેકા વિવિધ પ્રકારસે ઉદ્યોગોંકા આયોજન કરેં. થોડા ભી ઠોસ કાર્ય કરોગે તો ફૌરન હી સરકારકા ધ્યાન આકર્ષિત હોગા હી ઔર તબ સરકાર નિશ્ચિત્ હી સબ પ્રકારકી મદદ કરેગી.

એક ભાઈ :- હમારે ક્ષેત્રમેં પ્રાથમિક ઔર માધ્યમિક સ્કૂલ શુરુ કિયે ચાર સાલ હો ગયે હૈં, ઔર આગેકે કાર્યકિ બારેમેં આપકા માર્ગદર્શન હમ ચાહતે હૈં.

શ્રીગુરુદેવ :- ઉસીકા વિકાસ કરો. છાત્રોંકે લિયે ભોજન, રહના આદિ મુફ્ત મિલેં ઐસા છાત્રાલય ખડા કરો. આદિવાસીજન અપને બાલકોંસે ખેતોમેં અપને સાથ સાથ પરિશ્રમ કરાતે હૈં, તબ સબ કામ પૂરા પડતા હૈ. ઐસી પરિસ્થિતિમેં બાલકકો પઢનેકે લિયે ભેજતે હૈં તબ કામ કરનેવાલેકી કમી સહન કરની પડતી હૈં. માતા-પિતા મજદૂરી કરતે હૈં, તો છોટે છોટે બચ્ચોંકો ઔર ઘરકો સમ્હાલનેકી જિમ્મેવારી ૬-૭ સાલકે બાલક પર રહતી હૈ ઈસલિયે છાત્રાલય બહુત હી જરૂરી હૈં.

ઈસીકે સાથ સાથ આદિવાસી જનતાકો સ્વાસ્થ્યકે બારેમેં આવશ્યક શિક્ષા મિલેં ઐસા કાર્યક્રમ બનાના. ક્રમશઃ આયુર્વેદિક ઔષધિયોંકા પ્રચાર કરના. અસ્પતાલકા આયોજન કરકે ઉસમેં હર પ્રકાર કે નૂતન સાધન સુવિધાઓંકે દ્વારા ઔર નિષ્ણાત ડોકટરોંકી સેવા પ્રાપ્ત કરકે જનતાકો સુખ પહુઁચાનેકા કાર્ય કરના.

અપને સુખ, સુવિધા ઔર નામ બઢાનેકે મોહમેં સેવાકી પ્રવૃત્તિકો કલંકિત નહીં હોને દેના. બસ ! ઈસ બાતકા ખયાલ રખોગે તો જનતાકી સેવાકા તુમ્હારા સ્વપ્ન જરૂર ઠોસરૂપમેં તુમ દેખોગે, ઔર સબ દેખેંગે.

દેશકો આત્મનિર્ભરતા ચાહિયે, આશ્વાસન નહીં ।
દેશકો દર્શન ચાહિયે, પ્રદર્શન નહીં ।
દેશકો કામ ચાહિયે, સ્કીમ નહીં ।
દેશકો કર્મઠ વ્યક્તિ ચાહિયે, વાચાલ નહીં ।
દેશકો ઉત્સાહ ચાહિયે, વિડમ્બના નહીં ।
દેશકો ઠોસ ચાહિયે, પોલ નહીં ।

યદિ હમ યહ કર સકતે હૈં તો દેશકા આધ્યાત્મિક વિકાસ કર સકતે હૈં.

યદિ કોઇ કાર્યોમેં સહયોગ દેનેકો જબ કહેં તબ પગાર લેકર કરના. સેવાભાવસે નહીં.

મર જાઊઁ માઁગૂઁ નહીં અપને તનુકે કાજ ।
પરમારથકે કારણ મોહિં ન આવે લાજ ॥

કિતને આશ્ચર્યકી બાત હૈ કિ હમ લોગોંકી બુદ્ધિ ઔર વિચારધારામેં ઈતની મોટી બાત નહીં આ રહી હૈ કિ ભાઇ, હર કાલમેં, હર દેશમેં ભવિષ્ય સર્વસાધારણકે હાથમેં હી હોતા હૈં. ઈસીલિયે સર્વસાધારણ સંપર્કમેં જ્યાદહસે જ્યાદહ રહકર હરએક ભાગકે દ્વારા - હર એક સાધનકે દ્વારા સબસે પ્રથમ સર્વસાધારણકો હી શિક્ષિત બનાના ચાહિયે.

યદિ ઉચિત રીતિસે શિક્ષા દી જાયઁ તો હી બરસોમેં આનેવાલી વિદ્યા મહીનોંમેં આ સકતી હૈ.

૨૪-૧-૬૯. શ્રીગુરુદેવને લિખકર દિયા કિ તેરે પ્રશ્નચિત્ર-મૂલ નહીં પાતા હૈં. ક્યોંકિ સો ટકા સત્ય હૈં. પર કમુ ! તેરી-મેરી બીચમેં ઔર મેરી પરિસ્થિતિમેં હી યે સત્ય હૈં, યહ નહીં ભૂલના કદાપિ. મેરી ઐસી પરિસ્થિતિમેં મેરે સાધુસ્વભાવસે હી હાલમેં તો ઉદારતા, ત્યાગ આદિકા જો સામર્થ્ય હૈ, વહ આજ કેવલ પાઁચ રુપયે જૈસા ઔર રાગદિક સંકુચિતતા - ઉગ્રતાકા સામર્થ્ય કરોડ રુપયેં જૈસા વાસ્તવમેં ન હોને પર ભી હૈ ઐસા દિખાઇ પડ રહા હૈ. ઉદારતાકા સબ લાભ લે રહે હૈં, પરન્તુ વે ઉદારતા નહીં અપનાયેંગે, તાકિ વૈસા હી સુખ કિસીકો મિલેં. કૈસા હૈ જગત્ ! તૂઁ ધૈર્ય રખ કમુ ! મૈં બહુત સોચતા હૂઁ, ક્યા કરૂઁ !!

હમારે દોષોંકા દિગ્દર્શન કરાવે વહ હમારે હિતુ હૈ

શ્રીગુરુદેવકે નિકટમેં ૮-૧૦ ભાઇ-બહન બૈઠે થે. એક બહનને કુછ બાત ચિઠ્ઠીમેં લિખકર શ્રીગુરુદેવકો ચિઠ્ઠી દી. શ્રીગુરુદેવને પઢકર હમ સબકો જાનેકી

આજ્ઞા દી. ૩-૪ ઘંટે પશ્ચાત્ શ્રીગુરુદેવકા કમરા ખૂલને પર હમ અંદર ગયે ઔર બૈઠને કી આજ્ઞા મિલને પર સબ બૈઠે. શ્રીગુરુદેવ માનો અપને મન હી મન બાતે કર રહે હો ઈસ પ્રકાર બાત કહતે રહેં. બાદમેં બોલે-

તુમ સબકી શિકાયત તો કરતે હો - ઠીક હૈ પર તુમ્હારે દોષોંકો ભી કભી કભી દેખો ન ! તો તુમકો કુછ પતા પડે. ''હમ તો સબસે અચ્છે હૈં, બાકી સબ બૂરે હૈં'', ઐસા માનના તો કેવલ અહમ્ હૈ.

પરિસ્થિતિસે બાધ્ય હોકર હી મૈં પરાધીનતામેં અપનેકો ફઁસા રહા હૂઁ. યહ મૈં ખૂબ જાનતા હૂઁ, જાન કરકે ભી યેનકેન પ્રકારેણ પરિસ્થિતિ નિભાતા હૂઁ. કારણ કિ નિર્વાહ કર દેના હૈ યહ મેરા સંકલ્પ હૈ. પરંતુ ઈસ પરસે હમ તો અચ્છે ઔર સબ બૂરે હૈં... ઐસી બાતોમેં ન કોઈ તથ્ય હૈ, ન કુછ સત્ય હૈ.

તુમ પહલે તુમ્હારે મનકા હી નિરીક્ષણ કરો તો તુમ્હારે કિતને ઔર કૈસે દોષ હૈં ઈસકા કુછ તો ભાન હોગા. જ્યોં જ્યોં યહ ભાન હોતા જાયેગા ત્યોં ત્યોં દૂસરોંકે દોષોંકે પ્રતિ સહાનુભૂતિ ઔર સહિષ્ણુતા ઉત્પન્ન હોંગે. ઔર ઈસ તરહ અંતઃકરણમેં ઉદારતાકા પ્રાદુર્ભાવ હોને લગેગા.

જબ તુમકો યહ જ્ઞાત હોગા કિ તુમ્હારે ખુદમેં હી રાગાદિક દોષ હૈં, તુમ ખુદ હી કિતને દોષી હો, તબ ફિર દૂસરોંકો દોષિત ઔર ખરાબ કહનેકા તુમમેં સાહસ હી નહીં હોગા. હમકો તો ઈસ સિદ્ધાંત અનુસાર રહના ચાહિયે કિ **"બૂરા દેખન મૈં ચલા, મોંસે બૂરા ન કોઈ."** દેખો ! ઈસકો આદર્શ બનાકર ઈસકે અનુસાર ચલો ઔર ઊઁચા ઉઠો તો હી કુછ પ્રાપ્ત કર પાઓગે. મૈં—મૈં, તૂઁ—તૂઁ કે ઐસે ઝમેલોંમેં કુછ સાર નહીં હૈ. માત્ર વાતાવરણ કલુષિત કરતે હો. સમય ચલા જા રહા હૈ, પીછે પશ્ચાતાપકે અતિરિક્ત કુછ નહીં રહેગા. સમઝો તો અચ્છા હૈ, નહીં તો અબ ભી રોતે હો ઔર પીછે ભી રોતે રહોગે. બાબાજી કહાઁ ગયે થે ? કહીં નહીં, ક્યા લાયે ? તો કુછ નહીં. ઐસા નહીં હોને દો ઔર તો ક્યા કહૂઁ ?

ઈસી વક્ત નગરકે તીન પ્રોફેસર ઔર ૮-૧૦ વિદ્યાર્થી શ્રીગુરુદેવકે દર્શનકો આયેં. શ્રીગુરુદેવકો પ્રણામ કરકે સબ બૈઠેં. વે સબ નેત્રયજ્ઞકી સુંદર કાર્યવાહી ઔર વ્યવસ્થા દેખકર આયે થે ઔર પ્રશંસા કી.

શ્રીગુરુદેવ : આપને પ્રશંસા તો કી, યહ આપકી ઉદારતા હૈ. પરન્તુ મૈં તો હૃદયસે ચાહતા હૂઁ કિ વ્યવસ્થામેં કહીં પર ભી, કુછ ત્રુટિયાઁ આપકે દેખનેમેં આઈ હો વહ હમકો સ્પષ્ટ બતાનેકી કૃપા કરેં ઔર ઉનકે નિવારણાર્થ સુઝાવ ભી દેવેં.

પ્રોફેસરોંને હાથ જોડ કહા :- બાબાજી ! આપ હમેં શરમિંદા ન કરેં. હમ કૌન હોતે હૈં - આપકી ત્રુટિ બતાનેવાલે !

શ્રીગુરુદેવ :- નહીં, ઐસા સંકોચ ન રખે. મૈં સચ્ચે હૃદયસે કહતા હૂઁ. આપકે ધ્યાનમેં કોઈ ભી ત્રુટિ આઈ હો, વહ હમેં નિસંકોચ બતાઈએ - તાકિ ઉનકો મિટાનેકો ભરસક પ્રયત્નમેં હમ ઉદ્યત હો જાયઁ. તો ગરીબ જનતાકો હી અધિક લાભ પહુઁચેગા. હમેં ભી અધિક સંતોષ મિલેગા કિ અધિક અચ્છી સેવા હમસે બનેગી.

મૈં નિશ્ચિત્ માનતા હૂઁ કિ જો કોઈ મેરી ત્રુટિ મુઝે બતાયેગા ઉસકા મુઝે હૃદયસે ઉપકાર માનના ચાહિયે. ભગવાનકી હમ પર મહાન કૃપા હોતી હૈં તબ હી હમારી ત્રુટિયોંકો ઔર દોષોંકો બતાનેવાલા હમકો મિલતા હૈ.

આપ લોગ પઢે લિખે હૈં. કઈ વિષયોંકે જ્ઞાતા હૈં ઔર બુદ્ધિમાન હૈં. મનુષ્યકે લિયે સબસે ઉત્તમ, ઉત્કૃષ્ટ ધન બુદ્ધિ ધન હૈ. જિનકો બુદ્ધિ હોતી હૈ ઉનકે વિવેક–વિચાર શીઘ્ર પ્રબુદ્ધ હોતે હૈં.

પ્રોફેસર :- મહારાજજી ! હમ તો આપકી સુંદર વ્યવસ્થા દેખકર હી ચકિત હો ગયે. જો કલ્પનામેં ભી સોચા નહીં જા સકતા હૈ, વહ હમને પ્રત્યક્ષમેં વાસ્તવિક રૂપમેં દેખા હૈ. મુઝે પક્કા યકીન હૈ કિ જબ ભી હમ ઈસ કેમ્પકી કાર્યપદ્ધતિકે બારેમેં બાત કરેંગે તબ સુનનેવાલે ભી ઈસી પ્રકાર ચકિત હો ઉઠેંગે

ઔર સ્રચ્ચી બાત મૈં બતા દૂઁ મહારાજજી ! આપ મુઝે અવશ્ય ક્ષમા કરેંગે. યે મેરે સાથી પ્રોફેસરને દો દિન પહલે મુઝે કેમ્પકી બાતેં કી - તબ સુનકર મુઝે ઈતના આશ્ચર્ય હુઆ કિ મૈંને ઈનસે પૂછા કિ યે સબ બાતેં કિસી ફિલ્મ યા કિસી ઉપન્યાસકી હૈ ક્યા ?

તબ ઉન્હોંને કહા કિ ભાઈ, યહ કોઈ કલ્પનાકી બાત નહીં કર રહા હૂઁ, ન ફિલ્મકી હૈ ન ઉપન્યાસકી હૈ. યહ તો હમારે શહરમેં જો કેમ્પ લગા હૈ - વહાઁકી કાર્યવાહીકી ઔર રાતદિન એકસી હોતી રહતી જનસેવાકી પ્રત્યક્ષ બાતેં મૈં કર રહા હૂઁ. અબ ઈતને પર ભી મૈંને ઉનકો કહા કિ આપ કુછ અતિરેક કરતે હોંગે શાયદ. અતિશયોકિત સબકો પ્રિય ઔર સહજ હોતી હૈ ન ! જવાબમેં ઈન્હોંને મુઝે કહા કિ તુમ અપને ઘરમેં બૈઠે બૈઠે હી જૈસે તૈસે નિશ્ચય કરતે હો - ઈસસે તો અચ્છા હૈ કિ ચલો મેરે સાથ કેમ્પમેં ઔર ખુદ હી દેખ લો, પીછે નિશ્ચય કરો. ઈસ પ્રકાર મૈં તો શંકિત મનસે, કુતુહલ વૃત્તિસે, દોષ દેખનેકો હી કેમ્પમેં આયા થા.

અબ પૂરા કેમ્પ દેખ લિયા હૈ તો મૈં ખૂબ ખૂબ શર્મિંદા હો રહા હૂઁ. કિતની અચ્છી વ્યવસ્થાસે, કિતની અચ્છી સેવાકા જનહિતકા કાર્ય સુચારુરૂપસે આપને આયોજિત કિયા હૈ ! ઐસી વ્યવસ્થાશક્તિ અપ્રતિમ હૈ ઔર હમકો નતમસ્તક કર દિયા હૈ. હમારે મનમેં જો શંકા-અવિશ્વાસ ઉઠે થે ઉસકે લિયે મૈં હાર્દિક ક્ષમા પ્રાર્થતા હૂઁ, મહારાજજી !

શ્રીગુરુદેવ :- આપકે કેમ્પ દેખનેકો આનેસે તો હમેં અત્યંત પ્રસન્નતા હુઈ હૈ. બુદ્ધિમાન લોગોંકા ઈસ ક્ષેત્રકી ઓર લક્ષ્ય ખિંચે તો કેમ્પ સાર્થક હોતા હૈ.

મેરે તો ઐસે વિચાર હૈં. ભગવાન સબમેં એકસે હૈ. સબમેં ભગવાનકે દર્શન હી હોતે હૈં ઔર સમદ્રષ્ટિ ઔર હમદર્દી બની રહતી હૈં. પ્રત્યેક મરીજ હમારે લિયે ભગવાન હી હૈં. ઔર ભગવાનકી સેવા તો સન્માનપૂર્વક, પ્રેમપૂર્વક હી કી જાતી હૈ ન ? બસ ! તો ઈસ પ્રકાર યહાઁ ભી કહીં ત્રુટિ ન હો જાયઁ યહી ચિંતા રહતી હૈં.

થોડી ઔર બાતચીતકે બાદ વે લોગ બિદા હુએ.

શ્રીગુરુદેવ :- હરિભાઇ ! યે લોગ ગયે. અબ અપની જો બાત ચલતી થી ઉસીકી બાત કરેં. હમારે દોષોંકા જો દિગ્દર્શન કરાવેં વહ હમારા હિતુ હૈ.

સુનો, મૈં મેરે જીવનકી એક ઘટના બતાઊઁ. ઉન દિનોમેં મૈં રાજકોટમેં ''વિચાર સાગર'' પઢાતા થા. એક દિન ૧૫-૨૦ ભાઇ સુન રહે થે, તબ પ્રસંગકે અનુરૂપ એક સંસ્કૃત શ્લોક મૈંને કહા - કથા પ્રસંગ સમાપ્ત હોને પર એક ભાઇને મેરેસે કહા - ''બાપૂ ! આપને તો દો અલગ અલગ શ્લોકોંકી એક એક અર્ધાલી લેકર શ્લોક બના લિયા હૈ'' મૈંને કહા કિ મેરી સ્મૃતિમેં ઐસા હૈ કિ જો શ્લોક મૈં બોલા હૂઁ વહી એક પૂરા શ્લોક હૈ. ઉસ ભાઇને કહા - ''આપ કહેં તો મૈં દો શ્લોક આપકો કહૂઁ.''

તબ મૈંને કહા કિ બરાબર, નિઃસંકોચ બતાઇયે. ઉસને દોનોં શ્લોક બિલકુલ શુદ્ધ ઉચ્ચારણકે સાથ કહે ઔર મુઝે મેરા સ્મૃતિદોષ માલૂમ પડ ગયા. મૈંને ફૌરન સ્વીકાર કર લિયા કિ હાઁ ભાઇ ! મેરી ભૂલ થી. આપકી બાત સહી હૈ. મેરે સ્મૃતિદોષસે મૈંને તો દો અલગ અલગ શ્લોકકા અંગભંગ કરકે એક નયા હી શ્લોક જમા દિયા થા.

યહ ઘટના મુઝે કઇ બાર યાદ આ જાતી હૈ. અબ ઈસકે ઊપર સબ સોચો તો ! ૧૫-૨૦ ભાઇને મેરા કહા શ્લોક સુના થા. કિસીને ભી મેરી ગલતી નહીં બતાઇ. વહી એક ભાઇને બતાઇ. તો પ્રશ્ન ઉઠેગા કિ ઔરોંને તો મેરા સ્મૃતિદોષ ક્યોં નહીં બતાયા ? ઔર ઉસી એક ભાઇને ક્યોં મેરા દોષ બતાયા ? તુમ્હારી સબકી તરહ મેરી બુદ્ધિમેં રાગ-દ્વેષ નહીં હોનેકે કારણ મેરી સમઝમેં સહી બાત આ ગઇ ઔર સુનનેવાલે જાનતે હી નહીં થે કિ શ્લોક ગલત બોલા ગયા હૈ તબ મેરા દોષ કૈસે બતાયેંગે !!

મૈં યહ બાત ઈસીલિયે કહ રહા હૂઁ, હરિભાઇ ! કિ ઇન સબકા મસ્તિષ્ક ઉલટા ચલતા હૈં. યદિ એકને કોઇ ગલતી બતા દી તો ફૌરન શિકાયત કરતે હૈં

કિ 'યહ તો બસ ! દોષદર્શન હી કરતા રહતા હૈ' દિમાગ કિતના ઉલટા વાપરતે હૈં ? ખુદકે દોષ તો નિકાલતે નહીં હૈ ઔર ઊપરસે અપને દોષોંકા સ્વીકાર ભી નહીં કરના હૈં. ઈસીલિયે ઉલટા દિમાગ ચલાકર ફૌરન કહને લગતે હૈં કિ વહ તો દોષદર્શન હી કરતા હૈ.

ઠીક હૈ. તુમારી બાત માન લિયા જાયઁ કિ વહ અમુક વ્યકિત દોષદર્શન હી કરતી હૈ ઔર હમેશા ગલતી ઢૂંઢતા હૈ. અબ યહ સોચો કિ વહ અમુક વ્યકિત દોષ કિસકો કહા જાય યહ જાનતી હૈ ? – ઈસકા જ્ઞાન હૈ ? યદિ ''દોષ'' કિસકો કહા જાય, યહ વહ જાનતા હૈ, તબ હી તો વહ તુમ્હારા દોષ બતા સકતા હૈ ન ? મોટર ડ્રાઇવીંગ જાનનેવાલા હી તો નયે સીખનેવાલોકી ગલતી બતા સકતા હૈ ન ? પાકશાસ્ત્ર જાનનેવાલા હી તો રસોઇમેં ગલતી બતા સકતા હૈ !

દોષ તુમ્હારી ક્રિયામેં હૈ તો દિખાઇ પડતે હૈ, ઔર દોષકે બતાનેવાલા બતાતા હૈ કિ યહ દોષ હૈ. હમારે દોષોંકો બતાનેવાલા હમારા પરમહિતુ હૈ ઐસી ભાવના હમારી હોની ચાહિયે.

જામનગરમેં કાષ્ટમૌનસે બાહર નિકલનેકે અગલે રોજ રાત્રિમેં બાહર અરવિંદને સિતાર બજાયા, મૈંને સુના - માલકૌસમેં એક સ્વર ઢીલા બજતા થા. સિતાર મુઝે બહુત પ્રિય હૈ. મૈં પહલે બહુત બજાતા થા.

દૂસરે દિન જબ કીંવાડ ખોલે ગયે ઔર રાત્રિમેં સબ બૈઠે થે તબ મૈંને પૂછા કિ કલ ઈસ વકત્ત સિતાર કિસને બજાઇ થી ? ઉસમેં એક તાર ઢીલા પડ ગયા થા. તબ અરવિંદને સ્વીકાર કિયા કિ તાર ઢીલા પડ ગયા હૈ, ઉસકો મિલાયા નહીં ગયા થા.

સાધૂ કિસકા મિત્ર હૈ ? વેશ્યા કિસકી નાર ? ।
શઠ કિસકા શુભચિંતક ? કરિયે 'બના' બિચાર ॥

૨૫-૧-૬૯. સાધૂકો મત સતાઓ, સાધૂ રો દેગા, ઉસકા માલિક સુનેગા તબ જડમૂલસે ખો દેગા.

ચમત્કાર યાની ક્યા ?

મૈં :- એક બાબાકે દર્શનકો ગઇ થી. હજારોં લોગોં કી બડ઼ી ભારી ભીડ થી. સબકો સુંદર પ્રકારસે વ્યવસ્થિત બૈઠાયે ગયે થે. થોડી દેરકે બાદ બાબા જનસમાજકે સામને પધારેં. ૫-૧૦ મિનિટ મંચ પર ખડે રહકર ફિર જનમેદનીમેં ઘૂમને લગે. સબ લોગોંકે બીચ-બીચમેં ચલને ઘૂમનેકો પગદંડી જૈસી જગહ રખી ગઇ થી - વ્યવસ્થાપકોંકે દ્વારા. ઉન પગદંડીઓમેં બાબા ઘૂમને લગે તો સબ લોગોંકે પાસસે દર્શન મિલેં. લોગોંકો અત્યંત આનંદ ઔર સંતોષ મિલા.

ફિર બાબા જહાઁ થે વહાઁસે યકાયક અદ્રશ્ય હો ગયે. દો મિનિટકે પશ્ચાત્ બિલકુલ સામનેકે કોનેમેં લોગોંકે બીચમેં બાબા ખડે દિખાઇ પડે. લોગોંને બાબાકી જય પુકારી. વહાઁસે બાબા કોઇ કોઇ લોગોંકો કુછ દેતે થે ઐસા દિખાઇ પડા. મેરે મનમેં આયા કિ બાબા ક્યા દેતે હૈં ? લોગ માઁગતે હોંગે તો દેતે હોંગે ! બાબા દૂસરી તરફ ભી ઘુમતે ગયેં, ઔર કુછ લોગોંકો એક – દો ચીજ દી ઐસા દેખા. દૂર હોનેકે કારણ ક્યા દિયા યહ તો દેખનેમેં નહીં આ સકા.

ઈતનેમેં બાબા વહાઁસે અદ્રશ્ય હો ગયે ઔર મૈં બૈઠી થી ઉસી ભીડમેં ઘૂમતે દિખ પડે. મેરી નજર પહુઁચતી થી ઉતની દૂરી પર એક વૃદ્ધ ગૃહસ્થી બૈઠે થે. બાબા ઉનકે પાસ ખડ઼ રહ ગયે ઔર તુરન્ત અપને બાલોમેંસે મુઠ્ઠી ભરકે ભભૂતિ નિકાલી ઔર ઉસ ગૃહસ્થકો દી, ભભૂતિ મૈંને બરાબર દેખી થી.

મૈં જિસ લાઇનમેં બૈઠી થી વહાઁસે બાબા નિકલે ઔર આગે ચલે ગયે, ફિર આગેસે લૌટે ઔર મેરે સામને ખડે રહ ગયે. મૈં બિલકુલ ઉનકે સામને હી દેખ રહી થી. બાબા ભી મુઝે દેખ રહે થે. ફિર ઉન્હોંને અપના હાથ ઊઁચા કરકે કેશકે સમીપ રખેં, તો બાબાકે પાસ દો સુંદર સેવ (એપલ) દિખાઇ પડે. બાબાને દો સેવ દિયે - મૈંને સ્વીકાર કર લિયા. બાબા ઈશારા કરકે બોલે પેટકી બીમારી ચલી જાયેગી.

આધ્યાત્મિક ઉન્નતિમેં ઐસે ચમત્કારકા ભી મહત્વકા સ્થાન હોગા ઐસા મૈં સોચતી હૂઁ. આપ ક્યોં ઈસ પ્રકાર નહીં કરતે હૈં ? સિદ્ધાંતોકા ભેદ હોગા ?

લોગોંકો કિતના ભાવ હોતા હૈ ઐસી ચમત્કૃત ક્રિયાઓંસે, વહ મૈંને પ્રત્યક્ષ દેખા હૈ. તો પ્રશ્ન ઉઠતા હૈ કિ ઐસા કરનેસે જ્યાદહ લોગ પ્રભાવિત હોતે હૈં. તબ પરિણામમેં જ્યાદહ લોકકલ્યાણ, પરમાર્થ કાર્ય હોતા.

શ્રીગુરુદેવ :- મેરા નિશ્ચિત્ વિચાર હૈ ઔર અનુભવ હૈ કિ સંસારમેં ચમત્કાર હોતે હી નહીં હૈં. વિશ્વમેં જો કુછ બનતા હૈ, પ્રકૃતિકા નિયમાનુસાર હી બનતા હૈ. પ્રકૃતિકે નિયમોંકો સાધારણ લોગ જાનતે નહીં હોતે હૈં.

કઈ ઐસી નિમ્ન કોટિકી ક્ષુદ્ર સાધના હૈં કિ ઉસકે કરનેસે અલ્પકાલમેં યાની દો-ચાર-પાઁચ સાલમેં હી ઉસકી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત હો સકતી હૈ. ઐસી સિદ્ધિસે હમકો પ્રકૃતિકે કુછ નિયમકા જ્ઞાન હોતા હૈં. પંચભૂતમેંસે કોઇ એક ભૂત પર અધિકાર પ્રાપ્ત હોતા હૈં. યા તો મનોબલકી સાધનાસે મન કે સંકલ્પ બલ પર સિદ્ધિ હોતી હૈ. ત્રાટકકી સાધનાસે, કોઇ ખાસ પ્રકારકે આસન સિદ્ધિસે સ્વર સાધનાકી સિદ્ધિસે અમુક પ્રાણાયામકી સિદ્ધિસે ઐસી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત હોતી હૈ.

લેકિન યહ સબ સાધના આત્મિક સાધના નહીં હૈ. આત્મસાક્ષાત્કારકે ધ્યેયવાલે સાધકકો ઈસમેં ફઁસના નહીં ચાહિયે. યહ નિમ્ન કોટિકી સાધના હૈં. પરિણામમેં હિત નહીં હૈં. જીવકા કલ્યાણ નહીં હોતા હૈ.

જાદૂકે ખેલમેં ભી અદ્રશ્ય હોના ફિર પ્રકટ હોના તુમ દેખતે હો. ઈસી તરહ નઝરબંદીકી સિદ્ધિસે હી હમારે સામને સેવ પહલે નહીં દિખતે થે. સેવ તો વહાઁ થે હી, પહલેસે હી રખે ગયે થે. ભભૂતિ ભી વહાઁ રખી ગઇ થી.ઉનકે સ્થૂલ રૂપ હમારે સામને પ્રત્યક્ષ નહીં થા. જબ પ્રત્યક્ષ હુઆ તબ હમને ચમત્કાર માન લિયા.

પ્રશ્ન :- વસ્તુકે સ્થૂલરૂપ કિસ પ્રકારસે મિટાયે જાતે હૈં ?

શ્રીગુરુદેવ :- દેખો અણુપરમાણુકે બીચમેં અવકાશ હોતા હૈ યહ તો આજકા વિજ્ઞાન ભી માનતા હૈ ન ? કિસી ભી વસ્તુકા શક્તિમેં રૂપાન્તર હો સકતા હૈ, યહ ભી વિજ્ઞાન માનતા હૈ ન ? નિમ્ન પ્રકારકી સાધના પરિણામસે પ્રકૃતિકે કુછ નિયમોંકા જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરનેવાલેકી સંકલ્પશક્તિ વિકસિત હોતી હૈ.

ઉનકી અંતઃસ્ફૂર્તિ ભી વિકસિત હોતી હૈ, લેકિન ધ્યાનમેં રખનેકી બાત યહ હૈ કિ ઈન શક્તિયોંકે વિકાસ માત્રસે વો લોગોમેં પૂજાને લગતે હૈં - આત્મસાક્ષાત્કાર નહીં હોતા હૈ ઉનકો.

સેવ તો વહાઁ પહલેસે હી રખે ગયે થે. અપની સંકલ્પશક્તિસે સેવમેં અપને વિદ્યુત ચુંબકત્વકે આંદોલન બઢા દેતે હૈં તો સેવકા રૂપાંતર વિદ્યુતકી ચુંબકત્વશક્તિમેં હો જાતા હૈ. અપને બૈઠે હૈં. હમારે આઁખોકે સામને હી અતિ તેજ ગતિસે કોઇ પદાર્થ આંદોલિત હોતા હૈ તબ વહ પદાર્થ ક્યા હૈ યહ હમેં દિખતા નહીં હૈ. જબ ગતિ રુકતી હૈ તબ માલૂમ પડતા હૈ કિ કૌનસા પદાર્થ હૈ. અપની સંકલ્પશક્તિસે ઈસી તરહ સેવકો આંદોલિત કરકે સેવ અદ્રશ્ય કિયા જાતા હૈ. સંકલ્પશક્તિમેં હી રૂપાંતર કિયા જાતા હૈ. ઔર વહ સંકલ્પશક્તિ અણુમેં જો અવકાશ રહતા હી હૈં - ઉસીમેં સ્થાપિત કરકે રખી જાતી હૈં. જિસ તરહ શક્તિકો સુક્ષ્મરૂપ મેં સ્થાપિત કી જાતી હૈ, ઉસી પ્રક્રિયાસે લોગોંકે સામને વો હી શક્તિકો અણુકે અવકાશમેં ઉઠાકર ફિરસે વિદ્યુત ચુંબકત્વશક્તિસે સેવમેં રૂપાંતરિત કર દેતે હૈં.

ઈસી પ્રક્રિયાસે અવકાશમેંસે કોઇ ભી ચીજ ઉત્પન્ન કી જા સકતી હૈ. લેકિન મુખ્ય બાત યહી સોચનેકી હૈ કિ ઈસ પ્રવૃત્તિસે લાભ ક્યા હોતા હૈ ? લોગોંકો ચકિત કરના ઔર અપને પૂજાના યહી, બસ ! યદિ સહીમેં તુમારી અંતઃસ્ફૂરણા ઈતની જાગૃત કર ચૂકી હો - તુમારા સંકલ્પબલ ઈતના બઢા ચૂકે હો તો ઉસકા લાભ સીધી સરલ પ્રક્રિયાસે લોગોંકો દો. ચકિત કરના - ચમત્કૃતિ બતલાના યહ તો નટવિદ્યા હૈ, ઠગવિદ્યા હૈ.

યોગ પૂરા વિજ્ઞાન હૈ. આધ્યાત્મિક શક્તિ ભી સમ્યક્ રૂપકા વિજ્ઞાન હી હૈ. વિજ્ઞાનમેં ચમત્કાર નહીં હો સકતા હૈ. ઠીક ઉસી પ્રકાર યોગમેં, આધ્યાત્મિકતામેં ચમત્કાર નહીં હો સકતા હૈ.

જબ બિજલીકે દીપકકી ખોજ હુઇ થી તબ પ્રારંભમેં લોગોંને ઉસકો ભી ચમત્કાર હી માના થા. વિજ્ઞાનને (પ્રકૃતિકે) સિદ્ધાંતોકા આવિર્ભાવ કિયા -

અનુભૂતિ કી. બિજલીકે દીપક બનાયે હૈં. ઈસમેં ચમત્કાર કહાઁ હૈ? ચમત્કારોંકી ઉલઝનોમેં ડાલના – મેરે સ્વભાવકે અનુકૂલ નહીં હૈં, મેરેમેં ઐસી કોઇ શક્તિ ભી નહીં. મૈં તો સાધારણસે સાધારણ માનવ હૂઁ ઔર કેવલ રામ રામ કરના જાનતા હૂઁ.

પ્રભાબહન સોનપાલકી પુત્રી પ્રેમાબહનકો શ્રીગુરુદેવને કહા

યહ દૂઆ ફક્કડોંકી ટલેગી નહીં ॥
શાયદ હી ન હોગા તેરા ભલા ॥

શાયદ હી કોઈ બના દે તુમ્હેં દુઃખી ॥

યહ દૂઆ ફક્કડોંકી ટલેગી નહીં ॥

કોઈ પૂછેગા રણછોડ ક્યા કરતે હૈં ?

બસ, આગેકા રાસ્તા સફા કિયા કરતે હૈં ॥

રઘુનાથ ! તુમને હમકો દેખ લિયા ન ! કયા કરતે હૈં હમ ? આશા ઐસી બુરી ચીજ હૈ કિ મનુષ્યોકોં કટા કટાકે મારતી હૈ.

વિશ્વયુદ્ધ હોગા, કોઇ નિશ્ચય નહીં બતા સકતા ક્યા હોગા ? ભગવાનકી ઈચ્છા ! હોગા તો યૂરપીય હોગા. પશ્ચિમકે બડે બડે રાષ્ટ્રોંકા બહુત નાશ, ચીનકા પ્રભાવ ઘટેગા. પાકિસ્તાન છિન્ન-ભિન્ન, ભારતકી ભગવાન રક્ષા કરેં બસ !

કૃપાસાધ્ય રઘુનાથ હૈં, સાધન એક નિમિત્ત ।
ગુરુબિન ભેદ ન પાઈયે, 'બના' વિહંગમ ચિત્ત ॥

નેત્રયજ્ઞકા કાર્ય સરલ ક્યોં ?

(૧) અનુશાસન તો સુખદ જીવનકી પક્કી નીંવ હૈં. જિસકે ઉપર હી માનવકા પરિપૂર્ણ ભવ્ય એવં આકર્ષક મહલ બઁધા જા સકતા હૈ.

(૨) યહ અનુશાસનકા હી પ્રભાવ હૈ કિ હમ લોગ એક સૂત્રમેં બઁધકર સામૂહિક કાર્ય કિયા જા સકે.

(૩) હરેકકો અપને કર્તવ્યકા પૂરી તરહસે પાલન કરના પડતા હૈ, ઔર અપને દાયિત્વકી છોટીસે છોટી અવહેલના ભી હમારે લિયે કડેસે કડે દંડકા કારણ બન સકતી હૈં.

(૪) સમયકે સૂત્રમેં હમ ઇતને બંધે હુએ હૈં કિ ઘડીકી સૂઇ કે સાથ સાથ હમેં હર નિશ્ચિત્ કાર્યકો પૂરા કરના પડતા હૈ.

(૫) યહ સબ પ્રેમકા - શ્રદ્ધાકા અનુશાસન હ - યે સબ લોગ અપને મનસે અપને હૃદયકી પ્રસન્નતા કે સાથ - પ્રેમકે, શ્રદ્ધાકે ઈસ અનુશાસનમેં રહતે હૈં.

(૬) દેખો ન ! સભી અપની અપની જગહ વ્યસ્ત ઔર ખોયે હુએ હૈં, કિસીકો ફાલતૂ બાતોંકે લિયે સમય હી નહીં હૈ.

(૭) સુબહસે રાત તક ઈસી કાર્યમેં ઐસે ખોયે રહતે હૈં કિ ન ઘરકી યાદ, ન ભોજનકી યાદ, ન આરામકી યાદ.

મેરે પાસમેં કૃષ્ણા, દમયંતિ, પાર્વતી, ચંદન, રંજન, ચંદુ, ભારતી, રમા, જયા, ભાગીરથી સબ દો-દો તીન તીન (એક હી નામકે) હૈં, પર કુમુદ એક હી હૈ. શ્રીગુરુદેવને ઈસ પ્રકાર કઇ દફે કહા થા.

રામભાઇને જબ કુમુદભાઇ ધાબલીવાલાકા પરિચય શ્રીગુરુદેવકો દિયા તબ શ્રીગુરુદેવને ઉસી વક્ત મેરે સામને દેખા, હઁસકર કહા :- દૂસરા કુમુદ આયા તો સહી લેકિન ''ભાઈ'' આયા. તો અબ ભી તુમ્હારા આધા અજોડપના તો રહા હી !!

કુમુદભાઇ - વિભાબહન કુછ સમઝે નહીં. પીછે જબ બાત સમઝાઇ તબ હમ સબકો ખૂબ આનંદ આયા. સ્વાસ્થ્ય કિતના નરમ સુબહસે આધી રાત તક કઇ કાર્યોમેં સતત વ્યસ્ત, ફિર ભી ઐસી સરલ રમુજકે દ્વારા શ્રીગુરુદેવને હમ સબકો આનન્દિત કિયા.

૨૭-૧-૬૯. મુઝે લિખકર શ્રીગુરુદેવને કહા

(૧) જિસ વક્ત ભગવાનકે હો જાઓગે તબ કોઈ પ્રાર્થના કરનેકી જરૂર હી નહીં રહ જાયેગી. સોચો ! પ્રાર્થના કિસ મનસે, કિસ ચીજકી ઈચ્છાસે ઔર કિસકો કરોગી ?

(૨) તુઝે ન કહૂઁ તો ઔર કિસસે કહૂઁ ? મૈં કહતા હૂઁ કિ જબ સચમેં હી મેરી હો જાઓગી તબ તુમ્હેં પત્ર લિખનેકી હી આવશ્યકતા નહીં રહ જાયગી. ઔર તૂઁ કુછ સમઝતી નહીં હૈ. પરિણામ પાઓગી તબ પ્રસન્નતા પ્રસન્નતા રહેગી, તબ કુમુદ પ્રફુલ્લિત હી રહેગી.

મૈં હી સહન કિયા કરું ?

યહાઁ સબ બૈઠે હૈં. ઉનમેંસે હી એકને આજ મુઝે બહુત અચ્છા પ્રશ્ન કિયા હૈ કિ ક્યા હમ હી સહન કરતે રહે ? સહન કરાનેકો હમ હી આપકો પાત્ર મિલે હૈં ? આપકે પાસ હમ સહન કરનેકો હી આયે હૈં ક્યા ?

બાત ભી સચ્ચી હૈ ઈસકી જગહ પર ઔર કોઈ હોતા તો ન માલૂમ કિતની બાર આત્મહત્યા કર ડાલતા. પરિસ્થિતિ સે બાધ્ય હોકર મૈં જાનકર ભી નીતિ-ન્યાયકા ત્યાગ કરકે ભી પક્ષપાત કરતા રહા હૂઁ. ક્યા કરું ? કરના હી પડતા હૈ. દૂધકા જલા હુઆ જૈસે છાશકો ફૂઁકતા રહતા હૈ. યહ સનાતન અટલ સિદ્ધાંત હૈં કિ જહાઁ પક્ષપાત હોતા હોગા વહાઁ વિરોધકા જન્મ હોગા હી હોગા.

ક્ષુબ્ધ વાતાવરણમેં મેરા સ્વાસ્થ્ય કદાપિ સુધરનેવાલા નહીં હૈ. આપ સબકો સોચનેકે લિયે મૈં એક હી પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ આપકે સામને રખતા હૂઁ કિ આપ સબકે સામને હી દિન પ્રતિદિન મેરા સ્વાસ્થ્ય બિગડ રહા હૈ યા નહીં ? મેરા શરીર ગલતા જા રહા હૈ યા નહીં ? ઉત્તમ પ્રકારકી સેવા હોને પર ભી. ઐસા ક્યોં ? વજન બઢતા નહીં હૈ અપિતુ રોજ રોજ કમ હોતા હૈ – જબ કિ મૈં તીન બાર ભોજન કરતા હૂઁ ઔર નાસ્તા ભી દો-તીન બાર લેતા હૂઁ. ફિર ભી ઐસા ક્યોં ? મેરે હૃદયમેં ક્ષોભ બના હી રહતા હૈ.

જિન્હોંને મેરે પર અપના સર્વસ્વ અર્પણ કર દિયા હૈ વે સબ છોટી છોટી ઉમ્રકી લડકિયાઁ-કૃષ્ણા, કુમુદ, પાર્વતી, દમુ, રમા, ચંદન, રંજન, ગીતા, ભારતી

- યહ સબ મેરે લિયે એકસે પ્રિય હૈં. સબકે લિયે મેરી એકસી જિમ્મેવારી મૈં માનતા હૂઁ. મૈં સબકો મેરે પાસમેં રખનેકો સચ્ચે હૃદયસે ચાહતા હૂઁ. જો કોઇ ભી પાસ નહીં રહ સકતા હૈ તો ઉસકે લિયે મેરા હૃદય એકસા હૈ, ક્ષોભસે ભર જાતા હૈ. ઉદારતાસે ત્યાગભાવનાસે સબ રહે તો હી મુઝે આરામ મિલનેવાલા હૈ. મેરે લિયે યે સબ સમાન હૈં ઔર મૈં ભી ઈન સબકે લિયે સમાન હી હૂઁ. કોઇ ભી મેરે લિયે જ્યાદહ - કમ - નહીં હૈ, ન મૈં કિસીકે લિયે જ્યાદહ-કમ હૂઁ. યહ બાત મૈં ભગવાન શ્રીરઘુનાથજીકી સાક્ષીમેં કહતા હૂઁ.

સબ મેરે એકસે આત્મિય હૈ, અતિ નિકટકે આત્મિય હૈં. મેરી સેવા કરનેકો સબકે દિલમેં ઉત્કટ ભાવ હૈ ઔર સબ ઉત્તમ પ્રકારકી સેવા જાનતી હૈં, ઔર કરતી હૈં. સેવા કરનેમેં ભી કોઇ જ્યાદહ-કમ નહીં હૈં. ઈસીલિયે મૈં ચાહતા હૂઁ કિ વારી વારીસે મેરે સાથ રહેં તો સંતોષ મિલેગા. તો મેરે હૃદયકો ભી સંતોષ રહેગા કિ મેરી જિમ્મેવારી મૈં નિભા રહા હૂઁ.

લેકિન મેરે પર દબાવ ડાલકર મેરેસે અન્યાય કરાતે હો તબ મેરા જ્યાદહસે જ્યાદહ ખૂન જલ જાતા હૈ - મેરા બજન કમ હોતા હૈ ઔર મેરા શરીર ગલતા હૈ. યહ સત્ય હકિકત આપ સબકો આજ મૈં સાફ સાફ કહતા હૂઁ. સબ લોગ નિશ્ચય કર લેવેં. મૈં તો જૈસે તુમ લોગ રખોગે વૈસે રહનેકો તૈયાર હૂઁ. જૈસા મુઝે કરાઓગે વૈસા કરુઁગા. મેરી ઈચ્છા ઔર મેરે વિચાર મૈંને ખોલકર બતા દિયે હૈં. ઉસ પર સોચો, વિચારો તો અચ્છા હૈ. સબકો લાભ હોગા.

વિદિશા, તા.

દેશકી પ્રગતિ કિસાનોંકે હાથમેં હૈ

દેશકાલકે અનુસાર હમારે કિસાનોંકો આધુનિક સંશોધનકા ખાદ, ઔજાર, ઈત્યાદિકા જો જ્ઞાન અનિવાર્ય દિયા જાના ચાહિયે - વહ આજ ભી વાસ્તવિક્તામેં નહીં હૈ.

રાસાયનિક ખાદોંકા ઉપયોગ જમીન શુષ્ક કર ડાલેગી, ભૂમિ કા ઉપજાઉપન ક્ષીણ કર દેતા હૈ. વિજ્ઞાનને રાસાયનિક ખાદ વિશ્વકો દિયા હૈ ઔર જોર-શોરસે અત્યંત સંતુલિત ઉપયોગ કરને પર હી માનવજાતિકા હિત હૈ.

પશ્ચિમકી સંસ્કૃતિ, સમાજજીવન, તથા વહાઁકી જલવાયુ હમારેસે બિલકુલ ભિન્ન હૈં. યહ મૂલભૂત બાતોંકા ખયાલ ન રખકર હમ અનુકરણ કરતે જા રહે હૈં ઔર ઈસમેં પ્રગતિ વ ગૌરવ સમઝ રહે હૈં.

દૂસરી બાત યહ ભી હૈ કિ હમ સમઝને લગે હૈં કિ જો કુછ વૈજ્ઞાનિક હૈં વહી તો બિલકુલ સહી, અચ્છા, લાભપ્રદ વ અનુકરણીય હી હૈં. મૈં કહ સકતા હૂઁ કિ ઐસા સમઝના હમારી ભૂલ હોગી. ભવિષ્યમેં યહ સ્વીકાર કરના પડેગા.

સુદાની ઘાસ ઉગાકર ઉસકો ખેતકી મિટ્ટીમેં હલ ચલાકર મિલા દેના. ૧૦-૧૨ દિન પશ્ચાત્ ફિર - હલ ચલા દેના. ફિર ઉસમેં બારિશકી અનુકૂલતા દેખકર બો દેના. બઢિયા ફસલ મિલેગી. દાનેં ઈતને ભરે ભરે ઔર રસીલે તથા તજેસ્વી નિકલેંગે.

સબસે જ્યાદા આમદની કરાનેવાલી ફસલ સર્પગંધાકી ખેતી કી જાય તો બહુત રુપયેં મિલેં. નીંદકી દવાઇયાઁ, મસ્તિષ્ક બીમારીયોંકી દવાઇયાઁ, આદિમેં સર્પગંધાકા ઉપયોગ કિયા જાતા હૈ. તો સર્પગંધાકી ખેતી કરને પર આમદની જરૂર જ્યાદા હોવેં.

વૈજ્ઞાનિક તરીકેસે બઢિયા કિસ્મકે બીજકે સાથ કિસાની કરનેકે બારેમેં હમારે અધિકાંશ કિસાનોંકો પતા ભી નહીં હૈ.

હમારે દેશ–કાલકે અનુસાર આજ યદિ સાઠી ચાવલકી ખેતીકા કાનૂન કિયા જાયઁ તો હમારી અન્ન સમસ્યા જૈસી કોઇ બાત રહેગી નહીં.

સાઠી ચાવલકા અર્થ હૈં - જો સિર્ફ સાઠ (૬૦) દિનોંમેં હી તૈયાર હો જાતે હૈં. આજકે સાધન વ સંશોધનકી મદદસે હમ સાલભરમેં ચાર પાઁચ સાઠી ચાવલકી ફસલેં નિશ્ચિત્ લે સકેંગે. જો ઈસ બાત પર શાસન લક્ષ દેં તો અન્નમેં આત્મનિર્ભરતા ગૌરવકે સાથ સાથ લોગોંકે સ્વાસ્થ્યકી વૃદ્ધિ અવશ્ય હોગી.

પૌષ્ટિક ચાવલોમેં દૂસરે નંબરકા સ્થાન સાઠી ચાવલકા હૈં. પહલે નંબરકા સ્થાન લાલ ચાવલકા હૈ. રંગ રૂપમેં - સુગંધીમેં બાસમતી ઔર ઐસે ઔર ચાવલોંકા આકર્ષણ હૈ, પરંતુ યહ ઊપરકા થોથા આકર્ષણ હૈ. ગુણમેં

કફકારક,ભારી, વાયુવર્ધક, ધાતુ-ક્ષીણ કરતે હૈં. જિનકે કારણ કઇ પ્રકારકે રોગોંકા સામના કર શક્તિ ક્ષીણ હો જાતી હૈ.

સાઠી ચાવલકે જૈસા ઘાસ ભી હોતા હૈ જો બરાબર ૧॥-૧॥ યા ૨-૨ માસમેં તૈયાર હો જાતા હૈ. ગૌ-બૈલોંકી શક્તિ વ પુષ્ટિ બઢાનેકા ગુણ સામર્થ્ય ઉસ ઘાસમેં ઔર સબ ઘાસસે જ્યાદહ હોતા હૈ.

હમારે નેતાએં દેશમેં કમાલ દિખાનેકી બાતેં કરતે હૈં - બડે બડે ઊંચે ઊંચે મંચ પરસે દેશમેં કિતની પ્રગતિ હુઇ હૈ ઈસકે લંબે ચૌડે ભાષણ રોજ રોજ સુના રહે હૈં. લેકિન વે ભૂલ ગયે હૈં કિ દેશકી પ્રગતિકા સારા કમાલ વાસ્તવમેં સત્યમેં હી કિસાનોંકે હાથમેં હૈ. જબ ભી કમાલ હોગા તબ કિસાનોંકી વજહસે હી હોગા - યહ મૈં દાવેકે સાથ કહતા હૂઁ. પાઁચ સાલકે બાદ યહ ભૂલી હુઇ બાત નગ્ન સ્વરૂપમેં સામને આયેગી તબ સ્વીકાર કરના હી પડેગા.

શ્રીગુરુદેવને ગણેશપુરીમેં ગિધુભાઇ કોટક તથા ઉનકે પુત્ર નીતિશ ઔર જયદેવકો કહા થા કિ ખેતી વાડીકા કામ ઐસા હૈં કિ ઉસમેં યદિ ધની (-માલિક) સ્વયમ્ ધ્યાન દેવેં તો પૃથ્વીમાતાસે એકકા સહસ્ત્ર ગુના અવશ્ય હી પ્રાપ્ત કરતા હૈ શર્ત યહી કિ સ્વયૂમકો હાજિર રહના ચાહિયે. નૌકરોંકે ભરોસે પર ખેતીવાડી નહીં હોતી.

સુનો એક ગલ્પ કહૂઁ. ગાઁવમેં એક વયોવૃદ્ધ કિસાનકી મૃત્યુ હો ગઇ. પશ્ચાત્ ઉનકે પુત્રને નૌકરોંકે માધ્યમસે ખેતીવાડીકા કામ ચલાયા. દો-ચાર સાલમેં હી નુકસાનીમેં સારી જમીન બેચ દેની પડી. તબ ઉસને સોચા કિ મેરે જૈસી હાલત દૂસરોંકી ન હોવેં તો અચ્છા. ખેતીવાડીમેં પાયમાલી હોતી હૈ. ઐસા સબકો માલૂમ હો જાયઁ ઈસલિયે ગાઁવકે બાહર કે કુએકી દીવાર પર બડે બડે અક્ષરોંસે - વહ ગાઁવ છોડતે સમય લિખને લગા - ''ખેતી ધનકા નાશ'' ઉસી વક્ત ઉનકે પિતાજીકે મિત્ર, વૃદ્ધ અનુભવી કિસાન વહાઁસે જા રહા થા. ઉન્હોંને પૂછા તો ઠહર ગયે ઔર કહા બેટા, તેરા અનુભવ આધા હૈ - પૂરા નહીં. મેરા અનુભવ પૂરા હૈ ઔર ઉસકે અનુસાર મુઝે ભી લિખને દો. ઔર મૈં

તુઝે કહતા હૂઁ કિ ઉસકા પ્રત્યક્ષ સબૂત કિ સ્વયમ્ અપને દ્વારા જાન લેં. ઉન્હોંને લિખા :- ''અગર ધની ન હોગા પાસ''

વે વૃદ્ધ મિત્ર પુત્રકો પુનઃ ગાઁવમેં લે ગયે, પુનઃ જમીન - ખેત આદિ અપની ઓરસે દિલવાયે. અપને અનુભવકા માર્ગદર્શન દેતે રહેં. પુત્રકોં રોજ ખેતીમેં જાનેકો વ બરાબર દેખભાલ કરનેકો સિખાયા - સમઝાયા. ઉસી સાલમેં ફસલ ઈતની પ્રાપ્ત હો ગઇ કિ વહ લડકા સારે કર્જેમેંસે મુક્ત હો ગયા ઔર અપને ખેતકા સ્વતંત્ર માલિક બન ગયા. તો ભાઇ ! ઐસી બાત હૈ. સ્વયં વહાઁ રહો તો તો ઠીક હોગા, નહીં તો ફિર વિચાર કરના પડેગા.

જ્ઞાનવાન અરુ ધ્યાનવાન અનુરાગવાન સબ હોતે હૈં ।
પર સમય સમય પે હેરફેર મિથ્યા બીજ ભી બોતે હૈં ॥

ક્રિયા યહી નિત નામ જપ ઉર્ધ્વગતિ કરિ ધ્યાન ।
મન મંદિર પ્રભુ રાજહિં 'બના' મિટિહહિ અજ્ઞાન ॥

પદ્માસનસે બૈઠ કર મેરુ સીધા હોય ।
ઉત્તર મુખ આસન હો, કરો નામ જાપ ॥

શ્રીરામ કહનેકા મજા રસના પૈ જિસકી આ ગયા ।
વહ મુક્તજીવન હો ચુકા ચારોં પદારથ પા ગયા ॥

પ્રહલાદને નિષ્ઠા સહિત સુમીરન કિયા શ્રીરામકા ।
નૃસિંહ હોકે દરશન દિયે ત્રયલોકમેં યશ છા ગયા ॥

લઘુ વયસમેં ધ્રુવને યજન નિજમંત્રકા કિયા ।
હરશન પ્રભુ મિલે ધાયકે, અનુપમ અચલ પદ પા લિયા ॥

જાતકી થી ભીલનિ, અતિ પ્રેમસે સુમિરન કિયા ।
પરમાત્મા તા ઘર જાયકે, ઝૂઠે ફલ ખા લિયા ॥

કલિકાલ કે જો ભક્ત હૈ, ઉનકા ભી દૂરજા હૈ બડા ।
નરસિંહ કી હૂંડી દ્વારિકામેં શામલા સીકરા ગયા ॥

શ્રીગુરુદેવને લિખ દિયા :- પ્રિય પુત્રી કુમુદ - આશીષ. કુમુદ બહુત વિચારોંકી વૃદ્ધિ હો ગઇ. ઈધર જબસે આયા હૂઁ વિચારોંકી એક શ્રૃંખલા જૈસા બંધ ગઇ હૈ.

(૧) મૈં અચ્છા નહીં હો સકૂંગા.

(૨) પ્રયત્ન કિયે પર પરિણામ કુછ નહીં.

(૩) તુમ્હારા ક્યા હોગા !

ભારત ભ્રમણ તો મૈં કઇ દફે પૈદલ કર ચૂકા હૂઁ. બર્મા, તિબ્બત, નેપાલ, સીલોન, જાવા વ બાલી - ઈન દેશોમેં પૈદલ હી ઘૂમા હૂઁ.

મુઝે, રમાબહન ઔર રમેશકો સાથ લેકર શ્રીગુરુદેવ ૧-૨-૬૯ કો વિદિશાસે નિકલે, અનંતપુર, કોટા હોતે ૪-૨-૬૯ કો પુષ્કર પધારેં. પુષ્કરમેં **શ્રીગુરુદેવ ૧૫-૨૦ દિન બિરાજેં.**

પુષ્કરમેં

(૧)

ધીરુ ધીરજકે રખે, હાથી મન ભર ખાય ।
ચીંટી દિનભર ફિરૈ કણ કણ એક અઘાય ॥
ડોક્ટરોંને લે લિયા અબ શ્રીરામકે સ્થાનકો ।
અય્યુબને ભી છોડ દિયા હૈ પાકિસ્તાનકો ॥

ભગવાનકે હજાર હાથ હૈં. જાને કિધરસે ક્યા કરતે હૈં. દેખો ન અય્યુબકે હાથોંસે પાકિસ્તાન ગયા. લેકિન જો આનેવાલા હૈ, ઉસસે ભી ભારતકો કોઈ લાભ હોનેવાલા નહીં હૈ. ઔર ચીન ભી આપસમેં હી લડેગા. ચીનમેં ભી વિગ્રહ હો ગયા. સમઝો જરા સાનમેં ! એક દિનકી બાત હૈ કિ

ચાર દિનકી ચાંદની હૈં, ફિર અંધેરી રાત હૈ ।
જબતે ચઢે હમ જાત લગ્નકી તૈયારી હૈ ॥

જમ ગઇ એક પૂરી બારાત હૈ ।
કુછ સાથમેં નહીં, કોઇ સાથમેં નહીં, અકેલા અકેલા
જરા પૂછો તો યહ કિસકી કરામત હૈ ॥ .....ચાર દિનકી ચાઁદની...

પુષ્કરમેં ઠીક દો-તીન દિન પશ્ચાત્ શ્રી હરિભાઈ નથવાણી કે યહાં (શ્રીરામકુટિર) રાજકોટકે શ્રી ભાઈચંદભાઈ બગડાઈ, શ્રી પુરૂષોત્તમભાઈ ડોડીયા ઔર ભકતજન શ્રીગુરુદેવકે સામને બૈઠે થે. આજકે સમાચાર પત્રમેં યહ પ્રકાશિત હુઆ કિ અયુબખાંનકો સત્તાસે હટાયા ગયા.

(૨) શ્રીગુરુદેવ :- પરિસ્થિતિ હી કુછ ઐસી હો રહી હૈ કિ તેરે સાથ વિશ્વાસઘાત કરનેકો મૈં વિવશ હોતા જાતા હૂઁ. અબ શરીર રખનેકા મન નહીં રહા.

મૈં :- જો ભી પરિસ્થિતિ હો, ઉસી પરિસ્થિતિકો સાથમેં લેકર ભી આપ ૧૫-૨૦ સાલકે એકાંતમેં નિશ્ચિત્ હી પધારિયે. શરીર રખનેકા હી હૈ ભગવન્.

શ્રીગુરુદેવ :- પરિસ્થિતિસે બાધ્ય ઈસ શરીરકા રહના ન રહના...

મૈં :- ક્યા ? પૂરા પૂરા બતાઇયે ન ?

શ્રીગુરુદેવ :- કુછ નહીં કુમુદ ! અભી ઔર સોચતા હૂઁ.ઔર કોશિષ કરુઁગા. દેખો, ક્યા હોતા હૈ ?

શ્રીગુરુદેવને યજ્ઞોપવિત ઉતાર લી

૬-૨-૬૯ શ્રીગુરુદેવ :- માઁ, હરિભાઇ, કલ મૈં યજ્ઞોપવિતકા ત્યાગ કર દૂઁ તો ? શરીર તો દિનપ્રતિદિન ગલતા જાતા હૈ. નિર્બલતા દિનપ્રતિદિન બઢતી જાતી હૈ. અબ તો યહ શરીર નિયમસે સંધ્યા આદિ નિત્યકર્મ ભી નહીં કર સકતા હૈ. યજ્ઞોપવિત ધારણ કિયે ઈસ પ્રકાર રહના શાસ્ત્રોંમેં નિષેધ હૈ. ઈસલિયે કલ યજ્ઞોપવિત ત્યાગ કર પરમહંસ બન જાઊઁગા. ફિર વિધિનિષેધ સબકા ત્યાગ આપ હી હો જાતે હૈં. ચાહે કૌનસે હી બર્તનમેં કોઇ ભી બના બનાયા ભોજન દે જાયઁ ઉસકો ગ્રહણ કરનેમેં ફિર કોઇ બાધા નહીં. આજ તકકે જિન વિધિ-નિયમોંકા પાલન કિયા વે સબ કલ છૂટ જાયેંગે.

માઁ, ઈસ વિધાનકે અનુસાર, કલ મૈં સાત ઘરકી મધુકરી લાકર પાઊઁગા.

કુમુદ, કલ સુબહ મેરે લિયે ભોજન નહીં બનાના. તુમ સબકે લિયે જો બનાઓગે ઉસીમેંસે મુઝે મધુકરી દેના.

દેખો, હરિભાઇ ! આપ સબકો સુનકરકે દુઃખ હોતા હૈ. માઁ યજ્ઞોપવિત ઉતારનેકી ના કહ રહી હૈં. પરન્તુ શરીરકી દશાકા તો દેખો ! શરીરકી રુગ્ણાવસ્થામેં ન માલૂમ વહ કહૉં કહૉં જાયેગા. ડોક્ટરોંકે ઉપચાર, દવાઇયૉં ક્યા કૈસે કૈસે હોગા ! યહ શરીર ડોક્ટરોંકે હાથ જાનેવાલા હૈ ઔર પરાધીન હોનેવાલા હૈ.

પ્રકૃતિકા અફર શાસન ચરાચરમેં અનાદિસે હૈ. ઉસમેં કોઇ ફેરફાર નહીં કર સકતા. મૃણ્મય ઔર ચિન્મય અલગ હૈં. ઔર મૃણ્મય પઁચભૌતિક મનુષ્યશરીર પ્રકૃતિકે અબાધિત શાસનમેં શાસિત હૈ. પરમ યોગેશ્વર યોગસિદ્ધ પાતંજલ ભગવાનને ભી પ્રકૃતિકે શાસનકો માના હૈ. શ્રીરામજીને, શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનને ભી પ્રકૃતિકો અબાધિત રખી હૈ. બડે બડે ઋષિ – મહર્ષિ, યોગાચાર્ય સબકે પઁચભૌતિક શરીર પ્રકૃતિમેં વિલીન હુએ હૈં. તબ હમારે જૈસે સામાન્ય જનકી તો ગિનતી હી ક્યા ?

દૂસરે દિન પ્રાતઃકાલમેં શ્રીગુરુદેવને વિધિપૂર્વક યજ્ઞોપવિત ઉતાર લી. માઁ, હરિભાઇ, ઔર મૈં વહીં હાજર રહેં.

શ્રીગુરુદેવને કહા :- માઁ ! આપને હી યહ પહનાઇ થી ઔર આપકે સન્મુખ આજ નિકાલી હૈ. હરિભાઇ ! યહ અચ્છા હુઆ કિ મૈં પુષ્કર આ સકા હૂઁ. ઔર આપકે પાસમેં હી સબ કર પાયા હૂઁ. યહી મૈં ચાહતા થા. ભગવાનકી દયાસે સબ બરાબર હો રહા હૈં. સર્જન, વિસર્જન ઔર પુનઃસર્જનકી પ્રક્રિયા સૃષ્ટિમેં સતત અવિરત ચલતી રહતી હૈ.

પરમહંસવિધિકે બારેમેં શ્રીગુરુદેવને વિદિશામેં મુઝે બતાયા થા. ઈસસે સ્પષ્ટ હોતા થા કિ શરીર રખનેકી ઈચ્છા નહીં રહી. મૈં મન હી મન સોચતી રહી. આજ તકકે દિયે હુએ બચન ઔર વિશ્વાસ સબ ભૂલા દોગે ? ક્યા સચમેં હી **"સમરથકો નહીં દોષ ગુઁસાઇ ?"**

ઉસી રાત્રિકો રમણીકભાઇ બેડલાવાલે, રતનલાલજી ઔર મૈં સેવા ક
રહે થે તબ શ્રીગુરુદેવને કહા

કુમુદ, મૈં થક ગયા. પરિસ્થિતિમેં કોઇ પરિવર્તન નહીં હોનેકા ન કોઇ ગુંજાઈશ હૈ ઔર ન કોઈ ચિહ્ન દિખતા હૈ, ઔર વિશ્વાસઘાતકા માર્ગ રહ જાતા હૈ. ખિંચાતાનીકે આવેશસે થક ગયા હૂઁ.

શ્રીગુરુદેવને દર્શન દિયા

વિદિશામેં મૈને અલ્મોડા જાનેકા મેરા ઈરાદા શ્રીગુરુદેવકો બતા દિયા થા. ઈસીકે અનુસાર મૈં અલ્મૌડા ગઇ, ''કસ્તુરબા કન્યાશાલા'' મૈં રહી. દો દિનકે પશ્ચાત્ પહાડકે પાની લગ ગયા. હિમાલયકી યાત્રાસે પેચિશકી શિકાયત રહને લગી થી. અબ યહાઁ ખૂનકી પેચિશ ખૂબ બઢ ગઇ. પાઁચવે દિનકે પ્રાતઃ કાલમેં વહાઁ બગીચીમેં શ્રીગુરુદેવકે દર્શન હુએ. બહુત સ્વસ્થ શરીર ઔર બહુત પ્રસન્ન. મૈંને પ્રણામ કિયા. (ઈસી સમય શ્રીગુરુદેવ તો પુષ્કરમેં માઁ વ હરિભાઈકે સાથ બિરાજતે થે)

શ્રીગુરુદેવને ખૂબ પ્રેમસે કહા :- કમુ, મેરે પીછે કિતના કષ્ટ ઉઠાઓગી ? મેરી આખરી આજ્ઞા નહીં માનેગી ? મૈં ધોખા દૂઁ તો ક્યા તૂઁ ભી ધોખા દેગી ? મૈં ઈતના હી ચાહતા હૂઁ કિ કલ પુષ્કરકે લિયે નિકલો ઔર માઁ-હરિભાઇકે સાથ રામમહલ બમ્બઇ આ જાઓ. જગદીશ, અરવિંદકી શાદી હો રહી હૈ.

મૈં :- ભલે, આપકી જૈસી આજ્ઞા.

શ્રીગુરુદેવ :- બસ ? ઔર કુછ નહીં બોલેગી ?

મૈં :- ક્યા બોલૂઁ ? કુછ સૂઝતા હી નહીં હૈ.

શ્રીગુરુદેવ :- તો કલ નિકલેગી ન ?

મૈં :- જી હાઁ.

મૈં પ્રણામ ભી નહીં કર પાઇ, ફિર ભી શ્રીગુરુદેવને મેરે શિરપર વ મુખપર અપના વરદ હસ્ત પસારતે રહેં. ફિર કહા - કમુ, મૈં જાઊઁ ?

મૈં :- જી હાઁ ! મૈં વૈસી હી બૈઠી રહી. શ્રીગુરુદેવ અદ્રશ્ય હુયે. મૈં વહીં બૈઠી રહી, કુછ લેટી ભી.

ફિર ભોજનકે સમય ઊપર આઇ. મહાકે સાથમેં સાગ પાયા. રાધાદીદીકો મેરા પ્રોગ્રામ બતાયા. – આજ્ઞાનુસાર મૈં પુષ્કર પહૂઁચિ.

૭-૨-૬૯. શ્રીયુગલ સરકારકી છબિકે બીચ આપશ્રી બિરાજેં હૈં. ઈસ ફોટુમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા :- શ્રી રામચંદ્રાય નમઃ

શ્રદ્ધા વ ભાવના

"શ્રદ્ધામયોઽયં પુરુષો ય યચ્છ્રદ્ધઃ સ એવ સઃ" (ગીતાજી - ૧૭ - ૩)

સમજાતે શ્રીગુરુદેવને કહા :- પુરુષ શ્રદ્ધાવાન હોતા હી હૈ. પરંતુ જૈસી શ્રદ્ધા વૈસા કર્તુવાન હોના હૈ. કર્તુવાન જૈસા કર્મ કરેગા ઉસી રૂપકા વહ બનેગા.

યત્ક્રતુર્ભવતિ તત્કર્મ કુરુતે યત્કર્મ કુરુતે તદ્ર અભિસંપદ્યતે ॥

જૈસી શ્રદ્ધા હોતી હૈ વૈસા હી વહ બનતા હૈ. **"સેવત સેવત સેવ્યકે સેવકતા મિટી જાયઁ"** શ્રદ્ધાદેવી ધર્મકી પુત્રી હૈં ઔર મૃત્યુલોકકી અધિષ્ઠાત્રી હૈં. પરમ પાવનકારી હૈં. ઈસીલિયે શ્રદ્ધાવાન હી ઈચ્છિત ફલ પાતા હૈ. શ્રદ્ધાવાન પુરુષકે હી ચારોં પુરુષાર્થ સિદ્ધ હોતે હૈં.

સંશયરહિત હૈ ઉસકો હી લક્ષ્યસિદ્ધિ પ્રાપ્ત હોતી હૈ. સંશયાત્માકો કહીં ઠૌર-ઠિકાના નહીં રહતા હૈ. ઈસીલિયે શ્રદ્ધાવાન હોકર સાધન કરેં યહી બુદ્ધિમાની હૈ. શ્રદ્ધા જો પ્રાપ્ત કરા દેતી હૈં ઉસકા મૂલ્ય ઔર કિસીસે નહીં કિયા જા સકતા, કારણ કિ શ્રદ્ધા હી સમસ્ત ઐશ્વર્યોંકી શિરોમણિ હૈ.

શ્રદ્ધા મનુષ્યકે હૃદયમેં ઉદય હોતી હૈ ઔર સંકલ્પોમેં વિહાર કરતી હૈ, ઔર આચરણકે દ્વારા પુષ્ટ હોતી હૈ. ભગવાનને અર્જુનકો કહા હૈ કિ શ્રદ્ધારહિત યજ્ઞ, તપ, દાન યા શુભકર્મ કિયે હો ઉસકો અસત્ હી જાનો. કારણ કિ ઐસે શ્રદ્ધારહિત કર્મકા ફલ મૃત્યુ પશ્ચાત્ ભી નહીં મિલતા હૈ ઔર યહાઁ ભી નહીં મિલતા હૈ.

સત્વાનુરૂપા સર્વસ્ય શ્રદ્ધા ભવતિ ભારત ॥ (ગીતાજી - ૧૭-૩)

પ્રત્યેક મનુષ્યકા અંતઃકરણ ભાવનામય, શ્રદ્ધામય હોતા હૈ. લેકિન ભાવનામેં ભેદ રહતા હૈ. જિસકા જૈસા સત્વ હોતા હૈ ઉસકે અનુરૂપ ઉસ અંતઃકરણકી ભાવના રહતી હૈ. વાસ્તવમેં મનુષ્ય શ્રદ્ધામય હૈ. - સાત્વિક, રાજસ તથા તામસ યે તીન ભેદ ભાવનાકે અનુસાર રહતે હૈં.

જિસ પ્રકાર **"અન્નમયો યજ્ઞ"** કહને પર સમઝા જાતા હૈ કિ અન્નકી પ્રાધાન્યતા હૈ. ઉસી પ્રકાર **"શ્રદ્ધામય યં પુરુષઃ"** હૈ. ઈસીલિયે જિસકી જૈસી શ્રદ્ધા - સાત્વિક, રાજસ, યા તામસ, ઉનકે અનુરૂપ મનુષ્ય હોતા હૈ. તો જૈસા બિંબ હોતા હૈ વૈસા હી ઉસકા પ્રતિબિંબ પ્રતિલક્ષિત હોતા હૈ.

શ્રદ્ધા જરૂર ફલતી હૈ. દક્ષિણકે એક સ્થાનમેં મૈં થા. બહુત સમય એક સુંદર પેડકે નીચે મન લગ ગયા તો મૈં રહ ગયા થા. સામને એક જાગીરદારકા બંગલા થા ઔર બગીચી જૈસા થા. જાગીરદારકા મન મેરે પર લગ ગયા તો બહુત ભાવ રખને લગા થા. બહુત બાર મેરે પાસ આતે જાતે થે, બાત, ચર્ચા કરતે થે.

વહ જાગીરદારકો નઝરકેદ કર દિયા ગયા. ક્યોંકિ કર્જા બહુત હો ગયા થા. મેરેસે જાગીરદાર બોલે કિ મહારાજજી ક્યા કિયા જાયઁ? મેરે પર તો નિયમ લાગૂ હો ગયા હૈ. મૈં કહીં ભી બહાર જા નહીં સકતા. (મુઝે તો અપની હદમેં ખડે હોકર ઈશારાસે ઉનકે પાસ બુલા લિયા થા.)

બાત સુનકર મૈંને કહા :- ઘબડાઓ નહીં. સબ ઠીક હો જાયેગા. ઉનકો ભી શ્રદ્ધા જમ ગઇ. ચાર - પાઁચ દિનકે પશ્ચાત્ એક ઘટના હો ગઇ.

જાગીરદારકે રસોયાને ચાવલ બનાયે થે - ઉસકા પાની નિકાલકે રખા થા. વહ પાની જમ ગયા થા. ઈતનેમેં વેંકટરામન નિકલે. મૈં સામને હી વૃક્ષકે નીચે બૈઠા થા. વૈંકટરામનને જાગીરદારસે પૂછા - ક્યા રોટી બન રહી હૈં ? જાગીરદારને કહા, હાઁ સરકાર, રોટી બન રહી હૈં. પરિચિત હોને સે જાગીરદારકે સાથ સાથ રસોડેમેં ગયે. તો પાની જો જમ ગયા થા ઉસકે ઊપર નજર ગઇ, તો વૈંકટરામનને પૂછા કિ ઈસમેં યહ ક્યા હૈં ? જાગીરદારને સમઝા કિ ઘી હૈ તો કહા કિ ઘી હૈ.

વૈંકટરામનને કહા - અચ્છા, તો તુમ ઈતના ઘી પાતે હો તો ફિર કર્જ હો હી જાયેં ન ! ઔર કર્જા કૈસે નિપટેગા ? ફિર ભી અચ્છા હૈ કિ તુમ ઘી હી ખાતે હો. મૈને તો સમઝા થા કિ તુમને પૈસે કહીં દુરુપયોગમેં ફેંક દિયે હૈં ઔર કર્જા બઢ ગયા હૈ. ઘી ખાતે હો તો મુઝે પ્રસન્નતા હૈ. તુમારા કર્જા માફ કરતા હૂઁ.

પ્રબલ ઈચ્છાકે સાથ સાથ ઉસ ઈચ્છાકી પૂર્તિ હોનેકી દ્રઢ આશા સતત રહે - ઉસીકા નામ શ્રદ્ધા હૈ.

ભાવ હી ભગવાન હૈં. ભાવનામય જીવન હી માનવજીવન હૈ. યદિ ભાવનાશૂન્ય જીવન હૈં તો વહ પશુજીવન હી હૈં. ભાવના કહાઁ હૈં ? પાષાણમેં ? કાષ્ટમેં ? મૃતિકામેં ? મૂર્તિમેં ? ક્રિયાકાંડમેં ? નહીં. **ભગવાન ભાવનામેં હી બિરાજતે હૈં. જહાઁ ભાવના નહીં વહાઁ ભગવાન કહાઁ ?** સામને પ્રત્યક્ષ પ્રકટ ખડે હુએ ભગવાનકો ભી યદિ ભાવ નહીં હૈં તો નહીં દેખ પાઓગે, નહીં પિછાન પાઓગે.

જિનકે રહિ ભાવના જૈસી । પ્રભુ મૂરતિ તિન્હ દેખી તૈસી ॥ (માનસજી)

ઠીક, ઉસી પ્રકાર શ્રીમદ્ ભાગવતમેં શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન કંસકે દરબારમેં ઉપસ્થિત હોતે હૈં તબ વિભિન્ન દર્શકોંકો ભિન્ન ભિન્ન રૂપમેં દીખ પડતે હૈં.

''ભગવાન સિર્ફ મેરે હી હૈં'' ઐસી ભાવના બેસમઝકી હૈ. જો ઉગ્રતા વ ઉદ્દંડતાકો પૈદા કરતી હૈ. ''ભગવાન હી મેરે હૈં ઔર મૈં સિર્ફ ભગવાનકા હી હૂઁ, ઔર કિસીકા ભી નહીં'' – ઐસી ભાવના સચ્ચી જિજ્ઞાસાકો વ ઉદારતાકો પુષ્ટ કર દેતી હૈ. પહલી ભાવના વાતાવરણ દૂષિત કર દેતી હૈ, દૂસરી ભાવના **"વસુધૈવ કુટુમ્બકમ"** તથા **"આત્મવત્ સર્વ ભૂતેષુ"** કી પ્રેમભાવનાકા પવિત્ર વાતાવરણ નિર્માણ કર દેતી હૈ.

''મૈં ભગવાનકા હી હૂઁ'' ઈસ ભાવનાસે ક્ષુદ્ર મોહ મત્સર વ કામક્રોધાદિક વૃત્તિઓંસે મુક્ત હોના ઔર ભગવાનકા હોના; ફિર ભગવાનકા હોકર, જિસ પ્રકાર ભગવાન પ્રાણિમાત્રકે, સહૃદયી વ પ્રેમી હૈં ઉસી પ્રકાર અપને ભી સબકા હોના યહી અભિલાષા રખના.

મૈં શરીરમેં હૂઁ હી નહીં.

૮-૨-૬૯. શ્રીગુરુદેવ :- તુમ અભી ભી મુઝે શરીરમેં હી સમઝતી હો ? જનેઊ ભી નિકાલ દી હૈ. તુમ્હેં ક્યા હો ગયા હૈ ? મૈં ઈતના સાફ સ્પષ્ટ કહતા હૂઁ ફિર ભી !!

શ્રીગુરુદેવને વિદિશામેં ભી મુઝે કહા થા - "તૂઁ ઐસા મત સમઝ કિ મૈં શરીરકે સાથ હૂઁ. મૈં શરીરમેં હૂઁ હી નહીં. કુછ કાલકે બાદ તુમકો માનના હી પડેગા."

શ્રીગુરુદેવને લિખકર દિયા :-

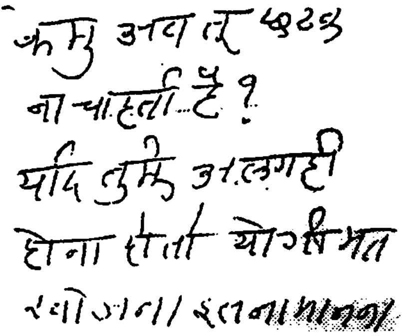
कमु अब तू छटक
ना चाहती है ?
यदि तुझे अलग ही
होना होता योगी मत
खोजना। इतना मानना

કમુ, અબ તૂ છટકના ચાહતી હૈં ? યદિ તુઝે અલગ હી હોના હો તો યોગી મત ખોજના. ઈતના માનના.

ભારતકી ક્યા દશા હોગી !!

આજ ભારતીયકી દશા ત્રિશંકુકે સમાન હૈ. ન તો વહ પશ્ચિમકી સંસ્કૃતિકો પૂરા અપનાતા હૈ, ન હમારી પૂર્વકી સંસ્કૃતિકો વહ માનતા હૈ. થોડા ઉધરકા - થોડા યહાઁકા, કુછ ઐસા વિચિત્ર સંમિશ્રણ ચલ રહા હૈ - જિસમેં નકલીપના જ્યાદહ ઔર અસલિયત કમ હૈ. ઈસ નકલીપનાને હી હમારે ગૌરવ, હમારે નામકો બટ્ટા લગાયા હૈ - ઔર અબ ભી યહી હો રહા હૈ.

"મૈં હી સુખી રહૂઁ," ઈસ કુત્સિત લાલસાને કોઇ નીતિ નહીં રહને દી. વિદેશોમેં જહાઁ ભી ભારતીય લોગ હૈં ઉન્હોંને અપને વ્યવહારોંસે અપના ઐસા ભદ્દા સ્વરૂપ દિખાયા હૈ, અર્થકી લાલસાને - લાલચને ઉનકો કયા કા કયા બના દિયા હૈ.

હમારે વ્યાપારી વિદેશોસે વ્યાપાર કરતે હૈં તો ઉસમેં ભી ભારતકા નામ ખરાબ કર રહે હૈં. નમૂનાકા વ શુરૂ - શુરૂમેં માલ સામાન ઊઁચે દર્જેકે ભેજા જાતા હૈ ઔર વિશ્વાસ પ્રાપ્ત કર લેતે હૈં. એક બાર વિશ્વાસ જમા લિયા કિ બસ ! ફિર માલસામાનમેં મિલાવટ વ ઘટિયા દર્જેકે સામાન ભેજતે હૈં કિંમત ઉતની હી ઊઁચે દર્જેકી લે લેતે હૈં.

હમારી આચાર સંહિતામેં કેવલ ધનપ્રાપ્તિ રહ ગઇ હૈ. જહાઁ ભી નજર જાતી હૈ યહી દેખનેમેં આ રહા હૈ. **ધનપ્રાપ્તિકી લાલસાને ભગવાનકો ભી અછૂતા નહીં રખા હૈં. મંદિરોમેં, આશ્રમોમેં, સાધુઓંકે વ બાબાજીઓંકે આસપાસમેં દિનપ્રતિદિન રોનક વ એશ બઢ રહે હૈં - કારણ કિ ઉનકે સમુદાય ઉનકો પ્રસન્ન કરકે ધનપ્રાપ્તિકી લાલસાસે ઈસ પ્રકાર ભકિત-ઉપાસનાકા ઠાટ-બાઠ બઢા રહા હૈ.**

યોગકા પ્રચાર આત્મખોજકે લિયે થોડા હો રહા હૈ ! પશ્ચિમસે જો લોગ યોગ જિજ્ઞાસુ હોકર આતે હૈં - ઉનકા બરાબર પરિક્ષણ કરો તો માલૂમ પડેગા કિ ઉન લોગોંને યોગકી સિદ્ધિયોંકે બારેમેં બડી બડી બાતે સુની હૈં, પઢી હૈં. ઉન સિદ્ધિયોંકો પાનેકે લિયે યોગકે જિજ્ઞાસુ બન ગયે હૈં. ઔર હમારે આશ્રમોંને વ બાબાજીઓને યોગકી ભી દુકાને ખોલ દી. યહ ભી એક નયા વ્યાપારક્ષેત્ર ખુલ ગયા હૈ. પરમાર્થકો ભી હમ કલંકિત કિયે જા રહે હૈં. પરમાર્થકી ઓટમેં સ્વાર્થસાધના ભારી અધમતા હૈ.

હમારે સારે વ્યવહારોમેં અશુદ્ધિ બઢ રહી હૈ. હમ અધોગતિકી ઓર જા રહે હૈં. પર હમ કહતે હૈં કિ હમારા વિકાસ હો રહા હૈં. યહ વિકાસ નહીં હૈ -ફિકાસ હૈ. કિસીકો ભી શાંતિ નહીં હૈ, સુખ નહીં હૈ. સબ મારે મારે બેહાલ - ધન વ સત્તાકે પીછે દૌડે જા રહે હૈં - જો અત્યંત ચંચલ હૈં, ઔર આજ તક

કિસીકે નહીં હુએ હૈં. ઈનકે પીછે અપની નીતિ-ધર્મ-સદાચાર સબ કુછ હમ છોડ બૈઠે હૈં. ભારતકી ક્યા દશા હોગી, યહી ભારી વ્યથા હોતી હૈ. હૃદયમેં એક યહી પીડાકા શૂલ ચૌબીસ ઘંટા બના રહતા હૈ.

ચરણપાઁવરી તો સાક્ષાત્ શ્રીવિગ્રહ હી હૈં.

માઁ ને નિત્ય નિયમકે અનુસાર શામકે સમય ઘી કા દિયા કરકે શ્રીગુરુદેવકી શ્રીચરણપાદુકાઓમેં પ્રણામ કિયા. ઈસી ક્ષણ શ્રીગુરુદેવ બાહરસે ઉઠકર ભીતર કમરેમેં પધારેં તો માઁ કો પ્રણામ કરતી દેખકર બોલે :-

માઁ, માઁ મૈં ખુદ હી હાજિર હૂઁ ફિર ભી આપ હમારી પાઁવડીકો પ્રણામ કરતી હૈં ? યહ હમારા અપમાન હૈ માઁ ! મૈં તુમ્હેં સાફ સાફ કહ દેતા હૂઁ હો માઁ ! ઈતના ભારી અપમાન હમારા હુઆ ઈસીલિયે બસ અબ હમ યહાઁસે કલ હી ચલે જાયેંગે.

સબ હઁસ ઉઠે. શ્રીગુરુદેવકા પ્રોગ્રામ દો દિનસે નિશ્ચિત્ હો જાનેસે માઁ બહુત ઉદાસ હો ગઈ થી કિ બસ ! મેરે રામ પધાર રહે હૈં. શ્રીગુરુદેવને ઉદાસ માઁ કો બહલા લિયા.

શ્રીગુરુદેવ તખત પર બિરાજેં, પશ્ચાત્ બોલે કિ **શ્રીચરણપાઁવરી તો સાક્ષાત્ શ્રીવિગ્રહ હી હૈં. નિષ્ઠા વ ભાવકી કમીકે કારણ હમારેમેં તર્ક, શંકા વ બુદ્ધિવાદ બઢ ગયે હૈં. ભરતજીકી અનન્યતા તો દેખો !!**

ભરત મુદિત અવલંબ લહેતે । અસ સુખ જસ સિયરામ રહે તે ॥

શ્રીચરણપાઁવરીકે અવલંબસે ભરતજી ઉતને હી સુખી હૈં જિતને કિ સાક્ષાત્ શ્રીસીતારામજીકે સાક્ષાત્ સાન્નિધ્યકા સુખ ભી પ્રાપ્ત હોતે હૈ.

ભરતજીકી નિષ્ઠાકા પ્રભાવ હૈં યહ ! પ્રભુકે વિરહકે અત્યંત દુસહ્ય પરિતાપમેં ભી શ્રીચરણપાદુકાજીને ભરતજીકો ધૈર્ય સાહસકે સાથ ઢાઢસ - સાંત્વના બંધાકર ઉનકો અતુલનીય, અતિ દુષ્કર તપસ્યાકા બલ ભી પ્રદાન કિયા.

ભગવાન ધનસંપત્તિ નહીં માઁગતે હૈં. કેવલ પ્રેમ ઔર શુદ્ધિ માઁગતે હૈં.

चरण पाँवरी तो साक्षात् श्री विग्रह ही हैं

- प.पू. श्रीगुरुदेव

ॐ नमो गुरुभ्यो गुरुपादुकाभ्यो नमः परेभ्यः परपादुकाभ्यः ।
आचार्यसिद्धेश्वरपादुकाभ्यो नमो नमः श्री गुरुपादुकाभ्याम् ॥

नमस्ते योगिनाथाय प्रणतार्ति हराय च ।
त्वदंघ्रयासक्त चितस्य शान्तुपायं वदस्व मे ॥

મનુષ્ય કૌઆ જૈસા નહીં, પરંતુ બગુલા જૈસા હૈ. કૌઆ આંતરબાહ્ય એકસા હૈ. જબકિ બગુલા બાહરસે ઉજ્જવલ ઔર ભીતરસે કાલા હૈ. ધ્યાનમુદ્રામેં રહકર કિતની મછલિયોંકા પ્રાણ હર લેતા હૈ !!

ભગવાન હી પરમ પ્રેમાસ્પદ હૈં

વિરહ અવસ્થા સમ્પૂર્ણ આત્મસમર્પણકી અવસ્થા હૈ. ક્યોંકિ વિરહ વેદનાકી તીવ્ર અનુભૂતિકી અવસ્થામેં સ્વાર્થી પ્રેમ મિટતા હૈ ઔર ઉસકી જગહ શુદ્ધ પ્રેમ પ્રકટ હોતા હૈ. જબ પ્રેમ સંપૂર્ણ વિશુદ્ધ હો જાતા હૈ તબ આત્મા-પરમાત્માકા, જીવ-શિવકા નિત્ય મિલન હોતા હૈ. પશ્ચાત્ વિરહકી અનુભૂતિ નહીં હોતી હૈ.

નારદજીને કહા હૈ – ભગવાન હી પરમ પ્રેમાસ્પદ હૈં.

અયમાત્મા પરમાનંદઃ પરમ પ્રેમાસ્પદમ્ યતઃ ।
સા કસ્મૈ પરમ પ્રેમરૂપા ॥

ઈસીલિયે જીવ ઔર પરમાત્માકે બીચમેં આકર્ષણ સદૈવ બના રહતા હૈ, જો અન્યોન્ય પારસ્પરિક હોતા હૈ. ભગવાન સર્વ ઐશ્વર્યકે સ્વામી હૈં. ભગવાન પ્રજ્ઞાવાન, પ્રતાપઘન ઔર પ્રેમઘન હૈં.

"રસો વૈ સઃ ॥ રસં હ્યેવાયં લબ્ધ્વાઽઽનન્દી ભવતિ ॥"

"સ એવ રસાનાં રસત્તમઃ"

ઉપનિષદને કહા હૈ - **"મધુ ક્ષરતિ તદ્ર બ્રહ્મ"**

ઋગ્વેદમેં હૈં :- **મધુ વાતા ઋતાયતે । મધુ ક્ષરન્તિ સિન્ધવઃ ॥**

ઈસ મધુમયરૂપમેં ભગવાન જીવકે લિયે સબસે અધિક પ્રિય હૈં.

"પ્રેયઃ અન્યસ્માત્ સર્વસ્માત્"

મુક્તિકો વૈરાગ્ય હૈ, બંધનકો હૈ સ્નેહ ।
સબ ગ્રંથનકો મત યહિ, મન ભાવે સો લેહ ॥

શ્રીગુરુદેવકે જો કૃપાપાત્ર સાધક શિષ્ય હૈ વો તો આસન, ધ્યાન, જાપ આદિ ક્રિયાઓંકો અલ્પ કાલમેં અનાયાસ કર લેતા હૈ. અનાયાસ હી પ્રાણ સંયમ હો જાતા હૈ ઔર ૧૫-૨૦ દિનકે અંદર દો-દો મિનિટકા કુમ્ભક ભી સહજ હી લગને લગતા હૈ. ઐસી કૃપા શક્તિપાત હી હૈ.

પ્રબુદ્ધ પ્રાણ ચેતના હોના હી શક્તિકા જાગના હૈ, કુંડલિનીકા જાગના હૈ. યહ શક્તિ એકબાર જાગને પર ફિર વહી સાધકકો ધ્યેયકી પ્રતિ આગે હી આગે બઢા લે જાતી હૈ ઔર ધ્યેયસિદ્ધ હોતા હી હૈ. ભલે દો પાઁચ-દશ જન્મ બીતેં પરંતુ પ્રબુદ્ધ પ્રાણ-ચેતના અર્થાત્ જાગી હુઇ કુંડલિની ૯૯ પ્રતિશત(ટકા) ફિર સોતી નહીં હૈ.

ભકિત બીજ પલટે નહીં, જો જુગ જાય અનંત ।
ઊંચ નીચ ઘર જન્મ લે, તોઊ સંતકો સંત ॥

ઋષિ શ્રી યસ્કને અપની રચના "નિરુકત" કે દૈવત કાંડમેં સપ્તમ અધ્યાયમેં સ્પષ્ટ શબ્દોમેં કહા હૈ કિ ઈસ જગતકે મૂલમેં એક મહત્ત્વ શાલિની શક્તિ બિરાજમાન હૈં હી - જો નિરતિશય ઐશ્વર્યશાલિની હોનેસે ઈશ્વર કહલાતી હૈં., વહ એક અદ્વિતિય હૈં, ઔર ઉસી એક ઈશ્વરકી હી બહુત રૂપોમેં સ્તુતિ કી જાતી હૈં.

બ્રહ્મ નિત્યં યજ્ઞે પ્રતિષ્ઠિતમ્

જ્ઞાનિયોં, ભક્તોં તથા સન્યાસિયોંકે લિયે જ્ઞાન દ્વારા તીસરે ચેતનતત્ત્વ અર્થાત્ પરમાત્માકી ઉપાસના બતલાઇ ગઇ હૈ - જબકિ કર્મકાંડી વ ગૃહસ્થીઓંકે લિયે યજ્ઞોં દ્વારા વ્યષ્ટિરૂપમેં (વ્યકિતગત) ઉસી બ્રહ્મકી ઉપાસના બતલાઇ ગઇ હૈ.

કર્મ બ્રહ્મોદ્ભવં વિદ્ધિ બ્રહ્માક્ષરસમુદ્ભવમ્ ।
તસ્માત્સર્વગતં બ્રહ્મ નિત્યં યજ્ઞે પ્રતિષ્ઠિતમ્ ॥ (ગીતાજી, ૩-૧૫)

યાની –

"(તુ) કર્મસમુદાયકો (કર્તવ્ય કર્મકો) વેદસે ઉત્પન્ન, ઔર વેદકો અવિનાશી સચ્ચિદાનંદઘન પરમાત્માસે હી ઉત્પન્ન હુઆ જાન. ઈસી તરહ સર્વવ્યાપી પરમાત્મા સદા હી યજ્ઞમેં પ્રતિષ્ઠિત જાન"

ગીતાજીમેં ભગવાનને કર્મઠ-પ્રવૃત્તિમાર્ગવાલોંકે લિયે બતાયા હૈ કિ જગતકી ઉત્પત્તિકે સાથ સાથ ભાગવાનને યજ્ઞોંકા – કર્તવ્યપાલનકા(માનવધર્મકા) ભી સર્જન કિયા હૈ - જૈસે કિ **'પુરા પ્રજાપતિઃ સહયજ્ઞાઃ પ્રજાઃ સૃષ્ટ્વા ॥'** ઔર બતાયા કિ **'અનેન પ્રસવિષ્યધ્વમેષ વોડસ્ત્વિષ્ટકામધુક"** (ગી. ૩-૧૦)

સૂર્ય, ચંદ્ર, વરુણ, વાયુ, અગ્નિ, પૃથ્વી, આકાશ આદિ પ્રાકૃતિક તત્ત્વોં દેવતાએ હૈં - શકિત હૈ. ઈસ પ્રકાર સૃષ્ટિકી વ્યવસ્થામેં ૩૩ કોટિ દેવતાએં માને જાતે હૈં. પ્રતિદિન હમ ઈનકી કૃપા પ્રાપ્ત કરતે હૈં. યે સબકે રુપમેં ઈશ્વરહી સર્વત્ર પ્રકટ હૈ; યહી "નિયતિ" હૈ. ઈનકી કૃપાસે હી હમારા જીના શકય હોતા હૈ. મનુષ્યજીવનકી સભી આવશ્યકતાએં વે પૂર્ણ કરતે હૈં.

ઈસલિયે યે દેવતારૂપ ઈશ્વરકી કદર, વંદના મનુષ્યકો કરના હી ચાહિયે. કદર કરનેકે લિયે સૃષ્ટિ નિર્માણ કે સાથ ભગવાનને મનુષ્યધર્મ - નિષ્કામ કર્તવ્યકર્મ (યજ્ઞ) કા ભી વિધાન કિયા હૈ - જો વેદમેં નિર્દિષ્ટ કિયે હૈં. યે ઈસ પ્રકાર હૈ :

(૧) નિત્ય ભગવત્ પ્રાર્થના કરના, શાસ્ત્રાધ્યયન કરના. યહ હૈ બ્રહ્મયજ્ઞ યા ઋષિયજ્ઞ.

(૨) પૂર્વજોકો તર્પણ કરના - યહ હૈ પિતૃયજ્ઞ

(૩) નિત્યહોમ - યહ હૈ દેવયજ્ઞ

(૪) પ્રાણીઓંકો દાના (ચણ) ઔર ચારા દેના - યહ હૈ ભૂતયજ્ઞ.

(૫) અતિથિ અભ્યાગત, અભાવગ્રસ્તોંકો ભોજન, વસ્ત્ર, ધન આદિસે તૃપ્ત કરના. - યહ હૈ નૃયજ્ઞ.

ઈસકે અતિરકત ભી ગૃહસ્થોંકા કર્મ - જૈસે કિ માતા-પિતાકી સેવા, ખ્યાલ કરના, સંતાનોકા પાલન કરના, આદિ તથા ઔર સભી સામાજીક કર્મ ભી હૈં.

કેવલ દૂસરોંકે હિતકે લિયે, નિષ્કામભાવસે, કિયે જાતે યે વેદવિહિત કર્તવ્યકર્મરૂપ ધર્મકા નામ ''યજ્ઞ'' યા ''યજ્ઞાર્થકર્મ'' હૈ. યજ્ઞ કિસી ભી પ્રકારકા હો, વહ ક્રિયાત્મક હી હોતા હૈ. રાગ-દ્વેષ, કામના, મમતા, આસક્તિ, પક્ષપાત, વિષમતા, સ્વાર્થ, અભિમાન, આદિ જહરીલે ભાવોંકો નિકાલકર કિયે ગયે કર્તવ્ય કર્મ અમૃત હોકર, મનુષ્યકે જન્મ-મરણ રૂપ મહારોગોકો નષ્ટ કરનેવાલા - યાની મોક્ષકો દેનેવાલે બન જાતે હૈ. ઐસે અમૃતમય કર્મકો હી ''યજ્ઞ'' કહા જાતા હૈ. ઈસ પ્રકારકા સ્વધર્મરૂપ યજ્ઞકા આચરણ હી મનુષ્યકે લિયે ''નિત્યયજ્ઞ'' હૈ.

ઈસ પ્રકાર આહુતિ દ્વારા અર્થાત્ વેદપ્રતિપાદિત અપને નિત્ય કર્તવ્યકર્મોરૂપ યજ્ઞસે તુમ ઈશ્વરકે રૂપોંકો યાની દેવતાઓંકો પ્રસન્ન કરો; ઔર વે તુમારે પર કૃપા કરેં - આશીર્વાદ દેવેં. યથા

દેવાન ભાવયતાનેન તે દેવા ભાવયન્તુ વઃ ।
પરસ્પરં ભાવયન્તઃ શ્રેયઃ પરમવાપ્સ્યથ ।। ગીતાજી - ૩-૧૧।।

ઈસમેં પરસ્પર આદર હૈ. તુમ દેવતાઓંકો આહુતિ દેવેં તો દેવતાએં આપકો આહુતિ દેતે હૈં - બારીસકે રૂપમેં, અચ્છી ફસલકે રૂપમેં; શક્તિ, સ્વાસ્થ્ય, તેજ, બુદ્ધિકે રૂપમેં; અચ્છી સંતાન ઔર પરિવાર, આધાર ઔર દૂસરી અનુકૂલતા કે રૂપમેં. ઈસ પ્રકાર અપને કર્તવ્યકા પાલન કરતે કરતે આપકી વૃદ્ધિ હો - આત્મવિકાસ હો; અંતઃકરણ શુદ્ધિરૂપ સિદ્ધિ, ઔર ફલતઃ પરમાત્માકી પ્રાપ્તિ હો. **"સ્વકર્મણા તમભ્યર્ચ્ય સિદ્ધિં વિન્દતિ માનવાઃ"** (ગીતાજી,૧૮-૪૬) જનકજી આદિ ઇસ પ્રકાર કર્મ દ્વારા હી પરમસિદ્ધિકો પ્રાપ્ત હુએ હૈં.

જો ભી હમકો ભોગ - અન્ન, જલ, વાયુ, પ્રકાશ, વસ્ત્ર આદિ મિલતે હૈં યે સબ વૈશ્વિક શક્તિયાઁ - દેવતાઓંકી કૃપા - આશીર્વાદસે મિલતે હૈં. ઈસલિયે ઉન્હોંને દિયા હુઆ ઉનકો દિયે બિના જો ભોગતે હૈં, વે ચોર હૈ - ''સ્તેન એવ''. ક્યોંકિ હમ સતત ઉન્હીસે કુછ ન કુછ પ્રાપ્ત કરતે હી રહતે હૈં, ઈસલિયે આહુતિ, પ્રાર્થના, કર્તવ્યકર્મકે રૂપમેં ધન્યવાદ યા કદરકે રૂપમેં દેના ચાહિયે.

યહ ધન્યવાદ હમકો સંવેદનશીલ ઔર સમઝદાર વ્યકિત બનાતે હૈં. ઔર ચોરકો અભાવ, આફતેં, સંતાપ, રોગ, પ્રતિકૂલતા આદિકે રૂપમેં દંડ ભોગના પડતા હ.

માનવકે કર્તવ્યકર્મોકે કારણ વૈશ્વિકચક્ર ગતિમાન રહતા હૈ.

અન્નદ્‌ભવતિ ભૂતાનિ પર્જન્યાદન્નસમ્ભવઃ ।
યજ્ઞાત્ભવતિ પર્જન્યો યજ્ઞઃ કર્મસમુદ્‌ભવઃ ॥ ગીતાજી - ૩-૧૪ ॥

''સર્વ પ્રાણી અન્નસે ઉત્પન્ન હોતે હૈં, અન્નકી ઉત્પત્તિ વૃષ્ટિસે હોતી હૈ, વૃષ્ટિ યજ્ઞસે ઔર યજ્ઞ વિહિત કર્મોસે ઉત્પન્ન હોતે હૈં. નિત્ય દેવયજ્ઞસે અદ્રષ્ટ ફલ ઉત્પન્ન હોતે હૈં - જો દષ્ટ ફલ ઉત્પન્ન કરતે હૈં. યજ્ઞ હી દેવતાઓંકો સક્રિય રખતે હૈં. પરન્તુ યે કર્મયજ્ઞ કહાઁસે - કૈસે ઉત્પન્ન હોતે હૈં ?

કર્મ બ્રહ્મોદ્‌ભવ વિદ્ધિ બ્રહ્માક્ષરસમુદ્‌ભવમ્ ।
તસ્માત્સર્વગતં બ્રહ્મ નિત્યં યજ્ઞે પ્રતિષ્ઠિતમ્ ॥ ગીતાજી - ૩-૧૫ ॥

અર્થાત્, કર્મ સમુદાય વેદસે, વેદ અવિનાશી પરમાત્માસે ઉત્પન્ન હૈ; ઈસ પ્રકાર સર્વવ્યાપી અક્સર પરમાત્મા સદા હી યજ્ઞમેં પ્રતિષ્ઠિત હૈં. યથાર્થ યહ કિ જહાઁ જહાઁ નિષ્કામભાવસે, સમષ્ટિ યા વ્યષ્ટિસે કર્તવ્યકર્મરૂપ યજ્ઞકા અનુસરણ કિયા જાતા હૈ, વહાઁ પરમાત્મા રહતે હૈં - યાની ઐસે યજ્ઞ પરમાત્માકા ઉપલબ્ધિ સ્થાન હૈ. જૈસે કિ પૃથ્વીમેં સર્વત્ર જલ હોનેપર ભી વહ કુએં આદિ સ્થાનસે હી ઉપલબ્ધ હોતા હૈં, સબ જગ જલ ઉપલબ્ધ નહીં હોતા હૈ.

કર્મ સિર્ફ અપને લિયે કરનેસે સર્વવ્યાપી ભગવાનકી પ્રાપ્તિમેં બાધા આ જાતી હૈ; ઔર ભગવત્પરાયણ હોકર કેવલ ભગવત્સમ્બન્ધી કર્મ જપ, ધ્યાન, સત્સંગ, સ્વાધ્યાય આદિ હોતા હૈ, તબ વહ ભકિતયોગ હો જાતા હૈ. પ્રકૃતિકે ગુણોંકા સમ્બન્ધ છૂટ જાતા હૈ - કેવલ પરમાત્મા હી ઉસકે લિયે રહ જાતા હૈ, પ્રભુપ્રેમ બઢતા રહતા હૈ - જો અનન્ત આનન્દ-સ્વરૂપ હૈ. ફિર ભી આંતર-બાહ્ય કરણોં(ઈન્દ્રિયોં) કે દ્વારા નિર્લેપતાપૂર્વક શાસ્ત્રવિહિત કર્મ સ્વાભાવિક હોતે રહતે હૈં.

બિના વેદ મનુષ્યકો કર્મોંકા જ્ઞાન હી નહીં હોતા. ઈસલિયે કહા ગયા કિ કર્મ વેદસે ઉત્પન્ન હુએ હૈં. ઈશ્વર સર્વજ્ઞ હૈં, તો વેદકા ભી સર્વજ્ઞ હોના સ્વાભાવિક હૈ; ઔર યજ્ઞોત્કર્મોં વેદસે ભિન્ન નહીં હૈં. ઈસલિયે મનુષ્ય જબ યજ્ઞકે રૂપમેં, નિષ્કામભાવસે, ઈશ્વર પ્રસન્નતાર્થ કર્મ કરતા હૈ, તબ સ્વાભાવિક હી ઈશ્વરકે સાથ એકરાગમેં હોતા હૈ - વહ ઈશ્વરસે દૂર નહીં હૈ. મનુષ્યકી મનોકામનાકી પૂર્તિ કરતે હૈં. ઈસ પ્રકારસે કર્મ નહીં કરનેવાલોંકા જીવન-જીવન નહીં હૈ.

એવં પ્રવર્તિતં ચક્રં નાનુવર્તયતીહ યઃ ।
અઘાયુરિન્દ્રિયારામો મોઘં પાર્થસજીવતિ ॥ (ગીતાજી, ૩-૧૬)

યાની જો પુરુષ ઈસલોકમેં, પરંપરાસે પ્રચલિત સૃષ્ટિચક્રકે અનુકૂલ નહીં રહતા હૈ, અર્થાત્ અપને કર્તવ્યકા પાલન નહી કરતા હૈ, વહ ઈન્દ્રિયોંકે દ્વારા ભોગોમેં રમણ કરનેવાલા પાપાયુ પુરુષ વ્યર્થ હી જીતા હૈ. ઉનકા સંસારચક્ર (જન્મ-મરણ) ચાલુ રહતા હૈ.

લીવરકી બિમારીમેં

એક શેર મૂલી - પત્તી સમેત ટૂકડા કરકે ધૂપમેં સૂખાના. બાદમેં ઉસકો જલાકર ઉસ રાખકો ૪ (ચાર) શેર પાનીમેં ૫ (પાઁચ) દિન તક ભીંજાના. પ્રતિદિન હાથસે પાનીકો હિલાના. પાઁચવે દિન પાનીકો હિલાના નહીં ઔર ઉપરકા પાની નિકાલ લેના.

ઉસ પાનીકો ઉબાલના ઔર પાનીમેંકા ક્ષાર ઈકઠ્ઠા કર લેના. ઈસ ક્ષારકો બોટલમેં બંદ રખના. યહ ક્ષાર-(એક રતિ) પાનીકે સાથ સુબહ - શામ લેનેસે લીવરકી (કલેજાકી) પ્રાયઃ સર્વ બિમારીમેં ફાયદા પહુઁચતા હૈ.

શ્વાસકાસમેં

શ્રૃંગભસ્મ શ્વાસકાસમેં લાભ પહુઁચાતી હૈ. લેકિન ઉસકા અસર મેદકે ઊપર ભી અચ્છા હોતા હૈ ઐસા મેરા અનુભવ હૈ. ઈસ પર પક્કા સંશોધન હોના ચાહિયે.

દૂસરોંકી પૂજા કરનેમેં સુખ હૈ.

શ્રીગુરુદેવ :- માન, બડાઇ, પૂજા, કીર્તિકા મોહ છૂટના બહુત દુષ્કર હૈ. આજકલ પૂજાનેકી બીમારી બહુત ફૈલી જા રહી હૈ. એક ગલ્પ સુનાઉઁ. હૈ તો ગલ્પ, લેકિન સાર સમઝના.

એક બાર ફૂલોંને ભી હડતાલ વ સત્યાગ્રહ કિયા. ઉનકા કહના હુઆ કિ હમેશા હમ હી પથ્થરોંકી પૂજા ક્યોં કરે ? સત્યાગ્રહ સર્વવ્યાપી હો ગયા. સબ ફૂલ આદિ રૂઠ ગયે. નિયંતાકો ઉનકો મનાનેકો આના હી પડા. નિયંતાને સમઝાને બહુત કોશિષ કી પરન્તુ ફૂલ નહીં માને.

તબ આખિરમેં નિયંતાને કહા કિ અચ્છા ભાઇ ! આપ લોગોંકો પથ્થરોંકી પૂજા નહીં કરની હૈ તો અબસે પથ્થર આપકી પૂજા કરેંગે - સંસારકો પૂજાકે બિના તો ચલેગા નહીં !! ફૂલ ખુબ ખુશ હો ગયે - યહ સમાધાન બઢિયા હુઆ.

પરન્તુ જ્યોં જ્યોં એક એક પથ્થર એક એક પુષ્પ પર ચઢતા ગયા ત્યોં - ત્યોં ફૂલ કુચલતે ગયે. તબ ત્રસિત ફૂલોંને હાથ જોડે, ચિલ્લાકે કહા કિ ભગવન્ ક્ષમા કરો ! હમકો પૂજાનેકા માન નહીં ચાહિયે. દૂસરોંકી પૂજા કરનમેં હી જ્યાદા સુખ હૈ.

સૂક્ષ્મબુદ્ધિ પૂર્વજન્મોંકે પુણ્યફલોંકા પરિણામ હૈ. જિસ પ્રકાર મનુષ્ય કાષ્ઠમેંસે અગ્નિ, ગૌમેંસે દૂધ, પૃથ્વીમેંસે અન્ન તથા જલ, ઔર વાણિજ્ય વ્યાપાર આદિકે દ્વારા અપની અપની જીવિકા પ્રાપ્ત કરતા હૈ, ઉસી પ્રકાર બુદ્ધિસે સત્વાદિ દૈવી સંપત્તિકે ગુણોંકી પ્રાપ્તિ હોતી હૈ.

જાત ન પૂછો સંતકી, પૂછ લીજિયે જ્ઞાન ।
મોલ કરો તલવારકા, પડી રહન દો મ્યાન ॥

પુષ્કર, ૧૧-૨-૬૯. રામભાઇકો પત્ર લિખા કિ - પ્રિય રામ ! સાદર આશીર્વાદ. સદા સુખી રહો ઔર તુમ્હારા કુટુમ્બ સુખી રહો. રામ ! તુમને બહુત પરમાર્થકાર્ય કિયા. જિસસે મુઝે બહુત હીં સંતોષ હુઆ. રામ ! ભવિષ્યમેં

ભી શુભકાર્યોમેં ભાગ લેતે રહના. મેરી ઈચ્છા થી કિ મૈં એક બાર તુમસે મિલૂઁ. પર અબ સંયોગ નહીં. મેરી પત્ર લિખનેકી શક્તિ નહીં, ઈસલિયે અબ રમાસે પત્ર લિખા રહા હૂઁ. શરીર ક્ષીણ હો ગયા હૈ.

વિદિશાકા યહ મહાયજ્ઞ સમાપ્ત હો ચૂકા હૈ. ઉસકા હિસાબ કુલ અમુભાઈકો ભેજ દેના. યદિ તુમ પર કુછ પૈસે બચે હો તો અપને પાસ હી રખના ઔર કિસીકો હિસાબ બતાનેકી જરૂર નહીં હૈ. જિસકે પાસ ભી કુછ હિસાબ બાકી હો - ઉસસે પૈસે માઁગ લેના. બચા હુઆ પૈસા મેરે શરીર પરિવર્તન પશ્ચાત્ કિસી ભી શુભકાર્યમેં વાપરનેકા તુમ્હેં અધિકાર હૈ.

રામ ! આગે ક્યા લિખૂઁ ? એક હી બાત, રામ સે રામકો મિલનેકા પ્રયત્ન કરેં. શેષ-હરિભાઈ, બચુભાઈ, આદિ સબ કુટુમ્બકો આશીર્વાદ કહના. મૈં તુમ્હારા હૂઁ - તુમ મેરે હો, બસ ! (સહી કી હૈ).

સેવામેં અપની સાધનાકો ભૂલ ન જાયઁ

નામ સંકીર્તનકે સાથ તન-મનકી સેવા હોં તો ધ્યેયકે સન્નિકટ પહુઁચનેમેં સરલ રહતા હૈ. જલ્દી ભી પહુઁચા જા સકતા હૈ. ઈસલિયે સાધકોંકે લિયે યહ જરૂરી હૈ કિ આશ્રમકી પ્રવૃત્તિ કરતે સમય અપની સાધનાકો ભૂલ ન જાયઁ. અપના ધ્યેય છૂટ ન જાયઁ. અર્થાત્ અપને લોગ રાગાદિકમેં ઉલઝ ન જાય. અપના ધ્યેય સ્વરૂપ ક્યા હૈ ? ઈસકા સ્મરણ સતત રહના ચાહિયે. તભી સમદ્રષ્ટિ, સમભાવના ઔર સમસંતોષ પ્રાપ્ત હોતે રહતે હૈં ઔર ઉન્હીંકો લેકર સાધના ક્રમશઃ સિદ્ધ હોતી હૈ.

સંત, દરિદ્રનારાયણ ઔર બીમાર દુઃખી વ પીડિતોમેં ભગવદ્ભાવ વ ભવગદ્ દર્શન પુષ્ટ કરતે રહના ચાહિયે. ઉનકી સેવા સુશ્રુષાસે અપનેમેં શુદ્ધિ, સમતા ઔર દિવ્યતાકી પુષ્ટિ હોતી હૈં. તબ દેહભાવ-દેહાધ્યાસ વ અહંભાવ કમજોર હોતા હોતા એક દિન (ઔર) સમભાવના પ્રકટ હોતી હૈ.

નામ સંકીર્તન કરતે કરતે હમેં અપને ભીતર ભગવદ્દર્શન વ ભગવદ્ભાવ પુષ્ટ કરના ચાહિયે ઔર વહી ભીતરી દર્શન વ ભાવકા પરિચય બાહરકે સર્વ

પ્રાણી-પદાર્થોકે દર્શન-મિલનમેં સંલગ્ન કરના ચાહિયે. ઈસી પ્રકાર કરતે કરતે હી હમારે ઉચ્ચ ધ્યેયકી પૂર્તિ હમ કર પાતે હૈં.

હમારેમેં બિરાજમાન ભગવાનકો પ્રકટ કરનેકા હૈં

ભગવાનકો પ્રાપ્ત કરના હૈં, ભગવદ્ દર્શન કરના હૈં; તો વહ તો હમારેમેં બિરાજમાન હૈં હી. પરંતુ રાગ-દ્વેષ, અહમ્ ઔર મોહમમતાકે કઈ આવરણોંસે ઉન્હેં આવૃત્ત કર દિયે હૈં, ઔર અબ ભી અધિક અધિક આવૃત્ત કરતે જાતે હૈં.

હમ સાધના કરતે હૈં, સાધક હૈં... આદિ કહના સરલ હૈં પરંતુ યથાર્થ સાધક હોના, સાધના કરના - રાગાદિક ઔર અહંતા-મમતાકો લેકર ક્વચિત્ હી હો પાતા હૈ. ઈસીલિયે ઐસા સાધક દુર્લભ હૈ.

ભગવાનકે લિયે કહીં ભી દૂર દૂર જાનેકી આવશ્યકતા નહીં હૈં. વહ તો હમારેમેં બિરાજમાન હૈં હી. હમેં તો ઉસે પ્રકટ કરનેકા હૈ. સારે આવરણ જો ઉસે ઢંકે હુએ હૈં, ઉન આવરણોંકો મિટાનેકા હૈ; તો દર્શન તો ઉસી ક્ષણ હો હી જાયેગા. દર્શન હોતે હી સ્વરૂપપ્રાપ્તિ ભી હો જાતી હૈ.

મોરે દર્શન ફલ પરમ અનૂપા । જીવ પાવ નિજ સહજ સ્વરૂપા ॥

રામધામમેં મૈં તો સદૈવ હૂઁ હી

મૈં ચાહતા હૂઁ કિ યહાઁ રહનેવાલે યથાર્થ ભજન કરકે રામધામકી સર્વ પ્રકારકી સેવા કરતે કરતે અપને તન-મન-ધનકા અચ્છેસે અચ્છા સદુપયોગ કરેંગે.

યહ રામધામ હૈં હોં ! રામધામ માને ક્યા ? જાનતે હો ? સત્, ચિત્ આનંદકા ધામ ! તો યહાઁ સત્, ચિત્ ઔર આનંદકે અતિરિક્ત જો કુછ હોગા તો યહાઁ કે રહનેવાલોંકો ઉસકે લિયે જરૂર સોચના ચાહિયે, ઔર સોચ-સમઝકર અપની ગલતિયાઁ, ત્રુટિયોંકા નિરસન કર હી દેના ચાહિયે ન ? ક્યા મૈ યહ અપેક્ષા ભી ન રખૂઁ ?

યહ બાત સ્પષ્ટ હી હૈં કિ સાધકોંકે લિયે હી રામધામ કા નિર્માણ કિયા – બનાયા ગયા હૈં. સર્વશ્રેષ્ઠ સર્વલોક નાયક ઔર સર્વસમર્થ શ્રીરામભદ્રજી મહારાજકી પ્રાપ્તિ કરનેમેં સાધકોકો સહાય-અવલંબ વ નિર્દ્વન્દ્વ નિવાસ દેનેકે લિયે યહ રામધામ હૈ.

યહ રામધામ હૈં, મોહધામ નહીં હૈં. રામધામમેં રહનેવાલે સાધક હોતે હૈં, મોહધામમેં રહનેવાલે બાધક હોતે હૈં. ઈંટ-પત્થરોંકે મકાનકો ધામ નહીં કહા ગયા હૈ, અપિતુ મનકી સ્થિતિ, અર્થાત્ અપને અપને મનસે જો જૈસા ભાવ વ કર્મક્રિયામેં રહતા હૈં વૈસા ધામ સ્વયં અપને લિયે ખડા કર દેતા હૈ.

મોહધામમેં તો જીવમાત્ર રહતા હી આયા હૈ, રહા હુઆ હી હૈ. મોહધામસે મુક્ત હોના - યહી હૈ સાધના ! મુક્ત હોનેકા પુરુષાર્થમેં સમઝપૂર્વક, નિરીક્ષણપૂર્વક જો સતત સંલગ્ન રહે વહી હોતા હૈ સાધક.

મૈં સતત્ ચાહતા હૂઁ કિ આપ સબ મિલકર રામધામ - નિવાસ સાર્થક કરકે અપના ગૌરવ બઢાયેંગે, જીવન સાર્થક કરેંગે. અપના સ્તર, તેજ ઔર સામર્થ્ય બઢાયેંગે. અપના વિકાસ, વિસ્તાર ઔર વિનય બઢાયેંગે. વિજ્ઞાન ઔર વિદ્યા... અપના સુખ, સંતોષ, સહૃદયતા ઔર સહી સૌન્દર્ય પ્રાપ્ત કરેંગે. અપના જીવન સુંદર, શાંત, સંતોષપૂર્ણ ઔર સર્વાંગ સાધનામય બનાયેંગે.

રામધામ સાધકોંકે લિયે હૈં ઔર મૈં સાધકોંકે લિયે સદૈવ સુલભ હૂઁ. સદૈવ સન્નિકટ હૂઁ, સદૈવ આતુર વ ઉત્કંઠિત હૂઁ. તો રામધામમેં મૈં તો સદૈવ હૂઁ હી.

ઈસીલિયે યહાઁ જો ભી રહેં, વહ સતત સ્મરણમેં રખેં કિ હમ યહાઁ સહીમેં ભગવાનકે સમ્મુખ, ભગવાનકે સાથ ઔર ભગવાનકી સન્નિધિમેં હી રહ રહે હૈં.

•

કુમુદ, તુમ રામકુટીરમેં રહો યા રામધામમેં રહો. જબ તુમ્હારે આનંદાશ્રમસે આના સંભવ હોવે - આતે રહના. આનંદ-પરમાનંદશ્રમસે આતે જાતે માતાપિતાકે પ્રતિ તુમ્હારા કર્તવ્ય હૈ. ઉસકા ત્યાગ કદાપિ નહીં કરના.

<u>કર્તવ્યભ્રષ્ટતાકો સાધના નહીં માન લેના. સાધનાકા પ્રાણ હી કર્તવ્યનિષ્ઠા હૈ. અગર કર્તવ્યનિષ્ઠાકા હી ત્યાગ હો જાય તો નિર્જીવ સાધનાસે કોઈ ફાયદા કદાપિ નહીં હો સકતા. યહ ધ્રુવ હૈ.</u>

અપને વિચાર વ ભાવનાકે બલકો પિછાનો

યદિ તુમ્હારે પ્રતિ વિરોધ, દુશ્મની રખી જાતી હૈં તો ઈસમેં તુમ્હારા હી દોષ ઉન લોગોંસે જ્યાદા હૈ. તુમ અપના સ્વતઃકા દોષ હી દેખો. દૂસરોંકે દોષ દેખનેસે તુમ્હેં કિસી ભી પ્રકાર કા લાભ હોગા નહીં. ઉન લોગોંકા વિરોધ મિટ જાયેં યહ ચાહતે હોં તો ઉનકે પ્રતિ વિરોધ રખનેકા કોઈ કારણ નહીં હૈ ઐસા સોચો ઔર સમઝો. ઉનકી તરફકા વિરોધકા ત્યાગ કર દો ઔર ઉસકી જગહ ઉનકે પ્રતિ પ્રેમભાવ ઉત્પન્ન કરો. યહ પ્રેમભાવ ભી હૃદયકા હોવેં ઐસા (પ્રેમ) કરો, ઊપરી નહીં. શુદ્ધભાવસે પ્રેમભાવ રખોગે તો કુછ કાલમેં હી ઉનકા તુમ્હારે પ્રતિ જો વિરોધભાવ હૈ, વહ છૂટ જાયેગા.

અગર ન ભી છૂટે તો સમઝના કિ ઉનકે તીવ્ર સંસ્કાર દૂસરે પ્રકારકે હૈં, પરંતુ તુમ અપને સંસ્કારકો સમ્હાલના ચાહતે હોં તો તુમ્હેં ઉચિત હૈ કિ વિરોધભાવકા સર્વથા ત્યાગ કર દો. ભલે સામનેવાલે વિરોધભાવ રખતે રહેં યા બઢાતે જાવેં. તુમ ઐસા નહીં કરના ઔર બડી સાવધાનીપૂર્વક ઉદાસીનભાવમેં (તટસ્થતા મેં) સ્થિર રહો.

સ્વાર્થકો લેકર પ્રેમ કરનેવાલે બહુત હોતે હૈં. નિઃસ્વાર્થભાવ વ ઉદાસીનભાવ રખને પર સમાનભાવકી પુષ્ટિ વ વૃદ્ધિ હોતી હૈં.

સબકે પ્રતિ એકસા ભાવ, સમાન ભાવ તો કેવલ ઈશ્વર હી રખ પાતે હૈં. ઈસીલિયે જો ભી મનુષ્ય સમાનભાવકે ગુણકો આધાન કર પાતા હૈ ઉસમેં ઈશ્વરીય અંશ પ્રકટ હોતા જાતા હૈ.

સમાન ભાવ પ્રકટ હોને પર ઉસકે અન્ય સાથી-સંગાથી ભી ફિર તુમ્હારેમેં આકર્ષિત હોકર આને લગેંગે. પરિણામ યહ હોતા હૈ કિ સમાનભાવ ધારણ કર લેને પર ફિર કિસીસે વિરોધ, વૈરભાવ, યા ઝઘડા હોતે નહીં હૈં.

ઈસસે સદા આનંદ વ શાંતિ રહતે હૈં. દૂસરોંકા હિત હી યહી ભાવના બની રહતી હૈ. તબ ઈસકે પ્રતિભાવમેં સબ લોગોંકા ભી ઉસકે પ્રતિ સ્નેહભાવ, પ્રેમભાવ હો જાતા હૈ.

જિસકો ઈસ જીવનસે કુછ કમાઈ કરકે જાના હૈં ઉસકો તો ઈસ ગુણકો સર્વપ્રથમ ધારણ કર હી લેના ચાહિયે. ઈશ્વર સાક્ષાત્કારમેં યહ તો પ્રથમ સીઢી હૈ. ભજન કરનેવાલોંકા પ્રથમ ઔર મુખ્ય કર્તવ્ય યહી હૈ કિ સમાનભાવકો અપનેમેં આધાન કરેં.

હમારી પ્રત્યેક ક્રિયા ઐસી હોની ચાહિયે જિસસે હમેં ઔર દૂસરોંકો ભી લાભ હોવેં, ઈસકી સાવધાની રખના, યહ મનુષ્યકા કર્તવ્ય હૈ.

આધ્યાત્મિક જીવન યા ઉન્નતિકે લિયે હૃદયકી ઋજુતા-કોમલતા વ વિનમ્રતા અત્યંત અનિવાર્ય હૈં. બાતબાતમેં બુરા માન જાના, હર પલ ઔર હર બાત યા હર ઘટનાકે હોને પર દૂસરોંકે ઊપર શંકા કરતે રહના, અપની મહત્તા વ બડાઈ કી તીવ્ર લાલસા રખના, ગુસ્સા વ ક્રોધવાલા સ્વભાવ રખના, ઊપરી દિખાવા કરના ઔર ભીતરસે કઈ પ્રકારકી કઈયોંકે સાથ યુક્તિ પ્રયુક્તિયાઁ કરતે રહના - ઈત્યાદિ જો ભી બાતેં હમારે વાણી વ વિચારકે વ્યવહારમેં હૈં - ઈસલિયે પાસ રહકર ભી પરિણામ કુછ નહીં નિકલ રહા હૈં. ઈસકો ગંભીરતાસે સુનો ઔર સોચો.

સહી વિનમ્રતા વહી હોતી હૈ જિસસે સત્ય, કોમલતા વ સરલતા હમારા સહજ સ્વભાવ બન જાયઁ, હમારા ભીતરી સ્વરૂપ બન જાયઁ. વહ સબ ઠોસ ભીતરી સ્વરૂપકા હો જાવેં. તભી "લઘુતાસે પ્રભુતા મિલે" યે ઉક્તિ સાર્થક હોતી હૈ. તબ તક નહીં હોતી હૈ.

યહ ધ્રુવ હૈ કિ જિતના જિતના આત્મિક અનુસંધાન હમ સાધ્ય કરતે જાતે હૈં ઉતનાહી પરમતત્ત્વકે સાથ ભી એકરૂપતા અનાયાસ સાધ્ય હોતી જાતી હૈ, ઔર ઉતને હી પરિમાણમેં હમારે માધ્યમસે વહ દિવ્ય પરમતત્ત્વ હમારી ચારોં ઓર વ્યક્ત હોતા રહતા હૈ. ઈસીલિયે - હમારે સંપર્કમેં, સમ્બંધમેં આનેવાલોંકો કુછ અલૌકિક આનંદાનુભૂતિ હોને લગતી હૈ.

હમારે પ્રત્યેક વિચાર વ ભાવનાકા ખૂબ ખૂબ મૂલ્ય હૈં, ખૂબ ખૂબ પ્રભાવ હૈં. વિચાર વ ભાવનાકી દરિદ્રતા હોતી હૈ તભી મનુષ્યજીવન કંગાલ, દરિદ્રી હો જાતા હૈ. ધનકે અભાવમેં દરિદ્રી નહીં હોતા હૈ !!

જો ઉદાસ, નિરાશ રહતે હૈં ઉસકે પ્રતિ ઉદાસીનતા, નિરાશાકે હી પરમાણુ આકર્ષિત હોતે રહતે હૈં. ઔર ઈસીલિયે પરિણામમેં વહ અસફલ રહતા હૈ.

જો ઉત્સાહી, શ્રદ્ધાવાન તથા સદૈવ પ્રસન્નચિત્ત રહતા હૈ, તો ઉસકી ઓર વૈસે પરમાણુ સતત બહતે હૈં ઔર ઉસે સફલ બનાતે રહતે હૈં.

ઈસ પ્રકાર અપને વિચાર વ ભાવનાકે બલકો પિછાનો. ઔર સોચ સમઝકર ઉસે હમેશા બઢાતે રહો. તુમારે સંબંધમેં આનેવાલોંકો સુખ, આનંદ મિલે યા નિરાશા. નિરુત્સાહ મિલે યહ ભી તુમ્હારે અપને વિચાર વ ભાવનાકે પર આધારિત હૈ - યહ બાત મત ભૂલો.

રાગ-દ્વેષ-માત્સર્ય વૃત્તિઓંકા પરિણામ

રાગ-દ્વેષ, ઈર્ષા, માત્સર્ય વૃત્તિઓંકા પરિણામ અત્યંત ગ્લાનિકે અતિરિક્ત કુછ નહીં નિકલતા હૈ.

દુર્યોધનને પાંડવોકે પ્રતિ ઈતના માત્સર્ય બઢા દિયા થા કિ પાઁચ ગાઁવ દેનેકો ભી તૈયાર નહીં હો સકા થા. ન્યાયસે, નીતિસે તો પાંડવોંકા આધા રાજ્ય દેનેકી બાત કહી ગઈ થી, ફિર ઉસીમેંસે ઘટાતે ઘટાતે કૃષ્ણ ભગવાનને કેવલ પાઁચ ગાઁવકી બાત કહી - વહ ભી દુર્યોધનકો મંજુર નહીં હુઈ - માત્સર્ય કી પ્રબલતાકે કારણ. તબ ફિર ભગવાનને યુદ્ધ ઘોષિત કિયા. સ્વયમ્ ધર્મ વ ન્યાયકે પક્ષમેં રહે. દુર્યોધનકે પક્ષમેં અપની ૧૮ અક્ષૌહિણી સેના દે દી.

પરન્તુ યહ તો ધ્રુવ હૈ કિ જહાઁ ધર્મ હૈ વહાઁ ભગવાન હૈં હી ઔર ઉસીકી જીત હોતી હૈ.

માત્સર્યકો લેકર હી કનોજકે જયચંદને જન્મભૂમિ પર પરદેશી (યવનોં)કો આમંત્રિત કરકે કલંકભાજન બના હુઆ હૈ. આજ તક ઔર જબ તક યહ યુગ હૈ, જયચંદકે પ્રતિ સુરીજનોંકા ફિટકાર હી બરસેગા.

દુર્યોધનકે રાગદ્વેષને યુદ્ધ લા દિયા. યુદ્ધમેં સબકા નાશ હો ગયા. પાઁચ ગાઁવ તો ક્યા પૂરા રાજ્ય ધર્મકે પક્ષમેં આ ગયા.

યત્ર યોગેશ્વરઃ કૃષ્ણો યત્ર પાર્થો ધનુર્ધરઃ ।
તત્ર શ્રીર્વિજયો ભૂતિર્ધ્રુવા નીતિર્મતિર્મમ ॥

ગીતાજી ૧૮-૭૮

વ્યસન

હમારે ગરીબ દેશકે કરોડોં રુપયે શરાબ, સીગરેટ, તમાખૂ ઈત્યાદિ વ્યસનોંકે પીછે ખર્ચ કિયા જાતા હૈ.

ભાંગ, ગાંજા, અફીમ, તમાખૂ, સીગરેટ - બીડી આદિ વ્યસનોંકે લિયે ધનકા કિતના દુરુપયોગ વ નિરર્થક વ્યય હોતા હૈ. ઈતના ધન ઔર કોઈ અચ્છે પ્રયોજનકે હેતુ ખર્ચ કિયા જાવે તો ?

ઉપયોગી સુશિક્ષા દેનેવાલે માસિક યા પુસ્તક ખરીદનેકે વક્ત પૈસા ખર્ચ કરનેકે લિયે કોઈ તૈયાર નહીં હૈં, પરંતુ બીડી, સીગરેટ, સીનેમા, નાટક યા હોટલોંમેં ચાય-નાસ્તાકે લિયે પૈસા ફૌરન નિકાલતે હૈં.

પુષ્કરસે માઁ વ હરિભાઈકે સાથ મૈં ૭-૩-૬૯ કો રામમહલ પહુઁચી. દૂસરે દિન બમ્બઈ સુબહ શ્રીગુરુદેવને મુઝે કહા કિ યદિ તૂં અલ્મોડાસે વાપીસ નહીં આતી તો તેરી ઓરસે મેરે સાથમેં વિશ્વાસઘાત હોતા. અબ તૂં આ ગઈ હૈ તો ફિર મૈં ભરસક પ્રયત્ન કરુઁગા - પરિસ્થિતિ બદલનેકો.

મૈં :- આપકી પરમકૃપા.

શ્રીગુરુદેવ : - અબ તેરા મન સ્તબ્ધ ભી હો ગયા હૈ ઔર શાંત ભી.

સમ્યક્ સમર્પણ

શ્રી પતિતપાવનજી ભગવાનકે નિકટમેં ભી બહુતસે સાધૂ વ ગૃહસ્થી શિષ્યોંકા વિશાલ સમુદાય રહતા થા. મૈં ભી તબ બહુતોંકે રાગાદિકોંકા લક્ષ્ય બન ચૂકા હૂઁ. તો મુઝે ઉસ વાતાવરણકી વ્યથાકી બરાબર અનુભૂતિ હૈ. મેરી

સારી વ્યથાકા એક ક્ષણમેં હી નાશ હો ગયા થા જબ <u>શ્રીપતિતપાવનજી ભગવાનને મુઝે અતિ સંક્ષેપમેં સુત્રકી ભાષામેં ઈતના હી કહા કિ "સહન કરતે અહમ્‌સે મુક્ત હોના હી સમ્યક્ આત્મસમર્પણ હૈ."</u>

<u>આત્મસમર્પણકી એક એક ક્ષણ દિવ્ય કસૌટીકી અગ્નિમેંસે પસાર હોનેકે સમાન હૈ.</u> પ્રત્યેક કસૌટી એકહી સાથમેં દો પ્રક્રિયા કરતી રહતી હૈ. એક તો, ઈસ અગ્નિ કસૌટીમેંસે પસાર હોતે સમય અહંકા નાશ નિશ્ચિત્ હોતા હી હૈ. દૂસરા, અશુદ્ધિકે નાશસે આવરણોંસે મુક્ત હોતા હુઆ આત્મિકસૂર્ય વિશેષ પ્રકાશિત હોતા હી હૈ. જિતના જ્ઞાનતેજ ઉતના અજ્ઞાન-અંધેરાકા અભાવ; ઔર સૂર્યોદયસે હી તો રાત્રિ દૂર હોતી હૈ !

(૧) મનુષ્ય ક્ષમા કર સકતા હૈ, પરંતુ ભૂલ નહીં સકતા.

(૨) બેશરમ હૂઁ, તો ઈતની દુસહ્ય વેદના સહન કર રહા હૂઁ. યદિ કોઈ ભલા આદમીકો ઈતની વેદના હોતી તો કબકા આત્મહત્યા કર લેતા !

(૩) **દેવો ભૂત્વા યજેદ્દેવાન્ નાદેવો દેવમર્ચયેત્ ।**
મહાયજ્ઞૈશ્ચ યજ્ઞૈશ્ચ બ્રાહ્મીય ક્રિયતે તનુઃ ॥

સત્ત્વારિ શ્રૃગાઃ ત્રયો અસ્ય પાદા દ્વે શીર્ષે સપ્ત હસ્તાસો અસ્ય ।
ત્રિધા બદ્ધો વૃષભો રોરવીતે મહાદેવો મર્ત્યાં આ વિવેશ ॥

= વિલક્ષણ કહા હૈ કિ એક વૃષભ ઐસા હૈ કિ જિસકી ચાર સીંગે હૈં, તીન પાઁવ હૈં, દો સિર હૈં, સાત હાથ હૈં, તીનસે બંધા હુઆ હૈં. ઈસ મહાન દેવને મનુષ્યોમેં પ્રવેશ કિયા.

બમ્બઈ, ૧૦-૩-૬૯. શ્રીગુરુદેવકો પ્રણામ કરકે ઉઠતે હી એક ચિઠ્ઠી ઉન્હોંને મેરે હાથમેં દી. મૈંને પઢા કિ કમુ ! જીવનમેં અભી અભી ન માલૂમ ક્યોં ફિકાસ જૈસી ઝલકને લગી હૈં.

કૃષ્ણાબહન બૈઠી થી. શ્રીગુરુદેવને કહા-"વિનયકે પદ સુનાઓગી કુમુદ !"

મૈંને યે દો પદ સુનાયે.

કબહુઁ સમય સુધિ દ્યાયબી, મેરી માતુ જાનકી ।
જન કહાઇ નામ લેત હૌં, કિયે પન ચાતક જ્યોં, પ્યાસ પ્રેમ-પાનકી ॥૧॥
સરલ પ્રકૃતિ આપુ જાનિએ કરુના-નિધાનકી ।
નિજગુન, અરિકૃત અનહિતૌ, દાસ-દોષ, સુરતિ ચિત રહત ન દિયે દાનકી ॥૨॥
બાનિ બિસારનસીલ હૈ માનદ અમાનકી ।
તુલસીદાસ ન બિસરિયે, મન કરમ બચન જાકે, સપનેહુઁ ગતિ ન આનકી ॥૩॥

ભાવાર્થ :- હે જાનકી માતા ! કભી મૌકા પાકર શ્રીરામચન્દ્રજીકો મેરી યાદ દિલા દેના. મૈં ઉન્હીંકા દાસ કહાતા હૂઁ, ઉન્હીંકા નામ લેતા હૂઁ, ઉન્હીંકે લિયે પપીહેકી તરહ પ્રણ કિયે બૈઠા હૂઁ, મુઝે ઉનકે સ્વાતી-જલરૂપી પ્રેમ-રસકી બડી પ્યાસ લગ રહી હૈ. ॥૧॥ યહ તો આપ જાનતી હી હૈં કિ, કરુણા-નિધાન રામજીકા સ્વભાવ બડા સરલ હૈ; ઉન્હેં અપના ગુણ, શત્રુ દ્વારા કિયા હુઆ અનિષ્ટ, દાસકા અપરાધ ઔર દિયે હુએ દાનકી બાત કભી યાદ હી નહીં રહતી ॥૨॥ ઉનકી આદત ભૂલ જાનેકી હૈ; જિસકા કહીં માન નહીં હોતા, ઉસકો બહુ માન દિયા કરતે હૈં, પર વહ ભી ભૂલ જાતે હૈં ! હે માતા ! તુમ ઉનસે કહના કિ તુલસીદાસકો ન ભૂલિયે, ક્યોંકિ ઉસે મન, વચન ઔર કર્મસે સ્વપ્નમેં ભી કિસી દૂસરેકા આશ્રય નહીં હૈ ॥૩॥ (વિ.પ.-૪૨)

જ્યોં જ્યોં નિકટ ભયો ચહૌં કૃપાલુ ! ત્યોં ત્યોં દૂરિ પરયો હૌં ।
તુમ ચહુઁ જુગ રસએક રામ ! હૌં હૂઁ રાવરો, જદપિ અઘ અવગુનનિ ભરયો હૌં ॥૧॥
બીચ પાઇ એહિ નીચ બીચ હી છરનિ છરયો હૌં ।
હૌં સુબરન કુબરન કિયો, નૃપતેં ભિખારિ કરિ, સુમતિતેં કુમતિ કરયો હૌં ॥૨॥
અગનિત ગિરિ-કાનન ફિરયો, બિનુ આગિ જરયો હૌં ।
ચિત્રકૂટ ગયે હૌં લખિ કલિકી કુચાલિ સબ, અબ અપડરનિ ડરયો હૌં ॥૩॥
માથ નાઇ નાથ સોં કહૌં, હથ જોરિ ખરયો હૌં ।
ચીન્હોં ચોર જિયમારિ હૈ તુલસી સો કથા સુનિ પ્રભુસોં ગુદરિ નિબરયો હૌં ॥૪॥

ભાવાર્થ :- હે કૃપાનિધાન ! જ્યોં જ્યોં મૈં આપકે નિકટ હોના ચાહતા હૂઁ ત્યોં ત્યોં દૂર હોતા ચલા જાતા હૂઁ. હે રામજી ! આપ ચારોં યુગોંમેં સદા એકરસ હૈં ઔર મૈં ભી આપકા રહા આયા હૂઁ, યદ્યપિ મૈં પાપોંઔર અવગુણોંસે ભરા હૂઁ ॥૧॥ આપસે અલગ રહનેકા મૌકા પાકર ઈસ નીચ કલિયુગને મુઝે બીચહીમેં છલોંસે છલ લિયા (અજ્ઞાનસે હી ઈસકો જીવત્વ પ્રાપ્ત હો ગયા.) મૈં સુવર્ણ થા, પર ઈસને કુવર્ણ કર દિયા. (નિત્ય આનન્દઘનરૂપસે દુઃખગ્રસ્ત જીવરૂપમેં પરિણત કર દિયા.) રાજાસે રંક બના ડાલા ઔર જ્ઞાનીસે અજ્ઞાની કર ડાલા ॥૨॥ તબસે મૈં (અનેક યોનિયોંમેં) અગણિત પહાડો ઔર જંગલોંમેં ભટકતા રહા ઔર બિના હી આગકે (અજ્ઞાનજનિત દુઃખ-દાવાનલસે) જલતા રહા. પરન્તુ જબ મૈં ચિત્રકૂટ ગયા, (ઔર વહાઁ આપકા પ્રેમપૂર્વક ભજન કરને લગા) તબ (આપકી કૃપાસે) મૈં ઈસ કલિકી સારી કુચાલેં તો સમઝ ગયા (તથાપિ) અબ મૈં અપને હી ડરસે ડર રહા હૂઁ ॥૩॥ મૈં હાથ જોડકર પ્રભુકે સામને ખડા હુઆ મસ્તક નવાકર કહ રહા હૂઁ કિ પહચાના હુઆ ચોર ફિર જીવકો(પ્રાયઃ) માર હી ડાલતા હૈ; (કલિયુગ પહચાના હુઆ ચોર હૈ, વહ દાઁવ દેખ રહા હૈ) ઈસ બાતકો સુનકર તુલસી અપને સ્વામીસે વિનય કરકે નિશ્ચિંત હો ચુકા (અબ આપ સ્વયં હી ઉચિત સમઝકર ઉપાય કીજિયે - કલિયુગસે મેરી રક્ષા કીજિયે) ॥૪॥ (વિ. પ. - ૨૬૬)

બમ્બઈ, ૧૧-૩-૬૯. આજ શ્રીગુરુદેવને લિખકર દિયા કિ દેખ કમુ, મેરા શરીર અબ થોડે દિનકા હૈં, ઈસસે મુઝે બારબાર ચિંતા હોતી હૈ, મરનેકી નહીં, પર તેરી.

~~देख कमु मेरा शरीर अब थोड़े~~
~~दिनका है इससे मुझे बारबार~~
~~चिन्ता होती है। मरनेकी नहीं~~
~~पर तेरी~~

બમ્બઈસે શ્રીગુરુદેવ દેવલાલી પધારેં. દેવલાલીસે ૧૪-૩-૬૯ કા પત્ર મિલા કિ મેરા સ્વાસ્થ્ય વૈસા હૈ જૈસા કિ તુમને બમ્બઈમેં દેખા થા. ચિન્તા નહીં કરના. યહાઁ રામભાઈને સબ પ્રબન્ધ કિયા હૈ. સબકો આશીર્વાદ.

૧૮-૩-૬૯ કે પત્રમે રામભાઈકો પત્ર લિખા કિ (દમયંતિબહનસે લિખાયા) પ્રિય રામ ! તુમ્હારે જાનેકે પશ્ચાત્ મેરે શરીરમેં કુછ જલવાયુકી અનુકૂલતા આયી હૈં ઔર જ્યાદા દિન રહેના વિચાર કરતા હૂઁ. સંભવ હૈ કિ મૈં અપને જીવનભરકે લિયે યહાઁ નિશ્ચય કર બૈઠૂં. ઐસી દશામેં ઐસે મકાનમેં રહના કુછ દિન બાદ ભારી પડેગા. મેરા વિચાર તુમ્હારે સંકેતકે ઉપર ગયા. મૈં ચાહતા હૂઁ કિ યદિ યહાઁ પર સોસાયટીકો છોડકર કહીં દૂસરી જગહ જમીન મિલ જાય તો ઝોંપડા બનાનેવાલે તૈયાર હૈં. ઔર રમેશકે પત્રમેં આ ગયા હૈ. જમીનકે પૈસે વો દેનેકો તૈયાર હૈ. અસ્તુ ! જૈસા ઉચિત હો વો કરેં. જો કિ શરીર જ્યાદા દિન ઠહરેગા નહીં ઔર સામાન્ય રીતિસે ઝોંપડા હી બના લેના. (સહી નહીં કી)

દેવલાલીસે શ્રીગુરુદેવ ૨૬-૩-૬૯ કો બમ્બઈ પધારેં. ઔર ફિર દેવલાલી પધાર ગયે. બિપિનભાઈ માધવજીભાઈને ફોટૂ રખા, શ્રીગુરુદેવને લિખા **સત્યકો સદા મિત્ર સમઝો.** રણછોડદાસ તા. ૨૭-૩-૬૯.

આધિભૌતિક ઉન્નતિ પુરુષાર્થમેં સન્નિહિત હૈ

દેવલાલી, ૨૮-૩-૬૯. રામભાઈકો લિખા :- મેરી યહ પક્કી ધારણા હૈ કિ મનુષ્યકો આધ્યાત્મિકમેં પ્રવેશ કરનેકે પહલે આધિભૌતિક સંતોષ અવશ્ય પ્રાપ્ત કરેં. યદિ હમ ઐસા નહીં કરતે હૈં તો હમારી સાધનામેં મન વ્યભિચારી બનનેકી શંકા ઉત્પન્ન હોતી હૈ.

મૈં યહ માનતા હૂઁ કિ ગૃહસ્થી જીવનમેં ઔર સાધના અવસ્થામેં મન એક સાથ દોનોં ક્રિયા નહીં કર સકતા. યે તો કિસી મહાપુરુષકા હી સામર્થ્ય હૈ. અસ્તુ ! આપ અપને જીવનકી આધિભૌતિક ઉન્નતિકો મુખ્ય સ્થાન દેતે હુએ ઔર આધ્યાત્મિક સાધન ગૌણમેં રખતે હુએ કરતે રહે તો સફલતા શીઘ્ર મિલેગી.

આધિભૌતિક ઉન્નતિ પુરુષાર્થમેં સન્નિહિત હૈ. ઈસલિયે ઉસકે લિયે યેનકેન પ્રકારેણ પુરુષાર્થ કરનેકો પ્રયત્નશીલ રહેં. ક્યુંકિ ઉધરસે મન સંતોષ લેગા તો સૂક્ષ્મમેં (ભજનમેં, આત્મસ્વરૂપમેં) પ્રવેશ કરનેમેં દેર નહીં લગેગી.

દેવલાલીસે (તા...?) રામભાઈકો પત્ર મિલા કિ આજ રવિવારકો દેવવાલી ડો. નથવાણી આયે ઔર ઉન્હોંને એકદમ મુઝે યહાઁ ઠહરનેકી મના કી, કિ આપકે લિયે યહાઁકા જલવાયુ બિલકૂલ અનુકૂલ નહીં હૈ. ઈસલિયે તત્કાલ આપ દેવલાલી છોડ દીજિયે. તુમ સબકી પ્રસન્નતાકે લિયે મુઝે દેવલાલી છોડના પડ રહા હૈ.

યહાઁ જો વ્યય હુઆ હો વહ તુમ દમયંતીસે અવશ્ય લે લોગે, તો મુઝે સંતોષ હોગા. યહ ખર્ચ તીન ભાગમેં બાઁટા ગયા હૈ - રામભાઈ, વસંતભાઈ પાંધી ઔર નરેન્દ્રભાઈ કરગીવાલે. અસ્તુ ! તુમકો યહ ખર્ચ નિ:સંકોચ લે લેના ચાહિયે - મેરે પાસ રહ જાનેસે મેરે મન પર એક તરહકા બોઝ રહેગા. ઔર પુત્રકા કર્તવ્ય હૈ કિ પિતાકા બોઝ હલ્કા કરેં.

અસ્તુ, હરિભાઈ, તુમ બચુભાઈ તીનોં ભાઈ સર્વદા કુટુંબસહ સુખી રહેં યહ મેરા સતત આશીર્વાદ હૈં. ઔર તો પ્રિય રામ ! તુમકો ક્યા લિખૂઁ ? (શ્રીગુરુદેવને સહી કી હૈં)

દેવલાલીસે ૮-૪-૬૯ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને માઁ વ હરિભાઈકો લિખા કિ- મેરા સ્વાસ્થ્ય કુછ નરમ હૈ. ભોજનકે બાદ ૧ ઘંટેસે બમન હોનેકા કાર્યક્રમ બન ગયા થા. દો રોજસે બંદ હૈં. કફ ઔર શ્વાસ બહુત જોર પર હૈં. તુમ્હારી બહુત યાદ આતી હૈ. હરિભાઈ, તુમ્હારે રહનેસે કાલક્ષેપ હો જાતા થા. ગેસ ઉઠને પર મગજમેં ચક્કર આતે હૈં. પરવલકા પાની, સરગવા કોબી આદિ લેતા હૂઁ. મુનક્કાકી ચટની લેતા હૂઁ.

દોપહરકો ગરમ પાની ઔર મોસંબી, અંગૂર, સંતરા લેતા હૂઁ, ૩ બજેકે બાદ દૂસરા ભોજન કરતા હૂઁ. નીંદ ઠીકસે આ જાતી હૈ. ઔર તો ક્યા લિખૂં ? શેષ કુશલ. સબકો આશીર્વાદ કહના. માઁ કો આશીષ. (પ.પૂ.શ્રીકી આજ્ઞાસે - દમુકા પ્રણામ)

દેવલાલીકે જલવાયુ અનુકૂલ ન હોનેસે શ્રીગુરુદેવ મુંબઇ પધારે. ભાટિયા હોસ્પિટલમેં બિરાજે હૈં.

૧૭ એપ્રિલ, ભાટિયા હોસ્પિટલમેં વિષ્ણુભાઇકો શ્રીગુરુદેવને કહા - ''વિષ્ણુ, તુમ મેરા હી કામ કર રહે હો ન ? ચિત્ત દેકર બરોબર કામ કરના.''

બમ્બઇસે ૨૧-૪-૬૯ કે પત્રમેં મુઝે લિખા કિ મૈં હોસ્પિટલમે હૂઁ. કુછ આરામ જૈસા લગતા હૈ. યહ ડૉ. નથવાણીકા પુરુષાર્થ. મૈ બૈંગ્લોર જા રહા હૂઁ. વહાઁ ૩-૪ માસ રુકુંગા. વહાઁ પ્રબંધ દેવકરણભાઇને કિયા હૈ ઔર કૃષ્ણા દેખને ગઇ હૈ. સબકો આશીર્વાદ. (પૂ.શ્રીકી આજ્ઞાસે)

ફૂલછાબ – તા. ૧૨-૫-૬૯

રાજસ્થાનકે અકાલગ્રસ્ત લોગોંકો સહાય :-

અપના સ્વાસ્થ્ય ખૂબ ખરાબ હોતે હુએ ભી શ્રીગુરુદેવકા રાજસ્થાનકે અકાલકી પરિસ્થિતિ જાનકર ચિંતિત હુએ ઔર વહાઁસે લોગોંકો સહાય પહૂઁચાનેકા નિર્ણય અપને ભક્તોંકો બતાયા કિ કિસીકા દુઃખ, દર્દ, અભાવ, રોના આદિ મુઝસે સહા નહીં જાતા. ત્રસિત લોગોંકો સુખડી, બાજરા ઔર અનાજકી સહાય કરના હૈ.

બેંગલોર

તા. ૧૯-૫-૬૯ કો શ્રીગુરુદેવ બૈંગ્લોર પધારેં. બમ્બઇ છોડતે સમય શ્રીગુરુદેવને કહા કિ ''યોગીયોંકા ઐસા લક્ષણ હૈ ઔર કહના ભી હૈ કિ યોગીકા પ્રાણ જબ નીચે ઉતરે તબ સમઝના કિ મૃત્યુ સમીપ આઇ હૈ.''

કુછ પત્ર :-

૧૯-૫-૬૯, જયરામભાઇ કો પત્રમેં લિખા :- મેરા સ્વાસ્થ્ય ખરાબ હૈ. તુમને જો આનેકા આગ્રહ કિયા વહ તુમ્હારા ધર્મ ઔર પ્રેમકા પ્રતિક હૈ. પરંચ તુમ્હારી ઐસી નાદુરસ્ત તબિયતમેં યહ અત્યંત કૃષ ઔર રોગગ્રસિત શરીરકો વહાઁ લેકર તુમ્હારે ચિત્તમેં ચિંતા બઢાના ઈચ્છનીય નહીં સમઝતા. અસ્તુ, વહાઁ આને કો મનકો સમઝાના કઠિન હૈ. મેરા વિચાર અબ કહીં જાનેકો હોતા નહીં. શેષ દિન નિકાલનેકો ઉત્સુક હૂઁ. બાકી તો ઠીક હૈં, મૈંને દેશકે લિયે....

તા. ૨૦-૫-૬૯,

શ્રીગુરુદેવને કનુભાઈ કોટેચા(રાજકોટ)કો પત્ર લિખવાયા – પ્રિય કનુભાઈ,

લગભગ ૪૦ – ચાલીસ વોલન્ટીયરો તૈયાર રખ્ખો, ઔર તાર યા ટેલીફોન આવે કિ તુરન્ત જયપુર પહુઁચ જાઓ.

શ્રી રઘુનાથજીને સમુદ્ર બાંધા હૈ ઐસા લોક કહતે હૈ, કિન્તુ સમુદ્ર કિસને બાંધા – વો (તો) ઈતિહાસ કહતા હૈ કિ બંદરોંકે પરિશ્રમકા પરિણામ હૈ. આપ ભૂખે–પ્યાસેકી રક્ષા કરકે ઉસ કાર્યકો સફલ બનાના.

૭૦ વોલન્ટીયર અગ્નિકે તપાયે હુએ તૈયાર કરકે રખના ઔર યહ ધ્યાન રખનાકિ યહ રંકા નહીં હૈ – રાજસ્થાન હૈ, જહાઁ પાનીકા અત્યંત અભાવ હૈ. ઐસા સબ અપને સ્વયંસેવકોકો સમજા દેના તાકી પીછે કોઈ દુઃખ અનુભૂતિ ન કરે.

રાજકોટસે એક સ્વયંસેવક ગ્રુપ રાજસ્થાન – બાડમેર ગાંવમેં સેવા કર રહે થે. ત્રિભોવનભાઈ સેજપાલ ઈસ ગ્રુપમેં થે. ઈસ જિલ્લાકે હર્ષાણી ગાઁવમેં સેવાકા કાર્ય ચલ રહા થા. શ્રીગુરુદેવને ત્રિભોવનભાઈકો બતાયા થા કિ તુમ રાજસ્થાન રહના, તુમકો કુછ નહીં હોગા, યહ મેરા આશીર્વાદ હૈ.

એક દિન રાત્રિકો ધૂન સમાપ્ત કરકે સ્વયંસેવક આરામ કર રહે થે. રાતકે અંધેરેમેં ત્રિભોવનભાઈ પાની પીનેકે લિયે ઊઠે. પાનીકે મટકે કે પાસ પહુઁચે. કિ એક સર્પને દંસ દે દિયા, જો વહાઁ બૈઠા થા. ત્રિભોવનભાઈને સાથીઓંકો આવાજ દી. લાલટેન લેકર સબ આયે. દેખાતો એક સર્પ જા રહા થા. સબ ઘબરા ગયે. "જય ગુરુદેવા પરમાનંદા, આનંદકંદ પ્રભુ સચ્ચિદાનંદા" - કી ધૂન સબને શુરુ કર દી.

ત્રિભોવનભાઈકો હોસ્પિટલ લે ગયે. ડૉકટરને ઈલાજ કિયા. ત્રિભોવનભાઈ હોશમેં હી થે. સબ શ્રીગુરુદેવકા સ્મરણ કર રહે થે. ડૉકટરને બતાયા કિ સાઁપ ઝહરીલા થા, લેકિન તુમ્હારે પૂ. ગુરુદેવકે આશીર્વાદસે હી યહ ભાઈ બચ ગયે હૈ. ...ત્રિભોવનભાઈકો કુછ નહીં હુઆ.

યહાઁ બેંગલોરમેં શ્રીગુરુદેવ શિષ્યસમૂહમેં બિરાજતે થે. બોલે ''રાજસ્થાનમેં સ્વયંસેવકોં પર કોઈ ગડબડ હુઈ હૈ, લેકિન કુછ નુકશાન નહીં હુઆ હૈ. સર્પદંસ ત્રિભોવનભાઈકો હુઆ, ઔર ઉનકો કુછ નહીં હુઆ - યહ ઘટના સુનકર શ્રીગુરુદેવ ભાવાવશ હો ગયે, ઔર બોલે કિ કરૂણાનિધાન ભગવાન શ્રીરામચન્દ્રજીને ત્રિભોવનકી રક્ષા કી હૈ.

વિશેષ ઔર તો ક્યા લિખું ? તુમ્હારી ઉપસ્થિતિ અનિવાર્ય હોગી ઐસા સોચ કરકે રાજકોટ છોડના. ઔર છોડના પડેગા હી. સબકો આશીર્વાદ. રણછોડદાસકા આસીસ.

૩-૬-૬૯ કો સુરેશસે લિખાયા શ્રીગુરુદેવકા પત્ર મુઝે મિલા કિ વ્યવસ્થા હોને પર તુઝે નિશ્ચિત્ બુલા લૂઁગા. હાલત ખરાબ હૈ. તુમ સોચો ઔર સમઝો. **''આજ્ઞા સમ ન સુસાહિબ સેવા''**. અબ ભી સ્થૂલમેં હી રહના હૈં ? દુ:ખ નહીં લગાના કમુ ! પર હૃદયકી બાત કહતા હૂઁ. ખિંચાતાનીમેં ફોતરે (છિલકે) કૂટના હૈ. ખૂબ નિશ્ચય કરો, સમઝો.

૧૫-૬-૬૯ કા પત્ર હરિભાઈકો મિલા કિ સ્વાસ્થ્ય દેવલાલી જૈસા હૈં. કુછ ફેર નહીં. જબસે તુમ્હારા સંપર્ક હુઆ તબસે તુમ મુઝે જાનતે હો ઔર મૈં તુમ્હેં.

મન ઔર શરીર આધિભૌતિક સાધનોંકે અવલમ્બમેં પૂરેપૂરા ફઁસ ગયા. ઈચ્છા હોતે હુએ ભી ન એકાન્ત સહન કર સકતા, ન પરિચારક બિના ચલ-ફિર સકતા. ઐસી દશા અભી શરીરકી હૈ.

દેશકાલાનુસાર આધિભૌતિક સાધનકી પ્રાપ્તિ પ્રચલિત મુદ્રાઓંકે (ધનકે) આધાર પર હૈ. પ્રકૃતિમેં – સ્વભાવમેં સંગ્રહકો ઘૃણાસ્પદ સ્થાન પ્રથમસે હી હૈ. યહ હૈ શરીરકી દશા. આજ યહ પત્ર લિખ રહા હૂઁ ઔર અબ પત્ર કબ લિખૂઁગા ઈસકા કોઇ ઠિકાના નહીં, ઔર જ્યાદા ક્યા કહૂઁ ? (આજ્ઞાસે-દમુ)

માણેકવાડા દરબાર તખુભાકો પત્રમેં લિખાકિ યહ આખરી ગુરુપૂર્ણિમા હૈ. ઈસલિયે તુમ જરૂર આ જાના. મિલ જાના.

૧૭-૬-૬૯ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને હરિભાઇ વ માઁ કો લિખા કિ :- શરીર દેવલાલીસે ભી જ્યાદા નરમ હોતા જાતા હૈ. જગતકે અભિનયમેં રોગ ઔર રોગીકી ભૂમિકાકા વિશિષ્ટ સ્થાન હૈં. મૈં ઉસી ભૂમિકાસે પસાર હો રહા હૂઁ. ઈસ ભૂમિકાકા અભિનય સફલતાપૂર્વક સાંગોપાંગ કરના બહુત કઠિન હૈ. ઉનકે વિભાગીય સંદર્ભમેં અસાધ્યકી ભૂમિકામેં કિતની દયનીય દશા, પરાધીનતા ઔર બાહુલ્યતાકા કટુ અનુભવ હોતા હૈ. યહ ભૂમિકાકા અભિનય સાંગોપાંગ સફલ હો જાયઁ તો પ્રભુકૃપા.

મન સદૈવ એકાન્તકા ઈચ્છુક બના હૈ, પરન્તુ એકાન્ત અશક્ય હો ગયા હૈ. જિસકા ઉલ્લેખ મૈંને પહલે પત્રમેં કિયા. અસ્તુ ! અબ એકાન્તકે વિકલ્પકા કોઇ અર્થ નહીં. મૈં બડી અચ્છી તરહસે હૂઁ. તન ઔર વાણીમેં નિર્બલતા ઉત્તરોત્તર બઢતી જાતી હૈ.

આપકા પત્ર મિલા હૈ. મેરે પહિલે પત્રકા યહ અર્થ નહીં થા, પરન્તુ એકાન્તકી પ્રબલ ઈચ્છા બની રહતી હૈ યહી ઉસકા આશય થા. ન કિ અર્થ સમ્બન્ધ.

પ્રિય હરિભાઇ, જગત્ કૈસા હૈ વહ તો દ્રષ્ટાકી દ્રષ્ટિ પર નિર્ભર હૈ. પ્રતિકૂલતાકો અનુકૂલ બનાનેકા પ્રયત્ન કરના હી પ્રયત્ન હૈ. ઔર ઉસકે લિયે **"જન્મ, મૃત્યુ, જરા, વ્યાધિમેં દુઃખ દોષાનુદર્શનમ્"** મેં વૃત્તિ પ્રૌઢ હો જાના ચાહિયે, તો સબ અનુકૂલ હૈં. સબકો આશીર્વાદ. મેરે પાસમેં કૃષ્ણા, પાર્વતી, દમુ ઔર સુરેશ હૈં. ચિન્તા કરના નહીં. (પ.પૂ.શ્રી કી આજ્ઞાસે - દમુ)

હરિભાઇકો ૨૯-૬-૬૯ કે પત્રમેં શ્રીગુરુદેવને લિખા હૈ કિ - મેરે પત્ર મિલતે હોંગે. સ્વાસ્થ્ય દિનપ્રતિદિન ગિરતા જાતા હૈ. દવા યા ઓકિસજનકા અબ કોઈ અસર નહીં હોતા હૈ. દિનભર શ્વાસ ઔર ઘબરાહટ રહતી હૈં. ગુરુપૂર્ણિમા તક યહીં રહનેકા સોચા હૈ. પૂર્ણિમા ઈધર હી હોગી (આજ્ઞાસે દમુ)

....?....૬૯ કા પત્ર મુઝે મિલા કિ પ્રિય માદ્રી, સાદર આશીર્વાદ. તુમારા પ્રેમાલ પત્ર યથા સમય મિલ ગયા થા. પઢકર કિતના સંતોષ વ સુખ

હુઆ વહ લિખનેમેં તુમકો અતિશયોક્તિકી કલ્પના હો સકતી હૈ, પર બાત યહ હૈ કિ પ્રારમ્ભસે આજ તક જો આનંદ ન મિલા થા વહ તેરે ઈસ પત્રને દિયા ઔર ભવિષ્યકા નિશ્ચય હુઆ.

મેરા સ્વાસ્થ્ય હાલ તો ઠીક નહીં હૈ. પર યહ નિશ્ચય રખના કિ સ્વાસ્થ્ય અબ દિનપ્રતિદિન ઠીક હોતા જાવેગા. **તુમસે મુઝે પૂર્ણ સંતોષ હૈ. મૈં તુમસે કભી પરેશાન નહીં હુઆ. તુમ યહ કલ્પના છોડ દો. મુઝે તુમ પર પૂર્ણ વિશ્વાસ હૈ.**

તુમ વહાઁ ડહાણુમેં ખૂબ નિયમાનુસાર રહના, ભજન કરના, ધ્યાન કરના. મેરે સ્વસ્થ હોનેકે પશ્ચાત્ શીઘ્ર મિલૂઁગા યહ વિશ્વાસ અટલ રખના. મૈંને જો કહા હૈ વહ અવશ્ય પૂર્ણ હોગા. મૈં એકાન્ત જરૂર લૂઁગા ઔર સ્વસ્થ હોકર મિલૂઁગા હી.

તેરે પેટમેં પીડા હૈ યહ કબ મિટેગી ? **દેખ માદરિયા ! શરીરકા ધ્યાન રખના. દેખના, કુછ ગલત સમઝકર શરીર પર લાપરવાહી ન કરના. વહ તેરી સમ્પત્તિ નહીં હૈ, સમઝી !**

તેરા પત્ર બડા થા ફિર ભી મૈંને ખૂબ મન લગાકર તીન બાર પ્રઢા ઔર અભી રખા હૈ, દો દિનકે બાદ ફાડ દૂઁગા. તૂઁ ચિન્તા નહીં કરના.

રક્તસ્ત્રાવકી ઔષધિકે લિયે ઉસ બહનકો નીચેકી ઔષધિ સમઝા દેના.

૦ા તોલા સોનાગેરુ, ૩ રતી ફૂલાઇ ફિટકરી, ૩ રતિ નાગકેસર, ૩ રતિ ગોદંતી ભસ્મ - યે સબ ગાયકે ઘીમેં મિલાકર લેવેં. યહ એક ખુરાક હૈ. સુબહ-શામ દો બાર લેવેં. (દો ખુરાક.) ૮-૧૦ યા ૧૫ દિનમેં ફાયદા હોગા.

હાઁ, કુમુદ, શ્રીમાનસજીકે તેરે અખંડપાઠકી (રંકાકી) સ્મૃતિ ન માલૂમ ક્યોં ૮-૧૦ દિનસે બરબસ બની હી રહતી હૈ ઔર તેરે ''વિનય''કે પદ ....

જબ ભી શ્રીમાનસજીકે અચ્છે જ્ઞાતાકે સત્સંગકા મૌકા મિલ જાયઁ નીચેકી ચૌપાઈકા ભાવાર્થ વ વિવરણ સુનાનેકી બિનતી જરૂર કરના કુમુદ !!

(૧) માગહૂઁ ભીખ ત્યાગિ નિજ ધરમૂ । આરત કાહ ન કરઈ કુકરમૂ ॥

(અયોધ્યા કાંડ - ૨૦૪-૨)

(૨) ભરત ચરિત કરિ નેમુ, તુલસી જો સાદર સુનહિ ॥
સીયારામપદ પ્રેમ, અવસિ હોઇ ભવ રસ બિરતિ ॥
(અયોધ્યા કાંડ - ૩૨૬)

યે દો જબ ભી જહાઁ ભી અચ્છે જ્ઞાતા મિલે જરૂર શંકાકે રૂપમેં પૂછકર ઈનકે ઉપર સુનનેસે માનસજીકા ખૂબ રહસ્ય સ્ફૂટ હોગા. ઔર દૂસરી બાત યહ ભી હૈ કિં વિદ્વાનોંકી કસોટી ભી યે ચૌપાઇ વ સોરઠા હૈ.

ગોંદિયાકે નરેન્દ્રકી સહાયતાસે શાયદ મૈં એકાન્તકો નિકલ પાઊઁ તો...દેખો ક્યા હોતા હૈ ? સોચતા તો જરૂર હૂઁ. કોશિષ ભી ખુબ કરતા હૂઁ. યદિ એકાન્તકો ચલા ગયા તો ૪-૫ મહિનેકે બાદ તુઝે રકસૌલ બુલા લૂઁ. ફિર ૧૨-૧૫ સાલ હમ ઈસ સમાજસે દૂર રહેંગે. સાધન જરૂર સંતોષપ્રદ પરણિામ તક કરેંગે. ફિર કશ્મીરમેં.,

૨-૭-૬૯ કા લિખા પત્ર માઁ વ હરિભાઈકો મિલા કિ તુમ્હારા પત્ર મિલા. ''સૂક્ષ્મ સે સૂક્ષ્મ પરમાણુ પરિવર્તનશીલ હૈ'', ઐસી નિશ્ચયાત્મિકા બુદ્ધિ તો આપકો હૈ હી. તબ પરિવર્તનમેં શોકકે વિચાર ક્યોં ?

ઠીક ! અબ ઉઠના બૈઠના અશક્ય હોતા જાતા હૈં. દેવલાલીસે શરીર બહુત ક્ષીણ હોતા જાતા હૈ. વેદનાકા અનુભવ તો દેવલાલીમેં આપને કર હી લિયા હૈ, ઔર મનકી ગતિકો તો આપ જાનતે હી હૈં.

રોગ અસાધ્યકી ઓર ઝૂકા જા રહા હૈ. ઉપચાર વ્યર્થ હૈ પર કર રહા હૂઁ. યહ પત્ર મૈં બડી કઠિનતાસે લિખવા રહા હૂઁ.

યહ પત્ર લિખનેકા આશય યહ નહીં હૈં કિ આપ લોગ ક્ષુબ્ધ હો, પર વિચારનેકે લિયે હૈ કિ અણુ પરિવર્તનશીલ હૈ ઔર વહ પ્રત્યેકકો લાગુ હૈ - ચાહે વહ કોઇ ભી હો.

અબ શરીર રહનેકા કોઇ અર્થ નહીં ઔર જાનેકા કોઇ અસમંજસ નહીં. ગુરુપૂર્ણિમા જબરદસ્તીસે યહાઁ હોગી. આગેકી ભગવાન જાને ! (પ.પૂ.શ્રી કી આજ્ઞાસે-દમુ)

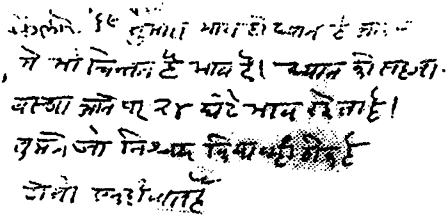
भाव ही ध्यान है और ध्यान में
में भी चिन्तन है भाव है। ध्यान की सहजा-
वस्था आने पर २४ घंटे भाव रहते हैं।
तुमने जो निश्चय किया वही ठीक है
दोनों एक बात है

....તા. ? (બેંગ્લોર)૬૯. મુઝે પત્રમેં લિખા કિ પ્રિય માદ્રી, તુમારા ભાવ હી ધ્યાન હૈ ઔર ધ્યાનમેં ભી ચિન્તન હૈ, ભાવ હૈ. ધ્યાનકી સહજાવસ્થા આને પર ૨૪ ઘંટે ભાવ રહતા હૈ. તુમને જો નિશ્ચય કિયા વહી ઠીક હૈ. દોનોં એક હી બાત હૈ.

આજકે તુમારે પત્રસે બહુત બહુત પ્રસન્નતા હો રહી હૈં. ઈસકી ખુશીમેં ચેતન-વિજુકો અબ જબ આયેંગે મેરે પાસ તબ ૫ેડે ખિલાઊંગા. ક્યોંકિ તેરા પત્ર આજ ઉન્હોંને હી મુઝે દિયા હૈ.

ઔર તુઝે ક્યા દૂં કુમુ ? અબ ઈસ વક્ત મેરે હૃદયકે આહ્‌લાદકો હી તેરે પાસ ભેજતા હૂઁ.

૮-૭-૬૯ કો કિશનભાઈ ઔર શારદાબહનકો લિખા કિ શારદાસે કહના કિ તુમ્હારે સુન્દરગઢકે ભાત અબ કબ ખિલાઓગી ? મૈં એક બાર શારદાસે મિલના ચાહતા હૂઁ. તુમ કહો તો મૈં કલકત્તા હવાઈ જહાજસે આઊઁ, ઔર કહો તો બંગલાકે ઉપસાગરસે આઊઁ. યદિ તુમ લોગ યહાઁ આતે હો તો તો પૂછના હી ક્યા ? તો ફિર મૈં નહીં આઊંગા.

મેરી તબિયત ઠીક નહીં રહતી હૈ. તુમ લોગ ગુરુપૂર્ણિમા પર જરૂર આના. સબકો આશીર્વાદ.

યજ્ઞોંકે લિયે શાસ્ત્રોંકી ફલશ્રૃતિ

રાજકોટમેં કોટિચન્ડીયજ્ઞકા આયોજન હો રહા હૈ. ઈસ વિષય પર અપને ભક્તસમૂહકો શ્રીગુરુદેવને માર્ગદર્શન, યોગ્યાયોગ્યકે રૂપમેં ઈસ પ્રકારકા સંદેશ ભેજા

श्रीगुरुपूर्णिमा (बेंगलोर) सन् १९६९

गुरु सम देव नहीं, जान भजो कर नेम ।
कर कृपा देवे 'बना', सकल पदारथ क्षेम ।।

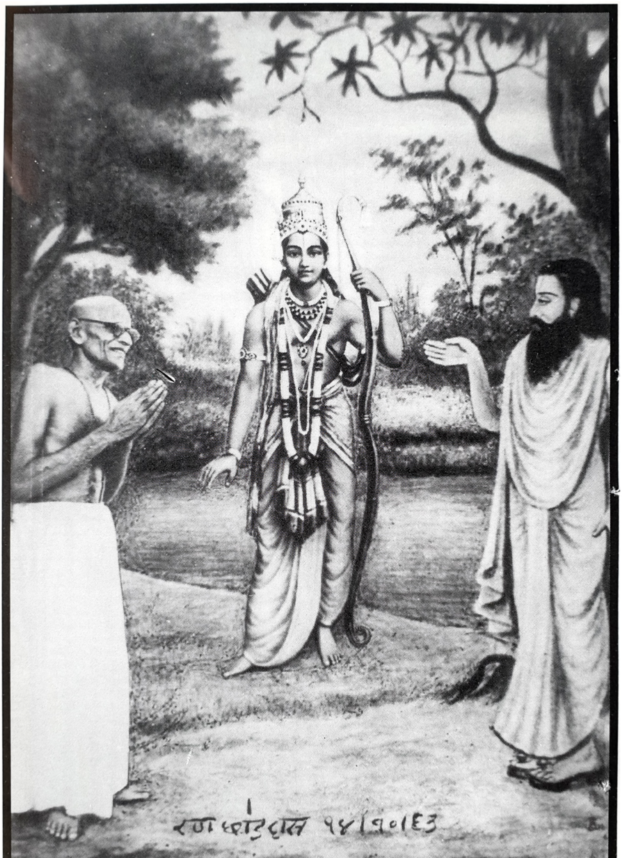

राम रमे गुरुदेवमें, गुरुदेव राम माहि ।
दोनो एक स्वरूप है, भिन्न भाव कछु नाहि ॥

બૈંગલોર, ૧૧-૭-૬૯

પ્રિય સૌરાષ્ટ્રવાસીયોં, સાદર યોગ્ય.

અપને પાટનગર રાજકોટમેં પૂજ્ય શ્રીબ્રહ્મચારીજી મહારાજ કોટિચન્ડીયજ્ઞ પ્રયત્ન કર રહે હૈં, ઐસા જનશ્રુતિ તથા સમાચારપત્રોં દ્વારા મુઝે માલૂમ હુઆ હ.

વિધિ હો અથવા નિષેધ, ઈસસે મુઝે તો કોઇ પ્રયોજન નહીં, પરન્તુ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનકે મંતવ્યાનુકૂલ યહ નિતાન્ત અનાવશ્યક હૈ. ક્યોંકિ વે યજ્ઞાદિકોંકા દેશ-કાલ-પાત્રકે ઊપરમેં વિશેષ ભાર રખતે હૈં. આજ અપને દેશકો પૂજ્ય બ્રહ્મચારી મહારાજકો થોડી ગંભીર દ્રષ્ટિસે દેખનેકા અથવા દિખાનેકા આપ લોગ પ્રયત્ન કરેં તો મુઝે વિશ્વાસ હૈ કિ ઉનકો ભી યહ અનાવશ્યક પ્રતીત હોને લગેગા.

શાસ્ત્રોંકી ફલશ્રુતિ દેખનેસે તો ઐસા પ્રતીત હોતા હૈ કિ એક ગૌકે પ્રાણ વા એક માનવકી પ્રાણરક્ષાકા કોટાનુકોટિ યજ્ઞફલ મિલતા હૈ. ઈસકા નિરાકરણ કરના મૈં ધાર્મિકોંકે ઊપર છોડતા હૂઁ કિ યહ શાસ્ત્રીય ફલશ્રુતિ સત્ય હૈ વા અસત્ય ? બ્રહ્મચારીજીસે યહ નિવેદન કરનેકા ઉનકો અધિકાર હૈ.

આજ રાજસ્થાન, ઉડીસા, બિહાર ઔર બાઢ પીડિત આસામકો યદિ હમ યથાર્થ દ્રષ્ટિસે દેખે ઔર દેશ-કાલકા વિચારકર ઉધર પ્રયત્ન કરેં તો અબજો ચન્ડીયજ્ઞોંકા ફલ નિશ્ચય પ્રાપ્ત હોગા. બાકી તો વ્યર્થ દ્રવ્યકા વ્યય કરના દેશકે હિતમેં નહીં હૈ. **આપકા ચિરપરિચિત રણછોડદાસ ચિત્રકૂટી**

(રાજકોટ, બમ્બઈકે અખબારોંમે છપવાનેકો યહ પત્ર ભેજા ગયા.)

મોટાભાઇ (હૈદરાબાદ)ને ફોટૂ દિયા ઊપર શ્રીગુરુદેવને લિખા

ગુરુ સમ દેવ નહીં જાન ભજોં કર નેમ ।
કર કૃપા દેવે બના, સકલ પદારથ ક્ષેમ ॥ ૩૦/૭/૬૯

અપની ઉદારતા મત ખોના

૬-૮-૬૯ કો શ્રીગુરુદેવ બેંગલોરસે બમ્બઇ-દેવકરણભાઇકે ઘર પધારે હૈં. મૈં દર્શનકે લિયે પહુઁચી. દર્શનકે લિયે ડોકટરોંકી મના થી ઈસલિયે દર્શન

નહીં હુઆ. દૂસરે દિન ગઇ તબ નીચેસે હી ચૌકીદારને મના કર દી. તીસરે દિન જયરામભાઇ ઔર બબીબહનકે સાથ ગઇ. દર્શનલાભ હુઆ, હમ કમરેકે બાહર રુક ગયે થે. શ્રીગુરુદેવકે કમરેકા કીંવાડ ખોલા, અંદર દર્શનાર્થી બૈઠે થે. હમ સબને બાહરસે હી દર્શન કિયે ઔર બાહર શાંત બૈઠે.

શ્રીગુરુદેવ અત્યંત ક્ષીણકાય. ફિર ભી આપશ્રીને હમ સબકે ઊપર બરાબર દ્રષ્ટિ ડાલી ઔર હાથ ઊઁચા કરકે આશીર્વાદકી મુદ્રામેં રખા. માઁ ઔર હરિભાઇ પુષ્કરસે આ ગયે થે. ચંદન બહન ઔર જયંતિલાલભાઇ જોબનપુત્રા રાજકોટસે આયે થે.

જયરામભાઇને મુઝે કહા કિ દો દિન બાદ ફિર મૈં તુમ્હેં દર્શનકો સાથમેં લે જાઊઁગા. દો દિન ઔર ઐસે હી બીતે. મૈં 'ત્રિવેણી' (બમ્બઇ) મેં શ્રીગુરુદેવકો સતત યાદ કરતી દિન-રાત બીતાતી રહી.

તીસરે દિન શામકો ૪ – ૪:૩૦ બજે સુરેશ કુન્દનલાલ ઉપાધ્યાય અનંતપુરવાલા 'ત્રિવેણી' આયા ઔર કહા - બહનજી ! ચલિયે જલ્દી. મહારાજજી બુલા રહે હૈં. મૈં ઉસકે સાથ ફૌરન નીચે ઊતરી. સુરેશને કહા કિ મહારાજજીને કહા કિ તુમ મોટર લેકર જાઓ ઔર કુમુદકો અભી લે આઓ. રાસ્તા દિખાનેકો સાથમેં રામભાઇ આયે હૈં, વે મોટરમેં હી બૈઠે હૈં.

રામભાઇ ઔર મૈંને પરસ્પરમેં 'જય ભગવાન' કહા. હમ દેવકરણભાઇકે ઘર પહુઁચે. શ્રીગુરુદેવકે પાસ જાકર મૈંને પ્રણામ કિયે. શ્રીગુરુદેવ સ્થિર વ ગહરી નિગાહસે એકીટક મેરે પ્રતિ દેખતે રહેં. માઁ બૈઠી થી, ઔર ભી સબ થે.

શ્રીગુરુદેવ :- કુમુદ ! બૈઠો. શાંતિસે બૈઠો. ઔર અબ બરાબર મેરે પાસ આ – જાયા કરો. કોઇ નહીં રોકેગા. મૈંને સુરેશકો કહા કિ અભી અભી મોટર લેકર જાઓ ઔર કુમુદકો લે આઓ. કબ તક ઐસા ચલેગા ? મેરેસે સહા નહીં જાતા હૈ.

રાત્રિકો નવ બજે કહા કિ કુમુદ, અબ જાઓ. સુરેશ તુઝે ત્રિવેણી પહુઁચા દેગા. ગદ્‌ગદ્ કંઠસે કહા કિ કુમુદ, દેખા ન સબ હાલ ? (મૈં :- જી હાઁ).

મૈં પરાધીન હો ગયા હૂઁ. મૈં સબ સમઝતા હૂઁ ઔર જાનતા હૂઁ. કુમુદ, અપની ઉદારતા મત ખોના. મુઝે ક્ષમા કર દેના... મૈંને તેરે સાથ મહાન વિશ્વાસઘાત કિયા હૈ કમુ ! મેરી ભૂલકા પરિણામ તુઝે ભોગના પડ રહા હૈ. - ''ઔર કરેં અપરાધ ઔર પાવૈં ફલ ભોગ'' ઈસી વકત માઁ વ હરિભાઈને બાતકો બદલ દિયા.

મૈંને પ્રણામ કિયા, તબ શ્રીગુરુદેવને મેરે શિર પર હાથ ફિરાકર કહા - કલ આ જાના ઔર શાંતિસે પાસમેં બૈઠના. વાતાવરણકા વિચાર નહીં કરના.

બેંગલોરમેં ઠાકોરભાઈ જોબનપુત્રાને નોટ કિયા હુઆ.

(૧) બરસાતકે લિયે કાલી ગાયકા શુદ્ધ ઘી ૧૦ રુપિયા ભાર, ઉમરાકી લકડી, ઉસી લકડીસે હી ઈષ્ટમંત્રકે ૧૦૮ જાપકે સાથ આહૂતિ દેનેસે સાત ઘંટેમેં બરસાત હોતી હૈં.

(૨) શ્રીગુરુદેવકા સ્વાસ્થ્ય ઠીક નહીં હૈ, હમારી ઓર દેખ ભી નહીં સકતે હૈં. ફિર ભી પૂર્ણિમાકે દિન બરાબર ૩૬ ઘંટે બિરાજે. પરેશાની, અશક્તિ, ઔર કમજોરી જ્યાદા હૈં. કભી પૂછ લેતે હૈં કિ કૈસે હો ?

(૩) શરીરસે અલગ હો જાઓ તબ ચૈતન્યકા અનુભવ હોગા. શરીરકે અસ્તિત્વકા અભાવ કરો. સૂક્ષ્મકો દેખો.

પ્રાર્થના અવ્યક્ત હી હોતી હૈં. ખિંચનેકે લિયે વ્યક્ત. લોહે પર જંગ ક્યા હૈ ? વાસનાઓંકા, રાગાદિકા સંસ્કારોંકા જંગ હૈ.

ભગવાન વ્યાસજીને તીન ક્ષમા માઁગી - (ક) નિરાકારકો સાકાર બનાયા (ખ) વાણીસે અતીત (=પરે) કો વાણીમેં લાયે, અર્થાત્ અવર્ણનીયકો વર્ણનમેં ઉતારા, ઔર (ગ) અસીમકો સીમામેં લાયે અર્થાત્ સર્વવ્યાપકકો મર્યાદામેં લાયે, અવ્યકતકો વ્યકત કિયે.

બ્રહ્મસૂત્રકે પ્રારંભમેં વ્યાસજીકા યહ કહના હૈ કિ (સ્કન્દપુરાણમેં, બ્રહ્મવૈવર્તમેં ભી હૈં) તીન અપરાધ મૈંને કિયે હૈં - ઉસકી ક્ષમા ચાહતા હૂઁ.

(૪) જૈસે ચુબકીયશક્તિસે લોહેમેં ચૈતન્ય આતા હ. વૈસે (હી) જડ શરીરકે સમ્બન્ધસે ક્લેશોંકે પરે હોને પર ભી આત્માકો કષ્ટકી અનુભૂતિ હોતી હૈ.

(૫) જન્મ, તપ, મંત્ર, સમાધિ યા ઔષધસે ભી તત્ત્વ પ્રાપ્ત હોતા હૈ. જન્મ-પૂર્વસંસ્કાર પ્રાપ્ત હોવેં તો જલ્દી પ્રાપ્ત હોતા હૈ, જૈસે રમણમહર્ષિ. યદિ પૂર્વસંસ્કાર નહીં હોતે હૈં તો ઉસકા લક્ષણ અલગ હોતા હૈ.

તપ તો ચાહિયે હી. ઈન્દ્રિયનિગ્રહ, વાણીકા તપ મૌન, પ્રત્યાહાર. તપકે સાથ સાથ મંત્રજાપ કરનેકી વિધિ રખી હૈ. **"તદજપસ્તદર્થભાવનમ્"**. યદિ યહ નહીં હો સકતા હૈ તો **"ઈશ્વર પ્રણિધાનાત્ વા"**. (યાની શરણાગતિ). ઈસસે અવશ્ય મંત્ર સિદ્ધ હોગા.

ઔષધિ :- ઔષધિ શરીરકા પોષણ કરતી હૈં. બલ–શક્તિ બનાયે રખતી હૈં. તાકિ **"શરીરમાદ્યમ્ ખલુ ધર્મ સાધનમ્"** કી સહાયતાસે દીર્ઘકાલ પર્યંત સાધનામેં રત રહા જાય.

લેખક, વિદ્વાન ઔર સાધૂમેં અન્તર હૈ. લેખક ઔર વિદ્વાન લોહાર હૈં - શાસ્ત્ર ઘડતે હૈં. સાધૂ શુરવીર હૈ - શસ્ત્રકા ઉપયોગ કરના જાનતા હૈ, કરતા હૈ, ઔર વિજયી હોતા હૈ.

(૬) ૨૯-૮-૬૯ કો શ્રીગુરુદેવકો હૃદય હુમલા (હાર્ટ એટેક) હુઆ. ૩૦-૮-૬૯ કો બેંગલોરકે નર્સિંગહોમમેં રખે ગયે. બમ્બઈસે ડૉ. નથવાણી, ડૉ. સામાણી. ડૉ. જોબનપુત્રા ઔર અનેક ભક્ત બેંગલોર પહુઁચે. બેંગલોરમેં ડૉ. પરમેશ્વર શ્રીગુરુદેવકી સેવા કરતે હી થે. ''ડેકન હેરોલ્ડ'' મેં ૩૦-૮-૬૯ કો યે સમાચાર છપે થે.

(૭) **શરણાગતિ હી સાધના હૈ.** કરુણા, દયાકા આગ્રહ રખો. એક બાર ભીતરકા ખજાના ખોજો ઔર અનુભવ કરો. બસ ! યહી મેરા કહના હૈ. (સાધકકો) તત્ત્વભેદન હોવે ફિર મન નીચે આનેકા કોઈ પ્રશ્ન હી નહીં.

નાદબ્રહ્મ જાપ હૈં - બ્રહ્માકાર હૈં - અર્થબોધક હૈં.

શ્રીગુરુદેવ બેંગલોરસે પૂના પધારે તબ ડૉ. સરલાબહન મિસ્ત્રીકો લિખકર દિયા. (ફોટૂ પર) નામ યજન કરનેવાલે ભક્તોંકી ભાવનાયેં પૂર્ણ હો. રણછોડદાસ. ૧૫-૮-૬૯.

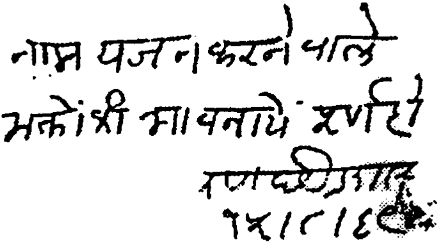

તા. ૨૨-૮-૬૯ બેંગ્લોરસે અમુભાઈ વસાણી – રાજકોટ કો લિખા – પ્રિય અમુભાઈ ! સાદર આશીર્વાદ. ગુરુપૂર્ણિમાકે બાદ તુમ્હારા કોઈ ખબર નહીં હૈ. મેરા સ્વાસ્થ્ય દિન–પ્રતિદિન નરમ હોતા જાતા હૈ. તુમને મેરી ખૂબ સેવા કી હૈ. ફૂલો–ફલો ઔર આનંદ કરો યહી આશીર્વાદ દેતા હૂઁ. શેષ કુશલ. આશીર્વાદ... પરમ પૂજ્યશ્રીકી આજ્ઞાસે

પૂના, સપ્ટેમ્બર ૧૯૬૯

સારકો પકડ લો

શ્રીગુરુદેવ એક સંતકે સાથ ચર્ચા કર રહે થે. સંતને જબ બિદા લી તબ મૈં ઉનકા નામ પૂછનેકો ચલી. દેખતે હી શ્રીગુરુદેવને કહા :- ક્યોં સાધુકે પીછે જલ્દી-જલ્દી જા રહી હો ?

મૈં :- ઉનકે નામ વ આશ્રમકે સ્થાનકા પતા નોંધમેં લિખના હૈં. ઈસલિયે ઉનકો પૂછનેકે લિયે જા રહી થી.

શ્રીગુરુદેવ :- ક્યોં ઔર કબ તક ઐસી સ્થૂલ ઊપરકી બાતોમેં દિલ લગાયે રહોગી કમુ ? ઈસસે લાભ હી ક્યા ? ઈસ પર તો સોચો ! જિસસે લાભ ન હો ઐસી ક્રિયા ભી ક્યોં ?

મૈં :- લાભ ક્યોં નહીં હો ? આપશ્રીને ઉસસે જો બાતચીત કી હૈં ઉસીકે સંદર્ભમેં ઉનકે નામ-પતા આદિ પર કિતના અધિક ફાયદા હોતા હૈ.

શ્રીગુરુદેવ :- (હંસકર) ક્યા ફાયદા હૈ ? બતાઓ તો.

યહી ન ! કિ લોગોંકે સામને મેરી બાતકો પક્કા સબૂત વ પ્રમાણ કે સાથ તૂઁ ઔરોંકો બતા પાયેગી. યહી બાત હૈ ન તેરે મનમેં કુમુ ?

મૈં :- જી હાઁ. જો હુઆ હૈ ઉસીકી હી તો બાત હૈ ન ?

શ્રીગુરુદેવ :- હાઁ હાઁ, જો હુઆ હૈ ઉસીકી હી બાત હૈ, બરાબર હૈ. પરંતુ સાધુકે વાણી - વ્યવહારકો ઉસી લૌકિક ઢાંચેમેં મત ઢાલો કુમુદ ! લાગોંકો વિશ્વાસ જમાનેકો ઉસકે સામને પ્રમાણ રખના પડતા હૈ – યહ ઢાંચા સચ્ચે સાધૂકો અવશ્ય હી અખરતા હૈ. ઈસલિયે સાધુકી પહલી બાત તો યહી હોતી હૈ કિ વહ ઐસા કુછ ભી, ઉસ પ્રકારસે કરેગા હી નહીં જિસકો લેકર લોગોમેં તહલકા ખડા હો જાય.

વહ તો બિલકુલ સાધારણ વ્યકિતકે તૌરતરીકેસે હી સરલ સહજ ક્રિયાઓમેં હી અપનેકો ઢઁકા હુઆ રખેગા. લોગોંકી માન્યતા હો યા ન હો, ઉનકા અપના નિર્ધારિત કાર્યક્રમ બરાબર પાર પડતા હી હૈ.

બાતકે સારકો પકડ લો ઔર ઉસીકા અનુસંધાન પક્કા કરો તો હી કુછ સંતોષ પાઓગી કમુ ! ઉપરકી સ્થૂલ બાત વ વ્યવહાર આદિકે પ્રતિ વૃત્તિકો બિલકુલ મત જાને દો. સતત સાવધાની ઈસકી રખના.

જબ ઈસ પ્રકાર રહોગી તબ હી શાંતિ, પ્રસન્નતા, વ મુદિતા તુમ્હારી અપની નિજી સંપદા બની રહેગી કુમુદ ! તબ તક તો સભી કુછ ખાલી ફોતરે કૂટનેકા નિરર્થક પરિશ્રમ માત્ર હી હૈ.

અધિકાર પ્રાપ્ત કરો. અપના હક્ક સાબિત કરો. વારસા અવશ્ય મિલતા હૈ.

આત્મસાક્ષાત્કારમેં દેર નહીં લગતી હૈં. આત્મસાક્ષાત્કાર જિસકો હોતા હૈ, તત્ત્વ ઉસકે આધીન હોતા હૈ, જગત ઉસકો પૂજતા હૈ.

કુછ પત્ર

પૂનાસે ૧૭-૧૦-૬૯ કા (રાત દો બજે) લિખા શ્રીગુરુદેવકા પત્ર હરિભાઇ વ માઁ કો મિલા. લિખા હૈ કિ

અંતિમ વહ હૈ જો અંતિમ હોતા હૈ. પ્રતિકૂલતા અનિચ્છિત ભોગના પડે યહ જગત્‌કા નિકૃષ્ટ પરિણામ હૈ. મમત્વકી મૂલવૃત્તિકે ઉપરમેં ઇચ્છાઓંકે સમૂહકા નામ હી જગત હૈ. યહ આપસે છિપા નહીં હૈ.

(પુષ્કર) રામધામ ઔર ભગવાનકે ધામમેં (શ્રી ગલતાજી – જયપુર) કેવલ દો ઘંટેકા માર્ગ હૈ. ઔર બોમ્બે યા પૂના ભગવાનકે સ્થાનસે વાયુવાન દ્વારા ડેઢ ઘંટેકા માર્ગ હૈ. યદિ અપને ચાહેં તો સરલતાપૂર્વક કિસી ભી મૃતકકો આઠ ઘંટેકે પશ્ચાત્ રામધામ પહુઁચા સકતે હૈ. **"મૃત્યુ જરા જન્મ વ્યાધિ દોષાનુદર્શનમ્"**. માઁ કો આશીષ (અપૂર્ણ પત્ર)

સ્વાસ્થ્ય સુધાર પર હૈ. શ્રીગુરુદેવ ધીરે ધીરે ખુરાક લે સકતે હૈં. (આજ્ઞાસે - દમુ)

પૂનાસે ૨૭-૧૦-૬૯ કા કૃષ્ણાબહનકા લિખા પત્ર મુઝે મિલા કિ તુમ્હારા પત્ર મિલા. કચ્છકા તુમને લિખા વહ બરાબર હૈ. કેશુભાઇ નિરીક્ષણ કરકે આ ગયે. શ્રીગુરુદેવ પ્રેરણા જરૂર દે રહે હૈં. પહિલેકે જૈસે સશરીર ભાગ નહીં લેતે હૈં. અબ શ્રી સદ્‌ગુરુ સેવા સંઘકો નિમિત્ત બનાતે હૈં. ઔર જો કરના ચાહતે હૈં બરાબર કર રહે હૈં. ઉનકી યહી મહત્તા હૈં કિ ઈતને બીમાર શરીર હોને પર ભી પરમાર્થ કાર્ય રુકને નહીં દેતે હૈં. હમારે લિયે યહ બડા ગૌરવ હૈ. શરીરકી ઋગ્ણાવસ્થાકે અનુસાર કાર્યકર્તાઓંકો ભી શ્રીગુરુદેવને તૈયાર કર લિયે હૈં.

દિવાલી, ચતુર્થી પર સબકો દર્શન મિલેં ઐસા સંભવ નહીં. ઔર સ્વાસ્થ્ય લાભકે લિયે યહ અચ્છી ઔર આવશ્યક બાત ભી હૈ. તુમ્હારા શાંતિસે પડે રહનેકા યોગ બહુત ઊઁચા યોગ હૈ. ભગવાન તુમકો ઈસમેં સહારા દેવેં.

પૂનાસે ૩૧-૧૦-૬૯કા જમનાદાસભાઇકા લિખા પત્ર હરિભાઇ વ માઁ કો મિલા કિ :-

આપકા ૨૭-૧૦-૬૯ કા પત્ર મિલા. તા. ૧૭-૧૦ કો રાત દો બજે શ્રીગુરુદેવને આપકો પત્ર લિખાયા તબ મૈં હાજિર થા. ક્યોંકિ મેરી ડ્યૂટી રાત ૨ સે ૬ તક કી થી.

ઉસ વક્ત શ્રીગુરુદેવ બહુત આનંદમેં થે. ઉપનિષદકે પ્રમાણોંકે સાથ જગતકે સ્વરૂપકો સમજાયા. ''એકરૂપમેં નહીં રહનેકે કારણ જગત્ અસત્ય હૈ, ઝૂઠ હૈ, ઔર સત્ય વસ્તુમેં રૂપાન્તર હો રહા હૈ. ઈસલિયે જગત્ સત્ય હૈ. સત્યા-સત્યકે નિર્ણયકે લિયે જો ક્રિયા કી જાતી હૈ વહ આધ્યાત્મિક કહી જાતી હૈ. વસ્તુકા નાશ નહીં હોતા, રૂપાન્તર હોતા હૈ. કલ જો શાક (શાગ) થા વહ આજ કફ બન ગયા. ઉસે દેખકર તુમ પ્રતિકૂલ માનને લગે.''

શ્રીગુરુદેવકા સ્વાસ્થ્ય સુધાર પર હૈ - અર્થાત્ બમ્બઈમેં થા ઉસસે ખૂબ સુધાર માલૂમ પડતા હૈ. આઠ દિનસે ઠીક ઠીક ભોજન લે સકતે હૈં. અપને આપ કરવટ બદલનેકા પ્રયત્ન કરતે હૈ, પરન્તુ અભી તક સફલતા નહીં મિલી. લગતા હૈ કિ આઠ દિનમેં ઐસી શક્તિ આ જાય.

દાયાઁ પાઁવ જો બિલકુલ ચેતનરહિત હો ગયા થા - અબ ચલને -ફિરનેકી સ્થિતિમેં આ ગયા હૈ. ખુદ હી પાઁવકો ઊઁચા કર સકતે હૈ, ઉઠા સકતે હૈ.

યહાઁ પર પૂર્ણ આરામ લેતે હૈં. રાજકોટ, બમ્બઈ આદિ સ્થાનસે આનેવાલે કિસીકો ભી દર્શન નહીં દેતે, બંગલેકે બાહરસે હી માનસિક પ્રણામ કર લેતે હૈં. રાજકોટ, બમ્બઈ સબકો સમાચાર ભેજા ગયા હૈ કિ ચતુર્થીકિ નિમિત્તપર દર્શનલાભ પ્રાપ્ત નહીં હોંગે - અતઃ કોઈ ભી નહીં આવે.

રાજકોટ, બમ્બઈ ઔર અન્ય સ્થાનકે સેવકોંને ''રામ-રામ-રામ-'' કા ૧૩ કરોડ જાપ કરનેકા નિશ્ચય કિયા થા - ઉસીકે અનુસાર દિપાવલી પર સમ્ભવતઃ ૧૫ કરોડ હો જાયેગા. રાજકોટસે ખબર મિલી હૈં કિ ૧૦૮ શ્રીમાનસ પારાયણ ભી હોગા.

જો ઘટનાકા વર્ણન શ્રીગુરુદેવને આપકો પત્રમેં લિખા હૈ ઈસકા અર્થ તો શ્રીગુરુદેવ હી સમઝતે હૈં.

ઔર તો ક્રમાનુસાર શ્રીગુરુદેવ કહતે હૈં કિ ''ગફલતીમેં નહીં રહના. શરીરકા કોઇ ભરોસા નહીં હૈ.'' પરન્તુ ઈસ બાત પર નિશ્ચય રખને જૈસા મુઝે નહીં લગતા હૈ. ક્યોંકિ ભવિષ્યકે લિયે અનેક યોજનાઓંકા વિચાર બતાતે રહતે હૈં - તબ લગતા હૈં કિ યે સબ બિના શ્રીગુરુદેવકી ઉપસ્થિતિ પાર હોના અશક્ય હૈ. વાર્તાલાપસે તો ઐસા પ્રતીત હોતા હૈ કિ આપ ખુદ હી યે સબ પૂર્ણ કરનેવાલે હૈં.

બિના અપની ઈચ્છાકે યમરાજ ભી લેનેકો નહીં આ સકતે. મૈં અલ્પમતિ શ્રીગુરુદેવકી બાતોંકા મર્મ સમઝ નહીં પાતા, મેરી બુદ્ધિસે પરેકા યહ વિષય હૈ.

ફિર ભી ઈતના વિશ્વાસ હોતા હૈ કિ સ્વાસ્થ્ય પૂર્ણતયા સુધારકર હોલી પશ્ચાત્ હમારે બીચ પધારેંગે. એક દિન બોલે થે કિ ''બીમારી લંબી હૈ, ફાલ્ગુન તક ચલેગા, ફિર અચ્છા હોગા.'' (યે હસ્તાક્ષર ભૃગુસંહિતામેં રખા હુઆ મિલા થા - ઐસા દેવકરણભાઇને બતાયા હૈ)

ઈસ સમય, શ્રીગુરુદેવ રાતકો અચ્છી નીંદ લેતે હૈં. દિન ભર ભી આરામ હી હૈં. આપ સબકો આશીર્વાદ લિખાયા હૈ.

પૂનાસે ૨૬-૧૧-૬૯કા કૃષ્ણબહનકા લિખા પત્ર મિલા કિ તુમ્હારી તો બહુત દિનોંકી વેદના હૈ. ઈસીલિયે મુકાબલા કરને જૈસા નહીં હૈ. ફિર ભી વેદના હૈ. ફિર ભી ''ઘાયલકી ગતિ ઘાયલ જાને'' ઈસકે અનુસાર તુમારે મનકી વેદનાકો સમઝનેકા પ્રયત્ન હૈ. અબ મુઝે પ.પૂ.શ્રીકે દર્શન રોજ હોતે હૈં.

દો દિન પહિલે પ.પૂ.શ્રીને તુમકો ખૂબ પ્રેમપૂર્વક ખૂબ યાદ કિયા થા. કહતે થે કિ કુમુદકે સાથ મૈંને બહુત કઠોરતા કી હૈ, પર મેરી સમઝસે ઉસકે ઔર મેરે હિતમેં હી હૈ.

સ્વાસ્થ્ય ઠીક હૈ પરન્તુ નિર્બલતા બહુત હૈ. સેવામેં રહનેકી માઁગ તો હૈ હી. ઈશ્વરકી દયા હોગી તબ સેવાકા મૌકા મિલેગા. શ્રીરામનૌમિ સબકે સાથમેં ભગવાન કરેંગે ઐસા નિશ્ચય હુઆ હૈ.

પૂનાસે ૧-૧૨-૬૯ કા લિખા જમનાદાસભાઈકા પત્ર માઁ વ હરિભાઈકો (પુષ્કર) મિલા કિ (ડૉ.) વિષ્ણુભાઈ બમ્બઈ ગયે હૈં. ડૉ. ચુનીભાઈ પોપટ, ઓધવજીભાઈ કોટેચા કે જામાતાકી સેવા પૂ.શ્રીકો અનુકૂલ લગતી હૈ, ઈસીલિયે વો યહાઁ પર ઠહરેંગે.

ડોકટરોંકે રીપોર્ટકે અનુસાર - સ્થિતિ સુધાર પર હૈ, કફ નહીં હૈ, શ્વાસમેં રાહત હૈ. સિર્ફ અશક્તિ હૈ. થોડા થોડા ખુરાક લે સકતે હૈં. ચાર દિનસે વ્હીલચેરમેં બંગલાકે કમ્પાઉન્ડમેં આધા ઘંટા ઘૂમાયે જાતે હૈં.

શ્રીગુરુદેવ અબ બૈઠનેકી કોશિષ કરતે હૈં. તકિયા કે આધાર પર બૈઠ સકતે હૈં. પકડનેકી જરૂર નહીં રહતી. દો દિનસે બૈઠકર ખુરાક લે સકતે હૈં. અબ - જલ ભી અપને હાથસે પીતે હૈં.

કભી કભી પૂ. શ્રી વાર્તાલાપ કરકે ખૂબ આનંદ કરાતે હૈં. અધિક બોલનેકી હમ લોગ મનાઈ કરતે હૈં. અબ તો સમયકા અંત હોનેવાલા હૈ ઐસા માલૂમ પડતા હૈ, ઔર થોડે હી સમયમેં આપશ્રી રોગીકી ભૂમિકામેંસે યોગીકી ભૂમિકામેં આ જાયેંગે ઐસી આશા હૈ... જમનાદાસકા પ્રણામકે સાથ જય ગુરુદેવ - જય શ્રીરામ.

૧૯૭૦

રાજકોટમેં માઁ વ હરિભાઈકો પૂનાસે ૧૦-૧-૭૦ કા શ્રીગુરુદેવકા પત્ર મિલા. લિખા હૈં કિ :-

તીનોમેં પરસ્પર સહયોગ સેવા બન નહીં સકતી, કારણ કિ તીનોં વયોવૃદ્ધ હૈં ઔર સ્વસ્થ શરીરકા અવલમ્બ ચાહતે હૈં. રોગીકી ભૂમિકામેં બડે હી કટુ અનુભવ હોના સ્વાભાવિક હૈ. અસ્તુ, ઈસકા વિચાર કરના અનાવશ્યક હૈ.

પ્રથમ તો વૈરાગ્યકી હાનિ હોતી હૈ. તિતિક્ષાકા દિવાલા નિકલતા હૈ. રસના બલવતી હોતી હૈ. લોભ - સંગ્રહકી વૃત્તિ ઉત્પન્ન કરતા હૈ. અધૈર્ય, ઔર સ્વજન શુભચિંતકો પર અવિશ્વાસ સંભવતઃ રોગીકે ચિત્તમેં ઉદય હોતે હોંગે.

લોગ કહતે હૈં કિ મૈં સ્વસ્થ હોતા જાતા હૂઁ, પરન્તુ મૈં કહતા હૂઁ કિ અબ શીઘ્ર હી રોગાન્ત હોનેવાલા હૈ. કભી કભી તો લોગ કહતે હૈં કિ યહ વહી રણછોડદાસ હૈ ?

મેરે પાસમેં ડોકટર પોપટ - રાજકોટવાલે હૈં ઔર સાન્ત્વના બની રહતી હૈ. ભૂતઅનુભવ દ્વારા જો ઉન્હેં પ્રાપ્ત હૈં ઉસકી મદદ લેકર મુઝે સુખ પહુઁચાનેકી કોશિષ કરતે હૈં. નિષ્કર્ષ યહ હૈ કિ લોગ કહતે હૈં કિ મૈં અચ્છા હોતા જાતા હૂઁ, પર મૈં કહતા હૂઁ કિ નહીં, યહ વિડમ્બના હૈ. શેષ કુશલ. ઈત્યલમ્. સારે કુટુમ્બકો આશીષ કહના.

પૂનાસે ૫-૨-૭૦ કા કૃષ્ણાબહનકા પત્ર મુઝે મિલા. કિ આજ સુબહમેં મૌકા મિલને પર તુમ્હારા પત્ર ભગવાનશ્રીકો પઢકર સુનાયા. ભગવાનશ્રીને કહા હૈ કિ ષષ્ઠીકે પૂજનકે લિયે કુમુદ જરૂર આવેં, પરંતુ પશ્ચાત્ વાપિસ ડહાણૂ જાના હોગા. યહાઁ ઠહરનેકી જગહ નહીં હૈ. શિવાજીનગર સ્ટેશન પર માઘ સુદ પંચમીકો ગોવર્ધન ખડા મિલેગા ! વિનયકે પદકી ટેપ જરૂર લે આના. આશીર્વાદ.

મૈં ૧૦-૨-૭૦ કો પૂના શ્રીગુરુદેવકે પાસ પહુઁચી. મૈં, ડૉ. સરલાબહન ઔર લક્ષ્મીબહન નર્સ બૈઠે થે.

શ્રીગુરુદેવને કહા કિ બેહોશીમેં લક્ષ્મીબહનકો દેખકર તેરા હી આભાસ હોતા થા. મૈં બોલા ભી થા કિ કુમુદ ક્યોં આઇ ?

આ ગઇ ન કમુ ! મેરે આરામકે વાસ્તે યહાઁ પર કડાઇકે સાથ ઈન્તજામ હૈ. સબ કોઇ અપની ડયૂટી કરકે ફિર સ્વાધ્યાય નિયમમેં લગે રહતે હૈં. તુમ ષષ્ઠીકા પૂજન કલ પ્રાતઃકાલ કરના. ગોવર્ધન વ વૈષ્ણવદાસજી હાજિર રહેંગે. અબ તો તુમ શાંત ચિત્તસે બૈઠો. કોઇ ડયૂટી નહીં દી જાયેગી.

તુમ ૧૩ તારીખ સુબહ બમ્બઇ ચલી જાના. ગોવર્ધન સ્ટેશન પર લે જાયેગા. ઔર જરૂરી પ્રબંધ કરકે સ્ટેશન પર તુમ્હારે સાથ રહેગા. જબ તક તુમ્હારી ટ્રેન છૂટેગી નહીં તબ તક ગોવર્ધન તુમ્હારે સાથ રહેગા. ચિંતા નહીં કરના.

શ્રીગુરુદેવ શાંત લેટે થે, ઔર સબ શાંત બૈઠે થે. મૈં ભી બૈઠી થી એક ગુરુ બંધુ મેરે પાસ આયે ઔર મેરે કાનમેં કહા ''ડોકટરોંકી મનાઇ હૈં - કમરેમેં જ્યાદહ લોગ ન બૈઠે. યે સબ તો સેવામે રહતે હૈં. ઈનકી ડયૂટી અબ હૈ. આરામમેં બાધા ન પહુઁચે યહ બહુત જરૂરી બાત હૈ, તો આપ...''

મૈં કુછ નહીં બોલી ઔર બાહર નિકલકર - શ્રીગુરુદેવકે સામનેકે કમરેમેં – ઉતારામેં જાકર બિસ્તર પર બૈઠ ગઇ. શ્રીગુરુદેવકે દર્શન બરાબર હો રહે થે.

દો મિનિટ પશ્ચાત્ શ્રીગુરુદેવને વહી ભાઇકો મુઝે બુલાનેકો મેરે પાસ ભેજા. ભાઇકો શ્રીગુરુદેવને કહા કિ ઈતને સબ તો બૈઠે હૈં ઔર કુમુદકે બૈઠનેસે હી મેરા આરામ બિગડ રહા હૈ ?

ભાઇ :- બાપુ ઐસી બાત નહીં હૈ. ડોકટરોને કહા હૈ ન ઈસલિયે, આરામમેં બાધા ન હોં ઈસલિયે....

શ્રીગુરુદેવ :- આરામ તો મૈં કર હી રહા હૂઁ. કુમુદકે બૈઠનેસે આરામ કહાઁ બિગડતા હૈ ? વહ ન કુછ બોલતી હૈ, ન કુછ કરતી હૈ. મૈંને બુલાઇ હૈ તો આઇ હૈ. ઔર જબ કહૂઁગા તબ ચલી જાયેગી. ઉનકો ક્યોં દુઃખ દે રહે હો. આખર કારણ ક્યા હૈ ?

અરવિંદકી ક્યા ઈચ્છા હૈ યહ મૈં બરાબર જાનતા હૂઁ. આપ લોગ ઉનકા નામ હર બાતમેં મત લિયા કરો. યે બાતેં છોડો ઔર કુમુદકો બુલા દો.

વહ ભાઇને મુઝે કહા કિ ભગવાનશ્રી બુલા રહે હૈં, મેં ગઇ. શ્રીગુરુદેવને કહા કિ યહાઁ એક તરફ મેરે તખતકે પાસ બૈઠા કરો.

વહ ભાઇકો શ્રીગુરુદેવને કહા કિ ''દેખો, કુમુદ જબ તક રહેં ઉસકે લિયે કોઇ નિયમ નહીં. ઉસકો તુમ લોગ કોઇ કુછ નહીં કહના. વહ રાતમેં-દિનમેં-જબ ચાહેગી, મેરે પાસ બૈઠ જાયેગી. ઔર આરામમેં બાધા નહીં પહુઁચાયેગી.''

અબ મૈં શાંતિસે રહ પાઇ. મૈં સ્વયં એકાદ ઘંટા બૈઠકર ઉઠ જાતી ઔર ફિર એક ડેઢ ઘંટે બાદ જાકર બૈઠતી.

પૂના, ૧૧-૨-૭૦, મહા સુદ ૬ - શ્રીપતિતપાવન જયંતી

'તુમ અપનાયો તબ જાનિહૌં'

ષષ્ઠી પૂજન પ્રાતઃકાલકે સાડે પાંચ બજે કિયા. ગોવર્ધન, પૂ.શ્રી વૈષ્ણવદાસજી મહારાજ વ નર્સ બહન હાજિર થે.

પૂજન આરતીકે પશ્ચાત્ શ્રીગુરુદેવને મુઝસે **"તુમ અપનાયો તબ જાનિહો, જબ મન ફિરિ પરિ હૈં"** ઔર **"કસ ન કરહૂ કરુણા હરિ દુઃખ મુરારિ"** વિનય પત્રિકાકે યે દો પદ સુનનેકી ભાવના વ્યક્ત કી.

તુમ અપનાયો તબ જાનિહૌં, જબ મન ફિરિ પરિહૈ ।
જેહિ સુભાવ વિષયનિ લગ્યો, તેહિ સહજ નાથ સા નેહ છાડિ છલ કરિહૈ ॥૧॥

સુતકી પ્રીતિ, પ્રતીતિ મીતકી, નૃપ જ્યોં ડર ડરિહૈ ।
અપનો સો સ્વારથ સ્વામિસોં, ચહુઁ બિધિ ચાતક જ્યોં એક ટેકતે નહિં ટરિહૈ ॥૨॥

હરષિહૈ ન અતિ આદરે, નિદરે ન જરિ મરિહૈ ।
હાનિ-લાભ દુખ-સુખ સબૈ સમચિત હિત-અનહિત, કલિ-કુચાલિ પરિહરિહૈ ॥૩॥

પ્રભુ-ગુન સુનિ મન હરષિહૈ, નીર નયનનિ ઢરિહૈ ।
તુલસીદાસ ભયો રામકો વિસ્વાસ, પ્રેમ લખિ આનઁદ ઉમગિ ઉર ભરિહૈ ॥૪॥

ભાવાર્થ જબ મેરા મન (વિષયવાસનાસે આપકી ઓરકો) ફિર જાયગા, તભી મૈં સમઝૂઁગા કિ આપને મુઝે અપના લિયા. જબ યહ મન, જિસ સહજ સ્વભાવસે હી વિષયોંમેં લગ રહા હૈ, ઉસી પ્રકાર કપટ છોડકર આપકે સાથ પ્રેમ કરેગા (જબ તક ઐસા નહીં હોતા તબ તક મૈં કૈસે સમઝૂઁ કિ મુઝકો આપને અપના દાસ માન લિયા) ॥૧॥ જૈસે મેરા વહ મન પુત્રસે પ્રેમ કરતા હૈ, મિત્ર પર વિશ્વાસ કરતા હૈ ઔર રાજ-ભયસે ડરતા હૈ; વૈસે હી જબ વહ અપના સબ સ્વાર્થ કેવલ સ્વામીસે હી રક્ખેગા ઔર ચારોં ઓરસે ચાતકકી તરહ અપની અનન્ય ટેકસે નહીં ટલેગા (એક પ્રભુપર હી નિર્ભર કરેગા) તબ મુઝે વિશ્વાસ હોગા કિ તુમને મુઝે અપના લિયા હૈ. ॥૨॥ અત્યન્ત આદર

પાનેપર જબ ઉસે હર્ષ ન હોગા, નિરાદર હોનેપર વહ જલકર ન મરેગા ઔર હાનિ-લાભ, સુખ-દુઃખ, ભલાઈ-બુરાઈ સબમેં ચિત્તકો સમ રક્ખેગા ઔર કલિકાલકી કુચાલોંકો (સર્વથા) છોડ દેગા (તભી માનૂઁગા કિ નાથ મુઝે અપના રહે હૈં) ॥૩॥ ઔર જબ મેરા મન પ્રભુકા ગુણાનુવાદ સુનતે હી હર્ષમેં વિહ્વલ હો જાયગા, મેરે નેત્રોંસે પ્રેમકે આઁસુઓંકી ધારા બહને લગેગી, તભી તુલસીદાસકો યહ વિશ્વાસ હોગા કિ વહ શ્રીરામજીકા હો ગયા. તબ ઉસ (અનન્ય) પ્રેમકો દેખકર હૃદયમેં આનન્દ ઉમડકર ભર જાયગા. અર્થાત્ મુઝે બ્રહ્માનંદકી પ્રાપ્તિ હો જાયેગી. (હૈ પ્રભો ! શીઘ્ર હી અપનાકર મેરી ઐસી દશા કર દીજિયે). ॥૪॥

(વિ. પ.નં. ૨૬૮)

કસ ન કરહુ કરુના હરે ! દુખહરન મુરારી !
ત્રિવિધતાપ-સંદેહ-સોક-સંસય-ભય-હારિ ॥૧॥
ઈક કલિકાલ-જનિત મલ, મતિમંદ, મલિન-મન ।
તેહિપર પ્રભુ નહિં કર સઁભાર, કેહિ ભાઁતિ જિયૈ જન ॥૨॥
સબ પ્રકાર સમરથ પ્રભો, મૈં સબ બિધિ દીન ।
યહ જિય જાનિ દ્રવૌ નહીં, મૈં કરમ-બિહીન ॥૩॥
ભ્રમત અનેક જોનિ, રઘુપતિ, પતિ આન ન મોરે ।
દુખ-સુખ સહૌં, રહૌં સદા સરનાગત તોરે ॥૪॥
તો સમ દેવ ન કોઉ કૃપાલુ, સમુઝૌં મનમાઁહીં ।
તુલસિદાસ હરિ તોષિયે, સો સાધન નાહીં ॥૫॥

ભાવાર્થ :- હે હરે ! હે મુરારે ! આપ દુઃખોંકે હરણ કરનેવાલે હૈં, ફિર મુઝપર દયા ક્યોં નહીં કરતે ? આપ દૈહિક, દૈવિક, ભૌતિક તીનોં પ્રકારકે તાપોંકે ઔર સન્દેહ, શોક, અજ્ઞાન તથા ભયકે નાશ કરનેવાલે હૈં. (મેરે ભી દુઃખ, તાપ ઔર અજ્ઞાન આદિકા નાશ કીજિયે.) ॥૧॥ એક તો કલિકાલસે ઉત્પન્ન હોનેવાલે પાપોંસે મેરી બુદ્ધિ મન્દ પડ ગયી હૈ ઔર મન મલિન હો

ગયા હૈ, તિસપર ફિર હે સ્વામી ! આપ ભી મેરી સંભાલ નહીં કરતે ? તબ ઈસા દાસકા જીવન કૈસે નિભેગા ? ।।૨।। હે પ્રભો ! આપ તો સબ પ્રકારસે સમર્થ હૈં ઔર મૈં સબ પ્રકારસે દીન હૂઁ. યહ જાનકર ભી આપ મુઝપર કૃપા નહીં કરતે, ઈસસે માલૂમ હોતા હૈ કિ મૈં ભાગ્યહીન હી હૂઁ ।।૩।। હે રઘુનાથજી ! મૈં અનેક યોનિયોંમેં ભટક આયા હૂઁ; પરન્તુ આપકે સિવા મેરે દૂસરા કોઈ સ્વામી નહીં હૈ. દુઃખ-સુખ સહતા હુઆ ભી મૈં સદા આપકી હી શરણ હૂઁ. ।।૪।। મૈં અપને મનમેં તો ઈસ બાતકો ખૂબ સમઝતા હૂઁ કિ આપકે સમાન દૂસરા કોઈ ભી દયાલુ દેવ નહીં હૈ, પરન્તુ હે હરે ! આપકો પ્રસન્ન કરનેવાલે ''સાધન'' ઈસ તુલસીદાસકે પાસ નહીં હૈં. (બિના હી ''સાધન'' કેવલ શરણાગતિસે હી આપકો પ્રસન્ન હોના પડેગા) ।।૫।। (વિ. પ. નં. ૧૦૯)

યે દો મૈંને ગાયે, શ્રીગુરુદેવકે હી સિખાયે હુએ શાસ્ત્રીય રાગોમેં. શ્રીગુરુદેવને ભી સાથ દિયા. ખૂબ ધીરે ધીરે સ્વરમેં ગાનેકો કહા થા.

પદોંકી સમાપ્તિ પર હી યકાએક કિસી કવિકી શાયરી યાદ આ ગઈ તો મૈંને લિખકર કહ દિયા કિ

કહીં ઐસા ન હો પાઁવ મેરે થર્રા જાયે ।
ઔર તેરી સમર્થ બાઁહોંકા સહારા ન મિલેં ।।

હજાર બર્ક઼ ગિરે લાખ આઁધિયા ઉઠે ।
વો તો હોકર રહેગા જો આપને કહ દિયા હૈં ।।

મેરી ચિઠ્ઠી પઢકર જવાબમેં શ્રીગુરુદેવને લિખકર દિયા

વિનયશીલ કંદનયુત નિરમલ મિલેં પ્રેમ ઉદાર ।
પર હૂઁ પરાધીન સુન કુમુદિની, મેરા નહીં કોઈ અધિકાર ।।

શ્રીપતિતપાવનજી જો ભી કરાવે - કરતા હૂઁ, વો હી દિન–રૈન ઈસ કારણ કરના પડતા હૈ. તુમ બિના...

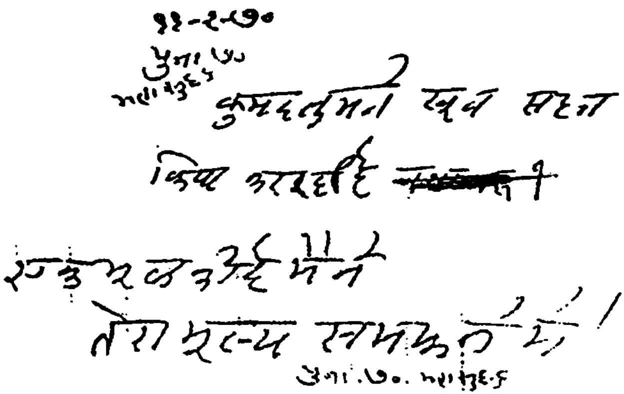

કુમુદ ! તુમને સહન કિયા હૈ, કર રહી હૈ. એક ભૂલ કી હૈં મૈંને - તેરા મૂલ્ય સમઝનેમેં....

મુઝે એકાંતમેં રહને દીજિયે

ડૉ. પોપટકે સહકાર્યકર ડૉ. શ્રીમતી સરલાબહન શ્રીગુરુદેવકી સેવામેં હૈં.

સરલાબહન :- ગુરુદેવ ! આપકા સ્વાસ્થ્ય કિસ પ્રકારસે અચ્છા હો સકતા હૈ યહ આપ હી બતાઇયે. ક્યોંકિ આપકે અનેક એકસ-રે ઔર વિવિધ રિપોર્ટમેં તો કોઇ ખરાબી નહીં હૈ. આપકો પૂરા આરામ હૈ, ઔર ટ્રીટમેન્ટ આદિ કરને પર ભી કોઇ ફાયદા હો નહીં રહા હૈ, બલ્કિ આપકા શરીર રોજ–રોજ ગલતા જા રહા હૈ. વજન દિન પ્રતિદિન ઘટતા હૈ.

શ્રીગુરુદેવ :- મૈં જિસ પ્રકાર રહના ચાહતા હૂઁ ઉસી પ્રકારસે મુઝે રહને દો. જિસકો મૈં બુલાઊઁ વહ મેરે પાસ આવે. જબ કહૂઁ કિ જાઓ - તબ ચલે જાયઁ. મુઝે સંકોચમેં મત ડાલેં. ઔર એકાન્તમેં ઈસ પ્રકાર રહને દેં તો હી સ્વાસ્થ્ય સુધર સકતા હૈ.

સરલાબહન ! મૈંને જબ બંગાલ છોડા થા તબ મેરા શરીર બિલકુલ હડ્ડીઓંકા ઢાઁચા માત્ર રહ ગયા થા. વજન સિર્ફ ૩૬ પોંડ થા. લેકિન મેરી ઈચ્છાનુકૂલકે એકાન્તમેં રહનેસે ફિરસે માઁસ-મજ્જા-રુધિર આદિકા નૂતન નિર્માણ શરીરમેં હો જાતા હૈ. બિલકુલ નિર્દ્વન્દ્વતાસે રહતા હૂઁ, વહી મેરે સ્વાસ્થ્યકો ઉત્તમ બનાનેકી એક માત્ર દવા હૈ.

દિનકે ચાર બજે હૈં. કમરેમેં હી પૈયેવાલી કુર્સીમેં શ્રીગુરુદેવ બિરાજે હૈં. ગોવર્ધન કમરેમેં કુર્સી ફિરા રહા હૈ. થોડી દેર કે બાદ શ્રીગુરુદેવ પલંગમેં બિરાજે. ડૉ. સરલાબહનને શ્રી ચરણોંપર તેલમાલીશ કરનેકો કહા.

માલિશકે બાદ સરલાબહનને કહા - ''ગુરુદેવ, આજ તો આપ થોડા ચલિયે ન ! તો પૈરોમેં ખૂનકા ભ્રમણ હોવેં''

શ્રીગુરુદેવને સરલાબહનકી ઈચ્છાનુસાર કિયા તો સહલાબહનને ખૂબ પ્રસન્નતાસે કહા કિ ઈતને દિનોમેં આજ હી આપકે પૈરોમેં ચેતનતા, ક્રિયાશીલતા, દેખનેમેં આઇ ગુરુદેવ ! આજ આપને ભી, અપની ઓરસે,મનોયોગકે સાથ પૈરોંકો ચલાયે હૈં, ઈસી તરહ પ્રતિદિન હમકો સહયોગ દેના ગુરુદેવ ! ઔર પૈરોંકો ચલાના, તો ૮-૧૦ દિનમેં બિલકુલ પૂર્વવત્ હો જાયેંગે.

શ્રીગુરુદેવ :- સરલાબહન, તુમારી બાત સહી હૈ. આજ મેરે મનકો ઉત્સાહ મિલા હૈ. મૈં ભી ચાહતા હૂઁ કિ ૮-૧૦ દિનોમેં મૈં ઘૂમને ફિરને લગ જાઉઁ ઔર ફિર એકાંતમેં ચલા જાઊઁ.

આજ મેરા મન પ્રસન્ન હો ઉઠા હૈં. મુઝે આશા મિલ ગઇ હૈં કિ મેરે લિયે ત્યાગ, ઉદારતા, કરનેવાલે હૈં. ઔર મૈં એકાંતમેં ચલા જાઊઁગા.

રાત્રિકા સમય થા. કર્ગીરોડવાલે નરભેરામભાઇ, રાજકોટકે રમણીકભાઇ, ડ્યૂટી પર થે. રમાબહન, દમયંતીબહન, પાર્વતીબહન, આદિ સેવામેં થી. રાત્રિકી નર્સ થી. મૈં ભી બૈઠી થી.

શ્રીગુરુદેવ શાંત લેટે હુએ થે. એક બહનને ચાદર ઓઢાઇ. શ્રીગુરુદેવકો ઈસસે અસુખ હુઆ. ઔર કહા-અરે બાબા, ક્યોં ઐસા કર રહે હો ? ચૈનસે પડે ભી રહને દો !

સબ શાંત થે. ૪-૫ મિનિટકે પશ્ચાત્ શ્રીગુરુદેવને કહા -દેખો ! મૈંને આપ સબકો કહા હૈ કિ મેરા સ્વભાવ બદલ ગયા હૈ. શારીરિક કમજોર હાલત તુમ સબ બરાબર દેખતે હો. સેવા ભી ખૂબ કરતે હો. રાત-રાત ભર જગતે હો. દિન-દિન ભર ખડે રહતે હો. ઈતના સબ કરતે હી હો, તો મેરા ગુસ્સા ભી સહન કર લો ભાઇ ! મૈં કિસીકા અપમાન કરના નહીં ચાહતા હૂઁ, પરંતુ કમજોરી હૈ. ઈતને પર ભી તુમ લોગ મેરે બોલનેસે ઔર બૂરા માન લેતે હો યહી આશ્ચર્ય.

આપ સબકો એક બાત કહૂઁ ! જબ મૈં જૈસા કરનેકો કહૂઁ તબ આપ વૈસા કર દિયા કરેં. મૈં કહૂઁ કિ બિઠા દો, તબ બૈઠા દિયા કરો. બસ ! તો ફિર મૈં નિર્દ્વન્દ્વતાસે રહૂઁ.

કિસીકો અપમાન ન લગ જાયઁ, કિસીકો બૂરા ન લગ જાયઁ, ઈત્યાદિ ખ્યાલ અબ ભી મૈં રખૂઁ યહ અપેક્ષા છોડ દો, તો હી સેવા પૂરી પડે.

અબ યહ કહા ઈસકે ઊપર ભી બૂરા નહીં માનના ભાઇ ! બૂરા માનનેકી કોઇ બાત હી નહીં કહી. સોચનેકી બાત હૈ.

લમ્બી લકડીકો કાટકર છોટી બનાનેકી પ્રવૃત્તિ દુર્જનતા હૈ

પૂના, ૧૨-૨-૭૦, મહા સુદ-૭ :- શ્રીગુરુદેવ :- મેરે આસપાસમેં ક્યા ચલ રહા હૈ મૈં બરાબર દેખતા હૂઁ, જાનતા હૂઁ.

બિના પૂછે હી મૈં -મેરા ઔર દૂસરોંકા પરિચય દેને લગતા હૂઁ. તબ મુઝે ઈસ ચેષ્ટા પર ખૂબ વિચાર આતા હૈં. "મૈં તો સેવાભાવી હૂઁ, ઉદાર હૂઁ, સત્યમેં હી શ્રેય સાધક હૂઁ". ઈસ પ્રકારકા પરિચય મૈં ક્યોં દેતા રહતા હૂઁ ? ઈસમેં મુઝે તૃપ્તિ મિલતી હૈ તભી તો મૈં ઐસી ક્ષુદ્ર પ્રવૃત્તિ કરતા હૂઁ.

મૈં – મેરા ઊઁચે સ્વરૂપકા પરિચય દેકર સામનેવાલોંકે મનમેં ભાવ ઉદય કરતા હૂઁ કિ મૈં તો બહુત અચ્છા હૂઁ. પરંતુ વહ જો દૂસરા હૈ વહી ઠીક નહીં હૈ. યહ હમારા અધઃપતન તો દેખો ! અપનેકો અચ્છા, સર્વગુણસંપન્ન દિખાનેકે લિયે દૂસરેં નિર્દોષકો હમ કિતને દોષિત દિખા રહે હૈં. ઉસકે ઊપર કિતને દોષ અપરાધકો થોપ રહે હૈં !! ઉસકે લિયે વાતાવરણમેં વિરોધ, વિદ્વેષ જમા રહે હૈં.

લમ્બી લકડીકો છોટા બનાનેકા સહી ઉપાય યહ હૈ કિ ઉસકે પાસમેં ભી જ્યાદહ લમ્બી લકડી રખ દો. કૌન લકડી છોટી હૈ, કોન લમ્બી હૈં ? કુછ કહના નહીં પડેગા. અપને આપ દિખાઇ દેગા.

લમ્બી લકડીકો કાટકર છોટી બનાનેકી પ્રવૃત્તિ દુર્જનતા હૈ, દુર્જન–દુષ્ટસંગ હૈ.

બરુ ભલ નરક કર બાસા । દુષ્ટ સંગ જનિ દેહુ બિધાતા ॥

ફિર શ્રીગુરુદેવ ઈસ પ્રકાર ગુનગુનાતે રહેં –

ગૃહ ભેષજ જલ પવન પટ પાય કુયોગ સુયોગ ।
હોહિં કુબસ્તુ સુબસ્તુ જગ લખહિં સુલક્ષણ લોગ ॥

સાધૂકે તનકો ખાંસી, રોગી જંગમ પીર પયગંબર ।
બચે નહીં સન્યાસી, સાધૂકે તનકો ખાઁસી ॥

કહે દવા ઈન્જેકશન લે લો, સબકી બુદ્ધિ નાસી ।
બનાદાસ હૈં તેરી શરનમેં, રક્ષા કરો અવિનાશી ॥ સાધૂકે...

રોગોંને તો ઘેર લિયા, ન રહા વિશ્વાસ ।
તિસ પર ભી ડોકટર કહે લમ્બા લે લો શ્વાસ ॥ સાધૂકે...

ખાતે ખાતે દવાઈયાઁ, બીત ગયા એક વર્ષ ।
ફિર ભી અચ્છે નહીં હુએ, ઈસકા હમકો હર્ષ ॥ સાધૂકે...

માનો ના માનો આપકી રાજી, હમ તો રોગી રહ ગયે ।
રહે નહીં બાબાજી, સાધૂકે તનકો ખાઁસી ॥ સાધૂકે...

કસૌટી

પરમહંસ રામકૃષ્ણજીને નરેન્દ્રકી કસૌટી લેનેકા નિશ્ચય કિયા. નરેન્દ્રકે ઊપર બિના કારણ નારાજ હો ગયે ઔર જબ ભી નરેન્દ્ર આવેં તબ મૌન હો જાયઁ ઔર મુઁહ ભી ઘુમા લેવેં. નરેન્દ્રસે એક શબ્દ ભી ન બોલે.

નરેન્દ્ર નિયમપૂર્વક આવેં, પ્રણામ કરેં, નીચે પાસમેં બૈઠેં, ચરણોંકી સેવા કરેં, કુછ કુછ બાતેં ભી પ્રેમપૂર્વક કરેં. પરંતુ પરમહંસજી બિલકુલ નારાજ વ મૌન રહતે. તીન મહિને ઈસ પ્રકાર ચલા.

ફિર એક દિન પરમહંસજીને ગુસ્સેસે કહા - ''નરેન્દ્ર ! મૈં તેરે સાથ તીન માસસે એક અક્ષર તક ભી નહીં બોલતા હૂઁ, તુમ્હારે સામને ભી નહીં દેખતા હૂઁ, ફિર ભી તૂઁ ક્યોં રોજ રોજ મેરે પાસ આતા હૈ ?''

નરેન્દ્રને બહુત પ્રેમસે કહા - મુઝે આપ બહુત પ્રિય હૈં તો મૈં આપકે દર્શનકો રોજ આ જાતા હૂઁ. પરમહંસજીને નરેન્દ્રકો છાતીસે લગા કે કહા - મેરા નરેન ! મૈં તેરી કસૌટી કર રહા થા કિ તૂઁ ઉપેક્ષા સહન કર લેગા યા નહીં ! (સ્વામી વિવેકાનંદજીકા પૂર્વાશ્રમમેં નરેન્દ્ર નામ થા)

ચાતકકે સમાન પ્રેમાસ્પદમેં કભી દોષદર્શન ન હો તબ હી પ્રેમાસ્પદ વ પ્રેમી અભિન્ન હોતે હૈં. પશ્ચાત્ પ્રેમ, પ્રેમી, પ્રેમાસ્પદ તીનોં એક હો જાતે હૈં, અપને આપ. જબ ગુરુદેવ તાડતે હૈં તબ પ્રેમી જાનતા હૈ કિ મેરે પર ઉનકી પ્રીતિકી અધિકતાકે કારણ હી હૈ.

ઉનકે પ્રત્યેક વિધાનમેં પરમ પ્રસન્ન હો. વહ વિધાન ચાહે શરીર, ઈન્દ્રિયાઁ, મન આદિ કે અનુકૂલ હો યા પ્રતિકૂલ હો, ઉસે ભગવાનકા કિયા હુઆ માનકર ખૂબ પ્રસન્ન હો જાય કિ અહો ! ભગવાનકી મેરે પર કિતની કૃપા હૈ કિ મુઝે બિના પૂછે હી, મેરે મન, બુદ્ધિ આદિ કે વિપરીત જાનતે હુએ ભી કેવલ મેરે હિતકી ભાવનાસે, મેરા પરમ કલ્યાણ કરનેકે લિયે ઉન્હોંને ઐસા વિધાન કિયા હૈ.

ત્યાગ કરના પડે વહ ત્યાગ હી નહીં હૈં. ત્યાગ અનાયાસ સહજ હો જાયઁ વહી ત્યાગ હૈ.

મૈં, મેરા, અહંતા-મમતાસે રહિત, અનાસકત વ અનારંભ ચિત્ત સમાધિસ્થ હૈ. અહં-મમકી ખિંચાતાનીસે સર્વથા મુક્તજીવન સચ્ચા જીવન હૈ.

કર્મશૂન્યતા કેવલ દંભ હૈં. કર્મમેં અહં - મમતાકી શૂન્યતા-શાંત અંતઃકરણકા લક્ષણ હૈ.

બાહ્ય સાધનસે અંતરંગ સાધનકી સમજ

મંદિરોમેં દેવદર્શનકો જાના, યાત્રા આદિ, ગંગાસ્નાન, સેવા આદિ યજ્ઞ–હવન આદિ બહિરંગ–બાહ્ય સાધન હૈ. બાહ્ય સાધનસે ધીરે ધીરે અંતરંગ સાધનોંકી સમઝ આ જાયઁ તબ ઉનકો સફલ સમઝના ચાહિયે. **સત્યાસત્ય વિવેક, ત્યાગ-વૈરાગ્ય, દૈવી સંપત્તિ, સમ આદિ ષટ્સંપત્તિ, જિજ્ઞાસા... યે અંતરંગ સાધન હૈ.**

વાસના માત્રકા ત્યાગ સહજભાવસે હંમેશા બના રહે ઔર પરિણામમેં ચિત્તવૃત્તિનિરોધ સહજ રહે યહ સમ હૈ. કર્મેન્દ્રિય વ જ્ઞાનેન્દ્રિયોંકી અશુભ પ્રવૃત્તિકા અભાવ યહ દમ હૈ.

વિષય પદાર્થોમેંસે રસવૃત્તિકા અભાવ યહ ઉપરતિ હૈ. કિસી ભી વિષમ પરિસ્થિતિમેં ભી મન મુદિત રહે ઔર પ્રતિકૂલતાઓંકે વિરોધમેં ગડબડ યા ગ્લાનિ ન કરે, પરંતુ સહજ સ્વભાવસે રહેં, તો તિતિક્ષા.

નિર્બલકે બલ રામ

હમારે ઘરમેં ચોર આતે હૈં તબ યેનકેન પ્રકારસે કિસી ભી ઉપાયસે હમ ઉનકો બાહર નિકાલે બિના નહીં રહતે હૈં. ભવિષ્યમેં પુનઃ ચોર ઘરમેં ન આને પાવેં ઈસકે લિયે ભી કીંવાડ, ખીડકી સબ બરાબર બંદ કરકે સાવધાનીસે રહતે હૈં. રાત્રિકો થોડા સા ભી ખટખટ સુનકર હમ ચૌંક જાતે હૈં - જાગૃત હો જાતે હૈં ઔર ચોર ઘૂસે હૈં - જાનકર હમ ઔરોંકી મદદકે લિયે પુકાર કરને લગતે હૈં.

ઈસી બાતકો આત્મિક ઉન્નતિકો પાનેકે લિયે અપનાઓ. ષડ્રિપુ મહાન પ્રબલ હૈં, પરંતુ "નિર્બલકે બલ રામ" સર્વ સમર્થ હૈં. વે હમારે રક્ષક હૈં. ઉનકો મદદકે - સહાયકે લિયે પુકારો. સુનતે હી દૌડે આયેંગે ઔર તુમારી રક્ષા નિશ્ચિત્ કરેંગે. ગોસ્વામીજીને કહા હૈ –

મૈં કેહિ કહૌં બિપતિ અતિ ભારી । શ્રી રઘુબીર ધીર હિતકારી ॥૧॥

મમ હૃદય ભવન પ્રભુ તોરા । તહઁ બસે આઈ બહુ ચોરા ॥૨॥

અતિ કઠિન કરહિં બરજોરા । માનહિં નહિં બિનય નિહોરા ॥૩॥

તમ, મોહ, લોભ, અહઁકારા । મદ, ક્રોધ, બોધ-રિપુ મારા ॥૪॥

અતિ કરહિં ઉપદ્રવ નાથા । મરદહિં મોહિ જાનિ અનાથા ॥૫॥

મૈં એક, અમિત બટ પારા । કોઉ સુનૈ ન મોર પુકારા ॥૬॥

ભાગેહુ નહિં નાથ ! ઉબારા । રઘુનાયક, કરહુ સઁભારા ॥૭॥

કહ તુલસિદાસ સુનુ રામા । લૂટહિં તસકર તવ ધામા ॥૮॥

ચિંતા યહ મોહિં અપારા । અપજસ નહિં હોઈ તુમ્હારા ॥૯॥

(વિનય પદ નં. ૧૨૫)

ભાવાર્થ :- હે રઘુનાથજી ! હે ધૈર્યવાન્ ! (બિના હી ઉકતાયે) હિત કરનેવાલે મૈં તુમ્હેં છોડકર, અપની દારુણ વિપત્તિ ઔર કિસે સુનાઊઁ ? ॥૧॥ હે નાથ ! મેરા હૃદય હૈ તો તુમ્હારા નિવાસ-સ્થાન, પરન્તુ આજકલ ઉસમેં બસ ગયે હૈં આકર બહુત સે ચોર ! તુમ્હારે મન્દિરમેં ચોરોંને ઘર કર લિયા હૈ ॥૨॥ (મૈં ઉન્હેં નિકાલના ચાહતા હૂઁ, પરન્તુ વે લોગ બડે હી કઠોર હૃદય હૈં) સદા જબરદસ્તી હી કરતે રહતે હૈં. મેરી બિનતી - નિહોરા કુછ ભી નહીં માનતે ॥૩॥ ઈન ચોરોંમેં પ્રધાન સાત હૈં - અજ્ઞાન, મોહ, લોભ, અહંકાર, મદ, ક્રોધ ઔર જ્ઞાનકા શત્રુ કામ ॥૪॥ હે નાથ ! યે સબ બડા હી ઉપદ્રવ કર રહે હૈં, મુઝે અનાથ જાનકર કુચલ ડાલતે હૈં ॥૫॥ મૈં અકેલા હૂઁ ઔર યે ઉપદ્રવી ચોર અપાર

હૈ. કોઈ મેરી પુકારતક નહીં સુનતા ॥૬॥ હે નાથ ! ભાગ જાઉઁ તો ભી ઇનસે પિંડ છૂટના કઠિન હૈ, ક્યોંકિ યે પીછે લગે હી રહતે હૈં. અબ હે રઘુનાથજી ! આપ હી મેરી રક્ષા કીજિયે ॥૭॥ તુલસીદાસ કહતા હૈ કિ હે રામ ! ઇસમેં મેરા ક્યા જાતા હૈ, ચોર તુમ્હારે હી ઘરકો લૂટ રહે હં. ॥૮॥ મુઝે તો ઇસી બાતકી બડી ચિન્તા લગ રહી હૈ કિ કહીં તુમ્હારી બદનામી ન હો જાય (આપકા ભક્ત કહલાનેપર ભી મેરે હૃદયકે સાત્વિક રત્નોંકો યદિ કામ, ક્રોધ આદિ ડાકૂ લૂટ લે જાયેંગે તો ઇસમેં આપકી હી બદનામી હોગી। અતએવ ઇસ અપને ઘરકી આપ હી સમ્હાલ કીજિયે) ॥૯॥

પ્રસન્નતાકા ભી અભ્યાસ કરો

પ્રસન્નતાકે લિયે બાહ્ય સાધનોંકી, પરિસ્થિતિકે અનુકૂલતાકી પ્રતિક્ષા કભી નહીં કરો. ક્યોંકિ પ્રસન્નતા મનકે ઊપર નિર્ભર હૈ. બાહ્ય સાધન યા પરિસ્થિતિકે ઊપર નહીં.

દેખો ! પક્કા નિશ્ચય કરો - મનકો સદૈવ પ્રસન્ન રખનેકા. પ્રાતઃકાલ ઉઠો તબસે હી મનમેં પ્રસન્નતા ધારણ કરકે હી ઉઠો. આઁખોમેં, મુખ પર પ્રસન્નતા હી રખો. જો મિલે ઉસસે હઁસકર પ્રસન્નતાપૂર્વક બોલો. પ્રત્યેક વ્યવહાર પ્રસન્નતાપૂર્વક કરો. કહીં બાહર જાઓ તબ ભી સબ ઓર પ્રસન્નતાપૂર્વક દેખો - વિચારો.

તુમ અનુભવ કરોગી કિ ઈસસે તુમ્હારે સુખમેં ઔર પ્રસન્નતામેં કિતની અભિવૃદ્ધિ હોતી હૈ !! ઈતના હી નહીં તુમ્હારે સમ્પર્કમેં જો કોઇ આયેગા ઉસકો પ્રસન્નતાકા અનુભવ હોગા.

ઈસ પ્રકાર હમેશા પ્રસન્ન રહનેકે અભ્યાસસે તુમકો જીવન સદૈવ સુખમય લગેગા. હમેશા પ્રસન્ન દિખેગા. તુમ્હારે આસપાસ પ્રસન્નતાકા તેજોમય વાતાવરણ બંધ જાયેગા. ઉસ વાતાવરણમેં આનેવાલેકો ભી લગેગા કિ સંસારમેં કેવલ દુઃખ હી દુઃખ નહીં હૈ. પ્રસન્નતા ભી હૈ, સુખ ભી હૈ.

ધ્યાનકા અભ્યાસ કિયા જાતા હૈ વૈસે હી પ્રસન્નતાકા અભ્યાસ ભી કરો. કારણ કિ ભગવાનકા સ્વરૂપ સત્યમય, ચિન્મય, ઔર આનંદમય હૈં. યે તીનોં પરસ્પરમેં સંલગ્ન હૈં. યહ મત ભૂલો.

હમેશા આનંદ સ્વરૂપકે અનુસંધાનમેં રહનેકા અભ્યાસ કરના. વૃત્તિયોંકો, મનકો આનંદમય રખના. પરિણામમેં તુમ્હારી માનસિક શક્તિકા વિકાસ હોગા. અણુ અણુ નિરોગ, પ્રસન્ન હો જાયેંગે. ઐસી પ્રસન્ન મનઃસ્થિતિમેં રહકર સબકે પ્રતિ પ્રસન્નતાસે દેખકર, બોલકર, વ્યવહારકર, તુમ સબકો પ્રસન્નતાકી રશ્મિયાઁ દે સકોગી.

ઐસા કભી નહીં સોચના કિ મેરે પાસ ધનસંપત્તિ તો હૈ નહીં, હોતી તો મૈં ખૂબ દાન કરતી. વિરક્તકો તો સત્વકા પ્રસન્નતાકા દાન હી કરના ચાહિયે. **પ્રસન્નતાકા દાન ભી એક બડા ભારી દાન હૈ.**

મેરી બાત તૂઁ જાનતી હી હૈ કિ કોઇ રોતા હૈ તો મુઝે અસહ્ય હોતા હૈ. ઉદાસ મુઁહ દેખના ભી મુઝે અસહ્ય હોતા હૈ. સબ પ્રસન્ન રહેં તો મૈં પ્રસન્ન.

વિચારોંકો ઔર મનકો પવિત્ર રખો તો તુમ્હારે આસપાસ પવિત્ર વાતાવરણ હી રહેગા. મનુષ્ય જબ કિસી ભી પ્રાણીકે પ્રતિ બુરા અભિપ્રાય વ બુરી ધારણા નહીં રખતા હૈ ઔર ઈસ પ્રકારસે સમતાપૂર્ણ દ્રષ્ટિ પ્રાપ્ત કરતા હૈ તબ ઉસકો ચારોં દિશાયેં સુખમય હોતી હૈં.

કોઇ વસ્તુ લેની હોવેં તો ઉસકી કિંમત દેની પડતી હૈ. શાંતિ–આનંદ ચાહિયે તો ઉસકી કિંમત–કામ ક્રોધાદિ ષડ્રિપુ હૈં વહ દેને પડેંગે. હમારેસે તો યહ ક્ષુદ્ર મખ્ખી જ્યાદા વિચારવાન હૈ. મખ્ખી ગુડ, શક્કર આમાદિ રસપૂર્ણ પદાર્થ પર હી બૈઠતી હૈ. પરંતુ મનુષ્ય તો ષડ્રિપુ કામક્રોધાદિકોંકી કઇ નિરસ ક્રિયાઓમેં હી મગ્ન રહતા હૈ.

રાજા-મહારાજાકી હડ્ડીમેં વ રાખમેં તથા ગરીબીકી હડ્ડી વ રાખમેં તલાશ કરને પર કોઇ અન્તર માલૂમ પડતા હૈ ? નહીં. મસાનમેં સબ શરીરકી રાખ એક સમાન હી હોતી હૈ. ઈસીલિયે અભિમાન છોડો.

વિવેક

વિવેકકે ત્યાગસે મનુષ્યકા અનેક પ્રકારકા અધઃપતન નિશ્ચિત્ હોતા હૈ.

એક પુત્રને અપને વૃદ્ધ માતા-પિતાકા નિર્વાહ કરનેકી ના કહ દી. માતા-પિતાને દરબારમેં અરજી કી. દરબારને માન્ય કિયા કિ ઉસ પુત્રકો ઉસકી માઁને

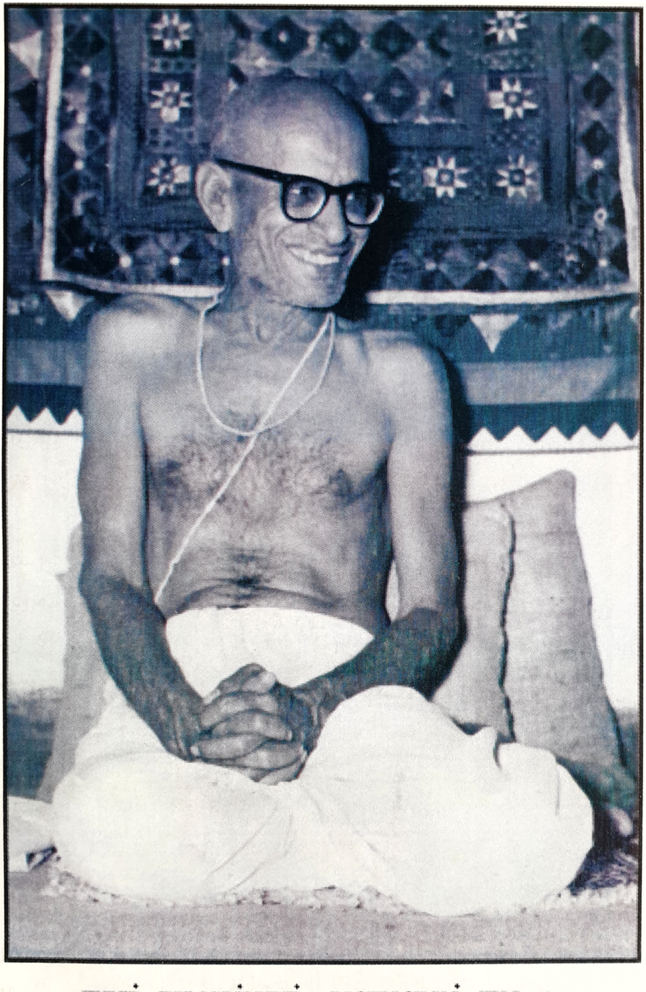

વદનં હાસ્યસંયુક્તં, સુધામધુમયં વચઃ ।
વર્તનં બોધપૂર્ણં ચ, સદ્‌ગુરું તં નમામ્યહમ્ ।।

ध्यान तो गुरुदेवका ही होता है

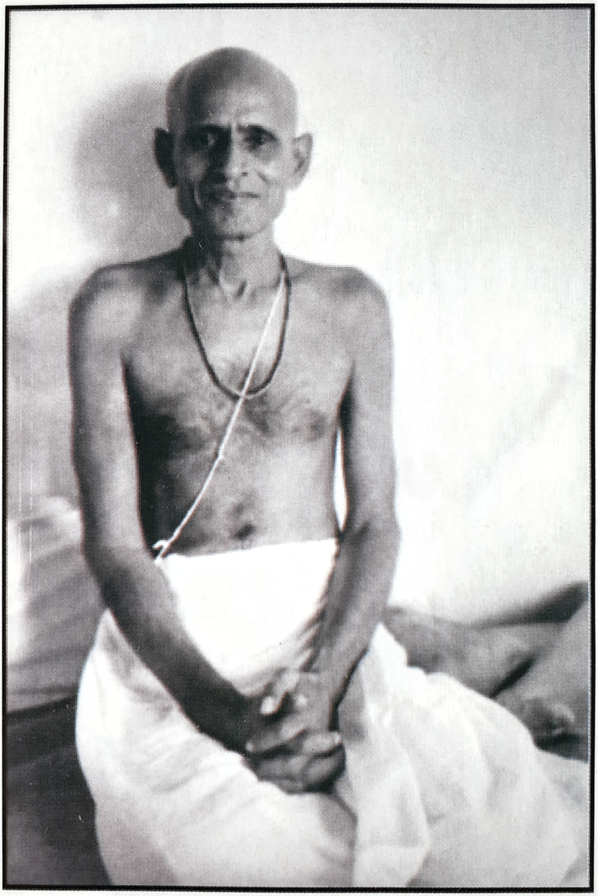

सच्चिदानन्द रूपाय व्यापिने परमात्मने ।
नमः श्री गुरुनाथाय प्रकाशानन्द मूर्तये ।।

નૌ માસ તક અપને ઉરમેં રખા હૈ. ઈસલિયે હાલ ઉસ પુત્રકે પેટ ઊપર પાનીકા ભરા ઘડા નૌ માસ તક બાઁધકર રખા જાય. થોડે હી દિનોમેં પુત્ર અપને માતા–પિતાકા નિર્વાહ કરને લગા.

"યહ મેરા દેશ હૈં, યહ મેરા ધર્મ હૈં" ઐસી તીવ્ર ભાવના નહીં હોતી હૈ તબ તક મનુષ્ય અપને દેશકા વ ધર્મકા કિંચિત્ ભી હિત નહીં કર સકતા હૈ.

કૃતજ્ઞ, દ્રઢ સંકલ્પવાન, સાહસી, પરાક્રમીકે પાસ લક્ષ્મી સ્વયમ્ નિશ્ચિત્ આ જાતી હૈં.

દાન દેનેસે, પરમાર્થ કરનેસે ધનકા નાશ કદાપિ નહીં હોતા હૈ. પરાઇ આશા કરનેવાલોંકો અવશ્ય હી નિર્ધનતા પ્રાપ્ત હોતી હૈ. ઔર ક્ષમા કરનેવાલોંકે ઊપર ભગવાન ભી નિઃસંદેહ ક્ષમા કરતે હૈં ઔર કૃપા-પ્રેમ કરતે હૈં.

શ્રી માનસજી મહામૂલ્યવાન રત્નોંકી ખાણ હૈં. ભ્રમકો દૂર કરનેવાલા યહ દોહા શ્રેષ્ઠ રત્ન હૈં.

બારિ મથ ઘૃત હોય બરુ સિકતા તે બરુ તેલ ।
બિનુ હરિભજન ન ભવ તરિય યહ સિદ્ધાંત અપેલ ॥

અર્થાત્ પાનીકે મંથનસે કભી ઘી નહીં નિકલતા ઔર બાલુકો પિસનેપર કભી તેલ નહીં નિકલતા. ફિર ભી ચાહે પાનીકે મંથનસે ઘૃત મિલ જાયઁ ઔર બાલુ પિસનેસે ભલે હી તેલ મિલ જાયઁ. પરન્તુ યહ સિદ્ધાંત – નિશ્ચય અટલ હૈ કિ, ભગવાન કે ભજન બિના સંસાર–સાગર પાર કિયા નહીં જાતા. યાની દુઃખ, અશાન્તિ આદિ નહીં મિટતે.

ઉદ્ધવજીકો ગોપીઓંને કહા કિ યોગી ઔર વિયોગી અર્થાત્ વિરહી દોનોમેં વિયોગી બઢકર હૈં.

યોગી તજૈ જગ, હમ યોગ જગ દોઉં તજૈ ।
યોગી ભખૈ પૌન, હમ પૌનહૂતે હટિ હૈં ॥૧॥
યોગી કર સીંગી, હમ સીંગી ભઈ શ્યામ બિન ।
યોગી લાવૈ ધૂરી, હમ ધૂરિ હૂતે લટિ હૈં ॥૨॥

યોગી છેદૈં કાન, હમ છેદૈં હિયો બેધૈં પ્રાણ ।
યોગી ઢૂંઢે દંડ, હમ હરિદંડ ઠટિ હૈં ॥૩॥

આવનકી આશ સુધિ બીતિ ગઈ ઊધો જો તૌ ।
યોગીકી જુગતિતે બિયોગી કહાઁ ઘટિ હૈં ? ॥૪॥

(પૌન = પવન, મખૈ = ખાતા હૈ, લેતા હૈ, સીંગી = હિરનકે સીંગકા બના બાજા; ઠટિ હૈં = ખડા રહના; ઘટિ = કમ હોના)

સ્થૂલસે જ્યાદહ સંપર્ક સૂક્ષ્મમેં રહતા હૈ

શ્રીગુરુદેવ :- કુમુદ ! અબ તૂઁ કલ જાયેગી ન !

મૈં :- જી નહીં, મૈં આપકે પાસમેં રહના ચાહતી હૂઁ.

શ્રીગુરુદેવ :- વહ તો મૈં જાનતા હૂઁ. મૈં ભી ચાહતા હૂઁ. પરન્તુ નહીં કુમુદ ! મેરી આજ્ઞાકા પાલન કરના હી હિતકર હૈ.

મૈં :- ઔર યદિ આજ્ઞાપલન ન કરુઁ તો ?

શ્રીગુરુદેવ :- દેખો કુમુદ, ઐસા નહીં સોચના.

મૈં :- જી નહીં. મૈં કલ નહીં જાઊઁગી. મૈં આપકે પાસમેં ઈસી તરહ રહૂઁગી. આપકી સેવામેં હાથ ભી નહીં લગાઊઁગી. ફિર તો કોઇ આપત્તિ નહીં ન !

શ્રીગુરુદેવ :- તૂઁ તો પગલી હૈ. ફિર ભી રોજ રોજ કિતની કિતની આપત્તિ ઊઠાતી હૈં. રમાકો, કૃષ્ણાકો, યા ગોવર્ધનકો, વૈષ્ણવદાસકો પૂછના તો માલૂમ પડેગા.

મૈં :- વૈસે ભી આપત્તિ હોતી હી રહતી હૈં તો મેરે રહનેસે ભી ભલે ઔર હોવેં. અબ મૈં નહીં જાઊઁગી.

શ્રીગુરુદેવ :- કુમુદ ! તુઝે હો ક્યા ગયા હૈં ? યહ તૂઁ ક્યા બોલ રહી હૈં ?

મૈં :- (બિલકુલ નીચી નિગાહકે સાથ) જી નહીં, મૈં નહી જાઊઁગી.

શ્રીગુરુદેવ :- અબ તેરે પર પાગલપના સવાર હો ગયા ! પગલી, મેરે સામને દેખ તો !

મૈં :- જી નહીં, મૈં નહી દેખૂँગી.

શ્રીગુરુદેવ :- ઐસા નહીં કરો. એક બાર સામને તો દેખો !

મૈં :- આપ ઐસા કરકે ફૂસલા દેતે હૈં. અબ મૈં ભી ખૂબ પક્કી બની રહૂँગી. સામને દેખૂँગી હી નહીં.

શ્રીગુરુદેવ (ખૂબ હँસકર) અરે બાબા ! તુમ ભી અજીબ લડકી હો. ભલે ભલે યહાँ હી રહના. બસ, અબ તો રાજી !

સુનતે હી મૈંને અત્યંત ખુશીસે શિર ઊँચા કરકે શ્રીગુરુદેવકે સામને દેખા.

શ્રીગુરુદેવ મેરે પ્રતિ ખૂબ ખુશીસે શિર ઊँચા કરકે ખૂબ ગહરી નિગાહસે એકટક દેખતે રહે. એક મિનિટ, દો મિનિટ, તીન, ચાર મિનિટ, પાँચ મિનિટ ઔર ઐસે હી હમારી પરસ્પરકી એકટકી લગી રહી.ઔર બસ !

શ્રીગુરુદેવ :- (અત્યંત મૃદુતાસે) કુમુ ! તૂં કલ જાયેગી ન ?

(મૈં સ્થિર નિગાહસે દેખતી ભર રહ ગઇ.)

શ્રીગુરુદેવ :- તૂँ કુછ સમઝતી નહીં હૈ. સ્થૂલસે જ્યાદહ સમ્પર્ક સૂક્ષ્મમેં રહતા હૈ. થોડા અનુભવ તો કરો !

મેરી આँખોમેં અશ્રુ છલછલા ઉઠે. મૈંને શ્રીગુરુદેવકે દોનોં શ્રીહસ્તોંકો ઊઠાકર મેરે મુँહ પર ઢાँક દિયે ઔર મૌન અશ્રુપ્રવાહ બહ ચલા.

શ્રીગુરુદેવ :- આજ્ઞાપાલનમેં ઈતના દુઃખ હોતા હૈ કુમુદ ! ઓ પગલી ! મેરે હાથ તો છોડ ! મૈં હાથોંસે તેરા મસ્તક સહલાના ચાહતા હૂँ.

યોં કહતે હુએ જોરોસે મેરા મુँહ શ્રીગુરુદેવને અપને બાँયે કંધે પર રખ દિયા ઔર શ્રીવરદહસ્તોંકો મેરે શિર પર પસારતે પસારતે કહા

ઈતના દુઃખ ક્યોં ઔર કબ તક ? આँખિર કુછ સમઝો તો સહી ! કુછ બાત તો કરો ! સાહસસે કામ લો કુમુદ. સ્થૂલકા પરિત્યાગ કિયે બિના ઊँચા

ઉઠના નામુમકિન હૈ. પરિણામ આને પર તૂં માનેગી. રોઓ મત કુમુદ ! મુઝે ખાઁસી ઉઠ આયેગી, તેરે રોનેસે ચિત્ત ઘબરાને લગા હૈ. સુન તો, કુમુદ ! ઐસા કબ તક ?

મૈં :- અબ નહીં રોઊઁગી. આપ ખાઁસીકો નહીં બુલાના. મૈં કલ ચલી જાઊઁગી, બસ ન !

શ્રીગુરુદેવ :- (ખૂબ હઁસ ઉઠે) હાઁ, અબ કિતની સયાની હૈ મેરી કુમુદ ! કુમુદ મૈં સચ કહતા હૂઁ. પરિસ્થિતિ મુઝે બાધ્ય કરતી હૈ ઔર મૈં તુઝે ! તો મૈંને નિશ્ચય કિયા હૈ કિ ઈસકા ખૂબ ફાયદા ઉઠાના. તુઝે ખૂબ આનંદ મિલેગા કુમુદ ! મેરે પર ઈતના તો વિશ્વાસ રખો. અબ મુઝે ખૂબ પ્રેમસે વિનયકે પદ સુના. પહલે તો બસ વહી - "મૈં હરિ પતિતપાવન સુને" સૂનૂઁગા.

મૈં હરિ પતિત-પાવન સુને ।
મૈં પતિત તુમ પતિત-પાવન દોઉ બાનક બને ॥૧॥
બ્યાધ ગનિકા ગજ અજામિલ સાખિ નિગમનિ ભને ।
ઔર અધમ અનેક તારે જાત કાપૈ ગને ॥૨॥
જાનિ નામ અજાનિ લીન્હેં નરક સુરપુર મને ।
દાસતુલસી સરન આયો, રાખિયે આપને ॥૩॥

ભાવાર્થ :- હે હરે ! મૈંને તુમ્હેં પતિતોંકો પવિત્ર કરનેવાલા સુના હૈ. સો મૈં તો પતિત હૂઁ ઔર તુમ પતિતપાવન હો; બસ ! દોનોંકે બાનક બન ગયે, દોનોંકા મેલ મિલ ગયા. (અબ મેરે પાવન હોનેમેં ક્યા સન્દેહ હૈ ?) ॥૧॥ વેદ સાક્ષી દે રહે હૈ, કિ તુમને બ્યાધ (વાલ્મીકિ), ગણિકા (પિંગલા વેશ્યા), ગજેન્દ્ર ઔર અજામિલકો તથા ઔર ભી અનેક નીચોંકો સંસાર-સાગરસે પાર કર દિયા હૈ, જિનકી ગિનતી હી કિસસે હો સકતી હૈ ? ॥૨॥ જિન્હોંને જાનકર યા બિના જાને તુમ્હારા નામ લે લિયા, ઉન્હેં નરક ઔર સ્વર્ગમેં જાનેકી મનાઈ કર દી ગયી હૈ. અર્થાત્ વે ભવસાગરસે પાર હોકર મુક્ત હો જાતે હૈં (યહ સબ સમઝ-બૂઝકર હી અબ) તુલસી ભી તુમ્હારી શરણમેં આયા હૈ, ઈસે ભી અપના લો. ॥૩॥ **(વિનય–પત્રિકા – ૧૬૦)**

ઈસ પ્રકાર યહ પદ મૈંને શ્રીગુરુદેવકો નિવેદિત કિયા.

દૂસરે દિન શ્રીગુરુદેવકો પ્રણામ કરકે ડહાણૂકે લિયે નિકલી.

પુષ્કરસે તા. ૨૬-૨-૭૦ કો માઁ ને લિખા પત્ર મિલા કિ તૂં શ્રીગુરુદેવકે દર્શન કરકે આઈ - અચ્છા હુઆ. મુઝે તો છઃ મહિના બિતને પર ભી અભી તક પ્રારબ્ધ ભોગના પડ રહા હૈ.

તા. ૧૯-૨-૭૦ કા પૂનાસે શ્રીગુરુદેવકા પત્ર મિલા હૈ ઔર લિખા હૈ કિ ''સ્વાસ્થ્ય જૈસા થા વૈસા હી હૈ. બુદ્ધિમેં વિપરીતતા જરૂર આ ગઇ ઔર સેવા કરનેવાલોંકી શ્રદ્ધા ભી ડગમગાને લગી હૈ. ઉસમેં મેરા હી દોષ હૈ. કારણ કિ મૈં તો બહુત કરકે અનાધિકાર ચેષ્ટા કરતા હૂઁ. મેરેમેં ઈતની આત્મિયતા હો જાતી હૈં કિ મૈં સમઝતા હૂઁ કિ યે સબ મેરે હી હૈં ઔર ઉસી કારણવશાત્ મૈં કુછ કહ બૈઠતા હૂઁ. યહ હૈ મેરી અનાધિકાર ચેષ્ટા.''

''કાલ, કર્મ, ગુણ ઔર સ્વભાવ યે અનિચ્છિત પ્રાપ્ત હૈં. હોલી પશ્ચાત્ અખાડા ઉઠેગા ઔર પૂર્વકી ઓર જાનેકા નિશ્ચિત્ લગતા હૈ. જિતને દિન જીવિત હૂઁ ઉતના હી ઔર. સબકો આશીષ. (દ. દમુ; પૂ. શ્રી કી આજ્ઞાસે.)''

યહ અક્ષરસહ પત્ર હૈ. મુઝે દૂર બૈઠે બૈઠે હી સબ સુનના રહા હૈ. પ્રભુ ઈચ્છા. મુઝ જૈસી ધનહિન બુઢિયા કર ભી ક્યા સકતી હૈં ? સેવાકી લાયકાત હૈ નહીં. દેખને-સુનને ભર રહા ! તુઝે કુછ ખબર યદિ મિલે તો મુઝે લિખના... જય ગુરુદેવ.

ડોક્ટરોંકી રાયકે અનુસાર શ્રીગુરુદેવકો પૂનાસે બમ્બઇ હવાઇ જહાજમેં લાયા ગયા. ૭-૩-૭૦ કો રામભાઈકે ઘર પર બિરાજેં.

વૈષ્ણવદાસજી મહારાજ ઔર સુરેશભાઇ ઉપાધ્યાયને બમ્બંઇકી કહી હુઇ બાત

એકાંતમેં રહને નહીં દેતે હૈં

ડૉ. નથવાણી :- હમ ૪-૫ ડોકટરોંને આપસે પ્રાર્થના કરનેકા નિશ્ચય કિયા હૈં ગુરુદેવ ! આપકે શરીરમેં કોઇ રોગ ઈતના પ્રબલ નહીં હૈ. ઈતની

ઉત્તમ ટ્રીટમેન્ટ કિતને સમયસે હો રહી હૈ. લેકિન ઈતના ફાયદા નજર નહીં આ રહા હૈ. તો ઈસકા ક્યા કારણ હૈ ? પૂરા ફાયદા ક્યોં નહીં હો રહા હૈ ? કમજોરી રોજ બઢતી જાતી હૈ.

શ્રીગુરુદેવ :- આપકી બાત સહી હૈ. આપ લોગોંકા પરિશ્રમ બહુત હૈ. આપકે ઉત્તમ અનુભવજ્ઞાનસે આપ મેરી હર પ્રકારસે ઉત્તમોત્તમ ટ્રીટમેન્ટ કર રહે હૈ. યહ નિતાન્ત સત્ય હૈ. રહી બાત મેરે સ્વાસ્થ્યકે સુધારકી. વહ બાત મેરે હાથમેં નહીં હૈ. સબકો સોચનેકી, સમઝનેકી બાત હૈ.

મૈં કઈ સાલસે નિર્દ્વન્દ્વ એકાંતમેં જાનેકો ચાહતા હૂઁ. મેરી યહ ઈચ્છા સબકે સામને ખુલ્લી હૈ. મેરી એકાંતકી ઈચ્છા સબ જાનતે હૈં. ફિર ભી એકાંતમેં રહને નહીં દેતે હૈ. યહ હકીકત હૈ. ઐસી પરિસ્થિતિમેં મેરી સમઝસે સ્વાસ્થ્ય અચ્છા હોનેકા યા શરીર રખનેકા કોઈ અર્થ નહીં, ન કોઈ અસમંજસ હૈ.

સકલ કાર્ય સફલ પૂર્ણ કિયે પ્રભુ ભયે અંતર્ધ્યાન

૧૩-૨-૭૦ કો પુનાસે ડહાણૂકે લિયે નિકલતે સમય શ્રીગુરુદેવકો જબ મૈં પ્રણામ કર રહી થી તબ શ્રીગુરુદેવને કહા કિ ફાલ્ગુન શુક્લ પૂર્ણિમા તક ગોવર્ધન અથવા સુરેશ તુઝે લેનેકો ડહાણૂ આયેંગે, તૈયાર રહના. સબ સામાન પૂરા લે લેના ઔર હમ એકાંતકે લિયે ચલે જાયેંગે. અગર તુઝે લેને કો કોઈ નહીં આયા તો સમઝના કિ અબ પ્રવાસ નહીં કરુઁગા. ફિર હમ મિલેંગે સ્મશાનમેં !!! તો તુમ ડહાણૂસે પૂનમકે પશ્ચાત્ આ જાના. બમ્બઈ રામભાઈકે ઘર પર ઠહરુઁગા. પૂનાસે બમ્બઈ અચ્છા રહેગા.

ડહાણૂ પહુઁચકર મૈંને સબ સામાન તૈયાર કર રખ દિયા. મૈં પ્રતીક્ષા કર રહી થી કિ કોઈ આયેગા. લેકિન ફાલ્ગુન પૂર્ણિમા તક કોઈ નહીં આયા. બાદમેં મુઝે પતા ચલા કિ શ્રીગુરુદેવ બમ્બઈ રામભાઈકે ઘર - સૂર્ય એપાર્ટમેન્ટમેં પધારે હૈં. મૈંને શ્રીગુરુદેવકો ફોન કિયા કિ મૈં કલ આ રહી હૂઁ.

મૈં સબ સામાન સાથ લેકર બમ્બઈ - સૂર્ય એપાર્ટમેન્ટ પહુઁચી - તો વૈશ્નવદાસજી મહારાજ નીચે મિલેં - ઔર બોલેં કિ ''મૈં સામાન રખનેકી

વ્યવસ્થા -દૂસરે મઝલે ઉતારા-હૈ વહાઁ પર કરતા હૂઁ. આપ શ્રીમહારાજજીકે પાસ આઠવેં મઝલે પર પહુઁચિયે.''

મૈં કમરે પર પહૂઁચી. ડ્યૂટીકે નિયમવાલોંકે લિયે હી શ્રીગુરુદેવકે પાસ જાનેકી અનુમતિ થી. ઈસલિયે મૈં ઘરકે બાહર લિફટકે સામનેકી જગહ પર બૈઠી.

મેરે આનેકા સમાચાર સુનકર કૃષ્ણાબહન મુઝે મિલી ઔર કહા કિ શ્રીગુરુદેવ નિત્ય શામકો કરીબ પાઁચ બજે વ્હીલચેરમેં ઘૂમનેકો પધારતે હૈં, દર્શનલાભ મિલેગા, આપ યહાઁસે ચલે નહીં જાના. મૈં વહી જગહ પર બૈઠી રહી.

થોડી દેર બાદ એક વ્યવસ્થાપક ભાઇને હાથ જોડકર મુઝે કહા કિ આપકા સામાન બહુત હૈ - આપ જહાઁ કહેં વહાઁ પહુઁચા દેવેં. મૈંને કહા કિ મૈં જયરામભાઈકે ઘર જાતી હૂઁ. વહ ભાઇને મોટરકી વ્યવસ્થા કર દી ઔર મૈં સબ સામાન લેકર રામમહલ પહુઁચ ગઇ. જયરામભાઇ ઔર બબીબહન ખુશ હુએ ઔર મુઝે રહનેકી વ્યવસ્થા કર દી.

પુનઃ મૈં સૂર્ય એપાર્ટમેન્ટમેં લિફટકે સામને કી જગહ પર બૈઠ ગઇ. શામ ઢલ ગઇ, પરંતુ શ્રીગુરુદેવ બાહર પધારે નહીં ઔર મૈં રામમહલ આ ગઇ. ફિર દૂસરે દિન સુબહમેં સૂર્ય એપાર્ટમેન્ટમેં વહી જગહ પર બૈઠ ગઈ.

ભોજનકે સમય રામભાઈકે બડે ભાઈ હરિભાઇને ભોજન પાનેકે લિયે અપને નિવાસમેં બુલાઇ. ઉસ સમય મૈં કેવલ આલુ પાતી થી. સાથમેં વેફર લાઇ થી. વહી બિલ્ડીંગકે ઉપરકે મઝલે પર હરિભાઈકે ઘર પર મૈંને વેફર ઔર છાશ લિયા. પ્રતિદિન વહી કાર્યક્રમ બના રહા. ઔર લિફટકે સામનેકી જગહમેં મૈં બૈઠતી ઔર વહીં આરામ કરતી.

(૧૯૬૫મેં શ્રીગુરુદેવ ઉજ્જૈનમેં બિરાજતે થે - ઉસી વક્ત ૧૫-૮-૬૫ સુબહ સબકે સામને શ્રીગુરુદેવને કહા કિ અબ એકાંતમેં જાનેકા વિચાર છોડકે શરીર-ત્યાગકા વિચાર બઢતા હૈ.

મૈં :- આપ યહ વિચાર છોડકે એકાંતમેં નહીં પધારેંગે. તબ તક મૈં સિર્ફ આલૂ હી ખાઊઁગી. ઉસ દિનસે મૈંને આલૂ પાનેકા વ્રત શુરુ કિયા થા.)

ઐસે હી ચાર-પાઁચ દિન નિકલ ગયે. પરંતુ શ્રીગુરુદેવ ન તો બાહર પધારેં ન દર્શનલાભ મિલા. વ્હીલચેર પર શ્રીગુરુદેવ અપને કમરેકે અંદર હી ઘૂમ લિયા કરતે થે.

ફિર એક દિન શ્રીગુરુદેવ બાહર ઘુમનેકો પધારેં. લિફ્ટકી જગહ પર મેરે સાથ પાઁચ-છઃ ભાઈ દર્શનકે લિયે ખડે થે. મુઝે દેખતે હી અપના હાથ હિલાકર પૂછા- ''કબ આયી ?'' ઔર વ્યવસ્થાપકભાઈકો આજ્ઞા દિ કિ કુમુદકો સાથમેં ઘૂમનેકો લે ચલો. શ્રીગુરુદેવને મેરા હાથ પકડકર અપને સાથ લિફ્ટમેં લે લી. વાપિસ પધારેં તબ ભી મેરા હાથ પકડકર લિફ્ટમેં સાથ લે ચલે.

શ્રીગુરુદેવ કમરેમેં પધારે. મૈં બાહર બૈઠી રહી. ૧૫-૨૦ મિનિટકે પશ્ચાત્ શ્રીગુરુદેવને મુઝે અપને પાસ બુલાઈ. મૈંને અંદર જાકર પ્રણામ કિયા. શ્રીગુરુદેવ મેરા હાથ પકડકર બોલે કિ અબસે તેરે લિયે યહ કમરા ૨૫ ઘંટા ખુલ્લા રહેગા. તુઝે કોઈ રોકેગા નહીં. અપના હાથ હિલાકર-ઈંગત કરતે જગહ બતાતે મુઝે કહા કિ ઈસ જગહ પર તુમ જબ ચાહો તબ આકર બૈઠ સકતી હો ઔર ચાહો તબ ઉઠકર લિફ્ટકે સામને તુમારા આસન હૈ વહાઁ ચલે જાના, ઔર થોડી દેર પશ્ચાત્ આ જાના, થોડા બૈઠના. ઐસે આ જાયા કરના. પરંતુ કિસી ભી પ્રકારકી સેવામેં હાથ નહીં લગાના. ઔર અપની વિવેકબુદ્ધિકા ઉપયોગ કરકે આના-જાના ઔર બૈઠના. ક્યોંકિ ડૉક્ટરોંકી ભી સલાહ હૈ કિ અધિક વ્યક્તિઓંકી ભીડ યહાઁ ન હોવેં.

મૈં આજ્ઞાનુસાર કિયા કરતી ઔર શામ ઢલનેકે પશ્ચાત્ રાત્રિ હોનેકે પહલે શ્રીગુરુદેવકો પ્રણામ કરકે રામમહલ ચલી આતી થી. ઔર દૂસરે દિન સાત બજે શ્રીગુરુદેવકે દર્શનકો પહુઁચ જાતી થી, ઐસા હી ક્રમ વહાઁ મેરા રહા.

શ્રીરામનૌમિકે દિન રામભાઈને સામનેસે પ્રેમસે કહા કિ બહન, આપકો પૂજન આદિ જો કરના હો - કર સકતે હો હૈં !! ઔર મૈંને શ્રીચરણામૃત લિયા, ફૂલહાર શ્રીચરણોમેં ધરા, દૂસરા હાર શ્રીમસ્તકકે પાસ રખા.

शरीर की यही दशा देखकर भी आप
भजनमें जुट नहीं जाते यही आश्चर्य !!

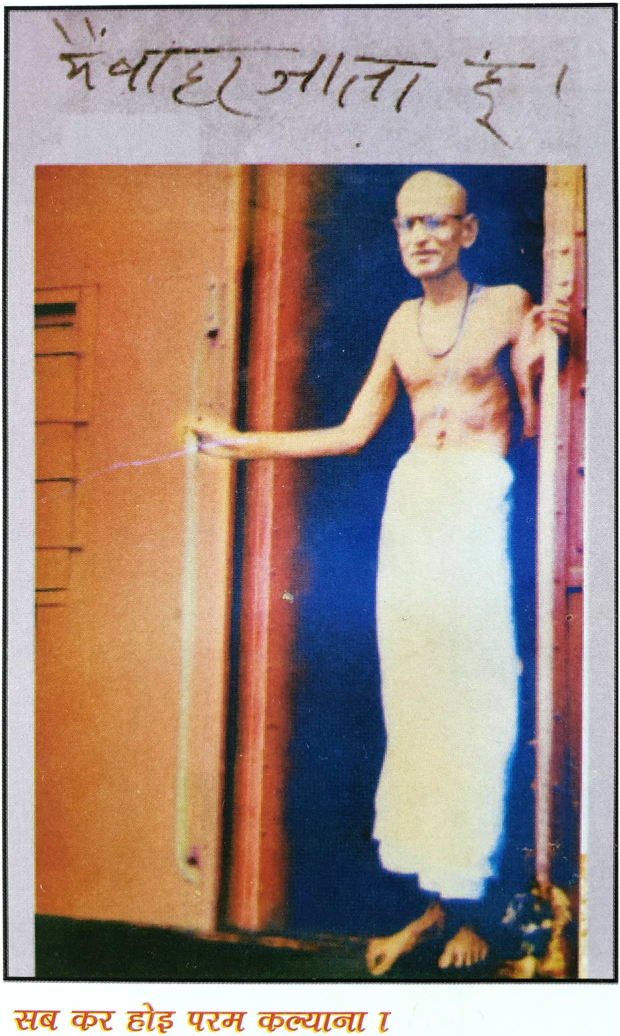

सब कर होइ परम कल्याना ।
सोइ करहु अब कृपानिधान ।।

प्रणाम...

શ્રીગુરુદેવને અપના શ્રીવરદહસ્ત મેરે મથ્થે પર પધરાયા ઔર બાદમેં એક હાર રખા. ઔર કહાકી કિ - કલ રાતસે તેરા સ્મરણ તૈલધારાવત્ બના રહા કમુ !! પર કિસસે કહૂઁ ?

ભક્તોંકા બડા સમૂહ થા. સબકો દર્શન હોવેં ઈસ હિસાબસે શ્રીગુરુદેવ સમષ્ટિમેં પધારે થે - સુબહ કરીબ નવ બજે. બહુત કમજોર ઔર નિર્બલ શ્રીગુરુદેવકા શરીર હો ગયા હૈ. કેવલ હડ્ડીકે હી દર્શન હોતે હૈં. શરીર તો બિલકૂલ ગલ ગયા હૈં ઔર સિકૂડ ગયા હૈ.

શ્રીગુરુદેવને સબકો હાથ જોડે દર્શન દિયા ઔર તખત પર બિરાજેં. સબકો અચ્છી તરહ દર્શનલાભ મિલા. ૧૫-૨૦ મિનટકે બાદ શ્રીગુરુદેવકો અપને કમરેમેં આરામ મેં પધારતે સમય શ્રીગુરુદેવ કુછ બોલે નહીં, પરંતુ ઓષ્ઠ ફફડાતે થે. ઈસ પર સે જાન પડતા થા કિ આપ સબકી રજા લે રહેં હૈં કિ મૈં આપ સબસે બિદા માઁગતા હૂઁ.

આજ, તા. ૧૯-૪-૭૦, ચૈત્ર શુકલ ત્રયોદશી હૈ. રામભાઈકે કહને પર દોપહરકો છાશ ઔર ફલ લેનેકો મૈં ઊપર હરિભાઈકે ઘરમેં થી. રામભાઇ ભી થે. ઉસ સમય એક ભાઇ રામભાઇકો બુલાનેકો આયા. તુરન્ત રામભાઇ - નીચે શ્રીગુરુદેવકે કમરેમેં પહૂઁચે. મૈં ભી જલ્દી-જલ્દી છાશ પીકર શ્રીગુરુદેવકે પાસ પહુઁચ ગઇ.

દેખા તો રામભાઇ શ્રીગુરુદેવકે બિલકુલ નજદીક દાયેંકી ઓર નીચે બૈઠે હૈં. રામભાઈકા એક હાથ શ્રીગુરુદેવને અપને એક વરદ હસ્તમેં રખા થા. ઔર દૂસરા હસ્તકમલ રામભાઈકે મસ્તક પર ફિરા રહે થે. અમુભાઇ વસાણી ઔર ઉનકી ધર્મપત્ની - નર્મદાબહન શ્રીચરણોં પર સૌંઠ પાવડરકા માલિશ કર રહે થે. શ્રી વૈશ્નવદાસજી મહારાજ શ્રીગુરુદેવકે ઘૂંટન ઔર ઊપરકે ભાગ પર ધીરે ધીરે હાથ ફિરાતે હૈં.

મુઝે દેખકર શ્રીગુરુદેવને અપને હાથસે ઈંગત કર અપની બાઁયેકી ઓર બૈઠનેકો કહા. મૈં વહાઁ પર બૈઠ ગઇ.

મેરે હાથ પકડકર શ્રીગુરુદેવને અપને પેટ પર ફિરાતે ઓષ્ઠ ફફડાકર બોલે કિ- "યહાઁ હોજરીમેં દર્દ હોતા હૈ" મેરે શિર પર, મુઁહપર અપના વરદ હસ્ત ફિરાતે ફિરાતે શ્રીગુરુદેવને કહા કિ - "તુમને બહુત સહન કિયા હૈ. મૈં તુઝસે નારાજ નહીં હૂઁ. મુઝે તેરેસે પ્રસન્નતા હૈ. કુમુદ ! અબ મૈં જાતા હૂઁ !" શ્રીવૈશ્વનદાસજી મહારાજને સહારા દેકર શ્રીગુરુદેવકી રામભાઈકી ઓર કરવટ બદલી.

શ્રીગુરુદેવને રામભાઈકા હાથ અપને વરદ હસ્તમેં થામ લિયા. ઔર ધીરેસે બોલે કિ - "**રામ ! મૈં જા રહા હૂઁ." બસ ! ઈસી ક્ષણ ભગવાનને ઈહ લીલા સમાપ્તકર હમેશકે લિયે મૌન ધારણ કર લિયા.** યહ દોપહરકે દો બજકર ૩૮ મિનટકા સમય હૈ. ચારૌ ઓર સન્નાટા છા ગયા, સ્તબ્ધતા છા ગઈ. સારા વાતાવરણ વિક્ષિપ્ત ઔર ખૂબ ઉદાસ હો ગયા.

સમાચાર સુનતે હી કૃષ્ણાબહન, પાર્વતીબહન, રમાબહન, દમયંતિબહન, ગોવર્ધન, શંભુપ્રસાદ, અરવિંદભાઇ, દેવકરણભાઇ ઔર કઇ ભાઇ-બહન ઈકઠ્ઠે હો ગયે. થોડી હી દેરમેં ભારી ભીડ઼ જમા હો ગઇ. જાહિર કિયા ગયા કિ સબકો દર્શનલાભ મિલેગા. કલ શ્રીગુરુદેવકો ચાર્ટરપ્લેનમેં જયપુરકો પધરાયે જાયેંગે ઔર પુષ્કરમેં રામધામમેં અંતિમ સંસ્કાર હોગા.

તદ્‌અનુસાર મૈં ચતુર્દશીકો સુબહ સબકે સાથ ચાર્ટર પ્લેનમેં જયપુર ઔર વહાઁસે પુષ્કર પહુઁચી. સૂર્ય એપાર્ટમેન્ટમેં શ્રીગુરુદેવકે દર્શનકે લિયે લોગોંકી ભારી ભીડકો લેકર શ્રીગુરુદેવકા ચાર્ટર પ્લેન બહુત વિલંબિત હુઆ. શ્રીગુરુદેવકો જયપુરસે ગલતાજી શ્રીપતિતપાવનજી ભગવાનકે દર્શનકે લિયે પધરાયે ગયે. વહાઁસે પુષ્કર-રામધામમેં ચતુર્દશી રાતકો આઠ બજેં પધારેં.

ઉસ સમય શ્રીરામધામમેં એક બ્લોક તૈયાર થા જો વર્તમાનમેં પૂજારીકા નિવાસ સ્થાન હૈ- ઈસમેં શ્રીગુરુદેવકો એક તખત પર બિરાજમાન કિયે ગયે.

યહાઁ ભી દર્શનકે લિયે બહુત ભીડકો લેકર ઐસા નિર્ણય જાહિર કિયા ગયા કિ કલ ૩ બજે શ્રીગુરુદેવકા અંતિમ સંસ્કાર હોગા. તદનુસાર ચૈત્રશુકલ

आपने मौन धारण कर लिया !!

આપ કુછ તો બોલો મેરે રામ !

દુઃખદ વિદાય

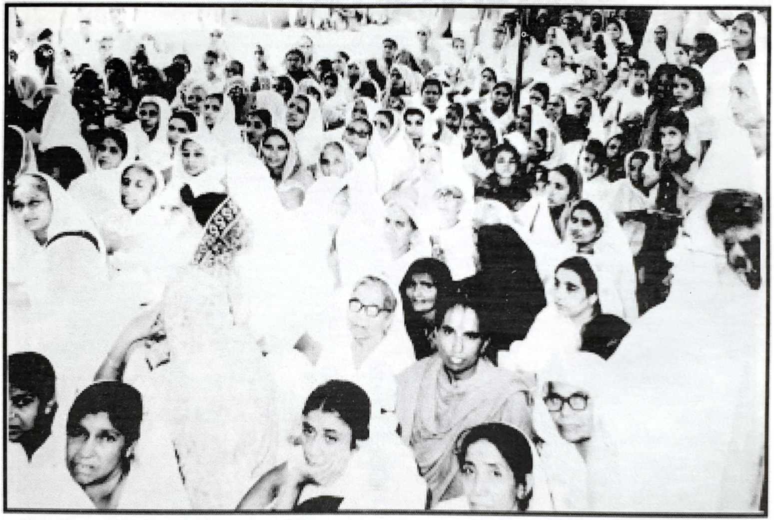

શ્રી રામ જય રામ જય જય રામ
શ્રી રામ જય રામ જય જય રામ...

દુઃખદ વિદાય

જય ગુરુદેવા પરમાનંદા
આનંદકંદ પ્રભુ સચ્ચિદાનંદ...

દુઃખદ વિદાય

કહહિં ભકતજન આરત ભારી । ભલિ બનાઈ બિધિ બાત બિગારી ।।

ભઈ બડી ભીર ''રામધામ'' દ્વારા । બરનિ ન જાઈ બિષાદુ અપારા ।।
મનહુઁ બારિનિધિ બૂડ જહાજૂ । ભયઉ બિકલ બડ બનિક સમાજૂ ।।

सुगंधिं आसनं समर्पयाम्हम्

हे भगवन् ! आपके लिये हजारों बार नमस्कार !
नमस्कार हो !! आपके लिये फिर भी बार-बार नमस्कार !!
हे अनन्त सामर्थ्यवाले ! आप के लिये आगे से और
पीछे से भी नमस्कार ! हे सर्वात्मन् !
आपके लिये सब ओर से भी नमस्कार हो !!

પૂર્ણિમા–શ્રીહનુમાન જયંતી-૨૧-૪-૭૦, દોપહરકો કરીબ ૪.૩૦ (સાઢે ચાર) બજે શ્રીગુરુદેવકા અંતિમ દર્શન હુઆ. ઉસી સમય હજારો ભકતજનોંકે હૃદય ઔર પ્રેમાશ્રુકી ધારામેં શ્રીગુરુદેવકી વાત્સલ્યમયી મૂર્તિછબી જલક રહી થી.

કહહિં ભક્તજન આરત ભારી । ભલિ બનાઇ બિધિ બાત બિગારી ॥
સબ કર મન દુઃખ બદન મલીને । બિકલ મનહુઁ માખી મધુ છીને ॥
કર મીજહિં સિરુ ધુનિ પછિતાહીં । જનુ બિનુ પંખ બિહગ અકુલાહીં ॥
ભઇ બડી ભીર "રામધામ" દ્વારા । બરનિ ન જાઇ બિષાદુ અપારા ॥
મનહુઁ બારિનિધિ બૂડ જહાજૂ । ભયઉ બિકલ બડ બનિક સમાજૂ ॥
એકહિ એક દેહિં ઉપદેસૂ । તજૈ "રામ" હમ જાનિ કલેસૂ ॥
જૌં પે પ્રિય બિયોગુ બિધિ કીન્હા । તો કસ મરનુ ન માગે દીન્હા ॥

એવં બ્રુવાણા વિરહાતુરા મૃશં , વ્રજસ્ત્રિયઃ કૃષ્ણવિષક્તમાનસાઃ ।
વિસૃજ્ય લજ્જા રુરુદુઃ સ્મ સુસ્વરં ગોવિન્દ દામોદર માધવેતિ ॥
(ભાગવતજી, ૧૦-૩૯-૩૧)

ગોપિયાઁ વાણીસે તો ઈસ પ્રકાર કહ રહી થી; પરન્તુ ઉનકા એક એક મનોભાવ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણકા સ્પર્શ, ઉનકા આલિઙ્ગન કર રહા થા. વે વિરહસે વ્યાકુલ હો ગયી ઔર લાજ છોડકર "હે ગોવિન્દ ! હે દામોદર ! હે માધવ !"....ઈસ પ્રકાર ઊઁચી આવાજસે પુકાર-પુકારકર સુલલિત સ્વરસે રોને લગી ॥"

એહિ વિધિ કરત પ્રલાપ કલાપા । ગયે નિવાસ સબ ભરે પરિતાપા ॥

પરન્તુ માનો...(ભગવાનકી) આવાજ સુનનેમેં આ રહી થી કિ..... હે પ્રિયજનો !!

વાયુર્યથા ધનાનીકં તૃણં તૂલં રજાંસિ ચ ।
'સંયોજ્યાક્ષિપતે ભૂયસ્તથા ભૂતાનિ ભૂતકૃત ॥ ભા. ૧૦-૮૨-૪૪

''જૈસે વાયુ બાદલોં, તિનકોં, રુઈ ઔર ધૂલકે કણોંકો એક-દૂસરેસે મિલા દેતી હૈં, ઔર ફિર સ્વચ્છન્દરૂપસે ઉન્હેં અલગ-અલગ કર દેતી હૈં - વૈસે હી સમસ્ત પદાર્થોંકે નિર્માતા ભગવાન ભી સબકા સંયોગ-વિયોગ અપની ઈચ્છાનુસાર કરતે રહતે હૈં.''

માયિ ભક્તિર્હિં ભૂતાનામમૃતત્વાય કલ્પતે ।
દિષ્ટયા યદાસીન્મત્સનેહો ભવતીનાં મદાપનઃ ॥ ભા.૧૦-૮૨-૪૪

''યહ તો બડે સૌભાગ્યકી બાત હૈં કિ તુમ સબ લોગોંકો મેરા વહ પ્રેમ પ્રાપ્ત હો ચુકા હૈ, જો મેરી હી પ્રાપ્તિ કરાનેવાલા હૈ. ક્યોંકિ મેરે પ્રતિ કી હુઇ પ્રેમ–ભક્તિ પ્રાણિયોંકો અમૃતતત્ત્વ–પરમાનન્દધામ પ્રદાન કરનેમેં સમર્થ હૈં ॥''

અહં હિ સર્વભૂતાનામાદિરન્તોઽન્તરં બહિઃ ।
ભૌતિકાનાં યથા ખં વાર્ભૂવાયુર્જ્યોતિરઙ્ગનાઃ ॥
એવં હયેતિ ભૂતાનિ ભૂતેષ્વાત્માઽઽત્મના તતઃ ।
ઉભયં મય્યથ પરે પશ્યાતાભાતમક્ષરે ॥

(ભા.૧૦-૮૨/૪૬-૪૭

''જૈસે ઘટ, પટ આદિ જિતને ભી ભૌતિક પદાર્થ હૈં, ઉનકે આદિ, અન્ત ઔર મધ્યમેં; બાહર ઔર ભીતર, ઉનકે મૂલ કારણ પૃથ્વી, જલ, વાયુ, અગ્નિ તથા આકાશ હી ઓતપ્રોત હો રહે હૈં. વૈસે હી જિતને ભી પદાર્થ હૈં, ઉનકી પહલે પીછે, બીચમેં, બાહર ઔર ભીતર કેવલ મૈં હી મૈં હૂઁ.''

''ઈસી પ્રકાર સભી પ્રાણીયોંકે શરીરમેં યહી પાઁચો ભૂત કારણરૂપમેં સ્થિત હૈં, ઔર આત્મા ભોક્તાકે રૂપમેં અથવા જીવકે રૂપમેં સ્થિત હૈં; પરન્તુ મૈં ઈન દોનોંસે પર અવિનાશી સત્ય હૂઁ. યે દોનોં મેરે હી અંદર પ્રતીત હો રહે હૈં, તુમ લોગ ઐસા અનુભવ કરો.''

અબ હમ ક્યા કરેં ? કર ભી ક્યા સકતે હૈં ? સિર્ફ ! યહી....

ચૈતન્યઃ શાશ્વતઃ શાન્તો વ્યોમપ્તીતો નિરજ્જનઃ ।
બિન્દુનાદકલાતીતઃ તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ ॥૧॥

જો ચૈતન્ય, શાશ્વત, શાંત, વ્યોમસે અતીત, નિરંજન માયારહિત, અવિચ્છિન, ઈશ્વર હૈં, જો બિંદુ, નાદ ઔર કલાસે પર હૈં - ઐસે શ્રીગુરુદેવકો મેરા નમસ્કાર હૈ.

ગુરુરાદિરનાદિશ્ચ ગુરુઃ પરમદૈવતમ્ ।
ગુરોઃ પરતરં નાસ્તિ તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ ॥૨॥

(જો) ગુરુદેવ સમસ્ત જગતકે કારણરૂપ હૈં, (ફિર ભી આપ) અનાદિ અર્થાત્ કારણરહિત હૈં, જો પરમતત્ત્વ હૈં, ઔર (જો) ગુરુદેવસે બઢકર (કોઈ તત્ત્વ) નહીં હૈં, ઐસે શ્રીગુરુદેવકો (મેરા) નમસ્કાર.

મન્નાથઃ શ્રી જગન્નાથો મદ્ગુરુઃ શ્રીજગદ્ગુરુઃ ।
મદાત્મા સર્વભૂતાત્મા તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ ॥૩॥

(જો) મેરે ઔર (સમસ્ત) જગતકે સ્વામી હૈં, મેરે તથા (સમગ્ર) જગતકે ગુરુદેવ હૈં, મેરા ઔર સબ પ્રાણિમાત્રકી આત્મા હૈં (જીવન હૈં) - વહી મેરે શ્રીગુરુદેવકો મેરા નમસ્કાર હૈ.

ભવારણ્યપ્રવિષ્ટસ્ય દિઙ્મોહભ્રાન્તચેતસઃ ।
યેન સન્દર્શિતઃ પન્થાઃ તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ ॥૪॥

સંસારરૂપી અરણ્યમેં ફઁસે હુએ ઔર મોહસે ભ્રમિત હુએ ચિત્તકે કારણ ભૂલે હુએકો જિસને માર્ગ બતાયા હૈ—ઐસે શ્રીગુરુદેવકો મૈં નમસ્કાર કરતા હૂઁ.

તાપત્રયાગ્નિતપ્તાનાં અશાન્તપ્રાણીનાં ભુવિ ।
ગુરુદેવ પરા ગંગા તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ ॥૫॥

(જો) ઈસ પૃથ્વી પર ત્રિવિધતાપરૂપી અગ્નિસે તપ્ત હૈં, અશાંત હૈ ઐસે મનુષ્યોંકે લિયે શ્રીગુરુદેવ હી એકમાત્ર ગંગાજી હૈં, ઐસે શ્રીગુરુદેવકો હમારા નમસ્કાર હૈ.

જ્ઞાનશક્તિસમારૂઢઃ તત્ત્વમાલાવિભૂષિતઃ ।
મુક્તિભુક્તિપ્રદાતા ચ તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ ॥૬॥

(જો) જ્ઞાનશક્તિરૂપ અશ્વ પર અચ્છી તરહસે આરૂઢ હૈ, તત્ત્વરૂપ માલાસે વિભૂષિત હૈ, ભોગ ઔર મોક્ષકે પ્રદાતા હૈં, ઐસે શ્રીગુરુદેવકો મેં નમસ્કાર કરતા હૂઁ.

અનેકજન્મસમ્પ્રાપ્ત કર્મબન્ધવિદાહિને ।
આત્મજ્ઞાનપ્રદાનેન તસ્મૈ શ્રીગુરવે નમઃ ॥૭॥

(જો) આત્મજ્ઞાનકે ઉપદેશ (કે માધ્યમ) સે મનુષ્યકે અનેક જન્મકે સંચિતકર્મરૂપ બન્ધકા નાશ કરનેવાલે હૈં - ઐસે શ્રીગુરુદેવકો મેરા નમસ્કાર હૈ.

બ્રહ્માનન્દં પરમસુખદં કેવલં જ્ઞાનમૂર્તિં
દ્વન્દ્વાતીતં ગગનસદૃશં તત્ત્વમસ્યાદિલક્ષ્યમ્ ।
એકં નિત્યં વિમલચલં સર્વધીસાક્ષિભૂતં
ભાવાતીતં ત્રિગુણરહિતં સદ્ગુરું તં નમામિ ॥૮॥

(જો) આનંદ સ્વરૂપ બ્રહ્મ હૈં, પરમ સુખકે પ્રદાતા હૈં, કૈવલ્ય સ્વરૂપ હૈં, જ્ઞાનમૂર્તિ હૈં, સકલ દ્વન્દ્વસે પર હૈં, આકાશકે સદૃશ સર્વવ્યાપી હૈં, "તત્વમસિ" આદિ (વેદાન્ત મહાકાવ્ય) કે લક્ષ્ય (સ્વરૂપ) હૈં; જો એક, નિત્ય, વિમલ, ઔર અચલ હૈં, સર્વ બુદ્ધિવૃત્તિઓંકે સાક્ષીરૂપ (=ચૈતન્ય) હૈં, મનકે સર્વ ભાવોંસે અતીત હૈં, ઔર તીનોં ગુણ (સત્વ, રજ, તમ) સે રહિત હૈં - ઐસે શ્રી સદ્ગુરુદેવકો મેં નમસ્કાર કરતા (કરતી) હૂઁ.

કરુનાયતન પ્રભુ સદ્‌ગુનાકર દેવ (હમ) યહ બર માગહિં ।
મન વચન કર્મ બિકાર તજિ તવ ચરન હમ અનુરાગહિં ॥

દેશકે વિભિન્ન અખબારોંને દૂસરે દિન પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવકે સ્વધામ ગમનકી કઈ પ્રકારકે આદર, પ્રેમભાવયુક્ત શબ્દોંસે ભૂરી-ભૂરી પ્રસંશાકે સાથ વિદાય દેતે બડે આઘાતકે સાથ અપના પૂજયભાવ વ્યકત કિયા હૈ –

''લાખો દીન–દુખિયાના બેલી'', ''માનવસેવાધારી'', ''માનવસેવાના ઝંડાધારી'', ''દરિદ્રનારાયણ–દુઃખી માનવીમાં ઈશ્વરના દર્શન કરનાર'', ''અલમના આરાધક'', ''શ્રીરામના પ્યારા'', ''મહાપુણ્યશાળી'', ''પ્રખર તપસ્વી'', ''તપ-ત્યાગની ભાવનાથી ભરપૂર'', ''માનવસેવાના અખંડ ભેખધારી'', ''શ્રીરામના પરમોચ્ચ ભક્ત અને નખશિખ સન્ત'', ''માનવતાનો ઓલિયો આથમ્યો'', ''નિરાશ્રિતોના બેલીની વિદાય'', ''સેવાનો સિતારો ખર્યો'' – આદિ અનેક ભાવોકિતથી પૂ.શ્રીને આદર ઔર કૃતજ્ઞતા પ્રેરિત શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કી. (ડૉ. કાન્તીલાલભાઈ અજાગીયા)

રેડીયો, અખબાર, ટેલીફોન યા વ્યક્તિમાધ્યમસે સમાચાર સુનતે હી દેશ–પરદેશકે પ.પ્રૂ.શ્રીકે શિષ્ય સમુદાય, સાધુસમાજ ઔર ચાહકવર્ગ આદિ સ્તબ્ધ હો ગયે. દિશાયેં સબ બિલખ્ સી ગઈ. જિસકો જો વાહન યા ટ્રેન મિલે – સહારા લેકર શ્રીગુરુદેવકે આખરી દર્શન ઔર પ્રેમાશ્રુ ધરનેકો કઈ ભાઈ–બહન શ્રીરામધામ – પુષ્કર આ પહૂઁચે. સબકે પૈર ઢિલે પડ ગયે થે. પર અબ ક્યા કરેં ? ''હમારા'', ''મેરા'' – અબ બિના સહારા, બિના દર્શન ક્યા હોગા ? હમ ક્યા કરેંગે અબ ? આદિ પ્રશ્ન અપને ભારી હૃદયમેં ઘોલ રહે થે સબ. ખુલ્લી આંખોંકે સામને ભી કુછ નજર નહીં આતા થા, ન કાનોંસે સુનાઈ પડતા થા. સબ રો રહે થે.

શ્રીરામધામકી ઈસ અંતિમ રાત્રિમેં મનઃચક્ષુકે સામને દર્શન હોતા રહા – ''આરામ કરતે પ્રસન્ન મુખમુદ્રાસે આપશ્રી કહ રહે થે ''સચ્ચા સુખ હૈ શ્રીરામકે પાયનમેં હો !!! મૈં બાહર જા રહા હૂઁ.''

શ્રીગુરુદેવને બ્રહ્મલીન હોનેકી તીથિ બતા દી થી

પરમપૂજ્ય શ્રીગુરુદેવને અપની બ્રહ્મલીન હોનેકી તિથિ બહુત સમયકે પહલે નિમ્ન લિખિત (સ્વહસ્તકે) દોહેસે નિર્દેશ કર હી દિ થી, પરંતુ હમ સમઝ નહીં પાયે.

(૧) પુષ્કરસે હરિભાઈસે પ્રાપ્ત દોહે

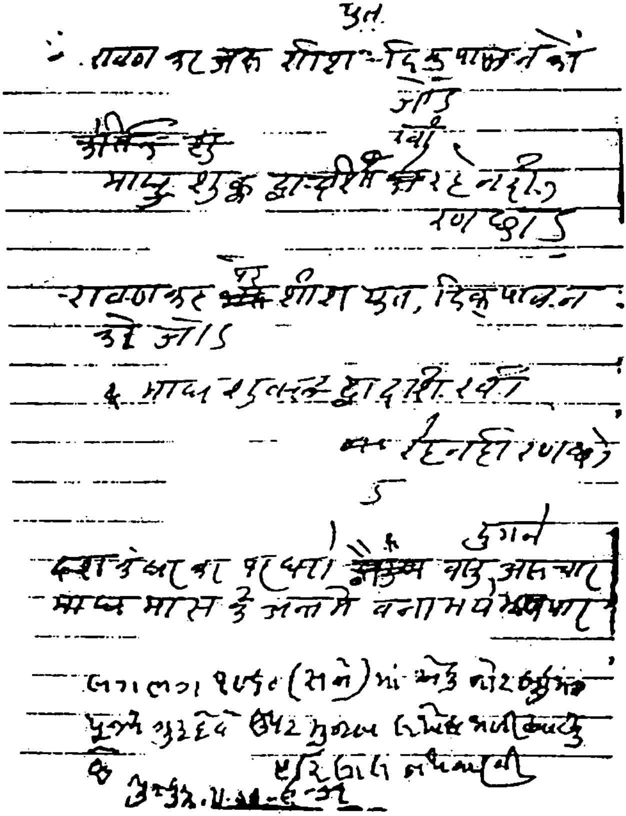

(૨) પાર્વતીબહનસે પ્રાપ્ત દોહા :-

रावण कर पर शीश पुनि दिक्पालन
कर जोड़
माघ शुक्ल द्वादश रची रहे नहीं रण
धोड़

મેરી સમઝકે અનુસાર (જમનાદાસભાઈને ભી યહ અર્થ કિયા થા)

રાવણ = ૧, ઉસકે કર (હાથ) = ૨૦, પર શીશ (ઉસકે ઊપરકે શીશ) = ૧૦, દિગપાલ = ૧૦, ઉસકે કર = ૨૦. સબકો જોડનેસે ૬૧ હોતા હૈં. માઘ શુકલ દ્વાદશીસે ૬૧ દિનકે બાદ ચૈત્ર શુકલ ત્રયોદશી પડતી હૈં. ઉસી દિન શ્રીગુરુદેવને મહાસમાધિકા વરણ કિયા.

ઔર વીરપુરકે પૂ.જયસુખરામબાપાને અર્થ ઘટાયા હૈં કિ રાવણકે ૨૦ હાથ ઔર ૧૦ શીશ જોડનેસે હોતા ૨૦૧૦ ઉસમેં દિકપાલ (૮), કર જોડ = ૧૬ જોડનેસે હોતા હૈં - ૨૦૨૬ સંવત્ ભી યહી થા.

ૐ

પૂર્વ પ્રકાશિત **"સન્નિધિ"** કે ભાગમેં પ્રકાશક ટ્રસ્ટ કે દ્વારા દી ગઈ વિજ્ઞપ્તિસે ટ્રસ્ટકો પ્રાપ્ત વિગત અનુસાર પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવ ઈસી પ્રકાર હોનેવાલી યા ઘટી હુઈ કઈ ઘટનાએં જો કિસીકો માલૂમ નહીં ઉસકે બારેમેં ભી કઈ બાર સ્પષ્ટ ઈંગત કર દેતે થે. જિસસે આપકી સર્વજ્ઞાતાકા સ્પષ્ટ દર્શન હોતે હૈં. જૈસે કિ,

(૧) માણેકવાડા (ગોંડલ કે પાસ) દરબાર શ્રી તખુભાકો બેંગ્લૌરસે તા. ૧૫-૬-૬૯ કે પત્રમેં લિખા થા કિ "યહ (આનેવાલી) આખરી ગુરુપૂર્ણિમા હૈ. ઈસલિયે તુમ જરૂર આ જાના, મિલ જાના."

(૨) શ્રી ભવાનીશંકરભાઈ(બગરારાવાલે) કહતે હૈં કિ ઓરિસ્સા અકાલ રાહતકાર્ય સેવાકે લિયે ઘરસે જબ મૈં નિકલ રહા થા તબ ખીમજીભાઈ નામકે રેલ્વે ડ્રાયવરને – જો શ્રીગુરુદેવકે પ્રતિ ખૂબ શ્રદ્ધા રખતે થે, મુઝે કહા કિ મેરા એક સંદેશ શ્રીગુરુદેવકો બતાના કિ મેરે પિતાજી ગિરનારકી પરીક્રમાકો ગયે હૈ, લેકિન દો સાલસે કુછ સમાચાર નહીં હૈ, ન કુછ પતા હૈ, તો કબ મિલેંગે યહ પૂછકર હમકો બતાના.

મૈં શ્રીગુરુદેવકે પાસ ઝાંબડી(ઓરિસ્સા) કેન્દ્ર પર પહુઁચા. બાદમેં શ્રીચરણોંકી સેવા મૈં કર રહા થા, તબ મૌકા પાકર મૈંને ખીમજીભાઈને કહી બાતકે વિષયમેં પૂછા. શ્રીગુરુદેવ લેટે થે, સુનતે હી બૈઠે હો ગયે ઔર તુરંત કહા કિ ઉનકો બતા દો કિ તુમારે પિતાજીકો શેરને માર ડાલા હૈ. બોરદેવી કે પાસ માનવ હડ્ડી અભી તક પડી હૈ. વહાઁકે માલધારીકો પૂછ લેના. હડ્ડી પ્રાપ્ત કરકે વિધિ કર લેવે.

(૩) અમેરીકાકે પ્રમુખ કેનેડીકી હત્યાકા સમાચાર સૂનતેહી (ઉજ્જૈન) પ.પૂ.શ્રીગુરુદેવને બતાયા થા કિ, ભારતકે તિસરે પ્રધાનમંત્રીકી ભી વિદેશમેં હત્યા હોગી. ઔર સબકો માલૂમ હૈ કિ ઈસી પ્રકાર હી હુઆ. ઔર સબકે લિયે હૃદય દ્રાવક ઔર આઘાતજનક દુર્ઘટના શ્રી શાસ્ત્રીજીકી હુઈ.

ઈસી પ્રકાર અપને સ્વધામગમન કે લિયે જો સમય બતાયા થા ઠીક ઉસી પ્રકાર હી બનકર રહા.

પૂ.શ્રીકે અસ્થિકુંભ ગોંડલ ઔર રાજકોટમેં

પુષ્કરમેં શ્રીગુરુદેવકે અંતિમ સંસ્કાર સંપન્ન કર પૂ. શ્રીગુરુદેવ કે દો અસ્થિકુંભ સ્વરૂપ લેકર શ્રી હરિચરણદાસજી મહારાજ આજ સુબહ શ્રીરામજીમંદિર (શ્રી સદ્‌ગુરુ આશ્રમ) – ગોંડલ આ પહૂઁચે. શ્રીહરિચરણદાસજી મહારાજ ઔર અરડોઈકે મહંતશ્રીકે સાથ મોટરકે હૂડ પર અસ્થિકુંભોકો રખકર એક જુલુસ શ્રીરામધૂન કરતે હુએ નિકલા થા. ઔર આશ્રમકી રામાયણ પાઠશાલામેં (શ્રી રામેશ્વર મહાદેવ મંદિર) આરતી કી ગઈ.

रामधाम माने क्या ! सत्, चित्त और आनंद का धाम ।।

रामधाममें मैं सदैव हूँ ही ।

अखंड आनंद बोधन, शिष्य संताप हारिणे ।
परमानंद रूपेण, तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

પૂ.શ્રીગુરુદેવકા એક અસ્થિકુંભ સ્વરૂપ ગોંડલ આશ્રમમેં બિરાજિત કિયા ગયા. એક દૂસરા સ્વરૂપ રાજકોટ આશ્રમમેં પધરાયા ગયા. દૂસરે દિન કુંભ દર્શનકા લાભ હજારોં ભાવિકોને લિયા. આશ્રમમેં અખંડ રામધૂન ચાલૂ થી. તીસરે દિન ૪-૦૦ બજે શ્રીરામાયણ પાઠશાલાસે અસ્થિકુંભકે સાથ જુલુસ શ્રીરામધૂનકે નારેકે સાથ રાજકોટ કેં વિભિન્ન માર્ગોસે નિકલા. આશ્રમમેં અન્તિમ વિરામ દિયા ગયા, લોગોંકી ભારી ભીડ જમા હો ગઈ થી, જુલુસ શોકસભામેં પરિવર્તન હો ગયા. સભાકે પ્રમુખ દામોદરદાસ દયાલજી ગણાત્રાને ઔર શ્રી પુરુષોત્તમભાઈ ગાંધી, શ્રી જયંતિભાઈ કુંડલીયા, શ્રી નારાયણદાસ પાઉં, શ્રી કનુભાઈ કોટેચા આદિને શ્રીગુરુદેવકો નિવાપાંજલી અર્પણ કી.

સભામેં શ્રી કનુભાઈ કોટેચાને ઐસી આશાકે સાથ એક પ્રસ્તાવ રખા કિ, પુષ્કરમેં જિસ જગહ પર શ્રીગુરુદેવકે પુણ્યદેહકા અંતિમ સંસ્કાર કિયા ગયા હૈ વહી સ્થાન પર શ્રીગુરુદેવકા એક સ્મારક બનાયા જાય. ઈસસે ગુરુભક્તોંકે લિયે પવિત્ર યાત્રાધામ ઔર સાંત્વના, શાન્તિ, પ્રેરણાસ્રોતકા નિત્યસ્થાન બના રહે.

રઘુભૂષણ ૧-૫-૭૦.

મૈં હમેશા ઐસા હી રહૂઁગા, મૈં મરા નહીં હૂઁ

શ્રીગુરુદેવકે અંતિમ દર્શનકે બાદ પુષ્કરમેં મૈં એક મહિના ઠહરી, ઔર વહાઁસે અનંતપુરમેં રમેશભૈયાકે ઘર મૈંને રખા હુઆ સામાન લેનેકો ગઈ. શ્રીગુરુદેવને મુઝે કહા થા કિ મુસાફરીકા ઔર એકાંતવાસમેં જરૂરી કપડા, બર્તન ઈત્યાદિ અનંતપુરમેં રખ લો - તાકિ કિસી ભી સમય પર જાનેકે સમય ઉસકા ઉપયોગ હો સકે. આજ્ઞાકે અનુસાર સબ સામાન ઈકઠ્ઠા કરકે અનંતપુર ભેજ દિયા થા. વહી સામાન થા જો લેનેકો પુષ્કરસે અનંતપુર ગઈ. કરીબ આઠ દિન વહાઁ પર ઠહરી.

અનંતપુરમેં મૈં છત પર રાતકો સોતી રહતી. ૪-૫ દિનકે પશ્ચાત્ એક દિન બ્રાહ્મ મુહૂર્ત - સાડે ચાર બજે કરીબ મૈં સો રહી થી. અચાનક શ્રીગુરુદેવકી

આવાજ સુની - ''કુમુદ ! ઉઠો ! અભી તક સો રહી હો ? દેખો મૈં આયા !!'' મૈંને ઉઠકર દેખા તો શ્રીગુરુદેવકે દર્શન હુએ !

શ્રીગુરુદેવકો દેખતે હી મૈં દોનોં હાથોં સે શ્રીગુરુદેવ કે ગલે પર લપટ ગઇ ઔર રોતી રોતી કહને લગી - ભગવન્ ! આપ કહાઁસે આયે ? આપ ભી મરે જા સકતે હૈં ? અબ કહાઁ સે વાપિસ આયે ? કયોં આયે હો ?

શ્રીગુરુદેવ (ખૂબ હઁસતે હુએ પ્રેમપૂર્વક) :- બસ, બસ, તૂઁ કૈસા પૂછતી હૈ ? અબ તેરી પ્રશ્નાવલીકો રોક દો કુમુદ ! મૈં કહાઁ મર ગયા હૂઁ ! દેખ તો ! મૈં તેરે સામને તો ખડા હૂઁ ! બરાબર પહલે જૈસા હી તો હૂઁ !!

મૈં :- તો પુષ્કર - રામધામ મેં આપ હી કા શરીર થા ન ?

શ્રીગુરુદેવ :- હાઁ, હાઁ. વહ ભી મેરા ઔર યહ ભી મેરા (શરીર) હૈં. ઈસસે મેરેમેં કોઇ ઘટા-બઢી નહીં હુઇ હૈ કુમુદ ! લેકિન અબ તૂઁ ગલે પરસે હાથ તો હટા લેં ! બોજા લગતા હૈ !

મૈં :- તો મૈં ક્યા કરુઁ ? અબ મૈં આપકો બિલકુલ છોડૂઁગી નહીં.

શ્રીગુરુદેવ :- તૂઁ તો અબ ભી ઉતની હી હઠીલી હૈ. મુઝે બૈઠને તો દે ! ફિર અપને બાતેં કરેં.

મૈં :- મુઝે કોઇ બાત નહીં કરની હૈ.

શ્રીગુરુદેવ હઁસ ઉઠે. દો કદમ કી દૂરી પર પડે હુએ મેરે પલંગકે પ્રતિ પધારેં ઔર વહાઁ બિરાજેં. તબ ભી મેરે હાથ શ્રીગુરુદેવકે ગલે પર હી થા.

શ્રીગુરુદેવ :- અરે બાબા ! અબ તો હાથ છોડો !

મૈંને હાથ છોડેં ઔર દેખને લગી. દો મિનટકે પશ્ચાત્ ફિર મૈં રોને લગી. રોતે રોતે મૈંને કહા :— ''આપ બડે નિર્દયી હૈં. અન્યાયી હૈં. આપને હમ સબકો દુઃખી દુઃખી કર દિયે હૈં. આપ ઈસ પ્રકાર ચલે ગયેં ? આપને હમારા કોઇ ખયાલ હી નહીં કિયા ?'' શ્રીગુરુદેવકે હાથ મેરે મુઁહ પર રખકર - શ્રી ચરણોમેં બૈઠી બૈઠીમેં રો રહી થી.

શ્રીગુરુદેવ :- ખયાલ નહીં કિયા હોતા તો મૈં અબ ઈસ વકત આતા હી ક્યોં ? ઔર, મેરે હાથોં મેં દેખ કમુ ! દો રોટી ઔર ભીંડીકા સાગ લાયા હૂઁ. અબસે તુમકો આલૂવ્રત છોડ દેનેકા હૈ. લો, મૈં રોટી સાગ મુઁહ મેં રખતા હૂઁ ! (મુઝે રોટી-સાગ પઁવાયા).

''દેખ તો ! મૈં વૈસા હી હૂઁ ન ? મૈં હમેશા ઐસા હી રહૂઁગા ! તુમ્હારા ખ્યાલ રખૂઁગા ! મૈં મરા નહીં હૂઁ ! અબ તો વિશ્વાસ હો ગયા ન ! પક્કા વિશ્વાસ રખના. મૈંને જો કહા-સબ બરાબર ઠોસ હૈ. મેરા શરીર ઠોસ હૈ. લાઓ તુમ્હારા હાથ.'' ઔર, મેરા હાથ પકડકર અપની છાતી, ગરદન, કપોલ પર ફિરાયા. શ્રીચરણોંકો મૈંને અપને હાથસે છૂએં. શ્રીગુરુદેવને કહા - હાઁ - હાઁ, સબ કહને પર ભી તૂ મેરી અવ્યક્ત હાજરીકો નહીં માનતી હ તો મૈં ક્યા કરું ? અબ મૈં જા રહા હૂઁ.

અબ તુમ કોફી ભી પીના. સબ કુછ ખોરાકમેં લેના. દાલ, ચાવલ, રોટી, ભાજી સબ બરાબર પાઓગી ઐસા વચન દો.

મૈંને અત્યંત પ્રેમ-ઉલ્લાસ કે સાથ કહા - ''આપને મેરે લિયે ઈતના કષ્ટ ઉઠાયા ઈસલિયે તો મૈં વચન દેતી હૂઁ કિ આજસે હી મૈં સબ ખોરાક લૂઁગી, કોફી ભી લૂઁગી.''

શ્રીગુરુદેવને કહા - સબ રમેશકે યહાઁસે મંગવા લેના ઔર પાના ચૌકસ હૈ કમુ !

મૈં શ્રીચરણોમેં પ્રણામ કર રહી થી તબ હી શ્રીગુરુદેવ યકાયક અન્તર્ધાન હો ગયે. ફિર ભી મુઝે અહેસાસ રહા કિ શ્રીગુરુદેવ મેરે પાસમેં હી હૈં.

રાખા મોર દુલાર ગોસાઁઈ । અપને સીલ સુભાયઁ ભલાઈ ॥
હરિ વ્યાપક સર્વત્ર સમાના । પ્રેમ તે પ્રગટ હોઈ મૈં જાના ॥

ફિર ભી યહ તો શ્રીગુરુદેવકી અહેતુકી કૃપા હી હૈં !!

આત્મદ્યોતેર્ગુણૈશ્છન્નમહિમ્ને બ્રહ્મણે નમઃ ।

''પ્રભો ! આપકે દ્વારા પ્રકાશિત હોનેવાલે ગુણોંસે હી આપને અપની મહિમા છિપા રક્ખી હૈ. હૈ પરબ્રહ્મ ! મૈં આપકો નમસ્કાર કરતી હૂઁ.''

ભૂરમ્ભાંસ્યનલોऽનિલોમ્બરમહાર્નાથો હિમાંશુઃ પુમા-
નિત્યભાતિ ચરાચરાત્મકમિદં યસ્યૈવ મૂર્ત્યષ્ટકમ્ ।
નાન્યત્કિચ્ચનં વ્ધિતે વિમૃશતાં યસ્મત્પરસ્માદ્વિમો-
સ્તસ્મૈ શ્રીગુરુમૂર્તયે નમઃ ઈદં કરુણામૂતર્યે ॥

''પૃથ્વી, જલ, અગ્નિ, વાયુ, આકાશ, સૂર્ય-ચંદ્ર ઔર આત્મા; અર્થાત્ યહ જડ ઔર ચેતનરૂપ જગત્ જો સબ તરહસે ભાસ રહા હૈ - વે પરમેશ્વર કી આઠ મૂર્તિયાઁ હી હૈં. પરન્તુ વિચારશીલ (લોગ) કે લિયે તો (યે સબ) વ્યાપક પરમાત્માસે ઔર (અન્ય) કુછ ભી નહીં હૈં. વહી પરમાત્મા શ્રીકરુણામૂર્તિકે રૂપમેં પ્રગટિત હમારે શ્રીગુરુદેવકો નમસ્કાર હૈં.''

સાધુસમાજકી શ્રદ્ધાંજલી

ભારત સાધુ-સમાજ - ગુજરાત પ્રદેશને શ્રીગુરુદેવકો શ્રદ્ધાંજલી અર્પણ કરનેકો એક સભાકા આયોજન કિયા. કઇ સંતોને શ્રદ્ધાંજલી દી.

પરમહંસ સ્વામી શ્રી પરમાનંદજી મહારાજને શ્રીગુરુદેવકો કર્મઠ સંતપુરુષકા બિરુદ દેતે હુવે કહા કિ અપને સેવાકાર્યોંકે દ્વારા વે આજ ભી મૌજુદ હી હૈં. વિશ્વ કે મહાપુરુષોંકે સમાન, સત્કાર્યોંકી પરંપરાકે દ્વારા ઉનકી સુગંધિ-સુવાસ ચારોં ઓર મહક રહી હૈ.

પ. બ્રજબિહારી શરણ ''રાજીવ'' (મહામંત્રી અખિલ ભારત શ્રીનિમ્બાર્ક મહાસભા) ને શ્રીગુરુદેવકો દયાકે સાગર કહતે હુએ કહા કિ ઉનકી માનવસેવા ઔર સુંદર સુયશ અમર હૈં.

શ્રી ત્રિભુવનદાસજી શાસ્ત્રી મહારાજને શ્રદ્ધાંજલી દેતે હુએ કહા કિ ઉન્હોંને અન્નદાનકો બહુત માના હૈ. મહારાજશ્રી કીર્તિકે દ્વારા **'યાવચ્ચન્દ્રદિવાકરો'** ચિરંજીવ હૈં.

પં. શ્રીજયરામદાસજી મહારાજને કહા કિ વે ઇતને નિરાભિમાની ઔર વિનમ્ર રહેં કિ સભાપતિ બનનેકો કભી તૈયાર નહીં હોતે. **શ્રીરામહર્ષદાસજી મહારાજને કહા કિ પ્રાણિમાત્રકે કલ્યાણકે હેતૂ હી ઉનકા પ્રાકટ્ય થા.**

શ્રી સ્વામી મનુવર્યજી મહારાજને કહા કિ સાધન–ભજન દ્વારા યોગકી ઉચ્ચતમ ભૂમિકામેં સ્થિત રહકર ઉન્હોંને આધ્યાત્મિક શક્તિકા ધર્માનુષ્ઠાનમેં, સંતસેવા, જનતા જર્નાદનકી સેવામેં વિનિમય કિયા. શ્રી સદગુરુ સેવા સંઘકી સ્થાપનાકે દ્વારા અકાલ, ભૂકંપ, અતિવૃષ્ટિ આદિ પ્રાકૃતિક વિપત્તિઓમેં હજારોં પીડિતોંકી સેવા સ્વયમ્ ઉપસ્થિત રહકર કી હૈ. સાધુ સમાજકે લિયે પ્રેરણામૂર્તિ હૈં. ઉન્હોંને ચેતાઇ હુઇ જન-કલ્યાણજ્યોતકો અખંડ રખનેકી પવિત્ર ફર્જ સાધૂસમાજકી હૈ.

મ. મંડલેશ્વર શ્રી સ્વામી નારાયણદાસજી મહારાજને કહા કિ ઉનકે પધારનેસે શ્રીરામાનંદ સંપ્રદાયકો હી નહીં અપિતુ સમસ્ત માનવસમાજકો, કભી નહીં ભરી જાયેગી ઐસી બડી ભારી ખોટ હુઇ હૈ. સર્વવ્યાપક પ્રભુકે નિરન્તર અનુસંધાનમેં રહતે હુએ ઉન્હોંને ચરિતાર્થ કિયા હૈ કિ પ્રાણિમાત્રમેં, માનવમાત્રમેં ભગવાન બિરાજમાન હૈં, ઈસીલિયે માનવસેવા હી પ્રભુસેવારૂપ હ.

અધ્યક્ષ મ. મંડલેશ્વર શ્રીસ્વામી અયોધ્યાદાસજી મહારાજને કહા કિ વે સર્વ પ્રથમ શ્રીરામયજ્ઞ કર્તા - આયોજક હૈં. આદિવાસી ક્ષેત્રોમેં નેત્રદાન યજ્ઞકી કઇ શિબિર બડે બડે પૈમાને પર ઉન્હોંને આયોજિત કી હૈં.

અન્તમેં મૌન પ્રાર્થના દ્વારા શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરનેકા પ્રસ્તાવ રખા ગયા.

કવિ-શંકરકી ભાવાંજલિ

શ્રીગુરુદેવકે સાકેત યાત્રા પર ચિત્રકૂટકે કવિ શંકરલાલ-શંકર 'સાહિત્યરત્ન'ને ''શ્રી સદ્‌ગુરુ-શ્રદ્ધાંજલિ'' મેં ભાવાંજલિ અર્પિત કરતે લિખા

"શ્રી સદ્‌ગુરુ-શ્રદ્ધાંજલિ"

શ્રી ભવાનીશઙ્કરૌ વન્દે

દોહા

"શઙ્કર" શઙ્કર ધ્યાન ધર, શ્રીસદ્‌ગુરુ શિર નાય ।
સદ્‌ગુરુ શ્રદ્ધાંજલિ રચી, સદ્ વિચાર ઉર લાય ॥

સદ્‌ગુરુ શ્રી રણછોડ઼ કો, પાવન પરમ પ્રતાપ ।
નામ લેત નાશત વિપતિ, નમન હરત તન તાપ ॥

"મન હરણ-છંદ"

(૧)

દૈવી દિવ્ય સમ્પતિ કે સવાઁરક સરાહનીય,
ધર્મ કે ધરૈયા ધરા ધર્મ હી દિખાઈગે ।
પર ઉપકાર મેં વિચાર રાખિ આઠોયામ,
જીવન કો સાર સંસાર કો સિખાઈગે ॥
"શઙ્કર સુકવિ" પૂજ વૈષ્ણવ સમાજ મધ્ય,
પૂજનીય હ્વૈકે પથ પૂજ પરિસાઈગે ॥
અન્નધન્ન દાતા સંત જ્ઞાતા રણછોડ દાસ,
ભાગ્ય કે વિધાતા હાય વિશ્વ સે વિલાઈગે ॥

(૨)

કઠિન કરાલ કલિ કાલકે અકાલ માહિં,
કરિકે સુકાલ દીન હીનન જિલાઈગે ।
નેત્ર યજ્ઞ ઠૌર–ઠૌર કીન્હે કઈ બ્યાપી સૃષ્ટિ,
દૈકે દિવ્ય દાન દાયા દીર્ઘ દિખલાઈગે ॥
"શઙ્કર સુકવિ" ઉપકાર હી અધાર રાખિ,
કીન્હેં શુભ્ર કાર જૌન સાર કહિલાઈગે ।
ભાગ્ય કે વિધાતા સંત જ્ઞાતા રણછોડ દાસ,
અન્નધન્ન દાતા હાય વિશ્વ સે વિલાઈગે ॥

(૩)

નેમિ કરિ યોગ બ્રહ્મ યોગ હઠ યોગ માહિં,
યોગ હી કહાય પ્રેમ બીજ વિશ્વબ્બૈ ગયે ।
રાખિ સમ દષ્ટિ સુધા વૃષ્ટિ કરિ સૃષ્ટિ બીચ,
કષ્ટ સાધ્ય હ્વૈ કે ભી અકષ્ટ જીવ જ્વૈ ગયે ॥
"શઙ્કર સુકવિ" ગુણ અકથ ન કત્થ જાત,
સ્વામિ સમરત્થ શુભ્ર સુયરા સંજ્વૈ ગયે ।
લક્ષ લક્ષ પ્રાણી પાલિ દાની રણછોડ દાસ,
સ્વક્ષ કલ્પ વૃક્ષ સે અલક્ષ આજ હ્વૈ ગયે ॥

(૪)

સાધુન સમાજ મધ્ય સાધુતા કી સીવં પાલિ,
સાધુતા અગાધુતા કી કલિકા ખિલા ગઈ ।
માનતા મહાનતા સુજાનતા સુ જાન જાન,
દાનતા વિધાનતા વિધેય કી હિલા ગઈ ॥
"શઙ્કર સુકવિ" બાનિ વિથિકિત મહાન હોત,
કૈસે કરૈ ગાન જીવ જીવન દિલા ગઈ ।
સદ્ પથ સૂતિ કી અકૂતિ કરતૂતિ લિયે,
ચિત્રકૂટ મણ્ડલ કી વિભૂતિ હો બિલા ગઈ ॥

(૫)

ધર્મ મેં ધુરીણ સદ્ કર્મ મેં પ્રવીણ પૂર્ણ,
વેદ મર્મ લીન નીતિ પ્રીતિ રીતિ નાકા થે ।
દાયા મેં મહાન દિબ્ય દાન મેં પ્રધાન જાન,
સબમેં સમાન શ્રૃષ્ટિ બન્દનીય સાકા થે ॥

"શઙ્કર સુકવિ" રામ ભક્ત અનુરક્ત જક્ત,
ભક્તિ કે ભઁડાર અષ્ટ સિદ્ધિન કે કાકા થે ।
પૂજ પરમહઁસ ગુરુદેવ રણછોડ દાસ,
ચિત્રકૂટ મણ્ડલ કે પાવન પતાકા થે ॥

(૬)

કલિકે વિવક કાટિ કઠિન કુચક્રન કો,
શક કે સમાન શુભ કીરતિ કમા ગયે ।
સિદ્ધિતા સુપાઈ સાધુ વેશ મેં પ્રસિદ્ધિ પૂર્ણ,
રિદ્ધિ–સિદ્ધિ સમ્પતિ કે અમ્બાર હી જમા ગયે ॥
ગાવૈ ગુણ ગાન કૌન "શઙ્કર" બખાન વિશ્વ,
ઔન મેં અનોખો રામ રંગ હી રમા ગયે ।
જ્ઞાન કે નિધાન ગુરુ દેવ ભગવાન પૂજ,
ધ્યાદ્ ભગવાન ભગવાન મેં સમા ગયે ॥

(૭)

ક્ષાત્રનકે ક્ષત્ર નેત્ર યજ્ઞ કે નક્ષત્ર નવ્ય,
ભાવના કે પુષ્પ ભવ્ય કંજ સે ખિલા ગયે ।
સૌમ્યતા સહિષ્ણુતા સુશીલતા અનોખી ઉચ્ચ,
દૈન્યતા દુની મેં દેવ મંજુલ મિલા ગયે ॥
"શઙ્કર સુકવિ" ગુરુદેવ રણછોડ દાસ,
માનદ કહાય દેવ ધનદ હિલા ગયે ।
પાવન પ્રમોદી શ્રુતિ શાસ્ત્ર કે શોધી શુભ્ર,
વિદ્યા કે વિનોદી બાપૂ વિશ્વ સે વિલા ગયે ॥

(૮)

સુભગ સનાતન કે સેવી અનુભેવી સન્ત,
દેવી દેહ ધારિ મહા માનતા મથૈ ગયો ।
કાર્ય કરિ નીકે કર નીકે કર નીકે સદા,
જી કે જગ માહિ ગુણ ગૌરવ ગથૈ ગયો ॥
"શઙ્કર સુકવિ" કહૈ મહિમા મહાન કૌન,
ઔન મેં વિચાર કથ અકથ કથૈ ગયો ।
સદ્‌ગુરુ સુજાન મહામાન અવસાન મનો,
ભક્તિ કો સુ પ્રાણ ભવ્ય ભાનુહી અથૈ ગયો ॥

દોહા

પુચ્છલ તારા વ્યોમ મેં, વિકસ્યો વિશદ બુલંદ ।
શ્રી સદ્‌ગુરુ તન તજત હી, તુરત હ્વૈ ગયો બંદ ॥
ચૈત્ર શુક્લ તેરસ તિથી, શુભ વાસર રવિવાર ।
સદ્‌ગુરુ સુખદ સમાધિલૈ, ગે સાકેત સિધાર ॥

"શ્રી સદ્‌ગુરુ સમર્પિતમ્"

દિ. ૧૯-૪-૧૯૭૦

ચૈત્ર શુક્લા ૧૩ રવિવાર વિ. સમ્વત્ ૨૦૨૬.

॥ શ્રીસદ્‌ગુરુ પરમાત્મને નમઃ ॥

શ્રીસદ્‌ગુરુ ચાલીસા

દોહા

શ્રી રઘુપતિકે ચરણમહ, નમુ જોરી જુગ હાથ; ।
શ્રી સદ્‌ગુરુ મહિમા કહૌં, વાણી કરૌ સનાથ ॥

ચોપાઈ

જય ગુરુદેવ દયાકે સાગર, રામરિઝાઈયેકો અતિનાગર ।
ચિત્રકૂટ તપ કિન્હો ભારી, દર્શન દિન્હો આયી ખરારી ॥

કામદગિરી ધ્યાયો ભગવંતા, દર્શન દિન્હ આયી હનુમંતા ।
તિનકે કૃપા સિદ્ધિ બહુ પાયે, દીન જનનકે દુઃખ નસાયે ॥

આશ્રમ જાનકીકુંડ બનાયે સંતનકે સેવા મન લાયે ।
બિના અસ્ત્રપ્રાત પક્ષીન મારે, ગાવત યશ ચહુ ઓર તુમ્હારે ॥

સત્યપ્રતિજ્ઞ અહોજગ માંહી, બોલે બચન સો ટારત નાહી ।
જડ જીવન કહઁ કરત સચેતા, જગતમાંહિ વિચરત એહિ હેતા ॥

કેતીત પતિતન કિન્હ ઉદ્ધારા, જય જય કરુણા સિંધુ અગારા ।
જામનગર આયે ગુરુ રાયી, થલ વિલોકી મન ગયો લુભાઈ ॥

યહ વાડી અતિશયમનભાવન, બૈઠી યહાં કરી હૌં તપ પાવન ।
યુગલવર્ષ તહઁ કિન્હ નિવાસા, દિવસ પચાસ કિયો ઉપવાસા ॥

ભયો પૂર્ણ જબ વ્રત યહ ભારી, દરશ હેતુ ધાયે નરનારી ।
એક દિવસ મન કિન્હ વિચારી, નેત્રયજ્ઞ કરી હૌં હિતકારી ॥

તેહી અવસર એક સેવક આવા, સેવા હેતુ ચરણ શિર નાવા ।
જો તુમ્હેં દ્રવ્ય દેહુ મોહી ભાયા, નેત્રયજ્ઞ કિજે સુખદાયા ॥
ભલેહુ નાથ આયુસ ધરી શીશા, નેત્રયજ્ઞ કરીયે ગુરુઈશા ।
તારા નેત્રયજ્ઞ તેહી નામા, નેત્રહીન પાવે વિશ્રામા ॥

અજહું ચલત યજ્ઞ સો ભાઇ, ચૌબીસયજ્ઞ ભયો સુખદાયી ।
દૂસર સેવક પ્રેરેઉ રઘુરાઇ, મમ મંદિર એક દેહુ બનાઈ ॥
યુગલ-મૂર્તિ સ્થાપહું તેરી ઠામા, યહી તે યશ પૈહ હું સુખધામા ।
ચિત્રકૂટ મંદિર બનાવાયો, યુગલ-મૂર્તિ તામહઁ પધરાયો ॥
રાજકોટ એક નગર કહાવા, અતિ રામયજ્ઞ જહ રચેઉ સુહાવા ।
વિચિત્ર નહીં જાઇ બખાની વિપ્ર-સંત આયે સુખદાની ॥
સબકર અતિશય ભયો સત્કારા, ગુરુવર દક્ષિણા દિન્હ અપારા ।
અંગ દેશં મંહ પર્યો દુષ્કાલા, અન્નહીન નર ભયો વિહાલા ॥
સુનત કૃપાલુ તુરંત ઉઠી ધાયે, દશા દેખ અતિશય દુઃખ પાયે ।
રક્ષા હેતુ ગુરુ કિન્હ વિચારા કોન ભાતિ યહી દેઉ સહારા ॥
અન્નક્ષેત્ર ખોલ્યો તહ ભારી, નરનારી સબ ભયે સુખારી ।
મંત્ર આકર્ષણ જપે કૃપાલા, ધનપતિ એક આયે તેહિ કાલા ॥
દેખી કાર્ય પ્રસન્ન મન ભયઉ, મન-વચ-કર્મ સેવાચિત દયઉ ।
''સદ્‌ગુરુ સેવા સંઘ'' રચાયો, તાકે કાર્ય ચહુ દિશી છાયો ॥
જહાં દેશ મહઁ પરે દુષ્કાલા, જાઈ સહાય કરે તત્કાલા ।
બદ્રિધામ એક બાર સિધાયો, નારાયણ દર્શન સુખ પાયો ॥
યાંત્રામેં સાધુન દુઃખ પાવત, મારગમેં ભૂખ્યો રહ જાવત ।
''જલારામ'' પ્રેરઉ તબ જાઈ, અન્નક્ષેત્ર ખૂલેઉ સુખદાયી ॥
જગમહઁ કિન્હે કાર્ય મહાન, જેહી કહ જાને સકલ જહાના ।
ધર્મ ઈચ્છુક કહ ધર્મ બતાવત, અરુ જ્ઞાનિન કહઁ જ્ઞાન સુનાવત ॥
દીન દુઃખીન કે દુઃખ મિટાવત, ભવસાગરસે પાર કરાવત ।
યહવિધિ પૂરત ભકતજન કામા, તન તજી ગયે રામકે ધામા ॥

દોહા

કિમ વર્ણવઉ મુખ એક, હરિજન મહિમા ગુરુકી;
જીનકે વિમલ વિવેક, જગનભ વિકસત ચન્દ્રવત્. ...(૧)

ગુરુ ચાલીસા જો પઢે, સદા ધરૈ ગુરુ ધ્યાન;
રામકૃપા સો પ્રાપ્ત કર, પાવે પદ નિર્વાણ. ...(૨)

(અર્પિતા :- પૂ.શ્રી હરિચરણદાસજી મહારાજ, ગોંડલ)

પૂ. શ્રીગુરુદેવકી આત્મા હમારે બીચમેં હૈં

રાજકોટ, ૪-૬-૭૦. શ્રીઅરવિંદભાઈને રાજકોટમેં પત્રકારોંકી મુલાકાતમેં કહા કિ પ. પૂ. સદ્‌ગુરુ ભગવાન શ્રી રણછોડદાસજી મહારાજશ્રીકી આત્મા હમારે બીચમેં હૈં. હમારે સાથમેં હી હૈં.

એક પત્રકાર :- સંતશ્રીકી ગૈરહાજરીકે કારણ ટ્રસ્ટકી પ્રવૃત્તિઓંકે ઉપર ભી કુછ પ્રભાવ હોગા ક્યા ?

શ્રી અરવિંદભાઇ :- બાપુને હમેશા સમઝા હૈં કિ રામનામસે હી સબ ચલ રહા હૈં. આજ ઉનકી સ્થૂલ હાજરી નહીં હૈં પરંતુ ઉનકી પ્રેરણા બરાબર હૈ હી. મેરા તો સ્વાનુભવ હૈં કિ સૂક્ષ્મરૂપમેં શ્રીગુરુદેવ હમારે બીચમેં હૈં હી. ઉનકી આત્મા બરાબર હમારે સાથમેં હૈં.

દૂસરે પત્રકાર :- આપકો સંતશ્રીકા રંગ કિસ પ્રકાર લગ ગયા ?

શ્રીઅરવિંદભાઇ :- દેશમેં આપત્તિકે સમય પર જબ ભી આવશ્યકતા ખડી હો જાતી હૈ તબ ચંદા (દાન-ભેટ)કે લિયે સબ કોઇ બમ્બઇ આતે હી હૈં. ઔર બમ્બઇ સબકો ઉદારતાપૂર્વક દેતી હી હૈ. પરંતુ પરમાર્થમેં દિયે હુયે રૂપયોંકા દુર્વ્યય હોતા હૈ તબ હમેં બડા ભારી દુઃખ પહુઁચતા હૈ. ઐસા દુઃખ મુઝે ભી રહતા થા. ઈસીલિયે અકાલકે લિયે જબ શ્રી જયપ્રકાશ નારાયણજી મેરે પાસ આયે થે તબ મૈંને ઉનસે ભી યહી બાત કહી થી.

ઉન્હીં દિનોમેં શ્રી ઢેબરભાઈ ઔર ગિધુભાઈ કોટકને મુઝે શ્રીરણછોડદાસજી મહારાજકા નામ દિયા. મૈંને સામનેસે રકમકે બારેમેં પૂછા. ઉન્હોંને કહા ૧૦ લાખ દીજિયે, ઉસીમેંસે ૪૦ (ચાલીસ) લાખકે બરાબર કાર્ય સંપન્ન કર દેંગે.

મૈંને પ્રારંભકે લિયે ૫ લાખ રૂપયે ભેટ અર્પણ કિયે (બાદમેં) ઔર ખુદ બિહાર-રંકામેં દેખનેકો ગયા. દેખકર મુઝે પક્કી ખાત્રી હો ગઈ કિ ઉન્હોંને ચમત્કાર હી કિયા હૈ. મેરી ભાવનાકો વાસ્તવમેં ચરિતાર્થ મૂર્તિમંત દેખી ઔર મેરી પ્રસન્નતાકા કોઈ માપ (સીમા) નહીં રહા. ઉસી દિનસે મુઝે ઉનકી લગન લગ ગઈ.

પરિશિષ્ટ

શ્રીપયહારીજી મહારાજ યદ્યપિ પર્યંત વિદ્યમાન હૈં

અજમેર, પુષ્કરરાજમેં બહુત વર્ષ નિવાસ કિયે હુએ ઔર શ્રીગુરુદેવકો બહુત બાર મિલે હુએ દાદુપંથી સંતપ્રવર કવિરત્ન શ્રી નારાયણદાસજી મહારાજને બાત કહી, વહ ઈસ પ્રકાર હૈ

શ્રી મંગલદાસજી મહારાજ નામકે દાદુપંથી મહાત્મા થે. ઉનકો રસાયનોંસે સુવર્ણ બનાનેકા રસ-વિજ્ઞાન જાનનેકા વ ખોજનેકા અત્યન્ત લગાવ થા. ઉનકો સુનનેમેં–પઢનેમેં આયા કિ રસાયનોંકે બડેસે બડે રહસ્ય જાનનેવાલે કાશ્મીરકી રસાયની ગુફામેં પ્રત્યક્ષ મૌજૂદ હૈં – સિદ્ધ યોગીકે સ્વરૂપમેં.

શ્રી મંગલદાસજી મહારાજ કાશ્મીર પહુઁચે. રસાયની ગુફાકા રાસ્તા પૂછતે પર્વતોમેં પહૂઁચે. દેવવશાત્ રાસ્તા ભૂલ ગયે. ઈતનેમેં અત્યંત તેજસ્વી એક બાલયોગીકે દર્શન હુએ.

બાલયોગી :- કહાઁસે આયે હૈં ? કૌન હૈં ? ક્યોં આયે હૈં ? કહાઁ જાના ચાહતે હો ?

શ્રીમંગલદાસજી :- ભ્રમણકો રાજપૂતાનાસે આયા હૂઁ. ઔર રસાયની ગુફા પર પહુઁચના ચાહતા હૂઁ. મેરા નામ મંગલદાસ હૈ.

બાલયોગી :- રસાયની ગુફા જાનેકા ક્યા પ્રયોજન ?

શ્રીમંગલદાસજી :- બૂટી વ રસાયનોંકે રહસ્યોંકો જાનનેકી જિજ્ઞાસા લેકર યહાઁ ઈતની દૂર વિકટ સ્થાનમેં આયા હૂઁ. કૃપા કરકે આપકા પરિચય દેં યહ પ્રાર્થના કરતા હૂઁ.

બાલયોગી :- હમ જયપુર ગલતાજીવાલે શ્રીશ્રીશ્રી પયહારીજી ભગવાનકે શિષ્ય હૈ.

શ્રીમંગલદાસજી :- તો ક્યા શ્રીપયહારીજી મહારાજ અભી જીવંત હૈં ? ઔર યહાઁ પર પ્રત્યક્ષ બિરાજતે હૈં ? રાજપૂતાનામેં તો હમ લોગ કઇ અનુમાન લગા રહે હૈં. હમને તો સુના હૈ કિ બહુત વર્ષોસે શ્રીપયહારીજી મહારાજજીને રાજપૂતાનાકા ત્યાગ કિયા હૈ. કરીબ કરીબ દો શતાબ્દી બીત ચૂકી હૈં. કૃપા કરકે મુઝે ઈનકે દર્શન કરાઇયે. મૈં ઉન્હીકે સંપ્રદાયકા હૂઁ.

બાલયોગી :- વહાઁ પહુઁચના યહ તુમ્હારી શક્તિકે બાહરકી બાત હૈ.

શ્રીમંગલદાસજી મહારાજકે બડી વિનય અનુનયભરી પ્રાર્થનાસે બાલયોગીકો કરુણા આ ગઇ. દયા કે વશ હોકર મંગલદાસજી મહારાજકો અપની પીઠ પર બિઠા લિયેં. વાયુવેગસે પર્વત ઊપર લે ચલેં. વહાઁ રસાયની ગુફામેં શ્રીશ્રીશ્રી પયહારીજી ભગવાનકે દર્શન કિયે.

અત્યંત તેજસ્વી મુખકમલ હૈં. આઁખોકી ચમક તો માનો હજાર હજાર સૂર્યોંકા પ્રકાશ કિરણેં ફેંક રહી હૈં. શ્રીમંગલદાસજી મહારાજશ્રીકી આઁખે ચૌંધિયા જાતી હૈં. તબ શ્રીશ્રીશ્રીપયહારીજી ભગવાનને સહાસ્ય કોમલ દ્રષ્ટિ ડાલી.

તબ શ્રીમંગલદાસજી મહારાજ દેખ પાયેં કિ શ્રીશ્રીશ્રીપયહારીજી મહારાજકે સ્વરૂપપર ન તિલક હૈં ન માલા હૈં.

શ્રીમંગલદાસજી મહારાજને દંડવત્ પ્રણામ કિયે. પશ્ચાત્ હાથ જોડકે વિનયપૂર્વક પૂછા - ''ભગવાન તિલક-માલા નહીં હૈં, અતએવ મૈં આપકો કૈસે પ્રમાણૂઁ ? ઔર સંપ્રદાયકો ભી કૈસે પિછાનૂ ?''

તબ શ્રીશ્રીશ્રીપયહારીજી મહારાજને શ્રીશ્રીશ્રી રામાનંદાચાર્યજીકી બાની સુનાઇ. ("ગુરુપદ્ધતિ" ગ્રંથકે ૩૮ વે પ્રકાશનમેં ૧૦ સે ૧૩ તક કે કવિતમેં યહ બાની હૈં.)

શ્રીશ્રીશ્રીપયહારીજી મહારાજજીકે કંઠસે ઉપરોક્ત બાની સુન કરકે પાસકી ગુફામેંસે દૂસરે સંત બાહર પધારે ઔર બોલે -

સ્વાઁગ સગાઇ કુછ નહીં, રામ સગાઇ સાચ। દાદુ જાતા નામકા, અઁગ ન રાજ ॥

સુનતે હી શ્રીમંગલદાસજી ચિલ્લા ઉઠે - ઓહો ! યહ તો મહાત્મા શ્રીદાદુજીકી સાખી હૈ.

દંડવત્ પ્રણામ કરકે કરબદ્ધ હોકર અનુનયભરે સ્વરમેં ઉન્હોંને કહા :- ઈન તેજપૂઁજ મહાત્માશ્રીકા પરિચય દીજિયે પ્રભુ !

શ્રીશ્રીશ્રીપયહારીજી ભગવાન શ્રીદાદુજી મહારાજકે શિષ્ય બડે સુંદરદાસજી હૈં.

શ્રીમંગલદાસજી બિકાનેર નરેશ કલ્યાણસિંગજી કે છોટે ભાઇ ભીમસીંગજી હી હૈ. જિન્હોંને શ્રી દાદુજી મહારાજકી શરણમેં આશ્રય પ્રાપ્ત કિયા હૈ ઔર બડે સુંદરદાસજી નામસે રાજપૂતાનામેં કહે જાતે હૈં.

શ્રીશ્રીશ્રીપયહારીજી ભગવાન :- વે હી હૈં.

શ્રીમંગલદાસજી :- યાત્રાકે ભ્રમણસે ફિર બડે સુંદરદાસજી રાજપૂતાના લૌટે હી નહીં, ઔર કરીબ સૌ સાલ બીત ચૂકે; ઈસસે સબ ભક્તોંને માન લિયા હૈ કિ ઉન્હોંને સ્વર્ગારોહણ કર લિયા હૈ. લેકિન મૈં તો પ્રત્યક્ષમેં દર્શન કર રહા હૂઁ !!

શ્રીમંગલદાસજી મહારાજને શ્રીબડે સુંદરદાસજીકો પ્રણામ કિયા. દોનોં સિદ્ધ યોગીયોંને ઉનકે ઊપર બડી કૃપા કી. અપની ગુફાકે અંદર મંગલદાસજીકો લિયા ઔર ઈસસે વે પૂરી ગુફાકે દર્શન કર પાયે. તબ ઉન્હોંને દેખા કિ અનેક સંતયોગી સાધનામેં સમાધિસ્થ થે.

બાદમેં બાલયોગીકો આજ્ઞા હુઇ કિ મંગલદાસજીકો જૈસે - જહાઁસે લે આયે હો વૈસે હી વહાઁ છોડ આઓ. ઈસ પ્રકાર શ્રી મંગલદાસજી અપને સ્થાનકો લૌટે ઔર વે ભ્રમણ કરકે રાજપૂતાનામેં વાપિસ આ ગયે.

ઉસ વક્ત નરાણેકે દાદુજી મહારાજકી ગદી પર આચાર્ય ચૈનજી મહારાજ થે. ચૈનજી મહારાજ ઈસ ગદી પર માઘ શુકલ એકમ વિક્રમ સંવત ૧૮૧૦ કો પ્રતિષ્ઠિત કિયે ગયે થે. ઉનકા સ્વર્ગારોહણ ચૈત્ર શુકલ અષ્ટમી વિક્રમ સંવત ૧૮૩૭ કો હુઆ. ગાદીકા સમય ૨૭ વર્ષ, ૧ માસ ૧૨ દિનકા હૈં. ઈસી સમયકે અંતર્ગત હી યહ ઘટના હુઇ હૈ. નિશ્ચિત્ સમય નહીં કહા જા સકતા, લેકિન ઈન્હીં ૨૭ વર્ષકે ભીતર ભીતર કી યહ સત્યઘટના હૈ.

ઈસ ઘટનાકા અનુસંધાન ઈસ પ્રકાર હૈં. શ્રીમંગલદાસજી મહારાજને નરાણે આકર શ્રીચૈનજી મહારાજકો પૂરી ઘટના બતાઇ. ''ગુરુપદ્ધતિ'' કે ૩૬ વે પ્રકાશનમેં યહ પદ્ય હૈ કિ...

કહ્યો ચૈનસ્વામી તિનેં હમ દેખેં નિત ધ્યાન ।
તુમ કૈસે પ્રાપ્ત વહાઁ; કહૈં સકલ ગુણગાન ॥

ચૈનજી મહારાજને પૂછા કિ તુમ વહાઁ કૈસે પહુઁચ પાયે ? ઔર શ્રીશ્રીશ્રી પયહારીજી ભગવાનકે ઔર શ્રીશ્રીશ્રી બડે સુંદરદાસજી મહારાજકે અત્યન્ત દુર્લભ દર્શન કૈસે પ્રાપ્ત હુએ ? તબ શ્રીમંગલદાસજી મહારાજને સકલ કથા સુનાઇ.

અબ, દાદુપંથી મહાત્માઁઓંમેં, ભક્તોમેં તહલકા મચ ગયા. શ્રીચૈનજી મહારાજકી અગવાનીમેં અસંખ્ય દાદુપંથી સંત ઔર ભક્તવૃંદ શ્રીમંગલદાસજી મહારાજકો સાથ લેકર કાશ્મીર-રસાયની ગુફા ગયેં ઔર દર્શન પ્રાપ્ત કિયેં.

કુછ સાલકે પશ્ચાત્ દાદુપંથી સંતોકો વ ભક્તોંકો રસાયની ગુફા જાનેકી ઈચ્છા હુઈ તબ બડે સુંદરદાસજી મહારાજ અપની ગુફામેં યહ બાત જાન ગયેં. સબ ભક્તોંકો કિતના કષ્ટ પહુઁચેગા; ઈસ વિચારસે કરુણાસે દ્રવિત હોકર ખુદ સ્વયમ્ હી રાજપૂતાનામેં બાવાલ ગ્રામમેં પ્રકટ ભયેં.

ઈસ ઘટનાકી કથા ''ગુરુ પદ્ધતિ'' કે ૩૮ વે પ્રકાશનમેં ૩૬ વે પદ્યમેં હૈં કિ

''પ્રકટેં પરે સંવત ગયે બેસત અધિક પચીસ''

સર્વ પ્રથમ તો બડે સુંદરદાસજી મહારાજ ખેતડીમેં નેહાલુ નામકે બ્રાહ્મણકે યહાઁ પ્રકટ હુએ થે. સબકો યહ સમાચાર જ્ઞાત હુઆ. તબ જનસમૂહકા બડા ભારી પ્રવાહ ખેતડીકી ઓર બહને લગા. તબ બડે સુંદરદાસજી મહારાજને સબકો બાવાલ ગ્રામમેં દર્શન દિયેં. વહાઁ બડા ભારી જનસમૂહ તીન દિન બના રહા. ઉન્હોંને સબકો સંતોષ પહુઁચાયા.

તબસે હર સાલ ઉન્હીં દિનોંકી સ્મૃતિમેં બાવાલમેં મેલા લગતા હૈ.

આઁમેર નરેશ પૃથ્વીરાજકી તીસરી પિઢીમેં ભારમલરાજ કે સમયમેં શ્રીદાદુજી મહારાજ આઁમેર પધારે થે. શ્રીશ્રીકાલીદાસજી મહારાજ ઔર શ્રીશ્રીઅગ્રદાસજી મહારાજકે સમયકાલીન થે.

શ્રીશ્રીશ્રી અગ્રદાસજી મહારાજને સીકરીકે માર્ગ પર વિક્રમ સંવત્ ૧૬વી પૂર્વાધમેં રેવાસામેં ગદ્દી સ્થાપિત કી. ઈનકે રચિત હિન્દી ગ્રન્થ યે હૈં :- (૧) ધ્યાનમંત્ર (૨) કુંડલિયાઁ (૩) અગ્રસાર (૪) ધ્યાન મંજરી; ઔર ભી કઈ હૈં. સંસ્કૃત ગંન્થ યે હૈં :- (૧) તત્ત્વત્રય (૨) રહસ્યત્રય (૩) અર્થ પંચક (૪) અષ્ટાયામ (૫) સીતારામ અષ્ટક (૬) રામ પ્રપતિ (૭) રામમંત્ર રાજ પરંપરા.

વિક્રમ સંવત્ ૧૫૧૫ - વૈશાખ કૃષ્ણ દૂજકો બિકાનેર રાજ્યકી સ્થાપના હુઇ. યહ સ્થાપના જોધાજીકે પુત્ર બિકાજીને કી. ચારણીદેવી શ્રીકરણીમાઁકે આશીર્વાદસે બિકાજી રાજસ્થાનમેં વિજયી હુયે થે. શાહસૌદાગર ઝગડૂશાહ ચિત્તોડકે થે. કરણીમાતાજી ઝગડૂશાહકી ગુરુ થી.

બડે સુન્દરદાસજીકા જન્મ ચૈત્ર શુકલ નવમી (શ્રીરામનૌમી) સંવત્ ૧૬૫૩ કો બિકાનેરમેં હુઆ હૈ. ઉનકા મૃત્યુ દિન અજ્ઞાત હૈ.

સંત સમાજમેં શ્રીશ્રીશ્રીપયહારીજી મહારાજ યદ્યપિ પર્યંત વિદ્યમાન હૈં - જીવંત હૈ ઐસા માના જાતા હૈં. ઉનકી જન્મતીથિ સંતસમાજમેં અજ્ઞાત હૈ. (પરન્તુ શ્રીગુરુદેવને ઈસ બારેમેં થોડાસા પ્રકાશ ડાલા હૈં : મહા-માઘ શુકલ - ૬)

શ્રીગુરુદેવ દીર્ઘકાલ પર્યંત કાશ્મીરમેં રસાયની ગુફામેં શ્રીશ્રીશ્રી પતિતપાવનજી ભગવાનકી સેવા સન્નિધિમેં બિરાજે હૈં. ''શ્રીશ્રીશ્રી બડે સુંદરદાસજી મહારાજકી સન્નિધિકા તથા સમાગમકા બહુત લાભ મુઝે મિલા હૈં.'' ઐસે બચન શ્રીગુરુદેવકે શ્રીમુખસે કઈ બાર સુનનેમેં આયા હૈં.

શ્રીમંગલદાસજી મહારાજકો બાલયોગીકે દર્શન મિલન પ્રાપ્ત હુયેં ઔર ઉન્હીકે દ્વારા શ્રીપયહારીજી ભગવાન (શ્રી પતિતપાવનજી ભગવાન) વ શ્રી બડે સુંદરદાસજી મહારાજકે દર્શન લાભ પ્રાપ્ત હુયેં. ઈસ સત્યઘટનાકા ઉલ્લેખ ''ગુરુપદ્ધતિ'' ગ્રન્થમેં હૈં. ઈસ ગ્રન્થકા પ્રકાશન સંતપ્રવર કવિરત્ન શ્રીશ્રીશ્રીનારાયણદાસજી મહારાજને કિયા હૈ.

જોડિયા (સૌરાષ્ટ્ર) ૨૮-૭-૭૩

મૈં, મહારાજભાઇ, અમુ (પ્રયાગજી અમરશીભાઇકે પુત્ર) ઔર મેરી સખી સરલાકી પુત્રી ગીતાકે સાથ જોડિયાસે શામકો મોટરમેં કુંડલિયા હનુમાનજીકે મંદિર દર્શનકો ગઇ થી. વહાઁ શ્રી રામશરણદાસજી મહારાજકે દર્શનલાભ મિલા થા.

મહારાજશ્રી ૨૫-૩૦ સાલકે મૌનવ્રતિ હૈં. હાલ ઉનકી આયુ ૧૨૨ સાલકી હૈ. ઉનકે સાથ બાતચીત લિખકર હુઇ થી. ઉન્હોંને ૧૯૧૪ કી લડાઈમેં સેવા દી થી. પશ્ચાત્ વિરક્ત દીક્ષા ગ્રહણ કર લી થી. હાલમેં અધિક સમય કુંડલિયામેં બિરાજતે હૈં. ઉનકા એક આશ્રમ જાંબૂડા ગાઁવમેં ભી હૈ.

સન્ ૧૯૧૭સે સન્ ૧૯૫૦ તક શ્રીગુરુદેવકો મિલનેકા મૌકા ઉનકો કઇ બાર મિલા થા. શ્રીગુરુદેવ ઉન દિનોમેં રાજસ્થાન કચ્છ હોતે હુએ અકસર દ્વારિકાજી પધારતે થે. દો–દો, તીન–તીન સાલકે અંદર અંદર કભી દ્વારિકાજીમેં કભી કચ્છ કુંભારિયામેં શ્રી સીતારામદાસજી બાપુ ઔર શ્રીગુરુદેવકા મિલન હો

જાતા થા. કભી અંજારમેં ગંગાકુણ્ડ પર ભી મિલે થે. ઉસ સમય શ્રીતુલસીદાસજી મહારાજ ગદ્દીપતિ હુએ થે. શ્રીરામશરણદાસજી મહારાજ બહુત છોટી આયુમેં કરીબ ૧૦-૧૧ સાલકી આયુમેં હી શ્રીગોપાલદાસજી મહારાજકે શિષ્ય ભયે.

શ્રીગુરુદેવકો શ્રી પતિતપાવનજી ભગવાનકી આજ્ઞા હુઇ થી કિ સૌરાષ્ટ્રમેં શ્રીરામભક્તિ વ શ્રીરામ નામકા પ્રચાર કરો. ઔર ઈસ નિમિત્ત રાજકોટ જાઓ.

ઉન દિનોમેં છોટી છોટી રિયાસતેં વ સ્ટેટકે રાજ્યકારભાર ચલતે થે. એક રાજ્યકી હદમેં દૂસરે રાજ્યમેં પ્રવેશ કરતે સમય અપરિચિત સંત-સાધૂકો પરિચિત સંત–સાધૂકી પક્કી જમાનત દેની પડતી થી. શ્રીગુરુદેવ કુંભારિયાસે રાજકોટકે લિયે પધારેં તબ ગુરુ શ્રીગોપાલદાસજી મહારાજકી આજ્ઞાસે શ્રીરામશરણદાસજી મહારાજ શ્રીગુરુદેવકી જમાનત દે આયેં.

સંયોગકી બાત કિ પંજાબકે શ્રી તિલકદાસજી મહારાજ ભી તબ કુંભારિયામેં હી થે ઔર ઉનકો ભી રાજકોટ પધારનેકા થા. ઈસીલિયે ઉનકી જમાનત ભી સાથ સાથમેં હી શ્રી ગુરુ આજ્ઞાકે અનુસાર શ્રીરામશરણદાસજી મહારાજને દી થી. સંતોકી આચાર સંહિતાકે અનુસાર શ્રીરામશરણદાસજી મહારાજ ઈસ રૂપસે શ્રીગુરુદેવકે ઔર શ્રી તિલકદાસજી મહારાજકે ''ગુરુ'' હુએ ઔર શ્રીલક્ષ્મીદાસજી મહારાજકી ભી જમાનત દી થી.

શ્રી સીતારામદાસજી મહારાજકે પૂછને પર સન્ ૧૯૨૧ યા ૨૨ મેં શ્રીગુરુદેવને અપની આયુ કરીબ ૧૨૫-૧૫૦ સાલકી હૈં ઐસા કહા થા... ઉન દિનોમેં શ્રીગુરુદેવ ટાટ ધારણ કરતે થે. જટા રખતે થે. ભભૂત ધારણ કરતે થે. ધૂની લગાતે થે. કમણ્ડલ, લમ્બા સા ચિમટા ઔર ટાટકા એક ટૂકડા ઔર કૌપીન તથા એક કમ્બલ રખતે થે. છાસ ઔર આલૂ પાતે થે. સાધનાકે પક્કે વ કઠોર થે.

શ્રી રામશરણદાસજી મહારાજકે સાથમેં ભી કુંભારિયામેં બાતચીત હુઇ થી. ઉનકી કહી હુઇ બાતેં યે હૈં

''સન્ ૧૯૧૭ મેં દ્વારિકાજીકે ખાકચૌકકે અખાડામેં કાકાજી મહારાજ મહંત થે. શ્રીગુરુદેવ કચ્છમેં નારાયણ સરોવર પર પ્રથમ બાર શ્રીરામશરણદાસજી

મહારાજકો મિલે થે. તબ શ્રીરામશરણદાસજી મહારાજ ૧૦-૧૧ સાલકે થે.''

કાકાજી મહારાજકી ઈચ્છાનુસાર શ્રીગુરુદેવને સન્ ૧૯૧૭ મેં કુછ સમયકે લિયે જૂનાગઢમેં, ગોદાવાવમેં શ્રી રણછોડજીકે મંદિરમેં ભગવાનકી સેવા કિકરી કી થી.

સન્ ૧૯૨૦ શ્રીશ્રીરામશરણદાસજી મહારાજ ઉજ્જૈન પધારેં તબ શ્રીગુરુદેવને કુંભારિયામેં શ્રીરામમંદિરમેં ભગવાનકી સેવા કી થી.

સન્ ૧૯૨૧ મેં શ્રીલક્ષ્મીદાસજી મહારાજ ઔર દૂસરે ભી કઇ સાધૂઓંકી જમાતકે સાથ શ્રીગુરુદેવ બદ્રીકેદારકી યાત્રાકો પધારેં થે.

શ્રીગુરુદેવકી આયુ તો ખૂબ માલૂમ પડતી થી. ઉનકા યોગ બહુત કાલપર્યંત સધા હુઆ હૈં ઐસા સ્પષ્ટ દિખાઇ પડતા થા. આયુકા બઢાના તો ભજન પર અવલંબન રખતા હૈં.

શ્રીગુરુદેવને અકસ્માતસે હમારી રક્ષા કી

જોડીયા, ૨૯-૭-૭૩, મહારાજભાઈકે ઘર પર હમ ઠહરે થે. રાત્રિકો દેરસે કુંડલિયા સે લૌટે થે. ઔર ભોજન કરકે બહુત દેરસે સોયે થે. પ્રાતઃકાલ કરીબ ૪ાાા (પૌને પાઁચ) બજે શ્રીગુરુદેવકી અવાજ સુનનેમેં આઇ કિ અભી તુમ રાજકોટ જાઓગી તબ એક ટ્રક તુમારી કારસે ટકરાયેગા. ૫૦-૬૦ કી ગતિસે જ્યાદા ગતિસે નહીં ચલાને દેના. ઔર સાઈડ ખૂબ દેવેં.

સુબહ આઠ બજે મહારાજભાઈસે બિદા લેકર હમ નિકલેં. ડ્રાયવરને રોજકી તરહ ૧૦૦-૧૨૦ કી ગતિ પર મોટર ચલાના શુરુ કિયા. ઔર મુઝે શ્રીગુરુદેવકી આજ્ઞા યાદ આઇ. ડ્રાયવરકો કહા કિ રાજકોટ પહૂઁચે તબ તક તુમ ૫૦-૫૫ કી ગતિસે જ્યાદહ ગતિ પર ગાડી નહીં ચલાના. અમુ ઔર ગીતા મેરી ઓર દેખને લગે. ઔર ડ્રાયવરને કહા કિ બહનજી જોડિયાસે ધ્રોલ તક કે રાસ્તેમેં તો જ્યાદહ કોઇ વાહન હી નહીં મિલેગા. સુબહકા અચ્છા સમય હૈ. જલ્દી ચલાઊઁ તો મુસીબત નહીં હોગી.

મૈંને કહા કિ નહીં ભાઇ, આજ તો બસ ૫૦-૫૫ કી ગતિસે હી જાને દો. રાજકોટ પહુઁચનેકી કોઇ જલ્દી નહીં હૈ. ડ્રાઇવર ભી ૨૪-૨૫ સાલકા થા. ઉસકો મનમેં તો ખૂબ ગુસ્સા આયા કિ મોટર ચલાના હૈ યા કોઇ બૈલગાડી ચલાના હૈં ? ફિર ભી મૈંને દો-તીન બાર ઉનકો થોડી ભી જયાદહ ગતિ કરને પર રોક દિયા, તો ધીરે ધીરે ચલાને લગ ગયે.

૨૨ કિલોમીટરકા રાસ્તા પૂરા કરકે જામનગર-રાજકોટકી સડક પર હમારી મોટર કરીબ ૯ા બજે ચલને લગી - ધીરે ધીરે ઔર બહુત હી એક તરફમેં. સામનેસે કોઇ વાહન નહીં આતા થા તો ભી. ૪-૫ ટ્રક સામનેસે નિકલ ગઇ.

મૈં દેખતી થી કિ અબ કૌનસી ટ્રક ટકરાયેગી. ઔર ૯ાા બજે રાજકોટકી એક ટ્રક બરાબર ખુબ જોરસે જામનગરકી ઓર જા રહી થી. હમારી મોટર બહુત હી એક તરફ ધીરી ગતિસે ચલતી થી ફિર ભી ટ્રક ઈતને જોરસે ટકરાઈ કિ હમારી મોટરકે દાઁઇ તરફકે દોનોં દરવાજેકી ચદરકો ફાડ ડાલેં વહ ટ્રક વિજય ટ્રાન્સપોર્ટ કું. કી થી. નંબર થા GTX - 4522, ઔર ડ્રાયવર ભૂપતભાઇ નામકા થા.

શ્રીગુરુદેવને હમ સબકી રક્ષા કી. કિસીકો ભી કુછ ઈજા નહીં હુઇ. કારકી બોડીકો ખૂબ ઈજા હુઇ. મશીન બરાબર રહા. હમ રાજકોટ ભી બરાબર ઉસી કારસે પહુઁચે. અબ અમુ, ગીતા ઔર ડ્રાયવર કહને લગે કિ ગાડી ધીરે ચલવાઇ થી ઈસીલિયે હમારી રક્ષા હો ગઇ.

ડ્રાયવરને ક્ષમા માઁગી કિ ધીરે ચલાનેકી આપ કહતી થી તબ મુઝે બહુત ગુસ્સા આ ગયા થા મનમેં ઔર આપકે ના કહને પર ભી મૈંને દો-તીન બાર તેજ ચલાનેકા કિયા થા.

ગાડીકો ઈતની જ્યાદહ ચૌટ લગી થી કિ વીમા કુંપનીકે દ્વારા ઉસકો ઠીક કરાનેમેં એક મહિનાકા સમય વ ૧૯૦૦ રૂપિયેકા ખર્ચ લગે થે, ઉસ સમય.

કરઉઁ સદા તિન્હ કૈ રખવારી । જિમિ બાલક રાખઇ મહતારી ॥

આપકી પ્રભુતા

કો વોત્તિ ભ્રમન ભગવન્ પરાત્મન્, યોગેશ્વરોતીર્ભવતસ્ત્રિલોક્યામ્ ।
વા કંથ વા કતિ વા કદેતિ, વિસ્તારયન ક્રીડસિ યોગમાયામ્ ॥
(શ્રીમદ્ ભાગવત ૧૦-૧૪-૨૧)

"ભગવન્ ! આપ અનન્ત પરમાત્મા ઔર યોગેશ્વર હૈં. જિસ સમય આપ અપની યોગમાયાકા વિસ્તાર કરકે લીલા કરને લગતે હૈં - ઉસ સમય ત્રિલોકીમેં ઐસા કૌન હૈ – જો યહ જાન સકે કિ આપકી લીલા કહાઁ, કિસલિયે, કબ ઔર કિતની હોતી હૈં !!"

ભૂતમાત્રેન્દ્રિય પ્રાણમનો બુદ્ધયાશયાત્મને ।
ત્રિગુણેનાભિમાનેન ગૂઢસ્વાત્માનુભૂતયે ॥ શ્રી ભા.૧૦-૧૬-૪૨ ॥

"પ્રભો ! પંચભૂત, ઉનકી તન્માત્રાએં, ઈન્દ્રિયાઁ, પ્રાણ, મન, બુદ્ધિ ઔર ઈન સબકા ખજાના ચિત્ત – યે સબ આપ હી હૈં. તીનોં ગુણ ઔર ઉનકે કાર્યોમેં હોનેવાલે અભિમાનકે (તાદાત્મ્ય) દ્વારા આપને અપને સાક્ષાત્કારકો છિપા રખા હૈં ॥"

ગૃહ્યમાણૈસ્તવમગ્રાહ્યો વિકારૈં પ્રાકૃતૈર્ગુણૈઃ ।
કો ન્વિહાર્હતિ વિજ્ઞાતું પ્રાકસિદ્ધં ગુણસંવૃતઃ ॥ શ્રી ભા. ૧૦-૧૦-૩૨ ॥

"વૃત્તિયોંસે ગ્રહણ કિયે જાનેવાલે પ્રકૃતિકે ગુણોં ઔર વિકારોં (પરિવર્તન ઔર પરિચ્છિન્નતા) કે દ્વારા આપ પકડમેં નહીં આ સકતે. સ્થૂલ ઔર સૂક્ષ્મ શરીરકે આવરણસે ઢઁકા હુઆ ઐસા કૌનસા પુરુષ હૈં, જો આપકો જાન સકે ?"

અન્તર્ભવેઽનન્ત ભવન્તમેવ ।
હ્યતત્ત્યજન્તો મૃગયન્તિ સન્તઃ ॥ શ્રી ભા. ૧૦-૧૪-૨૮ ॥

"હે અનન્ત ! આપ તો સબકે અન્તઃકરણમેં હી બિરાજમાન હૈં. ઈસલિયે સંતલોગ આપકે અતિરિક્ત જો કુછ પ્રતીત હો રહા હૈં, ઉસકા પરિત્યાગ કરતે હુએ અપને ભીતર હી આપકો ઢૂંઢતે હૈં."

પ્રપચ્ચં નિષ્પ્રચ્ચોઽપિ વિડમ્બયસિ ભૂતલે ।

પ્રપન્ન જનતાનન્દસન્દોહં પ્રથિતું પ્રભો ॥ શ્રી ભા. ૧૦-૧૪-૩૭ ॥

"હે પ્રભો ! આપ વિશ્વ-પ્રપંચસે સર્વથા રહિત હૈં, ફિર ભી અપને શરણાગત ભક્તજનોંકો અનંત આનંદ વિતરણ કરનેકે લિયે પૃથ્વી પર અવતાર લેકર વિશ્વકે સમાન હી લીલા વિલાસકે વિસ્તાર કરતે હૈં."

ન નાકપૃષ્ઠં ન ચ સાર્વભૌમં, ન પારમેષ્ઠયં ન રસાધિપત્યમ્ ।

ન યોગસિદ્ધિપુનર્ભવં વા, વાચ્છન્તિ યત્પાદરજઃ પ્રપન્નાઃ ॥

॥ શ્રી ભા. ૧૦-૧૬-૩૭ ॥

"હે પ્રભો ! જો આપકે ચરણોંકે ધૂલકી શરણ લે લેતે હૈં, વે ભકતજન સ્વર્ગકા રાજ્ય યા પૃથ્વીકી બાદશાહી નહીં ચાહતેં; ન વે રસાતલકા રાજય ઔર ન તો બ્રહ્માકા પદ લેના ચાહતે હૈં. ઉન્હેં અણિમાદિક યોગ-સિદ્ધિયોંકી ભી ચાહ નહીં હોતી. યહાઁ તક કિ વે જન્મ-મૃત્યુસે છુડાનેવાલે કૈવલ્ય મોક્ષકી ભી ઈચ્છા નહીં કરતે ॥ ભા. ૧૦-૧૬-૩૭ ॥"

તદસ્તુ મે નાથ સ ભૂરિભાગો, ભવેઽત્ર વાન્યત્ર તું વા તિરશ્ચામ્ ।

યેનાહમેકોપિ ભવજ્જાનાં, ભૂત્વા નિષેવે તવ પાદપલ્લવમ્ ॥

॥ શ્રી ભા. ૧૦-૧૪-૩૦ ॥

"ઈસલિયે ભગવન્ ! મુઝે ઈસ જન્મમેં અથવા કિસી પશુ-પક્ષી આદિકે જન્મમેં ભી ઐસા સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત હો કિ મૈં આપકે દાસોમેંસે કોઈ એક દાસ હો જાઉઁ ઔર આપકે ચરણકમલોંકી સેવા કરુઁ ॥"

જે નિજ ભગત નાથ તવ અહહી ।

જો સુખ પાવહિં જો ગતિ લહહી ॥

સોઈ સુખ સોઈ ગતિ સોઈ ભગતિ સોઈ નિજ ચરન સનેહૂ ।

સોઈ બિબેક સોઈ રહનિ પ્રભુ હમહિ કૃપા કરિ દેહૂ ॥

તવ કથામૃતં તપ્તજીવનં કવિભિરીડિતં કલ્મષાપહમ્ ।
શ્રવણમઙ્ગલં શ્રીમદાતતં ભુવિ ગૃન્તિ તે ભૂરિદા જનાઃ ॥
શ્રી ભા. ૧૦-૩૧-૮

"હે પ્રભો ! આપકી લીલાકથા ભી અમૃતસ્વરૂપ હૈં જો વિરહસે સતાયે હુએ લોગોંકે લિયે તો જીવન સર્વસ્વ હી હૈં. બડે બડે જ્ઞાનીમહાત્માઓં-ભકતકવિયોંને ઉસકા ગાન કિયા હૈં. વહ (લીલાકથા) સારે પાપ-તાપ તો મિટાતી હી હૈં, સાથ હી શ્રવણમાત્રસે પરમમઙ્ગલકા દાન ભી કરતી હૈં. જો આપકી ઉસ લીલાકથાકા ગાન કરતે હૈં, વાસ્તવમેં ભૂલોકમેં વે હી સબસે બડે દાતા હૈં ॥"

વાણી ગુણાનુકથને શ્રવણૌ કથાયાં, હસ્તૌ ચ કર્મસુ મનસ્તવ પાદયોર્નઃ ।
સ્મૃત્યાં શિરસ્તવ નિવાસજગત્પ્રણામે, દ્રષ્ટિઃ સતાં દર્શનેઽસ્તુભવત્તનૂનમ્ ॥
શ્રી ભા.૧૦-૧૦-૩૮

"હે પ્રભો ! હમારી વાણી આપકે મઙ્ગલમય ગુણોંકા વર્ણન કરતી રહેં, હમારે કાન આપકી રસમયી કથામેં લગે રહેં, હમારે હાથ આપકી સેવામેં ઔર મન આપકે ચરણકમલોંકી સ્મૃતિમેં લગે રહે. યહ સંપૂર્ણ જગત આપકા નિવાસ સ્થાન હૈં. હમારા મસ્તક સબકે સામને ઝુકા રહે. સંત આપકે પ્રત્યક્ષ શરીર હૈં, હમારી આઁખે ઉનકે દર્શન કરતી રહેં ॥"

સંસારકૂપપતિતોત્તરણાવલમ્બં, ગેહજજુષામપિ મનસ્યુદિયાત સદાઃ નઃ ॥
શ્રી ભા. ૧૦-૮૨-૪૯

"હે પ્રભો ! આપ ઐસી કૃપા કીજિયે કિ આપકા યહ ચરણકમલ જો સંસારરૂપ ભયંકર કૂપમેં ડૂબે રહે હુએકા અવલંબન હૈ – ઘર, ગૃહસ્થ કે કર્મ કરતે રહને પર ભી સદા-સર્વદા હમારે હૃદયમેં બિરાજમાન રહેં, હમ એક ક્ષણકે લિયે ભી ઉસે ન ભૂલેં ॥"

બાર બાર માગઉઁ કર જોરે । મનુ પરિહરે ચરન જનિ ભોરે ॥

જો સહજ કૃપાલા દીનદયાલા કરઉ અનુગ્રહ સોઈ ।
જય જય અબિનાસી સબ ઘટ વાસી વ્યાપક પરમાનંદા ॥

અવિગત ગોતીતં ચરિત પુનીતં માયારહિત મુકુંદા ।
સો કરઉ અઘારી ચિંત હમારી જાનિય ભગતિ ન પૂજા ॥

ત્વમેવ માતા ચ પિતા ત્વમેવ, ત્વમેવ બન્ધુશ્ચ સખા ત્વમેવ ।
ત્વમેવ વિદ્યા દ્રવિણં ત્વમેવ, ત્વમેવ સર્વં મમ દેવ દેવ ॥

કાયેન વાચા મનસેન્દ્રિયૈર્વા, બુધ્યાઽઽત્મના વા પ્રકૃતેઃ સ્વભાવત્ ।
કરોમિ યદ્ યદ્ સકલં પરસ્મૈ, નારાયણાયેતિ સમર્પયામિ ॥

સર્વે ભવન્તુ સુખિનઃ સર્વે સન્તુ નિરામયાઃ ।
સર્વે ભદ્રાણિ પશ્યન્તુ મા કશ્ચિત્ દુઃખભાગ ભવેત્ ॥

ૐ સ્વસ્તિ પ્રજાભ્ય પરિપાયન્તાં, ન્યાય્યેન માર્ગેણ મહીં મહીષાઃ ।
ગોબ્રાહ્મણેભ્યઃ શુભમસ્તુ નિત્યં, લોકાઃ સમસ્તાઃ સુખિનો ભવન્તુ ॥

કાલે વર્ષતુ પર્જન્યઃ પૃથિવી સસ્યશાલિની ।
દેશોઽયં ક્ષોભરહિતઃ બ્રાહ્મણાઃ સન્તુ નિર્ભયાઃ ॥

ૐ સર્વેષાં સ્વસ્તિર્ભતુ, સર્વેષાં શાન્તિર્ભવતુ ।
સર્વેષાં પૂર્ણં ભવતુ, સર્વેષાં મઙ્ગલં ભવતુ ॥

ૐ અસતો મા સદ્ગમય, તમસો મા જ્યોતિર્ગમય, મૃત્યોર્મા અમૃતં ગમયં ॥

ૐ પૂર્ણમદઃ પૂર્ણમિદં પૂર્ણાત્પૂર્ણમુદચ્યતે ।
પૂર્ણસ્ય પૂર્ણમાદાય પૂર્ણમેવાવશિષ્યતે ॥

ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥

હરિઃ ૐ, શ્રી ગુરુભ્યો નમઃ, હરિઃ ૐ ॥

ઈસસે ક્યા લાભ ?

ગુર્વષ્ટકમ્

(શ્રીમદ્ આદ્ય શંકરાચાર્ય વિરચિતમ્)

શરીરં સુરૂપં તથા વ કલત્રં
યશાશ્ચારુ ચિત્રં ધનં મેરુતુલ્યમ્ ।
મનશ્ચેન્ન લગ્નં ગુરોરંઘ્રિપદ્મે
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

"(યદિ) શરીર, સ્વરૂપવાન હો, પત્ની ભી સ્વરૂપવાન હો, ચારોં દિશાઓંમેં યશ-કીર્તિ હો, મેરુ પર્વતસા (અપાર) ધન હો, પરન્તુ યદિ મન શ્રીગુરુચરણારવિંદમેં આસક્ત નહીં હુઆ (હોતા) તો યે સબ ઉપલબ્ધિઓંસે ક્યા ફાયદા ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? (૧)"

કલત્રં ધનં પુત્રપૌત્રાદિ સર્વં
ગૃહં બાન્ધવાઃ સર્વમેતદ્ધિ જાતમ્ ।
મનશ્ચેન્ન લગ્નં ગુરોરંઘ્રિપદમે
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

"પ્રારબ્ધયોગસે યદિ સુંદર પત્ની, પર્યાપ્ત ધન, પુત્ર-પૌત્રાદિક, ઘર બાન્ધવ-સ્વજન આદિ પ્રાપ્ત હો, પરન્તુ શ્રીગુરુચરણારવિંદસે (મેં) મન મુગ્ધ નહીં હુઆ, તો ઐસે પ્રારબ્ધસુખકા ક્યા લાભ ? ક્યા ફાયદા ? ક્યા ફાયદા ? ક્યા ફાયદા ? (૨)"

ષડંગાદિવેદો મુખે શાસ્ત્રવિદ્યા
કવિત્વાદિ ગદ્યં સુપદ્યં કરોતિ ।
મનશ્ચેન્ન લગ્નં ગુરોરંઘ્રિપદ્મે
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

"વેદ ઔર છઃ વેદાંગ આદિ શાસ્ત્ર જિસે કંઠસ્થ હો, ઉત્તમ કાવ્યરચનામેં ઔર વાતાકૃતિમેં કુશલ હો, પરન્તુ શ્રીગુરુચરણારવિંદમેં અપના મન અનુરકત નહીં હુઆ તો ઐસે સદ્‌ગુણોંસે ક્યા લાભ ? ક્યા ફાયદા ક્યા ફાયદા ? ક્યા ફાયદા ? (૩)"

વિદેશેષુ માન્યઃ સ્વદેશેષુ ધન્યઃ
સદાચાર વૃત્તેષુ મત્તો ન ચાન્યઃ ।

મનશ્ચેન્ન લગ્નં ગુરોરંઘ્રિપદ્મે
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

"વિદેશમેં જિસકા માનં, આદર હોતા હો, સ્વદેશમેં ભી ઉનકા (જય જયકાર) સ્વાગત હોતા હો, સદાચારમેં જિસકા ઊઁચા સ્થાન હો, પરન્તુ વ્યકિતકા મન શ્રીગુરુચરણારવિંદ મેં અનુરક્ત નહીં હુઆ તો યે સબ પ્રાપ્તિસે ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? (૪)"

ક્ષમા મણ્ડલે ભૂપ ભૂપાલ વૃન્દૈઃ
સદા સેવિતં યસ્ય પાદારવિન્દમ્ ।

મનશ્ચેન્ન લગ્નં ગુરોરંઘ્રિપદ્મે
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

"જિન મહાનુભાવકે ચરણકમલકી મહિમંડલોકે રાજા - મહારાજાઓં કે દ્વારા નિત્ય પૂજા હોતી હો, પરન્તુ ઉનકા મન યદિ શ્રીગુરુચરણારવિંદમેં આસકત નહીં હુઆ તો ફિર ઐસે સદ્‌ભાગ્યસે ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? (૫)"

યશો મે ગતં દિક્ષુ દાનપ્રતાપાત્
જગદ્વસ્તુ સર્વં કરે સત્પ્રસાદાત ।

મનશ્ચેન્ન લગ્નં ગુરોરંઘ્રિપદ્મે
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

"દાનવૃત્તિ-પ્રવૃત્તિ કે પ્રતાપસે જિનકી કીર્તિ દિગદિગાંતરોમેં વ્યાપ્ત હો. અતિ ઉદાર ઐસે , શ્રીગુરુદેવકી સહજ કૃપાપ્રસાદસે જિસકો સંસારકે સમસ્ત સુખ-ઐશ્વર્ય પ્રાપ્ત હો, ફિર ભી મન શ્રીગુરુચરણારવિંદમેં અનુરાગી નહીં હુઆ, તો યે સબ ઐશ્વર્ય સે ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ (૬)"

ન ભોગે ન યોગે ન વા વાજિરાજૌ
ન કાન્તામુખે નૈવ વિત્તેષુ ચિત્તમ્ ।
મનશ્ચેન્ન લગ્નં ગુરોરંઘ્રિપદ્મે
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

"ભોગ, યોગ, અશ્વ, રાજ્ય, સ્ત્રીસુખ ઔર ધનોપભોગસે જિસકા મન વિચલિત કદાપિ ન હોતા હો, ફિર ભી ઉનકા મન શ્રીગુરુચરણારવિંદકી ઓર આસકત નહીં બના, તો મનકી વૈસી અટલતા - નિશ્ચલતાસે ક્યા હુઆ ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ?(૭)"

અરણ્યે ન વા સ્વસ્ય ગેહે ન કાર્યે
ન દેહે મનો વર્તતે મે ત્વનર્ધ્યે ।
મનશ્ચેન્ન લગ્નં ગુરોરંઘ્રિપદ્મે
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

"જિનકા મન જંગલ વા અપને વિશાલ ભવનમેં, અપને કાર્ય વા શરીર ઔર અમૂલ્ય ભંડારમેં ભી આસક્ત ન હો; પરન્તુ મન શ્રીગુરુચરણારવિંદમેં આસકત નહીં બના તો ઉસકી સબ અન્ય અનાસક્તિસે ક્યા હુઆ ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? (૮)"

અનર્ધ્યાણિ રત્નાદિ મુકતાનિ સમ્યક્
સમાલિંગિતા કામિની યામિનીષુ ।
મનશ્ચેન્ન લગ્નં ગુરોરંઘ્રિપદ્મે
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

''જિસકો મૂલ્યવાન મણિ-મુક્તાદિ રત્ન પ્રાપ્ત હો, રાત્રિ આલિંગન દેનેવાલી (અનુકૂલ) વિલાસીની પત્ની મિલિ હો, પરન્તુ મન શ્રીગુરુચરણારવિંદમેં અનુરકત નહીં કિયા, તો યે સબ ભોગ-ઐશ્વર્યાદિ સુખસે ક્યા બના ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? ક્યા લાભ ? (૯)''

ગુરોષ્ટકં યઃ પઠેત્પુણ્યદેહી
યતિર્ભૂપતિર્બ્રહ્મચારી ચ ગેહી ।

લભેત વાંછિતાર્થં પદં બ્રહ્મસંજ્ઞં
ગુરોરુક્તવાક્યે મનો યસ્ય લગ્નમ્ ॥

''જો કોઈ યતિ-સાધુ-સંત, રાજા, બ્રહ્મચારી (સાધક-મુમુક્ષુ) ઔર ગૃહસ્થ, યહ ગુરુઅષ્ટકકા પઠન-પાઠન કરતા હૈ ઔર જિસકા મન શ્રીગુરુદેવકે વચનોંમેં અનુરાગી હૈ, તો યહ નિશ્ચિત્ હૈ કિ ઐસે પુણ્યવાન ઇચ્છિત પદાર્થ એવં બ્રહ્મપદ દોનોં સંપ્રાપ્ત કર લેતે હૈં ॥૧૦॥''

શ્રીગુરુમહાત્મ્ય (સંક્ષિપ્ત)

(શ્રી સ્કાન્દોત્તરખંડ - ઉમામહેશ્વરસંવાદ - શ્રી ગુરુગીતામેંસે)

(૧) યાવત્કલ્પાન્તકો દેહસ્તાવદેવિ ગુરું સ્મરેત્ ।
ગુરુલોપો ન કર્તવ્યઃ સ્વચ્છન્દો યદિ વા ભવેત્ ॥

''હે દેવી ! જબ તક દેહ હૈ - કલ્પકે અંત તક રહનેવાલા હો, તબ તક શ્રીગુરુદેવકા સ્મરણ કરના ચાહિયે. આત્મજ્ઞાન (આત્મસાક્ષાત્કાર) હોને કે બાદ (સ્વચ્છન્દ બનનેકે બાદ) ભી શિષ્યકો શ્રીગુરુદેવકી આજ્ઞાકા ઉલ્લંઘન નહીં કરના ચાહિયે ॥''

(૨) દૃશ્યવિસ્મૃતિપર્યન્તં કુર્યાદ્ ગુરુપદાર્ચનમ્ ।
તાદૃશ્યૈવ કૈવલ્યં ન ચ તદ્વ્યતિરેકિણઃ ॥

''જબ તક દૃશ્યપ્રપંચકી વિસ્મૃતિ ન હો જાય તબ તક શ્રીગુરુદેવકે પાવન ચરણકમલોંકી પૂજા-અર્ચના કરના ચાહિયે. ઐસા કરનેવાલેકો હી કૈવલ્યપદકી પ્રાપ્તિ હોતી હૈ; ઈસસે ઉલટા કરનેવાલેકો નહીં.''

(૩) મુનિભિઃ પન્નગૈર્વાપિ સુરૈર્વા શાપિતો યદિ ।
કાલમૃત્યુભયાદ્વાપિ ગુરુઃ સંત્રાતિ પાર્વતિ ॥

''હે પાર્વતી ! મુનિ, નાગ, દેવતા આદિ કે શાપસે, તથા યથાકાલ મૃત્યુકે ભયસે ભી શ્રીગુરુદેવ શિષ્યકો બચા લેતે હૈં ॥''

(૪) ગુરુપ્રસાદાતઃ સ્વાત્મન્યાત્મારામનિરીક્ષણાત્ ।
સમતા મુક્તિમાર્ગેણ સ્વાત્મજ્ઞાનં પ્રવર્તતે ॥

''શ્રીગુરુદેવકે કૃપાપ્રસાદસે ખુદકે ભીતર હી આત્માનંદ પ્રાપ્ત કરકે સમતા ઔર મુક્તિકે માર્ગ દ્વારા શિષ્યકો આત્મજ્ઞાન ઉપલબ્ધ હો જાતા હૈં ॥''

(૫) ગુરોર્ધ્યાનેનૈવ નિત્યં દેહી બ્રહ્મમયો ભવેત્ ।
સ્થિતશ્ચ યત્રકુત્રાપિ મુક્તોઽસૌ નાત્ર સંશયઃ ॥

''નિત્ય શ્રીગુરુદેવકા ધ્યાન કરનેસે જીવ બ્રહ્મમય હો જાતા હૈ. વહ કિસી ભી સ્થાનમેં રહતા હો, ફિર ભી મુક્ત હી હ ઈસમેં કોઇ સંશય નહીં હ ॥''

(૬) ગુરુઃ શિવો ગુરુર્દેવો ગુરુબન્ધુઃ શરીરિણામ્ ।
ગુરુરાત્માઃ ગુરુર્જીવો ગુરોરન્યન વિદ્યતે ॥

''મનુષ્યકે લિયે શ્રીગુરુદેવ હી શિવ હૈં, શ્રીગુરુદેવ હી દેવ હૈં, શ્રીગુરુદેવ હી બાન્ધવ - સ્વજન હૈં, શ્રીગુરુદેવ હી અપની આત્મા હૈં, શ્રીગુરુદેવ હી અપના જીવ (જીવન) હૈં. શ્રીગુરુદેવકે બિના અન્ય કુછ હૈ હી નહીં ॥''

(૭) યતઃ પરમકૈવલ્યં ગુરુમાર્ગેણ વૈ ભવેત્ ।
ગુરુભક્તિરતિઃ કાર્યા સર્વદા મોક્ષકાંક્ષિભિઃ ॥

''મોક્ષકી ઈચ્છા રખનેવાલોંકો ખૂબ ગુરુભક્તિ હી કરના ચાહિયે, ક્યોંકિ શ્રીગુરુદેવકે દ્વારા હી મોક્ષકી પ્રાપ્તિ હોતી હૈ ॥''

(૮) તસ્યાવલોકનં પ્રાપ્ય સર્વસંગવિવર્જિતઃ ।
એકાકી નિસ્પૃહઃ શાન્તઃ સ્થાતવ્યં તત્પ્રસાદતઃ ॥

''ઉનકે (શ્રીગુરુદેવકે) દર્શન કરકે શ્રીગુરુદેવ કે કૃપાપ્રસાદસે સબ પ્રકારકે સંગ (આસક્તિ, લગાવ) કા ત્યાગ કરકે એકાકી, કામના રહિત શાંત હોકર રહના ॥''

(૯) આકલ્પજન્મકોટિનાં યજ્ઞવ્રતતપઃ ક્રિયાઃ ।
તાઃ સર્વાઃ સફલા દેવિ ગુરુસંતોષમાત્રતઃ ॥

''હે દેવી ! કલ્પપર્યંત કરોડો જન્મોંમેં કિયે યજ્ઞ, વ્રત, તપ ઔર શાસ્ત્રોક્ત ક્રિયાએં-આદિ સબ શ્રીગુરુદેવકે સંતોષ માત્રસે સફલ હોતે હૈં ॥''

(૧૦) ધન્યા માતા પિતા ધન્યો ગોત્રં ધન્યં કુલોદ્ભવઃ ।
ધન્યાચ વસુધા દેવિ યત્ર સ્યાદ ગુરુભક્તા ॥

''જિનમેં ગુરુભક્તિ હોતી હૈ ઉનકી માતા ધન્ય હૈ, ઉનકે પિતા ધન્ય હૈ, ઉસકા ગોત્ર ધન્ય હૈ, ઉનકે વંશમેં જન્મ ધારણ કરનેવાલે ધન્ય હૈં, ઔર સમગ્ર પૃથ્વીમાતા ધન્ય હૈં ॥''

(૧૧) શરીરમિન્દ્રિયં પ્રાણચાર્થઃ સ્વજનબન્ધુનામ્ ।
માતૃકુલં પિતૃકુલં ગુરુરેવ ન સંશયઃ ॥

''શ્રીગુરુદેવ હી (શિષ્યકે) શરીર, ઈન્દ્રિયાઁ, પ્રાણ, ધન, સ્વજન, બન્ધુ-બાન્ધવ, માતાકા કુલ, પિતાકા કુલ આદિ સબ હૈં. ઈસમેં કોઈ સંશય નહીં ॥''

(૧૨) ગુરુદેવો ગુરુધર્મો ગુરૌ નિષ્ઠા પરં તપઃ ।
ગુરોઃ પરતરં નાસ્તિ ત્રિવારં કથયામિ તે ॥

''શ્રીગુરુદેવ હી ધર્મ હૈં, શ્રીગુરુદેવમેં નિષ્ઠા હી પરમ તપ હૈં, શ્રીગુરુદેવસે અધિક દૂસરા કુછ હી નહીં હૈ. (હે દેવી !) મૈં તીન બાર ઐસા કહતા હૂઁ ॥''

(૧૩) ગુરુભાવઃ પરં તીર્થમન્યતીર્થ નિરર્થકમ્ ।
સર્વતીર્થમયં દેવિ શ્રીગુરોશ્ચરણામ્બુજમ્ ॥

''શ્રી ગુરુભક્તિ હી સબસે શ્રેષ્ઠ તીર્થ હૈં, ઔર તીર્થ નિરર્થક હૈં. હે દેવી ! શ્રીગુરુદેવકે ચરણકમલ હી સર્વ તીર્થમય હૈં ॥''

(૧૪) ચિત્તત્યાગનિયુક્તશ્ચ ક્રોધગર્વવિર્જિતઃ ।
દ્વૈતભાવપરિત્યાગી તસ્ય દીક્ષા વિધીયતે ॥

''ચિત્તકા (વિપરીત સંસ્કાર) ત્યાગ કરનેંમેં જો ઉદ્યત રહનેવાલે હૈં, ક્રોધ ઔર ગર્વકા જિસને ત્યાગ કિયા હૈ, દ્વૈતભાવકા જિસને તિરોધાન (બાધ) કિયા હૈ- ઐસે વ્યકિતકી હી ગુરુદીક્ષા વિદિત હૈં (માન્ય હૈં, યથાર્થ હૈં) ॥''

(૧૫) ગુરુસન્તોષણાદેવ મુક્તો ભવતિ પાર્વતિ ।
જ્ઞાનં વિના મુક્તિપદ લભ્યતે ગુરુભક્તિતઃ ।
ગુરુ સમાનતો નાન્યત સાધનં ગુરુમાર્ગિણમ્ ॥

''હે પાર્વતી ! શ્રીગુરુદેવકો સંતુષ્ટ કરનેસે શિષ્ય મુક્ત હો જાતા હૈ. શ્રીગુરુદેવકી (અનન્ય) ભકિતસે બિના જ્ઞાન ભી મોક્ષકી પ્રાપ્તિ હો સકતી હૈ. શ્રીગુરુદેવને બતાયે માર્ગ પર ચલનેવાલોંકે લિયે શ્રીગુરુદેવકે સમાન ઔર કોઇ સાધન નહીં હૈં ॥''

(૧૬) ઈત્થં વિજાનામિ સદાત્મરૂપં ।
તસ્યાંઘ્રિપદ્મં પ્રણતોઽસ્મિ નિત્યમ્ ॥

''મૈં હી સબ કુછ (સર્વ) હૂઁ, મુઝમેં હી યે સબ (પ્રપંચ) કલ્પિત હૈં, ઐસા જ્ઞાન જિસકી કૃપાસે હુઆ હૈ. ઐસે આત્મસ્વરૂપ શ્રી સદ્ગુરુદેવકે ચરણ-કમલોંકો મૈં નિત્ય પ્રણામ કરતા (કરતી) હૂઁ ॥''

અજ્ઞાનતિમિરાન્ધસ્ય વિષયાક્રાન્ચેતસઃ ।
જ્ઞાનપ્રભાપ્રદાનેન પ્રસાદં કુરુ મે પ્રભો ॥

'હે પ્રભો ! અજ્ઞાનરૂપ અંધકારસે અંધે હુએ, વિષયોંસે આવૃત્ત ચિત્તવાલે મુઝે જ્ઞાનપ્રકાશ પ્રદાન કરનેકી કૃપા કરેં !!!''

॥ ૐ શ્રીરામ શ્રીરામ શ્રીરામ ॥

|| શ્રી રામચન્દ્રાય નમઃ || || શ્રી સદ્‌ગુરુ પરમાત્મને નમઃ ||

શ્રી સદ્‌ગુરુદર્શન - સ્મરણ

મહારાષ્ટ્રના બ્રાહ્મણકુળમાં જન્મ લીધા,
રામરાવ એવાં જેનાં નામ દીધા,
માતા-પિતાએ લાડ બહુ કીધા,
શ્રી રામ-પ્રભુમાં મન મોહી દીધા,
નિર્દોષને પીડાતા જોઈને મનમાં દુઃખ કીધા,
બાળપણમાં ઘર છોડી દીધા.
શ્રી પતિત પાવનજીને ગુરુ કીધા,
અનસૂયાજી-પુષ્કરમાં તપ બહુ કીધા.
શ્રી હનુમાનજીને પ્રસન્ન કીધા,
શ્રી જાનકીકુંડમાં અન્નદાન દીધા.
પગપાળા ભારત-ભ્રમણ કીધા,
રાજકોટમાં રામ-મહાયજ્ઞ કીધા.
જાદવજીભાઈને અવિચળ-પદ દીધા,
માનવ-સેવાના ભેખ લીધા.
જામનગરમાં કાષ્ટ-મૌન વ્રત લીધા,
જામનગર-ઈંદોરમાં ગંગાજી પ્રગટ કીધા,
નિઃસંતાનને સંતાન-સુખ દીધા,
શિષ્યો સાથે ઉત્તરાખંડના તીર્થ કીધા.
જાનકીકુંડમાં યુગલ સરકારને પ્રતિષ્ઠિત કીધા,
ભારતભરમાં નેત્રયજ્ઞ અનેક કીધા.
પોપટપરામાં જાનકીકુંડના મહાત્મ્ય કીધા,
ઓરીસા-બિહારને દુષ્કાળથી ઉગારી લીધા.
શિષ્યોને-ભકતોને સુખ-ભકિતના વરદાન દીધા,
પુષ્કર રામધામમાં સદાને વાસ કીધા.

(ઈન્દુબહેન એલ. કાનાબાર, રાજકોટ)

શ્રીરાવણકૃત - શ્રીશિવતાંડવ સ્તોત્રમ્

(પ.પૂ.શ્રીગુરુદેવ નિત્યપ્રતિ બોલતે થે. આ પુસ્તક પાના નં....)

જટા ટવી ગલજ્જલ પ્રહાહ પાવિત સ્થલે ।
ગલેઽવલંબ્ય લંબિતાં ભૂજંગતુંગમાલિકામ્ ॥
ડમડ્ડ ડમડ્ડ ડમડ્ડ ડમડ્ડ નિનાદવ ડ્ડમર્વયમ્ ।
ચકાર ચંડ તાંડવં તનોતુ નઃ શિવઃ શિવમ્ ॥૦૧॥

જિન્હોંને જટારૂપી અટવી (વન)સે નિકલતી હુઇ ગંગાજીકે ગિરતે હુએ પ્રવાહોંસે પવિત્ર કિયે ગયે ગલેમેં સર્પોંકી લટકતી હુઇ વિશાલ માલાકો ધારણકર, ડમરૂકે ડમ-ડૂમ શબ્દોંસે મંડિત પ્રચંડ તાંડવ (નૃત્ય) કિયા, વે શિવજી હમારે કલ્યાણકા વિસ્તાર કરેં ...(૧)

જટા કટાહ સંભ્રમ ભ્રમન્નિલિંપ નિર્ઝરી ।
વિલોલ વીચિ વલ્લરી બિરાજમાન મૂર્દ્ધનિ ॥
ધગદ્ ધગદ્ ધગજ્ જ્વલલ્લલાટ પટ્ટ પાવકે ।
કિશોર ચંદ્ર શેખરે રતિઃ પ્રતિક્ષણં મમ ॥૦૨॥

જિનકા મસ્તક જટારૂપી કડાહમેં વેગસે ઘૂમતી હુઇ ગંગાકી ચંચલ તરંગલતાઓંસે સુશોભિત હો રહા હૈ, લલાટાગ્નિ ધક્-ધક્ જલ રહી હૈ, સિરપર બાલ ચન્દ્રમાઁ વિરાજમાન હૈં, ઉન-ભગવાન શિવમેં મેરા નિરંતર અનુરાગ હો ...(૨)

ધરા ધરેન્દ્ર નંદિની વિલાસ બંધુ બંધુર– ।
સ્ફુરદ્દિગંત સંતતિ પ્રમોદમાન માનસે ॥
કૃપા કટાક્ષ ધોરણી નિરુદ્ધ દુર્ધરાપદિ ।
કવચિચ્ચિદંબરે મનોવિનોદમેતુ વસ્તુનિ ॥૦૩॥

ગિરિરાજ કિશોરી પાર્વતીકે વિલાસકા લોપયોગી શિરોભૂષણસે સમસ્ત દિશાઓંકો પ્રકાશિત હોતે દેખકર જિનકા મન આનન્દિત હો રહા હૈ, જિનકી

નિરંતર કૃપાદૃષ્ટિ સે કઠિન આપત્તિકા ભી નિરાકરણ હો જાતા હૈ, ઐસે કિસી દિગમ્બર તત્ત્વમેં મેરા મન વિનોદ કરે. (અર્થાત્ આસક્ત હો) ....(૩)

જટાભુજંગપિંગલ સ્ફુરત્ફણામણિપ્રભા ।
કદમ્બ કુંકુમદ્રવ પ્રલિપ્તદિગ્વધૂ મુખે ॥
મદાન્ધ સિંધુર સ્ફુરત્ત્વગુત્તરીય મેદુરે ।
મનોવિનોદમદ્ભુતં બિભર્તુ ભૂત ભર્તરિ ॥૦૪॥

જિનકે જટાજૂટવર્તી ભુજંગમોંકે ફણોંકી મણિયોંકા ફેલતા હુઆ પિંગલ પ્રભાપુંજ દિશારૂપિણી અંગનાઓંકે મુખપર કુમકુમરાગકા અનુલેપ કર રહા હૈ, મતવાલે હાથીકે હિલતે હુએ ચમડેકા ઉત્તરીય વસ્ત્ર (ચાદર) ધારણ કરનેસે સ્નિગ્ધવર્ણ હુએ ઉન ભૂતનાથમેં મેરા ચિત્ત અદ્ભૂત વિનોદ કરેં (યાની આનંદસે યુક્ત રહેં) ...(૪)

સહસ્ત્રલોચન પ્રભૃત્યશેષલેખ શેખર– ।
પ્રસૂન ધૂલિ ધોરણી વિધૂસરાંઘ્રિ પીઠભૂઃ ॥
ભુજંગરાજ માલયા નિબદ્ધજાટ જૂટકઃ ।
શ્રિયે ચિરાય જાયતાં ચકોરબન્ધુ શેખરઃ ॥૦૫॥

જિનકી ચરણપાદુકાએં ઈન્દ્ર આદિ સમસ્ત દેવતાઓંકે પ્રણામ કરતે સમય મસ્તકવર્તી કુસુમોંકી ધૂલિસે ધૂસરિત હો રહી હૈં, નાગરાજ(શેષજી) કે હાર(માલા)સે બંધી હુઇ જટાવાલે વે ભગવાન્ ચન્દ્રશેખર મેરે લિયે ચિરસ્થાયિની સમ્પત્તિકે સાધક હોં ...(૫)

લલાટ ચત્વર જ્વલદ્ ધનંજય સ્ફુલિંગભા– ।
નિપીત પંચ સાયકં નમન્નિલિંપ નાયકમ્ ॥
સુધા મયૂખ લેખયા વિરાજમાન શેખરમ્ ।
મહાકપાલિ સંપદે શિરોજટાલમસ્તુ નઃ ॥૦૬॥

જિસને લલાટ-વેદીપર પ્રજ્જવલિત હુઇ અગ્નિકે સ્ફુલિંગો(અંગારો)કે તેજસે કામદેવકો નષ્ટ કર ડાલા થા, જિસે ઇન્દ્ર નમસ્કાર કિયા કરતે હૈં, સુધાકર (ચન્દ્રમાઁ) કી કલાસે સુશોભિત મુકુટવાલા વહ (શ્રીમહાદેવજીકા)ઉન્નત વિશાલ લલાટવાલા જટિલ મસ્તક હમારી સમ્પત્તિકા સાધક હો ....(૬)

કરાલ ભાલ પટ્ટિકા ધગદ્ ધગદ્ ધગજ્જવલ્ ।
ધનંજયા હુતીકૃત પ્રચંડ પંચ સાયકે ॥
ધરા ધરેન્દ્રનંદિની કુચાગ્રચિત્ર પત્રક– ।
પ્રકલ્પનૈક શિલ્પિનિ ત્રિલોચને મતિર્મમ ॥૦૭॥

જિન્હોંને અપને વિકરાલ ભાલપટ્ટપર ધક્–ધક્ જલતી હુઇ અગ્નિમેં પ્રચંડ કામદેવકો હવન કર દિયા થા, ગિરિરાજ કિશોરીકે વક્ષસ્થલ પર પત્રભંગરચના કરનેકે એકમાત્ર કારીગર - ઉન ભગવાન્ ત્રિલોચનમેં મેરી ધારણા (ધ્યાનધારા) લગી રહે.... (૭)

નવીન મેઘ મંડલી નિરુદ્ધ દુર્ધર સ્ફુરત્ ।
કુહૂ નિશીથિની તમઃ પ્રબન્ધબંધ કંધરઃ ॥
નિલિંપ નિર્ઝરી ધર સ્તનોતુ કૃત્તિ સિંધુરઃ ।
કલાનિધાનબંધુરઃ શ્રિયં જગદ્ ધુરંધરઃ ॥૦૮॥

જિનકે કંઠમેં નવીન મેઘમાલાસે ઘિરી હુઇ અમાવસ્યાકી આધી રાતકે સમય ફૈલતે હુએ દુરૂહ (ગૂઢ) અન્ધકારકે સમાન શ્યામતા અંકિત હૈ; જો ગજચર્મ લપેટે હુએ હૈં, વે સંસારભારકો ધારણ કરનેવાલે ચન્દ્રમા (કે સંપર્ક) સે મનોહર કાન્તિવાલે ભગવાન ગંગાધર મેરી સંપત્તિકા વિસ્તાર કરેં.... (૮)

પ્રફુલ્લ નીલ પંકજ પ્રપંચકાલિમપ્રભા ।
વિલાંબિકંઠ કંદલી રુચિ પ્રબંધ કંધરમ્ ॥
સ્મરચ્છિદં, પુરચ્છિદં, ભવચ્છિદં, મખચ્છિદમ્ ।
ગજચ્છિદાંધકચ્છિદં તમંતકચ્છિદં ભજે ॥૦૯॥

જિનકા કંઠકા ભાગ ખિલે હુએ નીલકમલ સમૂહકી શ્યામ પ્રભાકા અનુકરણ કરનેવાલી હરિણીકી-સી છબિવાલે ચિન્હસે સુશોભિત હૈ, તથા જો કામદેવ, ત્રિપુર સંસાર, દક્ષયજ્ઞ, હાથી, અંધકાસુર ઔર યમરાજ(કાલ) કા ભી સંહાર કરનેવાલે હૈં, ઉન્હેં મૈં ભજતા હૂઁ ....(૯)

અગર્વ સર્વ મંગલા કલા કદંબ મંજરી ।
રસ પ્રવાહ માધુરી વિજૃમ્ભણા મધુવ્રતમ્ ॥
સ્મરાંતકં પુરાંતકં ભવાંતકં મખાંતકમ્ ।
ગજાંતકાંધકાંતકં તમંતકાંતકં ભજે ॥૧૦॥

જો અભિમાનરહિત પાર્વતીકી કલા (સૌન્દર્ય) રૂપ કદમ્બ-મંજરીકે મકરન્દસ્રોતકી બઢતી હુઈ માધુરીકે પાન કરનેવાલે મધુપ હૈં, તથા કામદેવ, ત્રિપુર સંસાર, હાથી, અંધકાસુર ઔર યમરાજ કા ભી અંત કરનેવાલે હૈં, ઉન્હેં (શિવજીકો) મૈં ભજતા હૂઁ... (૧૦)

જયત્વદભ્રવિભ્રમ ભ્રમદ્ ભુજંગમસ્ફુરદ્ ।
ધગદ્ ધગદ્ વિનિર્ગમત્કરાલ ભાલ હવ્યવાટ્ ॥
ધિમિદ્ ધિમિદ્ ધિમિદ્ ધ્વનન્ મૃદંગ તુંગ મંગલ- ।
ધ્વનિક્રમ પ્રવર્તિત પ્રચંડ તાંડવઃ શિવઃ ॥૧૧॥

જિનકે મસ્તક પર બડે વેગકે સાથ ઘૂમતે હુએ ભુજંગ (સર્પ) કે ફુફકારનેસે લલાટકી ભયંકર અગ્નિ ક્રમશઃ ધૂધકતી હુઈ ફૈલ રહી હૈં, ધીરે-ધીરે બજતે હુએ મૃદંગકે ગંભીર મંગલ ઘોષકે ક્રમાનુસાર જિનકા પ્રચંડ તાંડવ હો રહા હૈ, ઉન ભગવાન શંકરકી જય હો....(૧૧)

દૃષદ્ વિચિત્ર તલ્પયોઃ ભુજંગ મૌક્તિક સ્રજોઃ ।
ગિરિષ્ઠ રત્નલોષ્ટયોઃ સુહૃદ્ વિપક્ષ પક્ષયોઃ ॥
તૃણારવિંદ ચક્ષુષોઃ પ્રજામહી મહેન્દ્રયોઃ ।
સમ પ્રવર્તયન્ મનઃ કદા સદાશિવં ભજે ॥૧૨॥

પથ્થર ઔર સુંદર બિછૌનોંમેં, સાઁપ ઔર મુકતાકી માલામેં, બહુમૂલ્ય રત્ન તથા મિટ્ટીકે ઢેલેમેં, મિત્ર યા શત્રુપક્ષમેં, તૃણ અથવા કમલલોચના તરુણીમેં, પ્રજા ઔર પૃથ્વીકે મહારાજમેં સમાન ભાવ રખતા હુઆ મૈં કબ સદાશિવકો ભજૂઁગા ?....(૧૨)

કદા નિલિમ્પ નિર્ઝરી નિકુંજકોટરે વસન્ ।
વિમુક્તદુર્મતિઃ સદા શિરઃસ્થં અંજલિં વહન્ ॥
વિમુક્તલોલ લોચનો લલામભાલ લગ્ન કઃ ।
શિવેતિ મંત્ર મુચ્ચરન્કદા સુખી ભવામ્યહમ્ ॥૧૩॥

સુન્દર લલાટવાલે ભગવાન ચન્દ્રશેખરમેં દત્તચિત્ત હોકર અપને કુવિચારોંકો ત્યાગકર ગંગાજીકે તટવર્તી નિકુંજકે ભીતર શિર પર હાથ જોડ દબદબાઈ હુઈ વિહ્વલ આઁખોંસે ''શિવ'' મન્ત્રકા ઉચ્ચારણ કરતા હુઆ મૈં કબ સુખી હોઊઁગા ?....(૧૩)

ઈમં હિ નિત્યમેવ મુક્તમુત્તમોત્તમં સ્તવં ।
પઠન્ સ્મરન્બ્રુવન્નરો વિશુદ્ધિ મેતિ સંતતમ્ ॥
હરે ગુરૌ સુભક્તિમાશુ યાતિ નાન્યથાગતિં ।
વિમોહનં હિ દેહિનાં તુ શંકરસ્ય ચિન્તનમ્ ॥૧૪॥

જો મનુષ્ય ઈસ પ્રકારસે ઉકત ઈસ ઉત્તમોત્તમ સ્તોત્રકા નિત્ય પાઠ, સ્મરણ ઔર વર્ણન કરતા હૈ, વહ સદા શુદ્ધ રહતા હૈ ઔર શીઘ્ર હી સદ્ગુરુ શ્રીશંકરજીકી અચ્છી ભક્તિ પ્રાપ્ત કર લેતા હૈ, વહ વિરુદ્ધગતિ (વિમુખતા યા અધોગતિ)કો પ્રાપ્ત નહીં હોતા; ક્યોંકિ શ્રીશિવજીકા અચ્છી પ્રકારકા ચિંતન પ્રાણિઓકે મોહકા નાશ કરનેવાલા હૈં (૧૪)

પૂજાવસાનસમયે દશવક્ત્ર ગીતં ।
યઃ શંભુ પૂજનમિદં પઠતિ પ્રદોષે ॥
તસ્ય સ્થિરાં રથગજેન્દ્રતુરંગ યુક્તાં ।
લક્ષ્મીં સદૈવ સુમુખીં પ્રદદાતિ શંભુઃ ॥૧૫॥

સાયંકાલમેં પૂજા સમાપ્ત હોને પર રાવણકે ગાયે હુએ ઈસ શંભુ પૂજન સમ્બન્ધી સ્તોત્રકા જો પાઠ કરતા હૈ, ભગવાન શંકર ઉસ મનુષ્યકો રથ, હાથી, ઘોડોંસે યુક્ત સદા સ્થિર રહનેવાલી અનુકૂલ સમ્પત્તિ (અર્થાત્ સર્વ પ્રકારકે સુખ) દેતે હૈં. ....(૧૫)

॥ ઈતિ શ્રીરાવણકૃત શ્રીશિવતાંડવ સ્તોત્રં સમ્પૂર્ણમ્ ॥

બાલક ગ્યાન બુદ્ધિ બલ હીના । રાખહુ શરણ નાથ જન દીના ॥
અશરણ શરણ બિરદ સંભારી । મોહિ જનિ તજહુ ભગત હિતકારી ॥

ત્વયિ મેઽનન્યવિષયા મતિર્મધુપતેઽસકૃત ।
રતિમુદ્વહતાદદ્ધા ગઙ્ગેવૌઘસમુદન્વતિ ॥

- હે મધુમતે ! જૈસે ગંગાજી સબ રુકાવટોંકો હટાતી હુઈ સમુદ્રકી ઓર બહતી જાતી હૈ, ઈસી પ્રકારિ મેરી બુદ્ધિ કિસી દૂસરે વિષયોંમેં ન લગકર નિરન્તર અનન્ય ભાવસે એકમાત્ર આપકો હી અખંડિત પ્રેમ કરે.

(શ્રી ભા. ૧-૮-૪૨)

ત્વદીય વસ્તુ ગોવિન્દ તુભ્યમેવ સમપર્યતે ।
તેન ત્વદઙ્ઘ્રિકમલે રતિં મે યચ્છ શાશ્વતીમ્ ॥

- હે ગોવિન્દ ! યહ વસ્તુ–ચીજ આપકી હી હૈ, આપશ્રીકો હી સમર્પણ કરતી હૂઁ. ઈસલિયે મુઝે તો આપકે શ્રીચરણોંમેં શાશ્વત પ્રેમ પ્રદાન કરના.

હમારે શ્રીરામકી જય

શ્રીગુરુ અષ્ટોત્તર નામાવલિ

(૧) ૐ શ્રીસદ્‌ગુરુવે નમઃ ।
(૨) ૐ અજ્ઞાનનાશકાય નમઃ ।
(૩) ૐ અદંભિને નમઃ ।
(૪) ૐ અદ્વૈતપ્રકાશકાય નમઃ ।
(૫) ૐ અનપેક્ષાય નમઃ ।
(૬) ૐ અનસૂયવે નમઃ ।
(૭) ૐ અનુપમાય નમઃ ।
(૮) ૐ અભયપ્રદાત્રે નમઃ ।
(૯) ૐ અમાનિને નમઃ ।
(૧૦) ૐ અહિંસામૂર્તયે નમઃ ।
(૧૧) ૐ અહેતુક દયાસિન્ધવે નમઃ ।
(૧૨) ૐ અહંકાર નાશકાય નમઃ ।
(૧૩) ૐ આત્મસંતુષ્ટાય નમઃ ।
(૧૪) ૐ આનન્દમૂતર્યે નમઃ ।
(૧૫) ૐ આર્જવયુક્તાય નમઃ ।
(૧૬) ૐ ઉચિતવાચે નમઃ ।
(૧૭) ૐ ઉદાસીનાય નમઃ ।
(૧૮) અતીન્દ્રિયજ્ઞાનસિન્ધવે નમઃ ।
(૧૯) ૐ અમાનુષ-ચરિત્રાઢયાય નમઃ ।
(૨૦) ૐ ઐશ્વર્યયુક્તાય નમઃ ।
(૨૧) ૐ ક્ષમાવતે નમઃ ।
(૨૨) ૐ ગુણાતીતાય નમઃ ।
(૨૩) ૐ ચારુવાગ્વિભાસાય નમઃ ।
(૨૪) ૐ ચારુહાસાય નમઃ ।
(૨૫) ૐ છિન્નસંશયાય નમઃ ।
(૨૬) ૐ જ્ઞાનદાત્રે નમઃ ।
(૨૭) ૐ તપસ્વિને નમઃ ।
(૨૮) ૐ ત્રિતાપહારાય નમઃ ।
(૨૯) ૐ તેજસ્વીને નમઃ ।
(૩૦) ૐ તુલ્યનિન્દાસ્તુતયે નમઃ ।
(૩૧) ૐ તુલ્યપ્રિયાપ્રિયાય નમઃ ।
(૩૨) ૐ ત્યક્તસર્વપરિગ્રહાય નમઃ ।
(૩૩) ૐ દક્ષાય નમઃ ।
(૩૪) ૐ દાન્તાય નમઃ ।
(૩૫) ૐ દ્વન્દ્વાતીતાય નમઃ ।
(૩૬) ૐ ધીમતે નમઃ ।
(૩૭) ૐ ધીરાય નમઃ ।
(૩૮) ૐ નિત્યસંતુષ્ટાય નમઃ ।
(૩૯) ૐ નિરહંકારાય નમઃ ।
(૪૦) ૐ નિરાશ્રયાય નમઃ ।
(૪૧) ૐ નિર્ભયાય નમઃ ।
(૪૨) ૐ નિર્ભયદાય નમઃ ।
(૪૩) ૐ નિર્મલાય નમઃ ।
(૪૪) ૐ નિષ્કામાય નમઃ ।
(૪૫) ૐ નિષ્ક્રોધાય નમઃ ।
(૪૬) ૐ નિસ્સંગાય નમઃ ।
(૪૭) ૐ પરમસુખવનાય નમઃ ।
(૪૮) ૐ પૂર્ણાય નમઃ ।
(૪૯) ૐ પ્રમાણપ્રવર્તકાય નમઃ ।
(૫૦) ૐ પ્રિયભાષિણે નમઃ ।
(૫૧) ૐ બ્રહ્મકર્મસમાધયે નમઃ ।
(૫૨) ૐ બ્રહ્માત્મનિષ્ઠાય નમઃ ।
(૫૩) ૐ બ્રહ્માત્મવિદે નમઃ ।
(૫૪) ૐ ભવરોગહરાય નમઃ ।
(૫૫) ૐ મુક્તિભુક્તિપ્રદાત્રે નમઃ ।
(૫૬) ૐ મઙ્ગલકત્રે નમઃ ।

(૫૭) ॐ મધુરભાષિણે નમઃ ।
(૫૮) ॐ મહાત્મને નમઃ ।
(૫૯) ॐ મહાવાકયોપદેશકર્ત્રે નમઃ ।
(૬૦) ॐ મૌનિને નમઃ ।
(૬૧) ॐ રાગદ્વેષવર્જિતાય નમઃ ।
(૬૨) ॐ વિદ્યાવિનયસંપન્નાય નમઃ ।
(૬૩) ॐ વિવેકિને નમઃ ।
(૬૪) ॐ વિશાલ હૃદયાય નમઃ ।
(૬૫) ॐ શરણાગતવત્સલાય નમઃ ।
(૬૬) ॐ શાન્તાય નમઃ ।
(૬૭) ॐ શિષ્યપ્રિયાય નમઃ ।
(૬૮) ॐ શ્રોત્રિયાય નમઃ ।
(૬૯) ॐ સત્યવાચે નમઃ ।
(૭૦) ॐ સદામુદિતવદનાય નમઃ ।
(૭૧) ॐ સમચિતાય નમઃ ।
(૭૨) ॐ સમાહિતચિતાય નમઃ ।
(૭૩) ॐ સર્વભૂતહિતાય નમઃ ।
(૭૪) ॐ સદ્ભાવાય નમઃ ।
(૭૫) ॐ સત્યાય નમઃ ।
(૭૬) ॐ સિદ્ધાય નમઃ ।
(૭૭) ॐ સુલભાય નમઃ ।
(૭૮) ॐ સુહૃદયે નમઃ ।
(૭૯) ॐ સુશીલાય નમઃ ।
(૮૦) ॐ સંકલ્પવર્જિતાય નમઃ ।
(૮૧) ॐ સ્વતન્ત્રાય નમઃ ।
(૮૨) ॐ બ્રહ્માનન્દપ્રદકાય નમઃ ।
(૮૩) ॐ શિષ્યોપદેશનિરતાય નમઃ ।
(૮૪) ॐ ભક્તાભિષ્ટપ્રદાયકાય નમઃ ।
(૮૫) ॐ સાક્ષાત્ રામરૂપમૃતે નમઃ ।
(૮૬) ॐ ત્રીયમાર્ગ પ્રકાશકાય નમઃ ।
(૮૭) ॐ મહતે નમઃ ।
(૮૮) ॐ નિર્વ્યાજકરુણામૂર્તયે નમઃ ।
(૮૯) ॐ અન્ત્તાય નમઃ ।
(૯૦) ॐ મહાતેજસે નમઃ ।
(૯૧) ॐ ગુણત્રયવિભાગવિદે નમઃ ।
(૯૨) ॐ કલિઘ્નાય નમઃ ।
(૯૩) ॐ કાલકર્મજ્ઞાય નમઃ ।
(૯૪) ॐ સર્વજ્ઞાય નમઃ ।
(૯૫) ॐ ભગવતે નમઃ ।
(૯૬) ॐ નિત્યાનિત્યવિવેકવતે નમઃ ।
(૯૭) ॐ ચિદાનન્દાય નમઃ ।
(૯૮) ॐ ભૂરિમહિમન્ને નમઃ ।
(૯૯) ॐ સ્વપ્રકાશાય નમઃ ।
(૧૦૦) ॐ વિશ્વબન્ધવે નમઃ ।
(૧૦૧) ॐ સર્વજનહિતોત્સુંકાય નમઃ ।
(૧૦૨) ॐ સ્થૂલ-સૂક્ષ્મ-ચક્ષુદાનીને નમઃ ।
(૧૦૩) ॐ ચિત્રકૂટનિવાસીને નમઃ ।
(૧૦૪) ॐ પુષ્કરનિવાસીને નમઃ ।
(૧૦૫) ॐ પતિતપાવનાય નમઃ ।
(૧૦૬) ॐ ગુરુપરંપરા પ્રકાશકર્ત્રે નમઃ ।
(૧૦૭) ॐ લીલાવિગ્રહાય નમઃ ।
(૧૦૮) ॐ શ્રીસદ્ગુરુસ્વામીને નમઃ ।

અજ્ઞાનતિમિરાન્ધસ્ય વિષયાકાન્ચેતસઃ ।
જ્ઞાનપ્રભાપ્રદાનેન પ્રસાદં કુરુ મેં પ્રભો ॥

"હે પ્રભો ! અજ્ઞાનરૂપ અંધકારસે અંધે હુએ, વિષયોં સે આવૃત્ત ચિત્તવાલે મુઝે જ્ઞાનપ્રકાશ પ્રદાન કરને કી કૃપા કરેં !!"

પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવ - શ્રી રણછોડદાસજી મહારાજ પ્રેરિત ટ્રસ્ટ ઔર ઉનકી પ્રવૃત્તિયાઁ - એક ઝાંકી

प्रभु नहीं मैं शुभ गति इच्छुक,
नहीं मोक्ष की मुझ को चाह।
नहीं सिद्धि अणमादिक चाहता,
नहीं स्वर्ग में है विश्वास॥
यही अभिलाषा प्राणी मात्र के,
मानस में हो सुख आभास।
भले भोगलूं कष्ट सबों के,
हों उनके दुःखों का नाश॥

रणछोड़दास

ઈન્દૌર, ૧-૧૦-૧૯૬૦

જેમને પરમહંસનું શ્રદ્ધાસ્થાન પ્રાપ્ત છે એવા પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવે સંપૂર્ણ ભારતનું પરિભ્રમણ કરેલું. એ સમય દરમિયાન એમણે સમાજની દરેક પ્રકારની પરિસ્થિતિઓનું બારીકાઈથી નિરીક્ષણ કર્યું. બીમારી, ભૂખ, પ્રાકૃતિક આપદા, ગરીબી, સાક્ષરતાનો અભાવ વગેરે સંકટોના નિવારણ અને સહાયથી ગ્રામિણ ઉદ્યોગ, કૃષિ, પશુપાલન વગેરે માનવ સંસ્કૃતિના રક્ષણ તથા સંવર્ધન માટે પ્રજાને પ્રચાર, કીર્તિથી દૂર રહીને નિરપેક્ષભાવે – નિષ્કામ કર્મની ભાવનાયુકત માનવ સેવાની આપે પ્રેરણા આપી. એની સાથે એમની પ્રેરણા, માર્ગદર્શનથી વિવિધ ટ્રસ્ટોની સ્થાપના થઈ. જેમના દ્વારા નીચે પ્રમાણે પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં આવે છે.

શ્રી સદ્‌ગુરુ સદન ટ્રસ્ટ

શ્રી સદ્‌ગુરુ આશ્રમ રોડ, રાજકોટ – ૩૬૦ ૦૦૩.

આ સંસ્થા દ્વારા નીચે મુજબની જાહેર પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવામાં આવે છે.

૧. નિત્ય પ્રભાતે : સમૂહ પ્રાર્થના તેમજ ૨૯ વર્ષથી અખંડ રામધૂન ચાલે છે.

૨. નિત્ય પ્રભાતે પારેવાને ચણ નાખવામાં આવે છે.

૩. જરૂરતમંદ દરિદ્રનારાયણ – નબળા વર્ગના કુટુંબોને દર માસે વિના મુલ્યે જરૂરી પ્રમાણમાં અનાજ – ઘઉં, ચોખા તથા મગદાળ આપવામાં આવે છે.

૪. રસોડા-૪ દરરોજ ચલાવવામાં આવે છે.

(૧) **કલ્યાણ રસોડું** આ રસોડામાં પૂ. શ્રી સદ્‌ગુરુ ભગવાનશ્રીના થાળની રસોઈ તેમજ ભાવિકો તરફથી લખાવેલ થાળ માટેનો પ્રસાદ નિયમિત બનાવવામાં આવે છે.

(૨) **વૈષ્ણવ રસોડું :** આ રસોડામાં બહારગામથી આવતા સાધુ-સંતો-મહંતો તથા અન્ય ભાવિક મહેમાનો માટે મહાપ્રસાદની સામગ્રી નીયમીત બનાવવામાં આવે છે.

(૩) **દરિદ્રનારાયણ – જનરલ રસોડું** આ રસોડામાં નિયમિત આશરે ૪૦૦ થી ૪૫૦ લોકો કે જેઓ આર્થિક રીતે નબળા છે, ઘર વગરના છે તેઓ માટેની રસોઈ બનાવી અને પ્રસાદરૂપે ભોજન પીરસવામાં આવે છે.

(૪) **આંખની હોસ્પીટલનું રસોડું :** આંખની હોસ્પીટલમાં બહારગામ અથવા સ્થાનિક દર્દીઓ ઓપરેશન માટે દાખલ થયેલા હોય તેવા દર્દી તથા તેમની સાથે આવેલા સગા સંબંધી માટેનું બંન્ને ટાઈમ પ્રસાદરૂપે ભોજન બનાવવામાં આવે છે.

૫. આશ્રમ તરફથી ગૌશાળા નિભાવવામાં આવે છે. તેમાંથી પ્રાપ્ત થતા દૂધનો ઉપયોગ પૂ. શ્રીગુરુદેવની પૂજામાં, પ્રસુતિગૃહમા તેમજ આંખના દર્દીઓ માટે કરવામાં આવે છે.

કુદરતી આપદાઓ જેમકે ધરતીકંપ, અતિવૃષ્ટિ, દુષ્કાળ વગેરે સમયે અસરગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં નિઃશુલ્ક રાહતકાર્યો દ્વારા વિવિધ પ્રકારની મદદ – પીડિતોંને પહોંચાડવામાં આવે છે.

૬. **તબીબી અને આરોગ્ય સેવાઓ :**

આ ટ્રસ્ટ દ્વારા નીચેની વિગતે તબીબી તથા આરોગ્ય સેવાઓ નીચેના કેન્દ્રો દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે.

શ્રી સદ્‌ગુરુ આંખની હોસ્પીટલ

આ આંખની હોસ્પીટલમાં આંખના દર્દોનો ઉપચાર કરવામાં આવે છે, જેમાં મોતિયા–ઝામર–વેલ વિ. દર્દોના ઉપચાર કરવામાં આવે છે અને જરૂરત મુજબ ઓપરેશન તથા માઈનોર ટ્રીટમેન્ટ વિ. સામાન્ય દરથી તેમજ નબળા વર્ગના લોકોને મફત સારવાર આપી 'ફેકો' મશીનથી ઓપરેશન કરી નેત્રમણિ બેસાડવાની કામગીરી કરવામાં આવે છે. ઉપરાંત આઈ બેંક ખોલવામાં આવેલ હોય નેત્રદાનમાં મળેલ આંખોની કીકીનું પ્રત્યારોપણ અંધજનોને કરી દ્રષ્ટિ આપવામાં આવે છે.

શ્રી સદ્‌ગુરુ ચિલ્ડ્રન હોસ્પીટલ

આ હોસ્પીટલમાં નાના બાળકોની આઉટડોર તથા ઈન્ડોર સારવાર સાવ નજીવા દરથી કરવામાં આવે છે તથા ગરીબ બાળકોને વિનામૂલ્યે સારવાર આપવામાં આવે છે અને ઈન્ડોર માટે વોર્ડ પણ ઉપલબ્ધ કરવામાં આવેલો છે.

શ્રી સદ્‌ગુરુ આરોગ્ય કેન્દ્ર

શ્રી સદ્‌ગુરુ આરોગ્ય કેન્દ્રમાં લોકો પાસેથી નજીવી ફી લઈને બધા દર્દોની ચકાસણી કરી વિનામૂલ્યે આયુર્વેદ દવા આપવામાં આવે છે તથા ગરીબ દર્દીઓની ચકાસણી વિનામૂલ્યે કરી આપવામાં આવે છે.

શ્રી સદ્‌ગુરુ લેબોરેટરી

શ્રી સદ્‌ગુરુ લેબોરેટરીમાં સાવ નજીવા દરે લોકોના લોહી-યુરીન વિ. ની ચકાસણી કરી આપવામાં આવે છે તથા ગરીબ દર્દીઓ માટે ચકાસણી વિનામૂલ્યે કરી આપવામાં આવે છે.

શ્રી સદ્‌ગુરુ મેટરનીટી હોમ

મહિલાઓને પ્રસુતિ અંગેની ચકાસણી તથા સારવાર તેમજ પ્રસુતિ અંગેની કામગીરી નજીવા દરથી કરવામાં આવે છે તથા ગરીબ મહિલાઓની પ્રસુતિ તેમજ ચકાસણી તથા સારવાર વિનામૂલ્યે કરી આપવામાં આવે છે.

૭. શ્રી સદ્‌ગુરુ સાહિત્ય કેન્દ્ર

સાહિત્ય કેન્દ્ર દ્વારા પ.પૂ. શ્રી સદ્‌ગુરુદેવ ભગવાનશ્રી ના સાહિત્યનો તેમજ તેઓશ્રીની ઓડિયો-વિડીયો કેસેટ્સ- સી.ડી., ચંદન-માળા, પૂ. શ્રીના ફોટાસ્વરૂપો, મૂર્તિઓ વિ. નું વિતરણ કરવામાં આવે છે.

૮. શ્રી સદ્‌ગુરુ પુસ્તકાલય :-

પ.પૂ. શ્રી સદ્‌ગુરુદેવ ભગવાનશ્રીના સાહિત્યનો લાભ ગુરુભાઈ-બહેનોને મળે તે હેતુથી આ પુસ્તકાલયમાં નજીવી ડિપોઝીટ ભરી મેમ્બરશીપ મેળવી પૂ. ભગવાનશ્રીના બધા પુસ્તકો તેમજ અન્ય ધાર્મિક સાહિત્યનો લાભ મળે તે હેતુથી શરૂ કરવામાં આવેલ છે.

૯. ટીફીન સેવા :-

ગરીબ નિરાધાર એવી આશરે ૧૫૦ વ્યકિતઓને તેમના સ્થાને ટીફીન દ્વારા ભોજન પહોંચાડવામાં આવે છે.

ઉસ્તવોની ઉજવણી

ટ્રસ્ટના માધ્યમથી દર વર્ષે નીચેના ઉત્સવો ખૂબ જ ધામધૂમ, ઉલ્લાસ અને પવિત્ર વાતાવરણ સાથે ઉજવવામાં આવે છે

૧. પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવની પ્રાગટ્ય તીથિ - કારતક સુદ ચતુર્થી

૨. શ્રી પતિતપાવન ભગવાનની પ્રાગટ્ય તીથિ માઘ શુક્લ-૬,

૩. શ્રીરામજન્મ મહોત્સવ – દર વર્ષે ચૈત્ર સુદ ૧ થી ૯ સુધી

૪. શ્રીરામચરિતમાનસ નવાન્હ પારાયણનું આયોજન અને શ્રીરામનવમીનો ઉત્સવ

૫. પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવની નિર્વાણ તીથિ – ચૈત્ર સુદ ૧૩

૬. શ્રીગુરુપૂર્ણિમા - અષાઢ સુદ - ૧૫

૭. અમુક લક્ષ્યાંક સાથે ભાદરવા સુદ ૧ થી અમાસ સુધી 'શ્રી હનુમાન ચાલીસા'ના પાઠ તથા અમાસના દિવસે 'શ્રી હનુમાન મહાયજ્ઞ'

બધા ઉત્સવોના દિવસે પૂજા, આરતી, પ્રસાદ, દરિદ્ર નારાયણ ભોજન તથા સંતસેવા થાય છે.

શ્રીરામાયણ પાઠશાલા(રાજકોટ) ઔર શ્રીરામજીમંદિર, પોપટપરા (રાજકોટ)કા સંચાલનકાર્ય શ્રીસદ્ગુરુ સદન ટ્રસ્ટકે અન્તર્ગત હોતા હૈ.

શ્રી સદ્ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ - ચિત્રકૂટ

સ્થાપના :- શ્રી રણછોડદાસજી મહારાજને ચિત્રકૂટ (મધ્યપ્રદેશ ઔર ઉત્તરપ્રદેશકી સીમા પર) કે આસપાસ કે પિછડે ઔર ગરીબ ક્ષેત્રોંમેં શિક્ષાકે પ્રસાર તથા લોગોંકો બીમારીયાઁ ઔર ભૂખસે છુટકારા દિલાને કે લિયે સન્ ૧૯૬૮ મેં શ્રી સદ્ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ કી સ્થાપના કી. ટ્રસ્ટકે અધ્યક્ષ કે રૂપમેં શ્રી અરવિંદભાઈ ન. મફતલાલ કો નિયુકત કિયા ગયા, જો ગુરુદેવકે અનન્ય ઔર પ્રિય ભક્તોમેં રહે હૈં. ટ્રસ્ટકે કાર્યકારી સંચાલક ગુરુદેવકે નિષ્ઠાવાન શિષ્ય શ્રી રામદાસ ગોકાણી - 'રામભાઈ' હૈ.

ટ્રસ્ટકી મુખ્ય ગતિવિધિયાઁ :-

(૧) પ્રાકૃતિક આપદા રાહત :-

દેશકે અનેક ક્ષેત્રમેં પ્રાકૃતિક પ્રકોપ કે સમય ટ્રસ્ટને લમ્બે સમય તક રાહતકાર્ય ચલાયે હૈં. સન્ ૧૯૬૬ મેં ઉડીયા તથા ૧૯૬૭ મેં બિહારમેં લગાતાર આઠ માહ તક શિવિરો કે માધ્યમસે પ્રતિદિન પ્રન્દ્રહ સે પચાસ હજાર અકાલપીડિત લોગોકો ભોજન કરાયા ગયા ઔર વસ્ત્ર પ્રદાન કિયે. ગુજરાત વ ઉત્તરપ્રદેશમેં બાઢ રાહત (૧૯૬૮), મહારાષ્ટ્રમેં કોયના ભૂકંપ રાહત (૧૯૬૮), ઔર રાજસ્થાનમેં અકાલ રાહત (૧૯૬૯), કાર્ય ચલાયે ગયે. કચ્છ (ગુજરાત)

મેં સન્ ૧૯૭૦ મેં અભાવગ્રસ્તો કો સુખડી, કમ્બલ, અનાજ, ધોતી, સાડી, પુસ્તકે, ઔષધિ આદિ વિતરીત કિયે ગયે. વર્ષ ૧૯૯૨ મેં ઉત્તરપ્રદેશ એવં મધ્યપ્રદેશકે બાઢ પ્રભાવિત ક્ષેત્રોમેં ભરપૂર રાહત સામગ્રી પ્રદાન કી ગઈ. ૧૯૯૯-૨૦૦૦ મેં ઉડીસામેં આયે હુયે સામુદ્રી તુફાન કે દૌરાન સંસ્થા દ્વારા વર્ષભર તક રાહતકાર્ય કિયા ગયા તથા ઈસ વર્ષ ૨૬ જનવરી કો ભૂજ ગુજરાતમેં આયે ભયંકર વિનાશકારી ભૂકમ્પમેં પિડીત માનવતાકી સેવામેં સંસ્થા દ્વારા રાહતકાર્ય ચલાયા જા રહા હૈ. સન્ ૨૦૦૦ મેં બિહારમેં રાહતકાર્ય કિયા ગયા.

(૨) સ્વાસ્થ્ય સેવાએ :-

નેત્ર શિબિરોંકે માધ્યમસે દેશકે વિભિન્ન ક્ષેત્રોમેં લગાયે ગયે શિબિરોંમેં લગભગ ૯ લાખ ૫૦ હજાર લોગોંકો નેત્ર જ્યોતિ કા લાભ દિયા ગયા હૈ. ઈન શિબિરોંમેં મરીજોં કો ભોજન, કપડે, દવાઈયાઁ, ચશ્મેં ઈત્યાદિ નિઃશુલ્ક પ્રદાન કિયે ગયે એવં મરીજકે સાથિયો કો ભી યથાશક્ય સહાયતા પ્રદાન કી ગઈ.

સદ્‌ગુરુ નેત્ર ચિકિત્સાલયમેં ઉપલબ્ધ સેવાયેં :-

૧. ગ્લુકોમા કલીનિક, ૨. જલ્લોપ્લાસ્ટિક કલીનિક, ૩. રેટિના કલીનિક, ૪. કાર્નિયા કલીનિક, ૫. લો-વીજન, ૬. કાન્ટેકટ લેન્સ કલીનિક, ૭. આઈ બેંક, ૮. બારુ નેત્ર સુરક્ષા કેન્દ્ર, ૯. ફૈકા વિધિસે ઓપરેશન, ૧૦. બિન ટાંકેકા મોતિયાબિન્દકા ઓપરેશન, ૧૧. શતપ્રતિશત લેન્સ પ્રત્યારોપણ આદિ સેવાયેં ઉપલબ્ધ હૈં. વર્તમાનમેં એક વર્ષમેં ૯૦,૦૦૦ નેત્ર અરોપરેશન કીયે જાતે હૈં.

ઈસ ચિકિત્સાલયમેં સબ અત્યાધુનિક ઉપકરણ ઉપલબ્ધ હૈ. જૈસેકિ,

૧. આટોરિફ્રેકટોમીટર, ૨. કેરેટોમીટર, ૩. સ્લિટ લેપ (ઓપ્થલ્મિક યુનિટ), ૪. કમ્પ્યુટરાઈઝડ ટોનોમીટર (C.L.81), ૫. એ.સ્કેન, ૬. બી.સ્કેન, ૭. એફ. એફ. એ., ૮. ગ્રીન સન્જા, ૯. એવ.એફ.એ.(પૈરીમીટર),

૧૦. પૈરીમીટર, ૧૧. યાગ લેજર, ૧૨. ફન્ડર કૈમરા, ૧૩. માઇક્રોસ્કોપ-(જર્મની), ૧૪. ફેકોગ્શીન, ૧૫. સ્પેકવેલ માઇક્રોસ્કોપ, ૧૬. એ-સી-ર્ટ, ૧૭. ફોટોગ્રાફી સ્લીટ લેપ, ૧૮. લૈન્સીડીરર.

જાનકીકુણ્ડ ચિકિત્સાલય મેં ઉપલબ્ધ સેવાએં :-

૧. એલોપૈથી ચિકિત્સા, ૨. હોમિયોપૈથી ચિકિત્સા, ૩. આયુર્વેદ ચિકિત્સા, ૪. પ્રાકૃતિક ચિકિત્સા, ૫. દંત વિભાગ, ૬. નાક, કાન, કા વિભાગ, ૭. બિના ચિર ફાડ પથરી કા ઓપરેશન, ૮. લેપ્રોસ્કોપી, ૯. અલ્ટ્રાસોનોગ્રાફી, ૧૦. ઈ.સી.જી., ૧૧. કલર ડાયલર / ૨-ડીઇકો, ૧૨. ઝણ્ડોસ્કોપી, ૧૩. ડિજીટલ એક્સ રે, ૧૪. પૈથાલોજી, ૧૫. રક્ત કોષ (Blood Bank), ૧૬. સઘન ચિકિત્સા કેન્દ્ર(ICU), ૧૭. પુસ્તકાલય, ૧૮. વાતાનુકૂલિત આધુનિક સુવિધાયુક્ત ઓપરેશન થિયેટર, ૧૯. વાતાનુકૂલિત પ્રાઇવેટ વાર્ડ, ૨૦. પોલિયો એવં પ્લાસ્ટિક સર્જરી કેમ્પ, ૨૧. ગ્રામીણ સ્વાસ્થ્ય સુરક્ષા કાર્યક્રમ, ૨૨. ટીકાકરણ, ૨૩. પરિવાર નિયોજન, ૨૪. કુષ્ઠકી જાઁચ.

પોલિયો એવં પ્લાસ્ટિક સર્જરી કે કૈમ્પકા આયોજન કિયા જાતા હૈ. અબ તક પોલિયો કે લગભગ ૨૦૦૦ સફલ ઓપરેશન કિયે હૈ.

રાષ્ટ્રીય પરિવાર નિયોજન કાર્યક્રમકે અંતર્ગત ચિકિત્સાલય પૂરે મનોયોગસે કાર્ય કરતા હૈ.

માતૃત્વ સદન :-

બચ્ચા કેર યુનિટ (NICU) ઔર આધુનિક સુવિધાયુક્ત પ્રસૂતિ ગ્રહકા નિર્માણ કિયા ગયા હૈ.

(૩) શૈક્ષણિક ગતિવિધિયાં :-

શિક્ષા કે દ્વારા સુન્દર ઔર સુદઢ સમાજ કી સંરચના કે ઉદેશ્ય સે હેતુ સન્ ૧૯૮૦ મેં વિદ્યાધામ કી સ્થાપના કી ગયી, જિસકે અંતર્ગત નિમ્નલિખિત પ્રવૃત્તિયાઁ કી જાતી હૈં.

ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિદ્યાલય

ઈસ વિદ્યાલયમેં પ્રારમ્ભ સે લેકર ૧૨વીં કક્ષા તક શિક્ષા દેને કી વ્યવસ્થા હૈ. આજ યહાઁ કરીબ ૯૦૦ છાત્ર અધ્યયન કર રહે હૈં.

સદ્‌ગુરુ પબ્લિક સ્કૂલ

યહાઁ હિન્દી ઔર અંગ્રેજી માધ્યમમેં બચ્ચોંકો શિક્ષા દી જાતી હૈ. શિક્ષાકે સાથ દેશપ્રેમકી ભાવના કો ભરતે હુએ સર્વાંગીણ વિકાસ કી શિક્ષા કી ઔર અગ્રસર કિયા જાતા હૈ.

સંગીત વિદ્યાલય :-

યહાઁ પર સંગીત પ્રભાકર કી ઉપાધિ લેને કે લિએ ૬ વર્ષ કા કોર્સ હૈ. ઈસ વર્ષ સ્નાતક સ્તર કી ઉપાધિ કે રૂપમેં બચ્ચે નિકલ રહે હૈ. સંગીત વિદ્યાલય કો પ્રયાસ સંગીત સમિતિ ઈલાહબાદ સે માન્યતા પ્રાપ્ત હૈ.

વૈકલ્પિક શાલા

ટ્રસ્ટ કે દ્વારા ચિત્રકૂટ ક્ષેત્ર કે ૧૮ ગાંવમેં રાજીવ ગાંધી શિક્ષા મિશનકે અન્તર્ગત ૨૦ વૈકલ્પિક વિદ્યાલય ખોલે ગયે હૈ. ઈન વિદ્યાલયોં મેં ૪૦ શિક્ષક / શિક્ષિકાઓકે દ્વારા ૨૦૦૦ ગરીબ આદિવાસી બાલક/બાલિકાઓ કો શિક્ષા પ્રદાન કી જા રહી હૈ. બચ્ચોં કો પૌષ્ટિક આહાર, પ્રાથમિક સ્વાસ્થ્ય ઉપચાર ઔર સ્કૂલ ડ્રેસ સંસ્થાન દ્વારા પ્રદાન કિયા જાકર ઉનકે સર્વાંગીણ વિકાસ કા પ્રયાસ કિયા જા રહા હૈ.

કમ્પ્યુટર શિક્ષા :-

બચ્ચોંકો ઔર સંસ્થાકે કાર્યકર્તાઓકો કમ્પ્યુટરસે પ્રશિક્ષિત કિયા જાતા હૈ.

સદ્‌ગુરુ નર્સિંગ સ્કૂલ :-

યહાઁ પર યુવતિયોંકો નર્સિંગ ટ્રેનિંગ દી જાતી હૈ. ઈસ સમય કુલ ૯૦ છાત્રાએં પ્રશિક્ષણ લે રહી હૈ, જિનકે રહને વ ખાને કી વ્યવસ્થા સદ્‌ગુરુ પરિશ્રમમેંહી ઉપલબ્ધ હૈ.

સદ્‌ગુરુ નેત્ર સહાયક પ્રશિક્ષણ કેન્દ્ર :-

ઈસ કેન્દ્રકે અંતર્ગત દો વર્ષ કે પ્રશિક્ષણ કે પશ્ચાત્ ડિપ્લોમા ગ્રહણ કર નેત્ર સહાયક (Para Medical Staff)કે રૂપમેં છાત્ર કાર્ય કર સકતે હૈં. ઈસ સમય કુલ ૫૦ છાત્ર પ્રશિક્ષણ લે રહે હૈ. જિનકે રહને ઔર ખાને કી વ્યવસ્થા સદ્‌ગુરુ પરિસર મેં હી ઉપલબ્ધ હૈ.

શ્રીરામ સંસ્કૃત મહાવિદ્યાલય :-

સંસ્કૃત ભાષા ઔર હમારે વૈદિક કર્મકાંડકે પ્રચાર–પ્રસાર તથા વેદોં, પૂરાણોં ઔર ધર્મશાસ્ત્રોમેં વર્ણિત ગહન તત્ત્વકે જ્ઞાનકો જનસમાજ તક પહુઁચાનેકે હેતુ પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવને ૧૫, જુલાઈ ઈ.સ. ૧૯૫૩ મેં ઈસ વિદ્યાલયકી સ્થાપના કી થી. શ્રી રઘુવીર મંદિર ટ્રસ્ટકે અંતર્ગત મંદિર પરિસરમેં સ્થિત યહ આવાસનીય વિદ્યાલય મેં હૈ. પ્રતિવર્ષ ૧૫૦ છાત્ર ઈસ અધ્યયનકા લાભ લેતે હૈ.

(૪) ખેલ ઔર સાંસ્કૃતિક ગતિવિધિયાઁ :-

શારીરિક સૌષ્ઠવ ઔર સ્વસ્થ્ય મનોરંજન કે લિયે સંસ્થા કે કાર્યકર્તા, વિદ્યાધામ ઔર શ્રીરામ સંસ્કૃત મહાવિદ્યાલય કે છાત્રોં દ્વારા પ્રતિવર્ષ સ્વતંત્રતા દિવસ, ગણતંત્ર દિવસ ઔર સંસ્થા કે વાર્ષિકોત્સવ આદિ જૈસે વિશેષ અવસરોં પર સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમોં ઔર ખેલકૂદ કા આયોજન કિયા જાતા હૈ. સભી ગતિવિધિયાઁ શ્રી સદ્‌ગુરુ મિત્ર મંડલ દ્વારા સમ્પાદિત કી જાતી હૈં.

(૫) નશા મુક્તિ શિબિર :-

ઈસ પ્રકારકે શિબિરકે માધ્યમકે દ્વારા સમાજકો ગાંજા, ભાંગ, શરાબ, ડ્રગ, સ્મૈક, હિરોઈન આદિસે છુટકારા દિલાનેકા શુભ પ્રયાસ કિયા જા રહા હૈ.

(૬) એકીકૃત ગ્રામીણ વિકાસ યોજના :-

ઈસ યોજના કે અંતર્ગત ગ્રામીણ ગરીબ લોગોંકે હર પ્રકાર કે જીવનસ્તર

સુધારનેકા એક શુભ પ્રયાસમેં ચિત્રકૂટકે આઠ ગાઁવમેં પ્રયાસ કિયા જા રહા હૈ. અઢાર ગાઁવમેં પ્રતિદિન ચલિત સ્વાસ્થ્ય યાન ડૉકટરકો લેકર જાતા હૈં.

(૭) મહિલા સમિતિ :-

પરિસરકે કાર્યકર્તાઓંકી મહિલાઓંકી મહિલા સમિતિ દ્વારા આવશ્યક ઘરેલૂ વસ્તુએં તૈયાર કરકે ઉચિત મૂલ્યમેં યહાઁકિ જનતાકો ઉપલબ્ધ કરાયા જાતા હૈ.

(૮) ઉપભોકતા ભંડાર :-

ઈસ ભંડાર કે દ્વારા શાસન દ્વારા પ્રાપ્ત ગેહૂઁ, ચાવલ, શક્કર ઔર મિટ્ટીકા તેલ સસ્તે મૂલ્ય પર ચિત્રકૂટ કે પર્યટકોં ઔર જનતા કો ઉપલબ્ધ કરાયા જાતા હૈ.

(૯) આધુનિક ગૌશાલા :-

ઈસ ગૌશાલામેં કરીબ ૧૦૦ હાલસ્ટ્રીન ઔર જર્સી ગાયેં હૈં. ઈસ ગૌશાલા કે માધ્યમ સે નિકટવર્તી ગ્રામો મેં દુગ્ધ ઉદ્યોગકો સુદઢ કર આધુનિક સ્વરૂપ પ્રદાન કરનેકા પ્રયાસ કિયા જા રહા હૈ.

(૧૦) પર્યાવરણ :-

સંસ્થા પર્યાવરણ કે ક્ષેત્ર મેં કાર્ય કર રહી હૈ. પ્રતિ વર્ષ ૧૫ સે ૨૦ હજાર પૌધોં કા વૃક્ષારોપણ સંસ્થા દ્વારા કિયા જાતા હૈ. ચિત્રકૂટ કે ૧૮ ગાંવોં કે ગ્રામીણોં કો આવશ્યકતાનુસાર ફલદાર, છાયાદાર આદિ વૃક્ષ સંસ્થા કી તરફ સે ઉપલબ્ધ કરાયે જાતે હૈં જિસસે અનેક ઉદેશ્યકી પૂર્તિ હોતી હૈ.

(૧૧) શ્રી સદ્ગુરુ મિત્ર મંડલ :-

શ્રી સદ્ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ કે કાર્યકર્તાઓંકા સદ્ગુરુ મિત્ર મંડલ પારિવારિક કલબ હૈ. કલબકા ઉદેશ્ય આપસમેં ભાઇચારેકો બઢાવા દેકર સદાચારકી ઓર લે જાના હૈ. મિત્ર મંડલ ખેલકૂદ પર વિશેષ ધ્યાન દેતા હૈ.

ટેબલ ટેનિસ, કૈરમ, બૈડમિન્ટન, વાલીબોલ, ફૂટબોલ, ક્રિકેટ આદિ ખેલોકે આયોજન વ સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ, વૃક્ષારોપણ , સંસ્કૃત મહાવિદ્યાલયકે બચ્ચોંકે સાથ મિલકર રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના, પર્યાવરણ, શ્રમદાન આદિ કાર્યક્રમોંકા આયોજન કરતા રહતા હૈ. મંડલને એક પુસ્તકાલય કી સ્થાપના કી હૈ જહાં પર દેશ–વિદેશ કે સમાચાર-પત્રિકાઓં ઔર સમાચાર-પત્રોં કે માધ્યમસે જ્ઞાનાર્જિત હોતે હૈ.

(૧૨) શ્રી રઘુવીર મંદિર ટ્રસ્ટ

ઈસ ટ્રસ્ટ કી સ્થાપના સ્વયમ્ પરમ પૂજ્ય શ્રી રણછોડદાસજી મહારાજને ૧ અપ્રેલ ૧૯૬૧ મેં કી થી. ઈનકા ઉદેશ્ય સાધૂ, વિદ્યાર્થી સેવા હૈ. વર્તમાન મેં શ્રી રઘુવીર મંદિર ટ્રસ્ટ કા સંચાલન વ્યવસ્થા શ્રી સદ્ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ દ્વારા કી જા રહી હૈ. રઘુવીર મંદિર કે માધ્યમ સે ધાર્મિક ગતિવિધિયાં–શ્રીરામ મહાયજ્ઞ જૈસે મહાન કાર્ય પ્રતિવર્ષ સમ્પાદિત કિયે જાતે હૈ.

(૧૫) ગૌસેવા કેન્દ્ર

ગ.રીબ કિસાનોં ઔર ગૌપાલકોકે ગાયોંકે સંરક્ષણ - સંવર્ધન હેતુ ગરમી કે દિનોમેં મા.ર્ચ ઔર જુલાઈ તક ગૌસેવા કે લિયે એક ગૌસેવા કેન્દ્રકી સ્થાપના કી હૈ. ઈસમે ચિત્રકૂટકે નિકટવર્તી ગાઁવોંકી ગાયોંકો ઉનકે માલિક છોડ જાતે હૈં. ઔર બરસાત હોને પર પુનઃ વાપસ લે જાતે હૈં. પ્રતિવર્ષ કરીબ ૭૦૦ ગાયેં રહતી હૈ. જીનકી નિઃશુલ્ક સેવા સંસ્થાકી ઔર સે કી જાતી હૈ. કુશલ પશુ ચિકિત્સકો ઔર કાર્યકર્તા ઉનકી દેખભાલ કરતે હૈં.

શ્રી સદ્ગુરુ નગર - અનંતપુર

(જી. વિદિશા, તા. લટેરી, મધ્ય પ્રદેશ)

મ.પ્ર. કે અતિ પિછડા ઔર અવિકસિત ઈસ ક્ષેત્રમેં સામાજીક ઉત્થાનકે લિયે આરોગ્ય, શિક્ષા, કિસાનીમે સહાય હેતુ પ્રવૃતિયાઁ કિ જાતી હૈ. ઈસ સ્થાનકી સબ પ્રવૃત્તિ શ્રી સદ્ગુરુ સેવા સંઘ ટ્રસ્ટ કે માધ્યમસે હોતી હૈ.

(૧) સાર્વજનિક ચિકિત્સાલય :- ઈસકી સ્થાપના સન્ ૧૯૭૩ મેં કી ગયી. ઈસી ચિકિત્સાલયમેં આઁખોકે સબ રોગોંકે ઉપચાર ઔર મોતિયાબિંદુ આદિકે ઓપરેશન ગરીબોંકે લિયે નિઃશુલ્ક કિયે જાતે હૈં.

અત્યાધુનિક સાધનોકે સાથ એક બડા ઓપરેશન થિયેટર કી સુવિધા કી ગયી હૈ. અભીતક ૧૭ લાખ રોગીઓંકે રોગકા નિદાન કિયા ગયા હૈ.

(૨) નેત્ર શિબિર અંધત્વ નિવારણ કાર્યક્રમકે અંતર્ગત પ્રતિવર્ષ નેત્રશિબિરોંકા આયોજન હોતા હૈ. અબતક લગભગ બીસ (૨૦) હજાર સે જ્યાદાહ નેત્ર રોગીયોંકી શલ્યક્રિયા કરકે નેત્ર જ્યોતિ પ્રદાન કી ગયી હૈ.

(૩) કહારપુરા પ્રાથમિક ઉપચાર કેન્દ્ર :- ઈસ પિછડે ક્ષેત્રકે ચારોં ઓર પાર્વતી નદી બહતી હૈ. લોગોંકે આવાગમનકા સાધન નહીં હૈ. ઐસે સ્થાનમેં સ્વાસ્થ્ય ઔર શિક્ષાકો બઢાવા દેનેકે લિયે એક પ્રાથમિક શાલા ઔર પ્રાથમિક ઉપચાર કેન્દ્રકી સ્થાપના કી ગયી હૈ. જિસકે દ્વારા આસપાસકે ગાઁવોંકે લોગ લાભાન્વિત હોતે હૈં.

(૪) ક્ષય રોગ નિદાન કેન્દ્ર ઈસકે માધ્યમસે ક્ષય રોગ નિદાન શિબિરોંકા આયોજન કરકે ક્ષય રોગસે પીડિત રોગિયોંકે નિદાન તથા ઉપચારકા પ્રબંધ ચિકિત્સાલયકી ઓરસે કિયા જાતા હૈ.

(૫) સ્ત્રી રોગ નિદાન કેન્દ્ર સ્ત્રી રોગ નિદાન શિબિર લગાકર મહિલાઓંકો સ્વાસ્થ્યકે પ્રતિ જાગૃત કિયા જાતા હૈ. પરિવાર નિયોજનકા કાર્યક્રમ ભી રખા જાતા હૈ. મહિલાઓકો નિઃશુલ્ક પ્રસવકી સારવાર કી જાતી હૈ.

(૬) સ્વાસ્થ્ય મેલા :- સમય - સમય પર સ્વાસ્થ્ય મેલાઓંકા આયોજન કિયા જાતા હૈ. ઈસમેં અનેક રોગોંસે પીડિત લોગોંકે રોગોંકા નિદાન કિયા જાતા હૈ ઔર નિઃશુલ્ક દવાયેં પ્રદાન કી જાતી હૈ.

(૭) વિદ્યા મંદિર :- બચ્ચોંકો સાક્ષર કરને હેતુ ટ્રસ્ટ દ્વારા એક પ્રાથમિક વિદ્યાલયકા નિર્માણ કિયા ગયા. ઈસમેં લગભગ ૨૫૦ બચ્ચે શિક્ષા લે રહે હૈં.

(૮) **ગૌશાલા :-** સ્થાનકી ગૌશાલામેં ગૌ પાલન ઔર સંવર્ધન કિયા જાતા હૈ. ગૌશાલાસે પ્રાપ્ત દૂધ મરીજોકો નિઃશુલ્ક ઔર કાર્યકર્તાઓકો કમ દામમેં દિયા જાતા હૈ.

શ્રીરામધામ ટ્રસ્ટ - પુષ્કર

(અજમેર, રાજસ્થાન)

શ્રીગુરુદેવકી પ્રેરણા ઔર ઈચ્છા સે ઈસ ટ્રસ્ટકી સ્થાપના કી ગઈ હૈ. ઈસકે અંતર્ગત શ્રીરામધામ આશ્રમકા નિર્માણ કિયા ગયા હૈ. ઈ.સ. ૧૯૭૪ સે આશ્રમકે નિજ મંદિરમેં પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવ દિવ્યમૂર્તિ રૂપમેં બિરાજીત હૈ. ભજન હેતુ સાધકોંકો હર પ્રકારકી નિઃશુલ્ક સુવિધા દેનેકે પ્રયોજનસે શ્રીગુરુદેવને ઈસ આશ્રમકા નિર્માણ કિયા હૈ.

ગરીબ બ્રાહ્મણોંકે બચ્ચોંકો શિક્ષાકે લિયે યહાઁ આવાસ, ભોજન, વસ્ત્ર, પુસ્તકેં આદિકી નિઃશુલ્ક વ્યવસ્થા ઉપલબ્ધ હૈં. એક ગૌશાલા ભી હૈ. સંતસેવા, દરિદ્રનારાયણકે લિયે ભોજનકી સુવિધા ભી હૈ. રામનવમી, પ.પૂ.શ્રીગુરુદેવકી પ્રાકટ્ય તીથિ, શ્રી ગુરુપૂર્ણિમા, શ્રીપતિતપાવનભગવાનકી જયંતિકા ઉત્સવ મનાયા જાતા હૈ. સતસંગ, કથા હોતે હૈં.

શ્રીરામજી મંદિર ટ્રસ્ટ - ગોંડલ

(ગોંડલ, ગુજરાત)

પૂ. શ્રીહરિચરણદાસજી મહારાજકી નિશ્રામેં દરિદ્રનારાયણ ભંડારા, સંતસેવા, ગૌશાલા, નિઃશુલ્ક છાશ વિતરણ આદિ કાર્ય હોતે હૈં.

શ્રી પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ (કારતક સુદ ૧૦), શ્રી ગુરુપૂર્ણિમા - કારતક શુકલ ચતુર્થી, શ્રીરામનવમી તથા ચૈત્રસુદ ત્રેયોદશી વ પૂર્ણિમા કે દિન પૂજન-અર્ચન, ભંડારા, રામાયણકે અખંડ પાઠ, અખંડ સંકિર્તન તથા કથા-પ્રવચન આદિ હોતે હૈં.

પૂ. શ્રીહરિચરણદાસજી મહારાજકે દ્વારા શ્રી સદ્‌ગુરુ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ - ગોંડલ, કી સ્થાપના કી ગયી હૈં. ઈસકે માધ્યમસે મંદિરકે પરિસરમેં શ્રીરામ સાર્વજનિક હોસ્પીટલકા પ્રારંભ ૧૮ જુલાઈ, ૨૦૦૪ કો હુઆ. જિસમેં

(૧) હૃદયરોગ / ઈમરજન્સી વિભાગ (૨) જનરલ સર્જરી વિભાગ (૩) ફીઝીયોથેરાપી વિભાગ (૪) સ્ત્રી રોગ વિભાગ (૫) બાળકોનો વિભાગ (૬) દાંત વિભાગ (૭) આયુર્વેદ વિભાગ (૮) એકયુપ્રેસર વિભાગ – આદિ વિભાગોંકે દ્વારા પીડિતોંકી નિઃશુલ્ક સારવાર હોતી હૈ.

શ્રી માનવ આપદ્ રાહત ટ્રસ્ટ - રાજકોટ.

(રાજકોટ, ગુજરાત)

પૂ. શ્રી મહારાજને સ્થાપિત માનવ આપદ્ રાહત ટ્રસ્ટ - રાજકોટ, કે માધ્યમસે પ્રાકૃતિક આપદાકે સમય અન્ન, કપડા, આવાસ ઔર સ્કૂલકી પ્રવૃત્તિયાઁ કી જાતી હૈ.

શ્રી હરિધામ આશ્રમ, ગોરા (નર્મદા તટ)

નર્મદા તટ (જી. નર્મદા - રાજપીપળા) પર સ્થિત ઈસ આશ્રમમેં નર્મદા પરિક્રમાવાસીઓંકો ઠહરનેકી, ભોજન, વસ્ત્ર, દવા આદિકી સુવિધા કી જાતી હૈ. સમય–સમય પર આદિવાસી દરિદ્રનારાયણકો કપડા, અનાજ દિયે જાતે હૈં. નેત્રશિબિર તથા દંતયજ્ઞકા આયોજન કિયા જાતા હૈ.

યહી પર આદિવાસી સંસ્કાર કેન્દ્રકે દ્વારા આદિવાસી બચ્ચોંકો નિઃશુલ્ક શિક્ષા, ભોજન ઔર આવાસકી સુવિધા ઉપલબ્ધ હૈ.

મનોકામના સિદ્ધ હનુમાનજી મંદિર ઋષિકેશ (ઉત્તરાંચલ), શ્રી જલારામ અન્નક્ષેત્ર પાંડુકેશ્વર (બદ્રીનાથ કે પાસ), શ્રી સદ્‌ગુરુ સંત સેવાશ્રમ કર્ણપ્રયાગ (જોષી મઠ કે પાસ), શ્રી સદ્‌ગુરુ સેવા આશ્રમ - બનારસ, શ્રી ઓમ શાંતિ આશ્રમ - ધામનોદ આદિ સ્થાન કે માધ્યમસે અન્નક્ષેત્ર, સત્સંગ, સંતસેવા, પાઠશાલા આદિ પ્રવૃતિયાઁ હોતી હૈ.

વાંસદા

(જી. ડાંગ, ગુજરાત)

પ.પૂ. શ્રીગુરુદેવકે અનન્ય આશ્રિત ડૉ. કનુભાઈ વૈદ્ય પૂ. ગુરુદેવકી પ્રેરણા વ આશીર્વાદસે સન્ ૧૯૬૮ સે આદિવાસી પિછડા ક્ષેત્ર - વાંસદા (ગુજ.) મેં સેવાવ્રત સે કાર્ય કર રહે હૈં. આપકે શુભ પ્રયાસસે (૧) શ્રી ધનવંતરી ટ્રસ્ટ (૨) શ્રી સાંદિપની ટ્રસ્ટ ઔર (૩) સંત બનાદાસ ટ્રસ્ટ કી સ્થાપના યહાઁ કે સામાજકે હરપ્રકારકે ઉત્થાનકે હેતુ કી ગયી હૈ. ઉનકે માધ્યમસે સ્વાસ્થ્ય, ચિકિત્સા, શિક્ષા, કિસાની આદિ ક્ષેત્ર સંલગ્ન સેવાએં કી જાતી હૈ. યહાઁ કી આઁખકી હોસ્પીટલમેં સબ પ્રકારકે નેત્રરોગકી સારવાર નિઃશુલ્ક કી જાતી હૈ.

ગરીબી નાશકે લિયે 'પંચવર્ષીય પ્લાન' કે અંતર્ગત પાની, સિંચાઈ, વૃક્ષારોપણ, ગૌસંવર્ધન ઔર રોજગારી બઢાને હેતુ ગાઁવોમેં પ્રવૃતિયાઁ હોતી હૈ. ઈસ યોજનાસે આજ અઢારહ ગાઁવમેં કોઈ બેકાર નહીં હૈ, ઈસસે સ્થાનાનંતર અટક ગયા હૈ.

યુવાનોકો ટેકનીકલ શિક્ષા જૈસેકિ દરજી, સુતાર, ડ્રાઈવર, નાઈકામ આદિ કાર્યકી શિક્ષાસે તૈયાર કિયે જાતે હૈ.

કઈ ગાઁવોમેં શ્રી હનુમાનજી મંદિરકા જીર્ણોદ્ધાર કરકે લોગોંકો ધાર્મિક બનાનેકા શુભ પ્રયાસ કિયા જાતા હૈ. અન્ય સંસ્થાઓંકો ભી સહાય કી જાતી હૈ. ગરીબ છાત્રોકો સ્કોલરશીપ દી જાતી હૈ.

આજ તક પાંચસો ગોબરગેસ પ્લાન્ટ ઔર સૌચાલય આદિકા નિર્માણ કિયા ગયા હૈ.

o = o = o

બસ યહી !!

હે પ્રભુ ! અસ મન કર દો...
અસુરારી ! અઘહારી ! હે હરિ ! જન મન બનચારી !
હે પ્રભુ ! અસ મન કર દો (૧)

મુદિત રહે પ્રત્યેક દશામેં, તોષ સુધા રસ પાવે ;
જગ ભોગોંકી ચકાચૌંધમેં, ભૂલ ભટક નહિ જાવે,
હે પ્રભુ ! અસ મન કર દો (૨)

રાગ દ્વેષ ઈર્ષા મદ મમતા, સપનેહિ ઈન્હેં ન ધ્યાવે;
કરૈ નિરંતર ધ્યાન આપકા, પ્રેમસે ગુન ગન ગાવે.
હે પ્રભુ ! અસ મન કર દો (૩)

અણુ અણુ ઔર પરમાણુમેં, દેખે રૂપ તુમ્હારા;
સર્વ સમર્પણ હોય આપમેં, રહૈ ન અંશ હમારા.
હે પ્રભુ ! અસ મન કર દો (૪)

ઉત્પીડક ન બને કિસીકો, હો વિનમ્ર મૃદુભાષી;
સેવા ધર્મ પરાયણ હોવે, તજ કર આશ પિશાચી.
હે પ્રભુ ! અસ મન કર દો (૫)

'બના' હૈ યહ તન ભવ તરનેકો, બૂડત હૈ મઝધારા;
કીજૈ કૃપા સફલ હો જીવન, દે દો જરા સહારા.
હે પ્રભુ ! અસ મન કર દો (૬)

જન્માન્તર સહસેષુ સંગઃ સ્યાત્ ભવતો મામ ।
શ્રી મત્પાદાબ્જયોઃ સેવા સ્યાન્મે જન્મનિ જન્મનિ ॥

આપ તો અજન્મા હૈં, ફિર ભી ભક્તોં કે અભિષ્ટ કે લિયે
અનંત સ્થાનોમેં, અનંત રૂપ મેં પ્રકટ હો જાતે હૈં અતઃ
જબ-જબ, જો-જો રૂપમેં, જિસ-જિસ સ્થાનમેં પ્રકટ હોઓગે
વહીં-પ્રત્યેક જન્મમેં ચરણકમલોંકી સેવા હમકો પ્રાપ્ત ।